SOCIALA MEDDELANDEN

År 1957

Nr 7-Nr 12

Kungl. Socialstyrelsen, Stockholm

INLEDNING

TILL

Sociala meddelanden / utgifna af K. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. – Stockholm, 1912-1967. Ingår 1912-1953 i: Statistiska meddelanden. Ser. F, Sociala meddelanden. – Fr. o. m. 1913 utgiven av Socialstyrelsen.
Kumulerade sakregister för 1903-1922, 1923-1932, 1933-1942 och 1943-1947.
1915-1944 även med innehållsförteckning på franska, 1945-1957 med sammanfattningar på franska och engelska, 1958 med sammanfattningar på engelska, och 1959-1962 vissa nummer med sammanfattningar på engelska.
1959-1962: "Tidskriften Sociala meddelanden utges med åtta artikelnummer (Allmänna häftet) och tolv separata häften med statistiskt informationsmaterial (Statistisk information)".

Föregångare:

Meddelanden från K. Kommerskollegii afdelning för arbetsstatistik. – Stockholm : 1903-1911.

Efterföljare:

Socialnytt : sociala meddelanden / Socialstyrelsen. – Stockholm : Socialstyrelsen, 1968-1990.

Sociala meddelanden. 1957: 7-12.
Digitaliserad av Statistiska centralbyrån (SCB) 2009.

urn:nbn:scb:se-socmed-19572

SOCIALA MEDDELANDEN

År 1957

Nr 7-Nr 12

Kungl. Socialstyrelsen, Stockholm

Sociala Meddelanden År 1957

Utg. av Kungl. Socialstyrelsen

ANSV. UTGIVARE: ERLAND V. HOFSTEN. REDAKTÖR: MIRRE STEG

År 1903: 2 häften. — År 1904—07: årligen 4 häften. — Fr. o. m. år 1908: årligen 12 häften. Pris per årgång (12 häften) 12 kr, per häfte 1,25 kr. Prenumeration kan ske på postanstalt eller i bokhandeln.

INNEHÅLL

Nr 1

Den halvöppna barnavården. Av *Gunvor Paulsen* 1
Om tattarnas härstamning. Av *Allan Etzler* 11
Dr Etzlers tattarhärstamningsteori. Av *C.-H. Tillhagen* 18
Förvärvsarbete bland kvinnor med studentexamen. Av *Sven Moberg* 20

Meddelanden

Socialstyrelsens utlåtande angående kommunalförbund och indelningsändringar 25
Platsantalet på vårdanstalter för alkoholmissbrukare 27
Indexnämnden 27

Periodiska översikter

Register 28
Utlänningar i Sverige under tredje kvartalet 1956 28
Byggnadsverksamheten i städer och köpingar under tredje kvartalet 1956 30
Sysselsättning och löner inom industrin i augusti 1956 34
Konsumentprisindex för november 1956 41
Sysselsättning och arbetslöshet 43
Litteraturöversikt 46
Recensioner 52
Förteckning över viss personal hos socialstyrelsen samt adressförteckning över vissa lokala organ anknutna till socialstyrelsen 56

Nr 2

Förslaget till ny barnavårdslag. Av *Rutger Nyman* 69
I vilken omfattning kan kvinna som föder barn utom äktenskap hålla samman med sitt barn? Av *Karl J. Höjer* 89
Personalutbildningen i åldringsvården. Av *Filip Dahlström* 97

Meddelanden

Socialstyrelsens yttrande över förslag till sjukhuslag 104
Socialstyrelsens yttrande över förslag om nya kommunala ortsavdrag 107
Socialstyrelsens yttrande över förslag till lag om rätt att utöva läkekonsten 108
Socialhjälpsstatistiken 111

Periodiska översikter

Register 112
Utbetalade allmänna barnbidrag under år 1956 112
Omsättningen i detaljhandeln under tredje kvartalet 1956 113

Statens utgifter för sociala ändamål 1957/58 118
Nykterhetsnämndernas verksamhet under 1955 121
Konsumentprisindex för december 1956 129
Sysselsättning och arbetslöshet 131
Litteraturöversikt 134

Nr 3

Socialmedicin, ett nytt ämne i läkarutbildningen. Av *Hjalmar Sjövall* 143
Fransk familjepolitik. Av *Alfred Sauvy* 152
Förbättrad pensionering. Av *Per Holmberg* 159
Socialstyrelsens bostadsundersökningar 1955. Av *Linnéa Jonsson* 170

Meddelanden

Konsumentprisindex och 1957 års ramavtal 178
Översyn av ortsgrupperingssystemet... 178
Beslut om barnbidrag i Finland till svenska, norska, danska och isländska medborgare 178
Landsorganisationens lönestatistiknämnd 179

Periodiska översikter

Register 180
Fattigvården under år 1955 181
Byggnadsverksamheten i städer och köpingar under fjärde kvartalet 1956 185
Sysselsättning och löner inom industrin i november 1956 190
Konsumentprisindex för januari 1957 197
Sysselsättning och arbetslöshet 201
Litteraturöversikt 204
Recensioner 210

Nr 4

Flyktingfrågan ett internationellt socialproblem. Av *James Rössel* 219
Flyktingarna i Sverige. Av *Bertil Olsson* 231
Rädda barnens Ungernverksamhet. Av *Margit Levinson* 237
Rödakorshjälpen till Ungern. Av *Tolle Ramstedt* 241
Ungerska flyktingar i Sverige. Av *László Hámori* 247
Detaljprisutvecklingen under år 1956. Av *Ejnar Olsson* 253
Folkpensioner och allmän tjänstepensionering. Socialstyrelsens remissutlåtande över allmänna pensionsberedningens betänkande »Förbättrad pensionering» (SOU 1957:7) 262

Meddelanden

De ungerska flyktingarnas antal och geografiska fördelning på olika länder... 278
Bidrag motsvarande allmänna barnbidrag till vissa ungerska barn i Sverige 278
Svensk och norsk sommarkurs i internationella frågor 278

Periodiska översikter

Register 279
Nykterhetsvårdsklientelet under år 1955 279
Frånvarofrekvensen vid vissa industriföretag i november 1956 288
Konsumentprisindex för februari 1957 291
Sysselsättning och arbetslöshet 293
Litteraturöversikt 296
Recensioner 302

Nr 5

Folkpensionärerna i Eslöv år 1955. Av *Åke Elmér* 307
Förskoleseminarierna och behovet av förskollärare. Av *Stina Sandels* ... 319
Den nya spritlagstiftningen och nykterhetsnämndernas verksamhet. Av *Thore Grönqvist* 329
Nyanordnade ålderdomshem 1947—1956. Av *Marja Lundqvist* 331

Meddelanden

LO, TCO och SAF upprättar stipendiefond för arbetsrättsforskning 334
Konstitutionsutskottet om utlänningar i svensk statstjänst 334
Vetenskapsakademien utdelar resestipendium för studier av alkoholistvård i USA och Canada 334
Expertutnämningar i nykterhetsvårdsutredningen 334
Arbetsmarknadsparterna tillsätter kommitté för studium av alkoholfrågan i arbetslivet 334
Socialstyrelsens utlåtande över förslag till konvention mellan Sverige och Förbundsrepubliken Tyskland rörande social trygghet 335
Ny ungdomsvårdsskoleutredning 336
Stipendieanslag till rehabiliteringsforskning 338
FN-seminarier och studiegrupper år 1957 338

Periodiska översikter

Register 339
Ungdomsvårdsskolornas elever år 1956 339
Omsättningen inom detaljhandel m. m. under fjärde kvartalet 1956 342
Konsumentprisindex för mars 1957 . 348
Sysselsättning och arbetslöshet 350
Litteraturöversikt 353
Recension. 360

Nr 6

Socialpolitiken och den europeiska integrationen. Av *Thor Brunius* . 367
Invaliden och samhället. Av *Ingemund Bengtsson* 373
De självständiga kvinnorna. Av *Brita Åkerman* 380

Meddelanden

Löner, priser, alkoholkonsumtion och fylleriförseelser åren 1920—1956 386
Verksamheten i samarbetsnämnden i alkoholfrågan 387
Utredning om hyresgästs besittningsskydd 388
Social Tidskrift 50 år 388

Periodiska översikter

Register 390
Socialvårdens kostnader och finansiering år 1955 390
Utlänningar i Sverige. En översikt för år 1956 och läget den 1 januari 1957 396
Sysselsättning och löner inom industrin i februari 1957 403
Byggnadsverksamheten i städer och köpingar under första kvartalet 1957 410
Konsumentprisindex för april 1957 . 414
Sysselsättning och arbetslöshet 416
Litteraturöversikt 419
Recensioner 428

Nr 7

Äldre arbetskraft. Av *Bertil Olsson* . 435
Några synpunkter på förslaget till ny barnavårdslag. Av *Åke Bylander* . 439
Nionde internationella socialstatistikerkonferensen. Av *Erland v. Hofsten* 448

Meddelanden

Socialstyrelsens utlåtande angående balanserad expansion 454
Socialstyrelsens utlåtande angående statens järnvägars taxor 455
Socialstyrelsens utlåtande angående förenklad statsbidragsgivning till primärkommunernas kapitalutgifter 456

IUFO-kongress i Paris 1958 458
Avtal om social trygghet mellan Sverige och Belgien 458
Utredning om rehabiliteringsverksamhet 458
Internationell konferens för försäkringsmatematiker och socialstatistiker 459
Höjd folkpension i Norge 459
Norska arbetstidsutredningen 459
Ny sjukhuslagstiftning i Finland 459

Periodiska översikter

Register 460

Utlänningar i Sverige första kvartalet 1957 460
Om statsbidrag till ålderdomshem .. 462
Social hemhjälp år 1956 464
Mödrahjälpen under år 1956 467
Sysselsättning och arbetslöshet 474
Konsumentprisindex för maj 1957 .. 477
Litteraturöversikt 479
Recensioner 487

Nr 8

Rådgivning åt familjer. Av *Kerstin Widén* 495

Meddelanden

Fördrag om ömsesidig socialvård 502
Nytt konvalescenthem för vanföra 502

Periodiska översikter

Register 502
Bostadsbyggandet år 1956 503
Sysselsättning och arbetslöshet 518
Konsumentprisindex för juni 1957 . 521
Litteraturöversikt 523
Recensioner 529

Nr 9

Ett pojkgängs utveckling och upplösning. Av *John Takman* och *Gertie Sandqvist* 535
De blinda och arbetsmarknaden. Av *Seved Eriksson* 554

Meddelanden

Nordiska socialpolitiska ministermötet i Stockholm 565
Utredningen för rättssäkerheten inom sinnessjukvården utvidgad 567

Periodiska översikter

Register 568

Utlänningar i Sverige under andra kvartalet 1957 568
Sysselsättning och arbetslöshet 570
Sysselsättning och löner inom industrin i maj 1957 573
Byggnadsverksamheten i städer och köpingar under andra kvartalet 1957 581
Omsättningen inom detaljhandel m. m. under första kvartalet 1957 ... 585
Konsumentprisindex för juli 1957 .. 591
Litteraturöversikt 593
Recensioner 598

Nr 10

Arbetsmarknad och lönestatistik i Holland. Av *Per Holmberg* 607
Socialpolitik och sociala problem i Japan. Av *Carl-Axel Valén* 613
Socialarbetarens egna konflikter. Av *Gerhard Bungerfeldt* 623
Hyreshöjningen och fastighetsomkostnaderna. Av *Carl Öberg* 630
Sociala frågor vid 1957 års vårriksdag 639

Meddelanden

Dansk Socialpolitisk Forenings 31:a nordiska möte 647

Socialstyrelsens utlåtande över SAF:s och LO:s förslag om inrättande av arbetsmarknadsattachébefattningar ... 648
Befolkningstillväxten i Kina 649

Periodiska översikter

Register 650
Konsumentprisernas utveckling i Sverige och utlandet 650
Sysselsättning och arbetslöshet 653
Konsumentprisindex för augusti 1957 656
Litteraturöversikt 658
Recension 662

Nr 11

Ett nytt forskningsråd. Av *Brita Åkerman* 667
Internationella Statistiska Institutets kongress i Stockholm 1957. Av *Marianne Gustavsson* 674
Internationella arbetskonferensens 40:e sammanträde. Av *Sten-Eric Heinrici* 679
Underhållsbidrag och bidragsförskott 684
Undersökning beträffande retroaktiva lönetillägg 692

Meddelanden

Socialstyrelsens yttrande över barnavårdskommitténs betänkande 695
Socialstyrelsens yttrande angående ersättning av allmänna medel för vissa skador 699
Arbetstidsförkortningens verkningar undersöks 700
Storbritannien ratificerar konventicn om gift kvinnas medborgarskap 701
Levnadsnivån i Asien..... 701
Institutet för Judisk Kulturupplysning 702
Resultat av folkomröstningen i pensionsfrågan..... 702

Periodiska översikter

Register 703
Allmänna arvsfonden budgetåret 1956/57 703
Sysselsättning och arbetslöshet 705
Omsättningen inom detaljhandel m. m. under andra kvartalet 1957 ... 708
Konsumentprisindex för september 1957 714
Socialhjälp och barnavård till utlänningar under år 1955..... 716
Ålderdomshemmen år 1956 717
Litteraturöversikt 721
Recensioner..... 726

Nr 12

Sverige och FN:s tekniska bistånd. Av *Sixten Heppling* 735
Problem på arbetsmarknaden. Av *Bertil Olsson* 743
Brandskyddet på våra ålderdomshem. Av *Thore Grönqvist* 746
Den raabska pensionsaktionen — en utomparlamentarisk opinionsrörelse. Av *Åke Elmér* 749

Meddelanden

Andra internationella arbetsrättskongressen i Genève 753
Socialstyrelsens utlåtande över kompetensutredningens betänkande 753
Socialstyrelsens yttrande över trafiksäkerhetsutredningens betänkande .. 754
Alkohol — arbete — arbetarskydd .. 756

Periodiska översikter

Register 757
Utlänningar i Sverige under tredje kvartalet 1957 757
Byggnadsverksamheten i städer och köpingar under tredje kvartalet 1957..... 759
På alkoholistanstalt intagna år 1956 763
Sysselsättning av arbetslöshet 767
Sysselsättning och löner inom industrin i augusti 1957..... 770
Konsumentprisindex för oktober 1957 777
Litteraturöversikt 779
Recensioner 784

Sakregister till årgång 1957 790
Recensioner år 1957..... 792
Författarregister till årgång 1957.. 793

SOCIALA MEDDELANDEN

1957 · Nr 7

Äldre arbetskraft

Av generaldirektör *Bertil Olsson*, arbetsmarknadsstyrelsen

Den äldre arbetskraftens problem, dvs. svårigheten för arbetskraft över 40—45 år inom vissa yrken att få ett lämpligt arbete, har först de sista åren kommit att uppmärksammas i flertalet industriländer. En ofta hörd förklaring till den äldre arbetskraftens svårigheter på arbetsmarknaden är att det skulle vara svårare för dem att »hänga med» i produktionslivets allt snabbare och hetsigare takt. Det är emellertid icke troligt att denna förklaring är den riktiga. Orsaken till att den äldre arbetskraftens problem börjat uppmärksammas är säkert en helt annan. Innan den fulla sysselsättningen genomfördes fanns säkert lika stora problem för den äldre arbetskraften som nu. Men det allmänna arbetslöshetsproblemet var det dominerande och i detta försvann den äldre arbetskraftens speciella svårigheter. När full sysselsättning numera uppnåtts har man »haft råd» att gripa sig an med den äldre arbetskraftens problem. Detta har också blivit mer och mer dominerande i takt med nedgången i den allmänna arbetslösheten. Att det förhåller sig så bekräftas av en nyligen företagen undersökning av OEEC om sysselsättningen av äldre arbetskraft i OEEC-länderna samt i USA och Canada. Det är den fulla sysselsättningens länder, som rapporterar att problemet är allvarligt. Men i länder som exempelvis Italien med stor arbetslöshet har man knappast uppmärksammat frågan. De länder, som betraktar problemet som allvarligt, framhåller i regel, att det icke är något kvantitativt stort problem men ändå synnerligen besvärligt. Arbetslöshetssiffrorna pekar också på att det finns relativt sett flera äldre arbetslösa än yngre och framför allt varar arbetslösheten längre för den äldre arbetskraften.

I flera länder pågår omfattande *forskningar och undersökningar* rörande äldre arbetskraft, främst i Förenta Staterna, Canada, England, Frankrike, Tyskland och Sverige. Huvudsakligen har forskningsarbetet koncentrerats till de fysiska och mentala effekterna av åldrandet. Olika metoder för att minska det handicap som förlusten av arbetskapacitet utgör har prövats. De har huvudsakligen gått ut på att reorganisera arbetet för äldre arbetare eller att upprätta särskilda arbetsplatser eller verkstäder för dem. I USA har en undersökning visat att det stora flertalet arbetsgivare är villiga vidta de anpassningsåtgärder, som är nödvändiga för att finna lämpliga ar-

beten för äldre. Sådana åtgärder har omfattat ny fördelning av arbetsuppgifterna kombinerade med uppdelning av dem i syfte att förbehålla den äldre arbetskraften arbeten som passar för den; vidare har förekommit förändringar i arbetstiden och deltidsarrangemang, övergång från nattskift till dagskift samt i några fall extra semester utan betalning. Skyddade verkstäder för äldre har också prövats i flera länder. Erfarenheten tycks emellertid ha visat att de äldre arbetarna föredrar att arbeta under normala villkor och förhållanden. Intensiva yrkesstudier och yrkesklassificeringar med sikte på att hjälpa äldre arbetskraft till för dem passande arbeten har utförts i England, Holland, Sverige och USA.

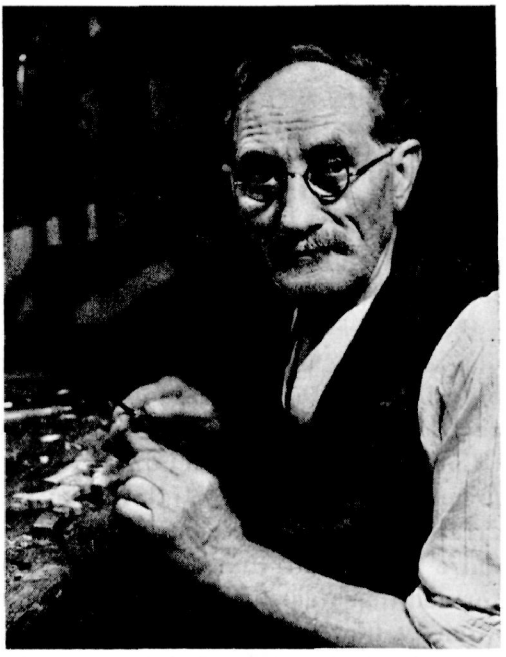
Genomgående föredrar arbetsgivarna att anställa yngre arbetskraft om sådan finns. De vanligast anförda skälen mot anställande av äldre arbetskraft är följande. Den är mindre effektiv och har lägre produktivitet. Den har mindre förmåga att anamma ny teknik och det är förenat med svårigheter att utbilda äldre arbetare. Den är mera utsatt för olycksfallsrisker och har högre frånvaro från arbetet. Det medför svårigheter för den äldre arbetskraften att underordna sig yngre arbetsledare. Allmänheten föredrar ofta yngre arbetskraft, t. ex. i affärer och en del andra servicenäringar. Även om vissa av dessa skäl är realiteter är de ingalunda allmängiltiga. Och i vissa fall är påståendena direkt oriktiga. Detta gäller framför allt, som undersökningar visat, den större olycksfallsrisken och större frånvarofrekvensen.

Motståndet mot att engagera äldre arbetskraft tar sig vanligen uttryck i att arbetsgivaren fixerar en övre åldersgräns vid rekrytering av arbetskraft. Fördomarna är mycket mindre mot arbetskraft som redan är i arbete i ett företag. Dock är bestämmandet av åldersgränsen för avgång från ett företag i vissa fall orsak till att äldre arbetskraft blir arbetslös.

Det främsta botemedlet mot fördomarna har hittills bestått i *allmänna informationskampanjer och vädjanden till arbetsgivarna.* I Canada, England, Tyskland och Österrike har omfattande upplysningskampanjer organiserats. I dessa har man dragit uppmärksamheten till den äldre arbetskraftens kvalité, och man har hävdat att kunskap och förmåga hellre än åldern borde vara måttstocken vid anställande av arbetskraft. Vidare har man manat till att äldre arbetskraft som hade förmåga och var villig att stanna kvar i sitt arbete om möjligt skulle få göra detta. Vädjanden har gjorts av regeringarna och myndigheterna i förening med omfattande press- och radiokampanjer. Offentliga möten och konferenser har hållits, och arbetsförmedlarna har i sina kontakter med arbetsgivarna ständigt fört fram den äldre arbetskraftens förtjänster. I Canada har en särskild film om äldre arbetskraft, »Date of Birth», fått en mycket vittomfattande spridning och det rapporteras att denna haft stor betydelse för många företags ändrade uppfattning beträffande rekryteringspolitiken. I England uppges också många arbetsgivare ha ändrat sin praxis efter upplysningskampanjerna både vad det gäller rekrytering och avgångsålder för arbetskraften. I Förenta Staterna, Frankrike, Holland, Belgien och Sverige har också publicitetskampanjer

genomförts, dock till synes ej i den omfattning som ägt rum i de tidigare nämnda länderna.

I åtskilliga länder har staten föregått med gott exempel genom att *ta bort åldersspärrar vid rekrytering* eller *inrätta en rörlig pensionsålder* för arbetskraft i offentlig tjänst. Särskilt framhålls exempel från Canada, England och Sverige, där detta skett redan för flera år sedan. I England har nyligen införts ett särskilt ansökningsförfarande för personer i åldern 40—60 år som rekryteras till pensionstjänster i biträdesgraderna. De nationaliserade industrierna och lokalförvaltningarna har likaledes uppmanats revidera sin personalpolitik med sikte på att hjälpa den äldre arbetskraften. I Frankrike, Tyskland och Österrike, där man nu har åldersgränser för anställning i allmän tjänst, övervägs ett slopande av dessa.

Frågan om utnyttjande av den äldre arbetskraften är inte bara ett samhällsekonomiskt utan också ett mentalhygieniskt problem

I åtskilliga stater i USA har försök gjorts att lagstiftningsvägen söka kriminalisera åldersdiskriminering, och det sägs att diskussionen härom haft stor betydelse särskilt med hänsyn till att man fått bort en hel del diskriminatoriska annonser i tidningarna.

Flera länder, bland dem Canada, Holland och USA, rapporterar att det ökade bruket av *pensionssystem* i det privata näringslivet är ett hinder för sysselsättning av äldre arbetskraft. I det tyska svaret utsägs emellertid att detta icke är ett hinder såvida pensionen förbinds med tjänsteåren och ej med åldern.

Olika *praktiska åtgärder* utöver de ovan nämnda har vidtagits i en del länder. I *Canada* har med regeringens goda minne bildats en särskild kommissionärskår med syfte att skaffa lämplig sysselsättning åt äldre arbetskraft eller frontsoldater. Kåren som sådan agerar som arbetsgivare och kontrakterar med andra arbetsgivare arbete för sina kommissionärer. Arbetsförmedlingen är starkt engagerad vid rekryteringen av arbetskraften. Exempel på arbetstillfällen som besätts av kommissionärerna är receptionister, guider, nattvakter, varuhusdetektiver, hissförare, chaufförer m. fl.

Exempel på andra praktiska åtgärder anförs från *Sverige*, nämligen regeln om sysselsättning av arbetskraft över 50 år i byggnadsindustrin, kommunalisering av kioskhandeln och förbehållandet av denna till arbetskraft som ej kan konkurrera på öppna marknaden, arkivarbetet och musikerhjälpen, deltidsarbete av äldre kvinnor som hemsamariter etc.

Erfarenheter från *Frankrike* har visat att det är mycket lättare att omskola äldre arbetskraft som befinner sig i arbete i ett företag än att finna ett nytt arbete för den sedan den blivit avskedad. Arbetsförmedlingarna har därför instruerats att förmå arbetsgivarna att undersöka alla möjligheter att undvika permittering av äldre arbetskraft. Ansökningar om att få anställa utländsk arbetskraft beviljas icke heller i de fall då det finns äldre arbetare med de begärda kvalifikationer. I *Österrike* tillämpas samma politik beträffande utländska arbetare, och den sägs där ha varit av icke ringa betydelse för den äldre arbetskraften.

I *Tyskland* diskuteras företräde för äldre personer till arbeten som kommit till stånd med hjälp av offentliga lån. I det *belgiska* svaret i OEEC-undersökningen antyds att, ehuru det är förenat med olägenheter, det kan bli nödvändigt med lagstiftning, som uppfordrar arbetsgivarna att sysselsätta viss procent äldre arbetskraft.

Intensiv *yrkesvägledning* i förening med placeringsåtgärder har i flera länder visat sig vara en verkningsfull åtgärd för den äldre arbetskraften. I Canada inrättades 1947 en försöksstation — kombinerad yrkesvägledning och arbetsförmedling — för personer över 45 år. Hälften av alla dem som blev föremål för särskilt omhändertagande i denna försöksverksamhet placerades i arbete det första året, varav majoriteten var över 60 år. Nu finns i Canada särskilda avdelningar för äldre arbetskraft vid alla större arbetsförmedlingskontor. — I USA har liknande försöksstationer upprättats och erfarenheten av dessa har visat att effektiviteten vad det gäller placering av äldre arbetskraft har kunnat fördubblas i jämförelse med vanliga arbetsförmedlingsåtgärder för äldre. — I Tyskland gjordes under 1955 en särskilt intensiv undersökning åtföljd av intensiva individuella placeringsåtgärder över ett stort antal arbetslösa, däribland många äldre, och som ett resultat av dessa åtgärder hade inom några få månader 70 procent av de arbetslösa beretts nytt arbete.

Anpassningen av den äldre arbetskraften omfattar också *omskolning och fortbildning*. Det vanligaste tycks vara att denna sker inom företagen, alltså när arbetskraften ännu är kvar. För arbetslös arbetskraft sker den i olika länder på olika sätt. I en del länder anpassas den till de utbildningsmöjligheter och villkor som finns för partiellt arbetsföra. Särskilda kurser för äldre arbetskraft är mindre vanliga. I somliga länder, t. ex. Österrike, är erfarenheterna att lära äldre arbetskraft ett nytt yrke nedslående. Från Canada rapporteras emellertid att personer över 65 år med framgång omskolats och fått nya arbeten. I USA finns också ett växande intresse för att genom omskolning av äldre arbetskraft göra den mera konkurrensduglig på arbetsmarknaden.

Några synpunkter på förslaget till ny barnavårdslag

Av barnavårdsdirektör *Åke Bylander*, Malmö

Förslaget till ny barnavårdslag — refererat i Sociala Meddelanden nr 2 i år — var ämnet för det föredrag barnavårdsdirektör Åke Bylander i Malmö höll vid Skånska barnavårdsförbundets 30-årsjubileum nyligen. Vi har bett honom att i en artikel för Sociala Meddelanden sammanfatta sina synpunkter. Av artikeln framgår, att direktör Bylander ställer sig kritisk till förslaget. Vi mottar gärna fler debattinlägg. Socialstyrelsens egen ståndpunkt kommer att framgå av det remissyttrande som inom kort kommer att avges.

Red.

Föreliggande artikel tar upp förslaget till ny barnavårdslag till kritisk granskning. Med hänsyn till det begränsade utrymme som kan ställas till mitt förfogande nödgas jag inskränka mig till att beröra ett fåtal av de många spörsmål, vilka enligt mitt förmenande påkallar barnavårdsnämndernas speciella uppmärksamhet.

Kommittén har själv framhållit att tillkomsten av nu gällande barnavårdslag, alltså 1924 års lag om samhällets barnavård och ungdomsskydd, medfört »att samhällets barnavård nått en rik utveckling och givit resultat av den största betydelse för både samhället och de enskilda», ett förhållande som av kommittén anses utgöra »bevis nog för barnavårdslagens stora förtjänster». »Barnavårdslagen har», sägs det vidare, »utgjort en god grund för samhällelig verksamhet till barns och ungas bästa och samhällets barna- och ungdomsvård har med denna lag som ledning och rättesnöre utvecklats på ett sunt och riktigt sätt». I detta kommitténs uttalande torde landets barnavårdsnämnder vara beredda att helt och reservationslöst instämma.

Barnavårdskommittén har ytterligare ansett sig ha funnit, att samhällets barna- och ungdomsvård även i fortsättningen bör vara byggd på samma grundprinciper som är utmärkande för vår nu gällande lag. Även denna uppfattning torde delas av landets barnavårdsnämnder.

Utur nu anförda synpunkter måste det anses föga välbetänkt att försöka ersätta den gamla lagen med en helt ny lagstiftning, som dessutom i sin systematik företer väsentliga avvikelser från gällande lag. Det torde icke vara obekant att det dröjer åtskilliga år innan de kommunala socialmyndig-

heterna kan sägas vara skickade att tillämpa en ny lagstiftning i god överensstämmelse med dess bokstav och anda. Av helt naturliga skäl gäller detta företrädesvis landets många små och medelstora kommuner med brist på specialutbildat folk och med brist på tillräcklig erfarenhet och rutin. Tillkomsten av varje mera omfattande lagstiftning innebär i nu berört avseende svåra påfrestningar med lång anpassningstid. Den allmänna förtrogenheten från de berörda myndigheternas sida med en ny författnings struktur — dess systematik — kräver många års praktiskt handhavande och man kan icke utan menliga konsekvenser bryta mot en god lagstiftnings erfarenhetsmässigt tillkämpade rön.

I sakens natur ligger att varje lagstiftning — och detta gäller kanske i särskilt hög grad den sociala — är i behov av anpassning efter utvecklingens krav på området. Att rasera en väluppförd byggnad efter allenast 30 års nyttjandetid kan möjligen försvaras om man tilltror sig förmågan att kunna uppföra en ny byggnad som beträffande exteriör och interiör är den raserade i verklig mening överlägsen. Barnavårdskommitténs byggnadsprojekt fyller, enligt min bestämda mening, icke ens tillnärmelsevis dessa krav. Kommittén har — såvitt jag kan förstå — använt större våld än nöden kräver. Det har med andra ord icke kunnat presteras tillräckligt bärande motiveringar för den totala omgestaltning av barnavårdslagstiftningen, som förslaget i realiteten dock innebär. Till belysande härav torde det vara tillfyllest att inledningsvis erinra om den avsevärda skärpning som skett i fråga om samhällets rätt att ingripa mot föräldrars vilja och om den markerade centralisering som utmärker förslaget i vissa avsnitt (exempelvis genom §§ 135, 139 och 196).

Vad så beträffar detaljreglerna i förslagets sjutton kapitel är oändligt mycket att kritisera — något också att rosa — men här kan endast några av de större frågorna tas upp.

Försvarbart synes vara att höja åldersgränserna för ingripande när det gäller fall som nu hänförs till § 22 a och b och försvaras kan även att höja åldersgränsen för omhändertagande för det vi idag kallar samhällsvård (§ 29). Mera diskutabelt får anses vara att generellt höja åldersgränsen för fosterbarn till 18 år. Den nu gällande regeln i § 49 mom. I st 2 innebärande möjlighet att, när särskilda skäl därtill föranleder, utsträcka fosterbarnstillsynen till 18 år synes mig vara att föredra.

Vidare anser jag att ett till 16 år allmänt utsträckt koncessionssystem icke är att tillråda. Personligen anser jag att gränsen här bör sättas vid 8 år av skäl som torde få anses ganska lättförståeliga. Samtidigt härmed skulle jag dock som en komplettering vilja föreslå att »anmälan» om mottagande av fosterbarn skall göras 2 veckor före (mot nu 1 vecka). Slutligen — när det gäller fosterbarn — har jag mycket svårt att förlika mig med den föreslagna bestämmelsen i § 93 rörande förflyttning av fosterbarn. I detta avseende önskar jag gärna något närmare utveckla mina synpunkter.

Antalet fall av som olämpliga ansedda förflyttningar av fosterbarn i lan-

det är relativt sett mycket ringa men publiciteten kring vissa av dessa fall har högst otvivelaktigt blivit sådan att allmänheten fått en något felaktig uppfattning om frekvensen. Denna publicitet har dessutom icke sällan färgats av ett känsloengagemang som stått i dålig överensstämmelse med den objektivitet i bedömningen som är ett eftersträvansvärt mål. Man torde med fog kunna göra gällande, att just dessa avgöranden tillhör de allra besvärligaste och mest svårbedömda ärenden, med vilka barnavårdsnämnderna överhuvudtaget har att ta befattning. Ur denna synpunkt är det ägnat att förvåna att barnavårdskommittén — med dess klart manifesterade allmänna misstro mot barnavårdsnämndernas förmåga — dock utan vidare tilltror dem förmågan till avgörande i dessa speciellt svårhanterliga fall. Ärenden rörande fosterbarnsförflyttning och ärenden rörande vårdnad och besöksrätt i samband med hem- eller äktenskapsskillnad tillhör den grupp av ärenden hos barnavårdsnämnderna som erfordrar icke bara — som alla ärenden — en noggrann social utredning utan även hos vederbörande undersökare och förslagsställare till nämnden ett mycket stort mått av kunskap och människokännedom. Anamnesen är kanske icke särskilt svår att ställa men desto besvärligare prognosen, ty här spelar så oändligt många faktorer in, faktorer om vilka vi med vår begränsade kunskap på området vet bra litet. Emellertid föreligger en ganska väsentlig skillnad mellan dessa båda slag av ärenden — alltså fosterbarnsförflyttningar enligt förslaget och vårdnadsärenden — i det att nämligen det slutliga avgörandet i vårdnadsärenden tillkommer domstol. Om resonemanget om förflyttningsärendens svårbedömda natur godtas, ligger det snubblande nära till hands att även för dessa ärenden föreslå annat organ — närmast väl då länsstyrelsen — som första instans. På samma sätt som när det gäller vårdnadsärendena skulle då barnavårdsnämnderna ha att ställa erforderligt material till förfogande och väl lämpligen även — som beträffande vårdnadsärendena — i möjligaste mån avge ett direkt yttrande i själva sakfrågan. En sådan skisserad anordning synes i varje fall böra upptas till närmare övervägande.

Barnavårdskommittén har med den av riksdagen och barnavårdsmyndigheten »beställda» bestämmelsen i § 93 haft den vällovliga avsikten att söka skydda fosterbarnen mot risken för mentala påfrestningar och så långt är vi nog alla ganska ense. Emellertid råder väl ganska delade meningar om vilka risker som i verkligheten föreligger beträffande själva förflyttningen. All erfarenhet synes i stället ha gett vid handen att det icke är förflyttningsakten som är det primära i sammanhanget utan desto mera allt det som föregår förflyttningen. Den ofta uppkommande striden mellan exempelvis den biologiska modern och fostermodern eller fosterföräldrarna medför alltför lätt och alltför ofta att fosterbarnet under långa tider tvingas leva i psykiskt spänningstillstånd som — enligt vad jag tror — är det allvarligaste problemet här. Att fosterföräldrarna av ganska mänskliga och därför lättförståeliga skäl på olika sätt engagerar barnet i denna strid är beklagligtvis ett faktum. Den biologiska modern eller de biologiska föräld-

rarna kan dock ha fullt legitima och ärliga syften med sina anspråk på barnet, även om man ibland har svårt att frigöra sig från den uppfattningen att detta moder- eller faderskap, biologiskt, icke sällan tillmäts större betydelse än som är förenligt med de faktiska förhållandena och barnets berättigade anspråk på skydd.

På tal om tidsutdräkten i dessa förflyttningsärenden — även det ett högst allvarligt problem — förekommer det numera ganska ofta att barnavårdsnämnderna anser sig böra inhämta utlåtanden från medicinsk sakkunskap, närmast då från psykiater eller barnpsykiater. En sådan hänvändelse, i och för sig naturlig och icke sällan nära nog nödvändig, medför emellertid ytterligare tidsutdräkt av ganska betydande storleksordning. Systemet att lägga in ett fosterbarn på t. ex. barnpsykiatrisk klinik för att därigenom söka bedöma lämpligheten av en förflyttning medför — såvitt jag kan förstå — mycket begränsade möjligheter till ställningstagande. I första hand får det väl numera anses att barnets reaktioner icke är de mest essentiella utan i stället ställningstagandet till de båda ifrågakommande miljöernas sannolika inverkan på barnets psyke. Av denna anledning framstår som naturligt att tyngdpunkten bör läggas på samarbetet mellan de olika parterna på lång sikt. Här intar helt självfallet fosterbarnsinspektörerna en betydelsefull nyckelposition. Det kan med andra ord starkt ifrågasättas om man överhuvudtaget lagstiftningsvägen någonsin kan erbjuda en tillfredsställande lösning. Önskvärt vore ur angivna synpunkter att ärendena om fosterbarnsförflyttning kunde handläggas snabbare utan att därför kravet på säkerhet eftersattes. Den ofta långt utdragna processen med fullföljd upp till högsta domstolen är icke heller ägnad att underlätta situationen för parterna.

I § 50 av förslaget har stadgats: »Den saken gäller samt, om han är underårig, hans föräldrar och fosterföräldrar må anlita lämpligt biträde då de höras av nämnden eller av företrädare för denna.» Nuvarande praxis innebär att biträde, som av klient önskas skola biträda, lämnas tillfälle härtill. Tillkomsten av ett särskilt stadgande härom måste anses innebära icke bara att det lättare — och till men för verksamheten — uppkommer ett partsförhållande som icke står i god överensstämmelse med den moderna given på detta område. Barnavårdsnämndernas arbete har allt mer och mer kommit att inriktas på ett förtroendefullt samarbete med klienterna där det gäller åtgärder som skall vidtas för att ernå önskad rättelse. Det torde icke få anses förmätet påstå, att utredningsassistenterna hos barnavårdsnämnderna numera i stor utsträckning är klienternas bästa biträden.

Skall en bestämmelse om rätt att anlita biträde inflyta i lagen, måste detta enligt mitt förmenande innebära att klienten före varje förhör måste upplysas om sin rätt till biträde. Vid en jämförelse med 1947 års förundersökningskungörelse (§ 12) skulle man — vid frånvaro av särskild bestämmelse i förslagets § 50 — visserligen få anses berättigad dra den slutsatsen, att en barnavårdstjänsteman icke skulle vara skyldig att upplysa

sin klient om rätten till biträde. Mot en sådan i och för sig lagenlig tolkning vill jag dock starkt reagera. Lagfästes rätten att anlita biträde, då måste den enda godtagbara konsekvensen bli att klienten också skall upplysas härom. Då rätten till biträde enligt förslaget avser icke allenast hörande av nämnden utan även vid hörande av »företrädare för denna», måste detta innebära att biträde kan kopplas in redan på det utredande stadiet, när alltså tjänstemännen försöker lägga situationen tillrätta och där man — enligt vad en samlad erfarenhet ger vid handen — ofta löser problemet utan något nämndens vidare ingripande. Vad nyss anfördes om tillskapande av en olycklig partställning aktualiseras åter. Jag vill icke för ett ögonblick bestrida betydelsen av rättssäkerhet men frågan härom blir i verklig mening vital först när det gäller ingripanden i form av omhändertaganden. Det viktigaste skyddet för rättssäkerheten i dessa ärenden ligger — utöver i underställningsinstitutet — däri att indikationerna för rätten att ingripa preciseras och görs klara. Såsom nu närmast skall redovisas är lagförslagets lösning på denna viktiga punkt — såvitt jag förstår — behäftad med så allvarliga brister att man saklöst torde böra förbigå rättssäkerhetsfrågan i nu förevarande sammanhang.

I kap. 7 har sammanförts bestämmelserna om barnvårdsnämnds ingripande, där underårig befinns växa upp under otillfredsställande förhållanden eller där den underårige utvecklas ogynnsamt eller visar bristande samhällsanpassning. Bestämmelserna avser även att skapa möjligheter till ingripande i syfte att förebygga hotande missförhållanden. Syftet med bestämmelserna anges av kommittén vara att möjliggöra ingripande var och under vilka förhållanden den underårige än vistas. I vad avser missförhållanden i institutioner för barnavård samt ungdomshem lämnas dock specialföreskrifter i 10 kap.

Kommittén har som motiv för sina föreskrifter i vissa av kapitlets bestämmelser (t. ex. § 94 »— — — eller föreligger påtaglig fara för — — —», § 97 »— — — eller föreligger påtaglig fara för — — —» och § 98 »kan hållas för visst — — — att missförhållande kommer att inträda») angett önskan att kunna ingripa på ett tidigare stadium än barnavårdslagen medger. Vidare har ansetts, att barnavårdsnämnden bör ha rätt och plikt att i viss omfattning genom ingripande f ö r e b y g g a, att underårigs levnadsförhållanden förändras på sådant sätt, att de blir otillfredsställande (sid. 427 i betänkandet).

För att först stanna inför detta kommitténs ytterst betydelsefulla principuttalande, torde all erfarenhet ha gett vid handen den oerhörda betydelsen av att ingripande sker i så god tid att fixering i asocialitet eller kriminalitet eller motsvarande förebyggs. Genom den praxis, som utbildat sig vid tillämpningen av gällande barnavårdslag, har också denna princip kommit till uttryck. Nämnas bör dock, att de prövande högre instanserna långt ifrån alltid tycks vara införstådda med denna princip och dess betydelse. Många fall har förekommit, där barnavårdsnämnderna, med en utförlig social utredning som grund, beslutat t. ex. omhändertagande för skydds-

uppfostran, men där dessa beslut upphävts av länsstyrelse eller regeringsrätt. I icke så få fall har detta lett till att kort tid därefter nytt beslut om omhändertagande måst fattas, vilket blivit fastställt trots att icke några mera väsentliga förändringar inträtt i situationen. Det har med andra ord redan nu — med en lag som uppställer väsentligt klarare indikationer — icke sällan varit förbundet med svårigheter att erhålla fastställelse. Man torde icke behöva betraktas som pessimist, när man oroar sig för utvecklingen i angivet avseende med tanke på kommitténs förslag. Som ett enda exempel skall andragas innehållet i § 98 varest stadgas: »Barn må, oavsett om föräldrarna samtycka därtill, omhändertagas för samhällsvård därest a) ifråga om barnets vård, fostran eller levnadsomständigheter i övrigt sådant missförhållande föreligger eller, i anledning av förestående väsentlig förändring i barnets levnadsförhållanden, *enligt vad som kan hållas för visst* (kursiverat här) kommer att inträda, att dess hälsa eller utveckling utsätts för skada eller fara.» Speciell oro torde man ha anledning känna, när kommittén (på sid. 468) anför följande: »Brist på bestämdhet och konsekvens hos fostraren, ett ständigt slappt låt-gå-system eller växlingar mellan krav och eftergifter, stränga regler eller fullständig frihet, kan emellertid vara något lika menligt för ett barns utveckling. Orsaken kan vara utpräglad likgiltighet för barnet eller synnerlig oförmåga hos föräldrarna. Ej sällan är oenighet mellan föräldrarna, i allmänhet eller beträffande barnets fostran, en starkt bidragande orsak. Vissa föräldrar finner aldrig någon tid för sina barn. Dessa föräldrar ger ofta barnen sådana 'förmåner' som stor frihet och goda ekonomiska resurser men beröva dem nödvändiga känslokontakter och behövlig ledning.» Mot resonemangets riktighet i och för sig kan ingen invändning göras, ty högst otvivelaktigt torde vara, att alltför många barn blivit förstörda i sådana situationer varom kommittén talar. Glömmas bör dock icke, att barn till sin allmänna läggning är oerhört väsenskilda och att av denna anledning berörda situationer icke sällan mötas av en resistens, som medför, att barnet, trots situationen, utvecklas icke bara gynnsamt utan även ytterst gynnsamt. Sådan utveckling i gynnsam riktning kan förresten ibland iakttas även i hem där situationen är avsevärt allvarligare än som här åsyftas. Vår nuvarande kunskap om miljöinflytanden i förhållande till barns hereditära status m. m. är tyvärr så ofullständig, att man redan av denna anledning bör gå fram med yttersta försiktighet, när det gäller ett skiljande av barn från dess föräldramiljö. Då vår kunskap om verkningarna av ett sådant skiljande — även från ett som synnerligen bristfälligt betecknat hem — är lika ofullständig, framstår varningen som än mer befogad. Den enskildes, föräldrarnas och barnets, berättigade intresse av rättsskydd -- i andra sammanhang så omhuldat — kommer även här in i bilden.

Efter denna lilla utvikning kan det vara på tiden att knyta an till kommitténs fortsatta resonemang. Efter att alltså ha berört nyss angivna uppfostringssituationer anförs av kommittén (sid. 469) följande: »Faran för barnets själsliga hälsa och dess gynnsamma utveckling kan i sådana fall

som nu berörts vara mycket stor, men det är ofta svårt att påvisa ett direkt samband mellan visst förhållande eller viss metod från uppfostrarens sida samt vissa avvikelser från vanligt beteende hos barnet, eller — än svårare — förhållandets eller metodens sannolika inflytande på barn, som ännu te sig åtminstone någorlunda välanpassade. Barnavårdskommittén avser det *emellertid* (kursiverat här) synnerligen viktigt, att barnavårdsnämnd, då den får kännedom om fall, där barn behandlas på ett ur uppfostringssynpunkt otillfredsställande sätt, utnyttjar all till buds stående sakkunskap som hjälp vid bedömningen, så att ingripande vid behov kommer till stånd på ett tidigt stadium, innan svårare skadeverkningar inträtt. *Det måste bestämt framhållas, att det för omhändertagande icke får krävas, att faran för barnet blivit ådagalagd genom begynnande missanpassning hos barnet*» (kursiverat här).

Såvitt man av dessa rader kan utläsa, är kommittén tydligen beredd att låta en barnavårdsnämnd — låt vara efter utnyttjande av »all till buds stående sakkunskap» — i sista hand ingripa med ett skiljande av barn från hem, där föräldrarna (i det mest extrema fallet) »icke finner någon tid för sina barn» eller där föräldrarna (i mindre extrema fall) »visar brist på bestämdhet och konsekvens, ett ständigt slappt låt-gå-system eller växlingar mellan krav och eftergifter». Till detta måste knytas, att kommittén själv framhållit att det för omhändertagande icke får krävas, att faran för barnet blivit ådagalagd genom begynnande missanpassning hos barnet.

Problemet om barns fostran och vad därmed sammanhänger är så stort och invecklat, att här endast några enkla synpunkter kan dras fram. Den fortgående urbaniseringen, samhällets rent tekniska utveckling, familjebandens upplösning, det genom ökad skilsmässofrekvens stigande antalet ofullständiga äktenskap, det ökade alkoholmissbruket inom familjerna, den fortlöpande avkristningen, den likaledes fortgående moralupplösningen medförande allt sämre vuxen-beteendemönster för det uppväxande släktet, allt detta är endast några exempel på bidragande orsaker i ett stort orsakskomplex. Det sagda ger även en antydan om de svårigheter inför vilka en barnafostrare av idag ställs. Begreppet »frihet» i fostran har kommit att misstolkas tack vare en naturlig benägenhet hos barnafostraren för egen bekvämlighet men även — och icke minst — tack vare, att den av kommittén berörda sakkunskapen haft att bjuda på ibland diametralt motsatta uppfattningar. Utvecklingen har medfört allt större svårigheter i fostringsarbetet även för de föräldrar som besjälas av en ärlig vilja att söka göra sitt bästa.

Det nu anförda — utgörande allenast exempel på de svårigheter, som möter — har andragits allenast för att skapa relief åt de betänkligheter, för vilka jag här ovan gjort mig till tolk. Man torde i detta sammanhang även böra dra sig till minnes de skilda uppfattningar om uppfostran och dess olika vägar och medel, som karakteriserar olika geografiska områden i vårt land. Det är icke bara landsbygden contra staden eller det större samhället som här åsyftas, utan även skilda landsbygdsområden.

Allt det nu sagda måste, enligt mitt bestämda förmenande, ge ett klart besked om nödvändigheten att begränsa samhällets rätt till ingripande till fall där allvarliga missförhållanden i ett eller annat avseende konstateras föreligga samt möjligen även till de fall där själva situationen i hemmet är uppenbart farobetonad. I sistnämnda avseende — näraliggande kommitténs redovisade uppfattning — syftas närmast på fall där asocialitet eller kriminalitet förefinns och där alltså utomordentligt starka skäl talar för att en missanpassning hos barnen blir följden. Min och kommitténs uppfattningar går alltså här uppenbarligen kraftigt isär även om jag — som tidigare klart antytts — till fullo inser vikten av tidiga ingripanden.

När jag här ovan talar om »ingripanden» från barnavårdsnämndens sida, syftas i berört sammanhang närmast på omhändertagande eventuellt mot föräldrarnas vilja (§ 98 i förslaget) dvs. fall där mina här ovan redovisade betänkligheter starkast gör sig gällande. Emellertid kan allvarliga invändningar helt visst resas även mot att ge en barnavårdsnämnd rätt att ingripa med förebyggande åtgärder av delvis långt gående slag (§ 94 föreskrift) i fall där det antas att missanpassning skall följa på grund av att föräldrarna exempelvis visar »brist på bestämdhet och konsekvens» i uppfostringsarbetet.

Jag anser alltså att alla de indikationer som i skilda paragrafer av förslaget talar om »påtaglig fara för» (§ 94), »eller föreligger påtaglig fara för uppkomsten» av missförhållande (§ 97), och »enligt vad som kan hållas för visst» (§ 98) icke kan godtas.

Här ovan uttalade betänkligheter mot lagförslagets försök att lösa problemet beträffande de tidiga ingripandena delas av flera av barnavårdskommitténs egna ledamöter, i vilket hänseende hänvisas till innehållet i avgivna reservationer (sid. 765—771). I anslutning till den reservation, som anmälts av tvenne kommittéledamöter, har en av ledamöterna i ett särskilt uttalande framfört några synpunkter vid vilka jag vill dröja. Vederbörande, ordförande i landets största barnavårdsnämnd, har sålunda (på sid. 767) anfört bl. a. följande: »Även om de centrala organens tillsyn av barnavårdsnämndens handläggning skärpts och överklagningsmöjligheter alltid står öppna, är det givet att en precisering i lagtext och motiv som ger en klart bestämd kompetens utan möjlighet till *alltför* tidiga ingripanden är synnerligen svår att göra. För Stockholms del har jag ansett *att de nuvarande reglerna i huvudsak är tillräckliga*» (kursiverat här). Någon formell reservation mot hela kapitlet har vederbörande icke ansett påkallad men uttrycker den förhoppningen »att i den fortsatta behandlingen av den nya barnavårdslagen problemet blir beaktat och de erforderliga preciseringarna blir gjorda».

I en annan reservation med instämmande av en ledamot har framhållits att det enligt reservantens mening »icke föreligger något behov av utvidgad rätt för samhälleliga omhändertaganden på ett tidigare stadium än vad som gällande bestämmelser i 22 § BVL åsyftar» (sid. 769).

I dessa uttalanden kan jag reservationslöst instämma. Jag anser alltså att

den praxis som utbildat sig med gällande lag som grund i tillräcklig grad beaktat de synpunkter om behovet av tidiga ingripanden för vilka kommittémajoriteten gjort sig till tolk. Emellertid anser jag, och härvid åberopas vad tidigare här ovan anförts i sammanhanget, att framför allt Regeringsrätten på ett eller annat sätt borde tillföras den sakkunskap på barna- och ungdomsvårdens område, som skulle möjliggöra avgöranden i överensstämmelse med den syn som numera torde omfattas av landets flesta barnavårdsnämnder.

Jag har redan antytt att utrymmet för mina enkla synpunkter måst begränsas, men jag vågar dock uttrycka den förhoppningen att det redan sagda må vara nog för att klarlägga min uppfattning, nämligen den att kommittéförslaget varken ur formella eller sakliga synpunkter är så utformat att det bör läggas till grund för lagstiftning i ärendet.

Nionde internationella socialstatistikerkonferensen

Av byråchef *Erland v. Hofsten*, socialstyrelsen

Internationella arbetsbyrån har med några års mellanrum anordnat internationella konferenser för socialstatistiker. Den nionde av dessa ägde rum i Genève under tiden 24 april—3 maj i år. I likhet med vad som skett vid tidigare tillfällen* skall här lämnas en sammanfattande redogörelse för de vid konferensen uppnådda resultaten.

Konferensen hade denna gång samlat flera deltagare än vid något tidigare tillfälle. Sammanlagt var 45 länder representerade genom åtminstone en delegat, och totalantalet deltagare var 106, däri inräknat 15 representanter för olika internationella organ. Konferensen dominerades kanske i väl hög grad av representanter från Europa-Nordamerika, men delegater från arabvärlden, Israel, Indien, Vietnam, Liberia, Indonesien m. fl. länder gjorde också en verksam insats. Politiska motsättningar lyste vid detta liksom vid tidigare tillfällen nästan helt med sin frånvaro, trots att Öst- och Västeuropa, arabvärlden etc. fanns företrädda.

Från Sverige deltog, förutom artikelförfattaren, byrådirektören Ture Widstam, Statistiska centralbyrån, varjämte fil. lic. Erland Lind, Svenska arbetsgivareföreningen och fil. lic. Sven Jonasson, Svenska industritjänstemannaförbundet deltog som observatörer. Norge hade tre, Danmark två och Finland en deltagare.

Konferensen behandlade denna gång följande fyra ämnen, nämligen socialvårdsstatistik, statistik över undersysselsättning, yrkesklassificering samt klassificering efter ställning i yrket. Efter inledande plenarmöten uppdelades konferensdeltagarna i fyra kommittéer, svarande mot de fyra ämnena. För vart och ett av dessa förelåg utförliga rapporter, avslutade med förslag i form av bland annat resolutioner. Sedan kommittéerna granskat och reviderat dessa förslag, tog konferensen vid avslutande plenarmöten slutlig ställning i de olika frågorna. Vid plenarmötena ägde därjämte en allmän diskussion om socialstatistikens läge och om det framtida arbetet rum.

Konferensens viktigaste resultat får nog sägas ha uppnåtts på socialvårdsstatistikens område. Bakgrunden till att man nu på det internationella planet finner ett stort intresse för en utveckling av statistiken över socialvården är givetvis att söka däri, att man i så många länder är i färd med att bygga ut ett system för den sociala tryggheten. Initiativet till att uppta detta nya ämne till behandling hade tagits vid den åttonde konferensen, då en resolution härom framlades av delegaterna från Danmark, Förenta sta-

* Närmast föregående redogörelse i Soc. Medd. 1955: 3, sid. 139 ff.

Konferensens just utsedde ordförande, kanslirådet Gunnar Modeen, Finland, tar här plats på podiet, hälsad av en av arbetsbyråns vicedirektörer, indiern R. Rao. I bakgrunden Robert J. Myers, chef för arbetsbyråns statistiska avdelning

terna och Sverige. Sedan dess hade en särskild expertkommitté varit samlad och utarbetat ett resolutionsförslag, som utgjorde grundvalen för det arbete, som nu ägde rum.

Det effektiva och skickliga sätt, varpå Henning Friis, Danmark, ledde arbetet inom konferensens kommitté för socialvårdsstatistik, tillvann sig allmän respekt. Resultatet blev en rapport jämte två resolutioner, som på ett ganska detaljerat sätt drar upp riktlinjerna för hur statistiken på detta område bör vara beskaffad samt anger önskemålen för framtiden.

Den förra och innehållsrikare av resolutionerna syftar i första hand till att ge riktlinjer för hur statistiken lämpligen bör utbyggas i varje enskilt land. Bakgrunden utgörs därvid i första hand av ländernas egna behov av statistik; frågan om möjligheter att med hjälp av statistik kunna åstadkomma internationella jämförelser har fått en rätt undanskymd plats i sammanhanget.

Det heter i reservationen att statistiken bör omfatta åtminstone alla de slags åtgärder, som finns omtalade i ILO:s resolution nr 102 om sociala minimistandards, dvs. sjukvård, sjukpenning, arbetslöshetshjälp, hjälp åt gamla, hjälp åt yrkesskadade, familjestödjande åtgärder, invalidunderstöd

samt stöd åt överlevande. Statistiken bör omfatta alla dessa slag av åtgärder, oberoende av om stödet organiseras som socialförsäkring (frivillig eller ej), som en allmän medborgerlig angelägenhet eller som socialhjälp. Även sådana hjälpformer, som organiseras genom gruppförsäkringar eller genom fonder osv. bör omfattas av statistiken, särskilt när dylika former svarar för en betydelsefull del av det skydd som erhålls. I länder där begreppet social trygghet är mera vidsträckt, bör statistiken ytterligare omfatta särskilda skyddsåtgärder, exempelvis understöd åt krigsoffer eller krigsdeltagare, åt offer för naturkatstrofer, social hemhjälp, bostadspolitiska åtgärder åt speciella kategorier, semesterersättning m. m.

Statistiken bör ge upplysningar om a) deltagare, b) hjälpmottagare, c) lämnad hjälp och d) utgifter och inkomster. Termen »deltagare» får givetvis en olika innebörd, beroende på vad slags åtgärder det rör sig om.

Statistiken över deltagarna och hjälpmottagarna bör såvitt möjligt ge upplysningar om deras kön, ålder och civilstånd. Vidare bör man helst kunna särskilja den ekonomiskt aktiva befolkningen. Upplysningarna om hjälpen bör ge en klassificering av densamma efter storlek eller i varje fall uppgifter om hjälpens genomsnittliga storlek per fall eller per person.

För varje hjälpform bör en redovisning av utgifterna ske, och likaså bör inkomsterna redovisas, så att man kan få klart för sig vad som kommer från de försäkrade själva, från arbetsgivarna, från skatter av olika slag osv.

En av de viktigaste paragraferna i resolutionen säger, att varje land bör presentera sin statistik över den sociala säkerheten på ett enhetligt sätt, så att man kan få en överblick av *hela* det sociala säkerhetssystemets verkningar. Denna presentation kan ske på två skilda sätt, som båda är av väsentlig betydelse. Enligt den ena grupperar man enligt den »risk», som täcks, alldeles oberoende av på vad sätt detta sker, och enligt den andra lägger man huvudvikten vid de olika slagen av åtgärder och den administrativa struktur, som ligger till grund för organisationen.

Resolutionen uttalar också att statistiken bör innefatta relativa mått, som utvisar i vilken grad man har lyckats uppnå målen för den sociala verksamheten. I en bilaga till resolutionen återges ett antal typiska exempel på dylika relativa mått; denna lista förtjänar att återges:

»*A. Täckningsgrad för den sociala välfärden*

Antal deltagare i procent av relevanta befolkningsgrupper.

B. Frekvens och varaktighet av inträffade fall

Sjukdom, arbetslöshet

1) Antal nya vårdtagare eller fall under en viss period, t. ex. ett år, i procent av medelantalet deltagare.
2) Antalet hjälpdagar (eller -veckor) under en given period, dividerat med medelantalet deltagare.
3) Medelantalet hjälpdagar (eller -veckor) per fall, t. ex. fall avslutade under en viss period.

Ålderdom

Antal ålderspensionärer, uppdelade i lämpliga åldersgrupper, i relation till totalbefolkningen inom motsvarande åldersgrupper.

Yrkesskador

De relativa måtten när det gäller dylik statistik behandlas i en resolution antagen vid sjätte internationella socialstatistikerkonferensen i Montreal 1947.

C. Hjälpnivå

1) Hela hjälpbeloppet under en given period, dividerat med antalet hjälpdagar (eller -veckor).
2) Genomsnittligt hjälpbelopp i procent av motsvarande genomsnittliga lön, förtjänst eller inkomst.

D. Den sociala verksamhetens ekonomiska betydelse

Utgifterna för social säkerhet i procent av nationalinkomsten eller av konsumtionsutgifterna.

E. Utvecklingen hos realutgifterna per capita för den sociala säkerheten

Utgifterna för sociala ändamål år för år, dividerade med folkmängden, med den ekonomiska aktiva befolkningen, med antalet deltagare etc. och resultatet deflaterat med en lämplig prisindex.»

I resolutionen talas vidare något om möjligheterna att för internationella jämförelser använda siffror, som utarbetats för nationella behov. Vidare påpekas i vilka olika hänseenden statistik, som utarbetas för att belysa den sociala verksamheten, också kan användas för andra ändamål. Slutligen talar resolutionen om olika åtgärder för att främja den framtida utvecklingen av statistiken över den sociala verksamheten. En särskild resolution behandlar vilka åtgärder, som bör vidtas på det internationella planet. I denna sistnämnda resolution uppmanas internationella arbetsbyrån bland annat att insamla statistiska uppgifter om den sociala verksamheten i olika länder, att bearbeta och publicera detta material samt att i andra hänseenden arbeta på att främja en fortsatt utveckling av statistiken över den sociala verksamheten.

Även den särskilda kommittén om *undersysselsättning* hade att behandla ett för dessa konferenser nytt ämne. Med den stora uppmärksamhet, som under efterkrigstiden kommit att ägnas åt den ekonomiska och sociala utvecklingen inom de eftersatta områdena, är det naturligt att begreppet undersysselsättning har blivit flitigt diskuterat. Det rör sig härvidlag tydligen om något som är nära besläktat med arbetslöshet. För industriellt utvecklade länder har man uppnått viss enighet om vad som bör menas med arbetslöshet och hur denna bör mätas. När det gäller ett land, som mer eller mindre saknar industri, blir det emellertid oegentligt att tala om arbetslöshet, och det är i sådana fall, som man i stället brukar använda termen undersysselsättning. Eftersom detta avser att vara ett kvantitativt begrepp,

är det angeläget att söka nå överenskommelse om på vad sätt man skall kunna mäta undersysselsättningens omfattning i ett land eller ett mindre område.

I den första av de båda resolutioner i denna fråga, som utarbetades och antogs vid konferensen, förklaras att undersysselsättning förekommer antingen när personer med sysselsättning, som arbetar mindre än full tid, skulle vara i stånd och villiga att utföra mera arbete, eller också när personer med sysselsättning skulle erhålla en högre inkomst eller om deras produktivitet skulle höjas, om de arbetade under förbättrade produktionsförhållanden eller blev överförda till ett annat yrke, under hänsynstagande till deras yrkeskunskaper. Det förklaras vidare att undersysselsättning kan förekomma i flera olika former och att vissa av dessa kan bli föremål för statistisk mätning. I första hand syftar man därvid på vad som kallas *synlig undersysselsättning* eller vad som i Sverige brukar benämnas korttidsarbete eller med andra ord då personer tvingas arbeta på deltid. Vidare införs begreppet *osynlig undersysselsättning,* som gäller personer, som har abnormt låg förtjänst eller vilkas sysselsättning inte medger ett utnyttjande av deras kunskaper, eller slutligen, när personer sysselsätts i verksamheter, där produktiviteten är abnormt låg.

Definitionen av den osynliga undersysselsättningen är så vag, att resolutionen begränsar sig till att ange hur den synliga undersysselsättningen skall mätas statistiskt. För detta ändamål bör personer, som arbetar kortare än normal tid indelas i sådana som önskar och sådana som inte önskar erhålla mera arbete. Vidare bör de sysselsatta indelas efter arbetstidens längd. Vidare antogs en särskild resolution, som talar om på vad sätt man skulle fortsätta arbetet med att söka mäta undersysselsättningens omfattning statistiskt.

Frågan om *yrkesklassificering* behandlades vid denna konferens för tredje och sista gången. Vid tidigare konferenser har antagits förslag till huvudgrupper och undergrupper; nu hade turen kommit till detaljgrupperna. Det framlagda förslaget antogs jämte en resolution, vari talas om på vad sätt man hoppas att den nu antagna klassificeringen, efter begynnelsebokstäverna på engelska benämnd ISCO (= International Standard Classification of Occupations), kommer att tillämpas. Framför allt är avsikten att ISCO skall tillämpas i samband med de folkräkningar, som kommer att anordnas i de flesta länder omkring år 1960, men därjämte bör klassificeringen kunna användas också i många andra sammanhang.

Klassificeringen efter ställning i yrket har också med folkräkningarna att göra. Det rör sig här om en standardisering och en vidareutveckling av den indelning, vars huvudgrupper består av arbetsgivare, företagare utan anställda, anställda och medhjälpande familjemedlemmar. Arbetsbyrån hade lagt fram ett förslag i denna fråga, men detta förslag ansågs efter utförliga diskussioner inte moget för antagande, och frågan blev därför skjuten på framtiden.

Vid konferensen framlades och antogs tre särskilda resolutioner, som tog

sikte på det framtida arbetet. Den första av dessa särskilda resolutioner handlade om *konsumentprisindex*. Det förklaras att sådana indexberäkningar spelar en viktig roll i alla länder och att inflationsproblemets betydelse gör det angeläget att indexarna beräknas på tillförlitligt och likformigt sätt. Arbetsbyrån uppmanas därför att ånyo uppta detta vid tidigare tillfällen behandlade ämne och att därvid särskilt fästa uppmärksamheten vid prisinsamlingsproblemen och vid precisionen hos de framlagda indextalen. — Som belägg för att de politiska problemen inte spelar någon roll vid en konferens av detta slag kan nämnas att denna resolution framlades av representanterna från Storbritannien, Sverige, Ungern och Egypten, varjämte Israels representant utförde rollen som »sekundant».

En annan specialresolution, framlagd av Norge, Danmark, Tyskland och Tjeckoslovakien (sekundant: Italien) handlade om statistik rörande *yrkesskador*, inklusive yrkessjukdomar. I resolutionen förklaras att de internationella rekommendationerna på detta område nu är helt föråldrade och att det följaktligen är angeläget att arbetsbyrån ånyo upptar detta ämne till behandling.

I den tredje av specialresolutionerna uttalas att arbetsbyrån i större utsträckning än som har varit fallet under senare år bör tillse att rapporterna från socialstatistikerkonferenserna och andra betydelsefulla dokument blir *offentliggjorda i tryckt form*. Denna resolution framlades av Belgien, Sverige och Jugoslavien (sekundanter: Sovjet och Marocko).

Meddelanden

Socialstyrelsens utlåtande angående balanserad expansion. I sitt yttrande över långtidsutredningens betänkande om balanserad expansion (SOU 1956:53), påpekar socialstyrelsen, att särskild prioritet ges investeringsbehoven på områden där exceptionell köbildning har uppstått. Det är härvidlag främst fråga om bostäder, skolor och vissa delar av sjukhusväsendet. De investeringsändamål som sammanhänger med en standardförbättring utanför de akuta bristområdena får å andra sidan förverkligas på något längre sikt än vad som skulle vara önskvärt.

Det framgår enligt socialstyrelsens uppfattning icke klart av betänkandet, huruvida sådan social verksamhet som faller under socialstyrelsens arbetsområde skall hänföras till standardförbättring och därmed tillerkännas sämre prioritet än exempelvis bostadsbyggandet. I annat sammanhang framhåller utredningen emellertid, att den snabbaste ansvällningen hittills av den offentliga konsumtionen har ägt rum på det kommunala området och att staten utan tvivel har medel i sin hand att hålla tillbaka denna.

Den sociala verksamhet som närmast skulle beröras av sådana statliga åtgärder hänför sig i främsta rummet till åldringsvården och barnavården. Styrelsen vill emellertid understryka, att exempelvis sådan verksamhet som uppförande av tidsenliga ålderdomshem måste anses vara en väl så angelägen uppgift som anskaffning av bostäder på den allmänna marknaden. Ålderdomshemsvården fullföljer — förutom den primära vårduppgiften — även uppgiften att ordna ändamålsenliga bostäder för de gamla. Genom denna verksamhet lättas även trycket på den allmänna bostadsmarknaden. Även utbyggnaden av daghems- och förskoleverksamheten är i hög grad angelägen.

Den sociala verksamheten — såväl den som direkt faller under styrelsens arbetsområde som annan närliggande verksamhet, exempelvis sjukvård och skolsocial verksamhet — handhas till övervägande delen av landstingen och primärkommunerna. Utvecklingen av denna verksamhet är i första hand beroende av huvudmännens insatser, men även staten lämnar sin medverkan till denna genom bidrag av olika slag.

Större delen av de statsbidrag, som faller under socialstyrelsens bedömande, är så kallade stimulansbidrag, dvs. de har tillkommit för att stimulera kommunerna till att i önskvärd utsträckning förbättra och utbygga olika verksamhetsgrenar. Typiska exempel på sådana statsbidrag är anläggningsbidragen till ålderdomshem och statsbidragen till daghem och förskolor. Intresset inom kommunerna för denna verksamhet har under det senaste decenniet successivt ökat, och utsikterna för en fortsatt gynnsam utveckling på området är goda. I fråga om ålderdomshem har socialstyrelsen räknat med ett ny-, om- eller tillbyggnadsbehov för i runt tal 2 000 vårdplatser per år under de närmaste tio åren. I fråga om förskolor och daghem innebär socialstyrelsens målsättning för verksamheten att platsantalet fram till år 1965 bör ökas med 25 000—30 000. För fullföljandet av denna målsättning räcker det emellertid inte med att statsbidrag i erforderlig utsträckning ställs till förfogande och att kommunerna visar intresse för verksamheten. Kommunerna måste också ha möjlighet att med egna medel eller lånevägen finansiera de tämligen kapitalkrävande anläggningar varom här är fråga.

Det kan i anslutning till vad som ovan anförts rörande saneringen av ålderdomshemmen anmärkas, att denna sanering i hög grad är beroende av att landstingen i erforderlig utsträckning får möjlighet att utbygga anstaltsvården för sinnessjuka och kroniskt sjuka.

För flertalet kommuner — primärkommuner såväl som landsting — torde i nuvarande skatteläge möjligheterna att genom skärpt beskattning finansiera anläggningsverksamhet av här ifrågavarande slag vara

tämligen ringa. I realiteten torde därför i många fall möjligheterna till kommunal upplåning bli utslagsgivande för det sociala programmets fullföljande. Man torde ännu ej i full utsträckning kunna bedöma verkningarna på ifrågavarande område av de under senare år genomförda kreditrestriktionerna. Enligt styrelsens uppfattning måste man emellertid räkna med att redan gällande kreditrestriktioner kommer att i avsevärd grad minska takten i den önskvärda utbyggnaden av primärkommunernas och landstingens sociala verksamhet.

Utredningen har i samband med redovisningen av tillgången på arbetskraft framhållit, att den existerande statistiken över yrkesverksamheten i Sverige är mycket bristfällig. Socialstyrelsen vill i anslutning härtill vitsorda, att det möter stora svårigheter — bland annat med hänsyn till förekomsten av deltids-, säsong- och tillfällighetsarbeten — att med någon högre grad av säkerhet bedöma i vilken utsträckning befintliga arbetskraftstillgångar har tagits i bruk. Styrelsen finner det därför önskvärt att en förbättring av statistiken över yrkesverksamheten kommer till stånd.

Socialstyrelsens utlåtande angående statens järnvägars taxor. I socialstyrelsens utlåtande över järnvägstaxekommitténs betänkande (SOU 1956:54) uppmärksammas bl. a. taxekommitténs förslag om höjning av övre åldersgränsen för barnbiljett från 12 till 16 år.

Socialstyrelsen finner den föreslagna höjningen av maximiåldern vara en åtgärd, som är synnerligen starkt motiverad av familjesociala skäl. En stor del av barnfamiljerna här i landet är i sådant ekonomiskt läge, att deras möjligheter till resor blir ytterligt begränsade. Det finns många utgifter, som måste gå före resposten i budgeten, och detta förhållande blir ytterligare accentuerat vid stigande barnantal.

Åldern 16 år är särskilt lämplig eftersom det är i denna ålder som de allmänna barnbidragen upphör och målsättningen för den grundläggande skolutbildningen numera är, att denna skall fortgå till 16-årsåldern.

Emellertid anser socialstyrelsen att de skäl, som har åberopats för en höjning av maximiåldern, även starkt talar för en nedsättning av biljettpriset under 50 procent i vissa fall. Enligt uppgift i betänkandet betalas i Norge för barn under 16 år vid resa i andra klass sittvagn en tredjedel av priset för vanlig biljett. I de svenska taxebestämmelserna förekommer i allmänhet nedsättningar med 25, 50 och 75 procent. Vad som här närmast kan komma i fråga är därför en nedsättning till 25 procent av biljettpriset (1/4 biljett) för de yngre åldersgrupperna, förslagsvis under 12 år. Det torde kunna förväntas, att de i kap. XVI av betänkandet redovisade nedsättningarna skulle väsentligt avta i betydelse om en dylik generell sänkning av barnrabatten genomfördes. Sålunda torde exempelvis familjebiljetterna icke komma att användas av familjer med enbart barn under 12 år. Med hänsyn härtill och då man måste räkna med att en ökad barnrabatt kommer att — kanske i avsevärd grad — stimulera till ökad resefrekvens, synes det icke uteslutet att en sådan rabattering kan visa sig fördelaktig eller i vart fall försvarlig ur driftsekonomiska synpunkter. Socialstyrelsen får med hänvisning till det anförda föreslå, att barn i åldern 6—12 år får resa för fjärdedels biljett och barn i åldern 12—16 år för halv biljett.

Vad beträffar studerande i åldrarna över 16 år finns det enligt socialstyrelsens mening mycket som talar för att man — vid resor som icke sker i grupp — i princip siktar till samma rabatt, som för den närmast yngre åldersgruppen. Med utgångspunkt från taxekommitténs förevarande förslag rörande barn under 16 år skulle de studerande i så fall få resa för halv biljett. Socialstyrelsen är emellertid icke beredd att i förevarande sammanhang framlägga förslag om en dylik generell studierabatt.

Socialstyrelsen anser emellertid det vara synnerligen betydelsefullt, att de studerande får åtnjuta rabatt i en eller annan form, och styrelsen kan därför inte tillstyrka bifall till majoritetens förslag att slopa den sedan mer än 20 år gällande nedsättningen för studerandes hemresor. Förslaget strider mot såväl aktuella strävanden att lätta den studerande ungdomens ekonomiska situation som mot strävandena att fördela barnkostnaderna. Socialstyrelsen kan härvidlag helt ansluta sig till vad ledamoten Lindahl har anfört i sitt särskilda yttrande.

Enligt nuvarande taxebestämmelser äger

skolungdom, som ej har fyllt 20 år, lösa månadsbiljett till halvt pris. Denna nedsättning i den allmänna taxan som huvudsakligen har betingats av sociala skäl anser taxekommittén böra omprövas. Kommittén föreslår, att åldersgränsen för månadsbiljetter till halvt pris sänks till 16 år och hänvisar härvid ytterligare till de så kallade studiebidrag, som — då särskilda skäl därtill föranleder — utgår för dagliga resor mellan bostadsorten och skolorten. Studiebidraget, som för närvarande är maximerat till 40 kronor för månad, kan utgå med det belopp varmed resekostnaden för månad i fulla kronor räknat överstiger 10 kronor.

Vad socialstyrelsen anfört rörande nedsättning av studerandes resekostnader måste även i förevarande fall leda till ett avståndstagande från kommitténs förslag. Styrelsen kan i vart fall icke tillstyrka den av kommittén föreslagna sänkningen av maximiåldern för månadsbiljetter till halvt pris med mindre full kompensation härför lämnas skolungdomen på annat sätt, exempelvis genom höjning av maximigränsen för studiebidraget.

Frågan om avgiftsnedsättningar och avgiftsfrihet för åldringar samt för vissa mindre, ur speciella sociala synpunkter avgränsade grupper har av socialstyrelsen behandlats i yttrande den 23 februari innevarande år till riksdagens allmänna beredningsutskott över motionerna II: 65 och II: 117 rörande folkpensionärs resor på statens järnvägar.

Taxekommittén har, såvitt socialstyrelsen kunnat finna, icke i förevarande betänkande särskilt berört frågan om nedsättning för ålderspensionärerna. Kommittén har emellertid framhållit att — därest av sociala eller andra samhälleliga skäl nedsättningar skulle komma i fråga — SJ borde beredas ersättning därför av statsmedel genom särskilda anslag. Socialstyrelsen finner det alltjämt vara av intresse, att frågan närmare utreds.

Socialstyrelsens utlåtande angående förenklad statsbidragsgivning till primärkommunernas kapitalutgifter. Av det tjugutal statsbidrag till primärkommunernas kapitalutgifter, som avhandlas i allmänna statsbidragsutredningens betänkande, är det endast tre, som har direkt socialpolitisk syftning, nämligen bidragen till ålderdomshem, pensionärshem och pensionärsbostäder. Vad som anförs i socialstyrelsens utlåtande har i första hand anknytning till dessa bidrag.

Utredningen har inledningsvis framhållit, att metoderna för bidragens beräkning såvitt möjligt bör göras enhetliga och att i vart fall antalet metoder bör begränsas. Även socialstyrelsen finner en sådan utveckling önskvärd. Det bör emellertid anmärkas, att anläggningsbidragen till skillnad från driftbidragen icke är årligen återkommande och att därför den arbetskraftsbesparing, som kan vinnas genom att införa enhetliga regler för beräkning av anläggningsbidragen, knappast torde vara av sådan storleksordning, att den i och för sig motiverar någon ändring av gällande bestämmelser. Härför erfordras, att andra och mera väsentliga nackdelar är förknippade med det gällande bidragssystemet.

En väsentlig nackdel hos de gällande statsbidragen till ålderdomshem liksom hos de av åldringsvårdsutredningen år 1956 föreslagna nya principerna för statsbidrag till pensionärshem och pensionärsbostäder är, att bidragen icke automatiskt anpassas till förändringarna i den allmänna skatteunderlagsnivån. Härigenom kommer vid fortgående penningvärdeförsämring fördelningen mellan stat och kommun av utgifterna för byggnadsverksamhet av ifrågavarande slag att alltmer förskjutas till kommunernas nackdel. Denna olägenhet elimineras genom det av utredningen nu föreslagna statsbidragssystemet. Den kan emellertid även elimineras genom mindre genomgripande ändringar av bidragsbestämmelserna. Socialstyrelsen har i utlåtande den 18 juni 1956 över åldringsvårdsutredningens betänkande om åldringsvård, med hänvisning bland annat till styrelsens utlåtande den 15 december 1952 över åldringsvårdsutredningens förslag rörande statsbidrag till anordnande av ålderdomshem, föreslagit åtgärder för en automatisk anpassning av bidragen till förändringarna i den allmänna skatteunderlagsnivån. Det kan vara berättigat att uppehålla sig något vid dessa förslag.

Åldringsvårdsutredningens ovan berörda förslag av år 1952 rörande statsbidrag till anordnande av ålderdomshem ligger till grund för gällande statsbidragsbestämmel-

ser för ålderdomshem. Socialstyrelsen anförde i sitt utlåtande över förslaget bland annat följande.

»Om man i föreliggande statsbidragsfråga så nära som möjligt vill följa den bidragsskala som utredningen föreslagit och därjämte vill tillämpa en enkel, automatisk statsbidragsregel, kan detta vinnas med följande metod.

Till utgångspunkt tages normalskatteunderlaget i riket per invånare. Detta normalskatteunderlag beräknas årligen. Med en procentuell bidragsskala från 10—50 procent förlägges mittpunkten på skalan eller 30 procent vid det kommunala skatteunderlag, som överensstämmer med normalskatteunderlaget. I de fall i vilka de kommunala skatteunderlagen avvika från normalskatteunderlaget måste bidragsprocenten tydligen också variera över eller under 30 procent till gränserna 50 respektive 10 procent.

En god anslutning till utredningens bidragsskala erhålles om en ändring av bidragsprocenten sker från utgångsläget 30 vid normalskatteunderlag med 3 procent för varje hel krona, varmed det kommunala skatteunderlaget avviker från normalskatteunderlaget. Regeln innebär sålunda, att man utan vidare beräknar bidragsprocenten med ledning av det framräknade normalskatteunderlaget för riket i sin helhet och antalet skattekronor per invånare i den kommun för vilken bidragsprocenten skall angivas. Härvid bör man utgå från skatteunderlaget för det år, som ligger två år före det år, varunder ålderdomshemmet tagits i bruk. Någon medeltalsberäkning för 7 eller 5 år anser socialstyrelsen icke vara erforderlig. Om man så anser önskvärt, kan en sådan medeltalsberäkning emellertid med lätthet infogas i den av socialstyrelsen föreslagna automatiska skalan.»

I statsbidragsförfattningen upptogs emellertid ej några bestämmelser rörande en anpassning av bidragsprocenten till normalskatteunderlaget.

I det ovan berörda utlåtandet den 18 juni 1956 över åldringsvårdsutredningens betänkande rörande åldringsvården anslöt sig socialstyrelsen till en av utredningen utarbetad ny skala för statsbidrag till pensionärshem men framhöll, att anledning borde ha förelegat att införa samma skala även för statsbidraget till de kommunala bostadstilläggen och ålderdomshemmen, eftersom bidragsgivningen i alla dessa fall syftade till ett likvärdigt stimulerande av de olika grenarna av åldringsvården. Även i detta sammanhang framhöll styrelsen önskvärdheten av en automatisk anpassning till normalskatteunderlaget.

Av vad som anförts i det föregående framgår, att en automatisk anpassning av statsbidragen till förändringarna i den allmänna skatteunderlagsnivån kan anordnas såväl enligt de ovan berörda principerna för bidrag till ålderdomshem, pensionärshem och pensionärslägenheter, som enligt utredningens nu föreliggande förslag. Vid bedömningen av frågan, vilketdera av de båda alternativen som bör ges företräde, kan därför anpassningsfrågan tills vidare lämnas å sido.

Utredningens huvudförslag innefattar ett nytt system för differentiering av statsbidragen mellan de olika kommunerna. Förslaget vilar — liksom tidigare kommunalskatteberedningens förslag (SOU 1943: 43) — på principen, att den statsunderstödda verksamheten vid lika kostnad per invånare skall ge samma kostnad per skattekrona för alla kommuner. Denna princip får, om den genomförs utan inskränkningar, en så starkt skatteutjämnande verkan, att bidragsprocenten för kommuner med högt skatteunderlag blir negativ. Statsbidragsutredningen har uttryckt detta förhållande så, att dessa kommuner i stället för att erhålla statsbidrag skulle ha att inbetala visst belopp. Till undvikande av dessa extrema verkningar föreslår utredningen, att lägsta statsbidragsprocenten blir 0. Med hänsyn till rådande bidragsförhållanden och till önskemålet, att låta det statliga inflytandet lättare komma till sin rätt, har utredningen även diskuterat en spärregel innebärande att statsbidraget icke får understiga 10 procent av bidragsunderlaget. I båda fallen föreslås, att statsbidraget uppåt begränsas till 80 % av bidragsunderlaget.

Vid prövning av frågan rörande fördelningen mellan stat och kommun av kostnader av ifrågavarande slag måste även det statliga intresset av att uppmuntra (stimulera) kommunerna till att vidta den kostnadskrävande åtgärden komma under bedömande. Utredningen har vid sina överväganden icke velat tillerkänna denna synpunkt någon fristående betydelse utan har ansett, att stimulansintresset blir tillgodosett så snart bidragsprocenten är tillfredsställande avvägd ur skattetekniska och skatteutjämnande synpunkter. Stimulanskaraktär tillkommer enligt utredningen icke bidrag till sådana uppgifter, vilka åligger kommunerna som en skyldighet eller som kommuner-

na ändock skulle utföra, därför att de allmänt anses som normala kommunala uppgifter. Socialstyrelsen vill härtill anmärka att det visserligen jämlikt socialhjälpslagen åligger kommunerna att anordna ålderdomshem, som skall vara så inrättade och utrustade att skäliga krav på trevnad och hygien tillgodoses, men att man ingalunda därför kan räkna med att upprustningen av ålderdomshemmen skall fortgå i tillfredsställande takt, om statsbidraget skulle väsentligen minskas eller helt bortfalla. Styrelsen är tvärtom övertygad om att statsbidragen på åldringsvårdens område i hög grad stimulerar kommunerna till att ersätta otidsenliga ålderdomshem med nya liksom även — i ännu högre grad — stimulera kommunerna till att anordna pensionärshem resp. pensionärsbostäder. Statsbidraget har enligt styrelsens mening otvivelaktigt denna inverkan även på kommuner med högt skatteunderlag. Under sådana förhållanden och då ålderdomshemmen och övriga vård- och bostadsmöjligheter för gamla ännu mångenstädes är långt ifrån tillfredsställande, bör statsbidragen på ifrågavarande områden icke bli av alltför obetydlig storlek. Det anförda innebär tillämpat på utredningens förslag *dels* att en spärregel bör införas, innebärande att statsbidraget aldrig skall utgå med lägre belopp än 10 procent av bidragsunderlaget och *dels* att statsbidraget i kommuner med ett skatteunderlag, som motsvarar normalskatteunderlaget, bör utgå med 40 % av bidragsunderlaget i fråga om såväl ålderdomshem som pensionärshem och pensionärslägenheter. Härigenom blir de av styrelsen tidigare anförda synpunkterna i allt väsentligt tillgodosedda. Om man vill finna en lösning efter statsbidragsutredningens linjer, kan socialstyrelsen sålunda under angivna förutsättningar ansluta sig till utredningens förslag.

Socialstyrelsen konstaterar slutligen med tillfredsställelse att utredningen velat biträda önskemålet om en anpassning av bidragsunderlaget till variationerna i byggnadskostnaderna. Huruvida utredningens förslag härvidlag innebär en ur alla synpunkter godtagbar lösning undandrar sig styrelsens bedömande.

IUFO-kongress i Paris 1958. International Union of Family Organisations, en världssammanslutning av familjevårdande organisationer i olika länder, vilken tillerkänts konsultativ status av FN:s ekonomiska och sociala råd, samt UNESCO och FAO har meddelat, att den skall hålla en kongress i Paris nästa år den 15—21 juni. Kongressen skall behandla ämnet: »*Rediscovery of the family by the present day world: Mutual give and take by the family and society.*» Inom kongressens ram kommer föredrag i plenarsessioner att alternera med verksamhet i arbetsgrupper inom följande fem sektioner: *1. The family within the institutions. — 2. Family living standards and financial assistance towards family expenses. — 3. Housing problems in relation to the family. — 4. Family welfare and social services particularly in countries undergoing development. — 5. Inner stability and happy development of the family and the child.*

Avtal om social trygghet mellan Sverige och Belgien. Enligt kungl. kungörelse 1957, nr 150, har de av Europarådets medlemsstater i december 1953 undertecknade avtalen om social trygghet m. m. för Sveriges del trätt i kraft i förhållande till Belgien den 1 maj 1957. I kungörelsen föreskrivs vidare, att i Sverige bosatta belgiska medborgare ävensom med dem jämställda flyktingar skall erlägga pensionsavgifter enligt folkpensioneringslagen, dock ej för tiden före den 1 januari 1958.

De åsyftade europeiska avtalen är 1) provisorisk överenskommelse om social trygghet vid ålderdom och nedsatt arbetsförmåga samt för efterlevande (folkpensionering), 2) provisorisk överenskommelse om viss social trygghet i övrigt samt 3) tilläggsprotokoll till vart och ett av avtalen.

Utredning om rehabiliteringsverksamhet. Såsom sakkunniga för att utreda frågan om förläggande till Norrbackainstitutet av viss medicinsk rehabiliteringsverksamhet m. m. har inrikesministern den 28 januari tillkallat överdirektör J. E. O. Montell, ordförande, byråchef M. P. Parenius, docent N. S. E. Andersson, socialläkare P. Butler och kassör K. Nilsson. Som expert har tillkallats byråchef E. A. Bergh.

Internationell konferens för försäkringsmatematiker och socialstatistiker. I november 1956 hölls i Bryssel den första internationella konferensen för försäkringsmatematiker och socialstatistiker, med 232 deltagare från sammanlagt 32 länder. Man diskuterade försäkringsmatematiska aspekter på sjuk- och moderskapsförsäkring samt det berättigade i användandet av stickprovsmetoden, den allmänna planläggningen av försäkringsmatematiska och statistiska undersökningar på det sociala området och upprättandet av gemensamma riktlinjer. Man var överens om, att större möjligheter måste beredas forskningen på det sociala fältet. Avsikten är att i fortsättningen fler konferenser av det här slaget skall hållas.

Höjd folkpension i Norge. Den 1 juli i år trädde en ändring i den norska folkpensionslagen i kraft, innebärande att minimipensionen för ensamstående höjs från 1 860 nkr till 2 004 nkr per år. Äktamakepensionen är som tidigare 50 % högre än pensionen för ensamstående. Höjningen beräknas medföra en merutgift för norska staten på ca 28 milj. nkr årligen.

Norska arbetstidsutredningen. Norska arbetstidsutredningen föreslår i sitt nyligen framlagda betänkande, att arbeidervernloven ändras på ett flertal punkter. I fråga om den allmänna arbetstiden föreslås, att arbetstiden ej får vara mer än nio timmar per dygn och att veckoarbetstiden inskränks till 45 timmar. Avtal skall kunna träffas om fördelning av arbetstiden på mindre än sex dagar i veckan och likaså på en fördelning av arbetstiden så, att den vissa veckor är längre och andra kortare än 45 timmar. Den får dock ej någon vecka överskrida 51 timmar. Undantag görs för vissa avgränsade arbetsområden. Medelarbetstiden får dock ej vara mer än 45 timmar per vecka. Lagen föreslås träda i kraft 31 december 1959. Till dess skall övergångsbestämmelser gälla.

Ny sjukhuslagstiftning i Finland. Den 1 januari i år fick Finland en ny sjukhuslag samt en lag om universitetssjukhus. Centralsjukhusens förvaltning och skötsel har överförts från staten till kommunalförbund. De finska kommunalförbundens arbetsuppgifter motsvarar i stort sett de svenska landstingens.

PERIODISKA ÖVERSIKTER

Register

	Senast i nr
Allmänt:	
Arvsfonden, allmänna, för varje budgetår	7, 1956
Statliga socialutgifter, årligen	2, 1957
Sociala frågor vid årets riksdag	10, 1956
Socialutgifterna i Sverige, årligen	6, 1957
Utlänningar i Sverige, varje kvartal	detta nr
Arbetsmarknaden:	
Frånvarofrekvens vid vissa industriföretag, i regel två gånger per år	4, 1957
Kollektivavtal	1, 1956
Sysselsättning och arbetslöshet, månatligen	
Sysselsättning och löner inom industrin, varje kvartal	6, 1957
Bostäder:	
Bostadsbyggandet i Sverige, årligen	9, 1956
Byggnadsverksamheten i städer och köpingar, varje kvartal	6, 1957
Nykterhetsvård:	
Alkoholistanstalt, intagna på, årligen	11, 1956
Nykterhetsnämndernas verksamhet, årligen	2, 1957
Nykterhetsvårdsklientelets sammansättning, årligen	4, 1957
Priser, konsumtion:	
Detaljhandelsomsättning, varje kvartal	5, 1957
Detaljprisutvecklingen i Sverige och utlandet, årligen	5, 1956
Konsumentprisindex, månatligen	
Socialvård:	
Barnbidrag, allmänna, årligen	2, 1957
Barnavård, samhällets, årligen	3, 1956
Fattigvården, årligen	3, 1957
Fattigvård och barnavård till utlänningar, årligen	3, 1956
Mödrahjälpen, årligen	detta nr
Social hemhjälp, årligen	detta nr
Ungdomsvårdsskolornas elever, årligen	5, 1957
Ålderdomshemmen:	
antal platser, vårdtagare m. m.	3, 1956
kostnader och finansiering	3, 1956
statsbidrag	detta nr

Utlänningar i Sverige under första kvartalet 1957

Den 1 april 1957 var antalet gällande uppehållstillstånd för icke-nordiska utlänningar 56 919, av vilka 30 472 avsåg män och 26 447 kvinnor. Under första kvartalet 1957 har en ökning skett med 1 879, av vilka 1 086 gäller män och 793 kvinnor. Det är huvudsakligen de ungerska flyktingkontingenterna, som avspeglas i de ökade siffrorna.

Samtliga arbetsanmälda utlänningar i landet uppgick den 1 april 1957 till 135 352, vilket innebär en ökning under kvartalet med 265. — Denna ökning bör ses mot bakgrunden av en kontroll, som inletts under kvartalet för att utröna huruvida arbetsanmälda utlänningar kvarstår på sina platser. Det har därvid visat sig, att 1 679 skandinaver slutat sina anställningar före den 1 januari 1957 utan att anmälan därom i föreskriven ordning gjorts. Dessa har under första kvartalet avförts ur registret över de arbetsanmälda utlänningarna. — De arbetsanmälda fördelade sig den 1 april på 86 318 män (ökning: 501) och 49 034 kvinnor (minskning: 236). Deras uppdelning efter yrkesgrupp framgår av efterföljande tabell.

G. M.

Arbetsanmälda utlänningar i Sverige per den 1 april 1957, fördelade efter yrkesgrupp

Yrkesgrupp	Samtliga	Därav		
		danskar	norrmän	finnar
I. Jordbruk	4 054	2 037	190	935
Trädgårdsskötsel	1 196	303	60	360
Fiske	65	38	1	10
Skogsbruk	11 765	1 498	1 622	7 859
Tillhopa	17 080	3 876	1 873	9 164
II. Malmbrytning o. metallindustri	29 549	5 127	1 729	10 470
Jord- o. stenindustri	2 132	828	76	529
Träindustri	2 596	452	247	1 146
Pappers- o. grafisk industri	3 403	760	285	1 391
Livsmedelsindustri	3 329	1 237	272	945
Textilindustri	5 687	1 175	312	1 704
Beklädnadsindustri	6 708	692	640	3 187
Läder-, hår- o. gummiindustri	2 445	895	194	499
Kemisk-teknisk industri	1 121	273	113	396
Byggnadsverksamhet	3 153	1 046	463	942
Kraft-, belysnings- o. vattenverk	21	4	3	4
Tillhopa	60 144	12 489	4 334	21 213
III. Landtransport	1 405	361	250	442
Luftfart	117	34	65	6
Sjöfart	8 137	2 204	578	2 077
Tillhopa	9 659	2 599	893	2 525
IV. Försäljnings-, reklam- o. affärsverksamhet	2 315	374	433	745
Lagerarbete	1 867	307	233	789
Bank-, försäkrings- o. uppdragsverksamhet	410	13	30	150
Hotell, restauranger o. storhushåll	12 840	1 226	1 461	6 702
Tillhopa	17 432	1 920	2 157	8 386
V. Allmän tjänst	83	24	12	21
Socialvård	88	12	11	22
Tekniska arbetsområden	3 410	430	691	450
Kontorsarbete	3 380	255	340	1 057
Undervisn., biblioteksarbete o. journalistik	488	33	54	53
Organisations- o. ombudsmannaverksamhet	11	1	3	2
Konstnärlig verksamhet	1 290	493	58	39
Tillhopa	8 750	1 248	1 169	1 644
VI. Hälsovård och sjukvård; hygien	6 667	1 043	896	2 638
VII. Husligt arbete	10 042	847	806	2 452
VIII. Genomgående yrken	3 160	588	267	1 348
Diverse arbete	1 141	301	99	477
Tillhopa	4 301	889	366	1 825
IX. Extra skördehjälp m. m.	17	2	1	3
Elevpraktikarbete	1 143	87	116	270
Tillhopa	1 160	89	117	273
X. Beredskaps- o. reservarbete	117	2	—	1
Summa	**135 352**	**25 002**	**12 611**	**50 121**

Om statsbidrag till ålderdomshem

Bestämmelserna om statsbidrag till ålderdomshem finns i kungörelsen den 5 juni 1953 (nr 339) om statsbidrag till anordnande samt om- och tillbyggnad av ålderdomshem.

Under tiden 1 juni 1956—31 maj 1957 har socialstyrelsen yttrat sig över 69 av länsstyrelserna remitterade ansökningar om statsbidrag. Länsstyrelserna har under nämnda tid fastställt statsbidrag med tillhopa 13 958 220 kronor avseende 64 byggnadsföretag. Socialstyrelsen, som enligt 8 § kungörelsen har att besluta om utbetalning av statsbidrag i den mån medel finns tillgängliga, har under samma tid utbetalat 12 170 121 kr i statsbidrag. De utbetalade bidragen har avsett 55 byggnadsföretag.

I fråga om 21 t. o. m. utgången av maj 1957 färdigställda byggnader med omkring 766 vårdplatser har ansökningar om statsbidrag antingen ej inkommit till länsstyrelserna eller ännu icke hunnit avgöras av dem.

Under tiden 1 juni 1956—31 maj 1957 har länsstyrelserna fastställt statsbidrag till ålderdomshem i den omfattning som redovisas i tab. 1 och 2.

Det framgår bl. a. att här ifrågavarande ålderdomshem, vilka dock ej utgör samtliga under perioden anordnade ålderdomshem, är 64 till antalet med 2 899 platser, varav 46 hem med 2 173 platser i nybyggnader. För samtliga hem belöper sig byggnadskostnaderna till 65,5 mkr, varav 13,2 mkr kommer på om- och tillbyggnadsföretag. Totala beloppet av fastställda statsbidrag utgör, som redan nämnts, 13 958 220 kr.

I tab. 2 redovisas de här ifrågavarande byggnadernas fördelning efter året för färdigställandet.

B. W.

Tab. 1. Nybyggda samt om- och tillbyggda ålderdomshem, länsvis, för vilka länsstyrelserna under tiden 1 juni 1956—31 maj 1957 fastställt statsbidrag

Län Nybyggnader = N Om- och tillbyggnader = O		Antal		Byggnadskostnader, kr	Bidrag, kr
		hem	platser		
Stockholms stad	N	1	206	4 975 000	370 800
	O	1	80	1 009 987	100 998
Stockholms	N	1	30	1 040 596	135 000
Uppsala	N	4	100	2 607 282	603 000
Södermanlands	N	1	93	2 092 400	334 800
Östergötlands	N	3	161	3 894 809	980 100
Jönköpings	N	5	141	3 182 542	955 800
	O	1	34	812 000	61 200
Kalmar	N	2	106	2 280 653	449 100
	O	1	40	746 835	324 000
Gotlands	N	1	34	620 000	306 000
Blekinge	O	1	10	212 789	81 000
Kristianstads	N	3	121	2 574 641	750 600

Län Nybyggnader = N Om- och tillbyggnader = O		Antal hem	Antal platser	Byggnadskostnader, kr	Bidrag, kr
Malmöhus	N	2	119	2 118 536	279 000
Hallands	O	1	34	174 143	45 662
Göteborgs och Bohus	N	3	211	5 090 000	379 800
	O	1	21	506 787	151 200
Älvsborgs	N	1	30	600 000	270 000
Skaraborgs	N	4	122	2 960 099	1 064 700
Värmlands	O	1	91	1 562 467	216 160
Örebro	N	1	59	1 688 074	265 500
	O	1	48	1 101 750	86 400
Västmanlands	N	1	102	2 500 000	183 600
	O	1	46	882 542	289 800
Kopparbergs	N	2	53	1 561 167	273 600
	O	2	75	1 248 195	396 000
Gävleborgs	N	1	40	1 026 000	144 000
	O	3	117	2 524 137	817 200
Västernorrlands	N	3	174	4 596 641	672 300
	O	1	48	873 051	432 000
Jämtlands	N	1	32	1 025 000	86 400
	O	1	40	745 740	324 000
Västerbottens	N	5	189	4 687 253	1 354 500
	O	1	30	548 452	270 000
Norrbottens	N	1	50	1 210 000	450 000
	O	1	12	311 271	* 54 000
	Hela riket	**64**	**2 899**	**65 590 839**	**18 958 220**
	Därav N	46	2 173	52 330 693	10 308 600
	O	18	726	13 260 146	3 649 620

* Delbelopp. Hela det beviljade beloppet 216 000 kr.

Tab. 2. Nybyggda samt om- och tillbyggda ålderdomshem, årsvis med hänsyn till färdigställandet, för vilka länsstyrelserna under tiden 1 juni 1956—31 maj 1957 fastställt statsbidrag

År Nybyggnader = N Om- och tillbyggnader = O		Antal hem	Antal platser	Byggnadskostnader, kr	Byggnadskostnad per plats, kr	Bidrag, kr
1954	N	2	116	2 753 567	23 737	500 400
	O	5	220	4 266 731	19 394	1 275 460
1955	N	6	446	11 462 237	25 700	1 242 900
	O	7	291	5 377 775	18 480	1 577 898
1956	N	35	1 475	35 265 248	23 908	7 913 880
	O	5	167	2 513 890	15 053	709 682
1957	N	3	136	2 849 641	20 951	651 600
	O	1	48	1 101 750	22 953	86 400
	Samtliga	**64**	**2 899**	**65 590 839**		**18 958 220**

Social hemhjälp år 1956

Hemhjälp åt åldringar och invalider

Den särskilda hemhjälpen åt gamla, som vi i brist på bättre uttryck kallar den regelbundna hemhjälp, för vilken timavlönade, deltidsarbetande, duktiga hemmafruar eller andra husligt kunniga kvinnor, som kan ställa någon eller några timmar av sin dag till förfogande, engageras som arbetskraft, är i vårt land inte stort mer än ett halvt decennium gammal. Långt innan den kom i gång har vi genom samhällets, kyrkans eller enskilda organisationers försorg hjälpt gamla människor i deras egna hem med husliga sysslor. Man behöver endast peka på vad bl. a. slumsystrar, diakonissor och andra församlingssystrar samt våra hemvårdarinnor uträttat i fråga om praktiskt arbete för de gamla. Det har dock skett i en i förhållande till den nuvarande organisationen mindre omfattning. I synnerhet när det gäller städerna har åtminstone hemvårdarinnehjälpen alltför ofta måst bli av sporadisk karaktär. När gamla blivit akut sjuka, och när en tillfällig övergång under väntetid till ålderdomshem eller sjukhus behövts, har man lämnat hemhjälp, tyvärr i de flesta fall endast under den betingelsen, att hemvårdarinnan varit ledig då det saknats arbete i barnfamiljerna.

Vår nya form av hemhjälp åt gamla avser att ge ett stadigvarande bistånd. I regel får de gamla löfte om att få hjälp så länge behovet kvarstår och så länge det över huvud taget är möjligt att med timhjälp ge dem den vård de är i behov av.

För de tre sista kalenderåren har socialstyrelsen hos landets 1 026 hemhjälpsnämnder, 132 i städer och 894 i landskommuner, inhämtat statistiska uppgifter om hemhjälpen. I regel har nämnderna med stor beredvillighet stått styrelsen till tjänst med önskade upplysningar. För 1956 saknas endast rapporter från en stad och sex landskommuner.

I 608 av vårt lands kommuner, 119 stadskommuner och 489 s. k. övriga kommuner, bedrevs särskild hemhjälp vid årsskiftet 1956/57. Ytterligare 66 kommuner, 5 städer och 61 övriga kommuner, planerade att sätta i gång dylik hemhjälp. 21 kommuner höll dessutom vid årsskiftet på att utreda frågan.

I 311 kommuner är hemhjälpsnämnden ansvarig för hemhjälpen åt gamla, i 146 socialnämnden, i 138 Röda Korset och i 27 annan organisation eller annat organ.

Hjälpen förmedlas av hemhjälpsnämnden i 240 kommuner, av socialnämnden i 47, av socialvårdsbyrån i 146, av arbetsförmedlingen i 47 samt i 139 kommuner av annan, exempelvis distriktssköterska eller privatperson. Storstäderna har egna expeditioner.

Med utomordentligt stor glädje kan man konstatera, att av de 582 hem-

Hemhjälp åt åldringar och invalider inom och utom den statsunderstödda sociala hemhjälpsverksamheten under år 1956

Landstingsområden resp. städer utom landsting	Antal huvudmän	I. Hemvårdarinneverksamheten		II. Annan hemhjälp åt gamla och invalider						
		antal hjälpta personer 1956	därav regelb. återkommande hjälp	Antal kommuner	Svårt att få arbetskraft			Antal hjälpta personer 1956	21/1–27/1 1957	
					ja	nej	ibl.		Antal hjälpta personer	Antal hjälpare
Stockholms län . .	54	1 057	332	36	15	15	4	1 480	540	280
Uppsala län . . .	25	622	155	12	3	8	—	1 044	523	179
Södermanlands län	39	758	336	29	7	19	3	1 012	457	155
Östergötlands län .	46	907	316	32	7	22	1	1 017	357	188
Jönköpings län . .	54	869	254	29	7	19	—	807	312	144
Kronobergs län . .	43	1 017	328	16	3	12	1	302	102	47
Kalmar l:s norra .	22	379	131	14	2	11	—	439	173	70
Kalmar l:s södra .	28	480	205	19	5	14	—	437	265	156
Gotlands län . . .	14	260	123	7	1	6	—	94	29	15
Blekinge län . . .	24	464	217	18	5	13	—	597	232	99
Kristianstads län .	57	1 292	525	38	6	26	—	987	404	155
Malmöhus län . .	70	1 499	777	33	4	27	1	864	451	174
Hallands län . . .	39	511	184	15	1	13	—	282	166	92
Göteb. o. Boh. län	42	591	242	29	6	17	3	644	347	163
Älvsborgs län . .	66	1 310	423	30	10	20	—	1 047	565	295
Skaraborgs län . .	56	1 119	456	20	4	14	—	629	314	178
Värmlands län . .	52	936	227	35	10	21	3	861	389	240
Örebro län	33	1 041	253	23	6	17	—	1 212	718	342
Västmanlands län .	28	400	139	17	4	11	2	779	434	221
Kopparbergs län .	49	881	143	27	5	20	—	1 085	492	270
Gävleborgs län . .	40	798	215	34	6	27	1	1 306	409	200
Västernorrlands län	44	760	128	33	5	25	2	1 582	699	258
Jämtlands län . .	35	633	183	16	3	12	1	272	110	70
Västerbottens län .	32	749	86	19	3	15	1	828	255	150
Norrbottens län . .	28	347	30	21	6	15	—	861	304	156
Summa	1 020	19 680	6 408	602	134	419	23	20 468	9 047	4 297
Stockholms stad .	1	71	—	1	—	1	—	4 758	3 245	1 283
Göteborgs stad . .	1	497	—	1	—	—	1	3 131	2 386	1 100
Malmö stad . . .	1	366	—	1	—	—	1	2 382	1 227	445
Norrköpings stad .	1	120	—	1	—	1	—	367	210	47
Hälsingborgs stad .	1	79	—	1	—	1	—	271	230	167
Gävle stad	1	8	—	1	—	1	—	264	93	56
Summa	6	1 141	—	6	—	4	2	11 743	7 510	3 183
Städer utom landsting	6	1 141	—	6	—	4	2	11 743	7 510	3 183
Landstingsområden	1 020	19 680	6 408	602	134	419	23	20 468	9 047	4 297
Hela landet	**1 026**	**20 821**	**6 408**	**608**	**134**	**423**	**25**	**32 211**	**16 557**	**7 480**

hjälpsnämnder, som besvarat en i intervjuformuläret ställd fråga, huruvida det föreligger svårigheter att anskaffa arbetskraft, inte mindre än 423 — 95 städer och 328 landskommuner — har svarat, att de icke har några som helst svårigheter. 14 städer och 120 landskommuner har vissa svårigheter och 7 städer samt 18 landskommuner har tidvis svårt att få arbetskraft. Storstäderna har speciellt stora problem att kämpa med under semestersäsongen.

De statistiska uppgifterna för den särskilda hemhjälpen visar en starkt stigande kurva. År 1954 fick 18 325 åldringar och invalider hjälp (12 631 i städer och 5 694 i övriga kommuner). År 1955 hade antalet stigit till 25 324 (17 056 resp. 8 268) för att 1956 omfatta inte mindre än 32 211 (21 832 resp. 10 379).

För att få en uppfattning om, hur många gamla och invalider som samtidigt varit aktuella fall inom den särskilda hemhjälpen har socialstyrelsen undersökt situationen under veckan 24—30 januari 1955, då 7 813 personer (6 138 resp. 1 675) hjälptes. 3 894 kvinnor var då sysselsatta inom åldringshemhjälpen. 23—29 januari 1956 hjälptes 12 008 personer (9 453 och 2 555) av 5 177 kvinnor. Veckan 21—27 januari 1957 fick 16 557 personer (12 434 resp. 4 123) bistånd av 7 480 hemhjälpare.

Inom ramen för den statsunderstödda hemhjälpen, hemvårdarinneverksamheten, som nu omfattar ca 3 200 anställda, har 20 821 åldringar och invalider fått hjälp under 1956, 4 415 i städer och 16 406 i övriga kommuner. Därav har 6 408 (510 resp. 5 898) erhållit mer eller mindre regelbundet återkommande hjälp. Under 1955 hjälpte hemvårdarinnorna 18 349 åldringar och invalider. 1954 uppgick antalet till 21 212.

M. N.

Mödrahjälpen under år 1956

Mödrahjälpsverksamheten fick redan från början (år 1938) en betydligt större omfattning än man vid dess planerande hade räknat med. Ett avsevärt större antal mödrar än som förutsattes visade sig vara i uppenbart behov av understöd i samband med havandeskap och barnsbörd. Redan år 1939 utgavs i mödrahjälp ca 8,8 milj. kr mot från början uppskattade 2 milj. kr om året. Det totala antalet hjälpta mödrar har under åren 1939—1947 med variationer uppåt och nedåt utgjort ca 47 % av samtliga. Efter år 1947 har en oavbruten minskning i verksamhetens omfattning ägt rum, vilket framgår av nedanstående tablå. Minskningen i antalet beviljade ansökningar till och med år 1954 torde i huvudsak bero på den allmänna inkomststegringen, vilken medförde att allt flera kom att passera de inkomstgränser över vilka ingen mödrahjälp kunde utgå. Den markanta nedgången från 1954 till 1955 var däremot främst en följd av moderskapsförsäkringens införande. När moderskapsförsäkringens grundpenning fastställdes till 270 kr vid enkelbörd och 405 kr vid flerbörd, innebar detta för det stora flertalet mödrar en fördubbling av den generella hjälpen vid barnsbörd. Många kvinnor, som tidigare skulle ha varit i behov av mödrahjälp, har nu fått detta behov tillgodosett inom försäkringen. Särskilt har förvärvsarbetande mödrar, berättigade

År	Handlagda ansökningar		Beviljade ansökningar		Mödrahjälpsbelopp *	
	antal	i % av födda	antal	i % av födda	1 000-tal kr	belopp per fall, kr
1939	—	—	45 726	47,0	8 805	190
1940	—	—	42 178	44,0	6 922	162
1941	—	—	50 071	50,2	8 899	176
1942	—	—	53 681	47,1	10 022	186
1943	68 238	54,4	56 489	45,0	10 604	187
1944	76 002	56,3	63 745	47,2	12 562	197
1945	75 896	56,1	64 849	47,9	13 527	208
1946	76 977	58,1	65 249	49,5	14 682	225
1947	71 597	54,4	60 798	47,2	14 229	234
1948	67 570	53,5	53 503	42,3	12 549	235
1949	61 463	50,8	47 690	39,4	11 347	238
1950	58 501	50,8	44 976	39,0	10 774	240
1951	51 498	46,8	36 304	33,0	8 760	241
1952	48 447	44,0	33 152	30,1	8 262	249
1953	46 249	42,0	31 408	28,5	8 772	279
1954	41 577	39,6	28 484	27,1	8 960	315
1955	32 589	30,4	19 578	18,2	5 686	290
1956	28 556	26,4	17 558	16,2	5 635	321

* T. o. m. år 1948 kunde mödrahjälp utgå i form av lån. Enbart under de första åren var denna verksamhet av någon större omfattning.

Tab. 1. Absoluta och relativa antalet handlagda och beviljade ansökningar om mödrahjälp i mödrahjälpsområdena under år 1956

Mödrahjälpsområde (l. l. = läns landstingsområde)	Handlagda ansökningar		Beviljade ansökningar							Beviljade ansökningar i allt under år 1955	
			I allt			Från gifta		Från ej gifta			
	Antal	Per 100 levande födda	Antal*	Per 100 levande födda	Per 100 handlagda ansökningar	Antal	Per 100 ansökn. från gifta	Antal	Per 100 ansökn. från ej gifta	Antal	Per 100 levande födda
Stockholms stad . . .	1 005	8,9	624	5,5	62,1	204	49,9	420	70,5	758	6,9
Stockholms l. l. . .	884	13,5	467	7,1	52,8	263	47,0	204	62,8	581	9,3
Uppsala » » . .	570	22,0	374	14,4	65,6	208	57,6	166	79,4	389	14,8
Södermanlands » » . .	703	22,2	442	13,9	62,9	281	58,7	161	71,9	471	14,8
Östergötlands » » . .	1 320	34,0	959	24,7	72,7	653	67,5	306	86,9	863	22,5
Norrköpings stad . . .	274	21,8	131	10,4	47,8	54	35,8	77	62,6	140	11,1
Jönköpings l. l. . .	1 072	25,3	685	16,2	63,9	534	60,0	151	83,0	659	15,3
Kronobergs » » . .	812	35,7	532	23,4	65,5	439	62,7	93	83,0	606	27,5
Kalmar (n. och s.) » » . .	1 010	29,9	592	17,5	58,6	411	52,9	181	77,7	731	21,8
Gotlands » » . .	373	39,1	288	30,2	77,2	189	70,0	99	96,1	304	33,1
Blekinge » » . .	496	25,7	308	16,0	62,1	203	58,5	105	70,5	300	15,1
Kristianstads » » . .	1 079	31,3	721	20,9	66,8	514	62,1	207	82,5	923	24,7
Malmöhus » » . .	1 030	24,0	512	11,9	49,7	279	39,7	233	71,3	627	14,2
Malmö stad	790	25,4	404	13,0	51,1	147	30,8	257	82,1	392	13,3
Hälsingborgs stad . .	228	22,5	140	13,8	61,4	69	53,5	71	71,7	134	13,3
Hallands l. l. . .	527	22,6	317	13,6	60,2	241	54,8	76	87,4	362	15,2
Göteb. o. Bohus » » . .	804	27,0	465	15,6	57,8	343	54,4	122	70,5	520	17,2
Göteborgs stad	664	11,0	396	6,6	59,6	183	43,2	213	88,8	421	7,3
Älvsborgs l. l. . .	1 508	28,9	986	18,9	65,4	771	61,0	215	87,8	1 298	24,9
Skaraborgs » » . .	882	24,5	585	16,2	66,3	413	59,6	172	91,0	703	19,5
Värmlands » » . .	1 434	35,3	939	23,1	65,5	579	57,6	360	83,9	1 022	25,7
Örebro » » . .	749	21,7	415	12,0	55,4	230	48,0	185	68,5	389	11,2
Västmanlands » » . .	603	17,0	287	8,1	47,6	148	38,5	139	63,5	304	8,8
Kopparbergs » » . .	1 386	33,0	826	19,7	59,6	485	49,1	341	85,7	1 092	26,4
Gävleborgs » » . .	1 541	44,5	952	27,5	61,8	558	55,7	394	73,0	955	27,7
Gävle stad	124	16,7	72	9,7	58,1	37	45,7	35	81,4	71	9,2
Västernorrlands l. l. . .	1 463	34,3	845	19,8	57,8	417	43,4	428	85,1	733	17,6
Jämtlands » » . .	922	44,0	579	27,6	62,8	354	56,7	225	75,5	729	33,3
Västerbottens » » . .	1 927	47,8	1 174	29,1	60,9	839	55,2	335	82,5	1 345	34,0
Norrbottens » » . .	2 376	51,4	1 541	33,3	64,9	1 182	60,9	359	82,7	1 756	37,5
Summa för hela riket	**28 556**	**26,4**	**17 558**	**16,2**	**61,5**	**11 228**	**54,8**	**6 330**	**78,4**	**19 578**	**18,2**
År 1955	32 589	30,4	19 578	18.2	60,1	12 808	53,9	6 655	76,6	—	—
» 1954	41 577	39,6	28 484	27,1	68,5	19 765	62,3	8 599	88,5	—	—
» 1953	46 249	42,0	31 408	28,5	67,9	22 110	61,9	9 298	88,4	—	—
» 1952	48 447	44,0	33 152	30,1	68,4	23 770	62,8	9 382	88,6	—	—
Landsbygd											
År 1956	19 056	36,4	12 074	23,1	63,4	8 478	58,1	3 596	80,7	—	—
» 1955	21 870	41,4	13 739	26,0	62,8	9 825	57,9	3 836	79,9	—	—
» 1954	26 501	50,4	19 343	36,8	73,0	14 568	68,4	4 717	92,0	—	—
» 1953	29 756	53,6	21 453	38,6	72,1	16 443	67,8	5 010	90,7	—	—
» 1952	31 038	55,4	22 801	40,7	73,5	17 718	69,5	5 083	91,7	—	—
Städer											
År 1956	9 500	17,1	5 484	9,8	57,7	2 750	46,7	2 734	75,7	—	—
» 1955	10 719	19,7	5 839	10,7	54,5	2 983	43,9	2 819	72,6	—	—
» 1954	15 076	28,7	9 141	17,4	60,6	5 197	49,9	3 882	84,5	—	—
» 1953	16 493	30,2	9 955	18,2	60,4	5 667	49,3	4 288	85,7	—	—
» 1952	17 409	32,2	10 351	19,1	59,5	6 052	48,9	4 299	85,3	—	—

* Inkl. kvinnor med okänt civilstånd åren 1954—55.

Tab. 2. Beviljade ansökningar fördelade efter mödrarnas ålder och civilstånd år 1956

Åldersgrupper	Landsbygd			Städer			Hela riket		
	Gifta	Ej gifta	Samtl.	Gifta	Ej gifta	Samtl.	Gifta	Ej gifta	Samtl.
Antal mödrar	8 478	3 596	12 074	2 750	2 734	5 484	11 228	6 330	17 558
Därav, i %, i nedanstående åldrar									
—20 år	3,8	40,4	14,7	8,3	40,0	24,1	4,9	40,2	17,6
20—25 »	21,5	37,3	26,2	30,1	33,5	31,8	23,6	35,7	28,0
25—30 »	24,3	11,7	20,5	25,6	12,9	19,3	24,6	12,2	20,1
30—35 »	22,9	6,0	17,9	18,3	7,6	13,0	21,8	6,7	16,3
35—40 »	18,2	3,1	13,7	12,0	4,0	8,0	16,7	3,5	11,9
40—45 »	8,3	1,4	6,2	4,9	1,8	3,4	7,4	1,6	5,3
45— »	1,0	0,1	0,8	0,8	0,2	0,5	1,0	0,2	0,7

till tilläggspenning, i väsentligt mindre utsträckning än förut kommit i åtnjutande av mödrahjälp, eftersom tilläggspenningens belopp avräknas från det mödrahjälpsbelopp, som skulle ha tillkommit sökanden, om moderskapsförsäkringen inte funnits.

Antalet ansökningar per 100 födelser uppgick under år 1956 till ca 26 och under år 1955 till ca 30. De beviljade ansökningarna utgjorde 16 per 100 födda för år 1956 och 18 för år 1955. Det belopp som beviljats i mödrahjälp under år 1956 var 5,6 milj. kr vilket utgjorde en minskning med ca 50 000 kr mot föregående år.

Av tab. 1 framgår mödrahjälpens omfattning inom de olika mödrahjälpsområdena samt förändringarna i antalet beviljade ansökningar mellan åren 1956 och 1955. Den lägsta frekvensen ansökningar och beviljade mödrahjälpsfall per 100 födda år 1956 hade städerna Stockholm (9 resp. 6), Göteborg (11 resp. 7), Gävle (17 resp. 10) samt Stockholms län (14 resp. 7) och den högsta Norrbottens (51 resp. 33), Västerbottens (48 resp. 29), Gävleborgs (45 resp. 27) och Jämtlands län (44 resp. 28).

Frekvensen var betydligt högre på landsbygden, där 36 % av barnaföderskorna ansökt om mödrahjälp, än i städerna där motsvarande var 17 %. Av ansökningarna beviljades på landsbygden 63 % och i städerna 58 %; under år 1955 var motsvarande tal 63 % och 55 %. Detta motsvarar 23 resp. 10 % av samtliga nyblivna mödrar mot 26 resp. 11 % under år 1955.

Av tabellen framgår även att ej gifta mödrar (ogifta, frånskilda och änkor) beviljades mödrahjälp i större utsträckning än gifta. Av de förra beviljades sålunda 78 % och av de senare 55 % mödrahjälp. Under år 1955 var motsvarande procenttal 77 resp. 54.

De mödrar som erhållit mödrahjälp är i tab. 2 fördelade på ålder och civilstånd. Ungefär 64 % var gifta. På landsbygden var denna andel 70 % och i städerna 50 %. De gifta mödrarnas andel har fortsatt att minska. Under år 1955 var motsvarande andelar 66, 72 resp. 51 %. Av de ej gifta mödrarna var 76 % ej fyllda 25 år, av de gifta 29 %.

De hjälpta mödrarna har i tab. 3 fördelats efter antalet barn före den nedkomst för vilken mödrahjälp beviljats. 40 % av kvinnorna var förut barn-

Tab. 8. Beviljade ansökningar fördelade efter antalet hemmavarande barn under 16 år

Barnantal	Landsbygd			Städer			Hela riket		
	Gifta	Ej gifta	Samtl.	Gifta	Ej gifta	Samtl.	Gifta	Ej gifta	Samtl.
Antal mödrar	8 478	3 596	12 074	2 750	2 734	5 484	11 228	6 330	17 558
Därav, i %, med nedanstående antal barn									
0	15,3	78,8	34,2	25,4	77,4	51,3	17,8	78,2	39,5
1	23,2	12,7	20,1	26,9	12,9	19,9	24,1	12,8	20,0
2	20,9	4,7	16,0	20,0	6,2	13,1	20,7	5,3	15,1
3	16,9	2,6	12,7	13,3	2,6	8,0	16,0	2,6	11,2
4	10,9	0,8	7,9	7,9	0,7	4,3	10,1	0,7	6,8
5 eller fler	12,9	0,5	9,2	6,4	0,2	3,3	11,3	0,4	7,3

lösa, 20 % hade 1 barn, 15 % 2 barn och 25 % minst 3 barn. Skillnaden i antal barn mellan gifta och ej gifta kvinnor är givetvis avsevärd, liksom också mellan kvinnorna i städer och på landsbygd. Av de gifta kvinnorna på landsbygden hade 41 % minst 3 barn, i städerna 28 %.

De gifta och ej gifta kvinnornas inplacering i sjukpenningklass framgår av nedanstående tablå, vilken ger en bild av förekomsten av förvärvsarbete bland dem (st = städer, lb = landsbygd, g = gifta, eg = ej gifta).

Sjukpenningklass	Årsinkomst, kr	Handlagda ansökningar i % av samtliga				Beviljade i % av handlagda ansökningar			
		landsbygd		städer		landsbygd		städer	
		gifta	ej gifta	gifta	ej gifta	gifta	ej gifta	gifta	ej gifta
0 [1]	—1 200 . . .	—	21,6	—	20,7	—	87,1	—	86,3
1 [2]	1 200—1 800 . . .	92,3	27,1	77,5	12,1	59,7	85,1	50,1	85,3
2	1 800—2 400 . . .	1,2	8,7	1,4	3,9	50,5	87,7	48,8	83,9
3	2 400—3 000 . . .	1,1	7,6	1,6	5,9	47,5	86,5	47,9	90,4
4	3 000—3 600 . . .		7,3	2,1	7,7	46,2	85,6	41,0	85,3
5	3 600—4 200 . . .		7,0	2,3	9,4	48,9	82,4	36,8	82,0
6	4 200—5 000 . . .		6,3	3,3	10,0	35,7	77,8	31,9	75,1
7	5 000—5 800 . . .	5,4	6,0	3,5	10,0	29,6	62,3	33,5	70,9
8	5 800—6 800 . . .		5,0	4,2	10,7	21,5	52,3	36,1	57,3
9	6 800—8 400 . . .		3,3	3,5	7,7	21,6	40,4	26,1	42,7
10 o. däröver	8 400— . . .		0,3	0,8	2,1	20,0	23,1	22,7	27,0
	Tillhopa	100	100	100	100	58,1	80,6	46,8	75,5

[1] Omfattar kvinnor utan förvärvsarbete samt förvärvsarbetande kvinnor vars inkomst ej överstiger 1 200 kr per år.
[2] Omfattar även gifta kvinnor utan inkomst av tjänst eller med inkomst understigande 1 200 kr per år.

De gifta kvinnor på landsbygden som ansökte om mödrahjälp var till största delen ej förvärvsarbetande (92 %) medan i städerna denna andel var något lägre (78 %). Av de ej gifta kvinnorna hade i städerna 80 % förvärvsarbete som inbringade mer än 1 200 kr per år, på landsbygden 79 %. En årsinkomst av minst 5 800 kr (klass 8 och däröver) hade i städerna 21 % av de ej gifta kvinnorna mot på landsbygden 9 %.

Tab. 4. Mödrahjälpsfall, i %, fördelade efter beloppets storlek och sjukpenningklass år 1956

Sjukpenningklass	Årsinkomst, kr	Antal beviljade ansökningar	därav, i %, med nedanstående belopp (kr)							
			-99	100-199	200-299	300-399	400-499	500-599	600	601-800
0 [1]	—1 200 . . .	1 607	3,0	9,0	14,1	16,9	18,3	9,5	28,9	0,4
1 [2]	1 200—1 800 . . .	11 530	5,0	21,7	21,2	17,1	13,9	6,2	14,6	0,2
2	1 800—2 400 . . .	580	5,3	14,7	20,3	16,9	15,3	11,7	15,7	—
3	2 400—3 000 . . .	597	5,9	18,4	20,3	18,4	16,6	7,5	12,7	0,2
4	3 000—3 600 . . .	611	5,7	16,4	19,5	28,2	12,6	7,7	10,0	—
5	3 600—4 200 . . .	644	6,5	20,7	26,4	18,9	12,7	4,5	10,2	—
6	4 200—5 000 . . .	598	9,4	30,9	18,9	15,1	13,5	4,0	8,2	—
7	5 000—5 800 . . .	524	10,7	26,7	21,4	20,0	10,9	5,0	5,2	0,2
8	5 800—6 800 . . .	447	9,2	26,0	25,1	18,1	9,8	4,0	7,4	0,4
9	6 800—8 400 . . .	250	10,0	36,8	20,4	13,6	7,6	3,2	8,4	—
10 o. däröver	8 400— . . .	37	8,1	21,6	16,2	16,2	13,5	10,8	10,8	2,7
ingen sjukpenningklass	. . .	133	3,8	9,8	18,0	11,3	14,3	10,5	32,3	—
	Summa	**17 558**	**5,5**	**20,7**	**20,6**	**17,6**	**14,1**	**6,5**	**14,9**	**0,2**
Därav										
landsbygd	. . . . .	12 074	5,0	20,4	20,5	17,7	14,2	6,5	15,4	0,2
städer	. . . . .	5 484	6,4	21,3	20,8	17,2	13,9	6,5	13,7	0,3

[1] och [2] se resp. not till tablån på sid. 470.

Andelen beviljade mödrahjälpsansökningar avtar, som också framgår av tablån, med förvärvsinkomstens storlek. Av de ej gifta med inkomster under 3 600 kr fick 80—90 % sina ansökningar beviljade; denna andel sjunker till 23 resp. 27 % i städer och på landsbygd bland dem som har mer än 8 400 kr i inkomst. Bland de gifta är andelen beviljade ansökningar betydligt lägre. Den motsvarar inom samtliga klasser knappt hälften av den andel som beviljats av de ej giftas ansökningar.

I tab. 4 visas mödrahjälpsfallen fördelade efter sjukpenningklass och beloppets storlek.

Andelen mödrar som erhållit högsta mödrahjälpsbelopp (600 kr) är självfallet högst bland dem som saknar förvärvsarbete eller har låg inkomst. Inom klass 0 (ogifta med inkomst understigande 1 200 kr) är andelen 29 % och inom klass 1 (oftast gifta kvinnor utan förvärvsarbete) 15 %. Med högre årsinkomst minskar givetvis också andelen högre mödrahjälpsbelopp. Av mödrar inom sjukpenningklass 5 och högre har ca 27 % erhållit 400 kr eller högre belopp medan motsvarande inom klass 0 är närmare 60 % och inom klass 2 ca 43 %. Inom klass 1 är motsvarande knappt 35 %. Här återfinns dock huvudparten av de gifta kvinnorna, vilka, som senare skall visas, erhåller betydligt lägre belopp än de ej gifta kvinnorna.

Av totalbeloppet 5,6 milj. kr gick huvudparten eller 3,9 milj. kr till landsbygden och blott 1,7 milj. kr till städerna, vilket framgår av tab. 5. Här finner man också att medelbeloppet per moder uppgick till 321 kr, samt att detta på landsbygden var 322 kr och i städerna 319 kr. Beloppet var vidare

Tab. 5. Den beviljade mödrahjälpens belopp inom olika mödrahjälpsområden år 1956

Mödrahjälpsområde (l. l. = läns landstingsområde)	Beviljad mödrahjälp i allt, 1 000-tal kr	Beviljat belopp i medeltal per moder, kr			Genomsnittligt belopp (kr) beviljat till tandvård	Andel (%) mödrar som tilldelats tandvård
		samtliga	gifta	ej gifta		
Stockholms stad	230	369	374	367	155	61,1
Stockholms l. l.	145	310	294	331	148	56,7
Uppsala » »	91	243	231	258	146	71,9
Södermanlands » »	132	298	300	294	123	50,5
Östergötlands » »	338	353	330	402	128	45,3
Norrköpings stad	39	296	300	294	148	59,5
Jönköpings l. l.	234	342	327	394	149	53,3
Kronobergs » »	150	282	272	326	149	41,4
Kalmar (n. och s.) » »	167	563	519	669	267	55,1
Gotlands » »	79	274	240	339	124	44,8
Blekinge » »	88	286	278	303	132	39,6
Kristianstads » »	269	373	350	429	142	64,1
Malmöhus » »	181	354	338	373	154	46,3
Malmö stad	143	353	297	385	155	52,0
Hälsingborgs stad	36	254	238	270	161	57,1
Hallands l. l.	83	263	251	301	157	44,5
Göteb. o. Bohus » »	163	350	329	409	126	47,7
Göteborgs stad	100	252	216	283	141	66,9
Älvsborgs l. l.	260	264	252	306	149	55,6
Skaraborgs » »	143	245	233	274	130	22,2
Värmlands » »	286	304	270	359	151	54,4
Örebro » »	127	307	271	352	157	37,1
Västmanlands » »	68	237	235	239	155	64,5
Kopparbergs » »	235	285	261	319	113	55,4
Gävleborgs » »	341	358	353	366	123	52,6
Gävle stad	25	352	318	389	100	63,9
Västernorrlands l. l.	351	415	363	466	157	35,4
Jämtlands » »	162	280	265	304	138	34,2
Västerbottens » »	363	309	277	388	134	26,7
Norrbottens » »	606	393	385	422	139	28,7
Summa för hela riket	**5 635**	**321**	**301**	**356**	**141**	**46,8**
År 1955	5 686	290	271	332	123	47,4
» 1954	8 960	315	276	404	111	44,7
» 1953	8 772	279	251	347	108	40,8
» 1952	8 262	249	227	306	103	40,1
Landsbygd						
År 1956	3 883	322	301	369	138	42,3
» 1955	4 016	292	274	343	124	43,2
» 1954	6 004	310	280	406	109	40,7
» 1953	5 940	277	253	355	108	36,0
» 1952	5 678	249	231	311	103	35,0
Städer						
År 1956	1 752	319	300	339	145	56,8
» 1955	1 670	286	260	316	122	57,5
» 1954	2 956	323	267	401	113	53,2
» 1953	2 832	284	244	338	108	51,3
» 1952	2 584	250	214	300	103	51,5

högre för den ej gifta modern, som erhöll 356 kr än för den gifta som erhöll 301 kr.

Skillnaden mellan olika mödrahjälpsområden är avsevärd vad medelbeloppet beträffar, vilket också framgår av tabellen. Detta sammanhänger bl. a. med att andelen ej gifta mödrar varierar mellan områdena. De lägsta beloppen redovisar Skaraborgs och Uppsala län (245 resp. 243 kr), de högsta Kalmar (563 kr) och Västernorrlands län (415 kr).

De belopp som utgetts per fall har varierat mellan ca 50 kr och 600 kr (vid flerbörd 800 kr). Av tab. 4 framgår att ca 6 % erhöll lägre belopp än 100 kr och 15 % maximibeloppet. 21 % erhöll 100—199 kr, ungefär lika många 200—299 kr, medan 18 % erhöll 300—399 kr, 14 % 400—499 kr och 7 % 500—599 kr.

Nedanstående tablå utvisar det procentuella antalet beslut angående vissa hjälpformer samt dessas procentuella fördelning av totalbeloppet.

Beviljad mödrahjälp	Procentuella antalet beslut angående viss hjälpform			Procentuell fördelning av totalbeloppet på olika hjälpformer		
	Landsbygd	Städer	Hela riket	Landsbygd	Städer	Hela riket
Kontant	77,1	71,8	75,4	72,7	64,6	70,2
In natura till						
tandvård	42,3	56,8	46,8	18,1	25,7	20,5
kost	1,7	1,8	1,7	0,9	1,0	0,9
utrustning	7,2	6,3	6,9	6,4	5,0	6,0
hemhjälp	0,4	0,2	0,3	0,2	0,1	0,1
inackordering	2,0	4,5	2,8	1,7	3,6	2,3

Sedan juli 1955 lämnades den övervägande delen av mödrahjälpen i kontanter. Från denna princip görs dock vissa undantag. Mödrahjälp till tandvård skall även i fortsättningen lämnas i den formen, att tandvården ersätts tandläkaren direkt genom barnavårdsnämndens försorg. I övriga fall må avsteg från kontantprincipen göras, när särskilda omständigheter motiverar det. Kontantutbetalning sker i ungefär samma utsträckning i städerna och på landsbygden. Beviljad tandvård är, som framgår av tablån, av något större omfattning i städerna än på landsbygden. Vad beträffar hjälp till kost, utrustning, hemhjälp och inackordering fördelar den sig procentuellt ungefär lika mellan städer och landsbygd.

Till socialstyrelsen ingavs under året 994 besvär över mödrahjälpsnämnds beslut (motsvarande drygt 3 % av samtliga ansökningar). Av dessa ogillades 775 medan 190 bifölls med ett belopp av 38 539 kr och 29 lämnades utan åtgärd. I sistnämnda fall hade mödrahjälpsnämnderna själva ändrat sina beslut med ledning av de omständigheter som framkom vid besvärsutredningen. Härvid beviljades ytterligare 8 087 kr.

S. J-r

Sysselsättning och arbetslöshet

Tab. 1. Sysselsättning inom industrin i maj 1957 jämfört med april 1957 (Jämförelserna avser endast företag som lämnat uppgifter vid båda rapporttillfällena)

Bransch	Antal redovisade företag	Antal i maj 1957 redovisade arbetare (exkl. permitterade)[2]			Indextal för maj 1957 (april 1957 = 100)[1]				Antal arbetare (%), frånvarande av personliga skäl
					Antal anst. arbetare (exkl. permitterade)[2]			Antal i arbete varande arbetare	
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		
Gruvindustri	65	14 438	187	14 625	100,0	..	100,1	100,5	6,0
Malmgruvor	56	13 651	186	13 837	100,0	..	100,0	100,2	5,7
Kolgruvor	9	787	1	788	100,8	..	100,8	105,5	10,5
Metall- o. verkstadsindustri	2 517	208 100	15 343	223 443	100,0	100,2	100,0	99,5	7,1
Järn-, stål- o. kopparverk	53	35 554	1 301	36 855	100,3	102,9	100,4	99,8	7,2
Järn- o. stålmanufaktur	465	21 778	2 572	24 350	99,4	100,2	99,5	99,2	6,0
Mekaniska verkstäder	936	85 616	3 536	89 152	100,0	100,3	100,0	99,5	6,6
Reparationsverkstäder	490	10 604	31	10 635	99,9	..	99,9	99,3	5,3
Skeppsvarv	72	24 610	2	24 612	100,5	..	100,5	99,4	9,7
Elektroteknisk industri	202	20 840	6 015	26 855	99,7	98,8	99,5	99,3	8,2
Annan metallindustri	299	9 098	1 886	10 984	99,7	102,6	100,2	99,8	6,4
Jord- o. stenindustri	647	25 229	2 908	28 137	103,8	103,2	103,7	104,0	5,7
Torvindustri	39	612	76	688	131,9	..	145,5	149,6	1,7
Stenindustri	115	3 272	7	3 279	101,0	..	101,0	101,3	4,1
Kalk- o. kritbruk	38	1 440	23	1 463	100,0	..	100,1	99,5	4,4
Cementfabriker	8	2 022	51	2 073	102,6	..	102,6	101,8	7,9
Cementvarufabriker	150	3 524	55	3 579	102,8	..	102,8	104,0	4,1
Tegelbruk	142	4 954	123	5 077	110,5	..	110,4	111,4	5,3
Porslins-, kakel- o. lerg.-ind.	23	3 613	1 768	5 381	100,8	99,5	100,1	100,2	6,6
Glasindustri	68	4 380	765	5 145	101,0	102,3	101,2	100,3	7,2
Annan jord- o. stenindustri	64	1 412	40	1 452	104,5	..	104,6	105,7	6,0
Träindustri	1 326	38 066	1 234	39 300	100,7	107,7	100,9	100,9	4,3
Sågverk o. hyvlerier	459	17 170	332	17 502	101,9	132,3	102,4	102,6	4,5
Lådfabriker	34	630	6	636	99,7	..	99,8	98,6	3,6
Fanér- o. plywoodfabriker	12	1 188	113	1 301	101,5	..	101,2	102,6	3,2
Byggnadssnickerifabriker	269	8 053	130	8 183	99,4	..	99,6	99,4	4,4
Möbelfabriker	338	6 548	247	6 795	99,5	97,2	99,4	99,3	3,8
Svarveri- o. skidfabriker	113	2 683	160	2 843	100,1	..	100,2	99,6	4,1
Annan trävaruindustri	101	1 794	246	2 040	99,8	98,8	99,7	100,4	3,9
Massa- o. pappersindustri	244	38 843	4 729	43 572	100,8	100,6	100,8	100,4	7,4
Massafabriker	62	16 742	311	17 053	101,5	107,2	101,6	101,3	7,2
Pappersbruk o. pappfabr.	63	18 276	2 806	21 082	100,6	100,9	100,7	100,0	7,9
Wallboardfabriker	7	1 167	61	1 228	100,5	..	101,0	101,3	7,8
Papp- o. pappersvaruind.	112	2 658	1 551	4 209	97,5	98,5	97,9	98,0	5,4
Grafisk industri	503	17 051	3 793	20 844	100,1	100,2	100,1	98,7	7,5
Bokbinderier	66	1 649	1 622	3 271	98,4	99,1	98,8	98,6	6,7
Bok- o. accidenstryckerier	248	6 694	1 277	7 971	100,1	100,1	100,1	99,2	7,1
Tidningstryckerier	117	6 704	575	7 279	100,8	101,6	100,8	98,0	8,7
Annan grafisk industri	72	2 004	319	2 323	99,0	103,9	99,6	99,0	6,0
Livsmedelsindustri	744	20 841	9 105	29 946	101,0	103,0	101,6	101,6	7,5
Kvarnar	37	1 200	221	1 421	101,6	107,8	102,5	103,2	7,8
Bageriindustri	238	4 240	2 140	6 380	100,8	105,8	102,4	101,9	7,0
Sockerindustri	18	2 051	359	2 410	101,1	99,4	100,8	102,0	6,9
Choklad- o. konfektind.	58	1 303	2 277	3 580	99,8	100,4	100,2	101,3	8,0
Mejeriindustri	82	3 476	508	3 984	103,3	106,1	103,6	102,2	8,2
Slakterier o. charkuterier	176	5 855	1 387	7 242	99,7	100,0	99,7	99,0	8,0
Fiskkonservfabriker	38	570	1 048	1 618	105,4	109,7	108,2	111,5	8,3
Fruktkonservindustri	24	571	689	1 260	102,5	98,1	100,1	104,6	6,3
Margarinindustri	9	393	99	492	102,9	..	103,1	104,5	6,5
Annan livsmedelsindustri	64	1 182	377	1 559	98,8	102,7	99,7	97,6	6,2

[1] Indextal har ej beräknats för grupper om mindre än 200 arbetare. — [2] I arbete eller frånvarande av personliga skäl (jfr Soc. Medd. 1957: 1, s. 34).

TAB. 1 (forts.). SYSSELSÄTTNING INOM INDUSTRIN I MAJ 1957

Bransch	Antal redovisade företag	Antal i maj 1957 redovisade arbetare (exkl. permitterade)			Indextal för maj 1957 (april 1957 = 100)				Antal arbetare (%), frånvarande av personliga skäl
					Antal anst. arbetare (exkl. permitterade)			Antal i arbete varande arbetare	
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		
Dryckesvaru- o. tobaksind..	157	5 354	2 007	7 361	101,4	104,3	102,2	99,5	9,8
Dryckesvaruindustri . . .	148	4 956	1 023	5 979	101,6	107,8	102,6	99,2	9,4
Tobaksfabriker	9	398	984	1 382	99,0	100,9	100,4	100,8	11,2
Textil- o. beklädnadsind. .	916	24 544	43 162	67 706	98,9	98,8	98,9	98,9	6,7
Ylleindustri	70	3 762	3 785	7 547	99,4	97,8	98,6	99,1	7,5
Bomullsindustri	63	6 611	5 652	12 263	98,7	98,9	98,8	99,0	7,0
Linne- o. juteindustri . .	12	1 220	1 358	2 578	99,2	101,4	100,4	100,3	10,2
Trikåfabriker	136	1 732	5 420	7 152	98,8	98,7	98,7	99,1	6,7
Sömnadsindustri . . .	411	5 648	21 926	27 574	98,7	98,5	98,5	98,5	6,3
Hatt- o. mössfabriker . .	38	299	967	1 266	98,4	98,5	98,4	97,5	5,7
Annan textil- o. beklädn.ind.	186	5 272	4 054	9 326	99,2	100,8	99,9	99,4	6,3
Läder-, hår- o. gummivaruind.	332	10 858	6 253	17 111	98,8	99,4	99,0	98,9	5,2
Garverier	27	1 954	225	2 179	99,2	99,6	99,2	98,1	5,5
Päls- o. skinnvarufabr. .	78	929	885	1 814	98,0	101,8	99,8	99,8	4,7
Skoindustri	114	3 291	2 567	5 858	98,5	100,7	99,5	99,8	4,8
Andra lädervarufabriker .	46	735	648	1 383	96,3	93,6	95,1	93,3	6,4
Gummivarufabriker . . .	14	3 219	1 715	4 934	100,1	98,8	99,7	100,2	5,4
Annan läder-, hår- o. gummiv.-industri	53	730	213	943	97,6	96,8	97,4	96,0	4,7
Kemisk o. kemisk-tekn. ind.	291	15 390	3 324	18 714	100,3	100,6	100,3	100,7	7,5
Rent kemisk industri . .	28	4 758	136	4 894	99,4	..	99,5	100,4	8,5
Färg-, olje- o. parfymfabr.	99	4 559	869	5 428	100,3	101,0	100,4	100,3	6,6
Sprängämnesfabriker . .	7	1 091	466	1 557	100,0	103,3	101,0	100,3	7,5
Tändsticksfabriker . . .	7	959	723	1 682	99,5	98,4	99,0	100,4	10,3
Annan kemisk-tekn. ind..	150	4 023	1 130	5 153	101,6	100,4	101,3	101,7	6,6
Samtl. industrigrupper	**7 742**	**418 714**	**92 045**	**510 759**	**100,3**	**100,1**	**100,3**	**100,0**	**6,8**
Statl. verk o. byggnadsarb.	244	41 399	1 449	42 848	101,7	101,8	101,7	101,7	7,4
Mek. o. elektr. verkstäder	88	11 984	447	12 431	100,0	100,9	100,0	100,2	7,9
Skeppsvarv	3	3 096	25	3 121	99,7	..	99,7	99,3	11,0
Beklädn. verkst., förråd o. d.	57	780	349	1 129	99,6	100,9	100,0	98,9	6,6
Sprängämnesfabriker . .	3	650	406	1 056	100,6	105,2	102,3	102,0	4,0
Byggnads- o. anläggn.-arb.	93	24 889	222	25 111	102,9	99,6	102,9	102,8	6,8

Tab. 2. Indextal (uträknade enligt kedjemetod, maj 1956 = 100) för antal anställda arbetare* inom industrin juni 1956—maj 1957

Bransch	1956							1957				
	juni	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	mars	april	maj
Gruvindustri	101,7	103,9	102,9	101,8	102,0	102,2	102,1	102,6	103,3	103,4	103,6	103,7
Metall- o. verkstadsindustri	100,9	99,8	100,1	100,5	101,0	101,2	100,4	100,6	101,1	101,4	101,3	101,3
Jord- o. stenindustri . . .	102,8	103,7	102,8	101,3	100,0	98,5	95,1	94,2	93,8	94,7	95,8	99,3
Träindustri	101,2	99,8	98,6	96,9	95,2	93,3	90,9	91,3	92,8	95,0	96,0	96,9
Massa- o. pappersindustri .	102,3	102,5	101,6	101,2	101,8	101,6	100,9	100,6	100,6	100,8	100,5	101,3
Grafisk industri	101,1	100,9	100,8	101,4	101,7	101,9	101,3	100,6	100,8	100,7	99,9	100,0
Livsmedelsindustri	103,7	105,6	103,8	103,6	106,2	105,5	100,1	97,6	97,4	96,6	96,6	98,1
Dryckesvaru- o. tobaksind.	105,7	105,7	97,0	90,9	89,0	88,6	92,7	87,3	86,7	87,5	89,2	91,2
Textil- o. beklädnadsind. .	99,0	98,1	98,6	99,5	99,5	99,4	97,9	98,6	99,6	99,8	99,5	98,4
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	99,2	98,0	98,5	99,6	100,3	101,6	101,1	102,4	103,1	103,3	103,1	102,1
Kemisk o. kemisk-tekn. ind.	102,1	102,4	101,7	101,3	101,3	101,5	100,6	100,0	100,3	100,5	100,0	100,3
Samtliga industrigrupper	**101,2**	**100,7**	**100,4**	**100,3**	**100,5**	**100,3**	**99,0**	**98,9**	**99,4**	**99,8**	**99,8**	**100,1**

* Se not 2, sid. 474.

Tab. 3. Verksamheten vid arbetsförmedlingarna under maj 1957

	Arbetssökande personer		Lediga platser	Tillsatta platser			Därav 1-dagsplatser
	Hela antalet	Därav manliga		Manliga	Kvinnliga	Summa	
Summa maj 1954	129 611	82 003	149 839	63 932	33 542	97 474	25 129
» » 1955	118 887	75 114	141 742	57 792	31 132	88 924	26 164
» » 1956	138 970	90 182	149 575	68 560	33 199	101 759	25 710
» april 1957	149 362	104 155	108 258	47 938	26 649	74 587	19 620
» maj 1957	152 937	99 298	125 850	56 730	31 797	88 527	20 675
Därav							
Jordbr., trädgårdsskötsel o. fiske	4 387	4 067	5 930	4 023	647	4 670	179
Skogsbruk	6 548	6 500	4 757	3 764	428	4 192	80
Malmbrytn. o. metallind.	9 504	8 883	7 867	3 575	349	3 924	17
Trä-, graf. o. pappersind.	4 381	3 910	2 432	1 611	141	1 752	21
Byggnadsverksamhet	29 449	29 448	14 322	13 001	2	13 003	302
Övriga industrigrupper	11 428	5 194	6 635	2 251	1 528	3 779	37
Samfärdsel	8 633	8 241	15 204	12 992	223	13 215	4 850
Handel	12 093	4 373	20 521	4 311	8 904	13 215	4 609
Förvaltning o. fria yrken	14 994	8 379	14 213	4 844	3 295	8 139	2 831
Sjukvård o. husligt arbete	12 252	252	24 042	237	14 661	14 898	5 732
Därav under 18 år	25 480	11 089	12 758	3 728	4 291	8 019	113

Tab. 4. Vid arbetsförmedlingen anmälda arbetslöshetsförsäkrade arbetslösa juni 1956—juni 1957

År Månad	Män	Kvinnor	Summa	I % av medlemsantalet		
				Samtliga	Industri-arbetare	Byggnads-arbetare
1956						
Juni	6 913	1 578	8 491	0,7	0,6	1,7
Juli	5 381	1 450	6 831	0,5	0,7	0,8
Augusti	6 486	1 692	8 178	0,7	0,7	1,2
September	6 977	1 739	8 716	0,7	0,7	1,4
Oktober	8 387	2 325	10 712	0,9	0,8	1,9
November	13 348	2 681	16 029	1,3	1,0	3,7
December	20 957	3 127	24 084	1,9	1,3	6,6
1957						
Januari	32 518	3 895	36 413	2,9	1,9	10,3
Februari	29 642	3 333	32 975	2,6	1,6	9,5
Mars	29 709	3 213	32 922	2,6	1,5	9,7
April	30 814	2 793	33 607	2,7	1,3	10,4
Maj	21 626	2 567	24 193	1,9	1,0	6,9
Juni*	—	—	15 535	1,2	—	4,3

* Preliminära uppgifter.

Konsumentprisindex för maj 1957

Konsumentprisindex för maj 1957 har av socialstyrelsen beräknats till 144 eller samma tal som för april. Med två decimaler är indextalet för maj 144,06 mot 143,54 för april.

Av indextalen för de olika huvudgrupperna av varor och tjänster har talen för livsmedel, alkoholhaltiga drycker och tobak samt inventarier stigit med vardera en enhet. Bostad, bränsle och lyse har sjunkit med en enhet, medan posterna kläder och skor samt diverse är oförändrade.

I fråga om prisrörelserna mellan april och maj kan nämnas prisstegringar på ägg, nötkött, vissa fläskvaror och charkuterier, medan sänkta priser noterats för bl. a. kalvkött, sidfläsk och sötmandel. Uppgången med en enhet av posten alkoholhaltiga drycker och tobak beror på höjt pris på öl. Sänkta priser på eldningsolja har lett till en sänkning av bostadsposten med en enhet. Beträffande kläder och skor har prisrörelser förekommit i båda riktningarna med en viss dragning uppåt. Inom inventarieposten har prisstegringar noterats för bl. a. hushållsporslin, möbler och grammofonskivor. Inom diverseposten har ökade priser på bilmontörsarbete, bussresor samt tvätt och tvättmedel i viss mån motvägts av prissänkningar bl. a. på bensin, så att indextalet för gruppen blivit oförändrat.

I. T.

Tab. 1. Konsumentprisindex 1950—maj 1957 (År 1949 = 100) [1]

Tidpunkt	Livsmedel	Alkoholhaltiga drycker o. tobak	Bostad, bränsle o. lyse	Därav		Kläder o. skor	Inventarier o. hushåll	Diverse	Totalindex	Kommerskollegii partiprisindex [2]
				bostad	bränsle o. lyse					
1950 årsm.	102	102	99	100	96	102	101	100	**101**	105
1951 »	119	116	110	102	130	124	118	112	**117**	134
1952 »	134	120	117	108	139	127	127	121	**126**	142
1953 »	137	122	120	116	129	123	127	124	**128**	134
1954 »	137	129	122	120	125	123	126	126	**129**	133
1955 »	144	132	126	124	130	120	127	129	**133**	138
1956 »	154	135	139	135	147	120	129	134	**139**	145
1956 maj	156	132	137	135	143	120	129	133	**139**	145
juni	156	132	138	135	143	121	129	133	**139**	146
juli	155	133	138	135	145	120	130	134	**139**	145
aug.	155	133	139	135	147	120	129	135	**140**	145
sept.	153	133	139	135	148	120	129	136	**139**	145
okt.	153	133	140	135	150	121	129	136	**139**	145
nov.	153	149	141	135	152	121	130	137	**141**	146
dec.	154	149	143	135	159	121	130	138	**142**	147
1957 jan.	156	150	147	138	164	121	131	139	**144**	148
febr.	156	150	147	138	165	121	132	139	**144**	147
mars	154	150	148	138	165	121	132	140	**143**	147
april	154	150	146	138	161	122	131	141	**144**	147
maj	155	151	145	138	158	122	132	141	**144**	147

[1] Konsumentprisindex jämte äldre serier avseende detaljprisernas utveckling t. o. m. år 1956, återfinns i Soc. Medd. 1957: 4 (sid. 253 o. f.). — [2] Reviderad serie. Tidigare här redovisad serie byggde på 1935 som basår (omräknad till 1949 = 100). Se vidare Komm. Medd. 1957: 4.

Tab. 2. Indextal för olika delposter samt dessas förändringar 1956—maj 1957

Huvudgrupper och undergrupper (1957 års gruppering)	Indextal (1949 = 100)					Vägningstal 1957	Procentuell förändring dec. 1956–maj 1957*
	1956	Febr. 1957	Mars 1957	April 1957	Maj 1957		
Livsmedel	**154**	**156**	**154**	**154**	**155**	**327**	**0**
Mjöl, gryn o. bröd	149	153	153	156	156	37	+ 3
Mejeriprodukter	149	149	149	149	150	53	+ 1
Matfett utom smör	138	126	126	126	126	9	—
Ägg	127	121	110	115	128	9	+ 11
Kött	198	197	193	199	199	20	0
Fläsk	189	197	185	180	186	23	— 5
Charkuterivaror o. köttkonserver	158	162	159	159	161	22	— 2
Fisk och fiskkonserver	151	158	158	157	156	12	+ 1
Rotfrukter och grönsaker	168	146	142	140	135	16	— 13
Frukt och bär	128	139	138	133	133	33	+ 1
Specerier	182	184	184	185	184	52	0
Läskedrycker och svagdricka	126	128	128	129	130	8	+ 2
Förtäring utom hemmet	159	164	166	166	168	33	+ 2
Alkoholhaltiga drycker o. tobak	**135**	**150**	**150**	**150**	**151**	**95**	**0**
Spritdrycker och vin	150	180	180	180	180	55	—
Öl	126	128	128	129	130	10	+ 2
Tobak	126	126	126	126	126	30	—
Bostad, bränsle och lyse	**139**	**147**	**148**	**146**	**145**	**145**	**0**
Bostad utan bränsle och lyse	135	138	138	138	138	89	—
Bränsle och lyse	147	165	165	161	158	56	0
Kläder och skor	**120**	**121**	**121**	**122**	**122**	**126**	**+ 1**
Kläder	118	118	119	119	120	105	0
Konfektion o. skrädderiarb.	121	121	121	123	122	61	0
Underkläder och strumpor	101	99	99	99	99	15	— 1
Päls- o. skinnvaror, huvudbonader, handskar m. m.	113	110	113	113	114	11	+ 1
Tyger, garner o. sybehör	128	131	132	132	133	18	+ 4
Skor	135	135	136	137	138	21	+ 2
Inventarier och husgeråd	**129**	**132**	**132**	**131**	**132**	**90**	**+ 2**
Möbler	133	132	132	132	133	11	+ 1
Radio och musikinstrument	115	118	118	118	120	7	+ 2
Armatur, husgeråd o. verktyg	132	137	137	137	138	30	+ 4
Hushållstextilier	123	125	125	125	126	17	+ 1
Mopeder, cyklar, sportartiklar o. leksaker	135	136	136	134	135	16	0
Personliga effekter	117	119	119	119	119	9	0
Diverse	**134**	**139**	**140**	**141**	**141**	**217**	**+ 2**
Sjukvård	122	122	122	122	122	17	0
Kroppsvård	128	134	134	134	136	15	+ 2
Rengöringsmedel och tvätt	96	97	97	97	98	11	+ 2
Undervisning, läsning o. skrivmateriel	160	168	168	168	168	21	+ 1
Post och tele	154	156	157	167	167	12	+ 7
Nöjen och rekreation	134	139	141	141	141	17	+ 2
Resor	137	144	144	147	148	41	+ 3
Motorfordon	128	134	136	136	136	61	+ 3
Hemhjälp	161	168	168	168	168	10	—
Blommor m. m.	130	129	128	129	129	12	0
Totalindex	**139**	**144**	**143**	**144**	**144**	**1 000**	**+ 1**

* Beräknad på indextal med två decimaler. Siffran 0 anger en förändring mindre än en halv procent.

Litteraturöversikt

(11 maj—10 juni 1957)

Socialstyrelsens bibliotek hålls öppet för allmänheten kl 10—15; under sommarmånaderna kl 10—14 (lördagar 9—13)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen*

Allmänt sociala frågor

ANDERSSON, CALEB J. Går de underutvecklade länderna mot socialism? Byggnadsarbetaren 1957, nr 10.

BAYER, H. Teknisk udvikling — social slagside? Lön og virke 1957, nr 6.

BUCHER, R. Blame and hostility in disaster. The American journal of sociology mars 1957.

CAMPBELL, D. T. & MCCORMACK, THELMA H. Military experience and attitudes toward authority. The American journal of sociology mars 1957.

CHAPIN, F. S. The optimum size of institutions: A theory of the large group. The American journal of sociology mars 1957.

EKLÖF, K. Penningpolitikens problem. Kooperatören 1957, nr 7.

FORM, W. H. & STONE, G. P. Urbanism, anonymity, and status symbolism. The American journal of sociology mars 1957.

FREEMAN, L. C. & WINCH, R. F. Societal complexity: An empirical test of a typology of societies. The American journal of sociology mars 1957.

GOTTLIEB, D. The neighbourhood tavern and the cocktail lounge: A study of class differences. The American journal of sociology maj 1957.

HORTON, D. & STRAUSS, A. Interaction in audience-participation shows. The American journal of sociology maj 1957.

JOHNSTONE, J. & KATZ, E. Youth and popular music: A study in the sociology of taste. The American journal of sociology maj 1957.

MEYERSOHN, R. & KATZ, E. Notes on a natural history of fads. The American journal of sociology maj 1957.

NILSTEIN, A. Konkurser visar konjunkturer? Ekonomen 1957, nr 5.

PALME, W. A. Några synpunkter på en reform av det administrativa lagskipningsförfarandets ledande grundsatser. Nordisk administrativt tidsskrift 1957, nr 1.

PHILIP, K. Centralisation. Økonomi og politik 1957, nr 1.

RIDDLEBERGER, ALICE B. & MOTZ, ANNABELLE B. Prejudice and perception. The American journal of sociology mars 1957.

SIMMEL, G. Fashion. The American journal of sociology maj 1957.

SIVALL, T. FN:s tekniska hjälpverksamhet i mellersta Östern. Statstjänstemannen 1957, nr 3.

TROLLE, J. Et bidrag til belysning af rækkevidden af det offentliges erstatningsansvar overfor borgerne. Nordisk administrativt tidsskrift 1957, nr 1.

TÖRNUDD, K. Om statsbolag och andra statsföretag. Ekonomiska samfundets tidskrift 1957, nr 2.

ILO-maskineriet borde kunna utnyttjas smidigare. Arbetsgivaren 1957, nr 9.

Sverige

BARDEL, B. Filmen som kommunal information. Landskommunernas tidskrift 1957, nr 4.

BJÖRKENHED, S. Varför så många bilstölder? Försäkringstidningen 1957, nr 3.

BOALT, G. Familjen. DSI-nytt 1957, nr 7.

DALGREN, L. Hälsovårdsnämnds användande av individuellt vite som tvångsmedel i förmögenhetsrättsliga sammanhang. Hygienisk revy 1957, nr 5.

DE GEER, G. Varför inte aktiespara i statsföretag? Ekonomen 1957, nr 10.

FALCONER, B. Det s. k. tablettfyllerietts medicinska och juridiska aspekter. Sv. juristtidning 1957, nr 3.

FRITHIOFSSON, K. Om skatter, sparande och produktion. Kooperatören 1957, nr 9.

EILARD, R. Den nya lagstiftningen om avbetalningsköp. Sv. juristtidning 1957, nr 4.

GERENTZ, S. Riksbanken och kronan. Utlåtanden i fråga om preskriptionsavbrott mot riksbanken. Förvaltningsrättslig tidskrift 1957, nr 2.

KUGELBERG, B. Svensk offentlig konsumtion ökade 17 %, OEEC-länderna med 4 %. Arbetsgivaren 1957, nr 9.

LIND, N. Försörjningen med jordbruksprodukter 1956. Jordbruksekonomiska meddelanden 1957, nr 4.

LINDAHL, G. & LUNDBERG, A. Det betalar bolaget — men varför? Industria 1957, nr 4.

LINDBLOM, P. Utredningarna och politiken. Skogsindustriarbetaren 1957, nr 11.

NYMAN, R. Förslag till ny barnavårdslag. Sv. juristtidning 1957, nr 3.

* I denna avdelning tidigare upptagna artiklar finns införda i ett särskilt kortregister, som är tillgängligt i socialstyrelsens bibliotek.

STRÄNG, G. De statliga verkens lokalisering utreds av kommitté. Från departement och nämnder 1957, nr 8.
TAPPER, T. Hälsovårdsnämnden — byggnadsnämnden — kommunalnämnden. Några synpunkter på samarbetet mellan kommunala nämnder. Hygienisk revy 1957, nr 5.
THUNHOLM, L.-E. Företagsbeskattningen och produktionen. [Referat av föredrag.] Sunt förnuft 1957, nr 6.
TILLHAGEN, C.-H. Zigenarna och samhället. Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1957, nr 2.
WALLENBERG, J. En sanering av statens budget. [Referat av föredrag.] Sunt förnuft 1957, nr 6.
WESTMAN, A. Hur en JO-anmälan kan konstrueras. Sv. läkartidningen 1957, nr 20.
TÖRNQVIST, K.-E. Om läkarintygen enligt lagen om personundersökning i brottmål. Sv. juristtidning 1957, nr 4.
ZETTERBERG, H. Folkomröstning som komplement till parlamentariskt statsskick. Från departement och nämnder 1957, nr 7.
ÖBERG, L. Dödsorsakerna i åldern 1—49 år i Göteborg under 1955 och 1956. Sv. läkartidningen 1957, nr 20.
Calculations of saving in Sweden. Statistisk tidskrift 1957, nr 5.
Organisationerna som remissinstanser. Civila försvarstjänstemannen 1957, nr 5.

Amerikas förenta stater

SOLOVEYTCHIK, G. USA mellan faror och förväntan. Ekonomen 1957, nr 9.
WERTHEIMER, R. G. Wie stark belasten die Verteidigungsausgaben die amerikanische Wirtschaft? Wirtschaftsdienst 1957, nr 5.
American Indians and American life. Ed. by *G. E. Simpson & J. M. Yinger*. The annals maj 1957.

Danmark

MÖLLER, K. Danmark og den europæiske integration. Ekonomisk revy 1957, nr 5.

Finland

Fastställande av expropriationsersättning för gata och andra offentliga områden. Finsk kommunaltidskrift 1957, nr 5.

Norge

HOLMSEN, R. D. Ny livförsäkringslag, penningvärde och räntenivå aktuella problem i Norge. Försäkringstidningen 1957, nr 3.

Sovjetunionen

SWEDBORG, E. Sovjetunionens livsmedelsförsörjning. Jordbruksekonomiska meddelanden 1957, nr 4.
Citizens' »social control» of retail undertakings and catering establishments in the Union of Soviet Socialist Republics. Industry and labour 15 maj 1957.

Tyskland

GOSSRAU, E. Das Gesetz zur Bekämpfung der Schwarzarbeit. Recht der Arbeit 1957, nr 6.
KRIEGER, EVA. Mangelnde Haushalthilfe für Berufstätige? Soziale Arbeit 1957, nr 6.
KRÜGER, H. Staatliche Gesetzgebung und nichtstaatliche Rechtsetzung. Recht der Arbeit 1957, nr 6.
RIEKER, K. Finanzierung des Verteidigungsbeitrages der Bundesrepublik. Wirtschaftsdienst 1957, nr 5.
SAHMER, H. Wehrdienst und Arbeitsverhältnis. Recht der Arbeit 1957, nr 6.
SAVAÉTE, E. Sittenwidriges Verhalten im Zusammenhang mit Arbeitsverhältnissen. Arbeit und Recht 1957, nr 4.
SCHREIBER, H. Gleiches Recht für alle unehelichen Kinder. Soziale Arbeit 1957, nr 5.

Arbetarskydd

Sverige

FRIBERG, L. Medicinska aspekter på bullret ur arbetarskyddssynpunkt. Arbetarskyddet 1957, nr 4.
HALÉN, A. Förslag till utbildning av skyddstekniker. Socialmedicinsk tidskrift 1957, nr 5.
HEIJTZ, S. Kontorsadministratörens yrkessjukdomar: Hålkortsblindhet, elektronpsykos m. m. Ekonomen 1957, nr 5.
KRONLUND, BARBRO. Hälsokontroll på arbetsplatsen. Arbetarskyddet 1957, nr 4.
LIDÉN, G. Industribuller och hörselskador. Socialmedicinsk tidskrift 1957, nr 5.
MINDUS, E. Två intressanta konferenser över mentalhygien i industrin. Socialmedicinsk tidskrift 1957, nr 5.
Gjutare-offensiv mot silikossjukdom. Arbetarskyddet 1957, nr 4.

Arbetslön och arbetstid

MONTGOMERY, A. Indexlöner och penningvärde. Ekonomisk revy 1957, nr 5.
Recent developments in the reduction of hours of work in Europe. International labour review maj 1957.

Sverige

HOLMBERG, P. Inflation, lönepolitik och arbetsmarknad. Fackföreningsrörelsen 1957, nr 12.
ÅMAN, V. Tjänstemännens lönerörelse för 1957/58. Finanstidningen 1957, nr 17/18.

Amerikas förenta stater

UNSGAARD, MÄRTA. USA:s nya pensionslag ger hälften av »obligatoriets» nivå — avtalspensioner vinner terräng. Arbetsgivaren 1957, nr 9.

Norge

TORSVIK, HJ. Ökade löner, kortare arbetstid hinder för rationaliseringen. Arbetsgivaren 1957, nr 9.

Storbritannien

ALLEN, R. G. D. Changes in the distribution of higher incomes. Economica maj 1957.

Tyskland

HEIDRICH, A. »Arbetstidsförkortning» i Östtyskland. Fackföreningsrörelsen 1957, nr 22.

Arbetsmarknad och arbetslöshet

ENGSTRÖM, C. G. Kan man mäta utvecklingen av detaljhandelns effektivitet? [Ref. av föredrag.] Svensk handel 1957, nr 7.

GEIJER, L. Super-specialisten kommer, allroundtjänstemannen går. Industritjänstemannen 1957, nr 6.

OLIN, C.-E. Västeuropeisk gemensam marknad. Ekonomiska samfundets tidskrift 1957, nr 2.

RYTTER, A. L. Industriens stilling idag — og fællesmarkedsproblemerne. Tidsskrift for industri 1957, nr 8.

VUORIO, J. Har man skäl att arbeta med skilda arbetstagarebegrepp? Sv. juristtidning 1957, nr 4.

Den internationale økonomiske situation. Økonomi og politik 1957, nr 1.

Sverige

ADOLPHSON, Y. Läroverkslärarnas rättsskydd. Tidning för Sveriges läroverk 1957, nr 17.

BRODD, A. Statens skogsindustrier. Fackföreningsrörelsen 1957, nr 19.

EDSTRÖM, O. Några synpunkter på vårt konjunkturläge. Finanstidningen 1957, nr 15.

HÜTTNER, M. Die Situation der schwedischen Verteilungswirtschaft. Wirtschaftsdienst 1957, nr 5.

HÖGLUND, TH. Att tillsätta professorer. Tiden 1957, nr 5.

HÖÖK, E. Från hemarbete till förvärvsarbete — ett skatteproblem. Balans 1957, nr 2.

SAVOSNICK, K. M. Planeringsbesvärs ihugkommelse. Balans 1957, nr 1.

SUNDÉN, R. Den svenska industrin och de ekonomiska samarbetsplanerna i Europa. [Föredrag med diskussion.] Industriförbundets meddelanden 1957, nr 5.

VAHLBERG, S. Byggarbetslöshetens orsaker. Byggnadsarbetaren 1957, nr 11.

VESTIN, MARGARETA. Manlig och kvinnlig arbetsmarknad. Meddelanden från Saia 1957, nr 1.

WÄRNFELDT, A. Byggnadsbranschen behöver mera arbetskraft. Arbetsgivaren 1957, nr 11.

— Vårt arbetskraftsproblem. Byggnadsindustrin 1957, nr 9.

Amerikas förenta stater

NOURSE, E. G. Ideal and working concepts of the employment act. Monthly labor review 1957, nr 2.

Conference on white-collar workers. The labour gazette 1957, nr 3.

Belgien

Les travailleurs âgées. Revue de travail 1957, nr 3.

Canada

Occupations of university women. The labour gazette 1957, nr 3.

Preliminary report, Royal Commission on Canada's economic prospects. The labour gazette 1957, nr 3.

Danmark

MÖLLER, K. Danmark og den europæiske integration. Ekonomisk revy 1957, nr 5.

Indien

TOMMILA, O. Låglöneländerna — ett hot? Industritjänstemannen 1957, nr 5.

Storbritannien

Britain's youth employment service. The labour gazette 1957, nr 4.

Befolkningsfrågor

BENDIKSEN, B. De forente nasjoners befolkningskommisjon: 9. Samling. Statistisk tidskrift 1957, nr 5.

WESTOFF, CH. F., MISHLER, E. G. & KELLY, E. L. Preferences in size of family and eventual fertility twenty years after. The American journal of sociology mars 1957.

Sverige

LUBLIN, F. Svenska hundraåringar under två århundraden. Statistisk tidskrift 1957, nr 5.

Bostadsförhållanden och samhällsplanering

SJÖBERG, A. G. Shopping centra och detaljhandelns framtida lokalisering. Svensk handel 1957, nr 7.

Bostadspolitisk islossning ute i stora världen. Sunt förnuft 1957, nr 5.

Sverige

BERNHARD, H. Hyresfördelning i nyare statsbelånade fastigheter. Landskommunernas tidskrift 1957, nr 4.

GUSTAVSSON, JUST. Byggnadsmaterial och bostadsproduktion. Från departement och nämnder 1957, nr 8.

Föreningsväsen, kollektivavtal och arbetskonflikter

DIDRIKSEN, J. Funksjonærproblemer i internasjonal belysning. Arbeidsgiveren (Norge) 1957, nr 12.

Sverige

BLOMKVIST, R. Facklig tidningsrationalisering. Fackföreningsrörelsen 1957, nr 21.

GEIJER, A. Löneuppgörelserna 1957. Finanstidningen 1957, nr 22.

HEINTZ, O. Avtalsrörelsens resultat på handelns område. Svensk handel 1957, nr 7.

ISRAEL, J. Vara med och bestämma? Industria 1957, nr 4.

JÖNSSON, ALGOT & NILSSON, BERTIL. Facklig ledarrekrytering. Fackföreningsrörelsen 1957, nr 20.

KUGELBERG, B. Återblick på avtalsrörelsen. Finanstidningen 1957, nr 23.

LANTZ, S. W. Facklig ledarrekrytering. Fackföreningsrörelsen 1957, nr 19.

NILSSON, P.-O. Ny central överenskommelse om kommunala företagsnämnder. Landskommunernas tidskrift 1957, nr 4.

Ingen utredning om anställningstryggheten. Handelstjänstemannen 1957, nr 9/10.

Amerikas förenta stater

ADDICKS, ILSE S. A survey of American labor in 1956. Monthly labor review 1957, nr 2.

BARKIN, S. Labour relations in the United States textile industry. International labour review maj 1957.

BROOKS, G. W. Observations on the changing nature of American Unions. Monthly labor review 1957, nr 2.

DUNLOP, J. T. Structural changes in the American labor movement. Monthly labor review 1957, nr 2.

SEITZ, P. Management's adoption of new labor relations methods. Monthly labor review 1957, nr 2.

Norge

EVJE, TH. Tystnadsplikt om medlingsförslag. Pressens tidning 1957, nr 11.

MÖRTVEDT, L. Partene i arbeidslivet og sysselsettingsloven. Arbeidsgiveren 1957, nr 11.

TORSVIK, HJ. Forbud mod tjenestemandsstrejker i Norge. Arbejdsgiveren (Danmark) 1957, nr 9.

Arbeidernes representasjonsrett. Arbeidsgiveren 1957, nr 11.

Storbritannien

NASH, J. & NORÉN, I. Vad låg bakom strejkerna i England? Metallarbetaren 1957, nr 15.

Konflikten mellem læger og regering i England. Månedsskrift for praktisk lægegerning og social medicin 1957, nr 5.

Tyskland

BOLIN, B. & RAMSTÉN, N. Driftsrådssystemets uppkomst och utveckling under efterkrigsperioden. Fackföreningsrörelsen 1957, nr 21.

— Uppsiktsråden och arbetsdirektörerna. Fackföreningsrörelsen 1957, nr 22.

RADKE, O. Über die Grenzen der Diskussionsfreiheit in der Betriebsversammlung. Arbeit und Recht 1957, nr 5.

La participation des travailleurs allemands à la gestion des konzerns. Revue de travail 1957, nr 3.

Hälso- och sjukvård

FRANZÉN, B. Vårdpersonalens roll i modern psykoaktiverande terapi. Statsanställd 1957, nr 12.

Vatten- och luftföroreningar i Europa och USA. Hygienisk revy 1957, nr 5.

Sverige

ENGEL, A. & VAHLQUIST, B. Kost och hälsa. (Föredrag.) Socialmedicinsk tidskrift 1957, nr 5.

PERSSON, KONRAD. Vilka möjligheter finns i vårt land för rehabilitering av partiellt arbetsföra? Sv. sjukkassetidning 1957, nr 5.

PRAG, A. Barntuberkulosen i Karlskrona 1930—1954. Sv. nationalföreningens mot tuberkulos kvartalsskrift 1957, nr 1.

En dyrbar rabattering. [Apoteksvaror.] Socialmedicinsk tidskrift 1957, nr 5.

Korttidssjukdomarna visar tendens att öka. Arbetsgivaren 1957, nr 10.

Sjukvårdens långtidskostnader. Fackföreningsrörelsen 1957, nr 22.

Jordbruksfrågor

Sverige

LARSSON, GERHARD. Skifte, splittring, sammanslagning — historisk återblick samt framtidsperspektiv över åkerjordens fördelning. Kungl. skogs- och lantbruksakademiens tidskrift 1957, nr 1/2.

SÄKE, K. Jordbrukets strukturrationalisering. Ekonomisk revy 1957, nr 5.

Samlad kraft — jordbrukets styrka. Lantmannen 1957, nr 22.

Danmark

SKOVGAARD, K. Landbrugets tilpasning til skiftende ökonomiske vilkår. Nationalökonomisk tidsskrift 1957, nr 1/2.

Finland

WESTERMARCK, N. Jordbrukets produktionsinriktning nu och i framtiden. (Med diskussion.) Ekonomiska samfundets tidskrift 1957, nr 2.

Kooperation

Indien

NUTTALL, J. F. Cooperation — school or business? Review of international cooperation 1957, nr 5.

Nykterhetsfrågor

BUTTON, A. D. The genesis and development of alcoholism: An empirically based schema. Quarterly journal of studies on alcohol dec. 1956.

GLIEDMAN, L. H. M. FL. Group therapy of alcoholics with concurrent group meetings of their wives. Quarterly journal of studies on alcohol dec. 1956.

KALDEGG, A. Psychological observations in a group of alcoholic patients. Quarterly journal of studies on alcohol dec. 1956.

MIDBÖE, F. B. Behandling av beruselse på offentlig sted. Norsk tidsskrift om alkoholspörsmålet 1957, nr 1.

NIKKÄLE, E. Alkoholens roll vid hjärt- och blodkärlssjukdomar. Alkoholpolitik 1957, nr 1.

OKSALA, E. Restriktioner — och vad sedan? Alkoholpolitik 1957, nr 1.

POPHAM, R. E. The Jellinek alcoholism estimation formula and its application to Canadian data. Quarterly journal of studies on alcohol dec. 1956.

SUOLAHTI, J. Statlig alkoholpolitik i Rom under kejsartidens slutskede. Alkoholpolitik 1957, nr 1.

SÖRAA, Ö. Verdskongressen mot alkoholismen i Istanbul 10 — 15 september 1956. Norsk tidsskrift om alkoholspörsmålet 1957, nr 1.

WAHL, C. W. Some antecedent factors in the family histories of 109 alcoholics. Quarterly journal of studies on alcohol dec. 1956.

Sverige

GUNDBERG, MÄRTA. Presentation av de nya vårdanstalterna. Nykterhetsvården 1957, nr 4.

THURFJELL, W. Behöver vi fler alkoholistanstalter? Socialmedicinsk tidskrift 1957, nr 5.

Å[MAN], A. Behovet av en särskild vårdanstalt för tbc-sjuka alkoholmissbrukare. Nykterhetsvården 1957, nr 4.

Alkoholen på arbetsplatserna. Sv. sjukkassetidning 1957, nr 5.

Godkända konvalescenthem för alkoholmissbrukare. Nykterhetsvården 1957, nr 4.
Läskedryckerna 1956. Sv. bryggeritidskrift 1957, nr 5.
Ölalkoholen som fyllerifara. Sv. bryggeritidskrift 1957, nr 5.

Brasilien

PARREIRAS, D., LOLLI, G. & GOLDER, GRACE M. Choice of alcoholic beverage among 500 alcoholics in Brazil. Quarterly journal of studies on alcohol dec. 1956.

Danmark

NØRVIG, J. & NIELSEN, B. A follow-up study of 221 alcohol addicts in Denmark. Quarterly journal of studies on alcohol dec. 1956.

Finland

SAARI, E. Alkoholpolitiken och nykterhetsfolket. Alkoholpolitik 1957, nr 1.

Priser, levnadskostnader, konsumtion

DICH, J. S. Nogle bemærkninger om den direkte forbrugsskat som erstatning for indkomstskatten. Nationalökonomisk tidsskrift 1957, nr 1/2.
PHILIP, K. Inflation og opsparing. Nationalökonomisk tidsskrift 1957, nr 1/2.
WELINDER, C. Vad kan man vinna med en allmän omsättningsskatt? Ekonomisk revy 1957, nr 5.
Prices of agricultural products in Europe, 1955/56. Monthly bulletin of agricultural economics and statistics 1957, nr 4.

Sverige

ARVIDSSON, MARIANNE. Prisutvecklingen under början av 1957. Pris- och kartellfrågor 1957, nr 3.
EWERTH, E. G. Vi ändrar våra konsumtionsvanor. Vår bostad 1957, nr 6/7.
FRIDOLIN, H. R. Traditionell livsmedelshandel jämförd med självbetjäningshandel. Pris- och kartellfrågor 1957, nr 3.
MARTENIUS, Å. Konkurrensbegränsning och illojal konkurrens. Balans 1957, nr 1.
WELINDER, C. Vad kan man vinna med en allmän omsättningsskatt? Ekonomisk revy 1957, nr 5.
En allmän omsättningsskatt — för och emot. Index 1957, nr 5.

Finland

IRSTEN, A. Den finska kartellagen. Arbetsgivaren 1957, nr 8.

Tyskland

GLEITZE, B. Tendenzen und Problematik der gegenwärtigen Preisentwicklung. Wirtschaftswissenschaftliche Mitteilungen 1957, nr 4.

Socialförsäkring och socialvård

PETROVIC, Z. Samordning och samverkan inom socialförsäkringen. Sv. sjukkassetidning 1957, nr 5.
The ascertainment and prevention of hearing impairment. International social service review mars 1957.
The co-ordinated international programme for the rehabilitation of the physically handicapped. International social service review mars 1957.
Education and rehabilitation of the deaf and hard of hearing. International social service review mars 1957.
The problem of blindness in the Far East. International social service review mars 1957.
Rehabilitation: Some modern trends and developments. International social service review mars 1957.
Social security provisions and rehabilitation. International social service review mars 1957.
Social work in rehabilitation. International social service review mars 1957.
Special applicances for the blind and partially sighted. International social service review mars 1957.

Sverige

BLOM, Å. Ersättning för sjukresor. Sveriges landstings tidskrift 1957, nr 4.
DAHLSTRÖM, H. Ett reformförslag inom åldringsvården i Stockholm. Socialmedicinsk tidskrift 1957, nr 4.
[GRÜNBERGER, H.] Arbetsvårdsbyrån. [Rehabilitering.] Vår stad 1957, nr 5.
HOLMSTEDT, G. Samhällets barnavård under år 1955. Barnavård och ungdomsskydd 1957, nr 2.
HULT, B. Behandlingen av kriminell ungdom. Barnavård och ungdomsskydd 1957, nr 2.
HÖJER, K. J. Kriminalvård eller socialvård för 18—20-åringar? Sv. juristtidning 1957, nr 3.
K[ELLGRE]N, N. Socialutgifterna. Fackföreningsrörelsen 1957, nr 19.
KINDSTRAND, W. Den geriatriska enheten som form för åldringsvård — och varför? Socialmedicinsk tidskrift 1957, nr 4.
KINELL, E. Socialvårdens resurser. Sv. socialvårds tidning 1957, nr 5.
KÄLVESTEN, ANNA-LISA. Kravallpojken kartlagd. Vi 1957, nr 23.
LAMBERT, B. Den öppna vården av alkoholskadade och alkoholistdispensärens organisation. Socialmedicinsk tidskrift 1957, nr 5.
NILSSON, TORSTEN. Den oroande bristen på platser vid ungdomsvårdsskolorna. Från departement och nämnder 1957, nr 7.
— Förmånen av kostnadsfria eller prisnedsatta läkemedel. Från departement och nämnder 1957, nr 8.
— Reseersättningsbestämmelserna enligt sjukförsäkringslagen. Från departement och nämnder 1957, nr 8.
NYMAN, R. Om ingripanden enligt förslaget till ny barnavårdslag. Barnavård och ungdomsskydd 1957, nr 2.
STERNER, R. Pensioner, sjukvård och långtidsprogram. Tiden 1957, nr 5.
[SÖDERMANLANDS LÄNS LANDSTINGS HÄLSO- OCH SJUKVÅRDSSTYRELSE.] Sjukhusbyggnadskvoten. Sveriges landstings tidskrift 1957, nr 4.
THOLLANDER, O. »Familjevårdsprincipen». Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1957, nr 2.

WERNLUND, S. Den nya lagen om socialhjälp. Förvaltningsrättslig tidskrift 1957, nr 1.
WIDÉN, L. Invaliditetsstatistik 1950—1954. Folkpensioneringen 1957, nr 4.
ÖRTENGREN, S. O. Riksförsäkringsanstalten och dess nya funktion. Från departement och nämnder 1957, nr 8.
En bättre pensionsreform: grundpension på avgiftsbasis. Sunt förnuft 1957, nr 5.
Folkpensionernas antal och årsbelopp 1954—1956. Folkpensioneringen 1957, nr 4.
Grundutbildning för sjukvårdsbiträden. Sveriges landstings tidskrift 1957, nr 4.
Socialhjälpslagen ändras. Barnavård och ungdomsskydd 1957, nr 2.
Statsbidrag till institutioner för halvöppen barnavård. Råd och anvisningar i socialvårdsfrågor 1957, nr 100.

Amerikas förenta stater

PANSE, F. Die medizinische und berufliche Rehabilitation in den Vereinigten Staaten. Bundesarbeitsblatt 1957, nr 10.
SOMERS, H. M. & ANNE, R. Trends and current issues in social insurance. Monthly labor review 1957, nr 2.

Canada

Rehabilitation services in Canada. The labour gazette 1957, nr 4.

Danmark

CRISTIANSEN, A. Dansk lagstiftning om folkpension och frivillig pensionsförsäkring med värdebeständighetsgaranti. Folkpensioneringen 1957, nr 4.

Frankrike

LESELLIER, MME. Wie helfen wir den unehelichen Müttern? Nachrichtendienst des deutschen Vereins für öffentliche und private Fürsorge 1957, nr 6.

Norge

ALEXANDER, F. Gjennomföringen av ny syketrygdlovgivning i Norge. Nordisk administrativt tidsskrift 1957, nr 1.
GILHUS, K. Noen refleksjoner omkring den nye norske barnevernslov. Barnavård och ungdomsskydd 1957, nr 2.
MICHELSEN, H. I. Hjemstavnsreglene i forsorgslovens § 13. Kommunalt sosialt tidsskrift 1957, nr 3.
Alderstrygd for alle. Sosial trygd 1957, nr 5.

Schweiz

STEIGER, EMMA. Fürsorge und geplante Versicherung für körperlich und geistig Invalide in der Schweiz. Nachrichtendienst des deutschen Vereins für öffentliche und private Fürsorge 1957, nr 6.

Tyskland

OPP, ELSE. Die Frage der Sozialversicherung der Insassen von Anstalten und Heimen. Nachrichtendienst des deutschen Vereins für öffentliche und private Fürsorge 1957, nr 6.
Spielplätze für Kinder. Nachrichtendienst des deutschen Vereins für öffentliche und private Fürsorge 1957, nr 6.

Statistisk teori

ADAM, A. Prinzipielle Bemerkungen zur industriellen Unternehmensforschung. Allg. statistisches Archiv 1956, nr 4.
BAKER, A. G. Analysis and presentation of the results of factorial experiments. Applied statistics 1957, nr 1.
BRAYER, E. F. Calculating the standard error of a proportion. Applied statistics 1957, nr 1.
BROWNLEE, K. A. A note on the effects of nonresponse on surveys. Journal of the American statistical association mars 1957.
CARTWRIGHT, ANN. The effect of obtaining information from different informants on a family morbidity inquiry. Applied statistics 1957, nr 1.
COX, GERTRUDE M. Statistical frontiers. Journal of the American statistical association mars 1957.
DALY, J. F. Organizational problems related to large scale statistical computations at Bureau of census. The American statistician 1957, nr 2.
HOLLOWAY, C. A systematic method of finding defining contrasts. Journal of the American statistical association mars 1957.
KLEIN, L. R. The scope and limitations of econometrics. Applied statistics 1957, nr 1.
KOLLER, S. Zur Problematik des statistischen Messens. Allg. statistisches Archiv 1956, nr 4.
MITRA, S. K. Tables for tolerance limits for a normal population based on sample mean and range or mean range. Journal of the American statistical association mars 1957.
SARHAN, A. E. & GREENBERG, B. G. Tables for best linear estimates by order statistics of the parameters of single exponential distributions from singly and doubly censored samples. Journal of the American statistical association mars 1957.
SAVAGE, I. R. On the independence of tests of randomness and other hypotheses. Journal of the American statistical association mars 1957.
SOOM, E. Die Anwendung der Korrelationsrechnung im Arbeits- und Zeitstudienwesen. Allg. statistisches Archiv 1956, nr 4.
STANNAGE, W. Use of regression analysis to detect errors in measurement of intermediate materials in a multi-stage process. Applied statistics 1957, nr 1.
WINKLER, W. Statistische Masse, die ungleich messen. Allg. statistisches Archiv 1956, nr 4.

Sverige

TROLLE, U. AF. På väg mot en realistisk marknadsteori. [Anm. av K. E. Wärneryd: »Motiv och beslut i företagsledningens marknadspolitik.»] Den svenska marknaden 1957, nr 3.

Amerikas förenta stater

BOWMAN, R. T. Improvement of federal statistics. The American statistician 1957, nr 2.

Undervisning och yrkesutbildning

WIRDENIUS, H. Rekrytering och utbildning av förmän i Europa. Arbetsgivaren 1957, nr 10.

Sverige

ALMEN, P. Begåvningsreserven och yrkeslärarbehovet. Tidskrift för praktiska ungdomsskolor 1957, nr 5.

BESKOW, B. Yrkesutbildningen kräver »gemensam marknad». Arbetsgivaren 1957, nr 9.

FORSSELL, E. Betyg och prov. Tidskrift för praktiska ungdomsskolor 1957, nr 5.

FOYER, L. Ny sorts högskola för Ba-studenter. Industria 1957, nr 4.

HUSÉN, L. Skolans disciplinproblem — några förslag till åtgärder. Lärartidningen 1957, nr 23.

LEVIN, N. Sysselsättnings- och bildningsterapi. Sv. nationalföreningens mot tuberkulos kvartalsskrift 1957, nr 1.

MALMBERG, K.-G. »Den bästa skolan som finns.» Skogsindustriarbetaren 1957, nr 11.

SCHMIDT, F. Omläggningen av juristutbildningen. Sv. juristtidning 1957, nr 5.

SUNDBERG, H. G. F. Disciplinstadga för de högre läroanstalterna i riket. Förvaltningsrättslig tidskrift 1957, nr 2.

Amerikas förenta stater

KNIGHT, M. E. Arbetskraftens »förgubbning» ger USA utbildningsproblem. Arbetsgivaren 1957, nr 10.

Belgien

GEENS, V. Dans quelle mesure les jeunes gens de 14 à 18 ans utilisent-ils les possibilités de formation existantes? Revue de travail 1957, nr 3.

Danmark

HORNBY, H. Ny epoke i den danske lærlingeuddannelse. Tidskrift för praktiska ungdomsskolor 1957, nr 5.

ØLGAARD, A. Hvordan studerer stud. polit'er? Nationalökonomisk tidsskrift 1957, nr 1/2.

Tyskland

BECKER, W. Der Rechtanspruch des Jugendlichen auf Berufsausbildung. Nachrichtendienst des deutschen Vereins für öffentliche und private Fürsorge 1957, nr 6.

KRATZSCH, K. Wie steht die Jugend heute zum Beruf. Nachrichtendienst des deutschen Vereins für öffentliche und private Fürsorge 1957, nr 4/5.

KRAUSE, E. Welche Anforderungen stellt die Wirtschaft heute an die Berufsausbildung? Nachrichtendienst des deutschen Vereins für öffentliche und private Fürsorge 1957, nr 4/5.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur

AUSTRALIEN. Commonwealth bureau of census and statistics.
Official year book. 42 (1956). Canberra 1957.

AUTOMATISERINGENS PERSPEKTIVER. En fremstilling af den tekniske udvikling og dens virkninger for ledelsen og arbejdskraften. Overs. [fr. engelskan] af K. Hesselager E. Ohrt. Khvn 1957. (Nyt socialt bibliotek.)

DANMARK. Arbejdsdirektören.
Beretning om arbejdsanvisningen og arbejdslöshedsforsikringen m. m. for regnskabsåret 1955/56. Khvn 1957.

– Dansk arbejdsgiverforening.
Beretning. 1956/57. Khvn 1957.

– Det statistiske departement.
Statistiske meddelelser. Række 4. Khvn 1957. Bd. 164: H. 4. Ejendomssalg 1955.

– Sundhedsstyrelsen.
Dödsårsagerne i kongeriget Danmark. 1955. Khvn 1957.

EKLUND, G. Undersökning rörande faktiska förhållanden och önskemål beträffande bostadstemperaturen. Sthlm 1957. (Statens nämnd för byggnadsforskning.)

ERIKSSON, KARL HENRIK. Vanart och personlighetsavvikelser. Differential-psykologiska undersökningar av manliga ungdomsvårdsskoleelever. Upps. 1957. (Akad. avh.)

FAUGERT, R., [utg.] Yrkesskadeförsäkringen. Översiktlig redogörelse samt författningstexter. 2 uppl. Sthlm 1957.

FÖRENTA NATIONERNA. Department of economic and social affairs. — Département des affaires économiques et sociales.
Demographic yearbook. 8 (1956). New York 1956. (Publ. 1956. 13. 5.)
Financement des programmes d'habitation et d'amélioration des collectivités. New York 1957. (Publ. 1957. 4. 1.)
Inter Latin American trade: Current problems. New York 1957. (Publ. 1957. 2. G. 5.)
Le soin des enfants dans les institutions. New York 1957. (Publ. 1956. 4. 6.)
Study kit on training for community development. New York 1957. (Publ. 1957. 4. 6.)

– Food and agriculture organisation.
The selective expansion of agricultural production in Latin America. New York 1957. (Publ. 1957. 2. G. 4.)

GULBRANDSEN, O. Strukturomvandlingen i jordbruket. Sthlm 1957. (Industriens utredningsinstitut.)

GÖTEBORG. Statistiska byrån.
Göteborgs kommunalkalender. Årg. 29 (1957). Gbg 1957.

HELSINGFORS.
Helsingfors stads statistik. Hfors 1957.
1. Hälso- och sjukvård. 36–38 (1951–53). Del 2. Statistisk översikt.
6. Undervisningsväsen. 21 (1952/53).

HOLMQVIST, N., HENRIKSSON, R., & LINDBLAD, Å. Värmeisoleringsförmågan hos ett antal ytterväggskonstruktioner. Lund 1957. (Meddelanden från Statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader. 39.)

INTERNATIONELLA ARBETSKONFERENSEN.
40th session, Geneva, 1957.
Report. Geneva 1957.
3:P. 4. Report of the committee of experts on the application of conventions and recommendations (articles 19, 22 and 35 of the constitution).

KLUTH, H. Sozialprestige und sozialer Status. Stuttg. 1957. (Soziologische Gegenwartsfragen. N. F.)

KOMMUNALA HANDBÖCKER. Sthlm 1957.
1. Kommunalkalender.
Stockholms kommunalkalender. 51 (1957).

KONJUNKTURINSTITUTET.
Meddelanden. Sthlm 1957.
Ser. B:22. Reviderad nationalbudget för år 1957 samt nationalbokföring för Sverige.

KOOPERATIVA FÖRBUNDET.
Förvaltningsrådets, styrelsens och revisorernas berättelser 1956. Sthlm 1957.
Föreningarnas verksamhetsområden och kooperationens partihandel. Betänkande avg. till 1957 års kongress av Regionalkommittén. Sthlm 1957.
Statistiska tabeller över till Kooperativa förbundet anslutna föreningars verksamhet 1956. Sthlm 1957.

LE MAIRE, L. Sindssygevæsenets fremtid. Khvn 1957. (Socialpolitisk forenings småskrifter. 23.)

MERTON, R. K. Social theory and social structure. Rev. and enl. ed. Glencoe, Ill. 1957.

MIGRATION in Sweden. A symposium. Ed. by *D. Hannerberg, T. Hägerstrand & B. Odeving*. Lund 1957. (Lund studies in geography. Ser. B:13.)

NORGE
Norges offisielle statistikk. Rekke 11. Oslo 1957.
257. Sunnhetstilstanden og medisinalforholdene 1954.
260. Norges handel. 1955. D. 2.
— Landbruksökonomisk institutt.
Driftsgranskinger i jordbruket. Regnskapsresultater 1955. Halden 1957.

PETERS, Å. Funktionen kontorsorganisation — dess plats i företaget. Sthlm 1957. (Försäkringsbolagens företagsekonomiska forskningsnämnd. Skrift 7.)

SCHWEIZ. Eidgenössisches Volkswirtschaftsdepartement.
Kartell und Wettbewerb in der Schweiz. Veröffentlichung der Preisbildungskommission. 31. Bern 1957.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1957. Sthlm 1957.
11. Fordringspreskription m. m. Betänkande avg. [d. 31 dec. 1956 av *M. Wijnbladh*]. (Ju.)
12. Stommaterial från jord- och stenindustrin. Betänkande avg. [d. 29 april 1957] av 1947 års byggnadsmaterialutredning. (S.)
13. Den statliga indirekta beskattningen. Betänkande avg. [d. 11 april 1957] av 1952 års kommitté för indirekta skatter. (Fi.)
14. Beroende uppdragstagare. Arbetstidsutredningens betänkande. Del 7. [Avg. d. 6 mars 1957.] (S.)
15. Församlingslag. Betänkande avg. [d. 10 april 1957] av församlingsstyrelsekommittén. (E.)
16. Remissyttranden över allmänna pensionsberedningens betänkande om förbättrad pensionering. (S.)

SVENSKA ARBETSGIVAREFÖRENINGEN.
Årsberättelse 1956. Sthlm 1957.

SVENSKA RÖDA KORSET.
Handbok. Sthlm 1957. [Lösblad i ringpärm.]

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK. Sthlm 1957.
Handel.
Handel. Berättelse för år 1955. (Kommerskollegium.)
Hälso- och sjukvård.
Allmän hälso- och sjukvård 1955. (Medicinalstyrelsen.)
Inkomst och förmögenhet.
Skattetaxeringarna samt fördelningen av inkomst och förmögenhet taxeringsåret 1956. (Statistiska centralbyrån.)
Socialvård.
Samhällets barnavård år 1956. (Socialstyrelsen.)
Transport- och kommunikationsväsen.
Telefon, telegraf och radio 1/7 1955—30/6 1956. (Telestyrelsen.)

Recensioner

Eliasson, Torsten: Moderna möten. Tidens förlag, Stockholm, 1956. 124 sid. 5 kr.

Det har i den offentliga debatten under en lång följd av år tid efter annan hävdats, att föreningslivet i vårt land skulle befinna sig i en kris. Som bevis härför anförs vanligen föreningsmedlemmarnas bristande intresse för organisationernas mötesverksamhet. Nu är det väl tveksamt, om man kan tala om en kris i det här sammanhanget. Ordet används ju vanligen för att beteckna ett övergående, onormalt tillstånd av något slag. Föreningslivets svårigheter har tenderat att bli permanenta. Botemedlet kan följaktligen inte bli en tillfällig, kraftig injektion för att häva ett akut sjukdomstillstånd utan måste i stället bli en långsiktig kur, som angriper det onda från roten.

Innan man väljer botemedel måste man emellertid ställa en diagnos, och det gör studiesekreteraren i ABF Torsten Eliasson i sin skrift »Moderna möten», där han från grunden tar upp föreningslivets aktuella problem till granskning. Eliasson hör inte till dem som accepterar talet om en föreningslivets kris. Han betonar i stället mycket kraftigt, att i den genomgripande förvandlingen av vårt samhälle under de senaste decennierna föreningslivet inte riktigt har kunnat följa med. Det har halkat efter, och man behöver både nya metoder för en aktivisering av möteslivet och en förnyelse av mötesformerna. Eliasson inleder sin bok med en snabbskiss av samhällsutvecklingen, där han påpekar, att den höjda levnadsstandarden gett medborgarna en mängd nya behov och även möjligheter att tillfredsställa dessa. Fritiden kan nu utnyttjas på ett mycket rikare sätt än tidigare, möteslivet fyller inte på samma sätt som förr uppgiften att förmedla gemenskapsupplevelser, kontakt med problemen i tiden och med de kulturella värdena.

Eliasson har skrivit sin bok främst med sikte på arbetarrörelsens behov, och han understryker bl. a. att exempelvis den fackliga aktiviteten numera tar sig uttryck i många andra former än den rena mötesverksamheten. Ett stort antal medlemmar är engagerade i olika fackliga uppgifter direkt på arbetsplatserna. Allt detta betyder emellertid ej att mötena blivit överflödiga. Förf. pekar på behovet av att hålla kontakt med medlemmarna och skapa intresse, insatsvilja och sammanhållning. Det är behov, som alla organisationer har gemensamt. När han därför övergår till att behandla vad som rent praktiskt kan göras för att förbättra möteslivet, finns det anledning för organisationsledare i alla läger att lystra. Eliasson presenterar nämligen en lång rad av utomordentligt värdefulla tips om hur man kan göra föreningarnas möten attraktivare och mera givande för vår tids människor. Mycket av det han har att säga har sagts många gånger tidigare i andra sammanhang men mår bara väl av att upprepas. Åtskilligt ter sig så självklart, att det nästan verkar banalt, men den som har någon erfarenhet av föreningsverksamhet, vet hur viktigt det är, att det åter och åter slås fast. Vad som gör Eliassons bok särskilt värdefull är hans kraftiga understrykande av att mötesdeltagarna måste få större möjligheter till personlig aktivitet, liksom hans uppmaning till mötesarrangörerna att ta de moderna tekniska hjälpmedlen i sin tjänst. Ljudband, bildband och mycket annat kan ge nya och värdefulla inslag i möteslivet, men det gäller att hantera nyheterna på rätt sätt. Även härvidlag gäller att vi måste bli teknikens herrar och inte dess slavar.

»Moderna möten» är inte en handbok i vanlig bemärkelse. Man kan inte slå upp i den och hitta färdiga recept på hur man arrangerar ett lyckat möte. Men man kan få många goda vinkar och uppslag, vilka, om de rätt utnyttjas, kan leda till en renässans för vårt mötesliv och göra det mera konkurrenskraftigt gentemot det myckna andra på gott och ont, som pockar på nutidsmänniskans uppmärksamhet under en alltmer ökande fritid.

Rune Blomkvist

Kendall, Maurice G. and Buckland, William R. A Dictionary of Statistical Terms. Published for the International Statistical Institute. Oliver and Boyd, Edinburgh & London, 1957. 493 sid. 25 s.

Ansträngningarna under senare år att överbrygga den förut mycket påtagliga klyftan mellan teori och praktik på statistikens område har avsatt en hel del resultat. Ännu återstår dock mycket att uträtta, innan praktikerna lärt sig att förstå vad teoretikerna egentligen talar om, och innan teoretikerna upptäckt att de ofta renodlar frågeställningarna på ett sådant sätt att de saknar allt intresse i tillämpningen.

I denna situation bör ett arbete som det här anmälda ha en viktig uppgift att fylla. Närmast tar det sikte på läsare med teoretisk skolning och intresseinriktning, men det bör också vara till stor nytta för personer, som arbetar på den tillämpande sidan.

Avsikten var från början att åstadkomma enbart ett lexikon mellan några av de europeiska språken för den statistiska terminologin. Snart nog fann man emellertid att det inte gick att ge översättningar utan att samtidigt ge något slag av definitioner, särskilt som åtskilliga termer med lika eller snarlik stavning har en olika betydelse på skilda språk. Boken har nu fått den utformningen att två tredjedelar ägnas åt alfabetiskt ordnade definitioner på engelska, medan den återstående tredjedelen upptas av översättningar till engelska från franska, tyska, italienska och spanska.

Man kan ställa sig litet frågande till vilka som egentligen kommer att ha glädje av boken. För den kunnige teoretikern är definitionerna i boken inte tillfyllest, medan den fåkunnige just ingenting begriper. Trots denna invändning kommer det nog att vara till stor nytta att här ha kortfattade standarddefinitioner, som bland annat kan tjäna till utgångspunkt, när det gäller begrepp som definieras olika av skilda författare.

Som exempel på hur definitionerna ser ut citeras begynnelsen på uppslagsordet Index-Number:

»An index-number is a quantity which shows by its variations the changes over time or space of a magnitude which is not susceptible of direct measurement in itself or of direct observation in practice.» Med tillfredsställelse antecknas att det i fortsättningen av samma uppslagsord heter: »It is also somewhat tendentious to *define* an index-number as the measure of a magnitude when that magnitude relates to an ill-defined concept such as 'business activity'.» Detta är något som alla användare av indextal och andra vagt definierade ekonomiska mått ständigt borde hålla i minnet.

E. v. H.

Glick, Paul, G. American Families. A. Volume in the Census Monograph Series. For the Social Science Research Council in cooperation with the U. S. Departement of Commerce, Bureau of the Census. John Wiley & Sons, New York, 1957. 240 sid. $ 6.

Paul Glicks demografiska studie representerar en typ av undersökningar som vi inte har någon direkt motsvarighet till i den officiella svenska statistikproduktionen. Den ingår i en serie av monografier över vissa utvalda ämnen som lades upp i anslutning till den senaste amerikanska folkräkningen 1950.

Då folkräkningen planerades räknade man nämligen inte bara med att sammanställa deskriptiva uppgifter av allmänt intresse – det blev efter hand 52 volymer — utan uppdrog dessutom åt särskilda experter att med anlitande av även andra källor än själva folkräkningsmaterialet göra mer inträngande statistiska analyser på olika specialområden. Syftet var att skapa en bredare bas för fortsatt samhällsvetenskaplig forskning. Som ansvariga för detta projekt står vid sidan av Bureau of the Census, som ju administrerar folkräkningarna, Social Science Research Council, men karakteristiskt nog har en rad andra myndigheter, universitet och forskningsinstitut tillsammans medverkat till programmets genomförande. Samtidigt har emellertid — åtminstone beträffande den här aktuella volymen — den expert som fått uppdraget haft full frihet att genomföra undersökningen efter egna intentioner.

I Paul Glicks undersökning analyseras huvudsakligen sådana demografiska problem som rör befolkningen i vad vi brukar kalla de produktiva åldrarna, den period då man gifter sig, bildar familj och familjen växer. Särskilda undersökningar som rör barn och ungdom samt åldringar kommer i ännu ej publicerade volymer, och dessutom blir det monografier över fruktsamhet, bostads- och inkomstförhållanden m. m.

Glick räknar med att hans uppgifter inte bara blir användbara för social forskning och informationsverksamhet, utan att de också kommer att utnyttjas av företag och andra som planerar för distribution och försäljning av bohag, tidningar och annat som konsumeras av hushållsmedlemmarna gemensamt.

De 10 kapitlen i det 200-sidiga textavsnittet handlar om hushållens boendeförhållanden och familjens sammansättning, om de cykliska förändringar som familjen genomgår och de sociala och ekonomiska förändringarna under familjens levnad, om äktenskapsbildning och om äktenskapens upplösning. Dessa förhållanden analyseras med utnyttjande av uppgifter om folkslag, utbildning, sysselsättning, familjeföreståndarens ålder m. fl. faktorer. De betraktas mot en historisk bakgrund till vilken i huvudsak de tidigare folkräkningarna lämnat material och kombineras slutligen i de båda sista kapitlen med försök till prognoser för några decennier framåt.

Av intresse är också det utrymme förf. ägnar åt att granska olika uppgifters jämförbarhet och reliabilitet samt att redovisa de använda definitionerna. Amerikanarna anknöt redan tidigt hushållsbegreppet till bostadsenheten, och i den senaste folkräkningen har den exakta tillämpningen av denna definition underlättats genom att man samtidigt gjorde en bostadsräkning. Begreppet familj åter reserveras för sådana grupper av samboende personer som genom blodsband, adoption eller äktenskap står i relation till varandra.

Det är inte lätt att i korthet karakterisera det utomordentligt innehållsrika material som läggs fram eller plocka ut resultat som kan vara av speciellt intresse från svensk synpunkt. Eventuella jämförelser med svenska förhållanden försvåras också av att vi endast i mindre omfattning har tillgång till motsvarande uppgifter.

Emellertid känner vi i Sverige igen många av de allmänna drag i utvecklingen som analyseras. Liksom hos oss är hushållens storlek i avtagande; sedan sekelskiftet har medianen i USA sjunkit från 4,23 till 3,05 personer. För den vita befolkningen har kurvan stadigt gått nedåt, medan den för de färgade, som hela tiden haft högre medeltal, sjönk fram till 1940 för att sedan åter öka. Emellertid väntar man sig att siffran för hela befolkningen på grund av krigsårens »baby boom» kommer att för en tid framåt stabilisera sig på den nuvarande nivån.

I stort sett samma faktorer som orsakat minskningen i hushållens storlek har också medfört att *familjerna* på lång sikt blivit mindre. Men det har också visat sig att man efter nedgången fram till folkräkningstidpunkten åter fått en ökning i början av 1950-talet och att det genomsnittliga antalet barn under 18 år per familj var ungefär detsamma 1953 som det var 1940.

Någon jämförelse med svenska förhållanden härvidlag är inte möjlig eftersom man i vår folkräkning satt åldersgränsen för barn vid 16 år. Det framgår t. ex. att i USA 11 % av barnen levde i »broken homes» dvs. bodde samman med endast den ena av föräldrarna. För Sverige har vi siffran 7 à 8 %, men vi vet inte i vad mån skillnaden kan förklaras av den lägre åldersgränsen. Den kan vara reell också eftersom skilsmässofrekvensen är något högre i Amerika.

Paul Glick har använt pluralis i titeln på sin studie, American Families, i stället för The American Family, som man kanske hade väntat sig. Det säger en del om hans sätt att se: han beskriver hellre variationer och analyserar tendenser än han diskuterar medeltal. Han undviker abstraktionen normalfamilj, som s. a. s. bara existerar vid en viss tidpunkt och talar i stället om den »series of characteristic stages» som familjen genomgår alltifrån det den kommer till och tills den slutligen upplöses.

Vi noterar att både mannens och kvinnans medianålder vid första giftermålet — 23 resp. 20 år — ligger några år lägre än i Sverige och att den bekanta skillnaden mellan vita och färgade håller på att utjämnas. En relativt stor del av de kvinnor

vilkas äktenskap upplösts hade gift sig i tonåren eller efter det de fyllt 30 år.

Första barnet föds i allmänhet mellan 1 och 2 1/2 år efter giftermålet och kvinnan får oftast sitt sista barn när hon är mellan 26 och 27. När sedan sista barnet så småningom lämnar hemmet, är föräldrarna i genomsnitt i 50-årsåldern.

För kvinnans deltagande i förvärvslivet har dessa cykliska förändringar i familjens demografiska förhållanden stor betydelse och har nyligen analyserats av Alva Myrdal och Viola Klein.

För den sociologiska forskningen speciellt betydelsefulla är de resultat förf. kommer till då han undersöker hur t. ex. giftermålsålder och skilsmässofrekvens är beroende av sådana faktorer som utbildning och inkomst. Att man dock med de rent demografiska metoder som här tillämpats inte kan komma åt alla faktorer som är av betydelse i sammanhanget — »such factors as personality adjustment, intellectual capacity, social values, and religious background» — är förf. medveten om, men han har dock just på detta område fyllt mycket betydelsefulla luckor och gjort det så långt det varit möjligt.

Boken är populär i den meningen att den inte förutsätter några speciella statistiska kunskaper. Praktiskt taget all beskrivning sker med hjälp av allmänt kända karakteristika och icke heller analysen har krävt någon komplicerad metodik.

Lättläst blir den också därigenom att tabellerna är så koncentrerade och bara återger ett par relevanta variabler åt gången — ingen tabellbilaga i mammutformat. Ett otal illustrativa diagram finns dessutom inströdda. Ur dessa synpunkter får arbetet betraktas som ett pedagogiskt mönster som gärna må efterliknas i vår egen statistikproduktion.

Eva Herner

Sociala Meddelanden

Official Journal published monthly by the Social Welfare Board of Sweden

1957, No. 7

CONTENTS

Page

Older persons in the labour force. By *Bertil Olsson* 435
Some views on the proposal for a new Child Welfare Law. By *Åke Bylander* 439
Ninth International Conference of Labour Statisticians. By *Erland v. Hofsten* 448
Notices:
Statement of Social Welfare Board on balanced expansion 454
Statement of Social Welfare Board on State Railway rates 455
Statement of Social Welfare Board on simplified procedure for State grants to parish capital expenditures 456
IUFO Congress in Paris in 1958 458
Social security agreement between Sweden and Belgium 458
Inquiry into rehabilitation work 458
International conference of actuaries and labour statisticians 459
Higher old-age pensions in Norway 459
Norwegian inquiry into working hours 459
New Finnish legislation on hospitals 459

Periodical surveys

Register 460
Aliens in Sweden, first quarter of 1957 460
On State grants to old-age homes 462
Social home-help service for the aged and invalids 464
Maternity benefits in 1956 467
Employment and unemployment 474
Consumer price index for May 1957 477
Literary survey 479
Book notices 487

The Issue in Brief

Older persons in the labour force. It is only in recent years, as full employment has become a reality, that most industrialized countries have begun to consider this problem. Research projects are now under way in several countries, and various ways and means are being explored of keeping more older persons in the labour force. In his article, Director-General Bertil Olsson gives various reasons why older persons have difficulties in obtaining employment. He also describes the different methods being tested to make it easier to employ such persons as well as to reduce unemployment among those who are over 40 to 45 years of age. The article is based on data included in a recent international survey made by OEEC. Page 435.

Some views on the proposal for a new Child Welfare Law. In a critique of this proposal, Mr. Åke Bylander finds that the systematics of the proposed law deviates in essentials from the present law. The shortage of trained specialists, especially in the small and mediumsized municipalities, will mean that the application of the new law will be delayed very considerably. Mr. Bylander in marshalling many points of criticism against the proposed law, particularly opposes its provisions governing the rights of adopters toward natural parents, as well as extending the right of Child Welfare Boards to take preventive action. Page 439.

Ninth International Conference of Labour Statisticians. Delegates from 45 countries attended the conference, which was held in Geneva from April 24 to May 3 under the auspices of the International Labour Office. The agenda covered four topics: social welfare statistics, statistics on underemployment, occupational classification, and job-status classification. According to one of the Swedish delegates, Mr. Erland v. Hofsten, the most important results were reached in social welfare statistics. The special subcommittee concerned with this field submitted a report and two resolu-

tions, which among other things give guide lines describing how social welfare statistics in each country ought to be constituted. These statistics should at least include all the kinds of measures discussed in ILO Resolution No. 102 on minimum social standards; they should provide specific information on participants, on aid recipients, and on the aid itself; they should be uniform; and, finally, they ought to contain relative measurement showing the extent to which the goals of social work have been reached. Similarly, the Subcommittee on Underemployment also dealt with a topic new to these conferences. The term «underemployment» is preferred to «unemployment» when applied to countries that are more or less lacking in industry. A distinction is made between visible and invisible underemployment: only the former, which refers to persons compelled to work part-time, can be measured statistically. Page 448.

Aliens in Sweden, first quarter of 1957. In the first three months of this year the number of residence permits granted to non-Scandinavian aliens increased by 1 879. The bulk of the increase is attributable to Hungarian refugees. As of April 1, aliens with work permits totalled 135 352, an increase of 265 over the previous quarter. Page 460.

Social home-help for the aged and invalids. Organized «special home-help» for old persons is not more than five years old in Sweden. The Social Welfare Board has collected statistical data on the scope of this service in towns and rural municipalities for the last three years. Information has also been requested on the organization of the service and on the difficulties of obtaining qualified home-helps in sufficient number.

Municipalities have been providing this form of assistance at a sharply increasing rate. 18 325 aged persons and invalids received it in 1954, 25 324 in 1955, and 32 211 in 1956. January 1, 1957,special home-help for old persons had been organized in 608 municipalities; 87 municipalities were investigating the matter.

Of the 582 municipalities answering the question on recruitment difficulties, 423 said they had encountered no problems of any kind. To obtain some idea of the need for domestic help, the Social Welfare Board carried out a one-week survey in January 1955; the survey covered 7 813 persons, who were receiving help from 3 894 women. In January 1957 the number of cases rose to 16 557 and the home-help force to 7 480.

The home-helps are mostly recruited from the ranks of part-time housewives or other women, skilled in housework, working at hourly rates. During all the three years under survey, the number of persons helped by whole-time home-helps have consistently remained at about 20 000. Page 464.

Sociala Meddelanden

Revue officielle publiée par la Direction générale de la Prévoyance sociale (D.G.P.S.) en Suède

1957, No. 7

INDEX

Page

La main-d'œuvre âgée. Par *Bertil Olsson* 435

Quelques points de vue touchant le projet de nouvelle législation de la Protection de l'Enfance. Par *Åke Bylander* 439

La neuvième Conférence internationale des Statisticiens du travail. Par *Erland v. Hofsten* 448

Notices:

Avis émis par la D.G.P.S. concernant une expansion équilibrée 454

Avis émis par la D.G.P.S. sur le rapport du comité pour les tarifs ferroviaires 455

Avis émis par la D.G.P.S. touchant l'allocation simplifiée de subventions d'Etat aux frais de capitaux des communes primaires 456

Congrès de l'I.U.F.O. à Paris en 1958 458

Convention sur la sécurité sociale entre la Suède et la Belgique 458

Rapport sur l'activité du reclassement 458

Conférence internationale pour les mathématiciens de l'assurance et les statisticiens sociaux 459

Majoration de la pension nationale en Norvège 459

Rapport norvégien sur la durée du travail 459

Nouvelle législation finlandaise sur les hôpitaux 459

Aperçus périodiques

	Page
Répertoire	460
Etrangers en Suède pendant le 1er trimestre 1957	460
Subventions d'Etat aux asiles de vieillards	462
L'aide sociale ménagère aux vieillards et aux infirmes	464
L'aide aux mères en 1956	467
Emploi et chômage	474
L'indice des prix à la consommation pour mai 1957	477
Bibliographie	479
Comptes rendus de livres	487

Résumé

La main-d'œuvre âgée. Le problème de la main-d'œuvre âgée ne s'est posé dans la plupart des pays industriels que depuis quelques années. Ce n'est en effet que lorsque le plein emploi a commencé à être atteint que l'on «a eu les moyens» de s'occuper du problème. Des recherches concernant la main-d'œuvre âgée ont lieu dans plusieurs pays. On cherche aussi, de différentes manières, à accroître les possibilités pour les personnes d'un certain âge de poursuivre leur activité professionnelle. Dans son article, M. Bertil Olsson parle des difficultés qu'ont les travailleurs âgés à se procurer du travail et il cite les différentes méthodes que l'on expérimente actuellement pour faciliter l'utilisation de la main-d'œuvre âgée et diminuer le chômage parmi les personnes ayant dépassé 40 ou 45 ans. L'auteur base son article sur les données recueillies dans plusieurs pays et remises à l'O.E.C.E. en vue d'une enquête entreprise récemment. P. 435.

Quelques points de vue touchant le projet de nouvelle législation de la Protection de l'Enfance. M. Åke Bylander discute le projet de nouvelle législation de la Protection de l'Enfance. Il estime peu judicieux de vouloir remplacer l'ancienne loi par une nouvelle législation qui diffère essentiellement dans sa systématique de la loi actuellement en vigueur. Le manque de personnel possédant la formation spéciale requise, surtout dans les communes de petite et de moyenne grandeurs, aura pour conséquence que la nouvelle loi ne pourra pas d'ici longtemps être appliquée. L'auteur de l'article critique le projet de loi sur un grand nombre de points. Il désapprouve tout particulièrement les dispositions proposées sur le droit des parents nourriciers contre celui des parents naturels et sur le projet d'extension du droit des comités de protection de l'enfance d'intervenir dans un but préventif. P. 439.

La neuvième Conférence internationale des Statisticiens du travail. L'article contient un rapport de M. Erland v. Hofsten sur la Conférence du Bureau International du Travail pour les Statisticiens du travail, qui s'est tenue du 24 avril au 3 mai à Genève. A la conférence étaient représentées 45 nations. Quatre matières ont été traitées: la statistique de la protection sociale, la statistique du sous-emploi, la classification professionnelle et la classification suivant la position dans la profession. Les résultats les plus importants ont été atteints dans le domaine de la statistique de la protection sociale. Les travaux du comité de la statistique de la protection sociale ont abouti à un rapport, ainsi qu'à deux résolutions, lesquelles, notamment, ont posé les directives sur la manière dont la statistique dans ce domaine doit être établie dans chaque pays particulier. Ainsi, la statistique doit comprendre au moins toutes les sortes de mesures qui sont mentionnées dans la résolution N° 102 de l'Organisation internationale du Travail sur les niveaux sociaux minima; elle doit fournir certains renseignements spécifiés sur les participants, sur les bénéficiaires d'assistance et sur l'assistance elle-même; elle doit être uniforme; elle doit, finalement, comprendre des normes relatives qui indiquent dans quelle mesure les buts de l'activité sociale ont réussi à être atteints.

Le comité du sous-emploi s'est occupé, de même que le comité de la statistique sociale, d'une matière nouvelle pour ces conférences. Le terme sous-emploi est utilisé à la place de l'expression de sens voisin, chômage, lorsqu'il s'agit de pays plus ou moins dépourvus d'industrie. On distingue entre le sous-emploi visible et invisible; seul le premier, qui prévaut lorsque les personnes sont obligées de travailler à temps partiel, peut être mesuré par la statistique. P. 448.

Etrangers en Suède pendant le 1er trimestre 1957. Pendant le 1er trimestre 1957, le nombre des étrangers non nordiques possédant un permis de séjour en vigueur s'est accru de 1 879. L'augmentation se rapporte principalement aux réfugiés hongrois. Au 1er avril, les étrangers ayant un permis de travail étaient au total 135 352, ce qui implique une augmentation de 265 par rapport au trimestre précédent. P. 460.

L'aide sociale ménagère aux vieillards et aux infirmes. L'aide ménagère spéciale aux vieillards ne date en Suède que d'une demi-dizaine d'années. La D.G.P.S. a rassemblé des données statistiques sur l'extension de cette aide dans les villes et les communes rurales et a demandé en même temps des renseignements sur l'organisation de l'aide et sur les difficultés qu'il y a eu à trouver de la main-d'œuvre pour cette activité spéciale.

L'assistance ménagère fournie par les communes aux vieillards et aux infirmes s'est fortement développée pendant les trois années 1954, 1955 et 1956. C'est ainsi que 18 325 personnes ont été assistées en 1954, 25 324 en 1955 et 32 211 en 1956. L'aide spéciale aux vieillards était, au 1er janvier 1957, organisée dans 608 communes; 87 communes ont étudié la question.

Des 582 communes qui ont répondu à la question sur les difficultés de trouver de la main-d'œuvre, 423 ont déclaré que cela n'a été pour elles aucun problème. Pour se rendre compte des besoins en aide, la D.G.P.S. a effectué une enquête durant une semaine en janvier 1955. A ce moment, 3 894 femmes étaient occupées dans l'aide ménagère aux vieillards. Pendant la semaine correspondante de janvier 1957, le nombre des cas s'était élevé de 7 813 jusqu'à 16 557 et le nombre des assistantes ménagères à 7 480.

Les «assistantes ménagères» se recrutent principalement parmi des femmes mariées n'exerçant pas de profession, que l'on rénumère à l'heure et qui travaillent à temps partiel, ou parmi d'autres femmes connaissant bien le travail domestique. Quelque 20 000 vieillards et infirmes ont reçu l'aide par des assistantes engagées a temps complet pendant les trois années sur lesquelles a porté l'enquête. P. 464.

SOCIALA MEDDELANDEN

1957 · Nr 8

Rådgivning åt familjer

Av byråinspektör *Kerstin Widén*, socialstyrelsen

Samlevnadssvårigheterna ökar, konstaterar familjerådgivningskommittén och visar i sitt nyligen avlämnade betänkande (SOU 1957: 33) hur de ökade svårigheterna blir människorna övermäktiga och tar sig uttryck ej endast i allt flera skilsmässor utan i disharmoniska hemförhållanden, i slitningar och spänningar makarna emellan, i osämja och split bland familjemedlemmarna. Detta leder i sin tur till en hel del företeelser, som är skadliga för både individen och samhället, anpassningssvårigheter för barn och unga, ungdomsbrottslighet och vuxenbrottslighet, alkoholism, illegala aborter, självmord och självmordsförsök. Alla dessa yttringar av asocialitet och annan form av missanpassning, i vilkas bakgrund man kan spåra dåliga hemförhållanden, påverkar och försämrar i sin tur atmosfären i hemmen, och så har man dragit i gång en circulus vitiosus av stora mått. En väg att bryta sig ur den skadliga cirkeln, givetvis icke den enda vägen och kanske ej ens den mest betydelsefulla, har kommittén funnit vara anordnandet av familjerådgivning. Kommittén framlägger också i sitt betänkande ett förslag om en av det allmänna bedriven familjerådgivande verksamhet.

Familjerådgivningskommittén tillkallades år 1955. Frågan om familjerådgivning hade tidigare vid flera tillfällen tagits upp i den offentliga debatten. Bland andra hade abortutredningen i sitt betänkande om abortfrågan av år 1953 fört fram tanken på en utvidgning av den abortförebyggande verksamheten till en familjerådgivning av allmän karaktär. Ett direkt förslag om en sådan utbyggd verksamhet tyckte sig utredningen ej kunna utforma, ty vid den tiden hade man ännu endast en ringa erfarenhet av familjerådgivning här i landet. Vid 1955 års riksdag väcktes emellertid två motioner om en utredning angående upprättande av allmän familjerådgivning, och riksdagen hemställde till följd härav hos Kungl. Maj:t om utredningen i fråga. Kommitténs ordförande och drivande kraft har varit riksdagsledamoten och förbundsordföranden Inga Thorsson och övriga ledamöter har varit överläkaren vid Kronprinsessan Lovisas barnsjukhus' barnpsykiatriska avdelning, Sven Ahnsjö, lasarettsläkaren vid Falu lasarett Sigurd Thorén samt riksdagsledamöterna Helga Sjöstrand, Sten Wahlund och Annie Wallentheim.

Det förslag som familjerådgivningskommittén lagt fram avser en av landstingen respektive de landstingsfria städerna anordnad, av staten understödd allmän familjerådgivning, vilken skall stå öppen för alla som vill söka dess hjälp.

Med allmän familjerådgivning menar kommittén en rådgivande verksamhet, som i första hand avser att hjälpa folk att råda bot på de svårigheter, som kan uppkomma i samlevnaden mellan äkta makar, med kommitténs ord att »återställa balansen i ett stört förhållande mellan medlemmarna i en familjegemenskap, i första hand mellan äkta makar eller i övrigt samlevande men även mellan medlemmarna av en familj i vidsträckt bemärkelse». Det kan röra familjens ekonomi, dispositionen av fritiden, förhållandet till vänner och grannar, olikheter i intressen och vanor, motsättningar i politiska, moraliska och religiösa frågor, sexuella problem, otrohet och svartsjuka, alkoholism, svåra neurotiska störningar och mycket annat. Rådgivningen tar sikte på de känslomässiga relationerna mellan makarna och skall behandla störningar i dessa relationer. Arbetsmetoden är samtalsbehandling, kompletterad med sådan miljöförbättring som kan åstadkommas genom sociala åtgärder och annan praktisk hjälp samt — i undantagsfall — med läkarbehandling. Man hoppas att med familjerådgivningen kunna angripa och undanröja svårigheterna på ett tidigt stadium, innan de ännu föranlett behov av mera ingripande åtgärder från samhällets sida genom sjukvård, socialvård eller nykterhetsvård. Framför allt hoppas man, att verksamheten skall bidra till att nedbringa antalet skilsmässor och antalet aborter, både legala och illegala, och överhuvudtaget hjälpa folk att föra en mer harmonisk tillvaro.

Men familjerådgivningen skall ej endast vara av botande art, den skall också — och framför allt — verka förebyggande. Genom föräktenskaplig rådgivning, bestående av dels individuella samtal, dels kurser och enstaka föreläsningar för unga förlovade eller nygifta par hoppas man kunna i någon mån förebygga, att svårigheter alls uppkommer i äktenskapet. Upplysningsverksamhet är överhuvudtaget tänkt att utgöra en väsentlig del av arbetet och skall kunna ta formen av föreläsningar, kurser, tidnings- och tidskriftsartiklar, broschyrer osv.

I familjerådgivningen skall som en integrerande del av verksamheten det abortförebyggande arbetet ingå. Själva handläggningen av en formell abortansökan skiljer sig kanske något från arbetet med familjerådgivningsfall av allmän karaktär, ett fastställt frågeformulär skall ifyllas, klienten är vanligen starkt fixerad vid den av henne på förhand bestämda åtgärden — abortoperationen — och i regel är tidsnöden stor. De problem som driver en kvinna att söka abort är dock oftast av samma art som de som förmår hennes icke gravida medsyster att söka hjälp vid en familjerådgivningsbyrå — det är i regel svårigheter i samlevnaden med mannen, som blivit henne övermäktiga. Abortprofylaxen, så som den hittills har bedrivits, har till följd av otillräckliga resurser i stort sett fått nöja sig med handläggning av själva abortansökningen, medan de underliggande problemen knappast kan be-

mötas. Återfallsfrekvensen hos det abortsökande klientelet är också påfallande hög. Familjerådgivningskommittén menar, att ett abortärende ej blivit nöjaktigt behandlat, om den abortsökande kvinnan ej beretts tillfälle till en god eftervård. Denna eftervård, som avser att förhindra uppkomsten av en ny abortönskan, tar formen av allmän familjerådgivning, och först härmed blir arbetet i verklig mening abortförebyggande.

Givetvis vore det teoretiskt tänkbart att bedriva abortprofylax och familjerådgivning av allmän karaktär vid skilda byråer som två olika verksamhetsgrenar. Kommittén befarar dock, att knappheten på såväl personella som ekonomiska resurser skulle förhindra en ändamålsenlig utbyggnad av både det abortförebyggande arbetet och den allmänna familjerådgivningen inom överskådlig tid. Den ena grenen skulle med största sannolikhet komma att gynnas på den andras bekostnad. En annan lösning kunde vara att behandla de akuta abortansökningarna vid särskilda byråer och remittera klienterna för eftervård till en familjerådgivningsbyrå — denna ståndpunkt har intagits av föreståndaren vid Stockholms stads familjerådgivningsbyrå, som av kommittén anlitats såsom expert. Kommittén anser det dock oriktigt att införa en organisation, som tvingar de hjälpsökande att vända sig till två olika hjälporgan för att få ett och samma ärende slutgiltigt handlagt. Erfarenheterna från Stockholms stad, som driver dels en abortbyrå — mentalvårdsbyrån — dels en familjerådgivningsbyrå, visar också, att medan många kvinnor, som tidigare sökt abort, vänder sig till familjerådgivningsbyrån för att få hjälp med samlevnadssvårigheter av allmän karaktär, en stor del av det tidigare abortklientelet kommer tillbaka till mentalvårdsbyrån för fortsatt rådgivning — trots den hårda arbetsbelastning som åvilar dess tjänstemän — hellre än att söka upp en främmande hjälpbyrå och inför nya socialarbetare, nya läkare berätta om sina mest intima förhållanden.

Flera andra synpunkter har motiverat kommitténs ståndpunktstagande: svårigheten för klientelet att vid en dubbelorganisation veta, var deras problem egentligen hör hemma, det bättre anonymitetsskydd som de abortsökande kan förväntas få vid en familjerådgivningsbyrå jämfört med en byrå, där endast abortsökande tas emot och — icke minst — den nästan absoluta omöjligheten för en socialarbetare att i längden orka med att handlägga enbart abortärenden.

Huvudmannaskapet för verksamheten skall enligt kommitténs förslag anförtros åt landstingen och de i landsting ej deltagande städerna som en frivillig uppgift. Arbetet ligger helt i linje med landstingens övriga uppgifter inom den förebyggande hälsovården, har kommittén funnit, landstingen har ett tillräckligt befolkningsunderlag för en fullt utrustad familjerådgivningsbyrå och landstingen är ej flera än att det skall bli möjligt för dem att inom rimlig tid rekrytera välutbildad personal för verksamheten. Primärkommunerna däremot är i de flesta fall alltför små för att kunna ge sysselsättning åt heltidsanställda familjerådgivare. Samarbetet mellan dessa och de inom varje sjukvårdsområde alltjämt sparsamt förekommande psykiatrerna och gynekologerna skulle också vid ett primärkommunalt huvudmannaskap bli

mycket svårt att upprätthålla. Staten, å sin sida, saknar för närvarande ett organ, som utan stor omläggning skulle kunna åta sig uppgiften.

Inom landstinget respektive den landstingsfria staden bör verksamheten handhas av en särskilt tillsatt styrelse, familjerådgivningsstyrelsen, såvida huvudmannen ej föredrar att tilldela uppgiften åt ett redan befintligt förvaltningsorgan, dock ett från förvaltningsutskottet fristående organ. Familjerådgivningen blir, i varje fall till en början, visserligen av relativt ringa omfattning men kommer dock att utgöra en helt ny verksamhet med en sådans behov att hävda sig bland andra redan erkända uppgifter. Om handhavandet av arbetet lades på hälso- och sjukvårdsstyrelsen, som i de flesta fall utgörs av förvaltningsutskottet, skulle, befarar kommittén, verksamheten riskera att drunkna i mängden av andra mera påträngande uppgifter, särskilt under den nu pågående utbyggnaden av sjukvården.

Familjerådgivningen skall bedrivas vid särskilda byråer, av kommittén kallade allmänna familjerådgivningsbyråer, som helst skall inrättas i fristående lokaler, oberoende av såväl sjukvård som socialvård. Personalen skall bestå av dels s. k. familjerådgivare, dvs. socialarbetare med mentalhygienisk utbildning, dels — såsom konsulter — psykiatrer och gynekologer. I mån av behov skall experter på andra områden anlitas som konsulter, t. ex. präster, budgetexperter, psykologer etc. Varje byrå skall förestås av en särskilt väl kvalificerad familjerådgivare. Med hänsyn till att arbetet skall omfatta även abortprofylax och till att varje abortsökande naturligen bör ha rätt att, då hon så önskar, få sitt ärende handlagt av en kvinnlig socialarbetare, har kommittén föreslagit, att föreståndaren alltid skall vara en kvinna.

En fullt utrustad allmän familjerådgivningsbyrå bör ha tillgång till minst två heltidsanställda familjerådgivare eller till ett motsvarande antal deltidsanställda samt till en psykiatrisk och en gynekologisk konsult. Då arbetets omfattning eller förhållandena i övrigt så kräver, kan till en allmän familjerådgivningsbyrå knytas en eller flera filialer, som har en ofullständig personell utrustning och arbetar under byråföreståndarens ledning. Arbetet inom huvudmannaområdet kan också fördelas mellan två eller flera fullt utrustade byråer, och det blir i så fall huvudmannens sak att besluta om den grad av självständighet, som skall tillerkännas varje byrå.

Landsbygdens befolkning har vållat särskilda problem. Kommittén är övertygad om att behov av familjerådgivning ej enbart är en storstadsföreteelse utan att det finns ett icke oväsentligt sådant behov även i småstäderna och på landsbygden och att man också därifrån kommer att — om än med en viss tvekan — söka sig till rådgivningsbyråerna, då sådana inrättas. För att underlätta för landsbygdens folk att komma i kontakt med länets rådgivningsbyrå — till en början kan man nog i regel icke räkna med mer än en byrå per landstingskommun och denna blir sannolikt placerad i länets centralort — har kommittén föreslagit en ombudsorganisation, som fullt utbyggd skall omspänna varje rådgivningsbyrås hela verksamhetsområde. Landstingskommunen eller det mindre område som en byrå fått sig tilldе-

lad skall uppdelas i distrikt — kommittén föreslår, att man härvid skall följa distriktsvårdsindelningen men vill överlåta åt landstingen att själva besluta om distriktens storlek — och i varje distrikt skall utses en allmänintresserad, klok och vettig person att vara familjerådgivningens lokalombud. Ombudet skall icke utöva familjerådgivning i teknisk mening. Han eller hon skall lyssna till och försöka sätta sig in i den rådsökandes bekymmer och efter samråd med rådgivningsbyråns personal avgöra, om det kan vara ett fall för byrån eller om den rådsökande bör hänvisas till ett annat hjälporgan. Bestämmer sig klienten för en resa till byrån, skall ombudet förmedla kontakten med byrån och, i mån av behov, hjälpa till med praktiska detaljer i samband med resan. Även sedan ärendet blivit handlagt vid en rådgivningsbyrå, bör ombudet kunna bli till nytta genom att uppehålla kontakt med klienten under eftervårdsstadiet. Lokalombuden föreslås få genomgå en kortare introduktionskurs, innan de börjar sitt arbete, och därefter få regelbundet delta i byråns konferenser. Med de teoretiska kunskaper de så småningom bibringas och den praktiska erfarenhet arbetet ger dem bör de, hoppas man, undan för undan bli i stånd att biträda med allt svårare ärenden.

Utövarna av detta nya slag av rådgivningsarbete med dess delvis ännu oprövade arbetsmetodik bör ha stöd hos och tillsyn av ett centralt statligt organ, menar kommittén och föreslår, att den allmänna familjerådgivningen ställs under obligatorisk tillsyn. Vid valet av tillsynsmyndighet har man stannat inför medicinalstyrelsen, detta främst med hänsyn till att det abortförebyggande arbetet med dess medicinska aspekter ju skall ingå i den allmänna familjerådgivningen. Då emellertid verksamheten förutom det medicinska inslaget har en mycket stark social prägel och de sociala synpunkterna givetvis måste bli tillgodosedda, föreslår kommittén att en ny tjänst för en socialt kunnig och erfaren tjänsteman i relativt hög och självständig ställning — kommittén föreslår lönegrad A 24 — inrättas inom medicinalstyrelsen och att innehavaren, som får byrådirektörs titel, skall på medicinalstyrelsens vägnar utöva tillsynen över och ledningen av familjerådgivningen. Lokalt skall verksamheten, enligt kommitténs förslag, stå under förste provinsialläkarens tillsyn.

Ehuru landstingen och de landstingsfria städerna sålunda föreslås bli huvudmän för den nya verksamheten, anser kommittén, att staten har ett påtagligt intresse av ej endast att familjerådgivning inrättas allmänt i landet utan att verksamheten också får sådana resurser, att den verkligen blir en fullgod hjälp för de rådsökande. Staten bör därför enligt kommitténs mening lämna bidrag till verksamheten och bidrag av en sådan storleksordning, att huvudmännen känner sig stimulerade att anordna välutrustade rådgivningsbyråer. I direktiven har kommittén fått en uppmaning att, om statsbidrag kunde anses erforderligt, utforma ett så enkelt och lättöverskådligt statsbidragssystem som möjligt. Kommittén föreslår med hänsyn härtill, att ett statligt driftbidrag — anläggningsbidrag föreslås överhuvudtaget ej — skall utgå till familjerådgivarnas löner och utgöra 60 % av vissa föreslag-

na minimilöner, nämligen belopp motsvarande lönegrad A 17 i statens allmänna lönereglemente för familjerådgivare i underordnad ställning och, beroende på byråernas storlek, lönegrad A 19, respektive A 21 för byråföreståndare.

Utöver detta bidrag till familjerådgivarnas löner föreslår kommittén, att de s. k. kuratorspengarna, dvs. det särskilda anslag, vilket abortkuratorerna haft att tillgå sedan år 1945 för att möta överhängande hjälpbehov hos de abortsökande, skall fortfara att utgå efter samma grunder som tidigare, dock med ett högre belopp än som hittills beviljats.

En mentalhygienisk verksamhet av det slag som man avser att den allmänna familjerådgivningen skall utgöra är — liksom för övrigt allt människovårdande arbete — helt beroende av kvalifikationerna hos de människor, som utövar arbetet. Man tänker sig, som nämnts, att familjerådgivningen i första hand skall handhas dels av socialarbetare, dels av läkare, främst psykiatrer och gynekologer. Läkarna bör ha en viss specialutbildning, menar kommittén, men de närmare bestämmelserna härom bör utfärdas av tillsynsmyndigheten-medicinalstyrelsen. Familjerådgivarna bör ha examen från socialinstituts sociala linje och bör därutöver ha genomgått en mentalhygienisk kurs.

Tillfälliga kurser i mentalhygien har hittills anordnats vid socialinstitutet i Stockholm främst för abortkuratorer, barnpsykologiska kuratorer och kuratorer vid de psykiatriska klinikerna. Kursen var från början helt kort men har under senare år utökats till att omfatta fem månader. Även denna kurstid har emellertid befunnits vara alltför kort. Kursens oregelbundna förekomst har dessutom för socialinstitutets del försvårat anordningarna kring kursen och för kuratorernas del inneburit, att en utbildning som erfordras för deras arbete — den har utgjort ett villkor för behörighet för barnpsykologiska kuratorer och abortkuratorer — under långa tider ej stått att få. För att tillförsäkra familjerådgivningen den välutbildade personal, som i själva verket är en förutsättning för att verksamheten alls skall kunna bedrivas tillfredsställande, men också för att tillgodose behovet av mentalhygieniskt skolad personal inom den psykiska barna- och ungdomsvården och vid de psykiatriska klinikerna, föreslår kommittén, att socialinstitutet i Stockholm varje år skall få anordna en nio månader lång mentalhygienisk kurs, uppdelad på teoretiska studier och praktiskt arbete under kvalificerad handledning. Som en särskilt värdefull merit för blivande byråföreståndare föreslår kommittén — utöver kursen — ett praktiskt tjänstgöringsår, även detta under kvalificerad handledning, vid för ändamålet godkända institutioner och kombinerat med seminarieövningar vid socialinstitutet, förlagda till arbetsfri tid. Den föreslagna mentalhygieniska kursen fordrar en viss förstärkning av socialinstitutets personal, nämligen med en lärare i socialvård och ett kontorsbiträde.

Då nu möjligheten till statsunderstödd allmän familjerådgivning införs, bör givetvis statsbidraget till den abortförebyggande verksamheten upphöra att utgå. Då nya rådgivningsbyråer inrättas, bör de anordnas enligt den

nya statsbidragskungörelsen. Kommittén förutsätter också, att arbetet vid de nu befintliga abortbyråerna så snart ske kan skall överflyttas till allmänna familjerådgivningsbyråer och att abortbyråerna helt skall försvinna. Man finner det dock sannolikt, att utbyggnaden blir fördröjd till följd av brist på tillräckligt kvalificerad personal. Under en övergångsperiod — kommittén föreslår fem år — bör därför den statsunderstödda abortförebyggande verksamheten få bedrivas såsom hittills vid sidan av den nya verksamheten. Då de fem åren gått till ända, bör enligt kommitténs uppfattning statsbidragskungörelsen avseende den abortförebyggande verksamheten upphöra att gälla. Kungörelsen om statsbidrag till allmän familjerådgivning är emellertid i kommitténs förslag så formulerad, att en möjlighet fortfarande förefinns att — med Kungl. Maj:ts medgivande — bedriva enbart abortförebyggande verksamhet. Med hänsyn till att förhållandena i en del huvudmannaområden, exempelvis de största städerna, kan vara sådana att man vill pröva en annan organisation än den av kommittén föreslagna, lämnar statsbidragskungörelsen utrymme även för sådana undantagsvis förekommande andra organisationsformer.

Både primärkommuner och enskilda föreningar har under senare år visat ett livligt intresse för verksamheten och har i en hel del fall upprättat familjerådgivningsbyråer, visserligen med sinsemellan helt skilda verksamhetsformer. Dessa byråer bör enligt kommitténs förslag få komma i åtnjutande av statsbidrag endast i den mån de fyller villkoren i statsbidragskungörelsen, dvs. övertas av landsting eller landstingsfria städer, sköts av en personal som av medicinalstyrelsen förklarats kompetent och tillräcklig samt — såvitt Kungl. Maj:t ej medgivit annat — handlägger både familjerådgivningsfall av allmän karaktär och abortansökningar. En obligatorisk tillsyn över de familjerådgivningsbyråer, som ej beviljas statsbidrag, har kommittén ej velat föreslå. Kommittén hoppas dock, att även dessa byråer skall få tillgång till hjälp, stöd och vägledning från den socialt sakkunnige byrådirektören hos medicinalstyrelsen och att arbetet vid dem skall komma att bedrivas i huvudsak efter de riktlinjer, som statsmakterna på grundval av kommitténs förslag kan komma att uppdra för den allmänna familjerådgivningen.

Meddelanden

Fördrag om ömsesidig socialvård. En konvention mellan *Sverige* och *Italien* rörande social trygghet, undertecknad den 25 maj 1955, trädde i kraft den 1 augusti i år. Konventionen avser bl. a. ömsesidigt utgivande av förmåner från ålders-, invalid- och efterlevandepensioneringen samt barnbidrag.

Ett fördrag om ömsesidig socialvård mellan *Schweiz* och *Österrike* undertecknades i Wien den 5 juni i år. Enligt överenskommelsen skall de bägge staternas medborgare vid vistelse i det andra landet ha rätt till socialhjälp i samma omfattning och på lika villkor som detta lands egna medborgare. Ett fördrag av liknande innehåll har undertecknats i London och avser *Storbritannien* och *Israel*. Avtalen träder i kraft då de ratificerats.

Nytt konvalescenthem för vanföra. De Vanföras Riksförbund (DVR) har inköpt Hamiltons Tranåsbaden för sin konvalescenthemsverksamhet. DVR:s två tidigare hem, i Vejbystrand och Delsbo, fyller inte behovet av vårdplatser för de polioskadade och det stora antalet trafikinvalidiserade. Tranåsbaden kommer att inredas speciellt med tanke på de höggradigt vanföra. Dessutom planeras ett hem för vanföra ungdomar. Man beräknar att kunna ge dem arbete och så småningom slussa ut dem i samhällslivet.

PERIODISKA ÖVERSIKTER

Register

	Senast i nr
Allmänt:	
Arvsfonden, allmänna, för varje budgetår	7, 1956
Statliga socialutgifter, årligen	2, 1957
Sociala frågor vid årets riksdag	10, 1956
Socialutgifterna i Sverige, årligen	6, 1957
Utlänningar i Sverige, varje kvartal	7, 1957
Arbetsmarknaden:	
Frånvarofrekvens vid vissa industriföretag, i regel två gånger per år	4, 1957
Kollektivavtal	1, 1956
Sysselsättning och arbetslöshet, månatligen	
Sysselsättning och löner inom industrin, varje kvartal	6, 1957
Bostäder:	
Bostadsbyggandet i Sverige, årligen	detta nr
Byggnadsverksamheten i städer och köpingar, varje kvartal	6, 1957
Nykterhetsvård:	
Alkoholistanstalt, intagna på, årligen	11, 1956
Nykterhetsnämndernas verksamhet, årligen	2, 1957
Nykterhetsvårdsklientelets sammansättning, årligen	4, 1957
Priser, konsumtion:	
Detaljhandelsomsättning, varje kvartal	5, 1957
Detaljprisutvecklingen i Sverige och utlandet, årligen	5, 1956
Konsumentprisindex, månatligen	
Socialvård:	
Barnbidrag, allmänna, årligen	2, 1957
Barnavård, samhällets, årligen	3, 1956
Fattigvården, årligen	3, 1957
Fattigvård och barnavård till utlänningar, årligen	3, 1956
Mödrahjälpen, årligen	7, 1957
Social hemhjälp, årligen	7, 1957
Ungdomsvårdsskolornas elever, årligen	5, 1957
Ålderdomshemmen:	
antal platser, vårdtagare m. m.	3, 1956
kostnader och finansiering	3, 1956
statsbidrag	7, 1957

Flerfamiljshus av 1956 års modell Foto: Karl Hernried

Bostadsbyggandet år 1956

Preliminär översikt utarbetad av bostadsstyrelsen

Bostadsstyrelsens statistik över bostadsbyggandet bygger på uppgifter från kommunerna. Alla kommuner har lämnat uppgifter om bostadsbyggandet år 1956. Beträffande ett antal hus har uppgifterna emellertid varit alltför bristfälliga för att tas med i bearbetningen. Det är sannolikt att styrelsen i efterhand kommer att få uppgifter om ytterligare några hus som hade bort ingå i redovisningen av bostadsbyggandet år 1956. I följande redovisning ingår å andra sidan några hus, som rätteligen hade bort ingå i redovisningen för tidigare år.

Nybyggnadsverksamhetens omfattning. Under år 1956 tillkom 16 144 nybyggda hus med minst en bostadslägenhet. Antalet lägenheter i dessa hus uppgick till 56 906. Av följande tablå framgår att antalet nybyggda hus var ca 300 mindre än år 1955 men större än något av åren 1949—54. Antalet lägenheter var endast 64 mindre än år 1955 och större än vart och ett av åren 1949—53.

	Antal nybyggda hus	Antal lägenheter
1949	11 559	41 551
1950	12 801	43 935
1951	11 465	39 784
1952	9 535	44 736
1953	10 952	51 911
1954	13 769	58 213
1955	16 464	56 970
1956	16 144	56 906

Före år 1949 avsåg bostadsbyggnadsstatistiken icke hela riket. Bostadsstyrelsen har emellertid med ledning av tillgängliga uppgifter beräknat bostadsproduktionens omfattning under åren 1938—48. Beräkningarna redovisas

Tab. 1. Bostadsproduktionen (antal lägenheter) åren 1938—1956

År	Hela riket	Därav i		År	Hela riket	Därav i		
		1945 års tätorter	egentlig landsbygd			städer	landskommuner	
							köpingar	egentliga landskommuner
1938	53 500	42 500	11 000	1946	58 000	38 500	3 000	16 500
1939	59 000	48 500	10 500	1947	58 000	32 000	3 500	22 500
1940	26 000	20 000	6 000	1948	48 000	30 000	3 000	15 000
1941	17 000	12 500	4 500	1949	41 551	28 109	3 249	10 193
1942	29 500	24 000	5 500	1950	43 935	30 100	3 282	10 553
1943	39 500	34 500	5 000	1951	39 784	27 601	3 001	9 182
1944	45 000	39 500	5 500	1952	44 736	33 000	3 167	8 569
1945	49 500	43 000	6 500	1953	51 911	36 413	4 399	11 099
				1954	58 213	40 275	4 454	13 484
				1955	56 970	37 071	4 457	15 442
				1956	56 906	36 384	5 107	15 415

i tab. 1. I de beräknade talen ingår i viss utsträckning genom ombyggnad tillkomna lägenheter. Särskilt uppgifterna för landskommunerna åren 1946—48 är osäkra.

En viss uppfattning om bostadsproduktionens omfattning under tidigare perioder ger också uppgifterna i 1945 års bostadsräkning om bostadsbeståndets åldersfördelning. Uppgifter om antalet lägenheter i hus, färdigställda åren 1936—40 och 1941—45 återges i tab. 2.

Fördelning på kommungrupper och områden med olika planinstitut. Tab. 1 ger även en översiktlig bild av produktionens fördelning på tätorter och landsbygd åren 1938—45 och på städer, köpingar och egentliga landskom-

Tab. 2. Antal lägenheter i 1945 års bostadsbestånd, tillkomna åren 1936—1940 och 1941—1945, samt bostadsproduktionen åren 1946—1956

Kommungrupp	Antal lägenheter i 1945 års bostadsbestånd, färdigställda		Antal lägenheter färdigställda					
	1936–40	1941–45	1946–50	1951–55	1953	1954	1955	1956
1946 års städer								
Stockholm	38 287	27 769	31 860	33 656	6 805	6 848	6 820	5 380
Göteborg	18 091	9 507	15 593	18 576	3 643	4 095	4 492	3 628
Malmö	12 032	6 456	8 787	10 372	2 137	2 564	2 184	2 135
Städer med								
30 000—100 000 inv.	34 629	30 177	39 071	43 206	9 475	10 154	9 104	8 953
10 000— 30 000 »	25 274	29 806	38 543	40 710	8 521	10 138	8 401	9 769
5 000— 10 000 »	8 546	11 423	18 200	17 827	3 851	4 303	3 824	4 227
— 5 000 »	2 598	2 252	4 791	5 628	1 053	1 516	1 298	1 198
Nybildade städer . . .	.	.	1 390	4 385	928	657	948	1 094
Samtliga städer . . .	139 457	117 390	158 235	174 360	36 413	40 275	37 071	36 384
Landskommuner . . .	91 734	56 834	90 800	77 254	15 498	17 938	19 899	20 522
Hela riket	**231 191**	**174 224**	**249 000**	**251 614**	**51 911**	**58 213**	**56 970**	**56 906**

Tab. 8. Antal lägenheter i nybyggda hus, fördelade på områden med olika planinstitut, åren 1949—1956

År	Antal lägenheter	Därav i områden med					Antal lägenheter i områden med stadsplan eller byggnadsplan i % av samtliga
		stadsplan	byggnadsplan	utomplansbestämmelser	avstyckningsplan	intetdera	
Riket							
1949	41 551	30 442	3 377	3 051	1 676	3 005	81,4
1950	43 935	32 433	3 615	3 330	1 569	2 988	82,0
1951	39 784	29 948	3 462	2 466	1 293	2 615	84,0
1952	44 736	35 742	3 459	2 206	1 040	2 289	87,6
1953	51 911	40 831	4 933	2 467	1 132	2 548	88,2
1954	58 213	46 312	5 693	2 882	953	2 373	89,3
1955	56 970	42 594	7 490	2 877	1 086	2 923	87,9
1956	56 906	42 611	7 952	2 509	1 116	2 718	88,9
Egentliga landskommuner							
1949	10 193	1 373	2 673	2 277	1 123	2 747	39,7
1950	10 553	1 512	3 021	2 289	952	2 779	43,0
1951	9 182	1 281	2 891	1 848	807	2 355	45,4
1952	8 569	1 407	2 926	1 579	636	2 021	50,6
1953	11 099	1 764	4 463	2 070	576	2 226	56,1
1954	13 484	3 113	5 430	2 218	560	2 163	63,4
1955	15 442	2 703	7 127	2 364	672	2 576	63,7
1956	15 415	3 112	7 491	1 899	520	2 393	68,8

muner åren 1946—56. En enhetlig uppdelning har icke varit möjlig. Av tabellen framgår, att de 56 906 under år 1956 inflyttningsfärdiga lägenheterna fördelar sig med 36 384 på städerna, 5 107 på köpingarna och 15 415 på de egentliga landskommunerna. Jämfört med 1955 har antalet inflyttningsfärdiga lägenheter minskat med ca 700 i städerna och ökat med ungefär motsvarande antal i köpingarna samt varit ungefär oförändrat i de egentliga landskommunerna.

Tab. 2 visar, att antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i Stockholm, som under vart och ett av åren 1953, 1954 och 1955 har varit ca 6 800, år 1956 minskade till 5 380. Detta antal är mindre än genomsnittet för någon av de i tab. 2 redovisade femårsperioderna och således till och med mindre än genomsnittet för krigsåren. I Göteborg har antalet inflyttningsfärdiga lägenheter visserligen minskat i förhållande till de två närmast föregående åren och uppgick år 1956 till 3 628 eller ungefär samma antal som år 1953. Det motsvarade dock genomsnitten för perioderna 1936—40 och 1951—55. I Malmö var 1956 antalet inflyttningsfärdiga lägenheter 2 135, vilket är ungefär samma antal som åren 1953 och 1955 men lägre än såväl 1954 som genomsnittet för åren 1936—40. I gruppen städer med 30 000—100 000 inv. är antalet år 1956 inflyttningsfärdiga lägenheter mindre än under något av de tre närmast föregående åren. I städer med 10 000—30 000 inv. och 5 000—10 000 inv. är antalet år 1956 inflyttningsfärdiga lägenheter större än år 1955 men

mindre än år 1954. I städer med mindre än 5 000 inv. är det mindre än såväl 1955 som 1954. I var och en av de fyra grupperna städer med mindre än 100 000 inv. har bostadsproduktionen under efterkrigstiden varit större än åren närmast före kriget. År 1956 var produktionen i var och en av dessa grupper större än genomsnittet för någon av de i tab. 2 redovisade perioderna. I landskommunerna har produktionen ökat betydligt de senaste åren och kommit upp till en nivå, som överstiger förkrigsnivån.

I tab. 3 har bostadsproduktionen fördelats på områden med olika planinstitut. I hela riket har andelen lägenheter i hus uppförda inom områden med stads- eller byggnadsplan från och med år 1952 varit tämligen konstant och utgjort 88 à 89 % av alla lägenheter i nybyggda hus, medan i de egentliga landskommunerna motsvarande andel som år 1952 utgjorde hälften har ökat till drygt två tredjedelar 1956.

Hustyper. I tab. 4 har antalet nybyggda hus och antalet lägenheter i dessa fördelats på fyra olika hustyper. De egentliga bostadshusen har fördelats på enfamiljshus, tvåfamiljshus och flerfamiljshus. Som en fjärde hustyp —

Tab. 4. Nybyggda hus efter hustyp, åren 1949—1956

År		Totalt	Enfamiljshus	Tvåfamiljshus	Flerfamiljshus	Icke bostadshus
Antal hus	1949	11 559	8 204	1 249	1 996	110
	1950	12 801	9 406	1 272	1 998	125
	1951	11 465	8 502	1 076	1 772	115
	1952	9 535	6 555	842	2 013	125
	1953	10 952	7 970	726	2 131	125
	1954	13 769	10 656	866	2 125	122
	1955	16 464	13 302	1 041	1 989	132
	1956	16 144	13 283	817	1 913	131
Antal lägenheter	1949	41 551	8 344	2 586	30 364	257
	1950	43 935	9 494	2 630	31 494	317
	1951	39 784	8 580	2 222	28 687	295
	1952	44 736	6 617	1 734	36 062	323
	1953	51 911	8 027	1 507	42 003	374
	1954	58 213	10 738	1 762	45 348	365
	1955	56 970	13 383	2 131	41 051	405
	1956	56 906	13 350	1 665	41 436	455
Därav i Stockholm, Göteborg, Malmö		11 143	618	18	10 420	87
övriga städer		25 241	3 452	442	21 110	237
köpingar		5 107	1 403	172	3 501	31
egentliga landskommuner		15 415	7 877	1 033	6 405	100
Procentuell fördelning						
Antal lägenheter	1949	41 551	20,0	6,2	73,1	0,6
	1950	43 935	21,6	6,0	71,7	0,7
	1951	39 784	21,6	5,6	72,1	0,7
	1952	49 736	14,8	3,9	80,6	0,7
	1953	51 911	15,5	2,9	80,9	0,7
	1954	58 213	18,4	3,0	77,9	0,6
	1955	56 970	23,5	3,7	72,1	0,7
	1956	56 906	23,5	2,9	72,8	0,8

icke-bostadshus — har räknats hus, i vilka mindre än hälften av lägenhetsytan är avsedd för bostäder.

Som enfamiljs- och tvåfamiljshus har redovisats bostadshus med en resp. två som familjebostäder avsedda lägenheter. Därutöver kan förekomma en eller två smålägenheter icke avsedda som familjebostäder.

Av tab. 4 framgår att 1956 års bostadsproduktion beträffande såväl total omfattning som fördelning på hustyper tämligen nära överensstämmer med 1955 års. I enfamiljshus blev 13 350 lägenheter inflyttningsfärdiga, vilket innebär en minskning med endast 33 lägenheter. Den största avvikelsen redovisas för tvåfamiljshusen, i vilka antalet inflyttningsfärdiga lägenheter har minskat från 2 131 till 1 665 eller med 466 lägenheter, medan antalet lägenheter i flerfamiljshus och icke-bostadshus har ökat med sammanlagt 435 till nära 42 000. Under år 1956 har den ökning av enfamiljs- och tvåfamiljshusens relativa andel av produktionen, som har kännetecknat de två närmast föregående åren, avbrutits. Enfamiljshusens relativa andel av bostadsproduktionen är densamma som år 1955 — 23,5 % — och högre än under något av åren 1949—54, medan tvåfamiljshusens relativa andel — 2,9 % — med undantag av år 1953 är lägre än något år under perioden 1949—55. Procentuella antalet lägenheter i flerfamiljshus, 72,8, var mindre än åren 1952—54 och ungefär lika stort som åren 1949—51.

I nedanstående tablå redovisas det procentuella antalet lägenheter i enfamiljs- och tvåfamiljshus i olika kommungrupper. Produktionen av sådana hus utgjorde år 1956 i samtliga redovisade kommungrupper en mindre andel av totalproduktionen än år 1955. För gruppen städer exkl. Stockholm, Göteborg och Malmö redovisas en större andel lägenheter i enfamiljs- och tvåfamiljshus än under något av åren 1949—54. För de tre största städerna tillsammantagna, för köpingar och för egentliga landskommuner var andelen lägenheter i enfamiljs- och tvåfamiljshus år 1956 även mindre än åren 1949—51.

	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956
Stockholm, Göteborg, Malmö	7,6	8,5	9,0	6,0	5,2	4,7	5,8	5,7
Övriga städer	13,3	15,1	13,7	10,0	9,3	12,0	16,6	15,4
Köpingar	35,1	40,1	37,1	24,8	21,0	29,6	34,8	30,8
Egentliga landskommuner .	65,0	66,3	69,1	56,0	51,7	54,4	60,0	57,8
Hela riket	**26,3**	**27,6**	**27,2**	**18,7**	**18,4**	**21,5**	**27,2**	**26,4**

Från och med år 1955 kan uppgifter om antalet lägenheter i rad- och kedjehus särredovisas. Med rad- och kedjehus förstås hus med en eller två lägenheter sammanbyggda i en länga. (Bostadsutrymmena kan antingen gränsa direkt till varandra eller vara skilda åt medelst garage el. dyl.) Rad- och kedjehus uppförda utan statliga lån och bidrag[1] eller med egnahemslån har i tab. 4 liksom i bostadsbyggnadsstatistiken för övrigt redovisats som enfamiljs- och tvåfamiljshus, medan rad- och kedjehus uppförda med tertiär- och/eller tilläggslån har redovisats som flerfamiljshus. Antalet lägenheter

[1] Se det följande avsnittet om statliga lån och bidrag.

Tab. 5. Huvudsakligt byggnadsmaterial i ytterväggar i nybyggda hus, åren 1949—1956

Hustyp, år	Antal lägenheter	Därav i hus av					
		trä	tegel	lättbetong	betong	betonghålsten	annat
Samtliga hustyper							
1949	41 551	11 244	12 534	15 446	797	841	689
1950	43 935	10 480	13 860	16 820	696	461	1 618
1951	39 784	7 748	13 479	15 276	1 029	628	1 624
1952	44 736	5 255	14 134	22 271	2 074	881	121
1953	51 911	6 446	15 485	26 311	2 936	670	63
1954	58 213	8 590	13 722	31 651	3 635	500	115
1955	56 970	11 277	11 312	29 424	4 624	233	100
1956	56 906	11 031	9 934	29 170	6 369	122	280
Enfamiljs- och tvåfamiljshus							
1955	15 514	10 276	1 449	3 644	10	115	20
1956	15 015	10 300	1 215	3 429	9	40	22
Övriga hus							
1955	41 456	1 001	9 863	25 780	4 614	118	80
1956	41 891	731	8 719	25 741	6 360	82	258
Procentuell fördelning							
Samtliga hustyper							
1949	41 551	27,1	30,2	37,2	1,9	2,0	1,7
1950	43 935	23,9	31,5	38,3	1,6	1,0	3,7
1951	39 784	19,5	33,9	38,4	2,6	1,6	4,1
1952	44 736	11,7	31,6	49,8	4,6	2,0	0,3
1953	51 911	12,4	29,8	50,7	5,7	1,3	0,1
1954	58 213	14,8	23,6	54,4	6,2	0,9	0,2
1955	56 970	19,8	19,9	51,6	8,1	0,4	0,2
1956	56 906	19,4	17,5	51,3	11,2	0,2	0,5
Enfamiljs- och tvåfamiljshus							
1955	15 514	66,2	9,3	23,5	0,1	0,7	0,1
1956	15 015	68,6	8,1	22,8	0,1	0,3	0,1
Övriga hus							
1955	41 456	2,4	23,8	62,2	11,1	0,3	0,2
1956	41 891	1,7	20,8	61,4	15,2	0,2	0,6

i åren 1955 och 1956 nybyggda rad- och kedjehus fördelade på de hustyper, inom vilka de har redovisats i tab. 4, framgår av nedanstående tablå.

	Antal lägenheter i nybyggda rad- och kedjehus	Därav redovisade som belägna i		
		enfamiljshus	tvåfamiljshus	flerfamiljshus
1955	1 428	522	28	878
1956	1 835	897	33	905

Byggnadsmaterial. Uppgifter beträffande materialanvändningen har inhämtats endast om det huvudsakliga byggnadsmaterialet i husens ytterväggar. Vid granskningen av primäruppgifterna för år 1952 och senare år har kompletterande uppgifter inhämtats om hus, för vilka mer än ett material har redovisats, varefter husets klassificering har bestämts av det bärande materialet. Härigenom har antalet lägenheter i restgruppen »annat mate-

rial», vilken utom icke specificerade material avser även kombinationer av olika material, reducerats högst avsevärt från och med år 1952.

I tab. 5 redovisas användningen av de olika materialen uttryckt i det antal lägenheter som ingår i de av resp. material uppförda husen. Tabellen visar att produktionens fördelning efter använt material år 1956 var i stort sett densamma som närmast föregående år. Liksom de tre närmast föregående åren ingick mer än hälften av de tillkomna lägenheterna i lättbetonghus. Användningen av tegel, som har nedgått under en följd av år, har 1956 minskat med ytterligare ett par procentenheter. Ca 17 % av lägenheterna ingår i tegelhus. Användningen av betong har däremot successivt ökat de senaste åren och ca 11 % av lägenheterna var år 1956 belägna i betonghus. Trä har använts i ungefär samma utsträckning som år 1955.

Betydande skillnader i materialanvändningen föreligger mellan enfamiljs- och tvåfamiljshus å ena sidan och övriga hus å den andra. Trä är det vanligaste materialet vid uppförandet av enfamiljs- och tvåfamiljshus. Därnäst kommer lättbetong. Av lägenheterna i de år 1956 uppförda enfamiljs- och tvåfamiljshusen var 69 % belägna i trähus, 23 % i lättbetonghus och 8 % i tegelhus. Jämfört med föregående år har användningen av trä ökat med ett par procentenheter, medan användningen av tegel och lättbetong har minskat i motsvarande grad. I flerfamiljshusen (inkl. icke-bostadshus) är lättbetong, tegel och betong i nu nämnd ordning de vanligaste materialen. Jämfört med år 1955 har under år 1956 användningen av tegel minskat och användningen av betong ökat.

Statliga lån och bidrag. Redovisningen avser förekomsten av sådana statliga lån och bidrag, vilkas syfte är att främja bostadsförsörjningen. Endast i undantagsfall har definitivt beslut om lån och bidrag hunnit meddelas vid den tidpunkt, då de statistiska uppgifterna har sammanställts. Redovisningen avser därför antalet lägenheter i hus, för vilka ett preliminärt beslut om lån eller bidrag har meddelats eller statsbidrag till pensionärshem har tillstyrkts. Då preliminärt bifallna ansökningar icke alltid fullföljs, blir antalet lägenheter i hus för vilka lån utbetalas något mindre än i hus för vilka preliminärt beslut meddelas.

Som framgår av tab. 6 har beslut om statliga lån eller bidrag meddelats i fråga om år 1956 nybyggda hus med tillsammans ca 54 000 lägenheter. Utan statliga lån eller bidrag har uppförts hus med ca 2 900 lägenheter.

Som framgår av följande tablå, vari redovisas procentuella antalet lägenheter i företag med statliga lån och bidrag, har såväl de nybyggda enfamiljs- och tvåfamiljshusen som övriga nybyggda hus och följaktligen även produktionen i dess helhet belånats i något större utsträckning än under år 1955.

	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956
Enfamiljs- och tvåfamiljshus	64,8	70,9	73,3	73,6	81,5	88,8	89,9	91,8
Övriga hus	82,8	83,0	82,1	89,4	94,7	95,8	94,5	95,9
Samtliga hus	78,1	79,7	79,7	86,4	92,3	94,3	93,2	94,9

Tab. 6. Förekomst och form av statligt stöd för nybyggda hus, åren 1949—1956

År	Antal lägenheter	Därav med statligt stöd				
		Totalt	Egnahemslån	Tertiär- och/eller tilläggslån	Statsbidrag till pensionärshem	Övriga former av statligt stöd
1949	41 551	32 432	5 909	23 655	1 646	1 222
1950	43 935	35 001	8 375	25 152	1 259	215
1951	39 784	31 722	7 890	23 049	756	27
1952	44 736	38 657	6 135	31 561	951	10
1953	51 911	47 925	7 774	39 028	1 081	42
1954	58 213	54 887	11 098	43 233	544	12
1955	56 970	53 121	13 924	37 891	1 280	26
1956	56 906	53 976	13 774	39 300	892	10
Därav i						
städer	36 384	34 846	4 147	30 434	263	2
köpingar	5 107	4 890	1 452	3 369	67	2
egentliga landskommuner	15 415	14 240	8 175	5 497	562	6

Byggherrar. Med byggherre menas här myndighet, organisation eller enskild, för vars räkning en byggnad uppförs, vare sig arbetet bedrivs i egen regi eller utlämnas på entreprenad.

I tab. 7 redovisas för vart och ett av åren 1949—56 antalet lägenheter i inflyttningsfärdiga hus, fördelade på olika grupper av byggherrar. Ett ringa

Tab. 7. Lägenheter i nybyggda hus, fördelade på grupper av byggherrar, åren 1949—1956

År	Antal lägenheter	Därav uppförda för						
		stat, landsting	kommunala och allmännyttiga företag	kooperativa företag	arbetsgivare	egnahemsbyggare		andra byggherrar
						totalt	ägarlägenheter	
1949	41 551	375	13 329	6 560	2 715	9 127	..	9 445
1950	43 935	572	14 340	6 797	2 548	10 509	9 436	9 169
1951	39 784	551	13 545	5 984	2 072	9 332	8 430	8 300
1952	44 736	487	17 237	7 879	3 486	7 132	6 445	8 515
1953	51 911	513	19 554	10 705	2 686	8 514	7 850	9 939
1954	58 213	456	18 299	14 383	1 677	11 762	10 887	11 636
1955	56 970	435	17 019	11 557	2 041	14 549	13 540	11 369
1956	56 906	545	16 714	14 328	1 971	13 708	12 883	9 640
Procentuell fördelning								
1949	100	0,9	32,1	15,8	6,5	22,0	..	22,7
1950	100	1,3	32,6	15,5	5,8	23,9	21,5	20,9
1951	100	1,4	34,0	15,0	5,2	23,5	21,2	20,9
1952	100	1,1	38,5	17,6	7,8	15,9	14,4	19,0
1953	100	1,0	37,7	20,6	5,2	16,4	15,1	19,1
1954	100	0,8	31,4	24,7	2,9	20,2	18,7	20,0
1955	100	0,8	29,9	20,3	3,6	25,5	23,8	20,0
1956	100	1,0	29,4	25,2	3,5	24,1	22,6	16,9

Tab. 8. Lägenheternas storlek i nybyggda hus, åren 1949—1956

År	Antal lägenheter	Därav om							
		1 rum	1 rum och kokvrå	2 och flera rum utan kök	1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 rum och kök	5 och flera rum och kök
1949	41 551	1 399	2 910	319	3 236	14 778	12 529	4 438	1 942
1950	43 935	1 840	2 471	342	2 843	14 989	13 264	5 588	2 598
1951	39 784	1 530	2 511	381	2 648	13 125	11 523	5 224	2 842
1952	44 736	3 295	3 799	518	3 092	15 683	11 712	4 389	2 248
1953	51 911	4 383	4 180	565	3 792	19 449	12 422	4 817	2 303
1954	58 213	2 989	3 904	497	4 480	21 205	14 902	6 631	3 605
1955	56 970	2 022	4 110	429	4 899	18 354	14 404	8 019	4 733
1956	56 906	1 477	3 643	446	4 671	17 826	15 628	8 452	4 763
Därav i									
Stockholm, Göteborg, Malmö	11 143	171	977	90	563	4 297	3 272	1 143	630
övriga städer	25 241	854	1 676	223	2 403	8 782	6 384	3 108	1 811
köpingar	5 107	110	272	49	526	1 549	1 260	898	443
egentliga landskommuner	15 415	342	718	84	1 179	3 198	4 712	3 303	1 879
Procentuell fördelning									
1949	100	3,4	7,0	0,8	7,8	35,6	30,2	10,7	4,7
1950	100	4,2	5,6	0,8	6,5	34,1	30,2	12,7	5,9
1951	100	3,8	6,3	1,0	6,7	33,0	29,0	13,1	7,1
1952	100	7,4	8,5	1,2	6,9	35,1	26,2	9,8	5,0
1953	100	8,4	8,1	1,1	7,3	37,5	23,9	9,3	4,4
1954	100	5,1	6,7	0,9	7,7	36,4	25,6	11,4	6,2
1955	100	3,5	7,2	0,8	8,6	32,2	25,3	14,1	8,3
1956	100	2,6	6,4	0,8	8,2	31,3	27,5	14,9	8,4
Därav i									
Stockholm, Göteborg, Malmö	100	1,5	8,8	0,8	5,1	38,6	29,4	10,3	5,7
övriga städer	100	3,4	6,6	0,9	9,5	34,8	25,3	12,3	7,2
köpingar	100	2,2	5,3	1,0	10,3	30,3	24,7	17,6	8,7
egentliga landskommuner	100	2,2	4,7	0,5	7,6	20,7	30,6	21,4	12,2

antal lägenheter uppförs för statens eller landstingens räkning. Antalet lägenheter i hus uppförda för kommunala och allmännyttiga företag har sedan år 1953, då dessa företags produktion uppgick till ca 19 500 lägenheter (38 %) minskat såväl absolut som relativt och utgjorde år 1956 ca 16 700 lägenheter (29 %). För kooperativa företag färdigställdes år 1956 ca 14 300 lägenheter eller ungefär samma antal som år 1954 och betydligt flera än år 1955. De kooperativa företagens relativa andel av bostadsproduktionen (25 %) var år 1956 högre än något år under perioden 1949—55. För arbetsgivare färdigställdes icke fullt 2 000 lägenheter, vilket är obetydligt mindre än föregående år. Antalet lägenheter uppförda av egnahemsbyggare — 13 700 — var lägre än år 1955 men högre än något år under perioden 1949—54. För övriga byggherrar vartill hör såväl enskilda personer som bolag, stiftelser och organisationer av olika slag, uppfördes år 1956 ca 9 600 lägenheter, vilket är

Tab. 9. Lägenheternas storlek i dels enfamiljs- och tvåfamiljshus, dels övriga hus, byggda åren 1949–1956

Hustyp, år	Antal lägenheter	Därav i % om				
		1 rum och kök eller utan kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 rum och kök	5 och flera rum och kök
Enfamiljs- o. tvåfamiljshus						
1949	10 930	4,2	11,4	44,4	26,7	13,3
1950	12 124	2,5	8,4	41,0	31,1	17,0
1951	10 802	2,2	7,4	38,0	32,6	19,8
1952	8 351	2,8	8,2	38,1	31,5	19,5
1953	9 534	2,9	7,9	38,0	32,6	18,7
1954	12 500	2,1	5,8	36,0	33,2	22,9
1955	15 514	1,9	5,7	32,6	34,4	25,5
1956	15 015	1,7	4,7	32,7	36,0	24,9
Övriga hus						
1949	30 621	24,2	44,2	25,1	5,0	1,6
1950	31 811	22,6	43,9	26,1	5,7	1,7
1951	28 982	23,6	42,5	25,6	5,9	2,4
1952	36 385	28,8	41,2	23,5	4,8	1,7
1953	42 377	29,8	44,1	20,8	4,0	1,2
1954	45 713	25,4	44,8	22,8	5,4	1,6
1955	41 456	26,9	42,1	22,5	6,5	1,9
1956	41 891	23,8	40,9	25,6	7,3	2,4

betydligt mindre än under de två närmast föregående åren. Dessa byggherrars relativa andel av bostadsproduktionen år 1956, ca 17 %, var lägre än något år under perioden 1949—55.

Lägenhetstyper. Tab. 8 visar, att den förskjutning av nyproduktionen mot lägenheter om tre och flera rum och kök, som jämfört med åren 1952 och 1953 ägde rum under åren 1954 och 1955, har fortsatt under år 1956. Andelen sådana lägenheter i 1956 års produktion (51 %) ävensom andelen lägenheter om fyra och flera rum och kök (23 %) är större än i produktionen något år under den period bostadsstyrelsens statistik omfattar. Andelen smålägenheter (lägenheter utan kök eller om ett rum och kök) — 18 % — är ungefär densamma som under åren 1949—51 och mindre än åren 1952—55. Lägenheterna om två rum och kök har icke tidigare under hela perioden 1949—55 utgjort en så låg andel (31 %) av årsproduktionen som 1956.

Såsom framgår av tab. 9 har i enfamiljs- och tvåfamiljshusen — frånsett åren 1951—53, då fördelningen på lägenhetstyper var tämligen konstant — andelen lägenheter om tre och flera rum och kök successivt ökat från 84 % år 1949 till 94 % år 1956. T. o. m. 1954 var tre rum och kök den vanligaste lägenhetstypen, men därefter gäller detta lägenheter om fyra rum och kök, vilkas andel av årsproduktionen 1955 var 34 % och under 1956 steg till 36 %. I övriga hus är två rum och kök fortfarande den vanligaste lägenhetstypen. Andelen sådana lägenheter har under åren 1949—55 varierat mellan 41 och 45 %. År 1956 var den 41 %. Även i dessa hus (flerfamiljshus och icke-bostadshus) har dock andelen lägenheter om tre och flera rum och kök

ökat under 1956. Denna andel som 1951 var 34 % minskade till 26 % år 1953 för att därefter åter öka till 31 % år 1955 och ytterligare till 35 % år 1956.

Efterföljande tablå, vari redovisas det procentuella antalet smålägenheter och lägenheter om minst tre rum och kök i olika kommungrupper, visar att i alla de redovisade kommungrupperna andelen smålägenheter har minskat och andelen lägenheter om tre och flera rum och kök har ökat mellan åren 1955 och 1956. Den största förskjutningen mot större lägenhetstyper redovisas för Stockholm, Göteborg och Malmö. I dessa tre städer tillhopa har andelen lägenheter om minst tre rum och kök ökat från 39 till 45 %.

	Utan kök eller ett rum o. kök							
	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956
Stockholm, Göteborg, Malmö	18,7	15,3	20,3	23,6	22,5	19,2	19,7	16,2
Övriga städer	20,6	20,5	20,2	26,3	28,2	23,3	22,6	20,4
Köpingar	17,3	15,9	16,2	26,3	25,1	18,5	20,1	18,7
Egentliga landskommuner	16,7	13,1	10,9	18,2	20,3	16,8	16,8	15,1
Hela riket	**18,9**	**17,1**	**17,8**	**23,9**	**24,9**	**20,4**	**20,1**	**18,0**

	Tre och flera rum o. kök							
	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956
Stockholm, Göteborg, Malmö	35,7	40,0	41,5	36,9	33,4	37,6	39,2	45.3
Övriga städer	41,4	44,5	42,9	36,8	32,1	38,0	41,7	44,8
Köpingar	50,4	54.9	51,3	39,3	38,1	45.7	50,7	50,9
Egentliga landskommuner	60,9	63,9	69,1	57,6	54,2	58,3	63,3	64,2
Hela riket	**45,5**	**48,8**	**49,2**	**41,0**	**37,6**	**43,2**	**47,7**	**50,7**

Lägenhetsutrustning. Förekomsten av centralvärme, wc och badrum redovisas i tab. 10 och 11. Uppgifterna avser enskilda wc:n och badrum. Några för flera lägenheter gemensamma wc:n och badrum redovisas ej.

Praktiskt taget alla lägenheter i de under senare år byggda husen har centralvärme. Endast 51 lägenheter i de under år 1956 inflyttningsfärdiga husen saknade sådan utrustning.

Av lägenheterna om minst två rum och kök i de år 1956 nybyggda husen hade så gott som alla dessutom både wc och badrum (tab. 11).

De mindre lägenheterna utrustas icke lika fullständigt. Under 1956 inreddes dock wc:n i nästan alla lägenheter om mindre än två rum och kök med undantag för enkelrummen, av vilka en fjärdedel ej försågs med enskilt wc. Badrum (och wc) inreddes i de år 1956 inflyttningsfärdiga husen i 88 % av lägenheterna om ett rum och kök, i 70 % av kokvrålägenheterna och dubbletterna och i 29 % av enkelrummen, dvs. i större utsträckning än något tidigare år under perioden 1949—55.

I följande tablå redovisas det procentuella antalet lägenheter med såväl wc som badrum i olika kommungrupper.

	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956
Stockholm, Göteborg, Malmö	88,3	91,3	90,1	84,1	84,6	90,6	95,6	97,8
Övriga städer	87,5	88,4	89,4	84,7	84,0	91,4	93,0	94,4
Köpingar	87,1	91,5	90,1	84.9	86,4	92,8	91,7	91,4
Egentliga landskommuner	73,7	82,0	87,3	82,8	83,3	90,0	89,6	92,6

Tab. 10. Lägenhetsutrustning i nybyggda hus, åren 1949—1956

År	Antal lägenheter	Därav					
		med centralvärme			utan centralvärme		
		med wc och badrum	med wc utan badrum	utan wc	med wc och badrum	med wc utan badrum	utan wc
1949	41 551	35 000	5 085	1 160	16	45	245
1950	43 935	38 558	4 023	1 175	22	20	137
1951	39 784	35 452	3 204	1 013	14	13	88
1952	44 736	37 632	5 874	1 146	22	7	55
1953	51 911	43 670	7 061	1 057	20	17	86
1954	58 213	52 971	4 598	574	14	14	42
1955	56 970	52 750	3 648	544	8	2	18
1956	56 906	53 796	2 607	452	31	4	16
Därav i							
Stockholm, Göteborg, Malmö	11 143	10 899	176	68	—	—	—
övriga städer	25 241	23 814	1 192	216	18	—	1
köpingar	5 107	4 819	235	52	1	—	—
egentliga landskommuner	15 415	14 264	1 004	116	12	4	15
Procentuell fördelning							
1949	100	84,2	12,2	2,8	0,0	0,1	0,6
1950	100	87,8	9,2	2,7	0,1	0,0	0,3
1951	100	89,1	8,1	2,5	0,0	0,0	0,2
1952	100	84,1	13,1	2,6	0,0	0,0	0,1
1953	100	84,1	13,6	2,0	0,0	0,0	0,2
1954	100	91,0	7,9	1,0	0,0	0,0	0,1
1955	100	92,6	6,4	1,0	0,0	0,0	0,0
1956	100	94,5	4,6	0,8	0,1	0,0	0,0
Därav i							
Stockholm, Göteborg, Malmö	100	97,8	1,6	0,6	—	—	—
övriga städer	100	94,3	4,7	0,9	0,1	—	0,0
köpingar	100	94,4	4,6	1,0	0,0	—	—
egentliga landskommuner	100	92,5	6,5	0,8	0,1	0,0	0,1

Ombyggnads-, förbättrings- och rivningsverksamhet. Nettotillskott av lägenheter. Uppgifter inhämtas om sådana ombyggda och förbättrade hus, i vilka lägenheter tillkommer eller avgår och/eller ändrar standard i vissa avseenden, nämligen om rumsantalet ökas eller minskas, om centralvärme anordnas eller enskilt wc eller badrum inreds i lägenheter som tidigare har saknat dylik utrustning. Från och med år 1956 har redovisningen av ombyggnads- och förbättringsverksamheten inskränkts; dels inhämtas icke längre några uppgifter om inläggandet av vatten- eller avloppsledning, dels redovisas övriga standardändringar endast i samband med redovisningen av nettotillskottet av lägenheter inom olika utrustningsgrupper och lägenhetstyper. Uppgifterna om ombyggnads- och förbättringsverksamheten måste anses som ofullständiga, då svårigheterna för uppgiftslämnarna att få kännedom om ändringsarbetena ofta är stora.

Medan uppgifterna om ombyggnads- och förbättringsarbetena skall lämnas när dessa har avslutats, avser uppgifterna om rivningar hus, vilkas rivning har påbörjats.

Tab. 11. Lägenhetsutrustning i lägenheter av olika storlek i nybyggda hus, åren 1949—1956

År	Samtliga lägenheter	Enkelrum	Kokvrå-lägenheter och dubbletter	1 rum och kök	2 och flera rum och kök
Procentuellt antal lägenheter med wc och badrum					
1949	84,3	9,6	30,0	63,7	94,5
1950	87,8	15,5	37,9	70,9	96,6
1951	89,1	16,9	42,9	74,6	97,8
1952	84,2	6,5	41,0	71,7	98,3
1953	84,2	8,6	44,1	76,4	98,3
1954	91,0	16,1	59,8	86,3	99,3
1955	92,6	28,3	64,0	83,0	99,4
1956	94,6	28,9	70,2	87,9	99,5
Procentuellt antal lägenheter utan wc					
1949	3,4	32,3	6,3	4,0	1,8
1950	3,0	34,9	3,7	1,9	1,4
1951	2,8	42,7	3,0	2,7	0,9
1952	2,7	29,4	1,0	1,1	0,4
1953	2,2	19,4	1,6	0,9	0,5
1954	1,1	15,3	0,7	0,4	0,2
1955	1,0	21.5	1,0	0,3	0,1
1956	0,8	25,1	0,5	0,2	0,1

Antalet lägenheter i rivningshusen har under de tre senaste åren ökat (tab. 12).

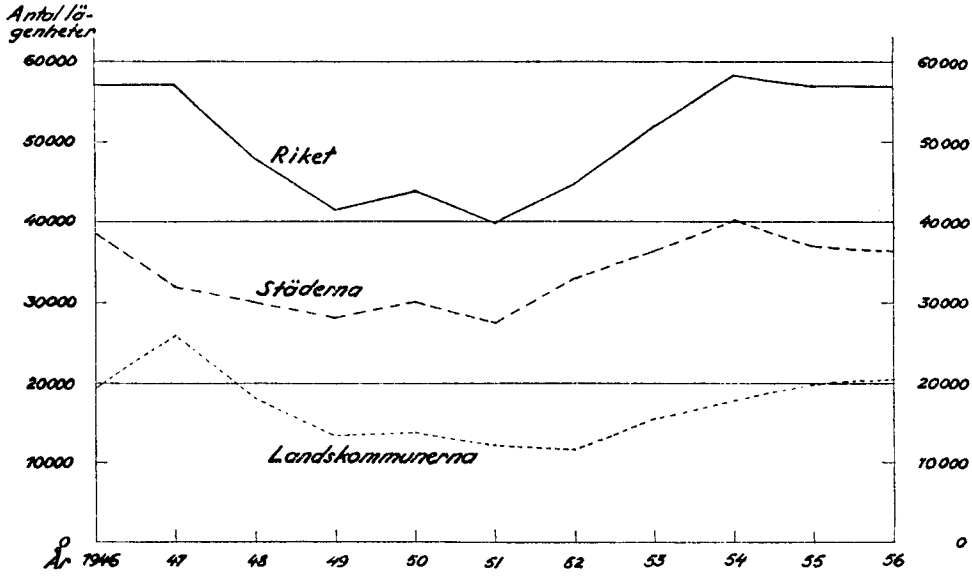
Rivningshusen innehåller ett tämligen stort antal smålägenheter. Ombyggnadsverksamheten har medfört en minskning av antalet lägenheter om ett och två rum och kök och en ökning av antalet större lägenheter. Resultatet av ombyggnads- och rivningsverksamheten innebär, att antalet lägenheter om ett och två rum och kök utgör en mindre och antalet lägenheter om minst tre rum och kök en större procentuell del av nettotillskottet av lägenheter än av nyproduktionen (tab. 13).

I tab. 14 redovisas de på nybyggnad, på nettoresultatet av ombyggnad och på rivning beroende förändringarna i bostadsbeståndets sammansättning med avseende på utrustningsgrupper. Antalet dåligt utrustade lägenheter

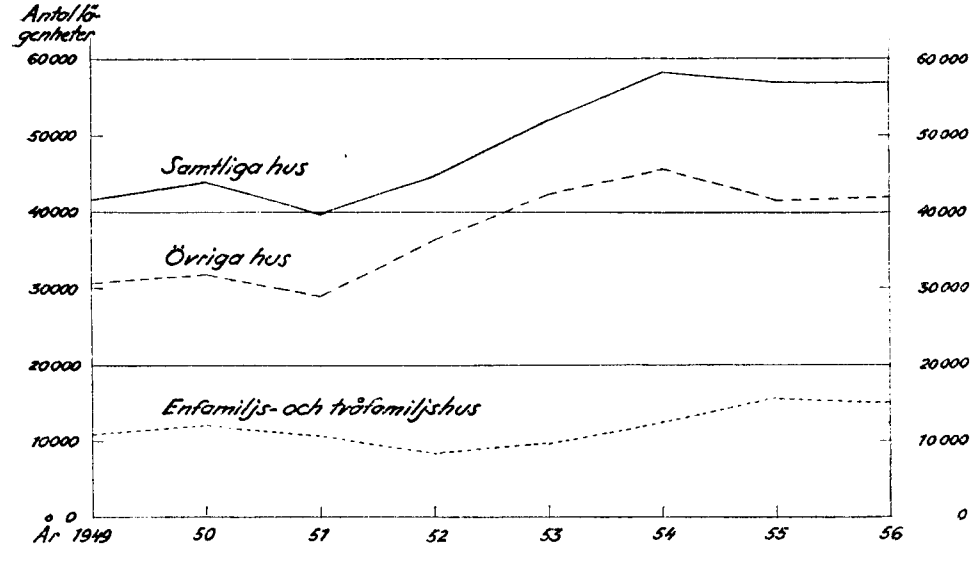
Tab. 12. Antal tillkomna och avgångna lägenheter, åren 1949—1956

År	Nybyggnad	Ombyggnad		Rivning	Nettotillskott
		Tillkomna	Avgångna		
1949	41 551	994	672	1 304	40 569
1950	43 935	989	736	1 417	42 771
1951	39 784	973	760	1 247	38 750
1952	44 736	834	687	1 107	43 776
1953	51 911	741	671	1 614	50 367
1954	58 213	747	608	2 265	56 087
1955	56 970	679	595	2 612	54 442
1956	56 906	682	647	2 785	54 156

BOSTADSPRODUKTIONEN (ANTAL LÄGENHETER) ÅREN 1946-1956.

ANTAL LÄGENHETER I DELS ENFAMILJSHUS OCH TVÅFAMILJSHUS, DELS ÖVRIGA HUS, ÅREN 1949-56.

Tab. 13. Ökning resp. minskning av antalet lägenheter i olika lägenhetskategorier genom nybyggnad, ombyggnad och rivning, år 1956

Byggnadsarbetets art	Ökning eller minskning av totalantalet lägenheter	1 rum	1 rum och kokvrå	2 och flera rum utan kök	1 rum och kök	2 rum och kök	3 rum och kök	4 rum och kök	5 och flera rum och kök
Nybyggnad	56 906	1 477	3 643	446	4 671	17 826	15 628	8 452	4 763
Ombyggnad (nettoresultat)	35	— 36	25	— 18	—436	— 510	163	432	415
Rivning	2 785	425	48	67	1 116	630	310	110	79
Nettotillskott	**54 156**	**1 016**	**3 620**	**361**	**3 119**	**16 686**	**15 481**	**8 774**	**5 099**
Procentuell fördelning									
Nybyggnad	56 906	2,6	6,4	0,8	8,2	31,3	27,5	14,9	8,4
Nettotillskott	54 156	1,9	6,7	0,7	5,8	30,8	28,6	16,2	9,4

har minskat väsentligt mera genom ombyggnad än genom rivning. Flertalet av de 2 785 genom rivning avgångna lägenheterna saknade visserligen centralvärme och wc, men genom ombyggnad och förbättringar har samtidigt antalet lägenheter utan centralvärme reducerats med 4 328 och antalet lägenheter utan wc med 4 876. Det sammanlagda resultatet av nybyggnad, ombyggnad och rivning är, att antalet lägenheter med centralvärme har ökat med 60 776 och antalet lägenheter med wc med 60 750. Antalet lägenheter utan centralvärme har minskat med 6 620 och antalet lägenheter utan wc med 6 594. Då som ovan har framhållits uppgifterna om förbättringsverksamheten är ofullständiga, bör de här redovisade uppgifterna om ökningen av antalet lägenheter med centralvärme och wc samt minskningen av antalet lägenheter utan denna utrustning anses som minimiuppgifter.

Tab. 14. Ökning resp. minskning av antalet lägenheter i olika utrustningsgrupper genom nybyggnad, ombyggnad och förbättring samt rivning, år 1956

Byggnadsarbetets art	Ökning eller minskning av totalantalet lägenheter	Med centralvärme			Utan centralvärme		
		med wc och badrum	med wc utan badrum	utan wc	med wc och badrum	med wc utan badrum	utan wc
Nybyggnad	56 906	53 796	2 607	452	31	4	16
Ombyggnad (nettoresultat) .	35	3 760	896	—293	46	209	— 4 583
Rivning	2 785	109	178	155	13	299	2 031
Nettotillskott	**54 156**	**57 447**	**3 325**	**4**	**64**	**— 86**	**— 6 598**

G. Ö.

Sysselsättning och arbetslöshet

Tab. 1. Sysselsättning inom industrin i juni 1957 jämfört med maj 1957 (Jämförelserna avser endast företag som lämnat uppgifter vid båda rapporttillfällena)

Bransch	Antal redovisade företag	Antal i juni 1957 redovisade arbetare (exkl. permitterade)[2]			Indextal för juni 1957 (maj 1957 = 100)[1]				Antal arbetare (%), frånvarande av personliga skäl[3]
					Antal anst. arbetare (exkl. permitterade)[2]			Antal i arbete varande arbetare	
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		
Gruvindustri	62	11 460	188	11 648	101,7	..	101,7	95,6	13,1
Malmgruvor	53	10 666	187	10 853	101,8	..	101,8	95,4	13,2
Kolgruvor	9	794	1	795	100,9	..	100,9	99,4	11,8
Metall- o. verkstadsindustri	2 258	186 044	14 786	200 830	101,3	99,6	101,1	95,8	12,0
Järn-, stål- o. kopparverk	48	29 224	1 050	30 274	102,6	98,3	102,4	91,5	14,2
Järn- o. stålmanufaktur	431	19 461	2 442	21 903	101,1	100,0	100,9	92,8	13,8
Mekaniska verkstäder	826	78 695	3 529	82 224	101,1	100,1	101,1	100,3	7,3
Reparationsverkstäder	442	9 478	29	9 507	101,2	..	101,1	91,4	14,5
Skeppsvarv	59	21 207	2	21 209	100,4	..	100,4	77,5	30,1
Elektroteknisk industri	177	19 330	6 026	25 356	101,0	99,3	100,6	100,0	8,8
Annan metallindustri	275	8 649	1 708	10 357	101,5	99,6	101,2	100,1	7,4
Jord- o. stenindustri	599	23 562	2 634	26 196	101,8	100,9	101,7	96,2	11,0
Torvindustri	38	662	42	704	124 2	..	125,5	119,1	7,1
Stenindustri	107	2 804	4	2 808	99,8	..	99,8	93,4	10,5
Kalk- o. kritbruk	32	1 266	23	1 289	101,1	..	101,1	81,9	22,9
Cementfabriker	7	1 743	31	1 774	99,8	..	100,2	90,9	16,1
Cementvarufabriker	138	3 161	52	3 213	101,2	..	101,2	96.4	8.6
Tegelbruk	136	5 227	135	5 362	105,2	..	105,3	100,6	9,7
Porslins-, kakel- o. lerg.-ind.	20	3 474	1 690	5 164	100,6	99.9	100,3	99,4	7,6
Glasindustri	58	3 857	618	4 475	98,5	99,4	98,6	92,1	13,9
Annan jord- o. stenindustri	63	1 368	39	1 407	101,9	..	101.7	97,2	10.2
Träindustri	1 185	34 385	1 140	35 525	101,9	99,5	101,9	97,1	8.8
Sågverk o. hyvlerier	425	16 598	326	16 924	102,6	97,9	102,5	96,0	10.6
Lådfabriker	34	615	8	623	97,8	..	98,1	89,0	12.7
Fanér- o. plywoodfabriker	12	1 209	102	1 311	101,8	..	100,8	99,5	4.4
Byggnadssnickerifabriker	239	6 541	123	6 664	102,0	..	102,0	97,8	8,6
Möbelfabriker	292	5 526	223	5 749	100,5	101,8	100,5	99,4	5,1
Svarveri- o. skidfabriker	101	2 374	142	2 516	101,5	..	101,6	100,7	5,1
Annan trävaruindustri	82	1 522	216	1 738	102,2	99,1	101,8	92,8	12,7
Massa- o. pappersindustri	235	37 266	4 390	41 656	102,2	98,6	101,9	94,7	13,6
Massafabriker	58	15 552	275	15 827	101,6	92,0	101,4	92,2	15,5
Pappersbruk o. pappfabr.	57	17 511	2 607	20 118	102,5	97,8	101,8	95 0	13,7
Wallboardfabriker	9	1 874	82	1 956	105,7	..	105,7	105,0	7.5
Papp- o. pappersvaruind.	111	2 329	1 426	3 755	102,1	101,2	101,8	98,6	7,6
Grafisk industri	469	15 861	3 477	19 338	100,8	100,1	100,7	91,8	15.6
Bokbinderier	60	1 255	1 446	2 701	100,6	98,6	99,5	98,1	7.8
Bok- o. accidenstryckerier	229	6 068	1 173	7 241	100,4	101,0	100,5	93,6	13,3
Tidningstryckerier	113	6 546	562	7 108	100,5	103,7	100,8	86.8	21,3
Annan grafisk industri	67	1 992	296	2 288	103,1	97,4	102,3	93,4	14,2
Livsmedelsindustri	673	19 701	7 857	27 558	104,3	105,4	104,6	94,9	16,3
Kvarnar	31	935	187	1 122	101,1	..	101,7	79,1	28.3
Bageriindustri	218	4 007	2 043	6 050	105,1	107,7	106,0	99,1	13,2
Sockerindustri	17	2 145	354	2 499	104,9	99,2	104,1	87.2	22,0
Choklad- o. konfektind.	52	1 039	1 688	2 727	107.6	105,2	106,1	101,2	12 4
Mejeriindustri	74	3 505	483	3 988	107.9	105.5	107,6	101.6	13 5
Slakterier o. charkuterier	164	6 190	1 439	7 629	102,5	103,4	102,7	91,7	18.2
Fiskkonservfabriker	35	483	855	1 338	99.2	96.5	97,5	88,4	17.2
Fruktkonservindustri	16	248	402	650	105,5	146,2	127,5	109.2	20,0
Margarinindustri	7	262	48	310	101,2	..	101,0	88,8	18.1
Annan livsmedelsindustri	59	887	358	1 245	101,8	99,7	101,2	93,3	12,7

[1] Indextal har ej beräknats för grupper om mindre än 200 arbetare. — [2] I arbete eller frånvarande av personliga skäl (jfr Soc. Medd. 1957: 1, s. 34).— [3] Sjukdom, semester o. dyl.

TAB. 1 (forts.). SYSSELSÄTTNING INOM INDUSTRIN I JUNI 1957

Bransch	Antal redovisade företag	Antal i juni 1957 redovisade arbetare (exkl. permitterade)			Indextal för juni 1957 (maj 1957 = 100)				Antal arbetare (%), frånvarande av personliga skäl
					Antal anst. arbetare (exkl. permitterade)			Antal i arbete varande arbetare	
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		
Dryckesvaru- o. tobaksind. .	152	5 550	1 902	7 452	108,9	104,3	107,7	102,7	14,0
Dryckesvaruindustri . . .	144	5 172	1 015	6 187	109,3	107,9	109,1	102,6	14,8
Tobaksfabriker	8	378	887	1 265	103,8	100,6	101,5	103,3	10,1
Textil- o. beklädnadsind. .	778	19 659	34 330	53 989	101,1	99,6	100,1	98,5	8,2
Ylleindustri	56	2 546	2 463	5 009	98,0	98,1	98,0	97,7	7,0
Bomullsindustri	52	5 853	4 347	10 200	100,8	99,0	100,0	99,6	7,6
Linne- o. juteindustri . .	10	868	1 098	1 966	100,6	99,2	99,8	100,8	10,0
Trikåfabriker	123	1 547	4 785	6 332	100,0	99,9	100,0	99,2	7,1
Sömnadsindustri . . .	342	4 151	17 126	21 277	100,8	99,6	99,8	98,2	8,0
Hatt- o. mössfabriker . .	35	321	981	1 302	99,4	97,4	97,9	86,1	16,9
Annan textil- o. beklädn.ind.	160	4 373	3 530	7 903	104,3	101,2	102,9	99,3	9,6
Läder-, hår- o. gummivaruind.	306	10 009	5 506	15 515	100,8	99,0	100,2	99,2	5,9
Garverier	24	1 321	121	1 442	100,8	..	100,8	98,8	6,7
Päls- o. skinnvarufabr. .	75	953	815	1 768	100,7	97,4	99,2	97,1	6,7
Skoindustri	100	2 882	2 107	4 989	100,4	101,2	100,7	101,0	4,0
Andra lädervarufabriker .	45	701	539	1 240	98,3	92,6	95,8	95,8	5,6
Gummivarufabriker . . .	14	3 475	1 745	5 220	101,2	99,7	100,7	99,3	6,9
Annan läder-, hår- o. gummiv.-industri	48	677	179	856	102,9	..	101,4	97,3	8,1
Kemisk o. kemisk-tekn. ind.	264	14 046	3 336	17 382	103,2	100,0	102,6	96,1	13,5
Rent kemisk industri . .	24	4 429	135	4 564	103,5	..	103,4	91,7	19,4
Färg-, olje- o. parfymfabr.	85	3 474	814	4 288	105,0	98,2	103,7	96,8	13,2
Sprängämnesfabriker . .	8	1 471	649	2 120	101,4	100,2	101,0	99,0	8,3
Tändsticksfabriker . . .	8	964	728	1 692	100,4	99,3	99,9	101,3	9,1
Annan kemisk-tekn. ind. .	139	3 708	1 010	4 718	102,6	101,7	102,4	96,4	12,0
Samtl. industrigrupper	**6 981**	**377 543**	**79 546**	**457 089**	**101,8**	**100,2**	**101,5**	**96,1**	**11,7**
Statl. verk o. byggnadsarb.	237	41 374	1 455	42 829	101,3	100,5	101,2	94,7	13,4
Mek. o. elektr. verkstäder	83	11 703	441	12 144	100,5	99,1	100,4	98,4	9,8
Skeppsvarv	3	3 101	24	3 125	100,2	..	100,1	90,9	19,2
Beklädn. verkst., förråd o. d.	56	745	360	1 105	96,8	103,2	98,7	92,2	12,9
Sprängämnesfabriker . .	3	650	403	1 053	100,0	99,3	99,7	99,7	4,0
Byggnads- o. anläggn.-arb.	92	25 175	227	25 402	101,9	101,8	101,9	93,3	14,8

Tab. 2. Indextal (uträknade enligt kedjemetod, juni 1956 = 100) för antal anställda arbetare[1] inom industrin juli 1956—juni 1957

Bransch	1956						1957					
	juli	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	mars	april	maj	juni
Gruvindustri	102,2	101,2	100,1	100,3	100,5	100,4	100,9	101,6	101,7	101,9	102,0	103,7
Metall- o. verkstadsindustri	98.9	99.2	99,6	100,1	100,3	99.5	99,7	100,2	100,5	100,4	100,4	101,5
Jord- o. stenindustri . . .	100,9	100,0	98,5	97,2	95,7	92,4	91,6	91,2	92,1	93,2	96,6	98,2
Träindustri	98,6	97,4	95,7	94,0	92,1	89,7	90,1	91,5	93,7	94,7	95.6	97,4
Massa- o. pappersindustri .	100,2	99,3	98,9	99,5	99,3	98,6	98,3	98,3	98.5	98,2	99,0	100,9
Grafisk industri	99,8	99,7	100,3	100,6	100,8	100,2	99,5	99,7	99,6	98,8	98,9	99,6
Livsmedelsindustri	101.8	100,1	99,9	102,4	101,7	96,5	94,1	93,9	93,1	93,1	94,6	99,0
Dryckesvaru- o. tobaksind.	100,0	91,8	86.0	84.2	83,9	87.8	82,7	82,1	82,8	84,4	86.3	92,9
Textil- o. beklädnadsind. .	99,1	99.6	100,5	100.5	100.4	98,9	99,6	100,6	100,8	100,5	99,4	99.5
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	98,8	99,3	100,4	101,1	102.4	101,9	103,2	103,9	104,1	103,9	102,9	103,1
Kemisk o. kemisk-tekn. ind.	100,3	99.6	99,2	99,2	99,4	98,5	97,9	98,2	98,4	97,9	98,2	100,8
Samtliga industrigrupper	**99,5**	**99,2**	**99,1**	**99,3**	**99,1**	**97,8**	**97,7**	**98,2**	**98,6**	**98,6**	**98,9**	**100,4**

[1] Se not 2, sid. 518.

Tab. 3. Verksamheten vid arbetsförmedlingarna under juni 1957

	Arbetssökande personer		Lediga platser	Tillsatta platser			Därav 1-dagsplatser
	Hela antalet	Därav manliga		Manliga	Kvinnliga	Summa	
Summa juni 1954	125 547	75 013	144 230	61 703	34 940	96 643	25 480
» » 1955	127 093	76 131	148 479	62 620	35 604	98 224	23 880
» » 1956	134 304	80 801	139 845	62 513	33 125	95 638	22 466
» maj 1957	152 937	99 298	125 850	56 730	31 797	88 527	20 675
» juni 1957	142 288	87 319	122 215	56 585	32 350	88 935	20 516
Därav							
Jordbr., trädgårdsskötsel o. fiske	2 913	2 770	4 579	3 029	691	3 720	179
Skogsbruk	3 802	3 793	3 225	2 522	230	2 752	229
Malmbrytn. o. metallind.	7 615	7 104	7 252	3 348	218	3 566	23
Trä-, graf. o. pappersind.	3 408	3 054	2 150	1 319	142	1 461	27
Byggnadsverksamhet	19 229	19 229	11 487	9 873	1	9 874	165
Övriga industrigrupper	8 917	3 927	6 300	2 043	1 464	3 507	20
Samfärdsel	7 688	7 357	20 279	17 673	258	17 931	6 732
Handel	10 003	3 832	20 834	4 384	10 022	14 406	4 107
Förvaltning o. fria yrken	14 451	8 045	13 307	4 134	3 680	7 814	910
Sjukvård o. husligt arbete	10 382	193	20 490	200	13 132	13 332	4 780
Därav under 18 år	42 953	20 779	19 881	8 132	8 483	16 615	131

Tab. 4. Vid arbetsförmedlingen anmälda arbetslöshetsförsäkrade arbetslösa juli 1956—juli 1957

År Månad	Män	Kvinnor	Summa	I % av medlemsantalet		
				Samtliga	Industriarbetare	Byggnadsarbetare
1956						
Juli	5 381	1 450	6 831	0,5	0,7	0,8
Augusti	6 486	1 692	8 178	0,7	0,7	1,2
September	6 977	1 739	8 716	0,7	0,7	1,4
Oktober	8 387	2 325	10 712	0,9	0,8	1,9
November	13 348	2 681	16 029	1,3	1,0	3,7
December	20 957	3 127	24 084	1,9	1,3	6,6
1957						
Januari	32 518	3 895	36 413	2,9	1,9	10,3
Februari	29 642	3 333	32 975	2,6	1,6	9,5
Mars	29 709	3 213	32 922	2,6	1,5	9,7
April	30 814	2 793	33 607	2,7	1,3	10,4
Maj	21 626	2 567	24 193	1,9	1,0	6,9
Juni	13 477	2 058	15 535	1,2	0,8	4,3
Juli [1]	—	—	10 102	0,8	—	1,7

[1] Preliminära uppgifter.

Konsumentprisindex för juni 1957

Konsumentprisindex för juni 1957 har av socialstyrelsen beräknats till 145 mot 144 för maj i år. Med två decimaler är relationstalet 144,62 för juni mot 144,06 för maj (år 1949 = 100).

Av indextalen för de olika huvudgrupperna av varor och tjänster har talet för livsmedel stigit från 155 till 157 och talet för diverse från 141 till 142, medan talet för bostad, bränsle och lyse sjunkit från 145 till 144. För övriga huvudgrupper är indextalen oförändrade.

Av prisrörelserna mellan maj och juni kan nämnas prishöjningar på flertalet kött-, fläsk- och charkuterivaror samt prissänkningar på kaffe, socker och sötmandel. Vidare har prissänkningar på kol, koks och eldningsolja noterats. Vad beträffar diverseposten har höjningen av brevportot och dyrare hemhjälp endast delvis motvägts av en prissänkning på bildäck.

B. D.

Tab. 1. Konsumentprisindex 1950—juni 1957 (År 1949 = 100) [1]

Tidpunkt	Livsmedel	Alkoholhaltiga drycker o. tobak	Bostad, bränsle o. lyse	Därav		Kläder o. skor	Inventarier o. hushållsgeråd	Diverse	Totalindex	Kommerskollegii partiprisindex [2]
				bostad	bränsle o. lyse					
1950 årsm.	102	102	99	100	96	102	101	100	**101**	105
1951 »	119	116	110	102	130	124	118	112	**117**	134
1952 »	134	120	117	108	139	127	127	121	**126**	142
1953 »	137	122	120	116	129	123	127	124	**128**	134
1954 »	137	129	122	120	125	123	126	126	**129**	133
1955 »	144	132	126	124	130	120	127	129	**133**	138
1956 »	154	135	139	135	147	120	129	134	**139**	145
1956 juni	156	132	138	135	143	121	129	133	**139**	146
juli	155	133	138	135	145	120	130	134	**139**	145
aug.	155	133	139	135	147	120	129	135	**140**	145
sept.	153	133	139	135	148	120	129	136	**139**	145
okt.	153	133	140	135	150	121	129	136	**139**	145
nov.	153	149	141	135	152	121	130	137	**141**	146
dec.	154	149	143	135	159	121	130	138	**142**	147
1957 jan.	156	150	147	138	164	121	131	139	**144**	148
febr.	156	150	147	138	165	121	132	139	**144**	147
mars	154	150	148	138	165	121	132	140	**143**	147
april	154	150	146	138	161	122	131	141	**144**	147
maj	155	151	145	138	158	122	132	141	**144**	147
juni	157	151	144	138	156	122	132	142	**145**	147

[1] Konsumentprisindex jämte äldre serier avseende detaljprisernas utveckling t. o. m. år 1956, återfinns i Soc. Medd. 1957: 4 sid. 253. — [2] Reviderad serie. Tidigare här redovisad serie byggde på 1935 som basår (omräknad till 1949 = 100). Se vidare Komm. Medd. 1957: 4.

Tab. 2. Indextal för olika delposter samt dessas förändringar år 1956 och april—juni 1957

Huvudgrupper och undergrupper (1957 års gruppering)	Indextal (1949 = 100)				Vägningstal 1957	Procentuell förändring dec. 1956–juni 1957 [1]
	1956	April 1957	Maj 1957	Juni 1957		
Livsmedel	**154**	**154**	**155**	**157**	**327**	+ **2**
Mjöl, gryn o. bröd	149	156	156	156	37	+ 3
Mejeriprodukter	149	149	150	151	53	+ 1
Matfett utom smör	138	126	126	126	9	—
Ägg	127	115	128	127	9	+ 10
Kött	198	199	199	205	20	+ 3
Fläsk	189	180	186	202	23	+ 4
Charkuterivaror o. köttkonserver	158	159	161	164	22	+ 1
Fisk och fiskkonserver	151	157	156	156	12	+ 1
Rotfrukter och grönsaker	168	140	135	136	16	— 12
Frukt och bär	128	133	133	135	33	+ 3
Specerier	182	185	184	183	52	— 1
Läskedrycker och svagdricka	126	129	130	132	8	+ 3
Förtäring utom hemmet	159	166	168	171	33	+ 4
Alkoholhaltiga drycker o. tobak	**135**	**150**	**151**	**151**	**95**	**0**
Spritdrycker och vin	150	180	180	180	55	0
Öl	126	129	130	131	10	+ 2
Tobak	126	126	126	126	30	—
Bostad, bränsle och lyse	**139**	**146**	**145**	**144**	**145**	— **1**
Bostad utan bränsle och lyse	135	138	138	138	89	—
Bränsle och lyse	147	161	158	156	56	— 2
Kläder och skor	**120**	**122**	**122**	**122**	**126**	+ **1**
Kläder	118	119	120	120	105	+ 1
Konfektion o. skrädderiarb.	121	123	122	123	61	0
Underkläder och strumpor	101	99	99	98	15	— 2
Päls- o. skinnvaror, huvudbonader, handskar m. m.	113	113	114	114	11	+ 1
Tyger, garner o. sybehör	128	132	133	134	18	+ 4
Skor	135	137	138	138	21	+ 2
Inventarier och husgeråd	**129**	**131**	**132**	**132**	**90**	+ **2**
Möbler	133	132	133	133	11	+ 1
Radio och musikinstrument	115	118	120	120	7	+ 2
Armatur, husgeråd o. verktyg	132	137	138	138	30	+ 4
Hushållstextilier	123	125	126	126	17	+ 1
Mopeder, cyklar, sportartiklar o. leksaker	135	134	135	135	16	0
Personliga effekter	117	119	119	119	9	0
Diverse	**134**	**141**	**141**	**142**	**217**	+ **3**
Sjukvård	122	122	122	122	17	0
Kroppsvård	128	134	136	136	15	+ 2
Rengöringsmedel och tvätt	96	97	98	98	11	+ 2
Undervisning, läsning o. skrivmateriel	160	168	168	168	21	+ 1
Post och tele	154	167	167	170	12	+ 9
Nöjen och rekreation	134	141	141	141	17	+ 2
Resor	137	147	148	148	41	+ 3
Motorfordon	128	136	136	136	61	+ 3
Hemhjälp	161	168	168	172	10	+ 3
Blommor m. m.	130	129	129	129	12	0
Totalindex	**139**	**144**	**144**	**145**	**1 000**	+ **1**

[1] Beräknad på indextal med två decimaler. Siffran 0 anger en förändring mindre än en halv procent.

Litteraturöversikt

(11 juni—10 juli 1957)

Socialstyrelsens bibliotek hålls öppet för allmänheten kl 10—15; under sommarmånaderna kl 10—14 (lördagar 9—13)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen [1]

Allmänna sociala frågor

DAHLSTRÖM, E. Causal explanation in sociological research. [Med kommentarer.] Acta sociologica 1957, nr 3.

ERDMANN, E.-G. Sozialpolitische Aufgaben im Rahmen der europäischen Wirtschaftsgemeinschaft. Der Arbeitgeber 1957, nr 10.

JONASSON, SVEN. Internationell klassificering efter yrke och status. TCO-tidningen 1957, nr 12.

KRISTENSEN, K. J. Ejendomsbeskatningen i Norge, Sverige og Danmark. Nordisk kontakt 1957, nr 10.

LAMPMAN, R. J. Recent thought on egalitarianism. The quarterly journal of economics 1957, nr 2.

LARSSON, SVEN & BERGKVIST, ULLA. Sexualfrågan i fängelset. Populär tidskrift för psykologi och sexualkunskap 1957, nr 2.

LINDGREN, O. Arbejdsudvidelse. Lön og virke 1957, nr 12.

NURKSE, R. Reflections on India's development plan. The quarterly journal of economics 1957, nr 2.

Criminalité, organisation judiciaire et mesures de traitement dans six territoires sous tutelle. International review of criminal policy juli 1956.

Current economic developments in Europe. Economic bulletin for Europe 1957, nr 1.

Existing conditions with respect to the traffic in persons and prostitution in selected British trust and non-self-governing territories. International review of criminal policy juli 1956.

Institutional treatment of juvenile offenders in selected non-self-governing territories. International review of criminal policy juli 1956.

Sverige

ALM, I. Aktuella socialmedicinska synpunkter på adoptionsproblemet. Socialmedicinsk tidskrift 1957, nr 6.

BJÖRKENHED, S. Varför så många bilstölder? Försäkringstidningen 1957, nr 3.

LUNDQVIST, A. Hur känner vi igen missanpassning på arbetsplatsen? Statstjänstemannen 1957, nr 5.

WELINDER, C. Pensioneringsförslagens ekonomiska konsekvenser. Svensk tidskrift 1957, nr 5/6.

ÅMAN, V. Lagstadgat eller avtalsfäst uppsägningsskydd. [Anförande.] TCO-tidningen 1957, nr 10.

Länsindelningen föråldrad anser statsrevisorerna. Sveriges landstings tidskrift 1957, nr 3.

Amerikas förenta stater

HANMER, F. J. Recipients of old age assistance: Personal and social characteristics. Social security bulletin 1957, nr 4.

KARTER, TH. The development of organized recreation in the United States. Social security bulletin 1957, nr 5.

Industrial personnel security review operations, 1955—56. Monthly labor review 1957, nr 4.

Belgien

LAGASSE, A. Le mouvement social en 1956. Bulletin de l'institut de recherches économiques et sociales 1957, nr 4.

Danmark

SKALTS, VERA. Mödrehjælp og svangerskabslov. Månedsskrift for praktisk lægegerning og social medicin 1957, nr 6.

Finland

JUNNILA, A. De finska livförsäkringsbolagens åtgärder för skyddande av livförsäkringarna mot inflation. Nordisk försäkringstidskrift 1957, nr 3.

NIEMINEN, A. Institutioner som bedriver socialforskning i Finland. Social tidskrift 1957, nr 1/2.

WARIS, H. Socialforskningens utveckling i Finland. Social tidskrift 1957, nr 1/2.

Socialutgifterna år 1955. Social tidskrift 1957, nr 1/2.

Norge

BJERKHOLT, AASE. Familien og samfunnet. Sosialt arbeid 1957, nr 5.

Schweiz

Problèmes économiques et sociaux de l'heure actuelle. Journal des associations patronales 1957, nr 27.

Sovjetunionen

An estimate of the national accounts of the Soviet Union for 1955. Economic bulletin for Europe 1957, nr 1.

[1] I denna avdelning tidigare upptagna artiklar finns införda i ett särskilt kortregister, som är tillgängligt i socialstyrelsens bibliotek.

Storbritannien

ENGSTRÖM, S. Åter till livet. [Rehabiliteringen av skadade i England.] Skogsindustriarbetaren 1957, nr 12.

Tyskland

BOLIN, B. & RAMSTÉN, N. Medbestämmanderätten i Tyskland. Fackföreningsrörelsen 1957, nr 24—25/26.

SPIEKER, W. Zum Rechtsschutz des vorbestraften Arbeitnehmers. Soziale Sicherheit 1957, nr 6.

Ungern

The Hungarian economy in the spring of 1957. Economic bulletin for Europe 1957, nr 1.

Arbetarskydd

Amerikas förenta stater

Preliminary estimates of work injuries in 1956. Monthly labor review 1957, nr 4.

Canada

Labour legislation in Ontario, 1957. The labour gazette 1957, nr 5.

Ceylon

Protection of women and young persons in employment: Recent legislation in Ceylon. Industry and labour 15 juni 1957.

Arbetslön och arbetstid

CRONER, F. Nya internationella lönejämförelser. Fackföreningsrörelsen 1957, nr 23.

LANCASTER, K. Protection and real wages: A restatement. The economic journal juni 1957.

Regenerierung der Arbeitskraft. Wirtschaftswissenschaftliche Mitteilungen 1957, nr 6.

Sverige

HERNER, EVA. Lönestatistik och kontorsbiträdeslöner. Statstjänstemannen 1957, nr 6/7.

Femdagarsvecka i bank. Bankvärlden 1957, nr 5.

Amerikas förenta stater

DAVID, LILY MARY & HELM, D. L. Major wage developments in 1956. Monthly labor review 1957, nr 4.

SAMUELS, N. J. Effects of the $ 1 minimum wage in seven industries. Monthly labor review 1957, nr 4.

Danmark

Arbejdstidsproblemet i ny belysning. Arbejdsgiveren 1957, nr 11.

Finland

LAURILA, E. H. The recent development of wages and prices. Economic review 1957, nr 2.

WAHLBECK, L. Orsakerna till inkomtsnivåns variationer. Industritidningen 1957, nr 3.

Norge

HARLEM, G. Bedriftspensjonering og spesialtrygder lösningen på våre pensjonsproblemer. Norsk handel 1957, nr 10.

Schweiz

Les salaires agricoles en Suisse. Journal des associations patronales 1957, nr 24.

Tyskland

BEYKIRCH, H. Zur Situation der effektiven und tariflichen Gehaltsentwicklung der Angestellten. Wirtschaftswissenschaftliche Mitteilungen 1957, nr 6.

SPIEGELHALTER, F. Aus der Praxis der Erfolgsbeteiligung. Der Arbeitgeber 1957, nr 9—12.

Arbetsmarknad och arbetslöshet

TEICHMANN, U. Europäische Integration und Landwirtschaft. Wirtschaftswissenschaftliche Mitteilungen 1957, nr 6.

Sverige

BJÖRKMAN, J. Teknikerbristen är överdriven? Industria 1957, nr 6.

HOLMBERG, P. Behöver industrin flickorna? Yrke och utbildning 1957, nr 2.

LINDMAN, P. 3000 ungdomar anmälda som arbetslösa. Standardkrav hindrar yrkesutbildning? Arbetsgivaren 1957, nr 12.

MONTAN, K. Stödåtgärder åt handikappad ungdom. Sveriges landstings tidskrift 1957, nr 3.

NEYMARK, E. Slentrian eller realism? Yrke och utbildning 1957, nr 2.

OLSON, TORSTEN. Fysiska arbetskrav vid vägarbete. Arbetsmarknaden 1957, nr 5.

RYTTERBRANT, O. Dilemmat i skogsbygden. Skogsindustriarbetaren 1957, nr 13.

SUNDBERG, H. Räcker arbetskraften i Bohuslän? Plan 1957, nr 3.

SWENSSON, ÅKE. Medicinska synpunkter på natt och skiftarbete. Arbetsmarknaden 1957, nr 5.

Arbetsvärdering av kontorspersonal inom domänverket. Statstjänstemannen 1957, nr 5.

Amerikas förenta stater

LANDAY, D. M. & NAPIER, ELIZABETH. Characteristics of the insured unemployed, 1956. Monthly labor review 1957, nr 5.

MEDVIN, N. Employment problems of older workers. Social security bylletin 1957, nr 4.

ÅSBRINK, S. H. Automationserfarenheter från USA. Industriförbundets meddelanden 1957, nr 4.

Nonproduction workers in factories, 1919—56. Monthly labor review 1957, nr 4.

Survey of the employment of college women graduates in the United States. Industry and labour 15 juni 1957.

Finland

SALOVAARA, H. Sysselsättningslagen. Social tidskrift 1957, nr 3/4.

Frankrike

ROUSSELET, J. La mise de l'adolescent au travail et son placement. — Une expérience française. Courrier [du] centre international de l'enfance 1957, nr 3.

Employment trends in France in 1956. Industry and labour 15 juni 1957.

Malaya

The employment situation in Malaya in 1955. Industry and labour 15 juni 1957.

Norge

ANDREASSEN, E. Omkring de unge kvinners yrkesvalg. Nordisk yrkesvägledning 1957, nr 2.

ROKSAND, B. De unges yrkesönsker. Nordisk yrkesvägledning 1957, nr 2.

WELHAVEN, KAREN-MARGRETHE. Arbeidskonsulentene i virksomhet. (Foredrag.) Sosialt arbeid 1957, nr 4.

Tyskland

KRANZ, G. Arbeitslosenversicherungspflicht und Arbeitslosenversicherungsfreiheit in der Landwirtschaft. — Ein Nachtrag. Bundesarbeitsblatt 1957, nr 11.

KURTH, R. Das Recht der Arbeitsfürsorge. Nachrichtendienst des deutschen Vereins für öffentliche und private Fürsorge 1957, nr 7.

WISTINGHAUSEN, R. v. Die Aufnahme ausländischer Praktikanten in der Bundesrepublik. Bundesarbeitsblatt 1957, nr 11.

Storbritannien

FLEXNER, J. A. & RITTER, ANN S. Experience with development areas in Great Britain. Monthly labor review 1957, nr 5.

Age and regional analysis of employees. Ministry of labour gazette 1957, nr 6.

Befolkningsfrågor

PENROSE, E. F. Malthus and the underdeveloped areas. The economic journal juni 1957.

Sverige

LASSINANTTI, R. En gränsbygds dilemma. [Tornedalen.] Tiden 1957, nr 6.

Storbritannien

Resettlement of Hungarian refugees. Ministry of labour gazette 1957, nr 6.

Tyskland

Entwicklung und Struktur der Wanderungen zwischen dem Bundesgebiet der sowjetischen Besatzungszone und Berlin. Wirtschaft und Statistik 1957, nr 6.

Bostadsförhållanden och samhällsplanering

PALLADIO, A. Stadsbyggnadsteori på 1500-talet. Plan 1957, nr 3.

Sverige

H[ENNERMARK], G. Inkomst och hyra. Statistiska meddelanden från Göteborgs stads statistiska byrå 1957, nr 2.

JOHANSSON, ALF. Att bo i småhus i stad. Att bo 1957, nr 2.

ÅKERMAN, G. Bostadsefterfrågan och dess priskänslighet. Ekonomisk tidskrift 1957, nr 2.

Amerikas förenta stater

MURPHY, KATHRYN R. Characteristics of new 1-family houses, 1954—56. Monthly labor review 1957, nr 5.

SJÖBERG, A. Planering av shoppingcentra — några amerikanska erfarenheter. Att bo 1957, nr 2.

Finland

Bostadsproduktionen i städerna och köpingarna år 1956. Social tidskrift 1957, nr 3/4.

Norge

MALLING, V. Lang vei til arbeidsplassen. Norges industri 1957, nr 10.

Sovjetunionen

LIPPA, A. Byggnadsverksamhet i öster. Finsk kommunaltidskrift 1957, nr 6.

Storbritannien

LANG, P. Suptopia — mardrömmen om det engelska landskapets förfulning. Plan 1957, nr 3.

Föreningsväsen, kollektivavtal och arbetskonflikter

Sverige

HOLMBERG, P. Avtalsrörelsen 1957 — en krönika. Fackföreningsrörelsen 1957, nr 24—25/26.

LARSSON, CURT O. Svensk syndikalism. Statsvetenskaplig tidskrift 1957, nr 2/3.

MALMBERG, K.-G. Domängårdsanda. Skogsindustriarbetaren 1957, nr 12.

Amerikas förenta stater

HERLIHY, ANN J. & MOEDE, H. H. Analysis of work stoppages during 1956. Monthly labor review 1957, nr 5.

Brasilien

RUSSOMANO, M. V. Los contratos colectivos de trabajo en el sistema legislativo del Brasil. Revista de trabajo 1957, nr 1.

Canada

CURTIS, C. H. Labour arbitration procedures. The labour gazette 1957, nr 5.

Ghana

CLASSON, S. Möte med Ghana. Bankvärlden 1957, nr 5.

Schweiz

Von den kantonalen Einigungsämtern behandelte Kollektivstreitigkeiten 1952—1956. Die Volkswirtschaft 1957, nr 6.

Tyskland

BOLIN, B. & RAMSTÉN, N. Driftsrådens medbestämmanderätt — fackföreningarna och driftsråden. Fackföreningsrörelsen 1957, nr 23.

SCHRAFT, H. Die Rechtsprechung des Bundessozialgerichts zum Revisionsverfahren nach dem Sozialgerichtsgesetz. Bundesarbeitsblatt 1957, nr 11.

Hälso- och sjukvård

HOLMÉN, F. Rehabilitering i England och Österrike. [Intervju.] Sveriges landstings tidskrift 1957, nr 5.

MINKOWSKI, A. Les insuffisances des lois sociales (surveillance de la grossesse) dans le cadre d'un programme d'expansion démographique. Courrier [du] centre international de l'enfance 1957, nr 2.

Sverige

AHLSTEN, S. Kampen mot karies i Uppsala län. Sveriges landstings tidskrift 1957, nr 3.

BERFENSTAM, R. M. FL. Barnolycksfallen i Stockholm år 1955. Sv. läkartidningen 1957, nr 24.

FAST, E. Sjukhusbyggnadskvoten. Sveriges landstings tidskrift 1957, nr 5.

FRANZÉN, B. Mentalvårdens kris och vägen därur. Socialmedicinsk tidskrift 1957, nr 6.

RIKSFÖRBUNDET FÖR SEXUELL UPPLYSNING. Remissvar i abortfrågan. Populär tidskrift för psykologi och sexualkunskap 1957, nr 2.

Italien

PINTO, D. C. Contributo allo studio della tubercolosi nel personale di assistenza sanatoriale. Previdenza sociale 1957, nr 1.

VALLEGIANI, L. Atteggiamenti psicologici del tubercolotico stabilizzato nei confronti del recupero sociale. Previdenza sociale 1957, nr 1.

Norge

NATVIG, H. Den norske bedriftslegeordning. Sosialt arbeid 1957, nr 4.

Jordbruksfrågor

Sverige

Jordbruksprisər och indexavtal. Affärsvärlden 1957, nr 25.

Kooperation

ERONN, L. Vad gör Nordisk andelsforbund. Kooperatören 1957, nr 10,

Sverige

JOHANSSON, ALBIN. Medlemsinflytandet. Vi 1957, nr 24.

NILSSON, HENRY. District warehouses in Sweden. Review of international cooperation 1957, nr 6.

Amerikas förenta stater

ERICSON, ANNA-STINA. Consumer cooperatives in an expanding economy. Monthly labor review 1957, nr 5.

Sovjetunionen

AIZSILNIEKS, A. P. Consumers' co-operatives in the USSR. Kooperatören 1957, nr 10.

Nykterhetsfrågor

Sverige

DAVIDSSON, G. »Sämre än i fängelser» — »De vill inte förstå». [Vårdanstalter för alkoholister.] Metallarbetaren 1957, nr 27/28.

GIERTZ, A. Nykterhetsnämndernas personalproblem än en gång. Nykterhetsvården 1957, nr 5.

Danmark

RÖGIND, S. Alkoholismefrekvens og alkoholismebekæmpelse i Danmark. Nykterhetsvården 1957, nr 5.

Priser, levnadskostnader, konsumtion

HOFSTEN, E. v. Kan levnadsnivåns höjd mätas? Sv. sparbankstidskrift 1957, nr 4.

HURWITZ, A. & BLACKMAN, W. The British and the United States consumer price indexes. Monthly labor review 1957, nr 4.

Sverige

ALBINSSON, GÖRAN. Den privata konsumtionen år 1965. Svensk handel 1957, nr 8.

[BENTZEL, R.] Vår privata konsumtion ökad 60 procent per person sedan 1931. Arbetsgivaren 1957, nr 12.

HOFSTEN, E. v. Vår förbrukning nu, förr och i framtiden. Ekonomisk revy 1957, nr 6.

THORE, S. A. O. Hushållens sparande. Inflationsinkomstvinsternas inverkan på sparbenägenheten. Ekonomisk tidskrift 1957, nr 2.

WALLANDER, J. Studium av konsumtionens förändring ger oss fingervisning om framtiden. Arbetsgivaren 1957, nr 12.

ÖSTERGREN, B. Barn, bilar och bostäder. SACO-tidningen 1957, nr 3.

Amerikas förenta stater

JAMES, E. D. Relative importance of consumer price index components. Monthly labor review 1957, nr 5.

USA-konjunkturen. Affärsvärlden 1957, nr 25.

Belgien

BAUDHUIN, F. Prix, consommation, balance et revenus en 1956. Bulletin de l'institut de recherches économiques et sociales 1957, nr 4.

Finland

Förhandsuppgifter om undersökningen rörande löntagarnas levnadskostnader åren 1955—56. Social tidskrift 1957, nr 3/4.

Socialförsäkring och socialvård

PETRILLI, G. El financiamiento del seguro de enfermedad. Revista de trabajo 1957, nr 2.

Sverige

ANDERSSON, OLOF. Vårdavgifterna för utomlänspatienter vid landets kroppssjukhus från 1800-talets början till dagens ULP-avtal. Sjukhuset 1957, nr 6.

GRÖNQVIST, TH. Fattigvårdens omfattning under fattigvårdslagen 1918—1956. Fackföreningsrörelsen 1957, nr 27/28.

HÖJER, K. M. FL. Från fattigvård till socialvård. [Radiodebatt.] Sv. socialvårds tidning 1957, nr 6.

LINDBLOM, P. Hur långt räcker familjevården? Sv. stadsförbundets tidskrift 1957, nr 8.

— Mot en mera personlig socialvård. Kommunaltjänstemannen 1957, nr 6.

NILSSON, ALBERT. Åldringsvården — ålderdomshemsplaneringen. Sjukhuset 1957, nr 6.
ZACHRISSON, B. Kommunerna och ungdomens fritid. Landskommunernas tidskrift 1957, nr 6/7.
Sjukförsäkring för utlandssvenskarna. Sv. sjukkassetidning 1957, nr 6.

Amerikas förenta stater

WOLKSTEIN, I. Elective coverage under old-age, survivors, and disability insurance. Social security bulletin 1957, nr 5.

Danmark

ANDERSEN, N. E. & ROSTRUP, K. Pristalsreguleret alderdomsforsikring (indeksforsikring). Nordisk försäkringstidskrift 1957, nr 3.
FRANDSEN, E. Oprettelse af værksteder for beskæftigelse af åndssvage. Socialt tidsskrift 1957, nr 6.
SAMBERGS, Å. Danska jordbrukets pensionsfråga. Lantmannen 1957, nr 25.

Frankrike

LAROQUE, P. L'action sanitaire et sociale de la caisse nationale de sécurité sociale. Informations sociales 1957, nr 5/6.

Norge

LANGHOLM, M. Psykiatrisk-psykologisk hjelp i arbeidet med tilpasningsvanskelige barn og unge. Sosialt arbeid 1957, nr 5.
LUND, O. Finansieringen av den nye alderstrygden. Sosial trygd 1957, nr 7.
Barnevernsstatistikk 1954 og 1955. Statistiske meldinger 1957, nr 5.
Folketrygden på regjeringens langtidsprogram. Sosial trygd 1957, nr 6.

Storbritannien

REICHENBACH, B. Labours plan für die Altersversicherung. Soziale Sicherheit 1957, nr 6.

Tyskland

FÜLLE, A. O. Die freiwillige Weiterversicherung. Soziale Sicherheit 1957, nr 6.
WERDIN, K. Lohnausgleich oder Lohnfortzahlung? Soziale Sicherheit 1957, nr 6.

Statistisk teori

FORBRIG. Für eine Normung auf statistischen Gebiet. Statistische Praxis 1957, nr 5.
GRENANDER, U. On the theory of mortality measurement. Skandinavisk aktuarietidskrift 1956, nr 1/2—3/4.
HANSEN, B. Patinkin och pengarna. Kvantitetsteorin redivivus? Ekonomisk tidskrift 1957, nr 2.
JANAKIEFF, R. Kritische Bemerkungen zur Anwendung der Kennziffer Bruttoproduktion für die Einschätzung der Produktionsarbeit des Industriebetriebes. Statistische Praxis 1957, nr 5.
SIEGEL, S. Nonparametric statistics. The American statistician 1957, nr 3.

Sverige

DALENIUS, T. Basurvalet vid detaljhandelsundersökningar. Pris- och kartellfrågor 1957, nr 4.

Undervisning och yrkesutbildning

Highly qualified technical manpower in Western Europe. Economic bulletin for Europe 1957, nr 1.

Sverige

RÖSSEL, J. Sexualundervisningen. Populär tidskrift för psykologi och sexualkunskap 1957, nr 2.
STENHOLM, BRITTA. Praktisk yrkesorientering vid Stockholms folkskolor. Nordisk yrkesvägledning 1957, nr 2.
STJERNQUIST, N. Omläggningen av den samhällsvetenskapliga utbildningen. Statsvetenskaplig tidskrift 1957, nr 2/3.
ÅSTRAND, IRMA. Fysiologiska synpunkter på de skogliga lärlingskurserna. Skogen 1957, nr 12.

Frankrike

CUENIN-HOGARTH, R. Le centre de post-cure et de réadaptation d'Evry-Petit-Bourg. Informations sociales 1957, nr 5/6.
— L'Ecole d'infirmières du Sanatorium des Escaldes. Informations sociales 1957, nr 5/6.
— Le Hameau-Ecole de l'Ile-de-France. Informations sociales 1957, nr 5/6.

Norge

LANGHOLM, M. Utdanning av barnevernarbeidere. Sosialt arbeid 1957, nr 4.

Storbritannien

BONDESON, L. Näringslivets »tronföljdsfråga». [Anm. av Chester, T. E.: »Management succession.»] Arbetsgivaren 1957, nr 12.

Tyskland

GRIES, G. Arbeits- und Berufsfürsorge für Jugendliche. Nachrichtendienst des deutschen Vereins für öffentliche und private Fürsorge 1957, nr 7.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur

BENTZEL, R., [m. fl.] Den privata konsumtionen i Sverige 1931—1965. Sthlm 1957. (Industriens utredningsinstitut.)

BRUZELIUS, A. Författningsförslaget till ny barnavårdslag jämte gällande barnavårdslag, socialhjälpslag och kommunallag med hänvisningar, jämförande översikter m. m. Lund 1957.

DANMARK. Det statistiske departement.
Statistiske meddelelser. Række 4. Khvn 1957.
Bd 162: H. 4. De private husstande ved folketællingen 1950.

DELEGATIONEN FÖR DET INTERNATIONELLA SOCIALPOLITISKA SAMARBETET.
Internationella arbetsorganisationen. 31. Arbetskonferensens 39:e sammanträde m. m. (1956). Sthlm 1957.

EUROPE to-day and in 1960. Vol. 1—2. Publ. by the Organisation for European economic co-operation. Paris 1957.

FINLAND.
Finlands officiella statistik. Hki 1957.
3:48. Lanthushållning. Lantbrukets årsstatistik 1955.

FÖRENTA NATIONERNA.
Report on the world social situation including studies of urbanization in under-developed areas. New York 1957. (Publ. 1957. 4. 3.)

— Department of economic and social affairs.
Economic developments in Africa 1955/56. Suppl. to World economic survey, 1956. New York 1957. (Publ. 1957. 2. C. 3.)

GAD, H. Befolknings- og arbejdskraftproblemer i dansk landbrug. 2. Arbejdskraftproblemer i dansk landbrug. Aarhus 1957. (Studier fra Aarhus universitets økonomiske institut. 13.)

HALLERDT, B. Leva i brukssamhälle. En studie över sociala relationer vid Surahammars bruk 1845—1920. Sthlm 1957. (Svenskt liv och arbete 22.)

HANDELSTJÄNSTEMANNAFÖRBUNDET.
De första decennierna. En bok om HTF. Sthlm 1957.

HÖJER, K. J. Socialförsäkring och socialhjälp. [Utgör 6:e uppl. av En svensk medborgares trygghet mot nöd.] Sthlm 1957.

IBRING, B. Vård och vakt i 50 år. Utg. med anledning av Sveriges fångvårdsmannaförbunds 50-åriga tillvaro, 1906—1956. Gbg 1957.

INGBERK, K., SCHÜTZ, F. & VRETBLAD, E. Markstabilisering genom injektering. Sthlm 1957. (Statens nämnd för byggnadsforskning. Handlingar. 30.)

INTERNATIONELLA ARBETSKONFERENSEN.
42nd session, 1958.
Report. Geneva 1957.
6 (1). Organisation of occupational health services in places of employmant.
7 (1). Conditions of work of fishermen.

INTERNATIONELLA REGLERINGSBANKEN.
Annual report. 27 (1956/57). Basle 1957.

ISLAND. The statistical bureau.
Statistics of Iceland. Reykjav. 1957.
2:12. External trade 1955.
2:14. Elections to Althing 1956.

MINNESSKRIFT utg. av Juridiska fakulteten i Stockholm vid dess 50-årsjubileum 1957. Sthlm 1957.

NORGE.
Norges offisielle statistikk. Rekke 11. Oslo 1957.
261. Telegrafverket 1955/56.
262. Norges bergverksdrift 1955.
265. Ulykkestrygden for industriarbeidere m. v. 1951—52.
266. Forsikringsselskaper 1955.

SARETOK, V. Puts och putsning. Ett kritiskt litteraturstudium. Sthlm 1957. (Statens nämnd för byggnadsforskning. Handlingar. 29.)

SCHWEIZ. Bundesamt für Industrie, Gewerbe und Arbeit.
Schweizerische Sozialgesetzgebung. 1956. Zürich 1957.

— Eidg. statistisches Amt.
Statistische Quellenwerke der Schweiz. Bern 1957.
292. Finanzen und Steuern von Bund, Kantonen und Gemeinden. 1955/56.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1957. Sthlm 1957.
17. Markvård och erosionsskydd. Betänkande avg. [d. 12 juni 1957] av 1949 års jorderosionskommitté. (Jo.)
18. Trafiksäkerhet. 2. Betänkande avg. [d. 27 maj 1957] av 1953 års trafiksäkerhetsutredning. (K.)
19. Biskopsval. Biskopsvalkommitténs betänkande del I. [Avg. d. 2 maj 1957.] (E)
20. Utredning med förslag till ny veterinärtaxa m. m. Avg. [d. 25 maj 1957] av 1954 års veterinärtaxeutredning. (Jo.)
21. Förenklad byggnadslagstiftning. Betänkande avg. [i juni 1957] av 1951 års byggnadsutredning. (K.)

SVERIGES LANTBRUKSFÖRBUND 1917—1957. Sthlm 1957.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK. Sthlm 1957.
Finanser.
Kommunernas finanser år 1954. (Statistiska centralbyrån.)
Folkmängden och dess förändringar.
Folkmängden inom administrativa områden d. 31 dec. 1956. (Statistiska centralbyrån.)
Socialvård.
Samhällets barnavård år 1955. (Socialstyrelsen.)

TYSKLAND. Bundesministerium für Arbeit.
Die soziale Krankenversicherung im Jahre 1955. Bonn 1957.

VIT drar och vinner. Åtta illustrationer till ledarskapets problematik. Sthlm 1957. (Rygaards småskrifter. 5.)

Recensioner

Strøm, Axel: Lærebok i sosialmedisin. Liv og helses forlag, Oslo, 1956. 401 sid. 40,50 nkr.

År 1951 inrättades en professur i socialmedicin vid Oslo universitet genom att hygienprofessuren delades och Axel Strøm själv behöll socialmedicinen (under det att hans medarbetare Haakon Natvig utnämndes till professor i hygien).

Socialmedicinen i Oslo var till en början ett rent teoretiskt ämne, men Strøm utnyttjade en folkskola och en stor fabrik, där han var hälsovårdsläkare, i undervisningen. Nu har socialmedicinska institutionen flyttats till Ullevål och fått klinisk anknytning.

Ändå är det en mäktig prestation av Strøm att ensam skriva en lärobok i ett så brett — och så diffust avgränsat — ämne som socialmedicin.

Första delen (70 sidor) innehåller de allmänna synpunkterna på sambanden mellan samhället och sjukdomarna, inklusive socialmedicinska undersökningsmetoder, både de individuella (kliniska) och de vetenskapliga, samt hälso- och sjukvårdsarbetet genom tiderna.

Andra delen omfattar det norska samhället och dess hälsotillstånd (80 sidor), belyst med talrika tabeller, den medicinska (90 sidor) och sociala (35 sidor) organisationen i Norge samt de »kategorier, som frembyr særlige sosialmedisinske problemer» såsom havande kvinnor, barn, gamla, tuberkulösa, vanföra, blinda och döva m. fl., sinnesslöa, epileptiker, alkoholister, könssjuka och sinnessjuka (i allt 115 sidor). Skildringen, som här i stor utsträckning är en översikt över organisationsformerna, är genomgående illustrerad med norska sifferuppgifter, om sådana finns. Abortavsnittet måste, i avsaknad av norsk abortlag, belysas med de omfattande svenska undersökningarna i saken och med de danska och svenska lagbestämmelserna.

Med denna uppläggning av läroboken — synnerligen rik på fakta, samlade och väl ordnade av en enda författare — blir det inte så mycket plats för mera fördjupade problemdiskussioner. I nästan alla avsnitt finns naturligtvis sammanfattande omdömen, och dessa är genomgående försiktigt och måttfullt avvägda. Ibland kan Strøm dock fälla värdeomdömen, som inte utan vidare följer av givna fakta:

Sid. 62: »Men vi kan ikke se bort fra at sekulariseringen av samfunnet har ført med seg en tydelig usikkerhet på disse områder, og at dette bidrar til å skape den utrygghetsholdning som det moderne menneske så ofte har. Det er vel heller ikke tvil om at den altfor ettergivende og inkonsekvente oppdragelse har sin del av skylden for uheldige atferdsformer hos barn og unge.»

Sid. 60: »Men enda viktigere tør være at det stadige jaget og den sjelelige overanstrengelse som følger av det, fører med seg en overfladiskhet i utnyttingen av fritiden. Avspenning og avslapping blir det vesentlige, mens arbeid med å utvikle sin ånd trer i bakgrunnen. Det er sikkert ikke bare økonomiske grunner som har gjort at kinoer og revyteatre har langt overfløyet teatrene og at den kulørte ukepresse dominerer folks lesning. Tegneseriene er et enda videre skritt, da slipper man endog å lese.»

Sid 64: »Til slutt må nevnes at etter manges uppfatning ligger den dypeste årsak til de mange vanskeligheter som det moderne industrialiserte samfunn står overfor, i at det ikke har et tilstrekkelig dyptgående idégrunnlag. I de siste generasjoner har menneskene opplevet at verdier som tidligere var akseptert som fundamentale, har mistet meget av sin autoritet og bestemmende innflytelse, og nye klare verdier er ikke kommet i stedet. 'I det moderne industrisamfunn er velferdsstaten guddommen', sier Gutorm Gjessing. Men er det et tilstrekkelig grunnlag å bygge på?»

Sid. 373: »Vi minner også om at vi i kapitlet om samfunnslivets innflytelse på helsen har pekt på at i det moderne samfunn er det meget som vanskeliggjør utviklingen av tillfredsstillende sosiale relasjoner mellom menneskene og skaper slike psy-

kologiske faktorer som bl. a. utløser alkoholisme.» Men ett par sidor dessförinnan står det: »Den kroniske alkoholisme er utvilsomt mindre utbredt i samfunnet i dag enn for 100 år siden.»

I allmänna delen finns 8 sidor om problemet Helse med citat av diverse definitioner. Så självklart begreppet i dagligt tal än är, så svårt är det att beskriva, och författarna invecklar sig i cirkelbevis och floskler. Eller beskriver, som t. ex. Soddy, en sådan idealpersonlighet, som väl knappast träffas hos 1 på 1 000. Strøm tillägger själv (sid. 26): »Av særlig interesse for oss er at i begrepet god sjelelig helse inngår tilpassing av individet til den sosiale gruppe eller det samfunn som det tillhører.»

Å andra sidan mäts en grupps (ett samhälles) »hälsa» (sid. 29—30) i frekvensen av icke önskvärda företeelser (överdödlighet och sjuklighet, skilsmässor, utomäktenskapliga födslar, aborter, självmord, alkoholism, narkomani, kriminalitet, prostitution osv.).

Alltså: Individen är ej frisk, om han ej kan anpassa sig till samhället, *men* högre frekvens av missanpassning visar, att samhället är felorganiserat, vantrivsamt — och måste ändras för att passa individerna.

Strøm märker det själv:

»Men dette betyr ikke at konformitet med gruppen alltid innebærer god sjelelig helse. Hvis gruppens (samfunnets) verdisystem er slik at det ikke fremmer medlemmenes etiske utvikling og inngir dem respekt for andre mennesker og andre samfunn, vil tilpassing til gruppen ikke bety sjelelig sunnhet. En nazistisk torturist kunne være vel tilpasset til sin gruppe. Men neppe mange vil kalle en slik person sjelelig sunn, fordi verdisystemet i det nazistiske samfunn var bygget på forakt for andre menneskers og andre samfunns rettigheter. I begrepet 'sosialt velvære' ligger ikke bare at vedkommende må være tilpasset til gruppen, men også at denne er slik at den tilfredsstiller kravene til et godt samfunn, derunder kravet om et høyverdig idégrunnlag.» Ty, säger han på ett annat ställe: »Bare den etisk høyverdige person er helt sjelelig sunn.»

I slutorden kommer Strøm in på ett annat dilemma: »Men riskerer vi ikke gjennom et godt utbygget helsearbeid å holde liv i mange minusvarianter som ville ha gått til grunne under mer primitive forhold, og innebærer ikke dette en risiko for en gradvis forringelse av befolkningens arvestoff? Dette er ett spørsmål som kan rettes til all medisin, men særlig til sosialmedisinen, med alle dens hjelpetiltak til beste for de helsemessig svake. Meningene om dette spørsmål er delte, men mulighetene kan ikke utelukkes.» Endast effektiv arvshygien kan motverka detta. Men dessa risker skymtar blott i ett avlägset fjärran, och idag hotas människosläktet av helt andra faror (det moderna kriget). »For enhver som arbeider for et samfunn som mest effektivt verner liv og helse, er dette (det virkelig overnasjonale samfunn) et vitalt spørsmål», slutar boken.

Hjalmar Sjövall

Sjöström, Henning: Kvinnan och lagen. Wahlström & Widstrand, Stockholm, 1957. 211 sid. 18,50 kr.

Som praktiserande jurist har advokat Henning Sjöström, efter vad han säger i inledningen till sin bok, ofta haft anledning att förvåna sig över allmänhetens vanföreställningar och okunnighet när det gäller skyldigheter och rättigheter i äktenskap och när det gäller familjerätt över huvud. Han vill rikta sin bok mest till kvinnorna, hos vilka han anser okunnigheten störst. Som kollega till författaren vill jag gärna hålla med om att upplysning behövs men vad Henning Sjöström har att säga tål väl att läsas i lika hög grad av män som av kvinnor.

Författaren har i huvudsak disponerat sin bok efter lagens uppställning om äktenskap, barn, förmynderskap och adoption, men har också berört frågor rörande insemination och abort. Han är sakligt övertygande och ger en vederhäftig kommentar till de frågor han berör. Bokens värde ökas av den samling rättsfall, som författaren sammanställt, och som särskilt för vid familjerätt mindre vana jurister kan ge en värdefull ledning för beräkning av underhållsbidrag vid hem- och äktenskapsskillnad.

Boken har sålunda intresse för jurister och i övrigt för dem som sysslar med frå-

gor rörande familjerätt och därmed också underhållsfrågor. Men författaren har eftersträvat att vända sig till en lekmannapublik och velat skriva om lagens bokstav så att boken lätt kan förstås även av den icke lagkunnige läsaren. På det hela taget har han lyckats därmed, men här och var har han lockats använda viss juridisk terminologi, som bort undvikas eller närmare förklaras för att syftet med boken helt skulle uppnås.

Även om författaren sålunda icke i alla stycken lyckats popularisera paragraferna är Kvinnan och lagen en nyttig läsning för dem som söker upplysning i familjerättsliga frågor.

Ingrid Hökerberg

Sociala Meddelanden

Official Journal published monthly by the Social Welfare Board of Sweden

1957, No. 8

CONTENTS

Page

Family counselling. By *Kerstin Widén* 495
Notices:
Treaties on mutual social benefits 502
New convalescent home for the crippled and disabled 502

Periodical surveys

Register 502
Housebuilding in 1956 503
Employment and unemployment 518
Consumer price index for June 1957 521
Literary survey 523
Book notices 529

The Issue in Brief

Family counselling. The Family Counselling Commission recently submitted its final report, which is reviewed by Kerstin Widén. This Commission was formed in 1955 after motions were raised in the Riksdag on setting up a public family counselling service. In its report the Commission recommends that this service be provided by county councils and by towns not belonging to such councils. Public family counselling is defined as an advisory service, primarily designed to overcome difficulties arising between husbands and wives, but also between members of a family in its wider sense. The problems to be coped with may have to do with family finances, the uses of leisure time, relations with friends and neighbours, dissimilar interests and habits, differences over political, moral and religious questions, sex, alcoholism, severe neurotic disturbances, etc. Remedial techniques will consist of talking these things over, augmented by social welfare measures with a view to improving the home environment; in exceptional cases clients will be referred to doctors for treatment. Above all, however, the aim of family counselling is a preventive one, and towards this end emphasis should be placed on education and instruction. Preventive measures against abortion will be an integral part of the service. The reason that the Committee consider that abortion matters should be dealt with by family counselling bureaus is, first and foremost, the necessity of building up abortion prevention work in order that the applicant for abortion can be given satisfactory aftercare, that is to say, family counselling; and further that a dual organization with separate bureaus for abortion prophylaxis and family counselling is considered impractical in view of the shortage of staff. The problems which lead to the desire for abortion, and also to the individual seeking advice from a family counselling bureau stem from the same cause, that is, family problems. It can further be said that a family counselling bureau gives better anonymity safeguards than a bureau dealing with abortion applicants only, and also that social workers find it too much of a strain to continuously deal with abortion matters only.

Family counselling is to be conducted at special bureaus, preferably located in separate quarters and dissociated from medical and social welfare facilities. Staff members are to include counsellors, who will be social workers trained in mental hygiene, and psychiatrists and gynecologists serving as consultants. Ready access should be had to clergymen, family budget experts, psychologists and other outside specialists as needed. The Commission recommends that each bureau be under the direction of a woman. At the outset, says the Commission, no more than one counselling bureau will be established in each county-council municipality. An organization of agents is proposed to make it easier for rural persons to get in touch with a county bureau. The agents will first interview applicants and then confer with bureau personnel to decide whether they should take the case.

Counselling work should enjoy the support of a State agency, and the Royal Board of Medecine is suggested as supervisory authority. A regular State subsidy should also be secured. Page 495.

Housebuilding in 1956. A preliminary survey of the Housing Board shows that 16 144 houses containing 56 906 dwelling units were built in 1956. The number of new houses was about 300 less than in 1955 but greater than in any of the years from

1949 to 1954. Similarly, the number of new units was 64 less than in 1955 but greater than in any of the years from 1949 to 1953. Various tables report on the extent of construction activity, distribution among urban and rural groups, types of houses, building materials, State loans and subsidies, building entrepreneurs, types of units and their equipment. Fewer units were built in 1956 on behalf of municipal and non-profit enterprises, amounting to 29 % of total unit production. 25 % of the units were built for cooperatives and 24 % were small homes put up by owner-occupiers. The trend towards larger units, consisting of three or more rooms plus kitchen, which was set in 1954 and 1955, continued in 1956. 27.5 % of all new units had three rooms, 15 % had four rooms, and more than 8 % had five or more rooms. Central heating, water closets and baths are being installed in ever greater proportion: of the units finished in 1956, only 51 lacked central heating and 94.5 % had both water closet and bath. Page 503.

Sociala Meddelanden

Revue officielle publiée par la Direction générale de la Prévoyance sociale (D.G.P.S.) en Suède

1957, No. 8

INDEX

Page

Consultation aux familles. Par *Kerstin Widén* 495

Notices:

Conventions de protection sociale réciproque 502
Nouvelle maison de convalescence pour infirmes 502

Aperçus périodiques

Répertoire 502
La construction de logements en 1956 503
Emploi et chômage 518
L'indice des prix à la consommation pour juin 1957 521
Bibliographie 523
Comptes rendus de livres 529

Résumé

Consultation aux familles. Dans l'article, Mme Kerstin Widén rend compte du rapport soumis récemment par le Comité du service de consultation générale familiale. Le comité en question a été formé en 1955 après deux motions du Riksdag demandant l'institution d'un service public de consultation en matières d'ordre familial. Le Comité recommande dans son rapport la création d'un tel service dans les juridictions des conseils généraux et dans les villes ne ressortissant pas à un conseil général. Par consultation générale familiale on entend une activité consultative, chargée de guider et de conseiller, et qui vise, en premier lieu, à remédier aux difficultés pouvant survenir dans la vie commune entre époux, mais aussi, d'une manière plus générale, entre les membres d'une famille. Ces difficultés peuvent être de caractère économique ou concerner l'emploi des loisirs, les relations entre amis ou voisins, des différences d'intérêts ou d'habitudes, des oppositions d'opinion relatives à des questions politiques, morales ou religieuses, des problèmes sexuels, l'alcoolisme, de graves troubles nerveux, etc. La méthode de travail de l'organe consultatif consisterait en traitement au moyen d'entretiens, ceux-ci étant complétés par l'amélioration du milieu que des mesures sociales pourraient apporter et, dans des cas exceptionnels, par un traitement médical. Le service de consultation familiale sera avant tout de caractère préventif, l'information et l'enseignement devant constituer une partie essentielle de son activité. Une autre partie intégrante de celle-ci serait la prévention des avortements provoqués. La principale raison pour laquelle le Comité estime que les affaires d'avortement doivent être traitées par les bureaux de consultation familiale est la nécessité d'organiser l'activité préventive de l'avortement de telle sorte que les femmes ayant fait la demande d'une telle intervention puissent être assurées d'une post-cure satisfaisante, c'est-à-dire de celle que la consultation familiale peut lui procurer. Une autre raison est qu'une double organisation comportant des bureaux séparés pour la prophylaxie de l'avortement et pour la consultation familiale est peu pratique- et les problèmes qui font souhaiter un avortement

et rechercher l'aide d'un bureau de consultation familiale sont au fond de même nature. Le Comité fait aussi remarquer qu'un bureau de consultation familiale offre une meilleure sauvegarde de l'anonymité qu'un bureau où ne s'adressent que des femmes recherchant un avortement, et que les travailleurs sociaux, à la longue, supportent mal de n'avoir à s'occuper que des affaires d'avortement.

L'activité de la consultation familiale sera exercée par des bureaux spéciaux, installés de préférence dans des locaux séparés, indépendants de services médicaux ou de protection sociale. Le personnel consistera, d'une part, en conseillers familiaux, c'est-à-dire en travailleurs sociaux possédant une formation d'hygiène mentale, d'autre part — à titre de consultants — de psychiatres et de gynécologues. Le bureau pourra recourir à des experts d'autres domaines, par exemple à des prêtres, à des experts des budgets familiaux et à des psychologues. Le Comité propose que le directeur du bureau soit toujours une femme.

Le Comité compte qu'au début il ne pourra pas être créé plus d'un bureau de consultation familiale par commune du département. Pour faciliter aux gens de la campagne de se mettre en contact avec le bureau de consultation familiale du département, le Comité propose une organisation de délégués. Les délégués entendront les personnes désireuses de consulter et, après s'être concertés avec le personnel du bureau, décideront s'il s'agit d'un cas de la compétence du bureau.

Le travail de la consultation familiale doit avoir l'appui d'un organe de l'Etat et la Direction de la Santé Publique est proposée comme autorité de surveillance. Des subventions de l'Etat devront être allouées à l'activité. P. 495.

La construction de logements en 1956. Il ressort de l'exposé préliminaire élaboré par la Direction Générale de l'Habitation que le nombre de maisons nouvellement construites en 1956 s'est élevé à 16 144 et le nombre de logements à 56 906. Le nombre des maisons nouvellement construites était inférieur d'environ 300 à celui de l'année 1955, mais supérieur à celui de chacune des années 1949—54. Le nombre des logements n'était inférieur que de 64 à celui de l'année 1955, mais il était supérieur à chacune des années 1949—53. Différents tableaux illustrent, outre la grandeur de l'activité de la construction, la répartition par groupes de communes, les types de maisons, les matériaux de construction, les prêts et subventions de l'Etat, les entrepreneurs, les types de logements et l'équipement des logements. Le nombre des logements construits pour des entreprises communales ou d'intérêt public a diminué et, en 1956, constituait 29 % de la production de logements. 25 % des logements étaient construits pour le compte d'entreprises coopératives et 24 % l'étaient par des constructeurs de petites maisons individuelles. En ce qui regarde les types de logements, il apparaît que l'accroissement dans la nouvelle construction des logements de trois et plusieurs pièces et cuisine, qui a eu lieu pendant les années 1954 et 1955, a continué pendant 1956. Dans l'ensemble des logements, 27,5 % étaient de trois pièces et 15 % de quatre. Un peu plus de 8 % contenaient cinq pièces ou davantage. De moins en moins de logements sont dépourvus de chauffage central, de wc et de salle de bain. Ainsi, des logements achevés de construire en 1956, seulement 51 de ceux-ci n'avaient pas le chauffage central. 94,5 % avaient et un wc et une salle de bain. P. 503.

SOCIALA MEDDELANDEN

1957 · Nr 9

Ett pojkgängs utveckling och upplösning

Av socialläkare *John Takman* och assistent
Gertie Sandqvist, Stockholm

Följande rapport om en på sin tid mycket uppmärksammad pojkliga har utarbetats för Stockholms stads barnavårdsnämnds räkning. I rapporten analyseras såväl gänget som grupp som dess enskilda medlemmar. Med utgångspunkt från analysen föreslås samhälleliga åtgärder för förhindrandet av att gängbildningar antar asocial karaktär. Vidsträckt publicitet kring de numera i allmänhet välanpassade pojkarna bör naturligtvis undvikas. Rapporten publiceras emellertid i Sociala Meddelanden, då den har ansetts vara av stort intresse för denna tidskrifts läsare.

Red.

I en storstad som Stockholm förekommer alltid en verksamhet av kriminella ungdomsgäng. Men till skillnad från förhållandet i vissa andra storstäder, t. ex. London och New York, finns här ingen *organiserad* undre värld. De flesta gängen är små — tre, fyra medlemmar tycks vara vanligast. I regel är de föga beständiga, faller sönder spontant eller upplöses genom polisens och barnavårdsnämndens ingripande. Det saknas emellertid inte exempel, särskilt i de ungdomsrika ytterstadsområdena och förstäderna, på gäng, som omfattat flera tiotal medlemmar och hållit samman under månader och år.

Det är i och för sig inget anmärkningsvärt i att ungdomar bildar gäng. Det kan förutsättas att de allra flesta spontana gäng- eller gruppbildningar är sociala från starten och förblir sociala. En del urartar. Och en del *bildas* med asocial verksamhet som centralt motiv. Gängbildning i allmänhet och s. k. ligabrottslighet har alltså inte mer än ett ytligt, formellt samband. Det sociala gänget och den kriminella ligan är inte mer besläktade med varandra än den sociala och den asociala individen.

När ett gäng, som ursprungligen varit socialt, engageras i kriminell verksamhet, utspelas emellertid reaktionsserier, som ur kriminologisk synpunkt är av intresse att studera. Vi ska här inte fördjupa oss i den filosofiska frå-

gan om *individuella* reaktioner överhuvudtaget är möjliga. Alla påverkas ju av sin miljö, står under ett otal inflytanden och reagerar följaktligen inte som fristående individer utan som agerande i kollektiv av skilda slag. Medlemmen av ett gäng kan i denna gemenskap komma att stå under inflytanden, som suddar ut eller upphäver sådana han står under i andra sammanhang. Gänget kan utföra handlingar som få eller ingen av medlemmarna skulle ta initiativ till eller ens ge sitt gillande, när de tar ställning och handlar utanför gängets kraftspel.

Ett sådant, från början socialt pojkgäng har under förra hälften av år 1956 utretts av ungdomsbyrån vid Stockholms stads barnavårdsnämnd. Undersökningarna har utförts av författarna till denna rapport samt fil. kand. Olena Sennton, som gjort de psykologiska proven, Rorschach och/eller Terman-Merrill.

Fakta bakom den frodiga publicitet, som polisingripandet utlöste, var följande:

Tjugotvå pojkar, bosatta i ett ytterstadsområde, Granhögen, hade varit sammanslutna i ett gäng och från slutet av augusti 1955 till januari 1956 gjort sig skyldiga till sammanlagt omkring 140 bilstölder samt några stölder och inbrott.[1] I början av januari 1956 häktades 4 av gängets medlemmar, och under januari—februari 1956 inkom till barnavårdsnämnden begäran om yttrande i åtalsfrågan för de övriga 18 pojkarna. Av de fyra häktade erhöll en villkorlig dom, en blev sakerförklarad och överlämnad till barnavårdsnämnden för åtgärd, och två erhöll urbota straff i rådhusrätten. De sistnämnda domarna överklagades, och i hovrätten ändrades den ena till sakerförklaring och överlämnande till barnavårdsnämnden. I det andra fallet sänktes strafftiden. Barnavårdsnämnden tillstyrkte åtalseftergift för de övriga 18 pojkarna, i 17 fall med övervakning, i ett fall med omhändertagande för skyddsuppfostran.

Särskild utredning. Metodik. Redan på ett tidigt stadium av utredningen stod det klart, att dessa pojkar i flera avseenden skilde sig från det vanliga klientelet vid ungdomsbyrån: hemmen tycktes vara relativt goda, vitsorden från lärare, arbetsgivare etc. överraskande positiva. Några frågor kom i förgrunden. Varför hade pojkarna bildat gäng? Och framför allt: Varför hade gänget utvecklats i asocial riktning? Tydligen var det önskvärt att utreda pojkarna som gäng och utöver den rutinmässiga individuella undersökningen också företa en undersökning av gängets dynamik, orsaker, verkningar, ömsesidig påverkan etc.

Den reguljära sociala utredningen klarlägger i stort sett individen och hemmiljön. Genom enskilda samtal med varje pojke, där ett för alla lika frågeprogram följdes, erhölls uppgifter om förhållandena i gänget, vars och ens intresseinriktning, inställning till kamraterna, data om övriga gängmedlemmar etc. En kontroll av dessa svar erhölls genom att huvudsakligen sam-

[1] För att förebygga ytterligare publicitet kring dessa ungdomar används fingerade namn för stadsdelar, gänget, personer etc.

ma frågor förekom vid läkarundersökningen, naturligtvis som informella och spontana beståndsdelar i undersökningssamtalen. Läkarundersökning, kompletterad med psykologiska testningar, har företagits i samtliga fall. Vid hembesöken hos pojkarnas föräldrar har erhållits uppgifter om hur dessa trivs i Granhögen, deras inställning till gänget och enskilda gängmedlemmar osv. Värdefulla uppgifter och omdömen har också lämnats av representanter för myndigheter som arbetar inom Granhögsområdet.

Granhögen som samhälle. Granhögen är ett modernt samhälle, som började byggas 1947. Vad som möjligen gav detta område en speciell problematik var det förhållandet att den kommunala bostadsförmedlingen startat sin verksamhet kort tid förut. Först på bostadsförmedlingens väntelistor stod naturligtvis en mängd s. k. katastroffall, dvs. familjer som av ekonomiska skäl eller på grund av barnrikedom inte kunnat erhålla bostad på den fria hyresmarknaden. En mycket stor del av lägenhetsbeståndet i Granhögen ägs av kommunala bostadsföretag, som helt får sina hyresgäster genom stadens bostadsförmedling och därigenom också får sådana som icke kommunala hyresvärdar vägrat acceptera. Av de 22 pojkarna i vad vi här kallar Granhögsgänget var 20 bosatta inom ett snävt område, som helt ägs av kommunala bostadsföretag. I andra stadsdelar har dessa företag givetvis fått en sammansättning av hyresgäster, som mera svarar mot genomsnittet än i detta första område, där bostadsförmedlingen placerade ett särskilt urval av bostadssökande.

Pojkarna i Granhögsgänget förklarar utan undantag att de trivs i stadsdelen, bl. a. därför att »man känner så många där». De är dock medvetna om att området har en speciell klang i allmänhetens öron. »Säjer man, när man söker jobb, att man är från Granhögen, så är platsen redan upptagen», berättar en av pojkarna. »Man säjer i stället att man bor i X (församlingen, som omfattar den sektorn av ytterstaden) och hoppas att dom inte ska fråga närmare.» Föräldrarna, i synnerhet de ensamstående mödrarna, förklarar att de känner sig isolerade, att de alltid vantrivts och försökt komma därifrån men inte lyckats få någon annan bostad. Men att deras attityd inte får godtas som objektivt omdöme framgår av uttalanden av andra hyresgäster, som vi haft kontakt med under utredningens gång och som säger sig trivas bra i Granhögen.

Det förhållandet att detta område nybyggdes under 1947—1948, att huvudsakligen unga familjer flyttade dit och att bostadsbristen i Stockholm vanligen låst fast familjerna vid deras första lägenheter, har gett områdets befolkning dess speciella åldersfördelning. 1954 utgjorde åldersgruppen 1—7 år 22,06 % av Granhögens folkmängd, ett högre tal än för något annat område i Stockholm. Åldersgruppen 7—15 år utgjorde 16,69 % av folkmängden, också detta ett relativt högt tal. Samma tendenser återfinns i andra ytterstadsområden, som nybyggts efter Granhögen. I de äldre stadsdelarna är det relativa antalet barn och ungdomar litet, under det att de unga och de yngsta årskullarna utgör en oproportionerligt stor del av de nya ytter-

stadsområdenas folkmängd. Att denna snedbelastning ställer mycket stora krav på samhällets resurser i fråga om skolor, fritidslokaler osv. för dessa områden är självklart. Vad Granhögen beträffar, har resurserna inte motsvarat behoven, och man får åtminstone beteckna som troligt att brist på fritidssysselsättning medverkat till Granhögsgängets kriminella utveckling. Att i övrigt avgöra i vad mån det i samhällets struktur funnits andra brottsbefrämjande faktorer torde vara omöjligt utan en ingående jämförande undersökning av detta och andra ytterstadsområden.

I. Individuell kartläggning

Föräldrar, hem och hemmiljö. Av de 22 pojkarna hade — den 31. 12. 1955 — en fyllt 14 år, fem 15 år, nio 16 år, fem 17 år och två 18 år. I medeltal hade de 3 syskon. Ingen familj tillhörde socialgrupp 1, 2 tillhörde socialgrupp 2 och 20 socialgrupp 3. I 9 fall var föräldrarna gifta, i likaledes 9 fall äktenskapsskilda, och i 4 fall var en av föräldrarna död.

Ett försök till allmän värdering av hemmiljön har gjorts enligt den schematiska gruppering som förekommer vid sociala utredningar. Den kan då betecknas som god i 10 fall, mindre god i 9 och dålig i 3 fall. Hemmiljön har karakteriserats som god även i några fall, där familjen varit splittrad och/eller ekonomin varit dålig.

Endast i 5 av hemmen kan ekonomin betecknas som god, i 9 har den karakteriserats som mindre god och i 8 — samtliga med löpande socialhjälp — som dålig.

Endast 6 av pojkarna hade eget rum.

Skolgång, yrkesutbildning, arbete. Tidigare kontakt med barnavårdsnämnd. Med några undantag har gängmedlemmarna varit bosatta i Granhögen sedan området bebyggdes. I Granhögens folkskola har 19 av dem gått och varit klasskamrater enligt följande fördelning: 9—6—2—2. Återstående 3 har gått i närbelägna X folkskola och varit klasskamrater där. Medelvärde för antal skolbyten: 2,2.

En sammanställning av lärares och arbetsgivares omdömen ger följande siffror:

	Duktig	Intet oförmärkt känt	Upprepade oegentligheter, skolk m. m.
Folkskollärares utlåtande	9	10	3
Arbetsgivares eller senare lärares utlåtande	11	10	1

Ur folkskollärarnas utlåtanden kan citeras sådana omdömen som »bidrog verksamt till den goda andan i klassen», »en toppidrottsman, renhårig och käck», »frimodig, ärlig och god kamrat», »vinnlade sig allvarligt om sina studier» (pojkar, om vilka sådana omdömen uttalats, har hänförts till kategorin duktig), »gjorde så gott han kunde», »gjorde inget väsen av sig, aldrig några problem» samt »snäll och hygglig men kanske lite lat» (hänförda till

intet ofördelaktigt känt). För de 3 fall som efter folkskollärares utlåtande hänförts till gruppen upprepade oegentligheter etc. har anmärkningarna inneburit skolskolk, som föranlett omplacering till annan skola. Yrkeslärares och arbetsgivares karakteristik har grupperats enligt samma definitioner och med likartad innebörd.

Endast 3 av ungdomarna har tidigare haft kontakt med barnavårdsnämnden på grund av förseelser. Vidareutbildning efter folkskolan saknar 8, under det att 2 gått eller går i handelsskola eller läroverk och 12 fortsatt eller fortsätter sin yrkesutbildning som lärlingar eller i yrkesskola. Vaga eller inga yrkesplaner har 5, bestämda yrkesplaner 17. De flesta ungdomarna i gänget har alltså goda vitsord, en god anpassning till skolor och arbeten och en målmedveten yrkesinriktning.

Psykiatrisk-psykologisk bedömning. Utrymmet och hänsyn till att medlemmarnas anonymitet inte får röjas medger ingen utförlig beskrivning av de individuella gängmedlemmarna. Här ges alltså endast en mycket kortfattad karakteristik av var och en. Genom att omkring ett och ett halvt år förflutit sedan gänget undersöktes, har man kunnat kontrollera i vad mån den fortsatta utvecklingen bekräftat eller gendrivit den sociala prognos som undersökarna ställde. Resultaten av denna kontroll, som gjordes den 3 augusti 1957, redovisas sist för varje medlem.[1]

68/56. Fimpen. 17,2 år. (Avser liksom i övriga fall den 31. 12. 1955.) Deltagit i 13—14 bilstölder. Normalbegåvad, snäv och torftig intressesfär. Emotionellt outvecklad. Bristerna i hans psykiska utrustning inte så uttalade, att han får anses falla utanför ramen av »det normala». Sociala prognosen osäker. *Kontroll:* Inga förseelser under 1957. Arbetar och sköter sig u. a.

53/56. Pinnen. 16,2 år. 3 bilstölder. Normalfall. God social prognos. *Kontroll:* Inga nya förseelser. Arbetar och sköter sig u. a.

89/56. Uffe. 14,9 år. 18 bilstölder + 1 inbrott. Normalbegåvad. Saknar den spontanitet, som är utmärkande för åldern, men bedöms som normalfall inom den breda ram man måste utmäta åt sådana. Omhändertas och placeras på ungdomsvårdsskola. Sociala prognosen god. *Kontroll:* Fortfarande placerad på upptagningshem, där han karakteriseras som »skötsam och bra».

10/56. Jojje. 16,5 år. Omkr. 15 bilstölder + 1 inbrott. Övergenomsnittligt normalbegåvad. Kultiverad, korthuggen jargong. Förhållandevis bred intressesfär. Normalfall. God social prognos. Sakerförklaras av rådhusrätten. *Kontroll:* Helt utan anmärkning i fortsättningen.

56/56. Babar. 15,5 år. 3 bilstölder — alla på en kväll! Övergenomsnittligt normalbegåvad. Timid, ordknapp, lågmäld. Ger mycket sparsamma uttryck för sitt emotionella liv. Säger praktiskt taget ingenting spontant. Sannolikt sänkt stämningsläge, men det är föga troligt att han någonsin är ohämmat glad. God social prognos. *Kontroll:* Helt utan anmärkning i fortsättningen.

46/56. Arthur. 17,8 år. 2 inbrott. Övergenomsnittligt normalbegåvad, emotionellt relativt fyllig, lätt att få kontakt med, tillitsfull och öppen. En förhållandevis kvalitetsrik pojke, som saknar objektiva neurotiska symtom. God social prognos.

[1] Vid ev. behandling i dagspressen bör dessa beskrivningar av de individuella gängmedlemmarna inte citeras.

Kontroll: »Det är en kalasgrabb», berättar den av barnavårdsnämndens tjänstemän, som följt hans utveckling på nära håll. »Han sköter sej väldigt fint.»

97/56. Jonas. 16,1 år. 4 eller 5 bilstölder, 1 inbrott, skadegörelse. Han är en av de tre gängmedlemmar, som i de flesta kamraternas skildringar framstått som avvikande och som beskrivits kritiskt och av några indignerat. När han undersöks frågar man sig vad det kan ha varit som irriterat kamraterna. Han är övergenomsnittligt normalbegåvad, snabb i rörelser och repliker, koncentrerad, självsäker. Förmodligen träffar han sina avgöranden utan onödiga resonemang. Måste verka utmanande genom sin snabba käft och retsamma attityd. Här märks dock föga av dessa potentiella sidor. Han är vänlig och tillitsfull, spontan, självkritisk, relativt nyanserad i sina omdömen om andra. Sociala prognosen bedöms som dubiös med hänsyn till hans redan avancerade spritmissbruk och hans benägenhet att ge sig i handgripliga slagsmål. *Kontroll:* »Svår på spriten fortfarande», tycks f. ö. sköta sig u. a.

139/55. Loffe. 17,8 år. 2 bilstölder, försök till bilstöld, 1 inbrott. Hade undersökts här av annan anledning innan gänget blev aktuellt. Av de mycket utförliga anteckningar om hans tidigare utveckling, som fanns tillgängliga, framgick att han under skoltiden varit slö i skolarbetet, fladdrig, störande genom sin pratsamhet, skolkat och vagabonderat. Efter folkskolan hade han fortsatt som lärling och hade vid tiden för undersökningen av gänget endast kort tid kvar på sin yrkesutbildning. Övergenomsnittligt normalbegåvad, ytligt sett jovialisk och charmerande. Infantil. Grav karaktärsskada kan inte uteslutas. Utifrån de anamnestiska uppgifterna, som tydde på förbättrad social anpassning, bedömdes prognosen som hygglig, dock med reservation för alkoholisering. *Kontroll:* Har fortsatt med bilstölder och spritmissbruk och är f. n. intagen i ungdomsfängelse.

92/56. Hagge. 15,10 år. 4 eller 5 bilstölder. Genomsnittligt normalbegåvad. I emotionellt hänseende ett normalfall. God social prognos. *Kontroll:* Skött sig utmärkt i fortsättningen.

5/56. Sotarn. 16,8 år. Omkr. 30 bilstölder + 2 inbrott. Sotarn hade ingen formell ledarställning i gänget men får anses ha varit en av de två, som genom sin aktiva roll utgjorde dess verkliga ledare. När han undersöks i kronohäktet är han alltjämt fylld av energi och gåpåighet. Han är uppmärksam och intresserad, uppfattar snabbt det essentiella i frågorna, är sällskaplig utan att emotionellt engagera sig, formellt lättillgänglig, road av att diskutera, associerar ledigt och logiskt då han berättar spontant och ger snabba, säkra, affärsmässigt oengagerade svar på alla frågor. Under de två långa undersökningssamtalen har man inte vid något tillfälle intryck av att han hesiterar eller glider undan. Trots sin fysiska valpighet (han är i ständig rörelse, både då han sitter och då han med beslutsamma steg gör turer på golvet) och sin impulsivitet ger han en bild av planmässighet och målmedvetenhet. Han är överbegåvad. Objektivt, kritiskt och med kylig distans skildrar han de trista hemförhållandena, särskilt den explosive och fordrande faderns personlighet. Också hans skildring av gänget visar sig vid jämförelse med de övriga medlemmarnas berättelser vara i stort sett objektiv. Endast om sin egen roll är han ordknapp. Den emotionella färgning man genomgående spårar under båda undersökningssamtalen är en förhöjd grundstämning, ett slags yrkesmässig entusiasm över en säsong av framgångsrik verksamhet. Genom sina förintande omdömen om två inkompetenta och hariga medlemmar av gänget framstår han själv som den stora figuren. Direkt skryt är det inte. Han kan också — som svar på en fråga om kamraternas begåvningsgrad — innefatta sig själv i ett generellt, ironiskt omdöme: »Det är väl ingen som har nån större intelligens av oss.» Han är helt oberörd av sin situation. — Rorschachundersökningen, som utförts fem dagar före första undersökningssamtalet, omedelbart

efter häktningen, ger en kompletterande, delvis annan bild än psykiska status. I fil. kand. Olena Senntons Rorschachutlåtande heter det bl. a.: »Det mest anmärkningsvärda med protokollet är dess ton av resignation och livlöshet, vilket möjligen något kan sammanhänga med pojkens akuta situation. Ett framträdande drag är också protokollets infantila nivå . . . Så pass impulsdriven som han är kan han säkert lätt ryckas med i sådant som han är speciellt intresserad av. Och följderna tänker han inte på förrän efteråt, och då är han inte alls engagerad längre. Han har upplevt något av en extas och fått utlösning för sina spänningar och sin oro... Att det är fråga om viss karaktärsstörning måste man nog säga, men hur pass grav den är, är svårare att få något säkrare grepp om, därför att resultatet i testningen kan vara påverkat av pat:s nuvarande situation; man får ju inte heller glömma pubertetsålderns inflytande.»

Under förskoleåldern hade Sotarn, att döma av moderns berättelse, inte haft några klassiska barnneurotiska symtom. Sista tiden hade han haft orolig sömn med frekventa skräckdrömmar. Han var intensiv nagelbitare — alla naglar avbitna in till bädden vid undersökningen. *Kontroll:* Han omhändertogs för skyddsuppfostran och placerades på ungdomsvårdsskola. Hans övervakare säger kontrolldagen: »Han jobbar och sköter sej. Han har skött sej väldigt bra sen i julas — då var han inblandad i ett slagsmål.» Med all säkerhet har hans förändrade hemsituation haft positiva följder. Föräldrarna separerade under 1956, och Sotarn bor nu hos modern, som han alltid varit fästad vid. Vid genomgången av journalerna nu kan jag (J. T.) inte värja mig för intrycket, att pat. under gängtiden var uttalat hypoman, ev. manisk, dvs. hade en förhöjd, ev. patologiskt förhöjd grundstämning och att detta måste ha spelat en roll bakom den hektiska aktivitet han utvecklade och möjligen också för hela gängets handlande.

100/56. Sture. 15,8 år. 5 bilstölder. Övergenomsnittligt normalbegåvad. Väl kontrollerad, eftertänksam, objektiv. Öppen och tillitsfull. Har säkert god kontaktförmåga men är emotionellt reserverad. Spänd och vasolabil. Sänkt grundstämning. God social prognos. *Kontroll:* Påskafton 1956 stal han åter en bil. Var då berusad och anhölls för rattfylleri. Under vintern 1956—57 »lite svår med sprit» enligt den tjänsteman i barnavårdsnämnden som nära följt hans utveckling. Sedan dess skött sig utmärkt.

62/56. Bystan. 18,1 år. 3 bilstölder + polismisshandel. Normalbegåvad. Emotionellt flack. Osäker social prognos. *Kontroll:* Spritmissbruk även i fortsättningen. Inga nya förseelser.

80/56. Olle. 15,9 år. 3 bilstölder + skadegörelse. Övergenomsnittligt normalbegåvad. Emotionellt varm, öppen, rar pojke. Generad och spänd. Finvågig huvud-, hand- och armtremor då han talar. God social prognos. *Kontroll:* »Det är en fin grabb», konstaterar uppgiftslämnaren. »Men lite för sprit är han. Han är god idrottsman, spelar i fotbollslag, arbetar bra.»

57/56. Tjatte. 16,2 år. Ett 10-tal bilstölder + häleri. Undergenomsnittligt normalbegåvad. Emotionellt outvecklad. Förtroendefull och vänskaplig. Berättar förbehållslöst och i stora stycken spontant om sin och gängets verksamhet. Inga subjektiva eller objektiva neurotiska symtom. God social prognos. *Kontroll:* Arbetat och skött sig u. a. i fortsättningen.

47/56. Mackan. 16,1 år. 13 bilstölder + 1 inbrott. Normalbegåvad. Flegmatisk. Tar ingenting speciellt hårt. Mycket snäv intressesfär. Sociala prognosen dubiös, framförallt med hänsyn till att han redan har avancerade alkoholvanor. *Kontroll:* Inga nya förseelser. Har arbetat relativt bra. »Men han är mycket för sprit fortfarande.»

58/56. Myran. 17,3 år. 5 bilstölder + 1 inbrott + skadegörelse. Normalbegåvad. Okonventionell och formellt vänlig, öppen och talför betr. förseelser och familje-

förhållanden. Allt rör sig emellertid på det formella planet, han har knappast stor förmåga att engagera sig emotionellt och har följaktligen inte heller särskilt god kontaktförmåga. Osäker social prognos. *Kontroll:* Arbetar bra och får också i övrigt goda vitsord.

63/56. Pelle. 16,5 år. Ett 10-tal bilstölder + 1 inbrott. En normalbegåvad, emotionellt omogen men förtroendefull, öppen och rar pojke. Huvudtremor och grovvågig handtremor, speciellt i början av undersökningen, då han är ängslig och spänd inför den ovana situationen. God social prognos. *Kontroll:* Arbetar bra och har också i övrigt skött sig utmärkt i fortsättningen.

9/56. Anders. 17,3 år. Ett 20-tal bilstölder + 3 inbrott. Normalbegåvad. I emotionellt hänseende är han en hyggligt utvecklad, vänlig och mjuk pojke, som framförallt verkar svältfödd på positiv uppmärksamhet och i den aktuella situationen (han undersöks i kronohäktet) är deprimerad, resignerad, illusionslös. Nagelbanden sönderbitna, sårigа. F. ö. inga manifesta neurotiska symtom bortsett från hans hämning, som torde höra samman med den aktuella deprimerade stämningen men av objektiva uppgifter att döma också är habituell. Sociala prognosen bedöms som god med reservation för fortsatt spritmissbruk. *Kontroll:* Omhändertogs och placerades på ungdomsvårdsskola (den sistnämnda åtgärden trots mitt — J. T:s — avstyrkande, som var motiverat av hans vacklande kroppsliga hälsotillstånd och i viss mån också av hans psykiska bild). Gjorde sig sedan skyldig till nya förseelser. Nu fri, har haft objektiva svårigheter i arbetshänseende, sporadiskt spritmissbruk fortfarande.

67/56. Berra. 16,0 år. 10 bilstölder. Normalbegåvad. Emotionellt omogen och flack. Glider undan alla personliga frågor. På lekmannen måste han ge ett enbart positivt intryck genom sin relativa pigghet och glättighet och förmåga att uppträda normalt belevat och förekommande. Trots vissa negativa drag i personlighetsbilden bedöms den sociala prognosen som god. *Kontroll:* »Sista halvåret har han varit bra, men i vintras var han mycket för fyllan», heter det i rapporten den 3/8 1957. Sköter sitt arbete utmärkt. Inga nya förseelser kända.

8/56. Meken. 18,6 år. 39 bilstölder, 5 inbrott, 1 inbrottsförsök m. m. Undergenomsnittligt normalbegåvad. Emotionellt outvecklad, verkar två tre år yngre än han är både till utseendet och ifråga om mognadsgrad. Ängslig, kontaktsökande, vid undersökningen i kronohäktet deprimerad. Objektiva neurotiska symtom. Har genom sin enorma aktivitet under gängets asociala period fungerat som en av dess två drivande krafter trots sin totala avsaknad av ledaregenskaper. Med hänsyn till hans utmärkta vitsord från en treårig anställning och till möjligheten av fortsatt mognadsutveckling bedöms den sociala prognosen som sannolikt hygglig. *Kontroll:* Dömdes av rådhusrätten till 1 år och 3 mån. Efter utskrivningen inga nya förseelser. »Han sköter sej väldigt fint», säger vår rapportör vid kontrolltillfället.

49/56. Peter. 16,3 år. 4 bilstölder. Hans neurotiska hämning (blyghet, osäkerhet bristande självtillit) gör att han framstår som mindre begåvad än hans reella resurser skulle medge. Ur min (J. T:s) remiss för anlagsprövning: »Liksom de flesta av kompisarna är han en positiv personlighet, ambitiös och skötsam som genomsnittsungdomen, och det finns ingen anledning tro att han vidare ska förekomma i asociala sammanhang.» *Kontroll:* Sporadiskt spritmissbruk, f. ö. skött sig utmärkt i fortsättningen.

74/56. Janne. 15,7 år. Den enda av gängmedlemmarna som kategoriskt vägrat vara med om bilstölder och andra kriminella handlingar. En enda förseelse: varit perifer deltagare i ett bråk, vilket katalogiserats som egenmäktigt förfarande. Övergenomsnittligt normalbegåvad. Emotionellt u. a. God social prognos. *Kontroll:* Inga nya förseelser. Sköter sig bra.

Fritidsmiljön. På sin fritid besökte samtliga pojkar under vinterhalvåret barnavårdsnämndens ungdomsgårdar, de allra flesta 6 kvällar i veckan. Främst besökte de A-gården, som ligger alldeles i närheten av deras hem, men även till B-gården gick de på onsdagskvällarna, då det var dans där. Deras inställning till ungdomsgårdarna var mycket positiv — endast tre har uttalat sig negativt och ansett att det inte fanns någonting att göra där.

10 av pojkarna spelade på ungdomsgårdarna pingpong, flertalet dansade på danskvällarna, några »spisade plattor», några roade sig med spelen men mest satt man och »snackade» kvällarna igenom.

Några av pojkarna brukade gå på »Nalen» och dansa om lördagskvällarna.

Av de 22 pojkarna var endast 6 med i någon förening (idrottsförening).

Alla utom en uppgav att de fick ta hem kamrater till sig men att de sällan utnyttjade den tillåtelsen. De flesta hade småsyskon. »Att sitta hemma en kväll gör man väl inte frivilligt» var ett karakteristiskt omdöme. Yttrandet är naturligtvis inte specifikt för just dessa pojkar. Men märkbart är att i många fall inga föräldrar gav något alternativ till denna flykt från hemmet. I synnerhet de ensamma mödrarna förklarade, att de inte hade någon möjlighet att påverka sönerna att stanna hemma någon kväll. Flera av pojkarna bidrog också verksamt till familjens försörjning och ansåg sig ha all rätt att disponera sin fritid.

Under sommaren brukade pojkarna stå och prata vid en kiosk i kvarteret. Ibland gick de på Skansen och dansade, ibland till ett närbeläget tivoli. Om söndagsförmiddagarna brukade de sitta på ett konditori i hemkvarteret. På bio gick de i medeltal en gång i veckan.

Intressen. Intresseinriktningen framgår av nedanstående tabell:

	Dagspress	Veckopress	Fackpress		
Vilka tidningar läser du? .	Samtliga läser någon dagl. tidn.	18	3		
	Öppnar aldrig en bok	Deckare (magasin)	Äventyr, resor	Djurböcker	Motorböcker
Vilka böcker läser du helst?	7	7	6	1	1
	Fotboll	Ishockey	Allmän idrott	Ingen	
Vilka idrotter utövar du? .	8	6	2	6	
	Aldrig	Sporadiskt	3 ggr/v.		
Hur ofta går du och dansar?	2	2	18		
	Motorer	Musik	Television (framtida yrke)	Nej	
Är det något annat du är särskilt intresserad av? .	10	2	1	9	

Gängmedlemmarnas inkomster varierade mellan 10 och 100 kronor i veckan. 11 av de 22 hade 50 kronor i veckan eller mindre. Medelvärde 48,18 kronor i veckan. 9 sparade målmedvetet pengar för att köpa motorfordon.

Utan adekvat jämförelsematerial är det omöjligt att yttra sig om dessa pojkars intressenivå. Man vågar kanske påstå att flertalet har en snävare intressesfär än en jämnårig normalpopulation. Med ett par undantag har hemmen varit kulturfattiga.

II. Gänget

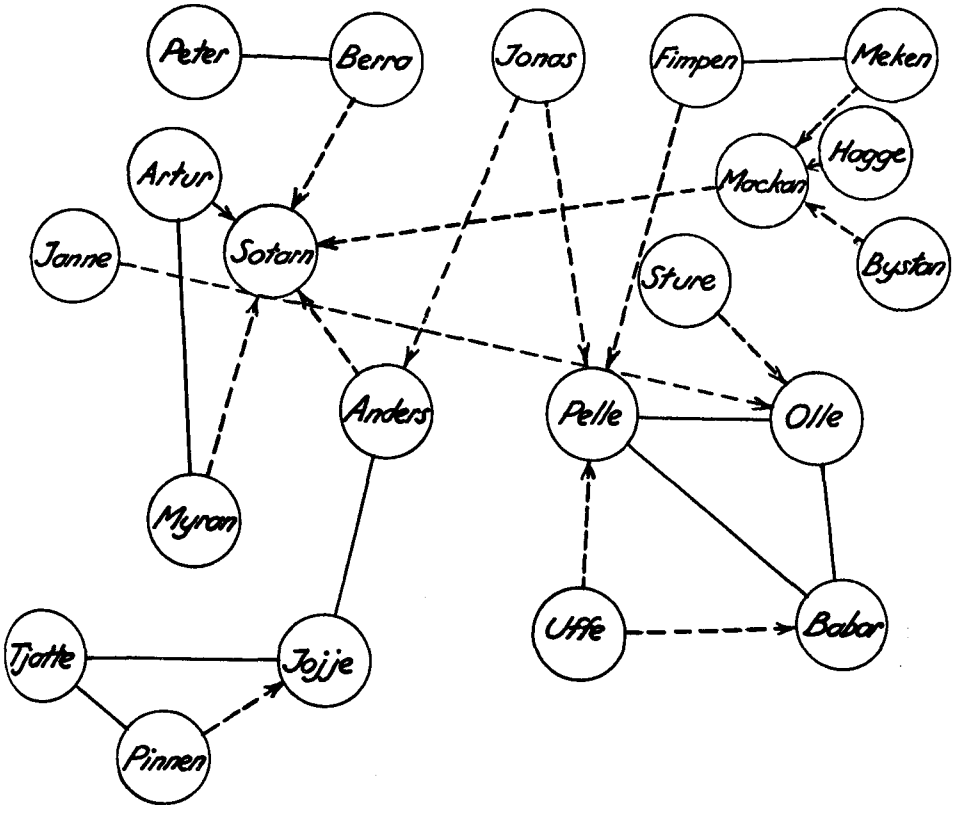
Gängets uppkomst och utveckling. I ungefär sex år hade dessa pojkar träffats om kvällarna på ungdomsgården och vid kiosken i hemkvarteret. De kände varann från skolan. Som rent gäng förefaller de inte att ha betraktat sig förrän i samband med den brottsliga verksamheten. Gängets beteckning gavs från början av andra, accepterades av gängmedlemmarna, och under hösten 1955 målade några av medlemmarna gängets initialer på skinnjackan.

De träffades praktiskt taget var kväll. Ingen av dem hade »fast flicksällskap», men det »snackades mycket om tjejer» när de träffades. Vidare pratade man om jobben, om idrott, bilar, motorer. Mycket karakteriserades som »dösnack».

Gängets struktur. Trots att gänget aldrig varit formellt organiserat, var det ingen tvekan om vilka som hörde dit. Det bestod av 22 medlemmar. Inom gänget kunde man urskilja grupper på två eller tre, som stod i närmare vänskapsförhållande till varandra, men de flesta, även dessa, umgicks med än den ene, än den andre i gänget. Den inbördes lojaliteten var stor. Även de tre pojkar, som efter polisingripande karakteriserades i negativa termer av kamraterna, hade tydligen under gängets aktiva tid accepterats som likvärdiga medlemmar. (Se sociogrammet sid. 545.)

En popularitetsskala har uppställts. Det visade sig att de två populäraste pojkarna var de två mest begåvade. Anledningen till att tre i gänget illa tåldes av de flesta kamraterna angavs med uttryck som följande: »stöddig», »skrytsam», »barnslig», »skröt om biltjålen» osv. De gängmedlemmar, som i det längsta undvek att delta i kriminella handlingar och t. o. m. fördömde denna verksamhet, förlorade inte sin tidigare popularitet. Kamraterna uttalade sig enbart positivt om dem. Det är att märka, att detta passiva eller aktiva motstånd utspelades inom gängets ram. Man kan förutsätta, att de inte skulle ha accepterats som goda kamrater, om de varskott utomstående om den del av gängaktiviteten, som de själva motvilligt eller inte alls (fallet Janne) deltog i.

Popularitetsskalan har korrelerats med det antal bilstölder, som var och en medverkat vid. Man finner att av de två mest populära pojkarna hör den ene till de i kriminellt hänseende mest, den andre till de minst belastade. De tre pojkar, som i de flesta berättelser framstår som impopulära, har

Sociogram över gänget. Heldragna linjer betecknar ömsesidiga val, streckade enkelt val. Pilen visar riktningen. Sotarn, som var intagen på ungdomsvårdsskola, har inte kommit med några uppgifter om sitt val och saknar alltså utgående linjer

samtliga hört till de mest belastade. Det kan alltså inte spåras något samband mellan kriminell aktivitet och popularitet. Andra faktorer har varit utslagsgivande.

Samtliga förnekar bestämt och trovärdigt att det funnits någon ledare för gänget. Tvång eller hot har tydligen aldrig förekommit. »Det var ingen som bestämde över en», heter det i en berättelse. Som ett slags informell ledare framstår dock den ene av de två mest populära och begåvade(Sotarn), som mera genom sin personlighet än genom påtryckningar skruvat upp och underhållit den hektiska stämning, som utmärkte gängets asociala period. En annan, en av de tre impopulära (Meken), har också spelat en ledande roll, inte genom attraktiva personliga egenskaper utan genom sitt självhävdelsebehov och sin under denna tid intensiva energiutveckling, som inte bromsades av några hänsynstaganden.

Orsakerna till de kriminella handlingarna. Den individuella kartläggningen ger fog för påståendet, att knappast mer än två eller tre av pojkarna

skulle ha gjort sig skyldiga till förseelser av denna svårighetsgrad och omfattning som separata individer. Gängtillhörigheten var förutsättningen för de övrigas aktivitet. Nästan alltid var flera i sällskap, då en bil stals eller ett inbrott gjordes. Två gängmedlemmar var inte med om någon bilstöld. Den ene deltog i två inbrott. Den andres enda förseelse betecknades som egenmäktigt förfarande. Några av de övriga medverkade inte vid bilstölderna och körde aldrig stulna bilar men var med vid de nattliga utflykter, som följde, och var naturligtvis medvetna om att bilarna stulits.

De sist undersökta hade haft tillfälle träffa varandra under tiden mellan polisingripandet och undersökningen. Deras uppgifter kan naturligtvis ha blivit samordnade, även om ingenting tyder på att de medvetet lämnat oriktiga uppgifter. Fyra av de mest aktiva gängmedlemmarna, därav de två »ledarna», blev häktade och hade under utredningen ingen möjlighet att korrespondera med varandra eller med övriga gängmedlemmar. Den bild man kan rekonstruera av gängets asociala period är så samstämmig att man med mycket stor sannolikhet kan påstå, att den korrekt återspeglar verkligheten.

En av gängmedlemmarna (Meken) hade en kort tid, under juli månad 1955, haft egen bil, och tre andra gängmedlemmar (Pinnen, Jojje, Tjatte) hade omkring den 27 augusti tjuvlånat en bil i garaget i det hus där de bodde. De ställde den oskadad tillbaka sedan de använt den. Den förstes kortvariga bilinnehav och de tre andras billån betydde enligt åtskilliga gängmedlemmars berättelser en hel del. Vi kan citera två av dessa berättelser.

Ur läkarjournalen för Jonas:

— Kan du säja vad det var som gjorde att ni börja med bilarna?

— Ja, de va — de börja väl när Meken fick sin bil. Då tyckte man de va mulligt och åka bil. De va jättekul... Han hade den rätt länge, men han börja inte köra men förrns han fick lappen (körkortet), och de va i höstas, i början på hösten alltså...

— Men ni kunde inte åka alla på en gång med honom inte?

— Nej, just det. Men därför blev det så här. Sen när man såg, man tänkte då alltså — då va man ju rätt dum — det här går ju jättebra, då satte man igång ännu värre.

— Den första bilen ni stal då?

— Alltså de va ingen stöld alltså. De va låning alltså. De va Tjatte... Då gick Jojje och han och Pinnen ner i garaget och så låna'rom den där bilen alltså och va ute och körde. Sen ställde'rom den tillbaka i garaget igen. Men det märkte ju gubbarna att soppan (bensinen) va slut. Sen när grabbarna fick se när'om kom och ratta in där i kurvan, det är en kurva just där alltså — då blev det fart alltså. Måste'rom också ut. Då börja snacket alltså, att dom törs, att dom törs. De va de som tände lågan alltså.

Ur Sotarns journal:

— Det var Jojje och Tjatte som tjyvlånade en bil i huset där dom bodde, fast den blev aldrig någe skadad... Jag kom *med* andra bilen — det var väl den 29 augusti, tror jag. (Alltså två dagar senare.)

Perifera kontakter. Den sammanställning barnavårdsnämnden erhöll från kriminalpolisen vid utredningens början upptog mer än trettio namn på

föregivna gängmedlemmar. Några äldre pojkar, som medverkat vid vissa av brotten, hade då vår undersökning inleddes placerats på ungdomsanstalter i landsorten. Till en början var det tveksamt om dessa hört till gänget. Frågeformulär utsändes därför med i tillämpliga delar identisk lydelse med de övrigas formulär. Dessa äldre pojkar liksom de egentliga gängmedlemmarna förklarade emellertid samstämmigt att de äldre inte tillhört gänget. Av socialregisterakter och andra handlingar framgår att de hörde till en mera vanlig typ av ungdomsbrottslingar. De hade inte räknat sig själva som medlemmar av något gäng utan opererat än med den ene, än med den andre. Att de imponerat på gängmedlemmarna och i viss mån beundrats av dessa framgår dock av vad föreståndaren för ungdomsgården (A-gården) berättar. Helt utan betydelse som exempel för gänget har de sannolikt inte varit.

III. Kontrollmaterial

För att bland annat bättre kunna besvara frågan om Granhögens betydelse för detta gängs utveckling borde man ha företagit undersökning av två kontrollgrupper, dels en oomtvistad gängbildning i ett annat ytterstadsområde, dels de pojkar i motsvarande ålder, som vid samma tid var bosatta i Granhögen och ytligt sett haft samma möjligheter eller anledning att komma med i gänget som de 22 gängmedlemmarna men inte gjort det.

Ett stort s. k. snackgäng fanns vid denna tidpunkt i ett ytterstadsområde i en motsatt del av Stockholm. Föreståndaren för ungdomsgården där berättade, att pojkarna i detta gäng var ovilliga att engagera sig i någon form av organiserad sysselsättning och sällan deltog i andra ungdomars verksamhet. På ungdomsgården satt de — när de besökte den — i kaféet. Deras enda påvisbara intresse gällde motorer och motorcyklar. De var »lite gapiga» men såvitt man kunde säga inte asociala.

Inom det snävt avgränsade bostadsområde i Granhögen där Granhögsgängets medlemmar bodde fanns det ytterligare 20 pojkar, som enligt matriklarna för Granhögens folkskola var födda under de tre aktuella åren 1938, 1939 och 1940. De hade alla varit klasskamrater med pojkarna i gänget och i flera fall bodde de i samma trappuppgång som någon av gängmedlemmarna. Dessa 20 hade hållit sig utanför gängbildningen. En summarisk sammanställning visar att de i fråga om vidareutbildning och fördelning på socialgrupper motsvarade Granhögsgänget. Föreståndaren för A-gården, som kände de flesta av dessa pojkar, anmärkte att de till skillnad från gänget vuxit ifrån ungdomsgården. De var genomgående lugnare, aktivare, mognare.

Om denna allmänna bild är korrekt, skulle det tyda på att dessa 20 pojkar funnit andra vägar för sin aktivitet och att de hade speciella intressen, studier, fast flicksällskap osv., som tog deras tid och gjorde anslutning till gänget inaktuell. Omvänt kunde man våga gissningen att gängmedlemmarnas snäva intressesfär och deras emotionella omognad (i åtskilliga fall) förklarar sammanslutningen till gäng och den vidare, fleråriga utvecklingen

Foto: Karl Hernried

Ett »snackgäng» behöver inte vara asocialt men kan lätt bli det, om tillfällen till aktiv fritidssysselsättning saknas

av detta. Det är uppenbart att de haft ett stort aktivitetsbehov och att detta behov varit mera pubertetspräglat än vad som motsvarar deras genomsnittliga ålder. Ingen av dem hade flicksällskap. Utan en reguljär socialpsykologisk-psykiatrisk undersökning av de 20 jämnåriga pojkarna i kvarteret kan man emellertid inte dra några säkra slutsatser om skillnaden mellan dessa och de 22 gängmedlemmarna. Man kan inte utesluta möjligheten av att 20-gruppen innehöll någon eller några som var mer skadade i psykiskt hänseende än de gängmedlemmar, som företedde psykopatologiska drag. Många psykiskt defekta ungdomar tvingas just genom sina psykiska särdrag till att leva ett enstöringsliv.

En undersökning av de 20 jämnåriga i Granhögsgängets kvarter planerades och inleddes men måste olyckligtvis avbrytas på grund av bristande resurser. Överhuvudtaget måste man beklaga, att socialläkarbyrån med sin nuvarande personal är kraftigt underdimensionerad t. o. m. för rutinunder-

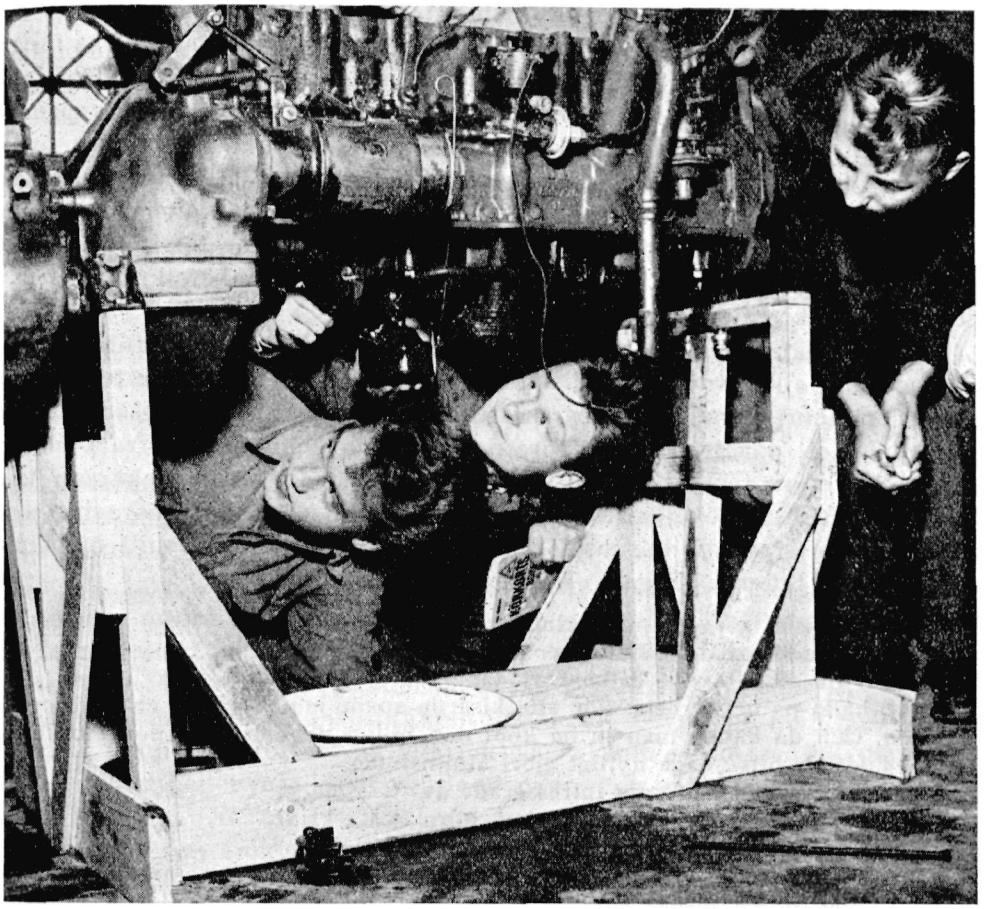

Foto: Karl Hernried

Pojkar behöver utlopp för sin ambition att syssla med något meningsfullt, de vill t. ex. »hålla på och meka med motorer och sånt»

sökningar och att möjligheterna att syssla med vetenskapliga undersökningar på grundval av rutinmaterialet är i det närmaste obefintliga. Bristen är så mycket mera beklaglig som man knappast någon annanstans i världen skulle ha så gynnsamma objektiva förutsättningar att utnyttja det vardagliga klientelet för ungdomspsykiatrisk och ungdomskriminologisk forskning.

IV. Åtgärder och förslag

Bättre resurser för fritidssysselsättning. En helt tillfredsställande förklaring till Granhögsgängets uppkomst och slutliga utveckling kan inte ges utan jämförelse med ett representativt kontrollmaterial. En väsentlig miljöfaktor var utan tvivel bristen på lämplig fritidssysselsättning, särskilt under sommarmånaderna och månaden runt årsskiftet, då ungdomsgårdarna var stängda. Den praktiska slutsatsen är att man genom bl. a. ungdomsgårdsorganisationen måste ge denna typ av ungdomar möjlighet till en bättre, ak-

tiv fritidssysselsättning än hittills och att man i planerna för nya stadsdelar tar hänsyn till befolkningens åldersfördelning under stadsdelens första två decennier. Bostadsbristen, som satt hinder för flyttning annat än i undantagsfall mellan olika stadsdelar, har gett Stockholm och andra expanderande svenska storstäder en alltmer snedbelastad åldersfördelning: övervikt för vuxna och åldringar i de gamla stadsdelarna, ett relativt mycket högt procenttal barn och tonåringar i nya stadsdelar. Situationen är så mycket mera otillfredsställande som de flesta nya stadsdelar blivit utpräglade sovstäder med mycket otillräckliga resurser för den unga befolkningens studier, sport, rekreation osv.

I Granhögsgänget har man kunnat urskilja några intresseinriktningar. Fyra eller fem pojkar var musikaliska och ville bilda en liten orkester. Någon hade sport som sporadisk hobby. Ett tiotal var mekaniskt intresserade och hade under ett par år närmast före den asociala debuten fört fram planer på att bilda en motorklubb inom ungdomsgårdens ram, ett projekt som hela tiden strandade på lokalbrist och möjligen också på att de ansvariga som kontaktats inte tagit pojkarnas förslag på allvar. Följande avsnitt ur läkarjournalen för Sotarn, gängets »ledare», är betecknande:

— Vad skulle ni göra på motorklubben?
— Hålla på och meka med motorer och sånt.
— Menar du att ni skulle ta körkort där?
— Nej, hålla på och arbeta. För alla kisarna spann ju på att köpa en motorcykel till våren. Och då kunde man ju ha köpt den billigt nu och gjort den i ordning där. Då hade de blive någe nyttigt gjort åtminstone.
— Sånt skulle dom alla vara intresserade av?
— Ja, dom flesta. Det är dom ju, dom allra flesta kisar.
— Men material och sånt hade ni väl gärna köpt själva?
— Javisst. Men verktyg! För ska kisarna ordna verktyg själv, så är det stor risk att det ramlar in en massa stöldgods. Men om vi hade fått en lokal, så hade samhället tjänat på det, åtminstone försäkringsbolagen.

Ungdomsgäng förekommer i alla stadsdelar. Från ett nytt ytterstadsområde har också rapporterats gäng av s. k. nyckelbarn, dvs. barn i förskole- och skolåldern vilkas föräldrar är borta från hemmet för sitt arbete på dagarna och som utrustas med nyckel för att kunna komma in i lägenheten och skåpäta. De allra flesta av dessa gäng förblir naturligtvis sociala. Men oavsett detta är det angeläget att ungdomarna ges möjligheter till organiserad aktivitet och rekreation som ett alternativ till den passiva och ofta subjektivt trista tillvaro de nu för på sin fritid från skola och arbete. De barn och ungdomar, som bäst behöver komma in i ungdomsgårdarnas verksamhet, är emellertid inte alltid benägna komma spontant, även om den sysselsättning som bjuds verkar attraktiv. En diskret uppsökande verksamhet från ungdomsgårdarnas sida skulle kunna ge värdefulla resultat. Uttrycket »uppsökande» får inte tolkas bokstavligt. Bästa arbetet utförs utan tvivel av de föreståndare och andra anställda i ungdomsgårdarna, som lever i den stadsdel där de verkar och okonventionellt umgås med ungdomarna även utom den reguljära tjänstgöringen. För att ungdomsgårdarna skall spela en

mera aktiv roll fordras emellertid väsentliga personalförstärkningar, icke minst för att skapa god kontakt med nyckelbarnen och andra barn i skolåldern. Erfarenheten tycks visa att de ungdomar som redan under de senare skolåren vant sig vid att betrakta ungdomsgårdarna som ett naturligt centrum för sin fritidssysselsättning blir de mest lojala mot dem i fortsättningen under det att det är betydligt svårare att attrahera många övriga och etablera ett förtroendefullt samarbete med dem.

Olika former av sommarverksamhet och av verksamhet under jul- och nyårsferien är också nödvändiga. En hel del sådan verksamhet bedrivs, främst genom Stockholms stads idrotts- och friluftsstyrelse, men det förefaller sannolikt att den kunde göras mera känd och att den också kunde bli mera varierande.

Tre iakttagelser vid den aktuella undersökningen nöjer vi oss med att endast notera. Den första gäller familjernas och särskilt de ensamma mödrarnas isolering i ett nybyggt ytterstadsområde av sovstadstyp. Den andra: etiken kring bilstölderna. Den tredje: ungdomen och spriten. Vårt begränsade material och de ofullständiga uppgifter, som i övrigt är samlade, tillåter oss inte nu att diskutera dessa iakttagelser. Att gängmedlemmarna — liksom andra billånande ungdomar — ställde sina handlingar på ett högre moraliskt plan än andra stölder, var tydligt. Bilstölder företas ju i regel inte i förvärvssyfte. Skadorna, ansåg pojkarna, drabbade inte enskilda personer utan något så abstrakt som försäkringsbolag, om man bortsåg från ägarnas temporära förlust av bilarna. Några anmärkningsvärda personskador hade det heller inte blivit vid de olyckor, som gänget orsakat. Spritmissbruk förekom. Några av medlemmarna hade sedan spritrestriktionernas upphävande den 1 oktober 1955 varit berusade ofta, tydligen minst en gång i veckan, och ytterligare några hade sporadiskt varit med och druckit sprit som inledning till bilstölderna och -utflykterna.

Åtgärder beträffande det aktuella gänget. Tidigare erfarenheter från socialläkarbyråns och ungdomsbyråns verksamhet har visat, att asociala gängbildningar kan upplösas genom att någon eller några av de ledande ungdomarna för en tid placeras på annan ort. I detta fall ansågs det vara nödvändigt att skilja de två »ledarna» från gänget. Meken dömdes till fängelse. Sotarn omhändertogs för skyddsuppfostran och placerades på ungdomsvårdsskola. Mot undersökarnas avstyrkande blev också en annan av gängmedlemmarna, Anders, placerad på ungdomsvårdsskola. Den fjärde av de häktade pojkarna, Jojje, omhändertogs för skyddsuppfostran och placerades på ungdomshem i Stockholm. Samtliga övriga ställdes under övervakning.

Medan utredningen pågick hade undersökarna täta kontakter med bl. a. A-gårdens föreståndare, vars utomordentliga personkännedom och förtrogenhet med miljöförhållandena betydde mycket både för en korrekt bedömning av gänget och de individuella personligheterna och för utformningen av lämpliga åtgärder. I januari ordnades på initiativ från områdets läroverk en konferens med deltagare från läroverket, folkskolan, barnavårdsnämn-

den, idrotts- och friluftsstyrelsen samt polisen. På enskilt initiativ hade någon vecka tidigare en idrottsklubb bildats. Frivilliga krafter fungerade som tränare, lokal hade ställts till förfogande av läroverket, och samtliga hemmavarande gängmedlemmar samt ett antal andra ungdomar tränade där tre kvällar i veckan. Sedan övervakare tillsatts hade undersökarna en konferens med dessa i A-gårdens lokaler. När det i början av hösten 1956 rapporterades, att några av gängmedlemmarna fortsatt missbruka sprit i oroväckande omfattning kallades de hemmavarande pojkarna till en kvällsdiskussion med undersökarna och A-gårdens personal. Alla utom två infann sig.

Sammanfattning. I början av 1956 undersöktes vid socialläkarbyrån i Stockholms stads barnavårdsnämnd 22 pojkar i åldern 14—18 år, som från slutet av augusti 1955 gjort sig skyldiga till sammanlagt omkring 140 bilstölder och några inbrott. Samtliga bodde i ett ytterstadsområde, Granhögen, dit flertalet flyttat med sina familjer i slutet av 40-talet, då stadsdelen var nybyggd. Samtliga kände varandra från skolan och hemkvarteret, och från omkring 1953 hade deras relationer karaktären av en gängbildning. Denna var under två tre år en helt social grupp. Alla pojkarna hörde till stamklientelet vid barnavårdsnämndens ungdomsgård i kvarteret. Denna, som hade en organiserad fritidsverksamhet under sex kvällar i veckan (dans, grammofonmusik, spelapparater, pingpong m. m.), var emellertid stängd mellan 15 maj och 15 september samt en månad vid årsskiftet. Under dessa tider av året saknades organiserad fritidssysselsättning i stadsdelen. Verksamheten vid ungdomsgården tillgodosåg heller inte alla intressen. Tio medlemmar av Granhögsgänget, däribland de två »ledarna», var lidelsefullt motormekaniskt intresserade och hade under ett par års tid förgäves fört fram önskemål om att få lokal och utrustning för att starta en motorklubb. De flesta av de 22 pojkarna hade ordnade studie- och arbetsförhållanden. Inte mindre än 17 hade bestämda yrkesplaner.

Gängets kriminella debut ägde rum omkring den 27 augusti 1955, då tre gängmedlemmar lånade en bil ur ett garage, som de hade nyckel till. Den ställdes oskadad tillbaka. Två dagar senare stal andra medlemmar av gänget en bil, och från denna tidpunkt drogs inom loppet av fyra månader 20 av de 22 medlemmarna med i bilstölderna. Inom den centrala delen av gänget rådde under dessa månader en hektisk stämning. Efter spritrestriktionernas slopande den 1 oktober 1955 var det närmare ett tiotal som inledde bilstölderna och utflykterna med spritkonsumtion.

Polisen och barnavårdsnämnden ingrep i januari 1956. Fyra av de mest aktiva medlemmarna, bland dem de två »ledarna», häktades. En dömdes till fängelsestraff, två placerades i ungdomsvårdsskola och en placerades på ett av barnavårdsnämndens ungdomshem i annan del av Stockholm. De övriga fick stanna kvar i sina hem men ställdes under övervakning, drogs in i en nystartad, mycket aktiv idrottsklubb och ägnades överhuvudtaget positiv individuell uppmärksamhet.

Vid den psykologisk-psykiatriska undersökningen bedömdes 16 som normalfall och 6 som måttligt eller gravt skadade i psykiskt hänseende. I anmärkningsvärt många fall var pojkarna emotionellt outvecklade. Gänget utgjordes i sin helhet av en s. k. interstitiell åldersgrupp, pojkar som antingen genom sin ålder eller sin i förhållande till åldern känslomässiga omognad ännu inte blivit engagerade i fasta flickförbindelser eller den övre tonårsålderns sällskapsliv, fritidsambitioner etc.

Kontrollundersökning den 3 augusti 1957 visar att 10 av de 22 skött sig utan anmärkning sedan ingripandet mot gänget företogs, att ytterligare 4 skött sig utan anmärkning under år 1957, att 4 missbrukat sprit sporadiskt och ytterligare 3 missbrukat sprit ofta men i stort sett skött sina arbeten utan anmärkning samt att 1 efter nya brott dömts till ungdomsfängelse. Gänget har gradvis och spontant avvecklats. De flesta gängmedlemmarna har nu flicksällskap och andra intressen. Gängformen fyllde en funktion under några få år men har numera förlorat sin aktualitet för flertalet av de 22 pojkarna.

De blinda och arbetsmarknaden

Av konsulent *Seved Eriksson*, Stockholm

Vad är egentligen blindhet? Blindhet innebär endast, att ett sinne har förlorats. De övriga är intakta. Någon strukturförändring av individens anlagsutrustning inträffar ej. Det är av fundamental betydelse, att dessa förhållanden slås fast och att den blindes möjligheter på arbetsmarknaden blir föremål för prövning, byggd på individen och ej på kollektivet.

Ett par begrepp kanske bör klarläggas: Barndomsblind kallas den som blivit blind vid så tidig ålder, att han helt eller delvis genomgått bottenskolan för blinda, vilken motsvarar de seende barnens folkskola. Nyblinda är alla övriga.

Vilka möjligheter har då en blind på den öppna arbetsmarknaden? Vi vet alla, att dessa tills endast för några få år sedan var utomordentligt starkt begränsade.

Åtgärderna för inplacering av blinda i näringslivet grupperar sig i stort sett efter två linjer.

1. Man anpassar den blinde till arbetet och arbetsmiljön genom utbildning eller omskolning m. fl. åtgärder.

2. Man lägger arbetet till rätta för den blinde, ändrar på maskiner, organiserar om arbetsuppgifter, ser till att han får viss service i något speciellt sammanhang osv. Kort sagt, man anpassar arbetet och arbetsmiljön till den blinde.

Ibland för en kombination av dessa två linjer till den bästa lösningen.

En blind kan emellertid inte anpassas till arbetet, förrän han först har anpassat sig till sin blindhet.

En seende bedömer oftast den blinde efter sitt eget uppträdande i mörker. Detta är emellertid blindhetens första stadium, som präglas av hjälplöshet, stark beroendeställning till omgivningen och ytterst begränsade rörelsemöjligheter.

Om man utgår ifrån, att blindhet i väsentlig grad är ett tekniskt handikapp, följer också att vägen tillbaka till ett normalt liv går via inlärandet av en ny teknik och — när denna på något område inte helt kan ersätta synen — genom användande av tekniska hjälpmedel.

Första steget till ett normalt liv är, att den blinde resignerar inför själva blindheten, att man får honom att acceptera, att han är blind. Läkarens tunga uppgift att säga den blinde sanningen på ett så tidigt stadium som möjligt är nödvändig som en grund för rehabiliteringsåtgärder, då en lång period av hopp och förtvivlan tär på den själsliga styrkan och bidrar till att konservera hjälplöshet. Ett accepterande av blindheten som ett faktum

kan kanske anses som en negativ anpassning, men den är nödvändig för positiva åtgärder.

Det första steget är således att få den nyblinde att acceptera att han är blind, det andra att lära honom att vara blind.

Man b l i r blind men måste lära sig att v a r a det.

Vilka möjligheter finns då för den nyblinde att lära sig vara blind?

Som bekant har hantverksskolan för blinda män i Kristinehamn och för blinda kvinnor i Växjö lämnat blinda utbildning i vissa traditionella hantverksyrken. På senare år har denna yrkesram i viss utsträckning vidgats och skolorna har även fått resurser att i begränsad utsträckning lämna anpassningsundervisning. Från 1 juli 1957 har emellertid en radikal omorganisering av de båda skolorna skett från hantverks- till anpassningsskolor. I samband härmed har även namnbyte skett till »Skolan för vuxna synskadade» i Kristinehamn resp. Växjö.

Undervisningen blir i hög grad individuell, och varje elev beräknas behöva 6—9 mån. vistelse vid skolan. Kapaciteten för skolorna i Kristinehamn och Växjö har uppskattats till 35 resp. 25 elever per läsår. Intagning sker 3—4 gånger under året. Skolorna upprustas personellt med bl. a. två nya anpassningslärare vid varje skola.

Den nya timplanen har följande utseende:

1. Punktskrift	6	veckotimmar
2. Maskinskrivning	6	»
3. Orientering	18	»
4. Hemkunskap och hushållsgöromål	3	»
5. Manuellt arbete	6	»
6. Gymnastik	2	»
Summa	41	»

För Växjöskolan tillkommer ytterligare en timme i hemkunskap och hushållsgöromål.

Till eleverna utgår från Arbetsmarknadsstyrelsen utbildningsbidrag efter samma normer som för andra partiellt arbetsföra.

Ju snabbare anpassningsundervisningen kan sättas in för den nyblinde, desto säkrare når man effektiva resultat. Risken för att de anhöriga i sin medkänsla för den nyblinde skämmer bort honom och konserverar ett kroniskt hjälplöshetstillstånd elimineras. Men en snabb anpassning är även betydelsefull från ekonomisk synpunkt, då man därigenom undviker, att den blinde blir borta från produktionen längre än nödvändigt. Samhället får annars ej endast avstå från hans produktionsinsats utan även ofta svara för uppehället i form av sjukpenning, pension etc.

Det inträffar även att personer, som drabbats av blindhet, säljer sina rörelser i panikens och hopplöshetens tecken. Dessa rörelser hade de kanske kunnat fortsätta att driva efter en ordentlig anpassning till sitt handikapp. I stället måste omskolningsåtgärder tillgripas med ökade utgifter för det allmänna som följd.

Från alla synpunkter är det således utomordentligt betydelsefullt, att den nyblinde får snabbt bistånd i sin situation.

Att lära sig vara blind innebär, att man gör sig fri från beroendet av synen. Inlärande av punktskrift och maskinskrivning återerövrar två väsentliga områden — att kunna läsa och skriva. I den skolmässiga anpassningen följer jämsides härmed intensiva övningar för återställande av den nyblindes mobilitet. Dessa övningar är upplagda med sikte på ett successivt upptränande av sinnena och att lära den nyblinde att ta sig fram på egen hand, till att börja med inomhus men, allteftersom säkerheten växer, även utomhus. Ett tekniskt hjälpmedel kommer in i bilden, ett mycket enkelt men effektivt — den vita käppen.

Med den vita käppen »ser» den blinde alla närliggande hinder framför sig. Samtidigt registrerar han också vägbanans eller trottoarens typ och riktning. Det lämpligaste avståndet till trottoar- eller huskant bestäms lätt. En tvärgata registreras givetvis snabbt, för den rutinerade omedelbart vid hörnet utan kontakt med käppen. Här förnims nämligen i allmänhet ett tvärdrag, även om det i övrigt är vindstilla, och trafikljudet får en annan färg. Följs trottoarkanten en vacker sommardag märker den blinde utan svårighet en parkerad bil på 3—4 meters avstånd — det är solstrålarnas brytning i plåten, som orsakar temperaturstegring.

Övningar i att lokalisera ljud och att bestämma riktningen och avståndet till dem ingår i anpassningsundervisningen. För den blinde är det givetvis av stor betydelse att kunna ta ut riktningar, att veta varifrån han kommer och varthän han är på väg. Så småningom vinner eleven rutin och säkerhet nog att ensam korsa starkt trafikerade trafikstråk.

Jämsides med dessa orienteringsövningar av stegrad svårighetsgrad kopplar eleven av med lektioner i klädvård och i hur man ordnar sina personliga tillhörigheter på ett vettigt sätt. När det i övrigt gäller det yttre, brukar rakningen för männen ibland gå mera smärtfritt, om de får lite handledning. Skönhetsvården för kvinnorna får ej heller eftersättas ... På »sociallinjen» kommer även ättekniken in. Det är inte så lätt att få en köttbulle på gaffeln, att skära av en kotlett i lagom stora bitar eller äta en tårtbit på ett elegant sätt utan synens hjälp. Men med en smula finurlighet och lite övning försvinner både köttbullar och problem. De här sakerna kanske betraktas som bagateller. Men för den nyblinde betyder detta, att han kan upprätthålla ett vårdat bordsskick, en djup känsla av tillfredsställelse. Med detta följer säkerhet och otvungenhet i umgänget med andra.

Det är således många saker, som finns på anpassningsschemat för nyblinda. En saknas — sentimentaliteten. Den har man inte tid med, och den gör inte heller någon nytta. Humorn, ibland lite fostrande men alltid hjärtlig, är till mycket större hjälp under återuppbyggnadsprocessen.

I det ovan återgivna schemat står även upptaget manuellt arbete i 6 veckotimmar. Dessa är ej enbart tänkta som avkopplande moment och som ett led i uppövande av sinnena, framförallt då känseln, utan även för en prövning av de praktiska anlagen.

I den starkt förändrade situation, som den nyblinde befinner sig i efter synförlusten, är det av utomordentlig vikt att han, så snart det gäller manuella yrken, praktiskt får pröva sin lämplighet för en framtida sysselsättning, vare sig denna blir inom det gamla yrket eller måste sökas på ett nytt område. I det förra fallet blir det således fråga om en anpassning till det gamla yrket, i det senare en fråga om praktisk yrkesorientering som grund för ett yrkesval. Då skolorna själva ej helt kan tillgodose dessa behov, måste de i detta sammanhang även söka utnyttja de möjligheter, som ortens näringsliv och ev. yrkesskolor kan erbjuda.

Behovet av praktisk yrkesorientering synes om möjligt vara ännu större för den barndomsblinde än för den nyblinde — den senare har ju i allmänhet yrkeserfarenheter att falla tillbaka på, samtidigt som han kanske förvärvat någon erfarenhet även från andra arbetsområden. För den barndomsblinde, som står inför ett yrkesval, saknas ju helt sådana erfarenheter.

Som vi tidigare konstaterat, kan synsinnet i stor utsträckning ersättas av andra sinnen genom skärpning av dessa. Således kan en blind genom sin känsel studera detaljer, som han efter hand sammanställer till enheter. Även om resultatet med denna metodik kan bli lika tillfredsställande som den seendes, har metoden en stark begränsning i det att den i huvudsak medger ett effektivt studium endast av det absolut närliggande. (I detta sammanhang kan man således säga, att den blinde endast besitter närsyn.) Den seendes möjligheter att även av perifera fysiska ting bilda sig en uppfattning, som kan ligga till grund för en värdering, står således inte den blinde till buds på samma sätt. Hans möjligheter att i det dagliga livet eller vid studiebesök få en adekvat bild av arbetsmoment och yrkesmiljöer måste därför ofta bli avsevärt begränsade jämfört med den seendes. Om, som så ofta sker, man vid en yrkesvalsdiskussion beskriver ett yrke genom att dra paralleller med ett annat, så är det synnerligen viktigt, att sökanden har en korrekt bild av det senare, eljest kommer ju hela resonemanget att vila på en falsk grundval.

Med här skisserade förhållanden som utgångspunkt vågar vi fastslå, att den praktiska yrkesorienteringen är av ännu större betydelse för den blinde folkskoleeleven än för hans seende kamrat. Under vårterminen 1957 har även vid blindinstitutet å Tomteboda på försök påbörjats en praktisk yrkesorientering. Sex olika institutioner utanför institutet, varav en industri, har ställt orienteringsplatser till förfogande. Minst tre olika yrken bör eleven pröva, innan yrkesval sker. Inom varje yrke har man hittills fått arbeta ca sex veckor. Resultaten hittills har varit uppmuntrande. En utvidgning av verksamheten är därför ett närliggande mål.

Då det gäller praktisk yrkesorientering och arbetsprövning, får vi inte glömma bort den stora grupp blinda, som redan fått anpassningsundervisning med åtföljande yrkesutbildning — i den mån skolorna tidigare har haft resurser att meddela anpassningsundervisning — men som inte kunnat få sin försörjning inom det lärda yrket. Det stora flertalet av dessa eller 500—600 personer sysslar med hantverk — borstbinderi och korgmakeri för

Foto: Karl Heinried

män, vävning och stickning för kvinnor. De som har lust och fallenhet bland dessa, måste ges möjligheter att söka sig över på öppna marknaden. Detta är ej endast ett rättvisekrav utan även en ekonomisk fråga av stor betydelse såväl från den enskildes som från det allmännas synpunkt, då det övervägande flertalet av hantverkarna har så låg inkomst, att de måste uppbära invalidpension. Men en direktplacering i industrin av en person utan föregående vana kan och bör som regel ej ske. I de förberedande åtgärderna bör därför arbetsträningsinstituten få en större reell betydelse för gruppen blinda än hittills har varit fallet. Givetvis bör samma möjligheter till träning och prövning föreligga för blinda som för andra grupper av partiellt arbetsföra vid de olika arbetsträningsinstituten landet runt. Tyvärr är detta inte fallet. Platsbristen spelar härvidlag en stor roll men kan ej vara den avgörande faktorn, därpå tyder den proportionellt mycket ringa frekvensen av

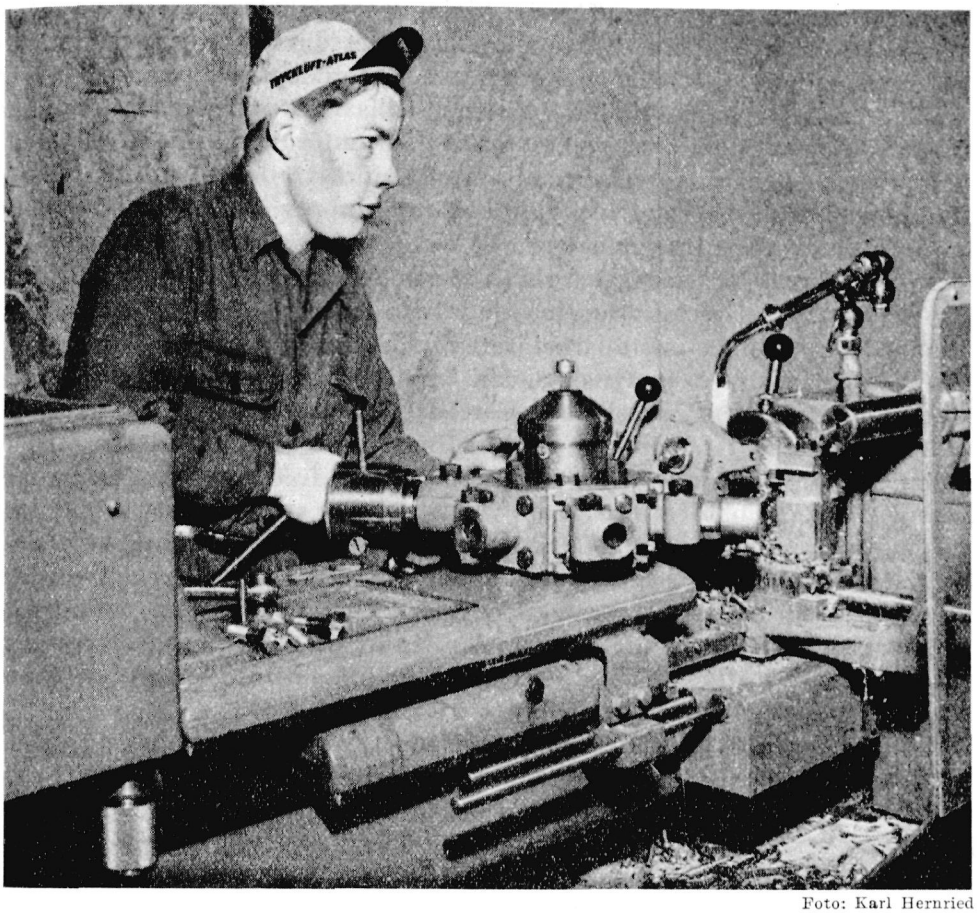

Foto: Karl Hernried

Ung blind pojke vid verktygsmaskin. De traditionella blindyrkena är på avskrivning

blinda. I stället torde man i varje fall till en del få söka orsaken i den bristande insikten hos institutens ledning om den blindes möjligheter att göra sig gällande inom olika arbetsområden. En viktig uppgift måste därför bli att bibringa föreståndare och arbetsledare vid dessa institut kännedom om handledning av blinda och kunskaper om deras alltmer vidgade möjligheter på arbetsmarknaden. Ett utnyttjande av dessa institut med deras som helhet betraktat relativt rikt differentierade resurser bör även kunna bli ett värdefullt hjälpmedel i kampen att vidga de blindas yrkesram.

Innan vi något berör yrkesutbildning av blinda, bör det ännu en gång fastslås, att en ordentlig anpassning till blindheten är den första förutsättningen för all yrkesutbildning. Teoretiskt sett kan anpassningsundervisningen drivas så långt, att all särordnad yrkesutbildning av blinda kan slopas. I stället får man sin utbildning vid de vanliga utbildningsanstalterna, varvid den

blinde eleven och hans lärare får viss hjälp av specialister. I själva verket är normaliseringslinjen den enda framkomliga, eftersom det är praktiskt omöjligt att genomföra speciella kurser för alla de olika utbildningslinjer, som kan komma i fråga för blinda. Liksom hittills kan man emellertid tänka sig specialkurser inom vissa yrkesområden, framförallt då metallyrket och kontorsbanan. Sådana specialkurser har sitt stora värde utöver den direkta utbildningen. Eftersom det här gäller större grupper av blinda elever, bör nämligen de samlade erfarenheterna på det pedagogiska området kunna bli större till båtnad för ständigt förbättrade undervisningsmetoder.

Inom framförallt metallyrket har de blinda kommit att alltmera göra sig gällande. Idag utbildas metallarbetare i första hand vid yrkesöverstyrelsens kurs vid skolan för vuxna synskadade i Kristinehamn, men även vid arbetslöshetsnämndens verkstadsskola i Göteborg, vilken senare är pionjär på området. Utbildningstiden är 48 veckor. Under de första månaderna får eleven en allroundutbildning: filning, borrning med fixturer, kapning av material i kallsåg, mätövningar, revolversvarvning, supportsvarvning, kipphyvling, fräsning, slipning på fri hand, gradning, provslipning av svarvstål m. m. På den teoretiska sidan kommer yrkesräkning och yrkesekonomi, materiallära, maskinlära, yrkesteknik, yrkeshygien och medborgarkunskap.

Mätövningar? Ja, den blinde använder sig av en s. k. punktmikrometer, med vilken han mäter sin hundradel av en millimeter med samma precision som en seende med sin mikrometer.

På slutet av kursen sker ofta en specialisering på vissa arbetsuppgifter. De flesta av eleverna har gått ut som revolversvarvare, beroende på att man här oftast kunnat uppnå de bästa arbetsförtjänsterna. Men eleverna återfinns inom verkstadsindustrin på samtliga de arbetsuppgifter, som innefattas i utbildningen — plus några till. På sistone har ett par elever från metallkursen i Kristinehamn t. o. m. kunnat placeras som skötare av halvautomater. Till dags dato har drygt 60 blinda metallarbetare utbildats. Samtliga så när som någon enda har kunnat arbetsplaceras. Genomsnittsförtjänsten ligger i nivå med den seendes, snarare över än under. Hur kan då detta vara möjligt. Jo, den blinde arbetar ofta i jämnare takt än den seende, därför att han inte distraheras på samma sätt. Hans bättre känsel och smidigare handlag gör att arbetet många gånger flyter undan snabbare. Våra revolversvarvare har t. ex. i allmänhet ett mjukare anslag, som gör slitaget på verktyg betydligt mindre än för den seende. Erfarenheterna visar, att om ett gänghuvud för en seende revolversvarvare håller för upp till 500 arbetsoperationer, så stoppar det för den blinde för över 1 000.

Men det är inte tillräckligt med en kvalificerad och ofta överkvalificerad utbildning för de blivande arbetsuppgifterna. Introduktionen på arbetsplatsen är också utomordentligt viktig. Den blinde får genom denna snabbt lära sig vägen från bostad till arbetsplats, får sig en titt på arbetslokalerna och matstället. Är det fråga om en verkstad eller fabrik får han anvisningar om stämpling av tidkort. Han får lära sig var förmanskontoret är beläget och sammanförs med den fackliga avdelningens ordförande. Ingenting lämnas åt

slumpen. När den blinde på fullt allvar kör igång sin maskin, klarar han både resorna till och från arbetet och hittar på egen hand i lokalerna. Men introduceringen har ej enbart tjänat till att den blinde snabbt och effektivt kommit in i sitt arbete, den har även gett förman och arbetskamrater en värdefull inblick i den blindes rörelseteknik. Den inblicken brukar vara ett gott underlag för en omedelbar naturlig kontakt.

Genom introduceringen har företaget mindre besvär vid anställandet av en blind än av en seende.

Här bör återges en intresseväckande omständighet, som ofta påpekas av arbetsledarna, nämligen att närvaron av en blind kan ha ett gynnsamt inflytande på stämningen på arbetsplatsen.

Innan vi berör ytterligare några arbetsområden för blinda, kanske något bör sägas om den blindes arbetsteknik. Denna måste givetvis anpassas till det aktuella arbetet, men så snart det gäller maskiner präglas arbetstekniken av ett generellt rörelseschema, vars variationer nöts in för varje speciell maskintyp. Det kan vara av mindre betydelse, om vi tar en verkstadslokal eller en snickerifabrik som utgångspunkt. Det preliminära är givetvis, att den blinde känner sin maskin och dess funktioner i minsta detalj. Men han måste även känna platsen där maskinen står och dess närmaste omgivning, därför att han alltid vid sina rörelser omkring maskinen exakt skall veta avståndet och riktningen till denna. Han får inte komma snubblande över sin egen maskin eller någon annans vid minsta lilla utflykt. Han skall därför alltid ha klart för sig var han befinner sig i förhållande till sin maskin och kamraternas. Detta bestämmer han först och främst med känseln och hörseln. Golvets struktur t. ex. kan via fotsulornas känsel och det kinetiska sinnet ge en utmärkt ledning. Han kan samla ihop ett helt knippe orienteringspunkter, som han under sin promenad fångar upp genom s. k. touchning. Han kan också gå efter ljudet av de olika maskinerna. Genom detta bestämmer han både riktningar och avstånd. Populärt talat kan man säga, att han vinklar in sin position. För den rutinerade sker denna positionsbestämning rent intuitivt. Även i detta sammanhang ser man betydelsen av den blindes allroundutbildning — han behärskar arbetsmiljön.

Vi återvänder till den blindes maskin. Vi kan förutsätta, att det är en planhyvel på en snickerifabrik. Hur undviker den seende att sticka handen i kuttern? Jo, genom att med synens hjälp bestämma riktning och avstånd. Även den blinde bestämmer riktning och avstånd. Men eftersom han inte ser måste han gå till väga på ett annat sätt. Han använder sig av ett rörelseschema, som går ut på, att han alltid vet var han har sina händer. Liksom nyss i arbetslokalen har han nu sina orienteringssynpunkter på planhyveln. När han snabbt följer dessa, vet han exakt var han är och kan bestämma avståndet till kuttern på centimetern. För den gamle och rutinerade arbetaren ger kanske luftdraget från kuttern en tillräcklig vägledning.

Sannolikt torde det vara besvärligt att fastställa kolhalten i stål med tillhjälp av luktsinnet, men furu luktar inte bara som trä utan som furu. Och ek luktar ej som björk utan som ek. En blind motorcykelreparatör lyssnar

sig i första hand till fel; det gör en seende också i allmänhet. En sliten koppling upptäcks med känseln i första hand, hörseln i andra. En felaktigt inställd ventil hörs. Den korrigeras i första hand med känseln. En blind massör behöver inte se hudrodnaden för att hitta det sjuka stället — den känns på grund av temperaturstegringen.

I många, många fler fall än den seende i allmänhet gör klart för sig, spelar hörseln och känseln den primära rollen i arbetet och synen den sekundära. Man bara inte reflekterar över det, därför att synsinnet alltid rent automatiskt är påkopplat.

Vi nämnde yrket motorcykelreparatör här ovan. En viktig förutsättning för att en blind motorcykelreparatör skall kunna göra sig gällande som anställd bör påpekas: han måste ha egna verktyg, så att han snabbt kan finna dem, där han har lagt dem. Reservdelarna brukar i allmänhet förvaras i fack, varför problemet här är mindre. Ett etablerande som egen företagare kan ibland vara den bästa lösningen för denna yrkeskategori. Utbildning sker vid arbetslöshetsnämndens verkstadsskola i Göteborg under 8 månader.

Försök har även gjorts att utbilda blinda till elektriska motorlindare, med gott resultat. För kopplingsarbetet utgör trådarnas färg ledtråden för den seende. För den blinde kan märkningen lätt ordnas på annat sätt. Plocklindningar ligger bäst till. (Vid plocklindningar läggs tråden i spår, vid peklindningar sticks den i hål.) Tråden bör ej vara finare än 0,25 mm. Helst bör arbetsplacering ske vid verkstäder för motortillverkning eller vid större serviceverkstäder, där specialisering kan ske.

Inom tapetseraryrket är sedan något år en utbildning på gång vid Norrbackainstitutet. Något dessförinnan hade den första anställde tapetseraren i landet arbetsplacerats — han hade fått sin utbildning i Oslo. Sömnad av klädslar, där mönstret skall passas ihop, kan inte klaras av en blind. Övriga arbeten tycks gå bra. Spikningen går något långsammare än för en seende, beroende på att en blind har svårare att helt kunna utnyttja magnethammarens fördelar, dvs. kunna spika i en rak linje utan förfästning av spiken med vänster hand. Detta måste då kompenseras med ett flinkare handlag. Erfarenheterna går i positiv riktning.

Vid ovan nämnda utbildningsanstalt kommer vid instundande hösttermin utbildning i konfektionssömnad att påbörjas. Denna utbildning, som är den första i sitt slag, är ett direkt resultat av den praktiska yrkesorienteringen.

Stockholms stads arbetsvårdsbyrå har startat en metallverkstad för ett 10-tal blinda i De blindas förenings och Stockholms blindförenings fastighet på Gotlandsgatan i Stockholm. Den är en kombination av skyddad verkstad och arbetsträningsinstitut. Arbetsuppgifterna består av revolversvarvning, tempofräsning, borrning, gängning, avsyning och montering. Vid denna verkstad planeras nu även försök med spollindning för reläindustrin.

Men det är ej enbart som anställda inom industrin, som blinda gör sig gällande. En del har etablerat sig som egna företagare inom snickeri- eller metallbranschen. Andra driver självständigt affärsrörelser av olika slag: to-

baksaffärer, kortvaruaffärer, affärer för husgeråd och korgsaker, radioaffärer osv. Varorna måste i dessa fall organiseras noggrant. Punktskrift är här ett oumbärligt hjälpmedel, såväl för rubricering och prissättning av de olika varugrupperna som för fortlöpande anteckningar om inköpsbehov, beställningsdatum, kassaboksanteckningar osv. Snabbhet och säkerhet i myntväxling är givetvis en viktig förutsättning. Själva säljtekniken bör också i viss mån vara en annan. Den blinde bör vara mer »förekommande», så att aktiviteten omärkligt ligger på hans sida — vid betalning t. ex. bör han se till, att kunden naturligt och oreflekterat lägger pengarna i hans framräckta hand; det är så mycket enklare att ta emot än att »hämta».

På kontorssidan har diktafonskriverskorna och -skrivarna med stor framgång gjort sig gällande. De återfinns i både statliga och kommunala verk och hos privata arbetsgivare. Bland den första kategorin kan nämnas Arbetsmarknadsstyrelsen, Skolöverstyrelsen, Stockholms rådhusrätt, Svea hovrätt och Överstyrelsen för yrkesutbildning. God skolunderbyggnad är ett primärt krav för en diktafonskrivare — stavning och interpunktering måste vara perfekta. Felskrivning får inte förekomma, eftersom man ej ser att själv rätta misstaget. Diktafonskrivarna utsätts därför för en mycket hård drill. Deras register omfattar inte bara slättexter utan även tabeller av olika slag. Utbildningen sker vid skolan för synskadade i Växjö. En del av diktafonskriverskorna tar även stenogram på blindskrift, varefter texten i vanlig ordning skrivs ut på svartskrift.

Stockholms stads arbetsträningsinstitut i Vällingby installerade vid sin start för ett par år sedan en växel för träning av blinda telefonister. I år har även Växjöskolan tagit upp denna utbildning på sitt program. Om man i England, Tyskland och Amerika kan placera hundratals blinda telefonister, så bör det gå även hos oss. En viss omändring av växeln bör ske för betjäning av en blind. Denna består i huvudsak av utbyte av de optiska signalerna mot akustiska. För televerkets växlar av klaffjacktyp är de tekniska lösningarna färdiga. Ändringen utförs av televerket. En sådan anpassad växel kan självfallet betjänas lika lätt av en seende. Som en ungefärlig regel kan man säga, att en blind telefonist klarar en klaffjackväxel med ca 15 in- och utgående linjer och ett 35-tal anknytningar, vilket även utgör den approximativa gränsen för en seende. Anteckningar om samtal förs på punktskrift liksom ett kartotek på företagets vanligaste telefonkontakter.

På kontorsbanan kan blinda således klara rutinbetonade arbetsuppgifter med framgång, om de har lämplig utbildning. Men de kan också ägna sig åt mer kvalificerade uppgifter. En tekniker, som före sin blindhet sysslat med konstruktionsarbete, kan kanske specialisera sig på vissa hållfasthetsberäkningar. Erforderligt tabellmaterial kan överföras till punktskrift. Han kan förses med en ritutrustning för enklare skisser, där de dragna linjerna stiger upp som ryggar. En räknesnurra, som försetts med siffror på punktskrift, underlättar räkneoperationerna. De färdiga resultaten skriver han sedan ut på svartskrift. Som ett alternativ kan man tänka sig, att han går över på inköps- eller försäljningssidorna, där hans tekniska kunnande har

ett stort värde. Eller han kanske kan göra en värdefull insats i företagets laboratorium efter anpassning av skalor och instrument för avläsning av en blind.

Blinda kan göra värdefulla arbetsinsatser på livets alla områden. Tre väsentliga betingelser måste emellertid finnas: att man har personliga förutsättningar i form av anlag, intresse m. m., att man är lämpligt skolad för arbetsupppgiften — och att man får en chans att visa vad man duger till!

Meddelanden

Nordiska socialpolitiska ministermötet i Stockholm. Det nordiska socialpolitiska ministermötet i Stockholm den 26—28 augusti 1957, det femtonde i ordningen, öppnades av statsrådet Torsten Nilsson, som i sitt hälsningsanförande erinrade om att när de socialpolitiska ministermötena började i begynnelsen av 1920-talet, ändamålet främst var att skapa en möjlighet till samråd i fråga om de nordiska ländernas uppträdande inom Internationella arbetsorganisationen. Därefter har det nordiska samarbetet på det socialpolitiska området alltmera kommit att fyllas av praktiska arbetsuppgifter — och detta har satt sin prägel på ministermötena. Särskilt under åren efter andra världskriget har betydelsefulla praktiska uppgifter lösts. Statsrådet Nilsson hänvisade som exempel härpå till den nordiska konventionen om social trygghet, som undertecknades vid föregående möte mellan de nordiska ländernas socialministrar, i Köpenhamn år 1955, och som nu trätt i kraft. Dessutom nämndes den fria nordiska arbetsmarknaden och konstaterades att de gångna tre årens erfarenheter av denna varit gynnsamma.

Förutom redogörelser från den nordiska socialpolitiska kommitténs arbete sedan föregående ministermöte och från nordiska socialstatistikkommittén stod fyra frågor på dagordningen.

Expeditionschefen K. J. Öksnes i norska socialdepartementet inledde en diskussion om *De nordiska ländernas deltagande i europeiska och andra mellanstatliga organisationer på det sociala området.* I detta inledningsanförande erinrades om den resolution som den 8 januari 1957 antogs av Europarådets rådgivande församling om koordinering av riktlinjerna för socialpolitiken i Europarådets medlemsstater. Den innehåller bl. a. ett förslag om regelbundna möten mellan social- och arbetsministrarna inom Europarådets ram. Samtidigt har liknande planer lagts fram inom OEEC. Dessutom har även inom OEEC väckts ett förslag om ett europeiskt möte av besläktad karaktär vilket går ut på att det år 1958 skall anordnas en konferens på trepartsbasis (med representanter för regeringar, arbetare och arbetsgivare) av Europarådet och Internationella arbetsorganisationen tillsammans i syfte att behandla utkastet till en europeisk social charter. Europarådets ställföreträdarkommitté skall vid sammanträde den 23 september 1957 behandla dessa två OEEC-förslag. Bland de frågor som föreslagits bli upptagna på ett europeiskt socialministermöte har nämnts Kortare arbetstid och Koordinering av verksamheten i de olika europeiska organisationer som behandlar frågor på arbetslivets och socialpolitikens område.

En annan fråga som togs upp under denna punkt på dagordningen berör de problem som hänger samman med de nordiska ländernas deltagande i de internationella organisationer på det sociala området där länderna inte deltar permanent utan avlöser varandra enligt en viss fastställd turordning, styrelsen för Internationella arbetsorganisationen, FN:s ekonomiska och sociala råd (ECOSOC) och FN:s sociala kommission.

Statssekreteraren Ernst Michanek talade om *Arbetstidsförkortning* med utgångspunkt från svenska riksdagens beslut i våras om ändringar i arbetstidslagstiftningen. Denna reform innebär, att veckoarbetstiden åren 1958, 1959 och 1960 kommer att förkortas med en timme per år, dvs. innebärande en minskning från 48 timmars veckoarbetstid till 45 timmar. En reform av ungefärligen samma innebörd som den svenska har föreslagits av den av norska regeringen tillkallade arbeidstidskomiteen. I Finland, där den vanligaste arbetstiden inom industrin sedan tio år är 47 timmar i veckan, pågår en utredning som syftar till ytterligare arbetstidsförkortning. I Danmark och Island finns inte någon allmän arbetstidsreglering genom lagstiftning. Arbetstidsfrågan står emellertid i Danmark sedan flera år på dagordningen för avtalsförhandlingarna, och det finns tecken som tyder på att frå-

gan kommer att tvingas fram till ett avgörande i en nära framtid under intryck av vad som sker i grannländerna.

Förberedelsearbetet för den svenska reformen skedde i intimt samarbete mellan sekretariaten för de norska och svenska utredningskommittéerna. Likheterna i såväl förslag som motiveringar mellan de båda kommittéerna är säkerligen till inte ringa del ett direkt resultat av denna samverkan. Även den danska undersökningen i ämnet, som framlades år 1951 av arbejdsmarkedskommissionen, har utnyttjats under arbetet. Vid de hänvisningar till förhållandena i andra länder som ständigt sker i arbetstidssammanhang har tvivelsutan även den finska 47-timmarsveckan spelat sin roll.

Det nu aktuella spörsmålet är närmast, i vad mån skäl av allmänpolitisk natur kan åberopas för att arbetstiden skall stämma överens i de nordiska länderna. Det nära samarbetet mellan de nordiska arbetsmarknadsorganisationerna kommer troligen att medverka till en utveckling mot enhetlighet näringsgrensvis i fråga om arbetstiden, även om inte alltid kan anföras starkare rationella skäl för en sådan enhetlighet.

Den norske socialministern Gudmund Harlem inledde diskussionen om *Rehabilitering och invalidpensionering, principer och praktiska uppgifter.* I detta inledningsanförande framhölls, att om vi ser på invalidpensioneringens historiska utveckling, kan vi särskilja två principiellt helt olika system.

Å ena sidan har vi sedan gammalt en invalidpensionering sådan den utformats av de privata försäkringsbolagen och likartad en del olycksfallsförsäkringar för industriarbetare samt flera tjänstepensionssystem: en invaliditetsförsäkring som inte är ekonomiskt behovsprövad utan principiellt bygger på den föreliggande invaliditeten. I denna princip ligger alltså, att invalidens senare arbetsinkomster inte påverkar hans invalidpension. I praktiken har dock hans försörjningsmöjligheter kommit in i värderingen av hans invaliditetsgrad. Detta kan ses som ett uttryck för de stora svårigheter som är förknippade med att fastställa invaliditetsgraden. Klarast framstår detta i de fall då invaliditeten är enkel att objektivt fastställa, t. ex. hos de blinda, för vilka invalidpensionerna i många, kanske de flesta, länder är oberoende av vederbörandes försörjningsmöjligheter.

Å andra sidan har man ursprungligen inte haft något system för invalidpensionering; den direkta nöden har avhjälpts genom fattigvård. Det karakteristiska har här varit, att det man undersökt varit behovet och nöden, medan orsakerna till nöden varit av underordnad betydelse. Invaliderna har inom fattigvården blivit jämställda med en rad andra grupper av socialt nödlidande. Det är nog riktigt att säga, att det är från denna utgångspunkt de olika offentliga systemen för invalidpensionering utvecklat sig. Man har funnit det orimligt och stötande, att den som blivit invalid skall vara hänvisad till fattigvården. Man har önskat driva utvecklingen mot att en invalidpension skulle vara en rättighet, men i verkligheten finns det mycket av fattigvård inom invalidpensioneringen.

I arbetet med de vanföra har vi fyra, tydliga och klara faktorer som bestämmer våra möjligheter att komma fram till vad vi kan kalla socialt tillfrisknande. För det första vanförheten och invaliditeten själv. Dess utveckling beror av den medicinska behandlingen. För det andra de möjligheter, kunskaper och erfarenheter vederbörande har eller kan skaffa sig; vi har här den delen av rehabiliteringsarbetet som koncentrerar sig till skolnings- och träningsverksamhet. För det tredje de yttre arbetsmöjligheterna i samhället; de bestäms av vår allmänna ekonomiska politik. Den fjärde och inte minst viktiga faktorn är den vanföres motiv för att återgå till arbete. Detta är en central punkt i rehabiliteringsarbetet men också en central punkt när det gäller att utforma invalidpensioneringen sådan att den i varje fall inte skadar denna motivering utan såvitt möjligt främjar den.

Diskussionen om *Offentligt stöd för att bereda bostäder åt vissa speciella befolkningsgrupper, såsom barnrika familjer, åldringar och invalider* inleddes av den danska bostadsministern Kaj Bundvad, som konstaterade att i Danmark byggnadsverksamhet av detta slag ursprungligen inriktade sig på särskilda bostadskomplex, som helt förbehölls de befolkningsgrupper man tog sikte på. För gamla och sjuka, för vilka behovet av särskild vård ofta varit det av-

görande, hade detta sin förebild i äldre tiders stiftelser. Också de barnrika familjerna försökte man till en början hjälpa på detta sätt. Men denna renodling av särskilda befolkningskategorier visade sig inte särskilt lämplig. I fastigheter med uteslutande barnrika familjer skapades en miljö, som verkade överbefolkad och orolig. För åldringarna har en koncentration i särskilda bostadskomplex alltjämt praktiska fördelar med hänsyn till vård och tillsyn, men psykologiskt slår det inte alltid så väl ut. Man har således hävdat, att åldringarna, när de anvisas bostäder i vanliga bostadsfastigheter, lättare bevarar sin kontakt med befolkningens andra åldersgrupper och får möjligheter att på olika sätt delta i dessa gruppers arbete och övriga verksamhet.

Stödet till barnrika familjer i Danmark utgår i form av bostadsbidrag, som exempelvis för en familj med tre barn och en bostad färdigställd efter den 1 januari 1950 medför ett bostadsbidrag med 35 procent av hyran; procentsatsen stiger med 10 för varje ytterligare barn upp till 75 procent för familjer med sju eller flera barn.

För att främja åldringarnas bostadsförsörjning har man statslån till pensionärsbostäder, i vilka hyran inte rättas efter de faktiska byggnadskostnaderna. I Köpenhamn betalar t. ex. makar för en sådan tvårumslägenhet 912 Dkr om året inklusive värme. Av skillnaden mellan denna fastställda »pensionärshyra» och den verkliga hyreskostnaden erlägger staten hälften och kommunen hälften. Sedan år 1951 har man också hyrt ut mindre lägenheter (på högst två rum) inom de allmännyttiga bostadsföretagen till samma »pensionärshyra» och med samma subventionering av stat och kommun.

Efter inbjudan av den norske socialministern beslöts, att nästa nordiska socialpolitiska ministermöte skall hållas i Oslo år 1959. *Bertil Bagger-Sjöbäck*

Utredningen för rättssäkerheten inom sinnessjukvården utvidgad. Kungl. Maj:t har bemyndigat chefen för inrikesdepartementet att tillkalla ytterligare ett antal sakkunniga att biträda den år 1954 tillsatta utredningen av vissa rättssäkerhetsfrågor inom sinnessjukvården m. m. Utredningen har i samband härmed anmodats att förutom tidigare erhållna uppdrag verkställa en fullständig översyn av sinnessjuklagstiftningen och i anslutning därtill utfärdade föreskrifter. Som utredare kommer att fungera justitieombudsmannen T. A. Bexelius, ordförande, ledamoten av riksdagens första kammare B. F. Elmgren, ledamöterna av riksdagens andra kammare G. E. Gustafsson, R. Y. Hamrin och E. O. B. Magnusson, överläkaren vid Sidsjöns sjukhus E. G. E. Osterman, medicinalrådet C. E. Åmark samt hovrättsassessorn H. O. H. Nordqvist, sekreterare.

Vid ärendets beredning den 27 juni 1957 anförde inrikesminister Hedlund bl. a., att den inom kommittén för översyn av hälso- och sjukvården i riket tillsatta mentalsjukvårdsdelegationen hemställt, att Kungl. Maj:t måtte föranstalta om en fullständig översyn av sinnessjuklagstiftningen och i anslutning därtill utfärdade föreskrifter. Delegationen underströk att de gällande bestämmelserna inte står i överensstämmelse med nutidens syn på en human och ändamålsenlig sjukvård samt att bestämmelserna ibland ter sig komplicerade och svårtolkade.

Med hänsyn till psykiatrins utveckling de senaste årtiondena är det fullt naturligt, framhöll statsrådet, att den nuvarande lagstiftningen — som i stora delar bestått oförändrad alltsedan sin tillkomst — kommit att framstå som föråldrad och otidsenlig. Utgångspunkten för en ny lagstiftning bör vara att så långt möjligt likställa mentalsjukvård med annan sjukvård. Att man även i fortsättningen måste ha kvar särskilda bestämmelser om mentalsjukvården har sin grund framförallt däri, att det under vissa omständigheter är nödvändigt att kunna å sinnessjukhus kvarhålla en patient mot hans vilja. Med hänsyn härtill måste i lag noga regleras när en person mot sin vilja skall få intagas å sinnessjukhus och när han äger bli utskriven därifrån ävensom förfarandet vid in- och utskrivning. Statsrådet påpekade även åtskilliga andra bestämmelser inom sinnessjukhuslagen och sinnessjukstadgan, som torde behöva överses. Rättssäkerhetsutredningens uppdrag bör därför utvidgas till att omfatta en fullständig översyn av hela sinnessjuklagstiftningen.

PERIODISKA ÖVERSIKTER

Register

	Senast i nr
Allmänt:	
Arvsfonden, allmänna, för varje budgetår	7, 1956
Statliga socialutgifter, årligen	2, 1957
Sociala frågor vid årets riksdag	10, 1956
Socialutgifterna i Sverige, årligen	6, 1957
Utlänningar i Sverige, varje kvartal	detta nr
Arbetsmarknaden:	
Frånvarofrekvens vid vissa industriföretag, i regel två gånger per år	4, 1957
Kollektivavtal	1, 1956
Sysselsättning och arbetslöshet, månatligen	
Sysselsättning och löner inom industrin, varje kvartal	detta nr
Bostäder:	
Bostadsbyggandet i Sverige, årligen	8, 1957
Byggnadsverksamheten i städer och köpingar, varje kvartal	detta nr
Nykterhetsvård:	
Alkoholistanstalt, intagna på, årligen	11, 1956
Nykterhetsnämndernas verksamhet, årligen	2, 1957
Nykterhetsvårdsklientelets sammansättning, årligen	4, 1957
Priser, konsumtion:	
Detaljhandelsomsättning, varje kvartal	detta nr
Detaljprisutvecklingen i Sverige och utlandet, årligen	5, 1956
Konsumentprisindex, månatligen	
Socialvård:	
Barnbidrag, allmänna, årligen	2, 1957
Barnavård, samhällets, årligen	3, 1956
Fattigvården, årligen	3, 1957
Fattigvård och barnavård till utlänningar, årligen	3, 1956
Mödrahjälpen, årligen	7, 1957
Social hemhjälp, årligen	7, 1957
Ungdomsvårdsskolornas elever, årligen	5, 1957
Ålderdomshemmen:	
antal platser, vårdtagare m. m.	3, 1956
kostnader och finansiering	3, 1956
statsbidrag	7, 1957

Utlänningar i Sverige under andra kvartalet 1957

Den 1 juli 1957 var antalet gällande uppehållstillstånd för icke-nordiska utlänningar i Sverige 56 115, av vilka 30 083 avsåg män och 26 032 kvinnor. I jämförelse med motsvarande siffror vid föregående kvartalsskifte har en minskning skett med 804, varav 389 gäller män och 415 kvinnor.

De arbetsanmälda utlänningarna uppgick den 1 juli 1957 till 135 440, vilket innebär en ökning under det senaste kvartalet med 88 personer. Männen var 86 381 (ökning 63) och kvinnorna 49 059 (ökning 25). De arbetsanmäldas yrkesgruppering framgår av efterföljande tabell.

G. M.

Arbetsanmälda utlänningar i Sverige per den 1 juli 1957, fördelade efter yrkesgrupp

Yrkesgrupp	Samtliga	Därav			
		danskar	norrmän	finnar	balter
I. Jordbruk	4 727	2 551	195	979	70
Trädgårdsskötsel	1 389	340	65	396	25
Fiske	75	35	1	25	7
Skogsbruk	11 076	1 413	1 468	7 380	195
Tillhopa	17 267	4 339	1 729	8 780	297
II. Malmbrytning o. metallindustri	29 428	5 144	1 734	10 182	1 754
Jord- o. stenindustri	2 191	853	78	534	68
Träindustri	2 687	450	253	1 190	142
Pappers- o. grafisk industri	3 411	765	293	1 355	167
Livsmedelsindustri	3 492	1 289	296	964	127
Textilindustri	5 695	1 131	312	1 734	769
Beklädnadsindustri	6 700	684	624	3 222	420
Läder-, hår- o. gummiindustri	2 487	930	188	500	205
Kemisk-teknisk industri	1 093	263	113	392	52
Byggnadsindustri	3 246	1 071	461	952	129
Kraft-, belysnings- o. vattenverk	37	4	4	4	5
Tillhopa	60 467	12 584	4 356	21 029	3 838
III. Landtransport	1 361	327	263	443	133
Luftfart	134	42	69	7	—
Sjöfart	7 652	2 287	579	1 713	362
Tillhopa	9 147	2 656	911	2 163	495
IV. Försäljnings-, reklam- o. affärsverksamhet	2 247	387	416	736	73
Lagerarbete	1 728	317	239	657	156
Bank-, försäkrings- o. uppdragsverksamhet	398	14	30	145	79
Hotell, restauranger o. storhushåll	12 856	1 268	1 481	6 563	276
Tillhopa	17 229	1 986	2 166	8 101	584
V. Allmän tjänst	81	24	12	24	6
Socialvård	84	13	11	17	6
Tekniska arbetsområden	3 450	450	699	448	308
Kontorsarbete	3 283	268	342	1 072	371
Undervisn., biblioteksarbete o. journalistik	504	36	54	53	48
Organisations- o. ombudsmannaverksamhet	12	1	4	2	2
Konstnärlig verksamhet	1 742	554	62	40	13
Tillhopa	9 156	1 346	1 184	1 656	754
VI. Hälsovård och sjukvård; hygien	6 871	1 111	910	2 772	204
VII. Husligt arbete	9 605	849	788	2 431	46
VIII. Genomgående yrken	3 161	584	271	1 310	168
Diverse arbete	1 154	321	100	465	82
Tillhopa	4 315	905	371	1 775	250
IX. Extra skördehjälp m. m.	19	2	1	3	—
Elevpraktikarbete	1 259	96	144	313	37
Tillhopa	1 278	98	145	316	37
X. Beredskaps- o. reservarbete	105	2	—	2	56
Summa	135 440	25 876	12 560	49 025	6 561

Sysselsättning och arbetslöshet

Tab. 1. Sysselsättning inom industrin i juli 1957 jämfört med juni 1957 (Jämförelserna avser endast företag som lämnat uppgifter vid båda rapporttillfällena)

Bransch	Antal redovisade företag	Antal i juli 1957 redovisade arbetare (exkl. permitterade)[2]			Indextal för juli 1957 (juni 1957 = 100)[1]				Antal arbetare (%), frånvarande av personliga skäl[3]
					Antal anst. arbetare (exkl. permitterade)[2]			Antal i arbete varande arbetare	
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		
Gruvindustri	62	11 355	192	11 547	100,3	..	100,3	57,9	49,8
Malmgruvor	53	10 570	191	10 761	100,4	..	100,4	59,4	48,7
Kolgruvor	9	785	1	786	98,9	..	98,9	38,9	65,3
Metall- o. verkstadsindustri	2 254	183 561	13 208	196 769	99,3	98,4	99,2	33,3	70,6
Järn-, stål- o. kopparverk	49	30 115	1 077	31 192	99,8	102,7	99,9	62,8	46,6
Järn- o. stålmanufaktur	438	19 462	2 426	21 888	98,7	96,8	98,5	28,5	75,0
Mekaniska verkstäder	819	74 764	3 207	77 971	99,3	99,3	99,3	20,0	81,3
Reparationsverkstäder	414	9 353	46	9 399	100,5	..	100,7	63,1	46,9
Skeppsvarv	70	24 687	2	24 689	98,8	..	98,8	57,3	58,0
Elektroteknisk industri	175	16 597	4 769	21 366	99,3	97,6	98,9	20,4	81,1
Annan metallindustri	289	8 583	1 681	10 264	98,8	98,1	98,7	18,7	82,4
Jord- o. stenindustri	583	23 794	2 623	26 417	100,0	95,5	99,5	53,4	52,8
Torvindustri	39	743	72	815	96,4	..	91,4	83,3	14,0
Stenindustri	103	2 853	2	2 855	99,9	..	99,9	49,3	56,9
Kalk- o. kritbruk	31	1 252	25	1 277	101,9	..	102,0	89,9	33,0
Cementfabriker	8	2 043	57	2 100	101,6	..	101,6	86,9	28,0
Cementvarufabriker	131	3 108	57	3 165	99,6	..	99,7	51,4	52,8
Tegelbruk	132	5 156	119	5 275	102,2	..	102,1	54,3	52,2
Porslins-, kakel-o. lerg.-ind.	21	3 512	1 655	5 167	99,4	97,5	98,8	28,0	74,1
Glasindustri	57	3 781	596	4 377	97,2	94,8	96,9	60,2	48,8
Annan jord- o. stenindustri	61	1 346	40	1 386	99,9	..	99,9	45,5	59,2
Träindustri	1 188	33 227	1 132	34 359	98,1	100,9	98,2	47,0	56,6
Sågverk o. hyvlerier	413	15 339	337	15 676	97,0	104,3	97,1	55,9	48,7
Lådfabriker	36	683	29	712	96,9	..	96,7	65,3	41,6
Fanér- o. plywoodfabriker	9	656	43	699	102,0	..	102,2	43,7	59,5
Byggnadssnickerifabriker	235	6 599	107	6 706	99,1	..	99,1	43,1	60,4
Möbelfabriker	307	5 881	250	6 131	99,2	108,7	99,5	39,1	63,2
Svarveri- o. skidfabriker	102	2 518	139	2 657	100,0	..	99,9	24,6	76,6
Annan trävaruindustri	86	1 551	227	1 778	97,9	93,0	97,3	39,7	64,2
Massa- o. pappersindustri	223	35 030	4 385	39 415	101,2	99,1	100,9	67,1	43,3
Massafabriker	55	14 820	221	15 041	102,6	99,1	102,5	79,2	34,4
Pappersbruk o. pappfabr.	58	17 322	2 741	20 063	100,3	99,0	100,1	67,4	43,4
Wallboardfabriker	4	510	3	513	99,2	..	98,8	56,1	49,9
Papp- o. pappersvaruind.	106	2 378	1 420	3 798	99,5	99,6	99,5	24,3	77,5
Grafisk industri	464	15 113	3 356	18 469	99,5	98,6	99,3	58,8	50,3
Bokbinderier	59	1 339	1 437	2 776	99,9	97,8	98,8	41,2	61,5
Bok- o. accidenstryckerier	230	5 865	1 069	6 934	99,6	98,7	99,5	45,3	60,7
Tidningstryckerier	110	6 040	552	6 592	100,1	99,8	100,1	89,8	30,2
Annan grafisk industri	65	1 869	298	2 167	97,0	99,7	97,3	41,6	64,1
Livsmedelsindustri	663	18 784	7 883	26 667	101,8	103,0	102,1	83,0	31,5
Kvarnar	33	887	149	1 036	102,1	..	101,2	90,4	32,0
Bageriindustri	219	4 119	2 130	6 249	102,6	103,0	102,8	86,4	27,1
Sockerindustri	16	1 773	305	2 078	97,4	101,7	98,0	69,9	41,1
Choklad- o. konfektind.	48	1 000	1 703	2 703	98,9	95,9	97,0	40,0	63,9
Mejeriindustri	71	2 795	442	3 237	99,9	104,5	100,5	94,6	17,8
Slakterier o. charkuterier	164	5 933	1 409	7 342	101,1	103,5	101,6	95,4	23,1
Fiskkonservfabriker	35	595	917	1 512	121,7	107,9	112,9	54,6	60,4
Fruktkonservindustri	14	319	423	742	131,3	125,9	128,2	146,5	11,7
Margarinindustri	7	296	82	378	99,0	..	101,3	87,0	27,5
Annan livsmedelsindustri	56	1 067	323	1 390	101,4	103,9	102,0	84,0	30,4

[1] Indextal har ej beräknats för grupper om mindre än 200 arbetare. — [2] I arbete eller frånvarande av personliga skäl (jfr Soc. Medd. 1957: 1, s. 34). — [3] Sjukdom, semester o. dyl.

TAB. 1 (forts.). SYSSELSÄTTNING INOM INDUSTRIN I JULI 1957

Bransch	Antal redovisade företag	Antal i juli 1957 redovisade arbetare (exkl. permitterade)			Indextal för juli 1957 (juni 1957 = 100)				Antal arbetare (%), frånvarande av personliga skäl
					Antal anst. arbetare (exkl. permitterade)			Antal i arbete varande arbetare	
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		
Dryckesvaru- o. tobaksind. .	148	5 165	1 774	6 939	100,8	98,5	100,2	81,4	29,8
Dryckesvaruindustri . . .	140	4 796	905	5 701	101,1	99,0	100,7	92,6	21,3
Tobaksfabriker	8	369	869	1 238	97,6	98,0	97,9	33,8	69,0
Textil- o. beklädnadsind. .	840	21 373	38 698	60 071	100,2	98,5	99,1	23,0	78,7
Ullindustri	63	2 845	2 966	5 811	98,4	98,7	98,6	26,1	75,6
Bomullsindustri	57	5 984	4 383	10 367	103,3	98,7	101,3	14,0	87,2
Linne- o. juteindustri . .	10	905	1 093	1 998	99,2	100,0	99,7	10,5	90,4
Trikåfabriker	130	1 613	5 056	6 669	99,3	97,7	98,1	13,0	87,6
Sömnadsindustri	377	5 455	20 514	25 969	99,4	98,5	98,7	23,6	78,1
Hatt- o. mössfabriker . .	40	356	1 216	1 572	98,6	97,5	97,8	38,6	66,5
Annan textil- o. beklädn.ind.	163	4 215	3 470	7 685	98,7	98,9	98,8	39,7	63,6
Läder-, hår- o. gummivaruind.	318	11 186	5 885	17 071	100,6	98,0	99,7	37,3	65,0
Garverier	26	2 060	186	2 246	103,8	..	103,4	51,5	54,3
Päls- o. skinnvarufabr. .	73	931	810	1 741	100,0	98,2	99,1	13,0	87,8
Skoindustri	108	3 203	2 373	5 576	99,1	96,2	97,8	17,3	83,2
Andra lädervarufabriker .	46	759	611	1 370	100,0	99,8	99,9	24,9	76,8
Gummivarufabriker . . .	14	3 519	1 708	5 227	101,3	97,9	100,1	65,8	38,8
Annan läder-, hår- o. gummiv.-industri	51	714	197	911	97,4	..	100,9	34,2	68,9
Kemisk o. kemisk-tekn. ind.	267	14 261	3 199	17 460	99,0	98,4	98,9	51,6	55,3
Rent kemisk industri . .	22	4 618	103	4 721	99,3	..	99,3	78,7	37,2
Färg-, olje- o. parfymfabr.	86	3 568	815	4 383	97,5	96,2	97,2	55,7	50,6
Sprängämnesfabriker . .	7	1 112	459	1 571	100,2	98,9	99,8	18,7	82,9
Tändsticksfabriker . . .	8	961	720	1 681	99,7	98,9	99,3	3,6	96,7
Annan kemisk-tekn. ind. .	144	4 002	1 102	5 104	99,6	99,6	99,6	52,3	54,0
Samtl. industrigrupper	**7 010**	**372 849**	**82 335**	**455 184**	**99,7**	**98,8**	**99,5**	**42,8**	**62,2**
Statl. verk o. byggnadsarb.	239	41 988	1 413	43 401	100,6	97,1	100,5	60,2	48,1
Mek. o. elektr. verkstäder	86	11 856	418	12 274	100,0	94,8	99,8	31,3	71,7
Skeppsvarv	3	3 090	23	3 113	99,6	..	99,6	54,8	55,6
Beklädn. verkst., förråd o. d.	56	750	368	1 118	100,7	102,2	101,2	53,7	53,8
Sprängämnesfabriker . .	3	646	373	1 019	99,4	92,6	96,8	2,7	97,4
Byggnads- o. anläggn.-arb.	91	25 646	231	25 877	101,1	101,8	101,1	78,4	33,8

Tab. 2. Indextal (uträknade enligt kedjemetod, juli 1956 = 100) för antal anställda arbetare inom industrin[1] augusti 1956—juli 1957

Bransch	1956					1957						
	aug.	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	mars	april	maj	juni	juli
Gruvindustri	99,0	97,9	98,1	98,3	98,2	98,7	99,4	99,5	99,7	99,8	101,5	101,8
Metall- o. verkstadsindustri	100,3	100,7	101,2	101,4	100,6	100,8	101,3	101,6	101,5	101,5	102,6	101,8
Jord- o. stenindustri . . .	99,1	97,6	96,3	94,9	91,6	90,8	90,4	91,3	92,4	95,8	97,4	96,9
Träindustri	98,8	97,1	95,4	93,5	91,1	91,5	93,0	95,2	96,2	97,1	98,9	97,1
Massa- o. pappersindustri .	99,1	98,7	99,3	99,1	98,4	98,1	98,1	98,3	98,0	98,8	100,7	101,6
Grafisk industri	99,9	100,5	100,8	101,0	100,4	99,7	99,9	99,8	99,0	99,1	99,8	99,1
Livsmedelsindustri	98,3	98,1	100,6	99,9	94,8	92,4	92,2	91,5	91,5	93,0	97,3	99,3
Dryckesvaru- o. tobaksind.	91,8	86,0	84,2	83,9	87,8	82,7	82,1	82,8	84,4	86,3	92,9	93,1
Textil- o. beklädnadsind. .	100,5	101,4	101.4	101,3	99,8	100,5	101,5	101,7	101,4	100,3	100,4	99,5
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	100,5	101,6	102,3	103,6	103,1	104,4	105,1	105,3	105,1	104,0	104,2	103,9
Kemisk o. kemisk-tekn. ind.	99,3	98,9	98,9	99,1	98,2	97,6	97,9	98,1	97,6	97,9	100,4	99,3
Samtliga industrigrupper	**99,7**	**99,6**	**99,8**	**99,6**	**98,3**	**98,2**	**98,7**	**99,1**	**99,1**	**99,4**	**100,9**	**100,4**

[1] Se not 2, sid. 578.

Tab. 3. Verksamheten vid arbetsförmedlingarna under juli 1957

	Arbetssökande personer		Lediga platser	Tillsatta platser			Därav 1-dags-platser
	Hela antalet	Därav manliga		Manliga	Kvinnliga	Summa	
Summa juli 1954	101 224	61 005	117 969	46 881	27 039	73 920	18 043
» » 1955	94 625	58 097	121 042	46 560	25 962	72 522	18 972
» » 1956	101 622	62 441	112 131	46 167	25 099	71 266	16 721
» juni 1957	142 288	87 319	122 215	56 585	32 350	88 935	20 516
» juli 1957	112 945	70 424	103 562	44 807	25 095	69 902	15 144
Därav							
Jordbr., trädgårdsskötsel o. fiske	3 035	2 902	4 361	3 076	407	3 483	202
Skogsbruk	2 573	2 542	1 455	997	60	1 057	4
Malmbrytn. o. metallind.	7 866	7 345	5 793	2 032	138	2 170	22
Trä-, graf. o. pappersind.	3 454	3 134	1 741	931	138	1 069	4
Byggnadsverksamhet	14 476	14 476	9 645	7 693	2	7 695	82
Övriga industrigrupper	8 908	4 292	6 205	1 898	1 457	3 355	22
Samfärdsel	7 123	6 831	17 703	14 992	169	15 161	4 828
Handel	9 211	3 714	16 278	3 362	7 013	10 375	3 025
Förvaltning o. fria yrken	12 708	7 064	10 964	3 223	2 508	5 731	1 589
Sjukvård o. husligt arbete	9 572	176	18 147	146	10 018	10 164	3 522
Därav under 18 år	26 153	12 384	15 137	5 571	6 172	11 743	67

Tab. 4. Vid arbetsförmedlingen anmälda arbetslöshetsförsäkrade arbetslösa augusti 1956—augusti 1957

År Månad	Män	Kvinnor	Summa	I % av medlemsantalet		
				Samtliga	Industri-arbetare	Byggnads-arbetare
1956						
Augusti	6 486	1 692	8 178	0,7	0,7	1,2
September	6 977	1 739	8 716	0,7	0,7	1,4
Oktober	8 387	2 325	10 712	0,9	0,8	1,9
November	13 348	2 681	16 029	1,3	1,0	3,7
December	20 957	3 127	24 084	1,9	1,3	5,5
1957						
Januari	32 518	3 895	36 413	2,9	1,9	10,3
Februari	29 642	3 333	32 975	2,6	1,6	9,5
Mars	29 709	3 213	32 922	2,6	1,5	9,7
April	30 814	2 793	33 607	2,7	1,3	10,4
Maj	21 626	2 567	24 193	1,9	1,0	6,9
Juni	13 477	2 058	15 535	1,2	0,8	4,3
Juli	8 624	1 482	10 106	0,8	0,8	1,7
Augusti[1]	—	—	11 825	0,9	—	2,4

[1] Preliminära uppgifter.

Sysselsättning och löner inom industrin i maj 1957

Primärmaterialet. *Månadsstatistiken.* Socialstyrelsen erhåller *varje månad* från företag inom industrin uppgifter om antalet manliga resp. kvinnliga arbetare, som en viss (valfri) dag under en angiven period i slutet av månaden varit a) i arbete, b) anställda i företaget men ej sysselsatta på grund av arbetsbrist, maskinfel, materialbrist, reparationer o. dyl., c) frånvarande av personliga skäl (sjukdom, semester, tillfällig ledighet — »permission» — militärtjänstgöring m. m.). För män och kvinnor tillhopa erhålls dessutom uppgifter om antalet frånvarande på grund av arbetskonflikt. I tab. 1 och 2 avses med »anställda arbetare (exkl. permitterade)» summan av antalen i grupperna a och c.

Kvartalsstatistiken. Varje kvartal erhålls från i stort sett samma industriföretag som beträffande månadsstatistiken uppgifter om a) av arbetare under en avlöningsperiod (som regel i kvartalets mellersta månad) uppburen lönesumma och utförda arbetstimmar (med fördelning på vuxna manliga resp. vuxna kvinnliga arbetare samt minderåriga arbetare och lärlingar), b) antal arbetare, som varit i arbete under hela eller del av avlöningsperioden, c) antal arbetare, som under avlöningsperioden lämnat företaget (efter uppsägning från arbetsgivaren eller på egen begäran), anställts vid företaget, haft deltidsanställning eller haft förkortad arbetstid. I de redovisade lönesummorna skall enligt anvisningarna ej ingå semesterlön eller semesterersättning, helgdagslön eller helgdagsersättning (dvs. lön som enligt avtal utgår till timavlönade arbetare för vissa bestämda helgdagar) samt ersättningar vid sjukdom eller olycksfall o. dyl. Av nyingångna avtal föranledda, retroaktiva lönebelopp för tidigare avlöningsperioder skall ej medtas.

Uppgifter till de båda slagen av undersökningar erhålls i allmänhet för varje fristående arbetsställe. I vissa fall avser redovisningen dock flera arbetsställen tillhopa. Redovisningsenheterna betecknas i denna redogörelse som »företag». De beräkningar som görs på grundval av dessa undersökningar avser endast företag, för vilka uppgifter lämnats vid båda de redovisningstillfällen som jämförelsen avser.

Sysselsättningsförhållanden. På grundval av månadsstatistikens uppgifter beräknas för den mellersta månaden i varje kvartal förändringarna i antalet anställda arbetare sedan motsvarande tidpunkt föregående år. Jämförelsen mellan maj 1956 och maj 1957 grundar sig på uppgifter från ca 7 300 företag med omkring 492 000 arbetare.

Tab. 1 (kol. 2—4) anger de procentuella förändringarna mellan maj 1956 och maj 1957 i antalet anställda manliga och kvinnliga arbetare (exkl. permitterade) inom olika industrigrupper. Tabellen visar, att antalet anställda (män och kvinnor tillhopa) i genomsnitt för samtliga industrigrupper ökat

Tab. 1. Sysselsättning och timförtjänst i maj 1957 för arbetare inom industrin

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Industrigrupper	Anställda arbetare (exkl. permitterade) i maj 1957[1]			Genomsnittlig timförtjänst i maj 1957[2]		Genomsnittlig timförtjänst i maj 1957, kr, för vuxna män inom dyrortsgrupp[2]				
	Indextal (maj 1956 = 100)									
	båda könen	män	kvinnor	vuxna män	vuxna kvinnor	2	3	4	5	2–5
Gruvindustri	103,6	103,4	..	106,0	..	4,90	5,63	5,67	7,12	6,30
Malmgruvor	103,3	103,0	..	106,2	..	—	5,63	5,67	7,12	6,38
Kolgruvor	109,6	109,6	..	105,6	—	4,90	—	—	—	4,90
Metall- o. verkstadsind.	101,3	101,5	98,7	105,7	106,5	4,49	4,88	5,68	5,78	5,11
Järn-, stål- o. kopparverk	102,8	102,8	101,2	104,2	104,6	..	4,98	..	..	5,12
Järn- o. stålmanufaktur	97,6	97,7	96,9	104,5	105,7	4,44	4,79	5,35	6,49	4,90
Mekaniska verkstäder	100,4	100,5	97,8	105,6	108,7	4,52	4,91	5,49	5,84	5,09
Reparationsverkstäder	100,2	100,2	..	106,1	..	4,18	4,62	5,10	5,69	5,01
Skeppsvarv	111,3	111,3	..	107,3	..	..	4,86	6,09	..	5,54
Elektroteknisk industri	100,1	99,7	101,6	107,4	105,7	4,65	4,79	5,14	5,45	5,06
Annan metallindustri	96,1	96,8	93,1	105,4	105,9	4,25	4,74	5,43	5,65	4,94
Jord- o. stenindustri	98,2	98,2	98,9	105,5	103,2	4,30	4,62	5,39	6,15	4,60
Torvindustri	133,5	116,0	..	111,2	..	4,20	..	—	—	3,99
Stenindustri	95,4	95,3	..	106,4	..	4,40	4,62	..	..	4,56
Kalk- och kritbruk	92,2	92,2	..	101,4	..	4,11	4,69	..	..	4,57
Cementfabriker	96,3	96,1	..	103,7	..	..	..	—	—	4,85
Cementvarufabriker	105,6	105,8	..	108,4	..	4,59	5,09	5,81	6,60	5,27
Tegelbruk	93,8	93,8	..	104,3	..	4,23	4,31	..	..	4,29
Porslins-, kakel- o. lerg.-ind.	96,8	96,9	96,5	103,5	103,2	3,99	4,31	..	—	4,41
Glasindustri	99,5	99,3	100,8	106,1	104,6	4,31	..	..	..	4,39
Annan jord- o. stenindustri	106,4	106,4	..	104,9	..	..	5,04	..	..	5,12
Träindustri	98,2	98,2	98,2	104,1	106,0	4,16	4,35	4,68	4,74	4,36
Sågverk o. hyvlerier	96,5	96,5	94,9	103,2	100,9	4,00	4,32	4,66	4,51	4,36
Lådfabriker	93,9	93,9	..	105,0	..	..	4,24	..	..	4,18
Fanér- o. plywoodfabriker	99,0	98,6	..	102,7	..	..	..	..	—	4,56
Byggnadssnickerifabriker	102,1	101,6	..	104,7	..	4,24	4,34	4,70	..	4,33
Möbelfabriker	98,6	98,8	92,7	104,7	..	4,19	4,41	..	..	4,33
Svarveri- o. skidfabriker	100,4	100,0	..	105,6	..	4,10	4,40	..	..	4,32
Annan trävaruindustri	96,3	97,7	86,6	107,9	..	4,17	4,47	..	..	4,52
Massa- o. pappersindustri	100,6	100,5	101,6	103,7	104,9	4,52	4,93	5,29	5,27	4,97
Massafabriker	99,5	99,5	98,0	102,6	103,2	4,89	4,97	5,40	..	5,15
Pappersbruk o. pappfabr.	101,4	101,3	102,1	104,2	104,2	4,41	4,93	..	..	4,78
Wallboardfabriker	104,9	105,6	..	109,1	..	—	..	..	..	5,24
Papp- o. pappersvaruind.	100,7	100,1	101,6	105,0	105,7	4,50	4,47	..	..	4,52
Grafisk industri	99,8	100,5	96,9	105,3	105,0	4,21	4,96	5,24	5,76	5,36
Bokbinderier	95,6	96,5	94,7	104,7	104,8	..	4,30	..	5,39	5,03
Bok- o. accidenstryckerier	101.3	102,1	97,3	105,0	102,7	..	4,67	4,96	5,46	5,12
Tidningstryckerier	99.6	99,8	98,4	106,0	108,9	..	5,27	..	6,65	5,79
Annan grafisk industri	101,5	100,9	105,6	105,8	107,9	—	4,70	..	5,50	5,23
Livsmedelsindustri	99,2	99,7	98,1	104,6	104,4	4,16	4,36	4,56	5,12	4,49
Kvarnar	100,5	101,1	..	104,8	..	..	4,05	..	..	4,25
Bageriindustri	100,1	99.3	101,5	103,7	104,1	..	4,50	4,57	4,79	4,57
Sockerindustri	108,7	107,3	117,7	107,8	106,1	4,10	..	..	—	4,30
Choklad- o. konfektind.	98,0	100,2	96,8	105,9	105,9	—	4,09	..	5,67	4,61
Mejeriindustri	100,5	100,1	104,1	102,6	101,4	4,12	4,16	..	..	4,46
Slakterier o. charkuterier	96,6	96,4	97,4	105,4	104,5	4,20	4,55	4,48	5,60	4,66
Fiskkonservfabriker	97,1	98,4	96,4	105,8	102,0	..	4,06	..	..	4,15
Fruktkonservindustri	89,2	101,9	80,8	104,4	103,0	4,23	..	—	..	4,19
Margarinindustri	96,0	96,3	..	105,9	..	—	..	..	..	4,67
Annan livsmedelsindustri	104,8	102,4	112,9	103,8	107,2	..	4,04	..	..	4,22

[1] För grupper om mindre än 200 arbetare har indextal ej beräknats.
[2] Utom i ett par undantagsfall meddelas uppgifter rörande genomsnittlig timförtjänst endast då antalet redovisade företag utgör minst 10 och antalet på en vecka utgjorda arbetstimmar minst 10 000. I uppgifterna ingår ej helgdagslön, helgdagsersättning, semesterlön, semesterersättning eller sjuklön.

TAB. 1 (forts.). SYSSELSÄTTNING OCH TIMFÖRTJÄNST I MAJ 1957 FÖR ARBETARE INOM INDUSTRIN

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Industrigrupper	Anställda arbetare (exkl. permitterade) i maj 1957			Genomsnittlig timförtjänst i maj 1957		Genomsnittlig timförtjänst i maj 1957, kr, för vuxna män inom tyrortsgrupp				
	Indextal (maj 1956 = 100)									
	båda könen	män	kvinnor	vuxna män	vuxna kvinnor	2	3	4	5	2–5
Dryckesvaru- o. tobaksind..	92,0	93,5	88,1	104,4	104,2	3,88	4,08	4,65	4,88	4,40
Dryckesvaruindustri . .	93,3	93,7	91,3	104,5	104,0	3,88	4,07	4,65	4,88	4,38
Tobaksfabriker	86,6	91,2	84,8	103,5	104,6	..	..	..	..	4,52
Textil- o. beklädnadsind. .	98,3	98,5	98,2	105,1	105,8	3,90	4,17	4,40	5,08	4,13
Ylleindustri	92,4	92,4	92,5	104,8	108,1	3,85	4,02	..	..	3,99
Bomullsindustri	99,4	98,6	100,4	106,0	106,3	3,94	4,05	..	—	4,03
Linne- o. juteindustri . .	97,6	95,6	99,4	106,2	105,4	..	..	..	—	3,85
Trikåfabriker	102,9	100,2	103,8	105,9	107,0	3,83	4,35	..	..	4,28
Sömnadsindustri	98,3	102,3	97,3	104,2	105,3	3,90	4,23	4,45	4,95	4,25
Hatt- o. mössfabriker . .	95,7	94,2	96,1	101,7	101,3	..	4,20	..	..	4,31
Annan textil-o. beklädn.ind.	99,3	100,0	98,3	104,3	104,5	3,96	4,26	..	5,36	4,27
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	100,8	100,2	101,8	106,0	106,3	4,54	4,59	4,96	5,45	4,63
Garverier	104,6	104,9	..	107,6	..	..	4,45	—	—	4,46
Päls- o. skinnvarufabriker	103,5	102,8	104,3	103,3	109,5	..	4,49	..	..	4,63
Skoindustri	101,9	99,7	105,2	106,0	106,6	..	4,49	..	..	4,50
Andra lädervarufabriker .	102,5	100,7	104,3	103,2	100,8	4,27	..	..	..	4,42
Gummivarufabriker . . .	98,4	99,5	96,4	106,5	106,6	..	..	..	..	4,83
Annan läder-, hår- o. gummiv.-industri	93,4	92,5	96,4	104,9	..	..	4,26	..	..	4,50
Kemisk o. kemisk-tekn. ind.	99,4	99,1	101,0	103,9	104,8	4,60	4,83	5,12	5,03	4,88
Rent kemisk industri . .	96,8	97,5	..	104,0	..	..	4,79	..	..	4,96
Färg-, olje- o. parfymfabr.	97,7	98,5	93,6	103,5	103,9	..	5,01	5,16	4,94	5,00
Sprängämnesfabriker . .	106,8	105,2	111,0	103,7	104,0	..	..	..	..	5,44
Tändsticksfabriker . . .	97,8	97,3	98,5	105,9	105,1	4,18	4,20	—	—	4,19
Annan kemisk-tekn. ind.	102,0	100,3	108,2	103,7	105,2	4,54	4,43	4,72	5,04	4,59
Samtl. industrigrupper	**100,1**	**100,4**	**98,5**	**105,3**	**105,6**	**4,32**	**4,76**	**5,39**	**5,77**	**4,93**

Tab. 2. Indextal (maj 1956 = 100) för antal anställda arbetare (exkl. permitterade) i maj 1957 inom företag av olika storlek (båda könen)

Industrigrupper	Företag, vilka år 1956 i medeltal sysselsatte								
	1—10 arb.	11—25 arb.	26—50 arb.	51—100 arb.	101—200 arb.	201—500 arb.	501—1 000 arb.	över 1 000 arb.	Samtliga grupper
Gruvindustri	..	..	98,5	102,7	105,7	98,8	..	..	103,6
Metall- o. verkstadsindustri .	98,4	99,7	100,5	99,4	100,8	99,9	98,0	104,2	101,3
Jord- och stenindustri . . .	96,3	95,3	98,0	100,4	102,0	97,1	..	..	98,2
Träindustri	98,5	97,3	99,8	96,1	100,5	97,0	..	—	98,2
Massa- o. pappersindustri . .	105,7	100,5	101,8	100,7	99,3	98,7	102,9	..	100,6
Grafisk industri	97,2	100,2	100,3	99,7	102,1	100,8	98,2	..	99,8
Livsmedelsindustri	96,7	97,9	99,9	102,0	99,0	100,6	94,7	—	99,2
Dryckesvaru- o. tobaksind. .	95,7	94,3	97,3	92,8	89,5	89,0	—	—	92,0
Textil- o. beklädnadsindustri	94,7	101,8	99,5	97,6	98,7	95,4	98,7	104,8	98,3
Läder-, hår- o. gummivaruind.	110,6	97,9	102,3	95,8	108,5	97,9	..	..	100,8
Kemisk o. kemisk-tekn. ind.	99,3	98,3	100,3	99,4	102,3	98,4	98,9	..	99,4
Samtliga industrigrupper	**98,8**	**98,6**	**99,9**	**98,8**	**100,5**	**98,8**	**98,8**	**103,8**	**100,1**

Tab. 3. Antal under en vecka avgångna resp. nyanställda arbetare i procent av totalantalet i arbete varande arbetare

Industrigrupper	Avgångna arbetare (båda könen)					Nyanställda arbetare (båda könen)				
	maj 1956	aug. 1956	nov. 1956	febr. 1957	maj 1957	maj 1956	aug. 1956	nov. 1956	febr. 1957	maj 1957
Samtliga industrigrupper . . .	**0,7**	**0,8**	**0,6**	**0,4**	**0,6**	**0,7**	**0,8**	**0,5**	**0,5**	**0,6**
Därav:										
Trikåfabriker	1,3	0,8	0,8	0,9	1,1	0,8	1,3	0,8	1,4	0,7
Elektroteknisk industri . . .	0,9	1,2	0,5	0,6	1,0	0,8	1,7	0,4	0,5	0,6
Ylleindustri	0,6	0,7	0,6	0,5	1,0	0,4	0,7	0,7	0,7	0,7
Sömnadsindustri	1,2	1,1	0,5	0,8	0,8	0,7	1,3	0,7	0,9	0,5
Skeppsvarv	0,8	1,0	0,5	0,4	0,6	0,8	1,2	0,7	0,8	0,8
Järn- och stålmanufaktur . .	0,7	0,7	1,7	0,4	0,5	0,7	0,7	0,4	0,3	0,5
Mekaniska verkstäder	0,6	0,8	0,6	0,3	0,5	0,6	0,7	0,5	0,5	0,5
Sågverk och hyvlerier	1,0	1,1	0,9	0,5	0,5	1,1	0,6	0,4	0,6	0,9
Bomullsindustri	0,9	0,9	0,6	0,5	0,5	0,4	0,8	0,5	0,5	0,4
Järn-, stål- o. kopparverk . .	0,6	0,8	0,3	0,2	0,4	0,7	0,7	0,4	0,3	0,5

med 0,1 %. För männen noteras en ökning med 0,4 % och för kvinnorna en minskning med 1,5 %. Som jämförelse lämnas i följande tablå uppgifter om de procentuella förändringar i antalet anställda som fr. o. m. maj 1956 erhållits vid jämförelser mellan motsvarande månader under två på varandra följande år.

Jämförelsen avser	Procentuell förändring i antalet anställda		
	män	kvinnor	män och kvinnor
Maj 1955—Maj 1956	+ 1,3	+ 1,9	+ 1,4
Augusti 1955—Augusti 1956	+ 0,8	+ 0,8	+ 0,8
November 1955—November 1956	+ 0,1	— 1,8	— 0,3
Februari 1956—Februari 1957	+ 0,2	— 1,3	— 0,1
Maj 1956—Maj 1957	+ 0,4	— 1,5	+ 0,1

Tab. 2 visar hur antalet arbetare under samma tid förändrats vid företag av olika storlek inom olika industrigrupper. Företagen har storleksgrupperats efter medelantalet arbetare under år 1956.

Uppgifterna i tab. 3 och 4 har hämtats från kvartalsstatistiken.

Tab. 3 visar antalet avgångna och nyanställda arbetare i procent av antalet i arbete varande arbetare. I maj 1957 utgjorde såväl antalet avgångna som antalet nyanställda arbetare 0,6 %; motsvarande tal i maj 1956 var 0,7 % både för antalet avgångna och för antalet nyanställda arbetare. Av de arbetare, som lämnat företaget, redovisades 9 % som uppsagda av arbetsgivaren.

I tab. 4 redovisas förekomsten av deltidsarbete (inskränkning av arbetstiden som sammanhänger med arbetstagarens personliga förhållanden) samt korttidsarbete (inskränkning av arbetstiden på grund av driftsförhållandena vid företaget) i maj 1956 och i maj 1957 inom olika industrigrupper.

Tab. 4. Antal arbetare med deltidsarbete och korttidsarbete i procent av totalantalet i arbete varande arbetare

Industrigrupper	Maj 1956		Maj 1957	
	Deltid	Korttid	Deltid	Korttid
Gruvindustri	0,0	1,0	0,0	1,1
Metall- o. verkstadsindustri	0,3	0,4	0,3	0,4
Jord- o. stenindustri	2,2	0,4	2,1	0,6
Träindustri	0,9	0,6	0,2	0,5
Massa- och pappersindustri	0,6	0,1	0,3	0,0
Grafisk industri	0,5	0,1	0,5	0,2
Livsmedelsindustri	2,7	0,5	2,5	0,4
Dryckesvaru- o. tobaksindustri	1,3	0,7	1,2	1,1
Textil- o. beklädnadsindustri	5,3	0,9	5,3	1,6
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	2,5	0,5	2,3	0,3
Kemisk och kemisk-teknisk industri	1,7	0,2	1,9	0,2
Samtliga industrigrupper	1,5	0,5	1,4	0,6

Löneförhållanden. På grundval av kvartalsstatistikens uppgifter om uppburen lönesumma och utgjorda arbetstimmar under en avlöningsperiod i maj lämnas i tab. 1 samt 5—7 uppgifter om löneläget i maj 1957 samt om löneutvecklingen sedan maj 1956.

I tab. 1 (kol. 5—6) redovisas den genomsnittliga timförtjänstens förändring från maj 1956 till maj 1957 samt (i kol. 7—11) den genomsnittliga timförtjänsten i maj 1957 för vuxna manliga arbetare inom olika dyrortsgrupper. Beräkningarna grundar sig på uppgifter från ca 6 400 företag med 21,1 miljoner arbetstimmar. Endast företag som medverkat i undersökningarna såväl i maj 1956 som i maj 1957 ingår i redovisningen.

De i tabellen redovisade timförtjänsterna och motsvarande indextal inkluderar all ersättning för arbetad tid (med undantag av retroaktiva lönebelopp som föranletts av nyingångna avtal), såsom ackordsöverskott, övertidsersättning, skifttillägg etc. Däremot ingår icke semesterlön eller semesterersättning, helgdagslön eller helgdagsersättning samt ej heller ersättning vid sjukdom eller olycksfall. Inom vissa industrigrupper förekommer ackordsarbete, som sträcker sig över flera avlöningsperioder. I sådana fall kan å ena sidan ackordsöverskott, som helt eller delvis intjänats under tidigare avlöningsperioder, komma att utbetalas under redovisningsperioden, och å andra sidan ackordsöverskott, som intjänats under denna period, komma att utbetalas först senare. Denna omständighet bör beaktas vid bedömningen av de här redovisade genomsnittliga timförtjänsterna.

Tabellen visar, att den genomsnittliga timförtjänsten mellan maj 1956 och maj 1957 stigit med 5,3 % för vuxna män och med 5,6 % för vuxna kvinnor.

Tab. 5 belyser förändringarna i genomsnittliga timförtjänster mellan februari 1957 och maj 1957. Endast företag, som redovisat lönesummor och arbetstimmar vid båda dessa undersökningar, har medtagits i denna jämförelse. Vid beräkningen av de genomsnittliga timförtjänsterna i februari har hänsyn ej tagits till de retroaktiva lönetillägg som föranletts av de under år

Tab. 5. Indextal (februari 1957 = 100) för genomsnittlig timförtjänst för arbetare inom industrin i maj 1957

Industrigrupper	Indextal (febr. 1957 = 100) för			Industrigrupper	Indextal (febr. 1957 = 100) för		
	vuxna män	vuxna kvinnor	samtliga[1]		vuxna män	vuxna kvinnor	samtliga[1]
Gruvindustri	103,0	..	103,1	Livsmedelsindustri	103,9	103,6	103,9
Malmgruvor	103,1	..	103,2	Kvarnar	104,4	..	104,1
Kolgruvor	101,3	—	101,3	Bageriindustri	103,5	102,4	102,8
Metall- o. verkstadsindustri	102,6	103,8	103,0	Sockerindustri	104,1	104,1	104,0
Järn-, stål- o. kopparverk	102,4	101,8	102,5	Choklad- o. konfektind.	103,3	103,8	103,9
Järn- o. stålmanufaktur	102,0	102,5	102,3	Mejeriindustri	103,1	102,8	103,0
Mekaniska verkstäder	102,6	104,6	103,0	Slakterier o. charkuterier	105,3	105,6	105,4
Reparationsverkstäder	103,7	..	103,8	Fiskkonservfabriker	103,5	101,4	102,5
Skeppsvarv	101,4	..	101,6	Fruktkonservindustri	103,2	101,9	104,9
Elektroteknisk industri	103,9	103,8	104,3	Margarinindustri	99,7	..	99,8
Annan metallindustri	103,4	104,7	104,2	Annan livsmedelsindustri	102,9	105,6	102,7
Jord- o. stenindustri	103,1	103,6	103,5	Dryckesvaru- o. tobaksind.	103,8	105,7	104,0
Torvindustri	105,2	..	104,3	Dryckesvaruindustri	103,8	104,7	103,2
Stenindustri	104,9	..	104,9	Tobaksfabriker	104,5	106,0	105,5
Kalk- o. kritbruk	103,7	..	103,8	Textil- o. beklädnadsind.	103,7	104,5	104,3
Cementfabriker	..	..	..	Ylleindustri	103,4	105,6	104,5
Cementvarufabriker	102,4	..	102,4	Bomullsindustri	104,5	104,7	104,3
Tegelbruk	103,6	..	103,6	Linne- o. juteindustri	102,8	105,0	103,6
Porslins-, kakel- o. lerg.-ind.	101,6	103,3	102,4	Trikåfabriker	103,6	104,7	104,6
Glasindustri	103,7	106,1	104,2	Sömnadsindustri	102,8	104,1	104,1
Annan jord- o. stenindustri	103,3	..	103,2	Hatt- o. mössfabriker	97,8	102,0	102,2
Träindustri	104,1	101,8	104,0	Annan textil- o. beklädn.ind.	104,3	105,0	104,5
Sågverk o. hyvlerier	104,9	99,6	104,7	Läder-, hår- o. gummivaruind.	103,4	103,2	103,5
Lådfabriker	103,2	..	103,4	Garverier	105,2	..	105,2
Fanér- o. plywoodfabriker	102,7	..	102,6	Päls- o. skinnvarufabr.	102,4	102,6	102,0
Byggnadssnickerifabriker	102,6	..	102,7	Skoindustri	102,8	102,4	102,6
Möbelfabriker	103,8	..	103,6	Andra lädervarufabriker	103,4	103,6	105,3
Svarveri- o. skidfabriker	103,6	..	103,6	Gummivarufabriker	103,2	105,0	103,4
Annan trävaruindustri	105,8	..	105,1	Annan läder-, hår- o. gummiv.-industri	101,8	..	102,1
Massa- o. pappersindustri	103,8	102,9	103,8				
Massafabriker	103,8	101,0	103,7				
Pappersbruk- o. pappfabr.	104,1	103,3	104,0	Kemisk o. kemisk-teknisk ind.	103,6	103,0	103,4
Wallboardfabriker	101,7	..	101,4	Rent kemisk industri	103,6	..	103,4
Papp- o. pappersvaruind.	102,5	103,4	103,0	Färg-, olje- o. parfymfabr.	104,1	102,3	103,8
Grafisk industri	104,5	102,3	104,4	Sprängämnesfabriker	101,9	102,7	102,1
Bokbinderier	103,8	103,3	103,4	Tändsticksfabriker	103,8	103,3	103,6
Bok- o. accidenstryckerier	104,1	101,3	104,0	Annan kemisk-tekn. ind.	103,3	103,6	103,2
Tidningstryckerier	106,1	103,1	106,2	Samtl. industrigrupper	**103,0**	**103,9**	**103,4**
Annan grafisk industri	101,5	100,4	101,7				

[1] Inkl. minderåriga.

1957 slutna kollektivavtalen. För vuxna män redovisas en ökning av den genomsnittliga timförtjänsten med 3,0 % och för vuxna kvinnor en ökning med 3,9 %. För samtliga arbetare (vuxna män och kvinnor samt minderåriga) redovisas en ökning med 3,4 %.

Tab. 6 belyser förändringarna i de genomsnittliga timförtjänsterna inom olika industrigrupper i Stockholm mellan maj 1956 och maj 1957.

Tab. 7 visar löneutvecklingen sedan februari 1947 för samtliga arbetare

Tab. 6. Indextal (maj 1956 = 100) för genomsnittlig timförtjänst i Stockholm i maj 1957

Industrigrupper	Genomsnittlig timförtjänst för		Industrigrupper	Genomsnittlig timförtjänst för	
	vuxna män	vuxna kvinnor		vuxna män	vuxna kvinnor
Metall- o. verkstadsindustri .	105,7	105,4	Textil- o. beklädnadsindustri	100,2	103,6
Jord- o. stenindustri	108,6	..	Läder-, hår- o. gummivaruind.	106,6	..
Träindustri	98,5	..	Kemisk o. kemisk-teknisk ind.	103,1	105,4
Grafisk industri	106,3	107,3	Samtliga industrigrupper	**105,4**	**105,2**
Livsmedelsindustri	103,3	103,5			

(vuxna män och kvinnor samt minderåriga). Det bör framhållas, att indextalen ej återspeglar den ökning av timförtjänsten, som den utökade semestern eller införande av helgdagsersättningar medfört.

Vid beräkningen av indextalen för februari 1957 kunde ingen hänsyn tas till de vid årets avtalsuppgörelser överenskomna retroaktiva lönetilläggen (jfr ovan). Beträffande gruppen »verkstadsindustri m. m.» har socialstyrelsen sedermera verkställt en stickprovsundersökning för att belysa de retroaktiva lönetilläggens storlek. Till 263 slumpmässigt utvalda företag, som medverkat vid februariundersökningen, utsändes i juli 1957 en frågeblankett, där företagen skulle uppge bl. a. summan av de till arbetare utbetalda retroaktiva lönetillägg som avsåg första kvartalet 1957 eller någon del av kvartalet och det antal arbetstimmar som under motsvarande period utförts av samtliga arbetare. Användbara uppgifter erhölls från 253 företag.

Tab. 7. Indextal (febr. 1947 = 100) för genomsnittlig timförtjänst inom industrin (vuxna män och kvinnor samt minderåriga)

Industrigrupper	maj 1955	aug. 1955	nov. 1955	febr.[2] 1956	maj 1956	aug. 1956	nov. 1956	febr.[2] 1957	maj 1957
Gruvindustri	222,8	217,9	226,6	224,6	236,7	229,6	240,6	243,2	250,7
Metall- o. verkstadsindustri . . .	212,4	212,6	215,8	218,0	230,6	230,8	234,5	236,6	243,7
därav: verkstadsindustri m. m.[1] .	209,4	210,0	212,9	215,2	226,8	227,7	231,3	233,4	240,6
Jord- o. stenindustri	232,3	234,9	237,0	236,3	254,0	254,5	256,0	256,8	265,8
Träindustri	220,0	219,6	222,0	220,0	235,4	234,7	237,5	237,7	247,2
Massa- o. pappersindustri	238,2	238,0	240,9	240,7	258,5	255,9	260,0	259,7	269,6
Grafisk industri	196,5	195,5	196,7	198,3	209,0	209,4	211,3	212,6	222,0
Livsmedelsindustri	209,2	207,7	210,6	209,5	222,9	220,9	226,2	224,6	233,4
Dryckesvaru- o. tobaksindustri . .	197,4	198,8	200,4	200,2	211,6	209,7	212,6	212,4	220,9
Textil- o. beklädnadsindustri . . .	204,8	204,2	205,2	206,0	219,8	219,8	220,7	222,5	232,1
Läder-, hår- o. gummivaruindustri .	208,6	209,2	211,1	212,4	223,0	223,9	225,2	228,4	236,4
Kemisk och kemisk-teknisk industri	215,2	216,3	219,8	222,2	236,6	234,7	237,8	236,8	244,9
Samtliga industrigrupper	**216,2**	**215,6**	**219,0**	**220,1**	**234,2**	**233,0**	**237,2**	**238,6**	**246,7**

[1] Häri ingår grupperna järn- och stålmanufaktur, mekaniska verkstäder, reparationsverkstäder, skeppsvarv, elektroteknisk industri och annan metallindustri (utom järn-, stål- och kopparverk).

[2] Vid beräkningarna av de i tabellen återgivna indextalen för februari 1956 och februari 1957 har hänsyn ej tagits till senare utbetalda retroaktiva lönetillägg. För gruppen »verkstadsindustri m. m.» företogs 1956 en approximativ beräkning (jfr Soc. Medd. 1956: 9, s. 611) och 1957 en stickprovsundersökning beträffande de retroaktiva lönetilläggens storlek. I anslutning härtill erhölls indextalen 223,3 resp. 236,3 för de genomsnittliga timförtjänsterna i februari 1956 resp. februari 1957 inklusive retroaktiva lönetillägg. (Jfr texten.)

Med ledning av dessa uppgifter uppskattades ett medeltal för de retroaktiva lönetilläggen per timme (5,9 öre).[1] Om man som mått på »genomsnittlig timförtjänst i februari 1957 inklusive retroaktiva lönetillägg» använder summan av detta medeltal och den på grundval av februariundersökningen beräknade genomsnittliga timförtjänsten (5,9 + 471,5 = 477,4 öre) erhålls genom anknytning till indextalet för november 1956 (231,3) indextalet 236,3 för denna genomsnittsförtjänst. Det på grundval av februariundersökningen beräknade indextalet för genomsnittlig timförtjänst (exklusive retroaktiva lönetillägg) uppgick, som framgår av tab. 7, till 233,4.

A. O.

[1] Vid denna uppskattning utnyttjades även information beträffande 1) det med ledning av februariundersökningen beräknade antalet arbetstimmar under en 6-dagarsperiod vid vart och ett av de utvalda företagen, 2) det beräknade totalantalet arbetstimmar under en 6-dagarsperiod i olika storleksgrupper bland samtliga de företag. som berördes av februariundersökningen. En närmare redogörelse för stickprovsundersökningen lämnas i ett följande nummer av Sociala Meddelanden.

Byggnadsverksamheten i städer och köpingar under andra kvartalet 1957

Preliminär översikt utarbetad av bostadsstyrelsen

I det följande lämnas vissa uppgifter dels om bostadsbyggandet i städer och köpingar, dels om byggnadsverksamheten för andra än bostadsändamål i sju av rikets största städer.

De nedan lämnade uppgifterna om bostadsbyggandet avser lägenheter i påbörjade, pågående och inflyttningsfärdiga nybyggnader.[1]

Uppgifterna om byggnadsverksamheten för andra än bostadsändamål avser såväl nybyggda som till-, på- eller ombyggda hus, vilka fullbordats under redovisningsperioden.

Inflyttningsfärdiga lägenheter. I tab. 1 redovisas antalet inflyttningsfärdiga lägenheter under åren 1947—1956 samt under första och andra kvartalen år 1957 i de 53 städer, som vid ingången av år 1944 hade mer än 10 000 invånare.

I tab. 2 redovisas vissa uppgifter om antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i städer med mer än 30 000 invånare, städer med 10 000—30 000 invånare, städer med mindre än 10 000 invånare samt i köpingar. I tab. 3 lämnas samma uppgifter för varje enskild stad med mer än 30 000 invånare.

Tab. 1. Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i nybyggnader i 53 städer[2] under tiden januari 1947—juni 1957

	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957
Hela året .	26 064	24 441	22 670	24 668	22 536	27 548	29 789	33 096	30 115	29 154	
1:a kvartalet	6 871	7 769	5 625	4 869	4 894	6 397	7 223	7 250	6 944	8 822	10 330
2:a »	4 694	5 151	4 194	4 548	5 386	5 994	6 069	7 368	7 625	5 340	7 235
3:e »	7 286	5 134	5 833	7 008	5 352	5 831	5 258	6 593	6 344	5 328	
4:e »	7 213	6 387	7 018	8 243	6 904	9 326	11 239	11 885	9 202	9 664	
Januari . .	1 186	1 546	1 990	1 643	1 803	1 813	2 065	1 806	1 436	1 904	2 460
Februari . .	1 657	2 598	1 793	1 488	1 329	1 994	2 240	2 421	2 008	2 568	2 478
Mars . . .	4 028	3 625	1 842	1 738	1 762	2 590	2 918	3 023	3 500	4 350	5 392
April . . .	1 185	1 685	1 482	1 242	1 905	2 359	2 187	2 441	2 555	1 442	2 299
Maj	1 606	1 298	942	1 431	1 461	1 701	1 483	2 451	2 776	1 918	1 879
Juni	1 903	2 168	1 770	1 875	2 020	1 934	2 399	2 476	2 294	1 980	3 057
Juli	1 846	1 651	1 067	1 638	1 380	1 895	1 032	1 800	1 540	1 316	
Augusti . .	1 618	1 424	1 554	1 941	2 010	1 520	1 381	2 040	1 582	1 347	
September .	3 822	2 059	3 212	3 429	1 962	2 416	2 845	2 753	3 222	2 665	
Oktober . .	2 590	2 080	2 830	2 636	1 768	3 337	3 135	3 213	2 576	3 084	
November .	2 330	1 947	1 686	2 689	2 770	3 083	3 597	3 118	2 922	2 728	
December . .	2 293	2 360	2 502	2 918	2 366	2 906	4 507	5 554	3 704	3 852	

[1] Se Soc. Medd. 1950: 6, sid. 431.

[2] De städer som vid ingången av år 1944 hade mer än 10 000 invånare.

Tab. 2. Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i nybyggnader i olika grupper av städer samt köpingar[1]

	1956			1957	
	2 kv.	1—2 kv.	Hela året	2 kv.	1—2 kv.
Städer med mer än 30 000 invånare .	3 724	10 463	20 390	5 362	13 161
Städer med 10 000—30 000 invånare .	2 396	5 707	12 656	2 720	6 641
Städer med mindre än 10 000 invånare	724	1 670	3 338	1 131	2 329
Köpingar	581	2 528	5 148	1 042	3 012
Summa	7 425	20 368	41 532	10 255	25 143

[1] Enligt den administrativa indelningen den 1 januari 1957.

Antalet under andra kvartalet 1957 inflyttningsfärdiga lägenheter i de 53 städer, för vilka uppgifter redovisas i tab. 1, var 7 235, vilket i förhållande till närmast föregående kvartal innebär en minskning med 30 % men jämfört med andra kvartalet 1956 en ökning med 35 %. I samtliga städer och köpingar ökade antalet inflyttningsfärdiga lägenheter från 7 425 under andra kvartalet 1956 till 10 255 under andra kvartalet 1957 eller med 38 %.

Under första halvåret 1957 var antalet lägenheter i inflyttningsfärdiga företag i städer och köpingar tillhopa 25 143 eller 23 % högre än första halvåret 1956, då motsvarande antal var 20 368.

En jämförelse med andra kvartalet 1956 för olika grupper av kommuner visar en ökning av antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i städer med mer än 30 000 invånare med 44 %, i städer med 10 000—30 000 invånare med 14 %, i städer med mindre än 10 000 invånare med 56 % och i köpingar med 79 %. I jämförelse med första halvåret 1956 ökade antalet under första halvåret 1957 inflyttningsfärdiga lägenheter i städer med mer än 30 000 invånare med 26 %, i städer med 10 000—30 000 invånare med 16 %, i städer med mindre än 10 000 invånare med 39 % och i köpingar med 19 %.

Tab. 3. Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i nybyggnader i städer med mer än 30 000 invånare

Städer	1956			1957		Städer	1956			1957	
	2 kv.	1—2 kv.	Hela året	2 kv.	1—2 kv.		2 kv.	1—2 kv.	Hela året	2 kv.	1—2 kv.
Stockholm .	1 107	3 026	5 380	1 337	3 361	Karlskrona .	74	178	231	97	120
Göteborg . .	726	1 711	3 628	643	2 356	Karlstad . .	81	179	398	269	350
Malmö . . .	428	1 104	2 135	600	1 202	Linköping .	26	288	507	185	514
Borås . . .	83	446	891	213	486	Lund . . .	88	304	443	176	377
Eskilstuna .	90	165	420	188	404	Norrköping .	75	192	545	89	443
Gävle . . .	6	111	633	266	529	Solna . . .	123	226	518	191	273
Halmstad .	92	281	397	14	204	Uppsala . .	207	683	1 158	225	620
Hälsingborg	56	216	465	173	427	Västerås . .	82	640	1 043	298	763
Jönköping .	147	248	479	219	273	Örebro . . .	142	345	825	119	268
Karlskoga .	91	120	294	60	191	Tillhopa	3 724	10 463	20 390	5 362	13 161

Tab. 4. Antalet lägenheter i påbörjade nybyggnader i 53 städer under tiden januari 1947–juni 1957

	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957
Hela året	24 600	21 100	26 800	28 500	23 900	30 500	35 200	31 900	30 300	31 700	
1:a kvartalet	7 200	5 300	5 800	5 600	4 200	6 300	7 200	5 800	4 200	6 000	5 100
2:a »	7 500	4 200	3 300	5 600	3 900	6 000	7 800	7 400	7 100	9 900	7 900
3:e »	4 800	2 900	7 300	8 000	7 200	7 500	9 300	10 500	8 200	6 500	
4:e »	5 100	8 700	10 400	9 300	8 600	10 700	10 900	8 200	10 800	9 300	

Lägenheter i påbörjade och pågående nybyggnader (53 städer). För de 53 städer, som vid ingången av år 1944 hade mer än 10 000 invånare, redovisas i tab. 4 antalet lägenheter i nybyggnader, som påbörjats under varje kvartal sedan år 1947 och i tab. 5 antalet lägenheter i hus, som var under byggnad vid ingången av varje kvartal under samma tid. Dessa uppgifter är osäkrare än uppgifterna om antalet inflyttningsfärdiga lägenheter. De redovisade antalen har därför avrundats till jämna hundratal.

Antalet lägenheter i hus, vilkas uppförande påbörjats under andra kvartalet 1957 uppgick till 7 900, vilket överstiger antalet under första kvartalet påbörjade med 2 800 och understiger antalet under motsvarande kvartal 1956 påbörjade med 2 000.

Antalet lägenheter i påbörjade företag under första halvåret 1957 var 13 000 vilket i förhållande till första halvåret 1956 innebär en minskning med 2 900 eller 18 %.

Antalet lägenheter i hus under byggnad var 34 000 vid slutet av andra kvartalet 1957, vilket innebär en ökning med 600 i förhållande till motsvarande antal vid slutet av närmast föregående kvartal och en minskning med 3 900 i förhållande till antalet vid slutet av andra kvartalet 1956.

Lokaler för andra än bostadsändamål. Vissa uppgifter om fullbordade lokaler för andra än bostadsändamål avseende första kvartalet åren 1956 och 1957 resp. hela året 1956 återfinns i tab. 6 och 7.

Sammanställningarna bygger huvudsakligen på uppgifter, som lämnats av byggnadsnämnderna. I uppgifterna ingår icke byggnader, som uppförts eller ombyggts för statliga myndigheters räkning.

Tab. 5. Antalet lägenheter i pågående nybyggnader i 53 städer vid slutet av varje kvartal under tiden 31 mars 1947–30 juni 1957

	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957
1:a kvartalet	24 700	20 400	19 700	24 400	26 800	28 700	31 800	35 700	33 100	33 300	33 400
2:a »	27 500	19 500	18 800	25 500	25 300	28 600	33 500	35 800	32 600	37 900	34 000
3:e »	25 100	17 300	20 300	26 400	27 100	30 300	37 500	39 700	34 500	39 000	
4:e »	23 000	19 600	23 700	27 500	28 800	31 700	37 200	36 000	36 100	38 700	

Tab. 6. Golvyta (m²) i fullbordade lokaler för andra än bostadsändamål i sju städer

Städer	1956			1957	
	2 kv.	1—2 kv.	Hela året	2 kv.	1—2 kv.
Stockholm	45 195	108 481	181 814	41 330	116 087
Göteborg	26 215	72 040	153 225	33 210	79 195
Malmö	34 774	64 460	99 018	24 867	39 034
Norrköping	2 925	12 436	27 414	2 887	33 396
Hälsingborg	13 725	49 016	77 977	11 489	18 602
Örebro	6 415	23 493	49 759	7 171	9 321
Borås	8 904	13 581	25 704	4 640	9 032
Tillhopa	**138 153**	**343 507**	**614 911**	**125 594**	**304 567**

Tab. 7. Golvyta (m²) i under 2:a kvartalet 1957 fullbordade lokaler för andra än bostadsändamål i sju städer, fördelade efter byggnadsarbetets art samt lokalernas ändamål

Städer	I nybyggda hus	I till- och påbyggda hus	I ombyggda hus	Butiker, kontor, lager m. m.	Verkstäder, fabriker m. m.	Övriga ändamål	Totalt
Stockholm	40 140	886	304	4 868	9 382	27 080	41 330
Göteborg	28 785	415	4 010	16 895	2 600	13 715	33 210
Malmö	20 646	3 710	511	8 262	4 191	12 414	24 867
Norrköping	1 464	1 236	187	920	682	1 285	2 887
Hälsingborg	10 734	755	—	7 934	601	2 954	11 489
Örebro	7 171	—	—	713	32	6 426	7 171
Borås	3 522	904	214	1 833	500	2 307	4 640
Tillhopa	**112 462**	**7 906**	**5 226**	**41 425**	**17 988**	**66 181**	**125 594**

Under andra kvartalet 1957 tillkom i de sju städerna lokaler för andra än bostadsändamål med en sammanlagd yta av 125 594 m². Motsvarande yta under andra kvartalet 1956 uppgick till 138 153 m².

Å. S.

Omsättningen inom detaljhandel m. m. under första kvartalet 1957

Socialstyrelsens periodiska statistik över omsättningen inom detaljhandel m. m. baseras på uppgifter både från företag inom enskild detaljhandel m. m. och från konsumtionsföreningar; från ett antal företag inom enskild detaljhandel m. m. inhämtar socialstyrelsen, efter utgången av varje kvartal, uppgifter om värdet av försäljningen under kvartalet och från ett antal konsumtionsföreningar, anslutna till Kooperativa förbundet, en gång varje månad uppgifter rörande försäljningens värde under senast förflutna månad.

För statistiken beträffande enskild detaljhandel uttogs år 1955 ett nytt urval av uppgiftslämnare. Därvid utvidgades urvalet till att omfatta några branscher som tidigare inte varit med, nämligen »betjäningsställen» (frisersalonger, skönhetsinstitut, badinrättningar m. m.) samt restauranger och kaféer. Vidare utarbetades nya blanketter. Till det nya urvalet av uppgiftslämnare utsändes blanketter första gången i juli 1955. Uppgifterna skulle avse omsättningen under andra kvartalet 1955. Även för statistiken beträffande konsumtionsföreningarna uttogs år 1955 ett nytt urval och nya blanketter utarbetades; från det nya urvalet av konsumtionsföreningar erhöll socialstyrelsen första gången uppgifter för juli månad 1955. En redogörelse för statistikens omläggning år 1955 och för statistikens nuvarande utformning och de numera använda beräkningsmetoderna m. m. har lämnats i Sociala Meddelanden 1956: 2, s. 115. Redovisningsenheterna i statistiken består dels av lokala arbetsställen (butiker m. m.), dels av firmor som lämnar uppgifter för samtliga berörda arbetsställen. I det följande betecknas båda slagen av redovisningsenheter som »företag».

Uppgifter angående omsättningen under första kvartalet 1957 har erhållits från 3 207 företag inom enskild detaljhandel m. m. Antalet företag i det register som användes vid insamlingen av uppgifterna uppgick till 4 498. Detta antal är lika med det antal företag, som från början ingick i det nya urvalet av företag plus det antal företag som erhölls vid kompletteringen av urvalet från och med första kvartalet 1956 (jämför Sociala Meddelanden 1956: 8, s. 542) och minus det antal företag som av olika skäl borttagits ur urvalet (t. ex. därför att företaget nedlagts eller befunnits tillhöra en bransch som ej skulle beröras av statistiken). Svar erhölls från 71 % av antalet tillskrivna företag inom enskild detaljhandel m. m. För egentlig detaljhandel var svarsfrekvensen 71 %, för betjäningsställen 68 % samt för restauranger och kaféer 78 %. Vid beräkningarna av indextalen för omsättningens förändringar från fjärde kvartalet 1956 till första kvartalet 1957 har endast medtagits företag, som lämnat uppgifter för båda kvartalen (sammanlagt 3 072 företag). Vid dessa indexberäkningar har sålunda hänsyn ej tagits till sådana

Tab. 1. Indextal för omsättningen (försäljningens värde) inom enskild detaljhandel m. m. under 3e kvartalet 1955—1:a kvartalet 1957

	Indextal (2:a kvartalet 1955 = 100) för							Indextal för 1:a kv. 1957 (1:a kv. 1956 = 100)
	3:e kv. 1955	4:e kv. 1955	1 a kv. 1956	2:a kv. 1956	3:e kv. 1956	4:e kv. 1956	1:a kv. 1957	
Livsmedel	102	109	103	107	107	112	100	97
Textil och beklädnad [1]	68	112	70	98	73	117	69	99
Herrkonfektion	65	115	71	99	71	120	70	99
Damkonfektion	60	84	52	89	64	85	51	99
Herr- och damkonfektion i kombination samt barnekipering	60	104	60	97	64	109	60	99
Hatt- och mössbutiker, modebutiker	57	101	52	104	56	124	56	108
Manufakturbutiker och textila varuhus	84	127	86	101	86	131	85	99
Skor	75	113	56	105	81	118	59	107
Skobutiker	72	114	56	103	78	121	58	104
Skomakerier	90	100	56	112	100	100	67	119
Inventarier	100	148	114	112	105	151	123	108
Möbler och heminredningsartiklar	95	136	105	108	95	131	107	102
Bosättning	117	172	114	116	127	178	110	96
Radio- och belysningsbutiker	102	154	124	115	111	166	142	115
Hemslöjds- och andra specialbutiker	102	168	113	112	112	190	136	121
Järnvaror, cyklar och sportartiklar	98	89	67	102	96	93	69	103
Övriga specialbutiker	103	119	99	104	105	127	103	105
Blommor	63	117	112	105	62	118	111	100
Färg, parfymer och sjukvårdsartiklar	100	114	81	100	97	118	86	106
Juvelare	100	140	82	93	98	142	76	93
Ur och optik	108	130	98	99	110	140	108	110
Bok-, pappers- och musikhandel, tidningskiosker	114	119	100	106	114	127	108	108
Tobaksbutiker	100	113	104	96	96	118	103	98
Antikvitets-, konst-, andra specialbutiker	84	128	93	108	103	123	85	91
Lanthandel, skeppshandel (huvudsakligen ej livsmedel)	103	108	90	114	122	128	89	98
Varuhus, basarer, postorderfirmor	94	143	89	115	106	159	94	106
Summa detaljhandel	95	114	93	106	99	120	94	101
Restauranger och kaféer	106	84	78	93	96	83	78	100
Restauranger	103	80	73	89	92	78	73	100
Kaféer	112	93	89	103	105	93	90	101
Betjäningsställen	85	97	87	114	98	112	100	115
Frisersalonger, hygieniska institut	87	100	88	113	98	108	91	103
Bad- och tvättinrättningar, begravningsbyråer	84	96	86	114	97	115	107	124
Samtliga branscher	95	112	92	105	99	117	93	101

[1] Inkl. päls- och skinnvaror.

förändringar i omsättningen som sammanhänger med företagsbeståndets förändringar.

Efter statistikens omläggning år 1955 har hittills beträffande enskild detaljhandel m. m. dels använts samma branschindelning som före omläggningen och dels en reviderad branschindelning. Indextal för omsättningen

Tab. 2. Indextal (4:e kvartalet 1956 = 100) för omsättningen (försäljningens värde) inom enskild detaljhandel m. m. under 1:a kvartalet 1957 samt försäljningen under 1:a kvartalet 1957 i milj. kronor

	Indextal för 1:a kv. 1957 (4:e kv. 1956 = 100)			Uppräknade försäljningssummor milj. kr 1:a kv. 1957 [3]
	a	b [1]	c [2]	
Livsmedel	89	89	81	1 721,2
Textil och beklädnad	59	59	57	493,8
Herrkonfektion	59	—	—	109,6
Damkonfektion	60	—	—	83,1
Herr- och damkonfektion i kombination samt barnekipering	55	—	—	115,4
Hatt- och mössbutiker, modebutiker	[4]45	—	—	..
Manufakturbutiker och textila varuhus	65	—	—	156,7
Päls- och skinn- samt andra specialbutiker	[4]54	—	—	..
Skor	50	50	63	58,1
Skobutiker	48	—	—	48,0
Skomakerier	67	—	—	10,1
Inventarier	81	77	52	343,8
Möbler och heminredningsartiklar	82	—	—	160,9
Bosättning	61	—	—	19,1
Radio- och belysningsbutiker	86	—	—	147,2
Hemslöjds- och andra specialbutiker	[4]71	—	—	..
Järnvaror, cyklar och sportartiklar	74	74	59	135,8
Övriga specialbutiker	81	80	54	599,8
Blommor	94	—	—	59,6
Färg, parfymer och sjukvårdsartiklar	73	—	—	63,6
Juvelerare	[4]54	—	—	..
Ur och optik	77	—	—	34,3
Fotografiska artiklar och fotoateljéer	81	—	—	..
Bok-, pappers- och musikhandel, tidningskiosker	85	—	—	252,6
Tobaksbutiker	87	—	—	109,2
Antikvitets-, konst-, andra specialbutiker	69	—	—	26,7
Lanthandel, skeppshandel (huvudsakligen ej livsmedel)	69	—	—	20,5
Varuhus, basarer, postorderfirmor	59	—	—	157,4
Summa detaljhandel	78	—	—	3 530,4
Restauranger och kaféer	95	95	92	249,1
Restauranger	94	—	—	159,4
Kaféer	97	—	—	89,7
Betjäningsställen	90	—	—	119,9
Frisersalonger, hygieniska institut	85	—	—	49,2
Bad- och tvättinrättningar, begravningsbyråer	94	—	—	70,7
Samtliga branscher	79	—	—	3 899,4

[1] Inklusive försäljningen vid större varuhus för vilka specificerade uppgifter begärts.
[2] Enbart försäljningen vid större varuhus för vilka specificerade uppgifter begärts.
[3] Varuhusens försäljning redovisas i sin helhet under gruppen Varuhus, basarer, postorderfirmor.
[4] Indextalet har beräknats på grundval av uppgifter från mindre än 25 firmor eller försäljningsställen.

Tab. 3. Indextal för omsättningen (försäljningens värde) och antalet försäljningsställen inom konsumtionsföreningarna under 1:a kvartalet 1957

	Indextal för		
	1:a kv. 1957 (4:e kv. 1956 = 100)	1:a kv. 1957 (1:a kv. 1956 = 100)	
	Försäljning	Försäljning	Antal försäljningsställen
Detaljförsäljning	81	97	97
Livsmedel	87	97	97
Snabbköp (livsmedel)	91	115	125
Speceri och diverse (inkl. butiksbussar)	81	86	91
Charkuteri	82	81	83
Mjölk och bröd	94	86	88
Fisk	104	103	98
Specialbutiker, varuhus	53	102	98
Skor	49	107	97
Övriga avdelningar	73	94	106
Restauranger, serveringar	95	103	99
Partiförsäljning	94	104	—
Total försäljning	81	98	97

inom olika grupper enligt den reviderade branschindelningen föreligger nu för varje kvartal alltsedan tredje kvartalet 1955. I fortsättningen kan alltså varje kvartal år 1957 jämföras med motsvarande kvartal 1956 i anslutning till den reviderade branschindelningen. Fr. o. m. första kvartalet 1957 beräknas indextal endast för den reviderade branschindelningens grupper.

Indextalen (andra kvartalet 1955 = 100) i tab. 1 för omsättningen inom enskild detaljhandel m. m. under tredje kvartalet 1955—första kvartalet 1957 har enligt den s. k. kedjemetoden uträknats med användande av de för varje kvartal beräknade indextalen med närmast föregående kvartal som bas. Med utgångspunkt från indextalen med andra kvartalet 1955 som bas har därefter de i tabellen återgivna indextalen för första kvartalet 1957 (första kvartalet 1956 = 100) beräknats. Enligt tabellen har omsättningen för samtliga branscher tillhopa undergått en värdemässig stegring med 1 % från första kvartalet 1956 till första kvartalet 1957. Av branscher med ökad omsättning kan nämnas skobranschen (+ 7 %), radio- och belysningsaffärer (+ 15 %), ur och optik (+ 10 %), bok- och pappershandel (+ 8 %) samt gruppen »Varuhus, basarer, postorderfirmor» (+ 6 %). Minskad omsättning redovisas bland annat för livsmedelsbranschen (— 3 %), textil- och beklädnadsbranschen (— 1 %) och lant- och skeppshandel (— 2 %). Vid ett studium av omsättningens förändringar från första kvartalet 1956 till första kvartalet 1957 bör man hålla i minnet att påskhandeln år 1956 ägde rum i mars (påskhelgen inföll vid månadsskiftet mars/april) men år 1957 i april (påskhelgen inföll då i slutet av april) samt att år 1956 var skottår.

Tab. 4. Indextal för omsättningen (försäljningens värde) och antalet försäljningsställen inom konsumtionsföreningarna under april 1957 (april 1956 = 100) samt försäljningen under april 1957 och under 1:a kvartalet 1957 i milj. kronor

	Indextal för april 1957 (april 1956 = 100)		Uppräknade försäljningssummor milj. kr	
	Försäljning	Antalet försäljningsställen	april 1957	1:a kv. 1957
Detaljförsäljning	110	97	228,4	594,4
Livsmedel	109	97	190,9	506,2
Snabbköp (livsmedel)	131	123	89,2	229,1
Speceri och diverse (inkl. butiksbussar)	96	91	69,7	188,1
Charkuteri	91	83	13,1	36,7
Mjölk och bröd	98	88	17,3	47,9
Fisk	114	99	1,6	4,4
Specialbutiker, varuhus	116	99	27,2	60,9
Skor	118	97	2,6	5,3
Övriga avdelningar	105	107	2,5	7,0
Restauranger, serveringar	98	99	5,2	15,0
Partiförsäljning	107	—	12,1	35,8
Total försäljning	**110**	**97**	**240,5**	**680,2**

I tab. 2 återges dels indextal som visar omsättningens förändringar från fjärde kvartalet 1956 till första kvartalet 1957 samt dels »uppräknade» totalsummor för försäljningen under första kvartalet 1957. Förfarandet vid beräkningen av totalsummorna har beskrivits i Sociala Meddelanden 1956: 11, s. 716. Det bör observeras, att de uppräknade försäljningssummor som redovisats fr. o. m. 2:a kvartalet 1956 icke är helt jämförbara med de summor som redovisats för tidigare kvartal, beroende på att man vid beräkningarna fr. o. m. 2:a kvartalet 1956 tagit hänsyn till den år 1956 företagna kompletteringen av urvalet.

Beträffande indextalen i tab. 2 må följande framhållas. Från och med första kvartalet 1956 har socialstyrelsen från vissa större varuhus inom enskild detaljhandel inhämtat uppgifter om detaljförsäljningens fördelning på olika varugrupper. Med användande av dessa uppgifter har försäljningens förändringar inom olika branschgrupper beräknats såväl exklusive som inklusive den för närmast motsvarande varugrupper redovisade försäljningen vid de nämnda större varuhusen. I tab. 2 redovisas sålunda tre slags indextal för omsättningen under första kvartalet 1957 (fjärde kvartalet 1956 = 100). Vid beräkning av indextalen a har all försäljning vid varuhusen etc. hänförts till gruppen »Varuhus, basarer, postorderfirmor», under det man vid beräkning av indextalen b fördelat de nyss nämnda uppgifterna från större varuhus på de branschgrupper som närmast motsvarar de redovisade varugrupperna. Indextalen c avser enbart den av de större varuhusen redovisade försäljningen inom respektive varugrupper.

Beträffande den konsumentkooperativa handeln har blanketter utsänts till

205 föreningar. Besvarade blanketter har inkommit från samtliga tillskrivna föreningar.

I tab. 3 och 4 lämnas vissa uppgifter angående omsättningen inom konsumtionsföreningarna. I tabellerna återgivna indextal med första kvartalet 1956 resp. april 1956 som bas har erhållits med utgångspunkt från indextal, beräknade enligt »kedjemetoden», för de månader som jämförelserna avser. Branschindelningen är i båda tabellerna den som tillämpats först från och med juli 1955. Indextal för olika grupper enligt denna nyare branschindelning föreligger nämligen nu för varje månad år 1956. Den äldre indexserien (med bas i januari 1954), för vilken en annan (äldre) branschindelning tillämpades, har därför ej använts vid beräkningen av indextalen i tab. 3 och 4. De »uppräknade» försäljningssummorna i tab. 4 har erhållits genom att de försäljningssummor som redovisats för varje urvalsgrupp inom respektive branscher multiplicerats med urvalskvotens inverterade värde. Eftersom samtliga i urvalet ingående föreningar lämnat uppgifter har någon korrektion med hänsyn till bortfall ej behövt ifrågakomma.

Av tab. 3 framgår att den sammanlagda detaljförsäljningen under första kvartalet år 1957 vid samtliga avdelningar tillhopa var 3 % lägre än under första kvartalet år 1956. För livsmedel var omsättningsminskningen 3 % och för gruppen »övriga avdelningar» 6 %. Ökad omsättning redovisas för specialbutiker och varuhus (+ 2 %) och skor (+ 7 %).

C. H-n

Konsumentprisindex för juli 1957

Konsumentprisindex för juli 1957 har av socialstyrelsen beräknats till 146 mot 145 i juni. Med två decimaler är indextalet för juli 145,62 mot 144,62 för juni.

Av indextalen för de olika huvudgrupperna av varor och tjänster har talen för livsmedel stigit från 157 till 158, för alkoholhaltiga drycker och tobak från 151 till 154, för bostad, bränsle och lyse från 144 till 146 samt för gruppen inventarier och husgeråd från 132 till 133. För de två återstående huvudgrupperna är indextalen oförändrade.

Av prisrörelserna mellan juni och juli kan nämnas prisstegringar på mjölk, nötkött, skinka och vissa fisksorter samt prissänkningar på bl. a. kalvkött, kokhöns och fläsk. Vidare har priserna på cigarretter stigit till följd av skattehöjningen samt på olika bränslen och bensin till följd av energiskatten. Slutligen kan nämnas höjda priser på urvaror och vissa hushållstextilier.

B. D.

Tab. 1. Konsumentprisindex 1950—juli 1957 (År 1949 = 100) [1]

Tidpunkt	Livsmedel	Alkoholhaltiga drycker o. tobak	Bostad, bränsle o. lyse	Därav		Kläder o. skor	Inventarier o. husgeråd	Diverse	Totalindex	Kommerskollegii partiprisindex [2]
				bostad	bränsle o. lyse					
1950 årsm.	102	102	99	100	96	102	101	100	**101**	105
1951 »	119	116	110	102	130	124	118	112	**117**	134
1952 »	134	120	117	108	139	127	127	121	**126**	142
1953 »	137	122	120	116	129	123	127	124	**128**	134
1954 »	137	129	122	120	125	123	126	126	**129**	133
1955 »	144	132	126	124	130	120	127	129	**133**	138
1956 »	154	135	139	135	147	120	129	134	**139**	145
1956 juli	155	133	138	135	145	120	130	134	**139**	145
aug.	155	133	139	135	147	120	129	135	**140**	145
sept.	153	133	139	135	148	120	129	136	**139**	145
okt.	153	133	140	135	150	121	129	136	**139**	145
nov.	153	149	141	135	152	121	130	137	**141**	146
dec.	154	149	143	135	159	121	130	138	**142**	147
1957 jan.	156	150	147	138	164	121	131	139	**144**	148
febr.	156	150	147	138	165	121	132	139	**144**	147
mars	154	150	148	138	165	121	132	140	**143**	147
april	154	150	146	138	161	122	131	141	**144**	147
maj	155	151	145	138	158	122	132	141	**144**	147
juni	157	151	144	138	156	122	132	142	**145**	147
juli	158	154	146	138	161	122	133	142	**146**	148

[1] Konsumentprisindex jämte äldre serier avseende detaljprisernas utveckling t. o. m. år 1956, återfinns i Soc. Medd. 1957: 4 sid. 253. — [2] Reviderad serie. Tidigare här redovisad serie byggde på 1935 som basår (omräknad till 1949 = 100). Se vidare Komm. Medd. 1957: 4.

Tab. 2. Indextal för olika delposter samt dessas förändringar år 1956 och maj—juli 1957

Huvudgrupper och undergrupper (1957 års gruppering)	Indextal (1949 = 100)				Vägningstal 1957	Procentuell förändring dec. 1956–juli 1957[1]
	1956	Maj 1957	Juni 1957	Juli 1957		
Livsmedel	**154**	**155**	**157**	**158**	**327**	+ 2
Mjöl, gryn o. bröd	149	156	156	157	37	+ 4
Mejeriprodukter	149	150	151	152	53	+ 2
Matfett utom smör	138	126	126	126	9	—
Ägg	127	128	127	126	9	+ 10
Kött	198	199	205	200	20	+ 1
Fläsk	189	186	202	203	23	+ 4
Charkuterivaror o. köttkonserver	158	161	164	166	22	+ 2
Fisk och fiskkonserver	151	156	156	157	12	+ 2
Rotfrukter och grönsaker	168	135	136	156	16	+ 1
Frukt och bär	128	133	135	133	33	+ 2
Specerier	182	184	183	183	52	— 1
Läskedrycker och svagdricka	126	130	132	133	8	+ 4
Förtäring utom hemmet	159	168	171	169	33	+ 3
Alkoholhaltiga drycker o. tobak	**135**	**151**	**151**	**154**	**95**	+ 2
Spritdrycker och vin	150	180	180	180	55	0
Öl	126	130	131	131	10	+ 3
Tobak	126	126	126	134	30	+ 7
Bostad, bränsle och lyse	**139**	**145**	**144**	**146**	**145**	+ 1
Bostad utan bränsle och lyse	135	138	138	138	89	—
Bränsle och lyse	147	158	156	161	56	+ 2
Kläder och skor	**120**	**122**	**122**	**122**	**126**	+ 1
Kläder	118	120	120	120	105	+ 1
Konfektion o. skrädderiarb.	121	122	123	123	61	0
Underkläder och strumpor	101	99	98	98	15	— 2
Päls- o. skinnvaror, huvudbonader, handskar m. m.	113	114	114	115	11	+ 2
Tyger, garner o. sybehör	128	133	134	133	18	+ 3
Skor	135	138	138	138	21	+ 2
Inventarier och husgeråd	**129**	**132**	**132**	**133**	**90**	+ 2
Möbler	133	133	133	133	11	+ 1
Radio och musikinstrument	115	120	120	120	7	+ 2
Armatur, husgeråd o. verktyg	132	138	138	138	30	+ 4
Hushållstextilier	123	126	126	126	17	+ 2
Mopeder, cyklar, sportartiklar o. leksaker	135	135	135	135	16	0
Personliga effekter	117	119	119	124	9	+ 4
Diverse	**134**	**141**	**142**	**142**	**217**	+ 3
Sjukvård	122	122	122	122	17	0
Kroppsvård	128	136	136	136	15	+ 2
Rengöringsmedel och tvätt	96	98	98	98	11	+ 2
Undervisning, läsning o. skrivmateriel	160	168	168	169	21	+ 2
Post och tele	154	167	170	171	12	+ 10
Nöjen och rekreation	134	141	141	141	17	+ 2
Resor	137	148	148	148	41	+ 3
Motorfordon	128	136	136	138	61	+ 4
Hemhjälp	161	168	172	172	10	+ 3
Blommor m. m.	130	129	129	127	12	— 1
Totalindex	**139**	**144**	**145**	**146**	**1 000**	+ 2

[1] Beräknad på indextal med två decimaler. Siffran 0 anger en förändring mindre än en halv procent.

Litteraturöversikt

(11 juli—10 augusti 1957)

Socialstyrelsens bibliotek hålls öppet för allmänheten kl 10—15; under sommarmånaderna kl 10—14 (lördagar 9—13)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen [1]

Allmänna sociala frågor

COLE, G. D. H. Sociology and social policy. The British journal of sociology 1957, nr 2.

EKSTRÖM, T. & LINDAHL, E. Grundlagsskydd för den fulla sysselsättningen? (Diskussion.) Sv. sparbankstidskrift 1957, nr 5/6.

GALES, KATHLEEN. Discriminant functions of socio-economic class. Applied statistics 1957, nr 2.

PERSSON, GUSTAF. Biltillgrepp. Nordisk tidsskrift for kriminalvidenskab 1957, nr 1.

RYFFEL, H. Zur Stellung der Soziologie im Kreis der Wissenschaften vom Menschen. Schweizerische Zeitschrift für Volkswirtschaft und Statistik 1957, nr 2.

STRAHL, I. Bör bestämmandet av brottspåföljden skiljas från avgörandet av skuldfrågan och möjligen även anförtros åt särskilda organ? Nordisk tidsskrift for kriminalvidenskab 1957, nr 1.

Part-time employment for women with family responsibilities. International labour review juni 1957.

Sverige

GRANATH, K.-E. Nyårskravallerna i Stockholm. Barnavård och ungdomsskydd 1957, nr 3.

HANSEN, BENT. Det svenska konjunkturinstitutet. Skandinaviska bankens kvartalsskrift 1957, nr 3.

WAABEN, K. Det svenske forslag til en »Skyddslag». Nordisk tidsskrift for kriminalvidenskab 1957, nr 2.

Amerikas förenta stater

KAPLAN, S. Old-age assistance: Children's contributions to aged parents. Social security bulletin 1957, nr 6.

Belgiska Congo

BRUYNS, L. Political and social problems in the Belgian Congo. International labour review juni 1957.

Burma

SEIN, M. The development of social security in Burma, 1954—57. International labour review juli 1957.

Finland

HONKASALO, B. Brottslighetens utveckling i Finland under de senaste årtiondena. Nordisk tidsskrift for kriminalvidenskab 1957, nr 2.

Jugoslavien

PUCIK, E. Citizen's management of the social services in Yugoslavia. Nordisk administrativt tidsskrift 1957, nr 2.

Arbetarskydd

SCHOLZ, H. Gjuterierna: Nya rön i forskningen kring uttröttningen inom industrin. Gjutaren 1957, nr 7/8.

Amerikas förenta stater

NISSLER, W. Können wir aus den Erfolgen der amerikanischen Sicherheitsbewegung lernen? Arbeitsschutz 1957, nr 7.

Frankrike

FOURCADE, DUMORTIER & GUYENOT. Les conditions de fonctionnement que doivent réaliser les services médicaux du travail pour répondre aux taches incombant réellement à la médecine du travail. Revue française du travail 1956, nr 4.

Tyskland

NOREBY, E. Skyddsverksamhet inom västtysk industri. Arbetarskyddet 1957, nr 5.

Arbetslön och arbetstid

BURTLE, J. Automation, the guaranteed wage and hours of work. International labour review juni 1957.

Amerikas förenta stater

Trade union conference on shorter hours of work in the United States. International labour review juni 1957.

Frankrike

Les salaires et la sécurité sociale en France en 1956. Etudes statistiques 1957, nr 2.

[1] I denna avdelning tidigare upptagna artiklar finns införda i ett särskilt kortregister, som är tillgängligt i socialstyrelsens bibliotek.

Arbetsmarknad och arbetslöshet

BRUNIUS, TH. Konsekvenser av en Europamarknad. Kooperatören 1957, nr 11/12.

SARKAR, N. K. A method of estimating surplus labour in peasant agriculture in over-populated under-developed countries. Journal of the Royal statistical society 1957, nr 2.

Sverige

OLSSON, BERTIL. En utmaning till arbetsförmedlingen. Arbetsmarknaden 1957, nr 6.

Belgien

FUSS, H. Les finances de l'assurance-chômage. Revue du travail 1957, nr 5.

Le chômage et le placement en mars 1957. Revue du travail 1957, nr 5.

Canada

Professional and technical manpower. The labour gazette 1957, nr 6.

Frankrike

Enquête sur l'activité et les conditions d'emploi de la main-d'œuvre au 1er janvier 1957. Revue française du travail 1957, nr 1.

Tyskland

NIEMANN, URSULA. Die Altersgliederung der männlichen und weiblichen Arbeitslosen in Westdeutschland. Wirtschaftswissenschaftliche Mitteilungen 1957, nr 7.

Österrike

Die Dauer der Arbeitslosigkeit in Österreich. Monatsberichte des österreichischen Institutes für Wirtschaftsforschung 1957, nr 6.

Befolkningsfrågor

BASTOS DE ÁVILA, F. The future of immigration to South America. International labour review juli 1957.

Sverige

QUENSEL, C.-E. Tendenser i Sveriges befolkningsutveckling. Skandinaviska bankens kvartalsskrift 1957, nr 3.

Afrika

African elites. International social science bulletin 1956, nr 3.

Frankrike

CROZE, M. Chronique de démographie. Journal de la société de statistique de Paris 1957, nr 1/3.

HENRY, L. & PRESSAT, R. La situation démographique. Population 1957, nr 2.

PRESSAT, R. La population agricole des départements: structure actuelle. Evolution jusqu'en 1964. Population 1957, nr 2.

Nederländerna

WOLFF, P. DE & MEERDINK, J. La fécondité des mariages à Amsterdam selon l'appartenance sociale et religieuse. Population 1957, nr 2.

Schweiz

HALDY, M. & TAILLENS, E. La baisse de la mortalité se poursuivra-t-elle encore longtemps au même rythme? Schweizerische Zeitschrift für Volkswirtschaft und Statistik 1957, nr 2.

Storbritannien

LEA, A. J. Changes in the proportions of male colour types during the period 1914—39. Journal of the Royal statistical society 1957, nr 2.

Tyskland

TRILLER, J. Der mittlere Altersunterschied der Eheschliessenden in den Jahren 1938, 1946 bis 1949 und 1953 bis 1955. Vierteljahreshefte zur Statistik der deutschen Demokratischen Republik 1957, nr 2.

Ungern

Reclassement des réfugiés hongrois. Revue française du travail 1957, nr 1.

Bostadsförhållanden och samhällsplanering

Sverige

KARSTEN-CARLSSON, EVA. Hur används förrådsutrymmena i hyreshus? Konsumentinstitutet meddelar 1957, nr 1.

Finland

KULOVAARA, E. Housing in Finland. Bank of Finland; Monthly bulletin 1957, nr 6.

Frankrike

MALIGNAC, G. Le logement des faibles: Evincement progressif et formation d'un sous-prolétariat. Population 1957, nr 2.

Une enquête par sondage sur le logement. (Octobre 1955.) Etudes statistiques 1957, nr 2.

Norge

KIELLAND, J. CH. Boligpolitiske problemer. Norges industri 1957, nr 13/14.

Tyskland

ZIMMERMANN, H. Die Wohnung als Gegenstand sozialstatistischer Untersuchungen. Soziale Arbeit 1957, nr 7.

Wohnverhältnisse und Mietbelastung der Rentner und Unterstützungsempfänger. Wirtschaftswissenschaftliche Mitteilungen 1957, nr 7.

Föreningsväsen, kollektivavtal och arbetskonflikter

Storbritannien

British trade associations. Cartel 1957, nr 2.

Hälso- och sjukvård

FRIBERG, L. Luftföroreningar utomhus, ett hygieniskt problem. Hygienisk revy 1957, nr 6.

HOLMQUIST, C.-E. Atomkraftens risker ur hygienisk synpunkt. Hygienisk revy 1957, nr 6.

NELSON, A. Den allmänna hälsovården inför atomåldern. Hygienisk revy 1957, nr 6.

VERHOESTRAETE, L. J. & PÜFFER, RUTH R. Data on maternal and child mortality as a basis for program planning. Courrier [du] Centre international de l'enfance 1957, nr 4.

World health program mapped by assembly. United nations review 1957, nr 1.

Sverige

IVRE, I. Friska människor gör bättre arbete. Vi 1957, nr 29/30.

Amerikas förenta stater

Health and the consumer. Cartel 1957, nr 2.

Storbritannien

MILLER, F. J. W. & KNOX, E. G. Morbidity studies in English children with special reference to the methodology of the 1 000 families study in Newcastle upon Tyne. Courrier [du] Centre international de l'enfance 1957, nr 5.

Jordbruksfrågor

Sverige

ÅSTRAND, H. Farming and agricultural policy in Sweden. The Anglo-Swedish review 1957, nr 7.

Kooperation

Sverige

BONOW, M. The place of the co-operative movement within the Swedish community. — Kooperationen i det svenska samhället. Kooperatören 1957, nr 13/14.

Israel

YESHA, A. Histadruts [Landsorganisationens] roll i Israels ekonomi. Fackföreningsrörelsen 1957, nr 29/30.

Nykterhetsfrågor

COLLETT, J. Kan fördelar vinnas genom ökat utbud av vin och starköl? Alkoholfrågan 1957, nr 4.

JACKSON, JOAN K. The definition and measurement of alcoholism. Quarterly journal of studies on alcohol juni 1957.

MANIS, J. G. & HUNT, CH. L. The community survey as a measure of the prevalence of alcoholism. Quarterly journal of studies on alcohol juni 1957.

PIHKANEN. T. A. On static atactic functional disorders caused by alcohol. Quarterly journal of studies on alcohol juni 1957.

SHAGASS, CH. & JONES, A. L. A neurophysiological study of psychiatric patients with alcoholism. Quarterly journal of studies on alcohol juni 1957.

STRAYER, R. A study of the employment adjustment of 80 male alcoholics. Quarterly journal of studies on alcohol juni 1957.

SYME, L. Personality characteristics and the alcoholic. Quarterly journal of studies on alcohol juni 1957.

TALLBERG, A. Familjekonstellationsanalysen — en nyckel till alkoholismen? Alkoholfrågan 1957, nr 4.

Sverige

WIKLUND, D. Nya enheter inom nyktervårdens anstaltssystem. Alkoholfrågan 1957, nr 4.

ÖSTERLUND, T. Spritkonsumtion, fylleriförseelser och ingripanden av nykterhetsnämnd i olika län åren 1951 och 1956. Alkoholfrågan 1957, nr 4.

Norge

LOFTHUS, J. Blood alcohol test and clinical examination of automobile drivers in Oslo. Quarterly journal of studies on alcohol juni 1957.

Priser, levnadskostnader, konsumtion

BÖRLIN, M. Konsumkredite in der Schweiz und im Ausland. Schweizerische Zeitschrift für Volkswirtschaft und Statistik 1957, nr 2.

ERONN, L. Den omätbara levnadsnivån. Sv. sparbankstidskrift 1957, nr 5/6.

GOREUX, L. Long-range projections of food consumption. Monthly bulletin of agricultural economics and statistics 1957, nr 6.

HOUTHAKKER, H. S. Can speculators forecast prices? The review of economics and statistics 1957, nr 2.

Amerikas förenta stater

GALBRAITH, J. K. Market structure and stabilization policy. The review of economics and statistics 1957, nr 2.

1957 survey of consumer finances: Housing and durable goods. Federal reserve bulletin 1957, nr 6.

Finland

Förhandsuppgifter om undersökningen rörande löntagarnas levnadskostnader åren 1955—56. Social tidskrift 1957, nr 3/4—5/6.

Frankrike

L'élasticité des dépenses alimentaires d'après deux enquêtes sur les budgets familiaux (1951—1953). Etudes statistiques 1957, nr 2.

Schweiz

Die Kleinhandelspreise in der Schweizer Städten am 1. Juni 1957. Schweiz. Konsum-Verein 1957, nr 31.

Socialförsäkring och socialvård

FRANCK, A. S. La seguridad social y su ordenamiento contable. Revista Iberoamericana de seguridad social 1957, nr 2.

Sverige

GROLL, L. Utsträckt tystnadsplikt? Sv. juristtidning 1957, nr 6/7.

HOLMSTEDT, G. Fattigvården under 1955. Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1957, nr 3.

NYMAN, R. Ingripanden enligt förslaget till ny barnavårdslag. [Med genmäle av K. Lindegren och H. Törnquist.] Barnavård och ungdomsskydd 1957, nr 3.

Danmark

KRISTENSEN, TH. Folkepensionen og tjenestemændenes pensionsret. Nordisk administrativt tidsskrift 1957, nr 2.

Frankrike

ARNION, J. M. Principes et définition du centre social. Informations sociales 1957, nr 7.

Italien

LEGA, C. L'assicurazione sociale de vecchiaia e i problemi dell'invecchiamento. Previdenza sociale 1957, nr 2.

Statistisk metod

ADAM, A. Probleme und Methoden einer Betriebsökonometrie. Statistische Vierteljahresschrift 1956, nr 3/4.

GALES, KATHLEEN & KENDALL, M. G. An inquiry concerning interviewer variability. (Med diskussion.) Journal of the Royal statistical society 1957, nr 2.

HELLEVUO, T. Frågan »när senast» vid intervjuundersökningar. Alkoholpolitik 1957, nr 2.

TINTNER, G. Statistik und Ökonometrie. Statistische Vierteljahresschrift 1956, nr 3/4.

WILK, M. B. & KEMPTHORNE, O. Non-additivities in a Latin square design. Journal of the American statistical association juni 1957.

WOLFF, K. H. Ein Beitrag zur Kollektiven Risikotheorie. Statistische Vierteljahresschrift 1956, nr 3/4.

ZELEN, M. The analysis of incomplete block designs. Journal of the American statistical association juni 1957.

Undervisning och yrkesutbildning

I. L. O. Productivity missions to underdeveloped countries. International labour review juli 1957.

International technical assistance in vocational training. International labour review juni 1957.

Sverige

FJELLANDER, N. Befattningar av kanslisttyp inom förvaltningen. Från departement och nämnder 1957, nr 11/12.

OLDERIN, G. Näringslivets yrkesskolor. Arbetsmarknaden 1957, nr 6.

Frankrike

TOUBLANC, P. Les carrières commerciales administratives, juridiques et littéraires. Revue française du travail 1956, nr 4.

Tyskland

GERSON, W. Vergleich des Bildungswesens an den allgemeinbildenden Schulen in der Deutschen Demokratischen Republik und in der Deutschen Bundesrepublik. Vierteljahreshefte zur Statistik der Deutschen Demokratischen Republik 1957, nr 2.

MARAUN, ERNA. Fortbildung für Sozialpädagogen. Soziale Arbeit 1957, nr 8.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur

BERGFELT, A. Undersökning av korrosionsrisker i lera. Sthlm 1957. (Statens nämnd för byggnadsforskning. Handlingar. 28.)

The COST of social security 1949—51. International enquiry prep. by the International labour office. Geneva 1955. (International social security association.)

DAHRENDORF, R. Soziale Klassen und Klassenkonflikt in der industriellen Gesellschaft. Stuttg. 1957.

DANMARK. Det statistiske departement.
Statistiske meddelelser. Række 4. Khvn 1957. Bd 165: H. 4. Danmarks skibe og skibsfart 1955.

FINLAND.
Finlands officiella statistik.
6. Befolkningsstatistik.
C:102. 1950 års allmänna folkräkning. Del 7. Familj och hushåll.

FÖRBUNDSREPUBLIKEN TYSKLAND. Statistisches Bundesamt.
Statistisches Jahrbuch. 1957. Wiesbaden & Stuttg. 1957.

FÖRENTA NATIONERNA. Department of economic and social affairs.
Economic developments in the Middle East 1955—56. Suppl. to World economic survey. 1956. New York 1957. (Publ. 1957. 2. C. 2.)
New sources of energy and economic development. New York 1957. (Publ. 1957. 2. B. 1.)
Study of inter-Latin-American trade. New York 1957. (Publ. 1956. 2. G. 3.)

FÖRENTA NATIONERNA. Food and agriculture organization.
Yearbook of food and agricultural statistics. Vol. 10 (1956). P 1. Production. Rome 1957.

INTERNATIONELLA ARBETSKONFERENSEN.
40th session, Geneva, 1957.
Report. Geneva 1957.
3:P.1. Summary of reports on ratified conventions (articles 22 and 35 of the constitution).
3:P.3. Summary of information relating to the submission to the competent authorities of conventions and recommendations adopted by the International labour conference (article 19 of the constitution).

MYRDAL, G. Economic theory and under-developed regions. Lond. 1957.

ORGANISATIONEN FÖR EUROPEISKT EKONOMISKT SAMARBETE.
Employment problems of older workers. Paris 1957. [Stencil.]

OSLO. Statistisk kontor.
Statistisk årbok. Årg. 68 (1956). Oslo 1957.

SCHWEIZ. Eidgenössisches statistisches Amt.
Statistische Quellenwerke. Bern 1957.
289. Eidgenössische Volkszählung 1. Dez. 1950. Bd 25. Schweiz. Tabellenteil. 2.

SJÖSTRÖM, H. Kvinnan och lagen. Sthlm 1957.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1957. Sthlm 1957.
22. Remissyttranden över 1955 års långtidsutrednings betänkande. — Balanserad expansion. (Fi.)
23. Kanslister i administrativ tjänst. Betänkande avg. [d. 18 juni 1957] av Kompetensutredningen. (C.)
24. Den akademiska undervisningen. Forskarrekryteringen. 1955 års universitetsutredning. 1. [Avg. d. 29 juni 1957.] (E.)
25. Statliga betongbestämmelser. Del 2 a. Konstruktionsbestämmelser för massiva betongplattor samt som supplement gällande delar av 1934 års statliga cement- och betongbestämmelser. Fastställda av .. att gälla från d. 10 juli 1957 . . .(K.)
26. Statliga företagsformer. 4. Statens vattenfallsverk. Betänkande med förslag från 1953 års utredning rörande de statliga företagsformerna. [Avg. i juli 1957.] (Fi.)
27. Ärkebiskopsval. Biskopsvalkommitténs betänkande del 2. [Avg. d. 3 juli 1957.] (E.)

STOCKHOLM. Statistiska kontoret.
Statistisk årsbok. 1956. Sthlm 1957.

STORBRITANNIEN. Ministry of labour and national service.
Time rates of wages and hours of labour 1st April, 1957. Lond. 1957.

SVENSKAR i FN-tjänst. Från den tekniska biståndsverksamhetens arbetsfält. Under red. av *T. Tallroth*. Sthlm 1957. (Internationell politik. 33.)

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK. Sthlm 1957.
Folkmängden och dess förändringar.
Dödsorsaker 1954. (Statistiska centralbyrån.)
Rättsväsen.
Brottsligheten 1954. (Statistiska centralbyrån.)
Domstolarnas och de exekutiva myndigheternas verksamhet 1953 och 1954. (Statistiska centralbyrån.)
Transport- och kommunikationsväsen.
Vägtrafikolyckor 1955. (Statistiska centralbyrån.)

SYDAFRIKA. South African institute for medical research.
Annual report for the year 1956. Johannesb. 1957.

TRAVEL, study, and research in Sweden. Handbook publ. by The Sweden-America foundation. Comp. by *Adèle Heilborn*. Sthlm 1957.

UTRIKESDEPARTEMENTET.
Aktstycken. Ny serie. Sthlm 1957.
1:A:7. Förenta nationernas generalförsamlings 1:a och 2:a brådskande extra samt 11:e ordinarie möten, New York nov. 1956—mars 1957.

ZULLIGER, H. Bausteine zur Kinderpsychoterapie und Kindertiefenpsychologie. Bern & Stuttg. 1957.

ÅRSBOK för Sveriges kommuner. Årg. 40 (1957). Sthlm 1957. (Statistiska centralbyrån.)

ÅRSBOK för Sveriges landsting 1957. Utg. av Svenska landstingsförbundets byrå. Sthlm 1957.

Nytillkomna tidskrifter

Konsumentinstitutet meddelar. Skriftserie utg. av Statens institut för konsumentfrågor. Sthlm 1957

Nordisk tidsskrift for kriminalvidenskab. Årg. 45 (1957). Khvn.

Recensioner

United Nations, Department of Economic and Social Affairs: The institutional care of children. New York 1956. 70 sid. $ 0,50.

Bort från stora, slutna anstalter, från väldiga sovsalar och de trista matrummens långbord, bort från uniformer och hopförande av barn i odifferentierade flockar — detta tycks vara tendensen inom barnhemsvården just nu inte bara i materiellt högtstående, västerländska länder utan också i sådana delar av världen, som vi lärt oss kalla underutvecklade. Överallt i världen strävar man mot små enheter, mot vänlig, ombonad trivsel, mot ett hänsynstagande av varje enskild individs särskilda behov. I ovannämnda lilla skrift, som utgetts även på franska, har man inom FN gjort en översikt av barnhemsvården — till vilken icke räknas anstaltsvård för specialbehandling av fysiskt eller psykiskt skadade barn — i tjugotre länder i Europa, Nord- och Sydamerika, Afrika samt Främre och Bortre Orienten. Uppgifterna är i en del fall inte riktigt aktuella, de baserar sig huvudsakligen på ett år 1951 utsänt frågeformulär, och utvecklingen går fort på det här området i våra dagar. De ger ändå en bild av den enhetliga syn man lägger på barnhemsvården i världens alla hörn, även om de yttre förhållandena merendels kan försvåra förverkligandet av många önskemål.

I de välmående västerländska länderna är barnhemsvården numera endast en hjälpform bland många andra. Man har ett generellt verkande socialförsäkringssystem kompletterat med individualiserat stöd åt enskilda familjer, såsom halvöppen barnavård, social hemhjälp, förebyggande barnavård, psykisk barna- och ungdomsvård, familjerådgivning och annat som kan hjälpa ett barn att få stanna kvar i sin egen familj. I de länderna kan man kosta på sig att allt finare utmejsla barnhemsvården som en adekvat hjälpform i alldeles speciella fall, där barnet behöver och far väl av just den vårdtypen. I mindre gynnade länder, däremot, är barnhemsvård ibland den enda hjälp som står att få, när svårigheterna hopar sig i en barnfamilj, och föräldrarnas fattigdom är fortfarande på många håll orsak till att ett barn tas in på anstalt. Så är det just i de länderna, där fattigdomen överhuvudtaget är ett allvarligt problem och där till följd av en hastigt insättande industrialisering och en genom urbanisering ändrad familjestruktur allt flera barn måste tas om hand av myndigheterna. Här måste man tänka sig ett ökat utnyttjande av anstaltsvård för alla slag av hjälpbehövande barn intill den dag, då den ekonomiska utvecklingen tillåter ett rikare utformat socialhjälpssystem.

Även om alltså förutsättningarna för barnhemsvården skiftar de olika länderna emellan, så går strävandena att förbättra vårdformen överallt i samma riktning. Där det är möjligt, försöker man bryta ned de stora barnhoparna i små enheter. Nya anstalter konstrueras som småhus och de gamla förvandlas till mer trivsamma inrättningar än de varit, sovsalarna delas upp i mindre sovrum, matsalarnas långbord ersätts med småbord för sex, åtta barn. Särskilt de mindre barnen delas upp i »familjegrupper» på sex, åtta eller tio barn av olika ålder och kön, som kontinuerligt vårdas av en och samma vårdare, ibland av ett gift par. Äldre barn, de som närmar sig eller kommit in i puberteten, vill man dock på många håll helst ha för sig, de trivs bäst, anser man, bland jämnåriga av samma kön.

En annan viktig tendens i modern barnhemsvård världen över är försöken att låta barnen ta del i samhällslivet på samma sätt som vanliga familjebarn. De går i kommunens skola — det är överallt inte alls lika självfallet som det har blivit hos oss — de är medlemmar av olika ungdomsföreningar och tillbringar sin fritid på lek- och idrottsplatser precis som sina klasskamrater. Det skall inte förnekas, att det fortfarande finns slutna anstalter, där allt, skolgång, religionsundervisning, yrkesutbildning, fritidssysselsättning, försiggår bakom anstaltens murar och där barnen fostras helt ovetande om och helt oförberedda på det liv som väntar dem, då de en gång som vuxna skall gå ut ur anstaltens port. Det är i synnerhet religiösa ordnar,

bundna av ålderdomliga, en gång fullt ändamålsenliga regler, som driver sådana anstalter, och krafter är i rörelse för att öppna och släppa in nyare tiders idéer även i dessa barnhem.

I nästan alla länder, som varit med i undersökningen, är man medveten om hur viktigt det är att barn på barnhem får upprehålla kontakten med den egna familjen, med andra släktingar och med vänner. I en del länder får släktingarna, främst föräldrarna, ekonomisk hjälp av myndigheterna för att kunna resa och hälsa på ett barnhemsbarn, och när man planerar nya institutioner, tänker man på att det skall finnas utrymme, där barnen ostörda kan ta emot besök av sina anhöriga. Åt ett för varaktig vård omhändertaget barn, som saknar egen familj, försöker man på sina håll skaffa »söndagsföräldrar», »gudfar» och »gudmor» — termerna växlar — dvs. omsorgsfullt utvalda människor, som skriver till och besöker barnet, bjuder hem det ibland och överhuvudtaget intresserar sig just för det särskilda barnet. Erfarenheterna av det systemet är emellertid inte odelat goda, och man framhåller särskilt, att dessa tillfälliga »adoptivsläktingar» måste vara särskilt välbalanserade människor, fast inställda på att fortfölja den en gång inledda relationen till barnet och på att konsekvent hålla alla givna löften för att inte vålla barnet mera besvikelse än glädje och för att relationen ej till sist skall bli till skada för barnet.

Att det överhuvudtaget är omvårdnaden av barnen och icke dyrbart inredda byggnader, som är det väsentliga vid barnhemsvård, har man överallt klart för sig. Nästan varje land förklarar, att ett av huvudproblemen inom barnhemsvården är svårigheten att finna en tillräckligt välutbildad personal. Men det är inte bara utbildningen man fäster avseende vid, man vill ha en personal som utmärks av känslovärme, vänlighet, entusiasm, intelligens, förståelse för barn, en personal som kan känna tillgivenhet utan äganderättsbegär, som har sunt förnuft och känsla för humor, som kan komma på god fot med folk, både vuxna och barn, och som är emotionellt mogen och balanserad, därtill en personal som är villig att leva sitt liv bland barnen.

Den lilla FN-skriften ger med sitt hoppressade innehåll en mångsidig bild av barnhemsvården i skilda delar av världen, av tendenser inom vårdområdet, av förbättringar som genomförts under senare år, av strävanden och önskemål som man hoppas att med tiden kunna realisera.

Kerstin Widén

Central Statistical Board of the U.S.S.R. Council of Ministers: National Economy of the U.S.S.R. Statistical Returns. Foreign Languages Publishing House, Moskva 1957. 230 sid.

Yezhov, A: Soviet Statistics. Foreign Languages Publishing House, Moskva 1957. 132 sid.

Trots den stora kvantiteten statistik som produceras av Sovjetunionen har möjligheten att bedöma dess ekonomiska och sociala utveckling mera detaljerat varit starkt begränsad, vilket bl. a. sammanhänger med den ryska inriktningen på procentuella jämförelsetal och knappheten på direkta, kvantitativa data. Man har också länge saknat en redogörelse för den sovjetiska statistikens organisation och arbetsmetoder, något som ävenså är väsentligt för varje bedömning av det publicerade materialet. Några nyutkomna småskrifter från ryska statsförlaget för litteratur på främmande språk bidrar till att, enligt frasen, »fylla ett länge känt tomrum», även om åtskilliga luckor fortfarande kvarstår.

»National economy of the U.S.S.R.» har utgetts av Sovjetunionens statistiska centralbyrå och kan betecknas som en populär, koncentrerad »summary» av aktuell sovjetisk statistik. Den är mycket summarisk i fråga om befolkningsstatistik, uppgifter från de olika sovjetrepublikerna m. m. men belyser dock inte bara produktion inom industri och jordbruk (med absoluta tal), varuhandel och kommunikationer utan ger också vissa glimtar av yrkesfördelning och -utbildning samt några sidor av kulturliv och hälsovård. Totalbefolkningen uppges till 200 milj. i april 1956 (FN:s Population department har tidigare beräknat avsevärt högre tal), och folkökningen 1940—1956 skulle sålunda endast ha varit 8 milj. (USA:s folkmängd växte 1940—1955 med

drygt 33 milj.) Hela antalet yrkesverksamma, förutom jordbrukare i kollektivjordbruk, uppgick 1955 till 48,4 milj., varav anställda inom industrin utgjorde 17,4 milj., mot 31 resp. 11 milj. 1940; siffrorna belyser i någon mån industrialiseringens fortsatta frammarsch i U.S.S.R. Gruppen »ingenjörer och tekniker» hade under samma period ökats från 932 000 till över 1,5 milj. Utvidgningen av den tekniska och vetenskapliga personalen fortgår i stegrat tempo; antalet studerande enbart vid tekniska och andra speciella högre anstalter växte från 975 000 år 1940 till 1,96 milj. år 1955, medan antalet »scientific workers» verksamma inom vetenskaplig forskning och högre utbildning vuxit från 98 000 till nära 224 000.

Socialstatistik i trängre mening, som belyser löneförhållanden, levnadskostnader etc. förekommer sparsamt i denna övervägande ekonomiska översikt. Reallönerna uppges summariskt ha ökat med 39 procent 1950—1955 för alla fabriks- och kontorsanställda, och index för detaljhandelspriserna för konsumtionsvaror (i statliga affärer) uppges ha sjunkit samma år från 186 till 138 (1940 är basår). Man får dock inte veta något om indexkonstruktionen (jfr nedan). Bostadsbestånd och -produktion anges med kvm av bostadsytan; hela bostadstillskottet åren 1951—1955 uppges vara 154 milj. kvm, varav staten svarade för 105 milj.

Inom sjukvården noteras en märklig detalj: i motsats till andra samhällen har det ryska systemet tydligen snabbare kunnat upprusta sitt personalbestånd än sina yttre sjukvårdsanläggningar. Antalet läkare och tandläkare i U.S.S.R. har sålunda stigit 1940—1955 från 155 000 till 334 000 dvs. med 115 procent, medan antalet vårdplatser samtidigt ökats med »endast» 65 procent — i och för sig en imponerande siffra med hänsyn till förstörelsen under kriget.

Den sovjetiska statistikens organisation behandlas i A. Yezhovs lilla skrift »Soviet statistics». Genom statens ledning av all ekonomisk verksamhet får den ekonomiska statistiken i Sovjet en helt dominerande ställning, samtidigt som dess fullständighet och tillförlitlighet får en avgörande betydelse för planeringsverksamheten. Det centrala statistikorganet, Centrala statistikkommissionen, konstituerades 1918 och underställdes direkt folkkommissariernas råd men hade samtidigt säte och stämma häri genom sin chef, den utgjorde m. a. o. ett folkkommissariat. Organisationen präglades de första åren av decentralisation. De viktigaste arbetena under denna period var yrkesräkningen 1918 och den samtidiga industriföretagsräkningen, 1920 och 1923 års industriundersökningar samt småindustriräkningarna 1925 och 1929. Efter planhushållningens utveckling på 1920-talet följde en omorganisation 1930, varigenom den centrala kommissionen miste sin tidigare ställning som folkkommissariat och infogades som en avdelning i den Statliga planeringskommissionen; 1931 genomförde folkkommissarierådet en avgörande centralisering, varigenom en omfattande inspektions- och kontrollapparat ända ned på det lokala planet byggdes upp. Först 1948 frigjordes statistikkommissionen ånyo från planeringskommissionen och ombildades nu till ett centralt ämbetsorgan som är direkt underställt det sovjetiska ministerrådet. Den centraliserade kontrollen är numera helt genomförd: det statistiska primärarbetet i kommuner och distrikt övervakas av inspektorat som står under tillsyn av statistiska byråer i resp. sovjetrepubliker, och dessa är i sin tur underställda Centrala statistikkommissionen i Moskva. Till dess uppgifter hör att förse regeringen med data över de statliga planernas framsteg, sambanden mellan olika näringsgrenar, samhällsekonomins och kulturens framåtskridande, de materiella och mänskliga resursernas omfattning och utnyttjande etc. Den har sålunda en informerande och kontrollerande uppgift, som direkt omfattar de industriella o. a. företagen, men skall samtidigt svara för såväl vetenskaplig metodologisk forskning som populär information, kontakter med utlandet, utbildning av statistisk personal etc. Chefen för kommissionen tillsätts av ministerrådet, dvs. regeringen; organets styrelse är i övrigt kollegial, men det framgår ej av Yezhovs redogörelse, i vad mån denna organisation ger organet en självständig ställning vis-à-vis t. ex. Planeringskommissionen eller Statens ekonomiska kommission — några av de mäktiga organ, som jämte ministerrådet är Statistikkommissionens främsta arbetsgivare.

Yezhov redogör ganska utförligt för den

sovjetiska statistikens metoder vid insamlingen av primäruppgifter och beräkningar av index för produktion, löner och priser. Använda indexformler är i regel av enklaste typ. Redogörelsen för familjebudgetundersökningar, som utförts regelbundet sedan 1932 för t. ex. kollektivbruksbönder ger exempel på omfattande samplingarbete; f. n. undersöks regelbundet 46 000 familjebudgetar, varav 14 800 från arbetar- och 2 600 från ingenjörs- och teknikerfamiljer; sedan 1952 följs dessa från månad till månad.

I den tionde rapporten från FN:s ekonomiska europakommission (ECE) ingår ett omfattande och intressant material, som bl. a. belyser omfattningen och betydelsen av de reformer, som genomförts eller är under genomförande i Sovjetunionen till följd av Tjugonde partikongressens beslut 1956 om lagstadgad minimilön och höjda ålderspensioner. Dessa sociala reformer medför en ökning av Sovjetunionens socialbudget med över 15 miljarder rubel, utan tvivel det största tillskottet till konsumtionssektorn i sovjetisk ekonomi sedan kriget. ECE-rapporten diskuterar även de ekonomiska och politiska förutsättningarna för dessa reformer liksom bakgrunden till 1956 års sociala oro i Öststaterna.

James Rössel

Dalenius, Tore: Sampling in Sweden. Contributions to the methods and theories of sample survey practice. Almqvist & Wiksell, Stockholm 1957. 247 sid. 20,00 kr.

Föreliggande bok, som även framlagts som gradualavhandling (Uppsala 1957), är frukten av mer än tio års praktiskt och teoretiskt arbete. Under denna tid har Dalenius varit med om att organisera det inom Statistiska centralbyrån år 1951 inrättade utredningsinstitutet, som har till huvuduppgift att verkställa samplingundersökningar och vars förste föreståndare han blev. Genom ett stort antal vetenskapliga skrifter har han gjort sig internationellt känd som en framstående samplingexpert.

Samplingteknikens grundidé är att i stället för totalundersökning av en statistisk population göra en stickprovsundersökning, varigenom man ej blott spar tid och kostnader utan även ofta uppnår större noggrannhet, därigenom att undersökningen kan göras mer detaljrik samtidigt som större omsorg kan läggas ned på att få fram tillförlitliga primärobservationer. I bokens första kapitel ger författaren en teoretisk översikt över samplingtekniken som allmän metod att rationalisera och effektivisera statistikproduktionen. De följande fem kapitlen behandlar samplingteknikens tillämpningar i Sverige, varvid 2:a kapitlet ger en historisk återblick på samplingteknikens utveckling, 3:e kapitlet behandlar 1950 års jordbruksräkning som en typisk tillämpning av moderna samplingmetoder, en undersökning vars samplingplan lades upp av Dalenius, 4:e kapitlet redogör för uppbyggnaden av Centralbyråns utredningsinstitut och för de första åren av dess arbete fram till 1956, samt 5:e och 6:e kapitlen ger en konstruktiv granskning av möjligheten till praktiska förbättringar i samplingteknikens tillämpningar i Sverige. De fem följande kapitlen, 7—11, är av teoretisk natur och ger en rad bidrag till behandlingen av konkreta samplingtekniska frågeställningar. Dessa teoretiska kapitel bygger i huvudsak på tidigare publikationer av författaren. I 12:e och sista kapitlet avrundas framställningen med ett framtidsperspektiv, varvid författaren bl. a. uppehåller sig vid det nu aktuella införandet av matematikmaskiner och databehandlingsmaskiner.

Boken kan sålunda sägas bestå av två huvudavsnitt, ett som behandlar samplingteknikens praktiska tillämpningar i Sverige och ett som behandlar teoretiska problem. De två avsnitten bildar en naturlig helhet tack vare författarens omfattande erfarenhet och solida kunnighet rörande såväl teori som tillämpningar. Den historiska framställningen i kap. 2 ger en klar bild av hur samplingundersökningarna vunnit alltmer terräng i och med att samplingtekniken förbättrats. Som något särskilt förtjänstfullt må nämnas den sakrika och detaljerade redogörelsen för pionjärinsatser på området. Författaren klarlägger på ett övertygande sätt att vissa svenska samplingundersökningar även internationellt sett varit långt före sin tid vad gäller planering och genomförande. Sålunda var K. A. Edins bostads-

undersökningar (Göteborg 1911) bland de första, där rent slumpmässig sampling tillämpades; metodologiskt nydanande var i än högre grad de skogstaxeringar (Värmland 1911) där J. Östlind medverkade som statistiker. Det framgår vidare att författaren varit en föregångsman, ja, en banbrytare, när det gällt att i Sverige tillämpa de metoder och erfarenheter som framkom i samband med samplingteknikens internationella genombrott under 1930- och 1940-talen.

De teoretiska bidragen är ävenledes betydande. Kap. 7 är det största och mest givande. För att citera docent M. Weibull, Lund, som var fakultetsopponent för avhandlingen, är det förvånande, att ett så primärt problem som det Dalenius behandlar i 7:e kap. ej tagits upp av tidigare författare. Även om de praktiska vinsterna av metoden är begränsade, har författarens ansats utnyttjats i senare undersökningar (Tyskland 1956 och 1957). Kapitlen 8—11 ger en instruktiv belysning av teoretiskt mycket svårbehandlade problem. Det nya uppslaget med linear programmering (kap. 9) är intressant, i varje fall som teoretisk ansats. Behandlingen av bortfallsproblemet är förtjänstfull (kap. 11); de felrisker som föreligger även vid relativt små bortfall försummas ofta, och det är typiskt för författarens höga aspirationsnivå att han ägnar detta problem en ingående diskussion.

Avhandlingen lämpar sig utmärkt väl som lärobok, både vid självstudier och organiserad undervisning. I formellt hänseende är den mönstergill: framställningen är klar och lagom koncentrerad, tabeller och diagram är lättfattliga och instruktiva. De pregnanta litteraturhänvisningarna visar att författaren är utmärkt väl förtrogen med den relevanta litteraturen.

Herman Wold

Blau, Peter M: The dynamics of bureaucracy. A study of interpersonal relations in two government agencies. The University of Chicago Press, Chicago 1955. 269 sid. $ 5,00.

Kring ordet byråkrati står en torr doft av damm, papper och stela kragar. Få människor ifrågasätter påståenden av typen: En byråkrati är ineffektiv. Med en byråkrat kommer man ingen vart. Byråkratin förkväver allt initiativ. Byråkrati är pappersexercis.

Men på samma sätt som en tuss torrt hö under mikroskopet visar sig vara bemängd med ett myllrande liv befinns byråkratin vid närmare granskning vara full av dynamik. En herre som satt byråkratin åtminstone under lupp är den amerikanske sociologen Peter M. Blau. Sina forskningsresultat har han meddelat i en bok med titeln »The dynamics of bureaucracy». Blau var mycket närgången i sina studier. Som arbetsmetod valde han nämligen att leva med i två amerikanska byråkratiers vardag under närmare ett år. Med sociologens övade blick kunde han se det som skedde i det som syntes ske och kunde på så sätt följa de båda arbetsorganisationernas utveckling i alla faser från den trångt individuella synpunkten till de organisatoriska åtgärderna i stort.

De byråkratier han studerade var dels en arbetsförmedling i en textilstad, dels en federal byrå med den föga avundsvärda uppgiften att tillse att vissa affärslagar efterlevdes. Deras arbetsuppgifter var reglementerade. De skulle var och en på sitt håll utföra ett visst, givet arbete på ett noga angivet sätt. Förutsättningarna för uniformitet, noggrannhet och oväld var alltså goda, men samtidigt gavs utrymme för likgiltighet, oväsentligt detaljarbete och egensinne. Blau visar med flera inträngande exempel hur de noga utformade reglementena förrycktes av de anställdas beteende. Det uppkom vad han kallar »organisationsbehov». Ett reglemente hade t. ex. utformats för att så exakt som möjligt formulera och stadga arbetsförmedlingens uppgifter. Reglementet var tillfyllest under en viss konjunktur, men när denna förändrades fick arbetsförmedlingens ledare bevittna hur arbetet delvis förfelades genom de anställdas olater. De sökte t. ex. snarast bli av med sina klienter bara för att prestera så höga siffror som möjligt. I syfte att återföra arbetet till ordningen införde ledningen ett komplicerat men effektivt kontrollsystem. Produktiviteten ökade avsevärt, men nya komplikationer, t. ex. fiendskap mellan de anställda, dök upp. Led-

ningen såg sig föranledd att vidta nya åtgärder för att kompensera dessa missförhållanden.

Detta är i korthet, menar Blau, mekanismen för byråkratiernas dynamik. De växlande arbetsuppgifterna medför nya »organisationsbehov», vilka i sin tur åstadkommer beteenden hos de anställda, som återigen upplevs som »organisationsbehov», och föranleder nya åtgärder. Genom denna ständiga växelverkan mellan reglementen och människor undergår byråkratierna en svårkontrollerbar utveckling, där de bekväma självändamålen kämpar mot den ärliga viljan att uträtta svåra uppgifter. Eftersom individens möjligheter att avancera — och överhuvudtaget klara sig — beror av vederbörandes prestationer *sådana hans chefer uppfattar dem* är otryggheten inför reglementena en dominerande faktor i hans liv. I detta faktum kan man, anser Blau, spåra byråkratiernas tendenser till pappersexercis. Otryggheten medför också en strävan hos de anställda att i största möjliga mån utvidga sina funktioner och arbetsuppgifter för att rättfärdiga sig själva och sitt arbete. Därur alltså byråkratins tendens att svälla.

Säkerligen finns det många flera trovärdiga förklaringar till dessa fenomen, men av allt att döma har Blau satt fingret på väsentliga punkter. Hans intensivstudier av byråkratin har den väldiga förtjänsten att de kartlägger okända områden och gör det på ett sätt som kommer läsaren att uppleva en trist och färglös men låt oss säga *nödvändig* vardag. Intensiteten fördunklas tyvärr av en prosa, vars enda förtjänst är att den bör kallas vetenskaplig.

Olof Lindgren

Sociala Meddelanden

Official Journal published monthly by the Social Welfare Board of Sweden

1957, No. 9

CONTENTS

Page

Formation and disbandment of a »Boys' Gang». By *John Takman* and *Gertie Sandqvist* 535
The blind and the labour market. By *Seved Erikson* 554
Notices:
Meeting of Nordic Ministers of Social Politics in Stockholm 565
Expansion of investigation into legal security for the mentally sick 567

Periodical surveys

Register 568
Foreigners in Sweden during the second quarter, 1957 568
Employment and unemployment 570
Employment and wages industry in May 1957 573
Building operations in towns and rural communities during the second quarter, 1957 581
Turnover in retail businesses etc. during the first quarter, 1957 585
Consumer price index for July 1957 591
Survey of Literature 593
Reviews 598

The Issue in Brief

Formation and disbandment of a »Boys' Gang». At the beginning of 1956 an investigation was made by the department of youth psychiatry of the Stockholm Child Welfare Board. This investigation involved 22 boys between the ages of 14—18, all of whom had been convicted to a total of about 140 cases of car theft and some cases of burglary. All the boys lived in an out-lying district. They had met at school or in their home neighbourhood, and from about 1953 had formed themselves into a »gang», which had been a complete social unit for 2—3 years. All the boys were members of the Child Welfare Board's Youth Club in the area. This was, however, closed between 15th May and 15th September, and also for a month around the turn of the year. During these periods there were no organised free-time occupations in the district. Their criminal activities started at the end of August 1955. Within a period of four months 20 of the 22 members of the gang had drifted into car stealing. The police and the Child Welfare Board took action in January 1956. Four of the most active offenders were arrested. One was sent to prison, two were committed to special schools and one to a remand home. The others were put on probation and enrolled in a newly-formed sports club where they received individual attention.

A report to the Child Welfare Board, reproduced in extenso in the article, shows the result of the investigation. 16 of the boys were considered normal from the psychological aspect whereas 6 were unbalanced to a lesser or greater degree. In a great many cases they were emotionally undeveloped. In 10 cases the home environment was considered good, medium in 9 and bad in 3.

A check investigation in August 1957 showed that 10 of the boys had reformed since the gang had been broken up; a further 4 during 1957; 7 drank to excess but to a large extent had been satisfactory in their work; and that 1 had been committed to a youth prison for new offences.

The report, by Dr. John Takman and Gertie Sandqvist, finishes with a suggestion of social measures which can be taken to prevent the developing of boys' gangs into gangs of an anti-social nature. Page 535.

The blind and the labour market. Proposals for including the blind in commercial and industrial groups follow, broadly speaking, along two lines. On one side they can be adapted to the work and the environment inter alia through training and re-schooling. On the other hand the work can be adjusted to them, by altering machines, re-organising the work, etc. In some cases the best solution is a combination of the two.

Seved Erikson describes the work involved in adjusting the blind to the labour market, how the different adaptations work and the results that can be obtained. Page 554.

Sociala Meddelanden

Revue officielle publiée par la Direction générale de la Prévoyance sociale (D.G.P.S.) en Suède

1957, No. 9

INDEX

Page

Le développement et la dispersion d'une bande de garçons. Par *John Takman* et *Gertie Sandqvist* 535
Les aveugles et le marché du travail. Par *Seved Erikson* 554
Notices:
Réunion à Stockholm des ministres nordiques des affairs sociales 565
Rapport sur une sécurité juridique élargie dans le soin des aliénés 567

Aperçus périodiques

Répertoire 568
Etrangers en Suède pendant le second trimestre 1957 568
Emploi et chômage 570
Emploi et salaires dans l'industrie en mai 1957 573
L'activité de la construction dans les villes et agglomérations urbaines pendant le second trimestre 1957 581
Le chiffre d'affaires dans le commerce de détail, etc. pendant le premier trimestre 1957 585
L'indice des prix à la consommation pour juillet 1957 591
Bibliographie 593
Comptes rendus de livres 598

Résumé

Le développement et la dispersion d'une bande de garçons. Le Bureau des médecins sociaux du Comité de Protection de l'Enfance de la Ville de Stockholm a, au commencement de 1956, examiné 22 garçons dans les âges de 14 à 18 ans qui s'étaient rendus coupables au total d'environ 140 vols d'automobiles et de plusieurs effractions. Ils habitaient tous une zone excentrique de la banlieue de Stockholm et se connaissaient pour avoir été élèves de la même école et enfants du même quartier. Depuis 1953 environ leurs relations avaient le caractère de bande. Celle-ci fut pendant deux à trois ans un groupe entièrement social. Tous les garçons appartenaient à la clientèle habituelle du foyer de jeunesse du Comité de Protection de l'Enfance du quartier. Ce foyer, cependant, était fermé du 15 mai au 15 septembre, ainsi qu'un mois autour du 1er janvier, périodes pendant lesquelles cette partie de la ville n'avait pas pour la jeunesse d'occupation organisée des loisirs. Le début criminel de la bande eut lieu à la fin d'août 1955. En l'espace de quatre mois, 20 des 22 membres de la bande se livrèrent à des vols d'automobiles. La police et le Comité de Protection de l'Enfance intervinrent en janvier 1956. Quatre des membres les plus actifs furent arrêtés. L'un fut condamné à la détention, deux furent placés dans une école d'éducation préventive et un dans un foyer-école. Les autres demeurèrent dans leur famille mais furent placés sous surveillance, entrèrent dans un club sportif nouvellement créé et furent soumis, d'une manière générale, à une observation individuelle positive.

Un rapport au Comité de Protection de l'Enfance, que l'article cite in extenso, rend compte des résultats de l'enquête sur les 22 jeunes gens. Seize furent estimés des cas normaux et 6 comme ayant subi un dommage moyen ou grave au point de vue psychique. Dans un nombre de cas relativement élevé, les garçons étaient sous-développés au point de vue émotionnel. Le milieu familial était considéré comme bon dans 10 cas, moins bon dans 9 et mauvais dans 3 cas.

Une enquête de contrôle en août 1957 a constaté que 10 des jeunes gens s'étaient conduits sans donner lieu à quelque observation depuis que l'intervention contre la bande avait eu lieu, que 4 s'étaient conduits sans donner lieu à une observation pendant 1957, que 7 avaient fait abus d'alcool mais avaient, dans l'ensemble, travaillé de manière satisfaisante et qu'un, après de nouvelles infractions, avait été condamné à la prison-école. Le rapport, qui a été élaboré par le médecin social John Takman et Gertie Sandqvist, propose, en concluant, des mesures de la part de la société qui pourraient empêcher que les formations de bandes parmi les jeunes gens prissent un caractère criminel. P. 535.

Les aveugles et le marché du travail. Les mesures prises pour le placement des aveugles dans l'industrie se groupent selon deux directives. On peut, d'une part, adapter les aveugles au travail et au milieu de travail par la formation professionnelle, la rééducation, etc. D'autre part, on peut ajuster le travail aux aveugles, modifier les machines, organiser différemment les tâches. Une combinaison de ces deux méthodes est parfois la meilleure solution. L'auteur de l'article, M. Seved Erikson, parle du travail accompli pour faire une place aux aveugles sur le marché du travail, de la manière dont sont réalisées les différentes sortes d'adaptation et des résultats que l'on pourrait atteindre. P. 554.

SOCIALA MEDDELANDEN

1957 · Nr 10

Arbetsmarknad och lönestatistik i Holland

Av fil. kand. *Per Holmberg,* Landsorganisationen i Sverige

I vårt land har under senare år intresset hos de fackliga organisationerna för lönesystem, arbetsvärdering och lönestatistik alltmer ökat. Man har velat få fram rättvisare och rationellare lönesystem, man har därvid kastat skeptiska men ändock sidoblickar åt arbetsvärderingen som ett möjligt medel att få fram en bättre lönestruktur och man har velat förbättra lönestatistiken i syfte att kartlägga var vi egentligen står på löneområdet. Diskussionerna om dessa viktiga ting har väl ännu inte avancerat särskilt långt. Men de fortgår och de stimuleras inte minst av de internationella kontakter, som de svenska fackliga organisationerna är så måna om att ha och utvidga.

Det var bl. a. mot den nyssnämnda bakgrunden, som LO och TCO här i Sverige under den sista veckan av maj 1957 sände en gemensam studiegrupp till Holland för att ta del av detta lands erfarenheter i fråga om lönepolitik, arbetsvärdering och lönestatistik.[1] I den föreliggande artikeln skall i all korthet redogöras för gruppens intryck av speciellt den holländska lönestatistiken. För att inte alltför oförmedlade jämförelser skall göras mellan den holländska och den svenska lönestatistiken skall först nämnas några ord om arbetsmarknadsstrukturen och lönepolitiken i Holland. De linjer efter vilka man i detta land ordnat sin statistik är givetvis till stor del en produkt just av organisationen av arbetslivet och av de använda lönepolitiska framgångsvägarna.

Arbetsmarknad och lönepolitik. Knappt hälften av de holländska löntagarna är fackligt organiserade. Någon uppdelning av förekommande organisationer efter arbetare och tjänstemän finns inte. Däremot har man vid organiseringen i hög grad följt den religiösa konfessionen. Den största landsorganisationen med inalles ca 500 000 medlemmar (NVV) är konfessionslös och alltså neutral i de religiösa frågorna; genom denna organisations personella anknytning till arbetarpartiet kallas dock NVV ibland för den »socialistiska landsorganisationen». Förutom NVV finns dessutom en katolsk landsorganisation med inalles ca 420 000 medlemmar (KAB) och en protestantisk med totalt ca 220 000 medlemmar (CNV). En kommunistisk fack-

[1] En rapport om studiegruppens rön har utarbetats och kan erhållas genom LO eller TCO.

lig sammanslutning omfattande ca 40 000 personer existerar därjämte. Omkring 150 000 löntagare är med i fackliga organisationer utanför de nu nämnda.

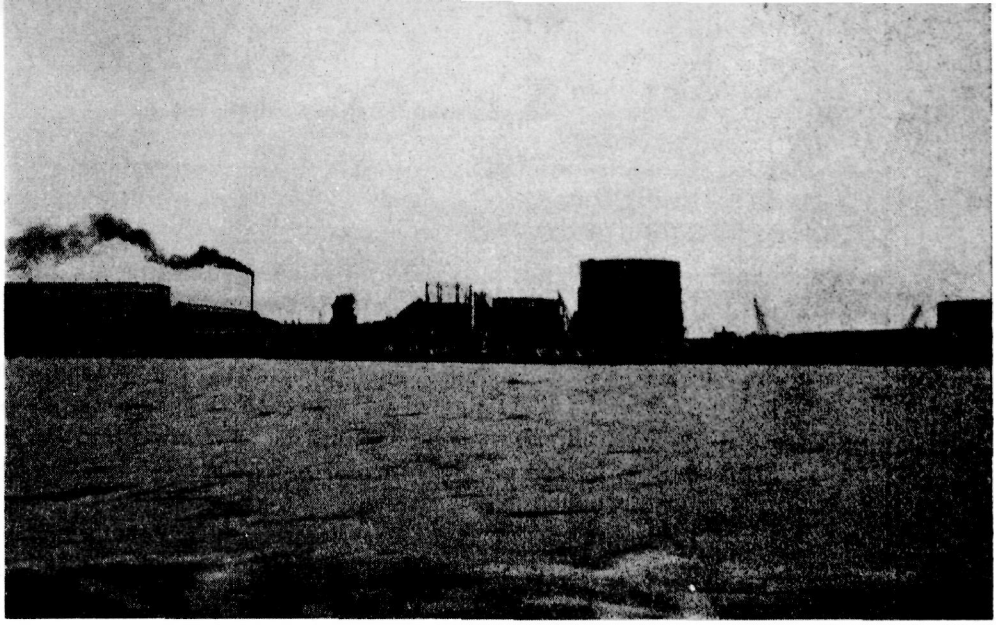
Den fackliga splittringen är alltså betydande. Visserligen förekom mellan 1946 och 1954 ett organiserat samarbete mellan NVV, KAB och CNV. Men detta samarbete upphörde det sistnämnda året sedan den katolska kyrkan lagt sig i de fackliga angelägenheterna och mer eller mindre bokstavligt bannlyst NVV. Något enhetligt uppträdande från löntagarorganisationernas sida existerar inte numera i principiella eller praktiska fackliga frågor.

På arbetsgivarsidan förekommer motsvarande uppdelning på en konfessionslös, en katolsk och en protestantisk organisation. Den konfessionslösa omfattar ca 80 procent av de ganska fullständigt organiserade arbetsgivarna i landet och dominerar därför på ett helt annat sätt i arbetsgivarvärlden än vad t. ex. NVV gör på arbetstagarsidan. Mellan de tre arbetsgivarorganisationerna råder ett kontinuerligt samarbete.

Den holländska lönepolitiken är sedan 1945 starkt centraliserad. En rad institutioner har byggts upp för genomförandet av en s. k. nationell lönepolitik. Det åtminstone tidvis mest betydelsefulla organet har varit ett från statsmakterna fristående *arbetsmarknadsråd* (Stichting van den Arbeid), bestående av representanter från de tre arbetsgivarorganisationerna och de tre stora landsorganisationerna. Rådet har ett eget kansli och sammanträder i sitt löneutskott minst en gång i veckan. Till rådet hänskjuts från medlemsorganisationerna flertalet aktuella lönefrågor i de olika branscherna och företagen och från rådet inhämtas regelmässigt yttranden av de offentliga lönereglerande myndigheterna. Rådet karakteriseras som »hjärtat» i det holländska lönepolitiska systemet.

För att kollektivavtal eller andra anställningsavtal skall bli giltiga fordras generellt godkännande av den statliga *riksskiljenämnden* (Rijksbemiddelaars). Namnet är missvisande då nämnden har en uteslutande lönekontrollerande funktion. Genom nämndens tjänstemän kontrolleras ute på arbetsplatserna att i avtalen föreskrivna löner inte överskrids. Arbetsgivare, som betalar högre löner än enligt avtalen, kan åtalas genom nämndens försorg och bestraffas; förekommande uppgifter om antalet bestraffade arbetsgivare och om straffens art är dock konfidentiella. Om företag inför ackordssystem, arbetsvärderingssystem, meritvärdering e. d. skall nämnden dessförinnan godkänna även dessa.

Riksskiljenämndens verksamhet och dekret regleras av »riktlinjer», som utfärdas av *regeringen*. I anslutning till regeringen har man för detta ändamål en interdepartemental *löne- och priskommitté* samt en *nationalbudgetbyrå* som huvudsakligen utredande och beredande instanser. Det år 1950 inrättade *socialekonomiska rådet*, som består av 15 representanter från vardera arbetstagar- och arbetsgivarsidan och dessutom av 15 av regeringen utsedda ledamöter, fungerar därjämte som någon slags halvkorporativ parlamentarisk institution för rådgivning åt regeringen i bl. a. allmänna lönefrågor. Vilken reell betydelse detta råd har i de lönepolitiska sammanhangen

Från Amsterdams hamn

Foto: Per Holmberg

är svårt att få grepp om. Arbetsmarknadsrådet torde normalt spela större roll.

Ända sedan krigsslutet 1945 har lönerörelserna i Holland varit nationella och grundade på regeringsdekret. De hittills genomförda 12 »löneronderna» har i flertalet fall motiverats enbart av stegrade konsumentpriser. Den allra första löneronden 1945 innebar en fullständig omstöpning av den förutvarande holländska lönestrukturen så att avsteg från en då centralt bestämd grundlönesats — anknuten till existensminimum för en 4-personersfamilj där familjeförsörjaren var »unskilled» arbetare — blott kunde ske när dyrortsförhållanden eller yrkesmässiga meriter så motiverade. Lönestrukturen från 1945 har i princip bibehållits oförändrad fram till idag även om införandet av ackord-, arbetsvärderings- och meritvärderingssystem samt uppkomsten av löneglidningar rubbat de ursprungliga lönerelationerna mellan arbetstagare i skilda yrken, näringsgrenar och företag. Under de allra senaste åren har livligt diskuterats en ändring av lönepolitiken. På en del håll vill man sålunda övergå till en »dynamisk» lönepolitik, innebärande att i lönesättningen hänsyn skall tas även till branschernas och företagens varierande ekonomiska bärkraft.

Lönestatistikens organisation. I Holland är statistiken avsevärt mer centraliserad än i vårt land. Den holländska »Centraal Bureau voor de Statistiek» arbetar med åtta avdelningar enligt följande plan:

Avd. 1 Allmän befolkningsstatistik
Avd. 2a Socialekonomisk statistik, inklusive lönestatistik
2b Industristatistik
Avd. 3 Rättsstatistik
Avd. 4 Speciella undersökningar och analyser
Avd. 5 Statistik över finansinstituten

Avd. 6 Handelsstatistik
Avd. 7 Kulturstatistik
Avd. 8 Jordbruksstatistik

Centralbyrån utarbetar på sin lönestatistikavdelning all den lönestatistik, som används inom landet. Varken vid de fackliga organisationerna eller vid arbetsgivarorganisationerna har man alltså någon egen lönestatistik vid sidan om centralbyråns. Systemet med en central lönestatistik anses av allt att döma lämpligt av båda parter på arbetsmarknaden. Givetvis beror detta främst på att centralbyråns lönestatistik är förhållandevis rationellt utformad. Men den positiva inställningen sammanhänger också med att någon motsvarande enhetlig statistik knappast skulle kunnat åstadkommas av de så starkt splittrade arbetsmarknadsorganisationerna. Den hittills förda centralistiska lönepolitiken har också på sitt sätt bidragit till att begränsa behovet av detaljerad förhandlingsstatistik av det slag vi på en del håll kunnat prestera i Sverige.

Den holländska lönestatistiken avser tre huvudområden. Det första och mest arbetskrävande området gäller statistik över industriarbetarnas förtjänststruktur. Denna statistik avsåg före kriget en halvårsperiod varje år men bygger numera på förhållandena under en vecka i oktober varje år. Primäruppgifterna införskaffas från företagen. Något uppgiftstvång enligt lag föreligger inte. Genom arbetsgivarorganisationernas rekommendationer till sina medlemmar att medverka i statistikarbetet och genom ett betydande arbete av centralbyråns tjänstemän i form av bl. a. direkta besök på »slarvande» företag får man bearbetningsbara primäruppgifter för ca 97 procent av de tillfrågade företagens antal arbetare. Statistikformulär utsänds till företagen på grundval av ett företagsregister, som centralbyråns avdelning för industristatistik håller à jour. Företagsregistret bygger på en laglig uppgiftsplikt för alla företag över viss storleksordning; småföretagen blir alltså underrepresenterade i lönestatistiken.

Det andra området för centralbyråns lönestatistik gäller årliga indexberäkningar över industriarbetarnas förtjänster enligt nyssnämnda årsstatistik. Det tredje området är en månatlig statistik över lönesatser (wage-rates) enligt kollektivavtalen och andra avtal för arbetare inom industri inklusive byggnadsverksamhet, kommunikationsväsende och lantbruk samt för kontorsanställda och offentligt anställda tjänstemän. Uppgifterna om lönesatserna erhålls från riksskiljenämnden. För arbetarna inom industri, kommunikationsväsende och lantbruk uträknas ett sammanfattande indextal över lönesatserna, vilket indextal sedan används i skilda sammanhang som ett mått på utvecklingen av »välståndet för den arbetande befolkningen».

Någon egentlig förtjänststatistik — till skillnad mot lönesatsstatistik — saknas således för alla andra löntagargrupper än arbetare i egentlig industri. För skilda tjänstemannagrupper planeras emellertid nu även en förtjänststatistik jämförbar med industriarbetarnas.

Statistiska centralbyråns statistikbearbetning sker med hjälp av en hålkortsanläggning, typ Hollerith. Bearbetningen på detta stadium syns ske

med önskvärd snabbhet. Insamling och granskning av primärmaterialet och den slutliga framställningen av de lönestatistiska publikationerna tar dock desto längre tid. De periodiskt utkommande publikationerna, »Statistiek der Lonen», utkommer med en första summarisk del drygt ett halvår och med en andra mera detaljerad del nästan ett och ett halvt år efter undersökningsperioden. Den månatliga statistiken över lönesatserna offentliggörs emellertid i annan ordning.

Lönestatistikens innehåll. Den årliga statistiken över industriarbetarnas faktiska förtjänster under en oktobervecka bygger på individuella förtjänst- och arbetstidsuppgifter. För varje arbetare lämnar företagen uppgift om namn eller identifieringsnummer, kön, yrkeskategori eller sysselsättning, ålder, antal arbetade timmar (inklusive övertid), total förtjänst under veckan samt eventuell förekomst av skiftarbete. Summariska uppgifter för varje företag lämnas i anslutning därtill om bransch, ort, ortsgrupp, antal sysselsatta arbetare (män och kvinnor) samt andelen arbetare på ackords- respektive tidlönsarbete.

På grundval av dessa uppgifter uträknas genomsnittliga tim- och veckoförtjänster. En mängd uppdelningar sker sedan av materialet för framställning av inalles ca 125 standardtabeller, varav omkring 80 ingår i de officiella publikationerna och övriga som regel kan erhållas hos centralbyrån efter anhållan därom. Som exempel på tabellerna kan nämnas a) genomsnittliga tim- och veckoförtjänster för manliga och kvinnliga arbetare i olika åldersgrupper i 57 skilda industrigrenar, b) genomsnittsförtjänster för vuxna manliga och kvinnliga arbetare i tre yrkesgrupper och i de 57 industrigrenarna uppdelade på 5 ortsgrupper samt de större städerna, c) spridningen i 17 olika intervaller av förtjänsten i mera omfattande yrkeskategorier vid olika industrigrenar.

Den som bläddrar igenom de båda holländska lönestatistikpublikationerna frapperas av den nästan fantastiska innehållsrikedomen. Lönestrukturen i landet är här kartlagd på ett föredömligt sätt och förändringar i strukturen från ett år till ett annat kan utan större svårigheter lokaliseras. Visserligen undrar man t. ex. över eventuella lönevariationer mellan företag i olika storleksklasser. Statistik däröver redovisas inte men kan naturligtvis köras fram med hjälp av primärmaterialet. Däremot är det inte möjligt att få fram vad t. ex. övertidstillägg eller skifttillägg betytt för vissa arbetarkategoriers förtjänstläge. De många indelningarna av arbetarna efter ålders-, yrkes-, förtjänstnivå-, orts- och branschgrupper har uppenbarligen kunnat komma till stånd mycket därför att man släppt på kraven om mera förfinade indelningar av bruttoförtjänsterna i olika löneelement. En utomstående iakttagare tycker dock det skulle vara möjligt att få den på individualuppgifter baserade statistiken ganska lätt kompletterad så att man kunde få besked om främst övertids- och skiftarbetets lönemässiga roll.

Följande starkt komprimerade tabell ur publikationen »Statistiek der Lonen» 1956 illustrerar vilken nivå industriarbetarnas förtjänster hade i oktober 1955. Uppgifterna avser floriner; enligt dagens växelkurs motsvarar en

Genomsnittlig timförtjänst (flor.) okt. 1955 för vissa industrigrenar

Industrigren	Män, 25 år o. äldre			Kvinnor, 25 år o. äldre		
	unskilled	semiskilled	skilled	unskilled	semiskilled	skilled
Keramisk o. porslinsindustri	1,38	1,45	1,49	0,82	0,84	..
Cementvarufabriker	1,36	1,41	1,52	..	..	..
Glasindustri	1,35	1,47	1,53	..	..	..
Bokbinderier	1,42	1,48	1,57	0,95	0,97	..
Möbelindustri	1,30	1,41	1,48	..	..	..
Tvätt- och strykinrättningar	1,26	1,28	1,42	0,70	0,76	..
Skofabriker	1,28	1,38	1,63	0,66	0,86	..
Skeppsvarv	1,43	1,59	1,70	..	..	..
Ylleindustri	1,44	1,47	1,59	0,87	0,89	..
Kvarnar	1,40	1,53	1,64	..	..	..
Choklad- o. konfektindustri	1,38	1,41	1,54	0,86	0,88	..
Bryggerier	1,27	1,41	1,59	..	..	..
Samtliga industrigrenar	1,40	1,48	1,63	0,85	0,92	1,24

florin 138 öre. De angivna förtjänsterna i tabellen är närmast jämförbara med den svenska kvartalsstatistiken för industriarbetare.

I dessa förtjänstsiffror ingår således övertids- och skifttillägg, värdet av naturaförmåner och en rad andra lönetillägg. Däremot ingår ej värdet av semesterförmåner (3 veckor) och ej heller arbetsgivarnas obligatoriska eller »frivilliga» avgifter för sjukförsäkring, arbetslöshetsförsäkring, pensionsförsäkring och barntillägg. Värdet av dessa uteslutna förmåner beräknades av centralbyrån för oktober 1955 till i genomsnitt ca 32 procent av de i tabellen uppgivna förtjänsterna.

Omdömen. Varje lands lönepolitik, lönestatistik m. m. måste bedömas med vederbörligt hänsynstagande till landets specifika förhållanden i fråga om befolkningsstruktur, historia och annat. En sådan allmän reservation kan inte hindra omdömet om den holländska lönestatistiken att den har en hög kvalitet, högre än vårt lands. Avsaknaden av förtjänststatistik för andra grupper anställda än industriarbetare är självklart en brist; å andra sidan förekommer där en noggrann och tät statistik över lönesatserna i gällande avtal. Planer för åstadkommande av en mera allmän förtjänststatistik finns dock.

Den holländska lönestatistiken för industriarbetare tillgodoser högt ställda krav på nyansering, precision och fullständighet. Statistikens representativitet kunde ha varit bättre — småföretagen syns nästan helt utelämnade. Trots att bruttoförtjänsternas sammansättning i skilda löneelement (övertids- och skifttillägg m. m.) inte framgår f. n. måste man konstatera att industrins lönestruktur är föredömligt kartlagd i statistiken. Den långa bearbetningstiden är ett minus.

Utan tvekan har vi i Sverige anledning att dra jämförelser med och lärdomar av statistikuppläggningen i Holland. De vinster, som man i en lönestatistik når genom att lägga upp den på basis av individualuppgifter, är särskilt värda att uppmärksamma.

Foto: Pressens bild

Socialpolitik och sociala problem i Japan

Av assistent *Carl-Axel Valén*, Sundbyberg

Assistent Valén tillbragte tre månader i Japan i början av år 1957. Han var där som en av de två europeiska gästerna vid en ungdomsledarkurs, arrangerad av World Assembly of Youth. Sin vistelse i Japan ägnade assistent Valén åt studier av de sociala förhållandena. I föreliggande artikel ger han en översikt över japansk socialpolitik och redovisar de intryck han fick av japanska sociala problem.

Red.

Den japanska socialpolitiken har ej såsom den svenska vuxit fram ur vad man skulle kunna kalla en självmognadsprocess. I stället har åren efter senaste världskriget utgjort ett slags vändpunkt. Efter fredsslutet var problemen större än någonsin förr, och man tvingades i en hast att improvisera ett socialpolitiskt system.

Historik. Under nära 300 år — fram till 1870-talet — var Japan ett nära nog hermetiskt tillslutet land med ytterst få kontakter med den övriga världen. Endast vid vissa tillfällen och i bestämda hamnar tilläts främmande skepp — främst koreanska, kinesiska och holländska — landa för att tillföra landet vissa förnödenheter. Kejsaren var under denna tid formellt landets herre, men i praktiken låg makten hos feodalismen och dess främste herre shogunen.

Någon nämnvärd socialpolitik har man inte ärvt från denna tid, om man ej hit vill hänföra det patriarkaliska ansvaret och en viss frivillig socialverksamhet.

Efter omvälvningen 1867 följde en intensiv tidsperiod, då man sökte på olika områden ta igen vad man genom sin isolering förlorat. Främsta målet var att vinna likställighet till andra nationer. Industrialisering, kapitalism, militarisering och enkelriktning av folket — bl. a. genom centraldirigerad skolundervisning — karakteriserade Japan under denna tid. Erövringspolitiken var framgångsrik, och 1942 omfattade Japan med lydländer inte mindre än 300 miljoner människor. Under de fyra första årtiondena av 1900-talet hade man framgångsrikt sysslat med att låta Japan »växa ut i Asien».

Under hela denna tid gavs ringa utrymme åt en konstruktiv socialpolitik. Under 1930-talets senare år skönjer man dock allt klarare medvetenheten om och ansträngningarna för statens sociala ansvar för medborgarna. År 1938 upprättades »Ministeriet för välfärd» som närmast motsvarar vårt socialdepartement.

Vid kapitulationen 1945 stod Japan återigen begränsat till sin egen yta, utan lydstater och med miljoner soldater som skulle återinpassas i arbetet, med stora grupper av befolkningen sjuka genom krigets verkningar, med tusentals barn hem- och föräldralösa, och med en fjärdedel av bostadsbeståndet förstört av krigets härjningar. Därtill var en stor del av industrin lamslagen eller inställd på tillverkning av krigsförnödenheter. Emellertid växte en ny konstitution fram och med den en speciallagstiftning som ökade statens ansvar för individerna, varigenom socialpolitiken kom i blickfältet.

Folkmängd och yrkesfördelning. Idag uppgår Japans befolkning till drygt 90 miljoner invånare. Endast Kina, Indien, Sovjet och USA har mer folk innanför sina gränser. I motsats till dessa länder har Japan en liten areal — något mindre än Sveriges. Befolkningstätheten är alltså mycket stor, nämligen 233 personer per km². Den årliga folkökningen är för närvarande drygt en miljon om året.

Födelse- och dödlighetstalen har under efterkrigsåren förändrats avsevärt. De största variationerna uppvisar dödligheten, som på 10 år sjunkit från 27,0 ‰ till 7,8 ‰. (Se tablån på sid. 615.) Än mera anmärkningsvärt är att nativiteten gått ned till 19 eller det värde som Sverige hade på 1940-talet.

År	Födda på 1 000 invånare	Döda på 1 000 invånare	Relativ folk-ökning	År	Födda på 1 000 invånare	Döda på 1 000 invånare	Relativ folk-ökning
1945	24,2	27,0	(—) 2,8	1951	25,6	10,0	15,6
1946	22,5	19,9	2,6	1952	23,6	9,1	14,5
1947	34,3	14,6	19,7	1953	21,5	8,9	12,6
1948	33,5	11,9	21,6	1954	20,0	8,2	11,8
1949	33,0	11,6	21,4	1955	19,3	7,8	11,6
1950	28,3	10,9	17.4				

Omkring halva befolkningen är sysselsatt inom jordbruk med binäringar. Hit hör en mycket stor grupp »undersysselsatta», vilket innebär anhöriga som det egentligen inte finns sysselsättning för på gården men som dock »arbetar» där. Yrkesfördelningen inom de traditionella grupperna år 1954 framgår av nedanstående tablå.

	%
Jordbruk med binäringar	44,5
Bergsbruk	1,4
Industri och hantverk	16,4
Byggnadsverksamhet samt elverk m. m.	4,1
Handel	15,3
Samfärdsel	4,3
Offentliga tjänster, husligt arbete m. m.	12,4
Övriga	1,6

Levnadsnivå. Den japanska levnadsnivån är låg. Ändock har en kraftig stegring av reallönerna inträffat under de senaste åren. Jämfört med de stabila åren 1934—36 var reallönen inom industrin år 1947 föga mer än tredjedelen. Förbättringen därefter har lett till att 1953 års reallöner låg 7 % över 1934—36 års genomsnitt.

Den största förbättringen av levnadsnivån efter kriget gäller jordbrukarna. Detta har sannolikt till största del sin bakgrund i den jordreform som företogs under ockupationstiden. Jordreformen innebar att större jordegendomar, som tidigare till största delen brukats av arrendatorer, inköptes av staten för att sedan på gynnsamma villkor säljas till småbrukare. Reformen berörde inte mindre än en tredjedel av hela den brukade jorden; den jord som ägdes av icke-brukare minskades genom jordreformen från 46 till 11 % av den odlade arealen. Trots att levnadsnivån i de japanska jordbrukshushållen stigit avsevärt, anses den fortfarande ligga lägre än för stadsarbetarna.

Social administration. Som tidigare nämnts tillkom det japanska »Ministeriet för välfärd» — i fortsättningen här kallat välfärdsministeriet — år 1938. Ministeriet omfattar 7 huvudbyråer.

Frågor såsom arbetslöshetsförsäkring, olycksfall i arbete, viss arbetslagstiftning och viss lönesättning lyder under arbetsministeriet.

Den lokala uppbyggnaden av de sociala organen är i förhållande till befolkning och behov ganska liten. Av den japanska motsvarigheten till våra socialbyråer finns sålunda i hela Japan ej flera än 1 000, dvs. i runt tal en byrå på 100 000 invånare. Den sammanlagda personalstyrkan uppgår till 10 000. Vid socialbyråerna handläggs ärenden som kommer under lagarna om rätt till dagligt livsuppehälle, om välfärd för barn, samt om välfärd för

fysiskt handikappade. Vidare finns cirka 150 barnavårdscentraler med uppgifter liknande den svenska motsvarigheten. Ett område som under senaste år byggts ut kraftigt är hälsovården. Idag finns det cirka 780 hälsovårdscentraler, vilka främst har förebyggande uppgifter.

Socialförsäkring. De viktigaste socialförsäkringarna är kommunal sjukförsäkring, allmän sjukförsäkring, pensions- och invalidförsäkring, arbetslöshetsförsäkring samt försäkring mot olycksfall i arbete. Inom ramen för dessa olika försäkringar utgår ersättning för läkarvård samt sjukpenning, ersättning vid arbetslöshet, olycksfall i arbete, ålderspension, invalidpension, pension för efterlevande samt moderskapspenning.

De japanska socialförsäkringarna täcker sålunda ett stort område. De belopp, som utgår inom de olika försäkringsgrupperna, är emellertid synnerligen anspråkslösa och täcker på intet sätt de olika omkostnaderna eller utgifterna. Sjukförsäkringen är obligatorisk endast inom företag med mer än fem anställda. Detta innebär att flera miljoner japaner ej inryms i den obligatoriska försäkringen.

Även ålders- och invalidpensionerna ser på papperet bättre ut än vad de i realiteten är. En pension på 400—500 svenska kronor pr år är det vanliga beloppet, och det täcker inte utgifterna för existensminimum.

Beträffande lagen om rätt till dagligt uppehälle kan nämnas, att under denna hjälpform bereds hjälp till i runt tal 2 miljoner människor pr år. Hela antalet hjälpbehövande uppskattas dock till det flerdubbla.

Barn- och ungdomsvård. Lagen om välfärd för barn stadfästes 1947. Tablån nedan visar antal institutioner och i dessa omhändertagna barn år 1953.

	Antal institutioner			Antal omhändertagna barn
	Allmänna	Privata	Summa	
Barnbördshus	57	177	235	650
Ungdomshem	45	84	129	2 716
Mödrahem	408	112	520	31 301
Daghem	2 959	3 897	6 856	643 697
Barnhem	109	343	502	30 124
Hem för efterblivna barn	33	32	65	3 209
» » blinda barn	18	8	26	975
» » dövstumma barn	14	13	27	2 358
» » fysiskt svaga barn	7	11	18	761
» » » handikappade barn	7	3	10	575
» » skyddsuppfostran	51	4	55	4 772
Lekskolor o. dyl.	80	200	280	—
Summa	3 788	4 884	8 723	(733 249)

Förutom dessa institutioner bör nämnas tre hem för »blandbarn», dvs. barn med föräldrar av olika nationalitet, som regel en japansk mor och en amerikansk far (soldat). Från amerikanskt håll söker man så långt som möjligt finna adoptivföräldrar för dessa barn i USA. Till detta medverkar man från japansk sida, då dessa barn anses komma att möta större problem i Japan än i USA när de växer upp.

Det görs energiska ansträngningar för att minska födelsesiffrorna genom födelsekontroll. Preventivmedel utdelas gratis och aborter beviljas på gans-

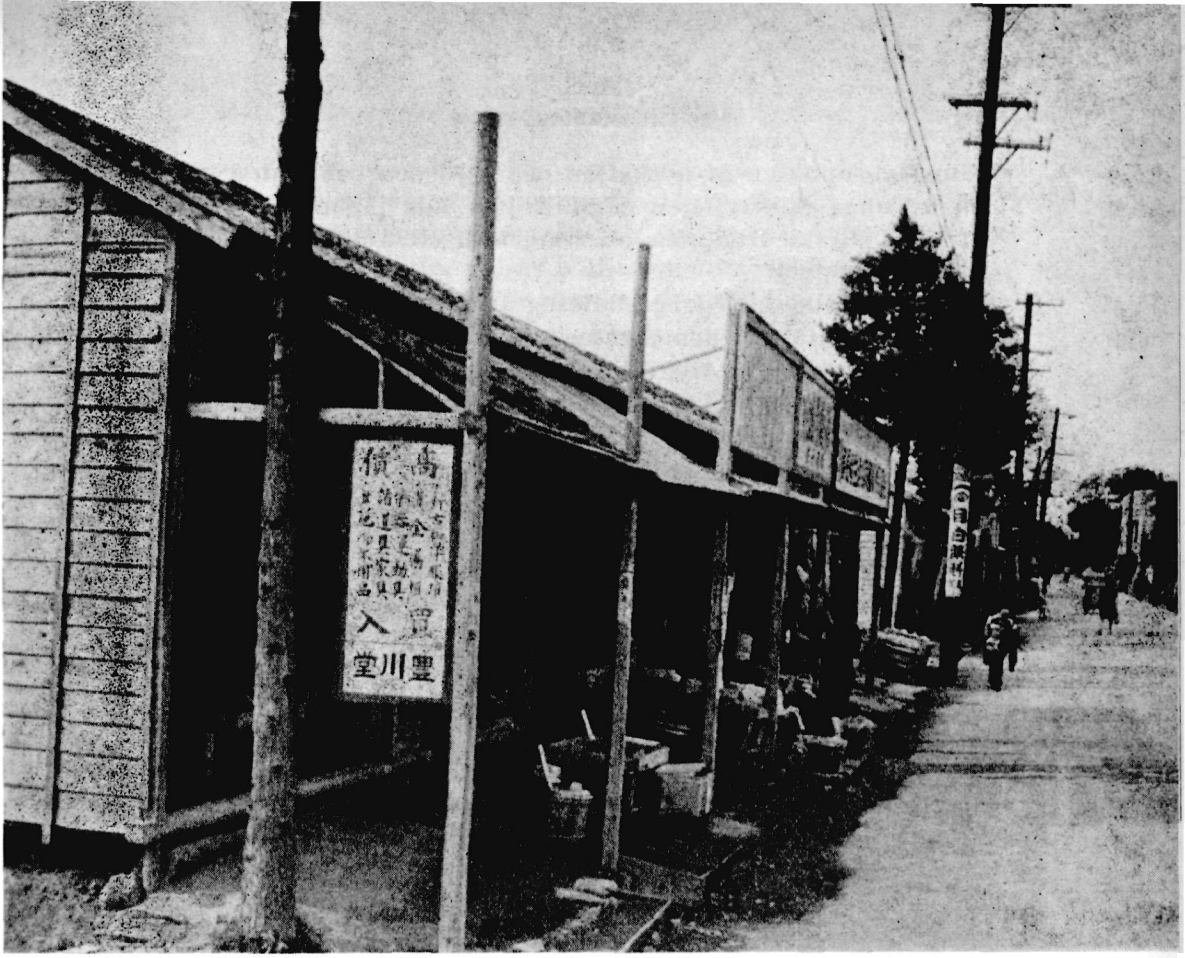

Foto: Pressens bild

Från Tokios slumkvarter

ka liberala grunder. De legala aborterna uppgår till cirka en miljon om året. Härtill kommer de illegala, som beräknas uppgå till ett minst lika stort antal. Effekten av födelsekontrollen har varit mest märkbar i städerna.

Ungdomsproblemen — ligabildningar, avancerad brottslighet, narkotikamissbruk — anses allvarliga. De orsaker som anges ha framkallat dagens svårbemästrade ungdomsproblem är av varierande art. Å ena sidan framhålls, att många av dagens kriminella ungdomar kommer från trasiga hem, att någon av eller kanske båda föräldrarna omkommit i kriget. Vidare påpekas, att de unga har svårigheter att finna sin utkomst, att de långa tider kan få gå utan minsta arbetstillfälle — det är alltid en lång rad sökande för varje arbetserbjudande.

Å andra sidan hävdas, att den japanska journalistiken är alltför sensationsbetonad och bidrar till ett förhärligande av de brott som ungdomarna gör sig skyldiga till. Tanken, att vissa restriktioner borde införas för att begränsa möjligheten att skriva sensationsartiklar, framförs av folk inom ungdomsvården. Detsamma gäller filmen, den inhemska såväl som den amerikanska. Vidare diskuterar man ungdomen och värnplikten. Den all-

männa värnplikten är avskaffad och med den också den disciplinära fostran av unga pojkar, som särskilt just hos japanerna betraktats som så värdefull. Detta drar man nu fram som ett argument i debatten om ungdomens slapphet.

En alldeles speciell frågeställning är verkan av den nyvunna demokratin. Det påstås ofta, att demokratin skulle ha ett negativt inflytande på ungdomarna, som skulle tro, att demokratin innebär rättighet för dem att leva oberoende av lagar, förordningar och sedvänjor. Man har helt plötsligt, påpekas det, i Japan infört en styrelseform, som i de flesta länder i västerlandet fått växa fram under en lång tidrymd.

För att så långt som möjligt kunna förebygga ungdomsbrottslighet har man startat en ganska omfattande klubbverksamhet, liknande vår fritidsverksamhet. Som regel bedrivs den av frivilliga organisationer, av typen KFUM och KFUK, och man försöker så långt som möjligt få vuxna att frivilligt engagera sig i arbetet. Man har också i Tokyo — som i många andra storstäder — fått polisen intresserad. Många poliser är klubbledare för någon fritidsgrupp i den stadsdel där de bor eller patrullerar.

Besök vid en ungdomsvårdsskola. Vid ett tillfälle besökte jag en ungdomsvårdsskola inom Tokyos stadsområde. Skolan hade ett 120-tal elever, av vilka de flesta betecknades som underbegåvade. Personalen — ett drygt 30-tal personer — bestod förutom rektor av lärare, vårdare, läkare och sjuksköterska (de två sistnämnda deltidsanställda) samt köks- och kontorspersonal. De brott eleverna gjort sig skyldiga till var av ytterst varierande art. Där fanns de som begått mord, våldtäkt, mordbrand, men också vanliga tjuvar. Vad som kvalificerade dem till placering vid denna skola var inte i första hand brottet utan deras låga intelligens. Samtliga sades ha en IK under 70.

Miljön vad avser samlingslokaler, bostadsutrymmen, matsalar etc. gjorde ett synnerligen torftigt intryck vilket också gällde för de intagna, som i sina uniformer och »renskalade» huvuden gav en beklämmande bild. Själva inredningen var spartansk, internerna låg — som visserligen de flesta japaner gör — på golvet. Bäddarna var under dagen instoppade i ett skåp. Stolar och bord fanns inte, och internerna hade mycket få personliga tillbehör. Värmeledning saknades här som i de flesta japanska hus. Frånvaron av kontinuerlig värme visade sig på ett skrämmande sätt. De flesta av pojkarna hade händer och fötter som närmast liknade stora blåröda oformliga klumpar.

Behandlingen av eleverna fick man uppleva som en besynnerlig blandning av modern vetenskaplig metodik och vad som hos oss betraktas som gamla och förlegade uppfostringsmetoder. Pojkarna var till ytterlighet disciplinerade och vid den uppvisning som förekom vid besöket lydde de minsta vink från sin ledare. De uppträdde som en grupp soldater. Förvånansvärt var också att se vilken moralisk press man utövade på pojkarna genom att försöka förmå dem att lära sig älska sina föräldrar. De fick vid vårt besök

sjunga en sång om kvinnan-modern, hur underbart god hon är osv., och en lärare talade med stolthet om att denna sång sjöngs mycket ofta för att pojkarna skulle lära sig vördnad och respekt för sin mor. Detta föreföll så mycket egendomligare, som en stor del av pojkarna var föräldralösa.

Som kontrast till detta var det förvånansvärt att se vilken rik variation på sysselsättning pojkarna erbjöds i sitt dagliga arbete. Där fanns en snickeriavdelning, en sömnadsavdelning där man sydde de mest förtjusande små och stora dockor, en avdelning där man arbetade i lera och åstadkom

Foto: Carl-Axel Valén

Inte mogna för demokrati?

fina saker. Till en av de mer populära sysselsättningarna hörde att i trä tälja de välkända japanska trädockorna. En del utearbete såsom trädgårdsodling förekom också.

Mest förvånansvärt var det dock kanske att i denna i övrigt konservativa miljö finna en så modern behandlingsform som elchock, för vilket man hade en egen utrustning. Dessutom visade det sig att man bedrev intensiva studier av internernas uppträdande, såväl i grupp som enskilt. De placerades vid dessa tillfällen i särskilda observationsboxar i vilka man — omärkligt för dem själva — följde deras uppträdande.

Prostitutionen. Den japanska prostitutionen har sedan urminnes tider varit ett allvarligt problem för landet och utgör alltjämt ett av dess sociala huvudproblem.

General Mac Arthur sökte under sin tid som chef för ockupationsstyrkorna i Japan komma till rätta med prostitutionen, men som bekant är det inte lätt att minska prostitutionen i ett land, som är fullt av ockupationstrupper. Följden blev också — med närvaron av mer än 100 000 soldater med god tillgång på pengar — att marknaden inom detta gamla yrke tilltog snarare än minskade.

Sedan långa tider har i Japan denna hantering varit hänvisad till särskilda områden, de så kallade »red light districts». När man försökte stänga dessa områden, blev följden att de prostituerade flyttade över till barer och restauranger, vilka likt svampar växte upp överallt.

För Japans del tillkommer en del speciella faktorer, som bidragit till prostitutionens stora omfattning och ohyggliga följder. Kvinnornas svårigheter att få arbete har gjort, att många ansett sig tvingade att söka sin utkomst som prostituerade. De stora barnkullarna, främst hos landsbygdens befolkning, och svårigheterna att försörja dem, har inte minskat fädernas benägenhet att utnyttja den kapitaltillgång döttrarna besitter. Det har inte varit en ovanlig företeelse att familjer sålt sina döttrar till bordellinnehavare mot ett kontantbelopp. Som regel har då gällt att flickan sålts för två eller tre år. Det vanliga har dock varit att när »kontraktstiden» utgått flickan har häftat i skuld till bordellinnehavaren varför hon måst stanna kvar hos honom och blivit livegen så länge hon varit användbar.

Formellt är sådana transaktioner idag straffbara, men trots detta vet man att försäljning av flickor alltjämt förekommer. Jag fick fall berättade för mig där dylika affärer nyligen blivit avslutade utan att man kunnat göra något åt det hela.

Vad gör man då för att råda bot på dessa missförhållanden? Man har från statens sida angripit det hela dels genom att i princip förbjuda bordeller, dels genom att ålägga varje prefektur att upprätta minst ett hem, där prostituerade skall kunna återföras till ett normalt liv. Några av de viktigaste orsakerna till prostitutionen — alltså de få arbetstillfällena för kvinnor och landsbygdens svårighet att försörja de sina — har emellertid inte på något sätt förändrats. Det är således svårt för en prostituerad att bryta med sin miljö även om hon själv vill. Möjligheterna att placera in henne i arbetslivet är allt för små.

Jag besökte ett par av hemmen för resocialisering av prostituerade i Tokyo. De flesta flickorna här hade samma bakgrund; vid unga år hade de sålts av sin far till någon bordellägare. Majoriteten av dem kom från stora familjer i landsorten — de flesta från det fattiga Hokkaido i norra Japan, känt som storleverantör till bordellerna.

De flickor som före sin ankomst till hemmet varit i kontakt med polis eller någon social institution hade fått välja mellan att komma till ett resocialiseringshem eller att bli hemsända till familjen. Som regel hade de då föredragit resocialiseringshemmet. Den tid de stannar i hemmet rör sig om 3—12 månader men kan också bli längre. Genom hemmets försorg placeras de i arbete — ofta utom hemmet — och man försöker så långt som möjligt

Foto: Pressens bild

Kvinnor som stannat i Hokkaido

låta dem lära sig ett yrke. Deras liv är ganska reglerat. De får ej disponera hela sin inkomst och ej vistas ute utan särskilt tillstånd. Den stränga rutinen är avsedd att underlätta deras anpassning när de en dag lämnar hemmet.

Det görs alltså en hel del för att undanröja de odrägliga förhållanden prostitutionen skapar. Tyvärr är dock än så länge alla ansträngningar endast en droppe i havet. Man räknar med att det finns mer än 150 000 prostituerade i Japan, vilket säger åtskilligt om frågans storlek.

Alkoholfrågan. Alkoholfrågan utgör ofta i de moderna kulturerna ett allvarligt socialt problem och Japan är i detta avseende ej något undantag. Man har emellertid så oändligt många andra stora problem att brottas med att man ej hunnit eller vågat göra sig medveten om alkoholproblemet.

De vanligaste alkoholdryckerna i Japan är först och främst ett öl, närmast motsvarande vårt starköl, samt risvinet, benämnt sake. Sake motsvarar i styrka närmast vårt starkvin. Japanernas konsumtion mätt i 100 %-igt ren alkohol är långt ifrån så hög som den svenska, men trots detta för konsumtionen med sig allvarliga konsekvenser. Tillsammans med de kristna — som är en ringa minoritet — utgör Japans Temperance Movement den enda nykterhetspolitiskt aktiva gruppen och den har för närvarande ett begränsat inflytande.

Majoritetsreligionerna — buddismen och shintoismen — inte bara tillåter utan även stimulerar bruket av alkohol. I bägge religionerna förbjuds visserligen alkoholförtäring, men den tid är avlägsen då ens de religiösa ledarna följde detta budord. Nu är det i stället regel att sake förtärs i templens hägn vid alla större högtider.

Japan saknar praktiskt taget lagstiftning för att förebygga alkoholmissbruk. Den enda lag som förekommer i denna riktning är en lag av år 1922, enligt vilken alla ungdomar under 20 år förbjuds att bruka alkohol och att röka. Lagen har dock sedan sin tillkomst varit av närmast fiktiv art.

Rätt märkligt är, att det inte finns någon lagstiftning vad gäller rattfylleri, vanligt fylleri och brott i samband med alkohol. De som begått brott under alkoholpåverkan blir tvärtom som regel frikända, om det kan antas att brottet är en följd av alkoholpåverkan. Det har vid ett par tillfällen under de senaste åren inträffat att japaner som i alkoholpåverkat tillstånd gjort sig skyldiga till mord blivit frikända från allt ansvar. Samma är förhållandet om någon gör sig skyldig till rattfylleri; frikännande dom är regel. En av Japans mest framträdande advokater, Mr Asakuda, framförde vid ett samtal som en självklarhet, att man inte kan göra folk ansvariga för vad de gör sig skyldiga till i alkoholpåverkat tillstånd. Detta gäller i varje fall så länge man inte kan spåra berått mod bakom det hela, sade han.

Från vissa håll påyrkas emellertid förändringar just beträffande bedömningen av brott begångna under alkoholpåverkan. För närvarande är för övrigt hela den japanska brottmålslagstiftningen föremål för omprövning.

Socialarbetarens egna konflikter

Av inspektör *Gerhard Bungerfeldt*, Stockholm

Vad är det som sker vid den hjälpsökandes kontakt med ett socialvårdsorgan?

Frågan kan inte besvaras snabbt och entydigt. Skeendet är ytterligt komplicerat och svårt att tillförlitligt beskriva.

I varje fall kan man inte jämföra det med en service vilken som helst. Bilisten, som blir stående hjälplös på landsvägen med en läcka i kylsystemet och har sitt abonnemang i räddningskåren, ringer efter hjälp och får bogsering. Motorverkstaden reparerar skadan och får sin begärda betalning. Bilisten förargar sig kanske över tidsförlusten och utgiften, men mellanhavandet med bärgningsbilen och reparatören är en affärstransaktion, där bilistens och servicemännens personliga förhållanden lämnas åt sidan. Detsamma gäller i stort sett den sjukskrivnes förhållande till sjukkassan, försäkringstagarens till försäkringsbolaget: detaljerat utformade regler begränsar relationerna till bestämda yttre skyldigheter och förmåner. Den personliga sfären behöver inte tangeras. Det hela ligger inom ramen för det omfattande utbyte av varor och tjänster, varigenom vårt samhällsliv fungerar.

Vi råkar alla i nödlägen där hjälp från andra är ofrånkomlig. De flesta av oss löser de problemen inom ramen av denna normala ömsesidighet, och litar för övrigt till de egna resurserna. Ett nödläge medför i regel en konfliktsituation där den inre spänningen ökar. Sådana spänningsförhållanden är alldagliga och i grunden nödvändiga företeelser, som bl. a. också sporrar till krafttag och nyorientering. Hela vårt samhällsliv utvecklas i takt med vårt beroende av varandra, alltså i viss mening på grundval av våra personliga resursers begränsning. Hur vi själva upplever dessa spänningar har vanligen föga inverkan på det bistånd, vi anlitar från andra, och andras konflikter berör sällan vår förmåga att utnyttja deras bistånd.

Inom den egentliga socialvårdens område tycks dessa iakttagelser emellertid knappast ha någon tillämpning.

Gemensamt för det stora flertalet av socialvårdens klienter är, att de saknar förmåga att på egen hand reda upp sådana problem i det personliga och sociala livet, som uppstår ur iråkade konfliktsituationer. Deras personliga resurser är överlag mer begränsade än människors i allmänhet. Oftare än andra överväldigas de av sina svårigheter och bekymmer. Socialförsäkring i olika former kan inte ge tillräcklig hjälp, därför att behoven är

så irrationella. För att kunna hjälpa måste man känna till den personliga bakgrunden i varje enskilt fall. Den hjälpsökande nödgas därvid lämna ut sitt privatliv åt något så opersonligt som samhället, vilket genom sina organ vill ha denna insyn för bedömningen av hjälpbehovet. Man vet att socialarbetaren är skyldig att i det väsentliga föra givna upplysningar vidare. Det är naturligt att man då upplever socialvårdskontakten som en förödmjukelse, antingen det är man själv som tagit initiativet eller det rör sig om ett ingripande från myndighetens egen sida.

Att behöva söka eller erhålla hjälp på detta sätt utlöser därför försvarsinställning, aggressioner, motivförvanskningar. Situationen medför spänningstillstånd, benägenhet för överkänslighet på vissa punkter, alltså ökad sårbarhet.

Denna den hjälpsökandes egen upplevelse av socialvårdskontakten är en helt väsentlig fråga, många gånger långt mer betydelsefull än den konkreta hjälp som kan ges. Oftast får man här räkna med en sedan lång tid bestående svårighet att komma tillrätta med tillvaron, en allmän benägenhet att snabbt ge upp och känna sig utslagen på förhand. Inte sällan spårar man denna bristande personliga kapacitet tillbaka genom generationer. Även om resurserna finns där, saknas insikt om eller tilltro till dem. Den hjälp som begärs torde inte heller innebära en lösning av det egentliga problemet. Ty problemet ligger som regel inte i det för tillfället påträngande behovet, utan i den hjälpsökandes hela livssituation. Men om socialarbetaren skall kunna medverka till en förändring av den, måste en personlig relation skapas, byggd på ömsesidigt förtroende, inbördes respekt.

Det är på denna punkt som de avgörande svårigheterna uppstår.

Den som behöver hjälp kan t. ex. möta en hjälpare i liknande spänningstillstånd, insnörd i personliga konflikter, på sin vakt, ensidigt överkänslig och stingslig. När klienten mer eller mindre oförtäckt inför denne samhällets företrädare skyller sitt läge på »samhället», eller i övrigt söker skydd bakom en aggressiv hållning, reagerar socialarbetaren personligt, identifierar sig med samhället, och uppfattas av sin klient som negativt inställd — »han tycker inte om mig». Denna process äger rum även om socialarbetaren söker vara angelägen om ett korrekt och välvilligt sätt. Klienten förblir den som känner sig själv i underläge, och socialarbetaren förblir i hans medvetande representanten för det samhälle, som i grund och botten ser ned på den som inte förmår klara sig själv. Minimikravet för en verklig insats från socialvårdens sida har icke uppfyllts. Hjälpen blir ett lappverk som bara förlänger hjälpbehovet.

Bland alla grupper av socialarbetare möter man många särpräglade, känslomässigt rikt utrustade, viljestarka och intensiva personligheter. Denna yrkets utpräglade dragningskraft på ett visst slags människor må föranleda några reflexioner.

Man kan vara en utmärkt tekniker, försäljare, journalist utan att i nämnvärd grad vara förtrogen med sig själv. För socialarbetaren utgör däremot det ständiga arbetet på att lära känna sig själv ett villkor för en fullgod

Foto: Karl Hernried

Relationerna mellan socialarbetare och klient måste byggas upp på ömsesidigt förtroende

yrkesinsats. Hans yrke består nämligen till betydande del i att söka »skapa atmosfär», där de konkreta hjälpåtgärderna används som led i en strävan att väcka och stärka klientens egen inneboende förmåga att reda upp sin situation. Det innebär, att socialarbetaren i betydligt högre grad än de flesta kategorier människovårdare arbetar med klienternas känslor. Man kan inte arbeta med andras känslor utan att ha sina egna under medvetandets kontroll. Detta fordrar självkännedom. Den egna personlighetsutvecklingen blir en del inte blott av yrkesutbildningen utan av yrkesarbetet, rent av en yrkesplikt. Att arbeta med andra måste för socialarbetaren innebära att aldrig upphöra att arbeta med sig själv.

Varför blir man socialarbetare? De medvetna motiven är ofta tydliga. Att komma till klarhet om de underliggande, drivande motiven kan vara svårare. Det rör sig kanske om ett neurotiskt behov av självhävdelse, eller en likaledes neurotiskt betingad identifiering med de svaga och misslyckade. Förblir sådana underliggande motiv omedvetna för socialarbetaren, kommer det gång på gång att uppstå svårigheter i kontakten med vissa klienter, t. ex. sådana som själva lider under liknande neurotiska störningar. Dessa klienter får i längden ingen effektiv hjälp, därför att socialarbetaren inte

klart uppfattar de hinder som står i vägen för dem. Inför dem aktualiseras på nytt den egna olösta konfliktsituationen. Det hjälper då inte att försöka tänka klart, ty känslor som man inte behärskar kommer med i spelet, lockar fram affekter och grumlar omdömet. Även om man i övrigt anses vara, och är, dugande i yrket så misslyckas man här. Det händer rätt ofta i sådana fall att man sedan skjuter skulden för misslyckandet just på klienten, vilket ju inte gör dennes belägenhet lättare.

Det är en vanlig erfarenhet att man inför somliga människor reagerar med stark motvilja, inför andra åter överrumplande positivt. Så sker givetvis ibland också mellan socialarbetaren och den hjälpsökande. Antingen känslan är ensidig eller ömsesidig kan den bli ett avgörande hinder i kontakten. Dunkla identifikationer med personliga upplevelser i det förgångna förvirrar begreppen och handlaget. Antingen stöter man klienten ifrån sig, eller framkallar en bindning som man inte behärskar.

Man kan inte begära att klienten skall genomskåda det sammanhanget. Däremot kunde man med en viss rätt vänta att socialarbetaren skulle vara inställd på att undra över varför det låser sig. Bara den orsakssökande inställningen kan nämligen i ett sådant läge vara tillräcklig för att skapa distans till problemet, och därmed ökad möjlighet att sakligt iaktta och bedöma den hjälpsökandes reaktioner. Samarbetet dem emellan leder knappast till bestående resultat, om klienten inte å sin sida är säker på en saklig bedömning av situationen sådan han upplever den.

Ofta händer det att den, som sitter fast i egna konflikter, på liknande sätt råkar i spänningsförhållande även till arbetskamrater och chefer. Socialt arbete är i stor utsträckning ett lagarbete, där man måste ha gemensamma linjer både ifråga om bedömning och behandling. En socialarbetare, som inte har ett gott kollegialt förhållande till sina medarbetare, blir allt mindre benägen att handla i samråd. Att bli omtyckt av klienterna kan då för vederbörande bli ett större behov än förverkligandet av arbetslagets, byråns, verksamhetens intentioner. Därmed råkar socialarbetaren in under ett beroende av klientens personliga välvilja, vilket lätt för med sig nyckfullhet och godtycklighet i handlandet. Kontakten störs av ovidkommande motiv. Objektiviteten kan sättas i fråga. Klienten upplever osäkerhet inför både socialarbetaren och det han representerar. Det blir en svag yrkesinsats.

Socialarbetaren har till yrke att bistå människor i konflikter. Det är oundvikligt att man i det arbetet småningom förvärvar avsevärd kännedom om människors förhållanden och sätt att bete sig. Det borde därför vara lättare för socialarbetare än för andra, tycker man, att komma tillrätta med t. ex. konflikter på den egna arbetsplatsen, eftersom man kan förutsätta att också arbetskamraterna har stor människokännedom. Varje socialarbetare vet dock, att så ganska sällan sker.

Varför?

Alltför litet, ofta inte alls, har vi gjort klart för oss vad vår egen person betyder i arbetet med människor. I utbildningen, både den teoretiska och

den praktiska, har detta spörsmål i regel skymtat fram endast i form av vissa allmänna talesätt. Inte ens i psykologiundervisningen har det mer än antytts, utom i specialkurser för vissa personalkategorier, t. ex. inom den mentalhygieniska rådgivningen. Socialvården har utbyggts så hastigt att socialarbetarens egen roll glidit i skymundan. Arbetsledningen ligger därtill i stor utsträckning i händerna på personer utan egen långvarig erfarenhet av direkt samarbete med klientelet, något som i och för sig är en naturlig följd av den snabba utbyggnaden. Från det hållet saknas följaktligen mycket ofta verklig förståelse för saken. Det intresse, som trots allt ägnas denna fråga, kommer därför närmast från de djupa leden av aktiva socialarbetare ute på fältet, som med oro iakttagit hur illa man vårdar sig om denna »det sociala arbetets hävstång», relationen socialarbetare-klient.

Från f. d. alkoholister får man då och då höra, att ingen som inte själv varit alkoholist kan »förstå» dem och därmed inte heller komma dem till verklig hjälp. Kanske blir man benägen instämma häri, om man tänker på de hekatomber av förebråelser som andra medborgare (socialarbetare inräknade) i decennier låtit hagla över dessa redan förut av självförebråelser nedtyngda. Många människors personliga svaghetsproblem uppvisar emellertid, psykologiskt sett, väsentliga likheter med alkoholisternas inre och yttre svårigheter. Det upptäcker man nu sällan förrän man själv börjat komma underfund med mekanismerna. Medvetandet om hur egna svårigheter på det känslomässiga planet ständigt förrycker kontakten med medmänniskorna, kan dock ge god inlevelse i t. ex. alkoholistens kretsgång av fall-ruelse-föresats-utestängdhetskänsla-frestelse-återfall. Bristande insyn i de egna svårigheternas art framkallar däremot motsatsen: en aggressivt fördömande attityd, som stöter bort klienten och omöjliggör, i stället för skapar, kontakt. Att det sedan i grunden är sin egen, blott dunkelt medvetna, svaghet som man därvid fördömer och visar avsky, det ser man inte själv — och givetvis inte heller klienten!

Detta resonemang kan naturligtvis tillämpas på alla former av socialvårdsarbete. Genom att bli medveten om de egna konflikterna på det känslomässiga planet, deras ursprung och benägenhet att ingripa störande i kontakten med andra människor, både klienter och kolleger, får socialarbetaren dem på tillräckligt avstånd för att kunna hålla dem under kontroll. Man upptäcker snart att det blir lättare att handskas med kontaktsvårigheter i fortsättningen. Man kan möta uppdykande egna antipatier eller prestigekänslor med den förlösande motfrågan: Varför? Det blir lättare att förstå den andra partens aggressiva hållning och därmed i viss mån neutralisera och senare bearbeta den. Varje sådan upplevelse av de egna känslornas irrvägar ger ökad förståelse för andras inre situation. Varje steg mot ökad självkännedom betyder för socialarbetaren ökad möjlighet att bedöma de hjälpbehövandes svårigheter. Och färre tillfällen att fastna i inadekvata förhållningssätt!

Just genom sitt arbete löper socialarbetarna större risk än andra yrkesgrupper att hamna i neurotiska konflikter. Man möter ju alltid klienterna

i konfliktlägen. Det ideliga slitet med andras konflikter aktualiserar till slut ofrånkomligt ens egna ouppklarade problem på samma plan. De flesta andra yrken är inte på långt när så provocerande i detta avseende. Gör man inte något försök att komma tillrätta med sig själv härvidlag, så glider man in i ett spänningstillstånd i förhållande till sitt arbete. Man klamrar sig fast vid den rent yttre arbetsrutinen och skärmar av de medmänskliga aspekterna på uppgifterna. Arbetet blir ytterst påfrestande genom att det inte längre får engagera hela personligheten. För en kringsynt och intensiv människa blir ett sådant avskärmande till sist ödeläggande. Resultatet blir en alltmer neurotiserad livshållning. Socialarbetaren blir en dålig yrkesarbetare.

Men att vägleda sig själv mot en ökad självkännedom är ingen lätt väg. Att därtill acceptera sig själv med all den svaghet och begränsning, man efter hand upptäcker, brukar vara ännu svårare. Svårast kan det bli att lära sig acceptera sin klient i den mån denne på nytt sätter igång ens egna gamla konflikter!

Ju mer socialvården inriktar sig efter den personliga rådgivningens linje, desto nödvändigare blir det för socialarbetaren att sträva mot ökade insikter i egna problem, framförallt då det gäller spänningstillstånd som utgör hinder i klientkontakten. Det räcker tyvärr inte att enbart »läsa psykologi». Det fordras handledning.

Kunde man inte tänka sig ett grupparbete på arbetsplatsen, med öppen inbördes diskussion av sådana fall, där man tycker sig ha misslyckats i försöken att nå kontakt? Man lär ofta bäst av sina misslyckanden. Och kollegers kritik, även om den är både skarpögd och hårdhänt, kan bli en utomordentlig hjälp. Den naturliga motviljan mot andras insyn i ens svårigheter borde inte få hindra denna form av yrkesträning. Från arbetsledningens sida vore ett sådant grupparbete väl värt allt stöd. Dels skulle det på ett välgörande sätt befordra lagandan genom insynen i fältarbetets problematik. Dels skulle vissa gemensamma bedömningsnormer ernås genom att deltagarna småningom kunde tillägna sig en likartad grundinställning till arbetsuppgifterna.

Grupparbetet kan öppna våra ögon för problemen. Men deras lösning för vår egen del får vi troligen söka på andra vägar:

»Tala ut» med någon förtrogen —

Konsultera någon fackman i personlig rådgivning —

Eller söka upp en erfaren själasörjare om det är så att vi anser det vara den riktiga utvägen —

Det är ju inte nödvändigt — ofta inte ens möjligt — att bli fri från de konflikter och inre spänningar, som mer eller mindre har fördystrat tillvaron. Ur socialarbetets synpunkt räcker det med att bli medveten om dem och deras roll i kontakterna med andra människor. Framförallt är det viktigt att lära sig att utan bitterhet och mindrevärdeskänslor acceptera sådana egenskaper och reaktionssätt, som hör samman med ens personlighet men som man av skilda anledningar helst inte ville veta av, därför att de

är så nära förknippade med minnen av förödmjukelser och besvikelser. Framdragna i medvetandets ljus kan svagheterna tvärtom bli en hjälp när det gäller att hålla blicken öppen mot människolivet sådant det i verkligheten gestaltar sig, också för de hjälpsökandes del, mångfaldigt och svårgripbart.

Det sociala arbetet har en stark tendens att driva sina utövare in i en självcentrering. Bland de karakteristiska dragen hos en neuros möter man ju också detta kretsande kring det egna jagets problem. Det finns ingen annan befrielse ur denna inkrökthet än en tyngdpunkt utanför oss själva, en objektivering av vårt förhållande till de egna svårigheterna.

Socialvårdsarbetet är ett kontaktyrke. »Kontakt» innebär där ett ömsesidigt förtroende i en situation som för den ena parten i regel upplevs som ett misslyckande, ett nederlag. Det förtroendet bygger på vad denna part upplever som förståelse, en upplevelse som ofrånkomligt sammanhänger med graden av socialarbetarens självkännedom.

Kan nu samhället uppställa direkta krav på självkännedom hos sina funktionärer? Naturligtvis inte.

Men det hör till detta säregna arbetes natur, att just självkännedomen är ett av arbetarens viktigaste yrkesredskap.

Hyreshöjningarna och fastighetsomkostnaderna

Av förste aktuarie *Carl Öberg,* socialstyrelsen

Den 27 juni 1957 beslöt Kungl. Maj:t att för hyresåret 1 oktober 1957—30 september 1958 medge vissa ökningar av den generella hyreshöjning, som gällt under de närmast föregående två hyresåren. En redogörelse lämnas här nedan för dessa och andra medgivna höjningar av bostadshyrorna. Därefter skall i korthet beröras de inom hyresrådet till ledning för dess förslag i ärendet företagna undersökningarna rörande fastighetsomkostnaderna i allmänhet och speciellt kapitalkostnaderna.

Generell hyreshöjning 1/10 1957—30/9 1958

De före den 1 oktober i år medgivna höjningarna kan sägas ha varit av tre slag, nämligen dels höjningar på grund av fastighetsomkostnadernas allmänna ökning, dels ökningar beroende på 1953 års beslut om återbetalning helt eller delvis av vissa tilläggslån och slutligen särskilda höjningar på grund av minskad räntesubvention för hus med räntebärande tertiär- och egnahemslån samt höjda räntekostnader för hus utan sådana lån till följd av 1955 års räntehöjningar på den allmänna lånemarknaden. I enlighet med statens hyresråds förslag innebar Kungl. Maj:ts beslut sistlidna juni att den förstnämnda, mera allmänna hyreshöjningen i relation till grundhyran har ökat med 5—9 % i stockholmsområdet och med 5—11 % på övriga orter. Däri ingår då den ökning, som Hyresgästernas riksförbund och Sveriges fastighetsägareförbund föreslagit enligt en den 6 juni 1957 träffad överenskommelse. Denna avsåg en indexmässig beräkning av posten reparation och underhåll vid framräkningen av de fastighetsomkostnader, som den generella hyreshöjningen är avsedd att kompensera. Därmed har en segsliten tvistefråga mellan de nämnda parterna på hyresmarknaden tills vidare lösts.

Hyresökningen på grund av den 1953 införda återbetalningen av vissa tilläggslån har höjts 1 % (till 4 resp. 8 % av grundhyran). Denna ökning kan såsom ett tillägg till ovan angivna höjningar i undantagsfall träffa lägenheter i hus utan räntebärande tertiär- eller egnahemslån, belägna på hyresreglerade orter.

Ändrade bestämmelser om räntesubvention för statsbelånade hus har vidare för vissa grupper av lägenheter föranlett en hyreshöjning med 4 % (till 9 resp. 4 %), medan den särskilda av diskontohöjningen den 18 april 1955 motiverade »räntehyreshöjningen» fr. o. m. 1 oktober 1955 för icke

Tab. 1. Generell hyreshöjning m. m. 1/10 1957—30/9 1958 i procent av grundhyrorna (exkl. bränslekostnader)

	Lägenheter färdigställda				
	före år 1942	under åren			
		1942–1947	1948 o. 1949	1950 o. 1951	1952 o. 1953
A. *Generell höjning* (hyresreglerade orter)					
1. Orter där grundhyran är anknuten till hyran den 1/1 1942					
Stockholm med förorter[1]	22	17	13	8	5
Ökning sedan föregående hyresår	+ 9	+ 6	+ 6	+ 6	+ 5
Övriga orter	30	21	16	11	5
Ökning sedan föregående hyresår	+ 11	+ 6	+ 6	+ 6	+ 5
2. Orter där grundhyran är anknuten till hyran den 1/1 1948	26	16	16	11	5
Ökning sedan föregående hyresår	+ 11	+ 6	+ 6	+ 6	+ 5
B. Höjning *utöver* vad i A anges för hus med statligt tilläggslån, som helt eller delvis skall återbetalas:	Lånebelopp högst 13 kr per m² lägenhetsyta			Lånebelopp över 13 kr per m² lägenhetsyta	
1. Enligt Kungl. Maj:ts beslut 12/6 1953	4			8	
Ökning sedan föregående hyresår	+ 1			+ 2	
	Lägenheter färdigställda före 1/4 1957				
2. Enligt Kungl. Maj:ts beslut 27/6 1957	3				
C. »*Räntehyresstegring*»	Lägenheter färdigställda				
1. Hus med räntebärande tertiär- eller egnahemslån (enligt kung. 1941: 636, 1942: 569, 1946: 551, 1948: 587 eller 1948: 546)	före 1951		1951 eller senare		
	9		4		
Ökning sedan föregående hyresår	+ 4		+ 4		
	Lägenheter med grundhyra fastställd utan beaktande av diskontohöjningarna 18/4 1955 och 25/11 1956				
2. Övriga hus (på hyresreglerade orter)					
Stockholm med förorter[1]	7				
Ökning sedan föregående hyresår	—				
Övriga orter	9				
Ökning sedan föregående hyresår	—				

[1] Djursholm, Lidingö, Nacka, Solna, Sundbyberg, Danderyd, Saltsjöbaden, Sollentuna, Stocksund och Täby.

statsbelånade hus kvarstår oförändrad med 7 % för stockholmsområdet[2] och 9 % för övriga orter. Den i november 1956 beslutade diskontohöjningen med en kvarts procent har ansetts i genomsnitt kompenserad av de redan medgivna hyrestilläggen.

De för hyresåret 1957—1958 av olika skäl medgivna hyreshöjningarna, omfattande de tidigare gällande tilläggen uppräknade med de i år beslutade ökningarna, samt ökningarna sedan föregående hyresår i procent av resp. grundhyror framgår av tab. 1.

[2] Se noten till tab. 1.

Enligt bemyndigande av Kungl. Maj:t har statens hyresråd utfärdat tilllämpningsföreskrifter beträffande de medgivna hyreshöjningarna. De återfinns i hyresrådets cirkulär nr 94, där bl. a. även redovisas hur stora höjningarna får vara i hus, där grundhyran innefattar s. k. fredsbränsle. Enligt en förenklad räknemetod skall i sådana fall de av Kungl. Maj:t medgivna procenttalen minskas med en tiondel, varefter de sålunda minskade procenttalen beräknas på grundhyran inklusive fredsbränsle.

Undersökningar om fastighetsomkostnadernas förändringar

Liksom under tidigare år har Kungl. Maj:ts ovan relaterade beslut föregåtts av vissa utredningar inom hyresrådet om fastighetsomkostnadernas förändringar. Sålunda har den sedvanliga undersökningen på området i år förts fram t. o. m. år 1956, och dessutom har den i slutet av år 1955 igångsatta kapitalkostnadsundersökningen nu slutförts.[1] Vidare har som vanligt bostadsstyrelsen ställt till förfogande vissa uppgifter och undersökningar.

1957 års fastighetsomkostnadsundersökning har som de närmast föregående undersökningarna av denna art baserats på uppgifter för dels hus färdigställda före 1942 (i det följande benämnda gamla hus) och dels sådana färdigställda 1942 och senare (nya hus). De äldre husen har utgjorts av ett urval av de drygt 4 500 fastigheter, som ingick i den s. k. 1952 års totalundersökning (redovisad 1954). Antalet utsända frågeformulär var 1 020, antalet inkomna 1 006 och antalet bearbetade 962 eller 94,3 % av de utsända. De nya husen i årets undersökning, i huvudsak uttagna från en större grupp tidigare undersökta fastigheter, har varit 734, av vilka 724 inkom med besvarade formulär. Av dessa kunde 701 eller 95,5 % bearbetas. De i år erhållna uppgifterna om fastighetsomkostnaderna avser, som ovan antytts, för båda de nämnda åldersgrupperna av hus kalenderåret 1956. De har jämförts med motsvarande uppgifter för år 1955, inkomna 1956 från identiskt samma fastigheter. Liksom i närmast föregående undersökning har tvåfamiljshusen utelämnats. Anledningen härtill är att det efter införandet av schablontaxeringen av dessa fastigheter (liksom av egnahem) föreligger svårigheter att för dem få in någorlunda fullständiga uppgifter om omkostnaderna för fastigheten.

Prognos för 1957. Då hyresrådet såvitt möjligt velat skaffa sig kännedom även om fastighetsomkostnadernas utveckling mellan åren 1956 och 1957 har vissa framskrivningar och beräkningar gjorts om kostnaderna under år 1957 beträffande fastighetsskötare, skatter och onera. För räntekostnaderna har liknande beräkningar gjorts i samband med kapitalkostnadsundersökningen.

En kortfattad redogörelse för nämnda undersökningar följer här.

Faktiska utgifter under åren 1955 och 1956 för gamla hus (färdigställda före 1942). De beräknade fastighetsomkostnaderna har liksom tidigare ut-

[1] Se Soc. Medd. 1955, nr 12 (sid. 701 o. f.)

tryckts i procent av ett *genomsnittligt hyresvärde exklusive bränsleutgifter*, i regel medeltal för åren 1954—1956, med frånräknande av beviljad generell hyreshöjning. Man vill således jämföra de funna omkostnaderna med ett hyresvärde, som så nära som möjligt motsvarar den fastställda grundhyran exklusive alla bränslekostnader.

Till utgiftsposten *onera exklusive bränsleutgifter* har i undersökningen hänförts följande delposter: avlöning till vice värd samt till portvakt, gårdskarl o. dyl., utgifter för vatten, renhållning, elström, sotning, snöskottning och skötsel av hiss, utgifter för byggnadens försäkring samt övriga utgifter inklusive tomträttsavgäld och omkostnad för trädgård.

Beträffande *fastighetsskatten* må nämnas, att denna medräknas med 5/8 av sitt totala belopp, vilket antas i genomsnitt motsvara den del av skatten, som bör räknas såsom en omkostnadspost. Resten får då anses falla på ägarens nettoinkomst av fastigheten. Den vid 1957 års riksdag företagna sänkningen av det s. k. repartitionstalet från 4 % till 2 1/2 % påverkar fastighetsomkostnaderna först fr. o. m. kalenderåret 1958. Det förut nämnda talet 5/8 sjunker då med samma beräkningssätt till 2/5.

Några huvuddata av undersökningen rörande de gamla husen har sammanförts i tab. 2.

Av tabellen finner man, att belåningen av fastigheterna, i vilken endast inteckningslån medräknas, ökat med nära en procent av taxeringsvärdena. Därigenom och till följd av räntehöjningarna har även ränteutgifterna ökat. Bortsett från skuldsummans ökning steg räntekostnaderna med

Tab. 2. Skuldsumma i procent av taxeringsvärde, årliga intäkter och utgifter i procent av genomsnittligt hyresvärde under åren 1955 och 1956. Gamla hus[1]

	1955	1956	Ökning 1955—1956
1. Antal hus	962	962	—
2. Antal bostads- och blandade lägenheter	19 308	19 308	—
3. Antal övriga lägenheter	2 753	2 753	—
4. Skuldsumma 1 jan. i % av taxeringsvärdet 1 jan. 1955	58,4	59,3	+ 0,9
Räntor:			
5. I % av skuldsumman 1 jan.	3,9	4,2	+ 0,3
6. I % av genomsnittligt hyresvärde	32,8	35,8	+ 3,0
Räntor vid beräknad oförändrad skuldsumma		(35,2)	(+ 2,4)
7. Utgifter för hyresförluster, onera exkl. bränsleutgifter, reparation och underhåll samt 5/8 av fastighetsskatten	47,8	51,0	+ 3,2
Därav:			
8. Hyresförluster	0,3	0,3	± 0,0
9. Onera exklusive bränsleutgifter	20,8	22,1	+ 1,3
10. Utgifter för reparation och underhåll	22,6	24,5	+ 1,9
11. 5/8 av fastighetsskatten	4,1	4,1	± 0,0
12. Summa av raderna 6 och 7	80,6	86,8	+ 6,2
		(86,2)	(+ 5,6)

[1] Vägda tal i anslutning till urvalskvoterna, som korrigerats efter bortfallsprocenten.

2,4 % av hyresvärdet. Tillsammans med ökningen av övriga omkostnader, 3,2 %, blir höjningen mellan 1955 och 1956 5,6 % av grundhyrorna. Detta procenttal var ungefär detsamma för Stockholm med förorter och för övriga orter, vilka två ortsgrupper vid beräkningarna har hållits åtskilda.

I redogörelsen för undersökningen har en sammanställning gjorts av resultaten av både 1956 och 1957 års fastighetsomkostnadsundersökningar med hänsyn till att någon ändring av den generella hyreshöjningen icke gjordes av Kungl. Maj:t i anslutning till den förstnämnda utredningen. Talen återges i följande tablå.

	1956 års undersökning (förändringar 1954—1955)			1957 års undersökning (förändringar 1955—1956)		
	Stockholm med förorter	Övriga orter	Samtliga orter	Stockholm med förorter	Övriga orter	Samtliga orter
Hyresförluster	± 0,0	+ 0,2	+ 0,1	± 0,0	± 0,0	± 0,0
Onera exkl. bränsleutgifter	+ 0,5	+ 0,7	+ 0,6	+ 1,4	+ 1,3	+ 1,3
Utgifter för reparation och underhåll	+ 1,0	+ 2,8	+ 1,9	+ 2,1	+ 1,5	+ 1,9
5/8 av fastighetsskatten	− 0,2	− 0,2	− 0,2	± 0,0	+ 0,1	± 0,0
Summa	**+ 1,3**	**+ 3,5**	**+ 2,4**	**+ 3,5**	**+ 2,9**	**+ 3,2**
Räntor	+ 0,5	+ 2,8	+ 1,7	+ 2,1	+ 2,8	+ 2,4

Faktiska utgifter under åren 1955 och 1956 för nya hus (färdigställda 1942 och senare). I fråga om omkostnadernas beräkning i procent av det genomsnittliga hyresvärdet exklusive bränsleutgifter gäller detsamma som för de gamla husen. Likaså är omfattningen av oneraposten densamma. Fastighetsskatten medräknas beträffande de nya husen till 7/8 av sitt totalbelopp. Andelen är större än för de gamla husen med hänsyn till den lägre nettoinkomsten av fastigheterna och den s. k. effektiva fastighetsskattens större andel av den totala skatten.

Uppgifterna för de nya husen har i tab. 3 redovisats för vissa åldersgrupper och på sådant sätt, att skuldsummor och räntor endast anges för fastigheter utan statliga lån. Detta beror på de statligt belånade fastigheternas särställning med avseende på räntekostnaderna. Någon uppdelning av de nya husen på stockholmsområdet och övriga orter har icke gjorts. I tab. 3 har av utrymmesskäl endast uppgifterna för 1956 medtagits. I fråga om förändringarna hänvisas till den särskilda tablån.

De förändringar av fastighetsomkostnaderna mellan åren 1955 och 1956, som framgått av 1957 års undersökning, och motsvarande resultat av 1956 års undersökning har sammanställts i tablån överst på följande sida, där procenttalen som vanligt anges i förhållande till hyresvärdet exklusive bränsleutgifter och generell hyreshöjning.

Den sammanlagda ökningen 1954—1956 av omkostnaderna utom räntor var för de gamla husen tillhopa 5,6 % av hyresvärdet, medan motsvarande tal för de nya husens olika åldersgrupper växlade mellan 3,6 % och 6,2 %. Beträffande räntorna framträder tydligt en något mindre ökning för de

	Lägenheter färdigställda			
1956 års undersökning (förändringar 1954—1955)	1942–1947	1948 o. 1949	1950	1951–1953
Hyresförluster	± 0,0	± 0,0	± 0,0	± 0,0
Onera exkl. bränsleutgifter	+ 0,6	+ 1,1	+ 0,1	+ 1,3
Utgifter för reparation och underhåll	+ 1,1	+ 2,9	+ 2,3	+ 1,8
7/8 av fastighetsskatten	− 0,3	− 0,5	− 0,3	− 0,3
Summa	**+ 1,4**	**+ 3,5**	**+ 2,1**	**+ 2,8**
Räntor	+ 1,9	+ 3,3	+ 1,3	+ 3,1
1957 års undersökning (förändringar 1955—1956)	1942–1947	1948 o. 1949	1950 o. 1951	1952 o. senare
Hyresförluster	± 0,0	+ 0,1	+ 0,1	+ 0,1
Onera exkl. bränsleutgifter	+ 0,8	+ 1,3	+ 1,4	+ 0,1
Utgifter för reparation och underhåll	+ 1,3	+ 1,3	+ 1,5	+ 1,3
7/8 av fastighetsskatten	+ 0,1	± 0,0	± 0,0	± 0,0
Summa	**+ 2,2**	**+ 2,7**	**+ 3,0**	**+ 1,5**
Räntor	+ 3,3	+ 4,7	+ 2,0	+ 1,9

gamla husen (4,1 %) än för de nya, där talen var 5,2 %, 8,0 %, 3,3 % och 5,0 %. Olikheterna beror på den takt, med vilken det höjda ränteläget slagit igenom inom de olika åldersgrupperna.

Tab. 3. Fastighetsomkostnaderna för år 1956 för hus med och utan statliga lån resp. hus utan statliga lån. Nya hus färdigställda 1942 och senare

	Färdigställda			
	1942–1947	1948 o. 1949	1950 o. 1951	1952 o. senare
Samtliga fastigheter (med och utan statliga lån)				
1. Antal fastigheter	421	123	106	53
2. Antal bostads- och blandade lägenheter	7 597	2 824	2 765	1 516
3. Antal övriga lägenheter	872	327	379	215
4. Taxeringsvärde 1 jan. (milj. kr)	151,0	75,3	69,7	24,9
5. Utgifter för hyresförluster, onera exkl. bränsleutgifter, reparation och underhåll samt 7/8 av fastighetsskatten (1 000 kr)	4 792	2 255	1 852	555
6. I % av genomsnittligt hyresvärde	47,7	44,8	36,5	28,8
Därav				
7. Hyresförluster	0,2	0,4	0,2	0,5
8. Onera exkl. bränsleutgifter	25,3	26,0	21,8	16,9
9. Utgifter för reparation och underhåll	15,9	12,3	8,5	5,5
10. 7/8 av fastighetsskatten	6,3	6,1	6,0	5,9
11. Bränsleutgifter (1 000 kr)	3 237	948	828	239
12. I % av genomsnittligt hyresvärde	32,2	18,8	16,3	12,6
Fastigheter utan statliga lån				
13. Antal fastigheter	231	60	42	16
14. Antal lägenheter (bost., bland. o. övriga)	3 749	878	614	168
15. Taxeringsvärde 1 jan. (1 000 kr)	71 647	18 070	16 228	7 448
16. Skuldsumma 1 jan. (1 000 kr)	52 364	13 642	13 802	5 909
I % av taxeringsvärdet 1 jan. 1955	73,1	75,5	85,1	79,3
17. Räntor (1 000 kr)	2 181	607	568	246
18. I % av skuldsumman 1 jan.	4,2	4,4	4,1	4,2
19. I % av genomsnittligt hyresvärde	45,7	48,3	45,5	37,4
Räntor vid beräknad oförändrad skuldsumma	(45,9)	(50,1)	(45,7)	(37,9)

Bostadsstyrelsens driftkostnadsundersökning avser förändringarna i procent av hyran exklusive bränsle dels för åren 1947—1956 och dels ett uppskattat värde för år 1957 i anslutning till i början av året kända kostnadsförändringar. Uppgifterna grundar sig liksom tidigare år delvis på de verkliga driftkostnaderna i vissa nyare statligt belånade fastigheter och delvis på indexmässiga beräkningar. De redovisade ökningarna understiger i allmänhet de i hyresrådets undersökningar framkomna värdena.

Omkostnadsutvecklingen under 1957. För att i någon mån kunna följa utvecklingen fram till hyresåret oktober 1957—september 1958 har hyresrådet företagit rätt omfattande beräkningar angående de under 1957 gällande lönerna för fastighetsarbetare, de kommunala skatterna samt de för vatten, elström, sophämtning och sotning gällande taxorna. För sistnämnda poster har man genom hänsynstagande till tidpunkten för taxeändringarna beräknat den procentuella förskjutningen av kostnaderna för fastigheterna mellan åren 1956 och 1957. Vid sammanställningen av de kostnadsändringar, som nya bestämmelser om medgivna hyresändringar skulle avse att täcka, har denna prognos för 1957 hopräknats med de i det föregående redovisade kostnadsförändringarna 1954—1956, varefter man dragit av den 1955 gjorda prognosen för samma år, till vilken hänsyn kunde anses ha tagits vid Kungl. Maj:ts beslut om hyreshöjningarna fr. o. m. oktober 1955.

Kapitalkostnadsundersökningen. För att få en inblick i de ändringar i omkostnaderna, som föranletts av diskontohöjningen i maj 1955, igångsattes på hösten 1955 en blankettundersökning om räntekostnaderna i de för de löpande omkostnadsundersökningarna uttagna fastigheterna utökade med ytterligare grupper av bostadshus. Sammanlagt omfattar undersökningen uppgifter från drygt 7 200 ägare av fastigheter med omkring 22 000 inteckningslån. Den avser i första hand att belysa förändringarna av räntekostnaderna 1954—1956 och att ge underlag för en kalkyl om räntekostnaderna under 1957. Här skall endast i korthet beröras några av undersökningens resultat.

Det första steget i undersökningen har varit att utreda räntekostnadernas förändring mellan 1954 och 1955. För hela riket steg dessa kostnader för samtliga lån med 6 % för gamla hus (färdigställda före 1942) och 7 % för nya hus, vilket motsvarar en höjning av räntesatsen med i medeltal 0,2 procentenheter. Detta var således inverkan på 1955 års räntekostnader av diskontohöjningen den 18 april 1955 från 2 3/4 % till 3 3/4 % samt av de smärre räntehöjningar, som förekom dessförinnan utan samband med någon diskontoändring. För de bundna lånen var kostnadsändringen endast 1 % mot 16 % för de obundna. Denna skillnad har visat sig i hög grad inverka på förändringarna inom olika områden och på olika orter på grund av den växlande omfattning, i vilken inteckningslånen varit bundna under längre eller kortare tid. I hela riket var de bundna lånen (med över ett års uppsägningstid) 68 % av samtliga i gamla hus och 64 % i nya. För Stockholms stad var motsvarande tal 84 % och 90 %, medan de för t. ex. Skara-

borgs län låg så lågt som 25 % för gamla och 40 % för nya hus. Lån beviljade av officiella låneinstitut, som svarade för mer än 4/5 av lånebeloppen, var i större utsträckning bundna än lån som lämnats av privata personer.

Det genomsnittliga ränteläget 1954, vilket använts såsom utgångspunkt för olika beräkningar, var 3,62 % för gamla och 3,66 % för nya hus. För de bundna lånen låg räntan vid ca 3,4 % och för de obundna vid omkring 4 %.

För att kunna använda resultaten av undersökningen för beräkningar av den takt, med vilken en inträffad diskontoändring slår igenom beträffande fastighetslånen, har bl. a. noterats tidpunkterna för de olika räntehändringarna under 1955 och de för lånen stipulerade bindningstiderna för kapital och räntesatser. Vidare har man räknat fram de räntesatser, som gällde vid 1955 års slut. På basis av dessa uppgifter och vissa specialundersökningar på delar av materialet har därefter beräknats räntekostnaderna under år 1956. Hänsyn har då även tagits till den diskontohöjning med 1/4 %, som inträffade den 22 november 1956. Man har funnit, att räntekostnaderna under 1956 kan beräknas ha legat omkring 11 % högre än 1954.

Slutligen har på grundval av ovan antydda kalkyler en beräkning gjorts av den ytterligare ökning av räntekostnaderna, som då (i juni 1957) kunde förutses under 1957. Den sedermera i början av juli detta år företagna diskontohöjningen med 1 % till 5 % faller helt utanför den här refererade kapitalkostnadsundersökningen.

De ökningar av räntekostnaderna, som denna undersökning utvisar för tiden 1954—1956 och som kalkylerats för tiden 1956—1957, har såsom vanligen sker i fråga om omkostnaderna i övrigt omräknats i procent av lägenheternas genomsnittliga hyresvärde exklusive bränslekostnader och generell hyreshöjning. De på så sätt erhållna talen har sammanställts i följande tablå:

Ökning av räntekostnaden i procent av hyresvärdet

Gamla hus (färdigställda före 1942)	1954–1956	1956–1957	Tillhopa 1954–1957
I Stockholm med förorter	1,8	1,1	2,9
I övriga orter	4,9	1,6	6,5
Nya hus (färdigställda 1942 eller senare)			
I samtliga orter	4,8	1,4	6,2

De sålunda funna stegringarna ligger som synes avsevärt under den kompensation för räntehöjningarna, som år 1955 medgavs av Kungl. Maj:t och som gällt under hyresåren 1955—1957, nämligen 7 % för stockholmsområdet och 9 % för övriga delar av landet.

Hyresrådets förslag till generell hyreshöjning. I det förslag, som hyresrådet avgav den 14 juni 1957, beräknades den generella hyreshöjningen för hyresåret 1957—1958 med ledning av de ovan berörda undersökningarna.

Därvid beaktades även den inledningsvis nämnda överenskommelsen mellan Hyresgästernas riksförbund och Sveriges fastighetsägareförbund om beräkning av posten reparation och underhåll på indexmässiga grunder i stället för efter de faktiskt konstaterade reparationskostnaderna enligt senaste omkostnadsundersökningar. I fråga om räntekompensationen föreslog hyresrådet oförändrade procenttillägg (7 och 9 %) under erinran om den motivering, som anfördes i 1955 års förslag. Däri påpekades bl. a., att räntehöjningen drabbade de olika fastigheterna mycket ojämnt och att i sådana fall, där höjningen slog igenom snabbt, en betydande underkompensation skulle bli följden, om man utginge från direkt framräknade siffror. Dessa synpunkter har hyresrådet ansett ha samma tyngd nu som 1955. Därtill kom att genomsnittssiffrorna enligt kapitalkostnadsundersökningen visade stora olikheter de skilda länen emellan. Vidare framhöll hyresrådet, att skillnaden mellan de förut antagna räntekostnadsförändringarna och de nu konstaterade kommer att successivt minskas. Hyresrådet tillade, att i de fall, då fastighetsägaren erhåller större kompensation än deras direkta ränteutgifter föranleder, detta i stort sett torde komma att verka så att dessa fastighetsägare i viss utsträckning erhåller en ökning av avkastningen på det egna kapitalet, som motsvarar den inträdda räntehöjningen, vilket kan te sig motiverat.

Hyresrådet fann viss tvekan råda, om icke skillnaden mellan räntekompensationen för stockholmsområdet (7 %) och övriga orter (9 %) borde ökas. Kapitalkostnadsundersökningen skulle kunna motivera att det förstnämnda procenttalet sänktes något. Då emellertid skillnaderna mellan ortsgrupperna tenderade att avta, ville hyresrådet icke föreslå någon ändring i vad som gällt under de två senaste hyresåren.

Mot hyresrådets beslut angående räntekompensationen anfördes avvikande mening från hyresgästernas representanter. De föreslog för sin del kompensationsbelopp, som anslöt sig till de resultat, som framkommit vid kapitalkostnadsundersökningen. Som bekant följde emellertid Kungl. Maj:t majoritetens förslag vid det beslut om generell hyreshöjning, för vilket inledningsvis en redogörelse lämnats.

Diskontohöjningen i juli 1957. Den i början av juli 1957 inträffade diskontohöjningen med 1 % har föranlett Sveriges fastighetsägareförbund att i en skrivelse till statens hyresråd den 6 augusti hemställa, att hyresrådet måtte efter vederbörliga utredningar så snart som möjligt för Kungl. Maj:t framlägga förslag om ett tillägg till den i juni månad beslutade räntekompensationen. I vad mån detta tillägg skulle medges för hela fastighetsbeståndet eller enbart ta sikte på de hårdast drabbade fastigheterna överlåter förbundet åt hyresrådet att bedöma. Denna framställning har ännu icke föranlett något förslag från hyresrådets sida. Verkan av diskontohöjningen är i mitten av oktober 1957 alltjämt föremål för utredning inom hyresrådet.

Sociala frågor vid 1957 års vårriksdag

I likhet med föregående år lämnas här en redogörelse för viktigare sociala frågor, som behandlats vid årets vårriksdag.

Bostadsfrågor. I proposition nr 100 föreslogs en betydelsefull omläggning av det statliga stödet till bostadsproduktionen. Propositionen grundades i huvudsak på bostadspolitiska utredningens betänkande om riktlinjer för bostadspolitiken (SOU 1956: 40).

Det framhölls i propositionen, att byggnadskostnadsnivån och hyresnivån för nyproducerade lägenheter efter stegringen i samband med Koreakrisen varit relativt stabil. Med hänsyn bl. a. härtill föreslogs att de generella subventionerna i huvudsak skall avvecklas. Dock bör viss subvention i fortsättningen utgå till småhus och som skydd mot en tillfälligt hög räntenivå. Räntan för tertiärlån i flerfamiljshus, för vilka preliminärt lånebeslut meddelats efter den 1 jan. 1956, skall enligt propositionen från den 1 jan. 1958 höjas med 1 %, dvs. till 4 % för den del av lånet som avser bostäder samt till 5 % för den del av lånet som avser andra lokaler än bostäder. Räntan skall vidare vara *obunden* och amorteringstiden sänkas till 30 år mot f. n. i allmänhet 40 år. Särskilda tilläggslån skall även framdeles beviljas för byggnadsföretag vintertid. Dessa lån kommer emellertid att diskonteras omedelbart. Egnahemslåneräntan höjs från 3 % till 4 % och den av staten garanterade räntan på primär- och sekundärlån i flerfamiljshus höjs från den 1 juli 1959 med 0,5 %. Ränteeftergift för en- och flerfamiljshus kommer att utgå med ändrade belopp. Slutligen föreslogs i propositionen en försöksvis bedriven räntesubvention för nybyggnader, som icke finansieras med statliga lån, innebärande en garanterad ränta av 4 % med inteckning inom högst 75 % av belåningsvärdet för flerfamiljshus, och högst 50 % av godtagbart belåningsvärde för småhus.

Beträffande bostadsrabatterna föreslogs en höjning av bostadsbidragen till barnfamiljer i lägre inkomstlägen med bibehållande av föreskrifterna om vissa kvalitetsstandardkrav för ifrågavarande rabatterade lägenheter och bibehållande av nuvarande tidsgräns (1/1 1942) för lägenheternas färdigställande. Familjebostadsbidraget skall utgå med samma belopp, oavsett om familjen bor i ett egethem eller i flerfamiljshus, och liksom hittills utgå såsom *förhöjt, helt* eller *reducerat* bidrag. Beteckningen *bränslebidrag* skall avskaffas, men den tredelade zonindelningen bibehållas. Inkomststrecket för helt och reducerat bidrag till tvåbarnsfamiljer förblir oförändrat, dvs. 6 000 resp. 7 500 kr till statlig inkomstskatt beskattningsbar inkomst, medan inkomststrecket för förhöjt bidrag till tvåbarnsfamiljer höjs från 3 000 till 4 000 kr. För varje barn utöver två t. o. m. det sjätte barnet stiger in-

komststrecket med 1 000 kr. För förhöjt bidrag steg inkomststrecket tidigare endast med 500 kr per barn utöver två. Den övre gränsen för helt bidrag föreslås således bli 10 000 kr (tidigare 12 000), för reducerat bidrag 11 500 (tidigare 13 500) och för förhöjt bidrag 8 000 kr (mot tidigare 5 000 kr). Familjebostadsbidrag, som f. n. endast beviljas till familjer med minst två barn under 16 år, skall framdeles utgå även till familjer och ensamstående med ett barn under förutsättning att den beskattningsbara inkomsten icke överskrider 4 000 kr. Helt bidrag utgår med ett belopp av 150 kr för varje bidragsberättigat barn samt därutöver 330 kr respektive 300 kr och 270 kr per familj, beroende på i vilken del (zon) av landet bostaden är belägen. 270 kr utgår i hela Göta- och Svealand med undantag för Värmland och Dalarna. Förhöjt bidrag motsvarar helt bidrag och därutöver 330 kr respektive 300 kr och 270 kr per familj. Reducerat bidrag utgår med hälften av helt bidrag. För enbarnsfamiljer utgår bidrag endast med 315 kr respektive 300 och 285 kr i de olika zonerna. Något per barn beräknat bidrag utgår således icke här.

Statsutskottet tillstyrkte propositionen, och riksdagen följde utskottet. De nya bestämmelserna rörande familjebostadsbidrag träder i kraft den 1 januari 1958. I samband härmed genomförs dessutom vissa i propositionen föreslagna förenklingar i administrationen av bidragsgivningen.

I propositionen framlades vidare förslag om stöd till ökat kategorihusbyggande för att tillgodose det stora behovet av studentbostäder. Stödet föreslogs utgå i form av tilläggslån till ett belopp av 5 000 kr per rum i kategorihus och 3 000 kr per studentrum i vanliga flerfamiljshus. Statsutskottet förordade i överensstämmelse med bostadsstyrelsens förslag en höjning av tilläggslånesumman till 6 200 kr per rum i kategorihusen. Riksdagen delade ej utskottets uppfattning utan beslöt i överensstämmelse med propositionens förslag.

Arbetstidslagen. Kungl. Maj:t föreslog i proposition nr 80, att riksdagen måtte besluta om sådana ändringar i allmänna arbetstidslagen, lantarbetstidslagen, arbetstidslagen för detaljhandeln och arbetstidslagen för hotell, restauranger och kaféer, att nuvarande maximum för den ordinarie arbetstiden per vecka (eller, i fall då begränsningsperioden är längre än en vecka, i genomsnitt för vecka) nedsätts från 48 till 45 timmar. Övriga bestämmelser om begränsning av den ordinarie arbetstiden, dvs. reglerna om begränsningsperiod (en eller flera veckor) och dygnsmaximum lämnas i huvudsak oförändrade. Beträffande lantarbetstidslagen innebär förslaget viss möjlighet till säsongvariation av den ordinarie arbetstidens längd. Arbetstiden får sålunda utsträckas till 47 timmar för arbetsvecka, under förutsättning att genomsnittet för viss tidrymd, högst 12 månader, stannar vid 45 timmar i veckan.

En principiell nyhet i förslaget är, att reglerna om den ordinarie arbetstidens begränsning blir på visst sätt dispositiva. Det blir sålunda möjligt för arbetsgivare och arbetstagare att i form av kollektivavtal träffa över-

enskommelse om längre veckoarbetstid, längre begränsningsperiod eller högre dygnsmaximum än lagen anger. För giltigheten av sådan kollektivavtalsöverenskommelse krävs att den på arbetstagarsidan slutits eller godkänts av huvudorganisation.

Riksdagen beslöt i enlighet med propositionen, och lagändringarna träder i kraft den 1 januari 1958. Övergången till 45-timmarsvecka sker successivt, så att den ordinarie veckoarbetstiden minskas med en timme från och med den 1 januari 1958, med ytterligare en timme från och med den 1 januari 1959, och med ännu en timme från och med den 1 januari 1960, då 45-timmarsveckan således skall vara genomförd.

Sjukvårdsfrågor. Riksdagen antog de i proposition nr 85 framlagda förslagen om vissa ändringar i lagen den 20/12 1940 om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus, i 1946 års folkpensioneringslag, samt i 1947 års lagar om allmänna barnbidrag och om särskilda barnbidrag. Lagändringarna i fråga föranleddes av i Kungl. Maj:ts proposition nr 84 framlagda förslag till epileptikervårdens ordnande. Genom dem införs en legal skyldighet för landstingen och med dem jämställda städer att svara för vården av epileptiker i den mån ingen annan drar försorg om sådan vård. Därtill berättigas landstingen att på samma sätt som nu gäller för kommunerna tillgodogöra sig folkpensioner samt allmänna och särskilda barnbidrag såsom ersättning för vårdkostnader.

Nykterhetsfrågor. Under femte huvudtiteln i statsverkspropositionen framlades vissa viktiga förslag avseende såväl anstaltsvård som öppen vård av alkoholmissbrukare, vilka förslag riksdagen godkände.

Vad anstaltsvården beträffar skall de statliga vårdanstalterna å Venngarn och Svartsjö byggas ut med 30 respektive 34 platser och erhöll därav föranledda personalförstärkningar. I fråga om de erkända vårdanstalterna beviljade riksdagen anslag till ytterligare utbyggnader, så att hela platsantalet inom nykterhetsvårdens anstaltssystem under loppet av budgetåret 1957/58 beräknas komma att uppgå till 2 000. Mera kostnadskrävande anstaltsprojekt bör även i fortsättningen kunna erhålla statslån, om anordningsbidraget, som nu höjdes till högst 10 000 kr per vårdplats (vid särskilda skäl högst 15 000 kr) skulle visa sig otillräckligt. Enskilda anstalter skall kunna få anordningsbidrag på högst 5 000 kr per vårdplats. Även driftbidragen till erkända och enskilda vårdanstalter för alkoholmissbrukare höjdes.

I fråga om den öppna nykterhetsvården beslöts en höjning från och med 1 juli 1957 av statsbidraget till de kommunala nykterhetsnämnderna från 60 till 75 % av nämndernas kostnader för av dem fullgjorda och författningsenligt ålagda arbetsuppgifter.

I proposition nr 98 föreslogs anordnande av en ny statlig vårdanstalt på Gudhems kungsgård invid Falköping, en provisorisk annexanstalt till Venngarn i Fagersta samt omvandling av Hessleby sanatorium invid Mariannelund till en erkänd vårdanstalt för tuberkulossjuka alkoholmissbrukare. Propositionen antogs utan förändringar. Gudhemsanstalten hade beräknats

fullt utbyggd komma att kosta 5,5 milj. kr. Den skall omfatta 100 vårdplatser med möjlighet till senare utbyggnad till 150 platser.

Statsutskottet tillstyrkte propositionen, och riksdagen beslöt i överensstämmelse med utskottets hemställan. Vidare godkände riksdagen departementschefens uttalande rörande anstaltens chefsfråga med anledning av yrkande från nykterhetsvårdsutredningen att anstaltschefen skulle vara läkare. I detta uttalande antyds möjligheten av att vid bättre tillgång på läkare med psykiatrisk utbildning ta upp chefsfrågan till förnyad prövning. Ett uttalande av statsutskottet om åtgärder i syfte att nedbringa kostnaderna för anstaltens fritidsbyggnad godkändes likaså.

I proposition nr 143 framlades förslag till bland annat skärpt utminuteringskontroll. Avstängningen från inköpsrätt av alkoholmissbrukare och fängare skulle effektiviseras. I övrigt skulle utminuteringskontrollen skärpas genom höjning av ombudsåldern till 21 år, genom upprättande av lokala spärrlistor över avstängda samt genom krav på legitimation stickprovsvis och vid misstanke om att kunden avstängts. Riksdagen godtog förslagen, och de härav betingade författningsändringarna gäller från den 1 juli 1957. Beträffande lagstiftningen angående försäljning av alkoholdrycker kan i övrigt nämnas, att restaurangägare genom ändring av utskänkningsvinstbestämmelserna numera erhåller viss ersättning för merkostnader, som sammanhänger med utskänkningen. Kungl. Maj:ts förslag om införande av en ny typ av starköl (s. k. mellanöl) avslogs av riksdagen.

Förslag till skärpning av rattfyllerilagen (prop. nr 72 och första lagutskottets utl. nr 16) godkändes; den nedre promillegränsen för straffbar alkoholpåverkan vid framförande av motorfordon sänktes därmed — med giltighet från den 1 juli 1957 — från 0,8 till 0,5 promille.

Slutligen kan omnämnas, att riksdagen godkände Kungl. Maj:ts förslag om ökade anslag till statsbidrag åt nykterhetsorganisationerna och de ungdomsfostrande sammanslutningarna för att ge dessa tillfälle att genom ytterligare utbyggnad få till stånd en utökad miljö-profylaktisk verksamhet. Riksdagen godkände också ett uttalande av statsutskottet (utl. nr 8) att förslag till förbättrade statsbidrag till nykterhetsrörelserna förväntades till nästa års riksdag.

Familjepolitik. Riksdagen beslöt i enlighet med ett i proposition nr 12 framlagt förslag om en generell höjning av allmänna barnbidragen från nuvarande 290 kr om året till 400 kr. Den ifrågavarande höjningen skall träda i kraft den 1 januari 1958. Vidare antogs statsverkspropositionens förslag att studerande ungdom mellan 16 och 18 år från 1 jan. 1958 skall få »fortsatt barnbidrag» i form av generella grundstipendier. Dessa skall utgå med 34 kr per månad under den tid undervisning pågår. Undervisningen måste dock omfatta minst fyra månader. Studiehjälpen för ungdom över 18 år förbättras. Sålunda höjs inackorderingsbidraget för denna åldersgrupp från nuvarande 60 kr till 75 kr per månad.

På grundval av utredningar och förslag i frågan från 1954 års familjeut-

redning samt familjeberedningen och allmänna pensionsberedningen föreslogs i propositionen nr 139 en höjning av bidragsförskottens maximibelopp från 600 till 720 kr för barn och år. Kungl. Maj:t framlade i samband härmed förslag till lag om utfyllnad av vissa underhållsbidrag, varigenom vissa kategorier barn, vilkas årliga familjerättsliga underhållsbidrag understiger 720 kr, skall äga att av allmänna medel erhålla vad som brister i nämnda belopp — s. k. utfyllnadsbidrag. På andra lagutskottets hemställan (utl. nr 30) biföll riksdagen propositionen.

Riksdagen biföll även en i Kungl. Maj:ts proposition nr 149 föreslagen generell höjning av familjerättsliga periodiska underhållsbidrag, ett beslut, som motiverades av penningvärdets fall, starka allmänt sociala hänsyn samt önskvärdheten att undvika processer om olika underhållsbidrags storlek. Höjningen skall för bidrag, bestämda genom dom eller avtal före eller under år 1940, utgöra 90 %, för bidrag som fastställts under tiden 1941—1946 55 % samt för bidrag från åren 1947—1950 45 %. Bidrag från år 1951 ökar med 20 % och bidrag som härrör från åren 1952—1954 ökar med 10 %.

I proposition nr 81 hemställde Kungl. Maj:t om riksdagens godkännande för ratifikation av en den 9 juni 1956 undertecknad konvention om social trygghet mellan Sverige och Storbritannien. Denna konvention avser medicinska förmåner och kontantförmåner vid sjukdom, förmåner från ålders-, invalid-, och efterlevandepensioneringen, yrkesskade- och arbetslöshetsförsäkringarna samt moderskapsförmåner, barnbidrag och socialhjälp.

På andra lagutskottets hemställan (utl. nr 13) biföll riksdagen propositionsförslaget. Med utskottsutlåtandet godkände riksdagen även den av departementschefen och utskottet framförda meningen, att när i framtiden liknande överenskommelser med andra länder blir aktuella och överenskommelserna ligger inom ramen för de till Kungl. Maj:t i hithörande lagstiftning lämnade fullmakterna, det icke är erforderligt med riksdagens hörande och godkännande, såvida icke överenskommelserna till sin uppläggning väsentligt avviker från tidigare ratificerade konventioner.

Folkpensioneringslagen. Beträffande folkpensioneringslagen förelåg till riksdagens behandling förslag om ändringar i bestämmelserna för inkomstprövningen inom folkpensioneringen (prop. nr 96).

Enligt folkpensioneringslagens regler om den inkomstprövning, som tillämpas för tilläggspension, änkepension, hustrutillägg och kommunalt bostadstillägg samt för änke- och änklingsbidrag, minskas den inkomstprövade förmånen med en tredjedel av den pensionsberättigades årsinkomst i vad denna överstiger 750 kr för gift och 1 000 kr för annan pensionsberättigad, samt med två tredjedelar av årsinkomsten i vad den överstiger 1 050 kr för gift och 1 400 kr för annan pensionsberättigad. För innehavare av förmögenhet inträder s. k. skärpning av förmögenhetsavkastning, i det att denna ökas med 10 % av det belopp varmed förmögenheten överstiger för gift 7 500 kr och för annan pensionsberättigad 10 000 kr. För envar av makar anses inkomsten utgöra hälften av makarnas sammanlagda inkomst och förmögenheten hälften av deras sammanlagda förmögenhet.

I propositionen föreslogs en höjning av de skärpningsfria beloppen från 7 500 kr till 15 000 kr för gift pensionsberättigad och från 10 000 kr till 20 000 kr för annan pensionsberättigad, varjämte skärpningsprocenten skulle ökas från 10 till 20 %.

I anledning av propositionen väcktes ett antal motioner, i vilka bl. a. yrkades, att skärpningsprocenten skulle bibehållas vid 10 %.

Utskottet avstyrkte motionerna och förordade riksdagens bifall till propositionen, vilket även blev riksdagens beslut.

Pensionsfrågan. Allmänna pensionsberedningen avgav i sitt betänkande (SOU 1957: 7) den 6 februari i år ett enhälligt förslag om en successiv förbättring av folkpensionerna fram till år 1968 från nuvarande 2 200 kr om året till 3 600 kr och för två pensionsberättigade makar från nuvarande 3 500 kr till 5 400 kr. Inom beredningen rådde enighet om att folkpensioneringen bör kompletteras med tilläggspensioner. Beträffande karaktären och formen av tilläggspensioneringen hade man emellertid olika meningar.

Pensionsberedningens majoritet förordade en författningsreglerad påbyggnad av bottenpensioneringen. Alla löntagare skall enligt förslaget omfattas av en obligatorisk tilläggspensionering, som anordnas inom folkpensioneringens ram. Beräkningen av tilläggspensionen skall bygga på den försäkrades medellön för de 15 bästa åren. Tilläggspensionen föreslås utgå med 50 % av medellönen i vad denna överstiger 3 000 kr. Om tilläggspensionen jämte bottenpensionen enligt denna regel inte skulle uppgå till 65 % av medellönen, skall tilläggspensionen utfyllas så att den totala pensionen blir 65 % av medellönen. Samma automatiska indexreglering, som gäller för bottenpensioneringen, skall tillämpas. Detta föreslås ske på så sätt att pensionerna liksom inkomstgränserna för tilläggspension sätts i relation till ett indexreglerat basbelopp. Då basbeloppet förutsätts följa konsumentprisindex, blir pensioner och inkomstgränser värdebeständiga. Finansieringen av den förordade tilläggspensioneringen föreslås bygga på fördelningssystemets princip. Det förutsätts emellertid att en avsevärd fondering skall komma till stånd. Möjlighet skall öppnas att i betydande utsträckning låna ut fondens medel till näringslivet. Avgifterna för den obligatoriska pensioneringen skall i sin helhet erläggas av arbetsgivarna. Som ett komplement till den obligatoriska tilläggsförsäkringen skisseras en frivillig tilläggspensionering. Denna bör utformas så att förvärvsarbetande, som inte blir berättigade till obligatorisk tilläggspension eller blir berättigade till sådan med allenast mindre belopp, får möjlighet att tillförsäkra sig viss pension, som i likhet med pensionen i övrigt bör vara värdebeständig.

Majoritetsförslaget motsvarar förslag nr 1 vid höstens folkomröstning.

Tre av pensionsberedningens ledamöter förordade ett system för frivillig påbyggnad av folkpensioneringen huvudsakligen genom kollektivavtal eller andra kollektiva anslutningsplaner. Genom medverkan av de stora arbetsmarknadsparterna m. fl. bör upprättas en eller eventuellt flera försäkringsinrättningar, i vilka kollektivt eller enskilt tecknade pensionsförsäkringar

kan erhållas. I den kollektiva försäkringen skall arbetsgivarna inbetala hela försäkringspremien för sina anställda. Pensionen fingraderas inte utan utformas efter ett system med pensionsklasser. En avsevärd fondering beräknas ske inom systemet. I fråga om fondmedlens placering understryks önskvärdheten av att kapitalmarknaden tillförs värdebeständiga obligationer. Sparmedlen inom pensioneringen bör i skälig utsträckning komma produktionen tillgodo genom att premierna till väsentlig del reinvesteras i företagen. Värdesäkringen av intjänad pensionsrätt och utgående pensioner åstadkoms genom att premierna skall följa levnadskostnaderna, att fondmedel utlånas mot värdefasta skuldbevis samt att friare fondplaceringsregler tillämpas i övrigt. Inom det förordade pensioneringssystemet bör möjlighet öppnas för försäkringsinrättningar att meddela individuella pensionsförsäkringar för dem som inte har tillfälle till ett kollektivt uppträdande. Pensioneringssystemets start tänks ske sålunda, att arbetsmarknadens topporganisationer träffar ett ramavtal, vari de åtar sig att verka för försäkringens genomförande.

Detta förslag motsvarar förslag nr 3 vid folkomröstningen.

Förslag nr 2 slutligen baserar sig på ett särskilt yttrande av en av pensionsberedningens ledamöter, vari förordas att folkpensioneringen kompletteras enbart med en frivillig tilläggspensionering anordnad genom statens försorg. Denna frivilliga försäkring bör stå öppen för alla. Möjlighet bör föreligga att individuellt eller kollektivt försäkra sig för en viss tilläggspension. Pensionen bör vara värdebeständig på samma sätt som folkpensionen, och staten bör garantera värdebeständigheten. Med hänsyn härtill bör f. n. en högre tilläggspension än 3 000 kr inte ifrågakomma.

I proposition nr 177 framlades förslag om rådgivande folkomröstning i pensionsfrågan samt om anslag till upplysningsverksamhet i samband med denna. Ansvaret för den statliga upplysningsverksamheten föreslogs åvila en av Kungl. Maj:t utsedd nämnd, bestående av sju personer (folkomröstningsnämnden). Till denna föreslogs utgå 1 milj. kr, medan till var och en av de tre meningsriktningarna 2 milj. kr borde ställas till förfogande. Administrationen av folkomröstningen beräknades kräva ett anslag av 1 milj. kr.

Andra lagutskottet (utl. nr 36) tillstyrkte folkomröstningsförfarandet i den i propositionen förordade utformningen. Vad angår formuleringen av ingressen på folkomröstningens röstsedlar — dvs. beskrivningen av den grundpensionering varom de tre meningsriktningarna var eniga — förelåg i ett par motioner från propositionen avvikande förslag till lydelse (II: 674 och II: 675). I anledning härav förordade utskottet en formulering av ingressen med angivande av de folkpensionsbelopp, som skall utgöra grundpensionen.

I två likalydande motioner (I: 533; II: 674) framställdes yrkande om annan formulering vad angår förslag nr 3. Majoriteten av utskottet yrkade emellertid avslag på det i motionerna framförda ändringsförslaget.

Med anledning av propositionens förslag om upplysningsverksamhet yrkades i motionerna I: 533 och II: 674 om ökat antal ledamöter i samt viss

sammansättning av folkomröstningsnämnden, samt avslag på förslaget om anslag till de tre meningsriktningarna.

Statsutskottet (utl. nr 130), som i riksdagen behandlade denna del av folkomröstningsfrågan, tillstyrkte motionerna vad angår folkomröstningsnämndens sammansättning. I övrigt yrkade majoriteten av utskottet bifall till propositionens förslag.

Riksdagens beslut följde såväl statsutskottets som andra lagutskottets majoritet. I skrivelse till Kungl. Maj:t hemställdes, att den likalydande ingressen på röstsedlarna måtte formuleras sålunda:

Avsikten är att successivt höja folkpensionerna, enligt pensionsberedningens enhälliga förslag så att de år 1968 uppgår till 5 400 kr för två pensionsberättigade makar och 3 600 kr för ensamstående. Avsikten är vidare att bygga på dem med särskilda tilläggspensioner. Tre olika förslag har lagts fram om utformningen av sådana tilläggspensioner.

På linje 1:s röstsedlar skulle texten därefter lyda:

Jag röstar för

Förslag nr 1

Detta förslag innebär

Löntagare får lagfäst rätt till tilläggspensioner, som avpassas efter tidigare lön och behåller sitt värde.

Andra förvärvsarbetande — företagare m. fl. — får möjlighet att till begränsat belopp frivilligt försäkra sig för tilläggspensioner, som med garanti av staten behåller sitt värde.

På röstsedlarna för linje 2 skulle följa texten:

Jag röstar för

Förslag nr 2

Detta förslag innebär

Löntagare, företagare och andra får möjlighet att till begränsat belopp frivilligt försäkra sig för tilläggspensioner, som med garanti av staten behåller sitt värde.

På linje 3:s röstsedlar slutligen skulle texten efter ingressen lyda:

Jag röstar för

Förslag nr 3

Detta förslag innebär

Löntagare, företagare och andra får frivilligt försäkra sig för tilläggspensioner, och i gällande lagstiftning genomföres ändringar, som underlättar att tilläggspensionerna utan garanti av staten behåller sitt värde. Anslutningen till tilläggspensioneringen kan ske genom kollektivavtal eller genom andra överenskommelser, enskilt eller gruppvis.

Vid omröstningen skulle dessutom tillhandahållas blanka röstsedlar.

Meddelanden

Dansk Socialpolitisk Forenings 31:a nordiska möte. Dansk Socialpolitisk Forening höll sitt 31:a nordiska möte på Hindsgavl den 4—9 augusti. Årets överläggningar var samlade under rubriken *Arbetsmarknaden och den tekniska utvecklingen,* och mötesdeltagarna bestod huvudsakligen av funktionärer och experter från arbetsmarknadsorganisationer och myndigheter i Danmark, Norge och Sverige. I koncentrat återges här några av de uttalanden i vilka tre av mötets arbetsgrupper sammanfattade sin syn på respektive överläggningsämnen.

Arbetsgrupp I, *Den tekniska utvecklingen och arbetsmarknaden* (ordförande generaldirektör Bertil Olsson, Sverige) konstaterade, att det är en allmänt vedertagen uppfattning att den tekniska utvecklingen numera fortskrider i ett stegrat tempo. Detta sker bl. a. genom vad vi brukar beteckna som automation. Det är i allmänhet föga givande att som så ofta görs betrakta de arbetsmarknadsproblem, som kan bli följd av den tekniska utvecklingen, som långsiktiga strukturfrågor. I själva verket torde de framför allt bli av konjunkturell karaktär.

Automatiseringen har ur arbetsmarknadspolitisk synpunkt två sidor. Den innebär ej endast inbesparande av arbetskraft utan även ökad efterfrågan på arbetskraft genom tillverkning av automatiskt maskineri inom kapitalvareindustrin.

En fullständig lösning av ifrågavarande arbetsmarknadsproblem förutsätter en ekonomisk politik, som leder till full sysselsättning. Arbetsmarknadspolitiken kan då koncentreras på uppgiften att i möjligaste mån leda arbetskraften dit den passar bäst ur den enskildes respektive företagets och samhällets synpunkt. Man måste emellertid betona önskvärdheten av en sådan arbetsmarknadspolitisk beredskap, att arbetsskapande åtgärder snabbt kan sättas in om och när full sysselsättning inte kan upprätthållas.

Den arbetsmarknadspolitiska beredskapsarsenalen måste innehålla flera »harmoniseringsmedel» på i huvudsak följande områden: a) förbättrade möjligheter att avläsa nuläget b) förbättrade prognosmöjligheter c) intern personalpolitik d) yrkesvägledning e) utbildning f) arbetsförmedling g) omflyttning h) omskolning i) lokaliseringspolitik.

Beträffande punkterna a och b underströk arbetsgruppen behovet av förbättrad koordinering av statistiska och andra uppgifter mellan alla offentliga och enskilda intresserade instanser.

En intensifierad personalpolitik för att lösa arbetsmarknadsproblem som uppkommer i samband med den tekniska utvecklingen måste i första hand omfatta varsel — så tidigt som möjligt — såväl till personalorganisationerna som arbetsmarknadsmyndigheterna om tänkta åtgärder inom företagen med avseende på arbetskraften. Omflyttning och omskolning bör i första hand vidtas inom företaget.

Yrkesvägledningens och utbildningens resurser måste ökas under nära samarbete mellan arbetsmarknads- och skolmyndigheter, och yrkesvägledningen bör i största möjliga utsträckning kombineras med praktik inom näringslivet.

En ökad såväl geografisk som yrkesmässig rörlighet hos arbetskraften är nödvändig för att de med den tekniska utvecklingen uppkommande arbetsmarknadsproblemen skall kunna lösas. Arbetsförmedlingarna måste utrustas ej endast med tillräckliga personalresurser för sina traditionella förmedlingsuppgifter, utan bör även få ökade ekonomiska medel för att kunna stimulera till en ökad rörlighet. Dylika medel måste bl. a. omfatta resebidrag till den nya arbetsplatsen, täckning av merkostnaden som uppstår för den flyttande och hans familj, hjälp till ordnande av bostad samt, om så erfordras, omskolning.

Ett komplement till en ökad rörlighet är en rationell lokaliseringspolitik. De positiva incitamenten — lån, kreditgaranti, ordnande av kommunikationer m. m. — ansåg arbetsgruppen vara mer effektiva än

de negativa, hindrande, som tillstånd och licenser.

Den tekniska utvecklingen inom kontorsvärlden bör ägnas särskild uppmärksamhet, då den kan förmodas i enskilda fall förlöpa mer dramatiskt än på andra håll.

Slutligen framhölls, att intresset att effektivt utnyttja den dyrbara tekniska utrustningen kan väntas medföra en tendens till ökat skiftarbete.

Arbetsgrupp II, *Utbildningen av teknisk arbetskraft* (ordförande statskonsulent Henning Friis, Danmark) inledde sitt arbete med en rapport från den svenska tekniska skolutredningen. I likhet med den danska teknikerutredningen har denna sökt lösa problemet med att skaffa fram tillräckligt antal tekniker på så sätt, att det skall bli möjligt att få teknisk utbildning ända upp till civilingenjörsstadiet såväl via teoretisk som via praktisk utbildning, påbörjad direkt efter folkskolan.

Beträffande yrkesvägledningens roll påpekades, att den i högre grad än som nu är fallet bör ha kontakt med de organisatoriska och fackliga förhållandena på arbetsmarknaden. Beträffande utbildningen i stort enades man om, att det inte finns tid eller ekonomiska möjligheter till allroundutbildning. Utbildningen måste finna fastare former också *inom* de skilda yrkeskategorierna, där den naturligtvis — i likhet med maskinanskaffningen — bör ingå som en produktionskostnad istället för att betraktas som ett nödvändigt ont. Grundutbildningen för blivande tekniker bör ej endast omfatta naturvetenskapliga och teknologiska utan även mer socialt orienterande ämnen.

Det för all teknisk utbildning avgörande spörsmålet om hur man skall skaffa fram kvalificerade lärare och instruktörer måste snabbt och radikalt lösas, fastslog arbetsgruppen till slut. Härvidlag kan t. ex. övervägas inrättandet av seminarier med kortare eller längre pedagogisk utbildning för blivande tekniska lärare.

Arbetsgrupp III, *Lönepolitiken och den ekonomiska utvecklingen* (ordförande direktör Arne Lund och sekreterare Henrik Heie, Danmark) fann att det inte är möjligt att noggrant dirigera den totala eller genomsnittliga löneutvecklingen efter produktivitetsstatistik, »välfärdstal» (ett uttryck som syftar på vissa danska beräkningar av konsumtionsutrymmet) el. dyl. Det är tvärtom oundvikligt, att utvecklingen i hög grad bestäms av ekonomiska och psykologiska faktorer på arbetsmarknaden. När man vill påverka löneutvecklingen måste man därför använda sig av indirekta metoder. Man kan genom finans- och penningpolitiska åtgärder påverka de nämnda ekonomiska och psykologiska faktorerna i den omfattning, som den allmänna ekonomiska situationen kräver, t. ex. på grund av underskott i bytesbalansen, stark löneglidning och andra uttryck för inflationstendenser.

Arbetsgruppen konstaterade att en ökad kapitalbildning är önskvärd, men att den inte i ett samhälle med full sysselsättning kan baseras på en ökning av den del av nationalinkomsten, som tillfaller företagen i form av nettovinst. En sådan vinstökning skulle omöjliggöra den önskade lugna takten i löneutvecklingen. Ökningen av kapitalbildningen måste därför ske på annat sätt, t. ex. genom överbalansering av statsbudgeten, genom pensions- eller andra försäkringsfonder på basis av lagstiftning eller kollektivavtal samt genom stimulans till enskilt sparande.

Den fulla sysselsättningen kan inte i längden baseras på en inflatorisk efterfrågan. En konjunkturdämpning måste emellertid — för att inte medföra arbetslöshet — kombineras med en starkt intensifierad arbetsmarknadspolitik. Denna måste stimulera till frivillig omflyttning och anpassning av såväl arbetskraft som kapital i effektivitetsfrämjande riktning.

Slutligen fastslogs, att ett väsentligt villkor för en lugn löneutveckling är att relationerna mellan de olika löntagargrupperna blir sådana, att de inte framprovocerar inflatoriska lönekrav. Man kan följaktligen endast i begränsad omfattning använda sig av förändringar i lönerelationerna för att nå fram till den nämnda omflyttningen och anpassningen av arbetskraften. Också av detta skäl måste arbetsmarknadspolitiken intensifieras.

Socialstyrelsens utlåtande över SAF:s och LO:s förslag om inrättande av arbetsmarknadsattachébefattningar. Genom remiss den 8 juni 1957 anmodades socialstyrelsen avge

utlåtande över en av Svenska arbetsgivareföreningen och Landsorganisationen i Sverige ingiven framställning angående inrättande av arbetsmarknadsattachébefattningar i vissa länder. I styrelsens utlåtande påpekas att så kallade socialattachébefattningar inrättades i London, Paris och Berlin genom beslut vid 1919 års lagtima riksdag. Institutionen ansågs emellertid med tiden mindre behövlig i den mån det förmedlande upplysningsarbete utvecklades, som Internationella arbetsbyrån utförde. Med hänsyn bland annat härtill avskaffades den sista socialattachébefattningen den 1 juli 1933, vilken då sedan ett antal år varit knuten till Genève.

Socialattachéerna hade till uppgift att bevaka inte bara arbetsmarknadsfrågor utan också sociala frågor i övrigt inom respektive länder.

Socialstyrelsen finner liksom SAF och LO önskvärt att i de föreslagna fyra länderna — USA, Frankrike, Storbritannien och Västtyskland — ökade möjligheter skapas att följa förhållandena inom arbetslivet och därmed sammanhängande lagstiftningsfrågor. Styrelsen anser i likhet med organisationerna, att detta syfte lämpligen kan tillgodoses genom tillsättande av arbetsmarknadsattachébefattningar, sorterande under respektive beskickningschefer.

Vad rekryteringen av befattningarna beträffar har organisationerna förutsatt att denna skall ske bland personer, som är väl förtrogna med de svenska arbetsmarknadsorganisationernas arbetssätt och förhållanden i övrigt. Man har framhållit att det är ett intresse att de svenska organisationerna förses med internationellt erfarna personer och föreslagit att för rekryteringen inrättas en särskild prövningsnämnd, som skall avge förslag vid tillsättande av arbetsmarknadsattachébefattningar. I denna nämnd skulle ingå representanter för utrikesdepartementet, socialdepartementet, LO och SAF samt eventuellt TCO. Nämnden skulle även ha att övervaka och följa attachéernas verksamhet.

Socialstyrelsen finner det uppenbart att arbetsmarknadsattachéerna måste vara väl insatta i organisationernas förhållanden och äga deras förtroende. Styrelsen är emellertid ej övertygad om lämpligheten av att inrätta en särskild nämnd med uppgift att avge förslag vid tillsättande av ifrågavarande befattningar och att övervaka och följa attachéernas verksamhet. Systemet med författningsenligt stadgad rätt för organisationer att avge förslag vid tillsättning av statliga befattningshavare och att övervaka dessas verksamhet är också främmande för svensk administration. Socialstyrelsen kan därför icke ansluta sig till förslaget i denna del.

Det kan förutsättas att regeringen har möjlighet att på andra vägar göra sig informerad om organisationernas önskemål. Övervakningen och ledningen av attachéernas verksamhet syns böra vara förlagd till departementen liksom även ansvaret för kontakterna med hemlandet. I sistnämnda avseende kan styrelsen ansluta sig till vad som i framställningen anförts rörande en kontaktman i socialdepartementet.

Befolkningstillväxten i Kina. Den snabba folkökningen och de problem den medför är för närvarande föremål för diskussion i Kina. Socialpolitiska skäl, dvs. omtanke om barnens och mödrarnas hälsa, familjens ekonomi och barnens utbildning, rapporteras tidigare ha varit den enda drivkraften bakom förordandet av barnbegränsning. Nu framförs därjämte nationalekonomiska motiveringar för en minskning av befolkningsökningen. Sociologen *Wu Ching-ch'ao* beräknar att folkökningen uppgår till 2 % per år. I en artikel i tidskriften Hsin Chien She (nr 3, mars 1957) redovisar han sitt material och ställer det i relation till den beräknade produktionsutvecklingen. Hans slutsats blir att födelsetalet bör nedbringas från nuvarande 37 till 17 promille. Den tidigare förhärskande uppfattningen, att Kina kan absorbera en betydande folkökning, bestrids även av nationalekonomen *Ma Yin-ch'u*, som anger befolkningstillväxten till över 3 % per år. Han förordar spridande av preventivmedel, höjning av äktenskapsåldern samt premierande av tvåbarnsfamiljer. Fler röster höjs för att befruktningshindrande medel skall ställas till befolkningens förfogande. Kinesiska hälsovårdsministeriet rapporteras ha vidtagit åtgärder för organiserandet av sexuell upplysningsverksamhet i landet.

PERIODISKA ÖVERSIKTER

Register

	Senast i nr
Allmänt:	
Arvsfonden, allmänna, för varje budgetår	7, 1956
Statliga socialutgifter, årligen	2, 1957
Sociala frågor vid årets riksdag	detta nr
Socialutgifterna i Sverige, årligen	6, 1957
Utlänningar i Sverige, varje kvartal	9, 1957
Arbetsmarknaden:	
Frånvarofrekvens vid vissa industriföretag, i regel två gånger per år	4, 1957
Kollektivavtal	1, 1956
Sysselsättning och arbetslöshet, månatligen	
Sysselsättning och löner inom industrin, varje kvartal	9, 1957
Bostäder:	
Bostadsbyggandet i Sverige, årligen	8, 1957
Byggnadsverksamheten i städer och köpingar, varje kvartal	9, 1957
Nykterhetsvård:	
Alkoholistanstalt, intagna på, årligen	11, 1956
Nykterhetsnämndernas verksamhet, årligen	2, 1957
Nykterhetsvårdsklientelets sammansättning, årligen	4, 1957
Priser, konsumtion:	
Detaljhandelsomsättning, varje kvartal	9, 1957
Detaljprisutvecklingen i Sverige och utlandet, årligen	detta nr
Konsumentprisindex, månatligen	
Socialvård:	
Barnbidrag, allmänna, årligen	2, 1957
Barnavård, samhällets, årligen	3, 1956
Fattigvården, årligen	3, 1957
Fattigvård och barnavård till utlänningar, årligen	3, 1956
Mödrahjälpen, årligen	7, 1957
Social hemhjälp, årligen	7, 1957
Ungdomsvårdsskolornas elever, årligen	5, 1957
Ålderdomshemmen:	
antal platser, vårdtagare m. m.	3, 1956
kostnader och finansiering	3, 1956
statsbidrag	7, 1957

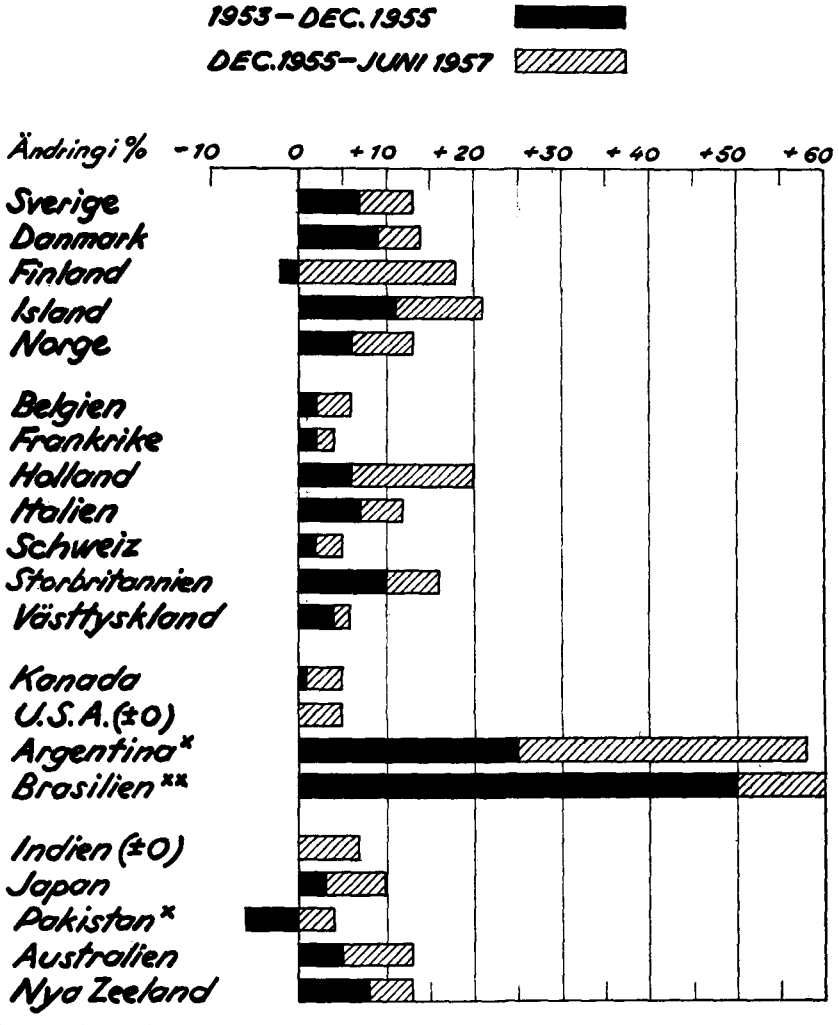
Konsumentprisernas utveckling i Sverige och utlandet

I anslutning till de månatliga redogörelserna i denna tidskrift för detaljprisernas utveckling i Sverige återges här motsvarande beräkningar från vissa främmande länder. Såsom mått på prisnivåns förändringar anges i tabellen de olika ländernas officiella indextal för konsumentpriserna, hämtade ur den av Internationella arbetsbyrån i Genève utgivna tidskriften International Labour Review. Indextalen kan endast tjäna som grund för en ungefärlig jämförelse, enär tillvägagångssättet vid indexberäkningarna varierar högst betydligt i olika länder.

I diagrammet ges en översikt av de sammanlagda prisförändringarna i ett urval av länder sedan 1953 fram till juni 1957. I några fall är junitalen ännu ej tillgängliga.

B. D.

KONSUMENTPRISERNAS FÖRÄNDRINGAR I OLIKA LÄNDER

* För dessa länder anges den procentuella förändringen endast t.o.m. maj 1957.

** För Brasilien är den procentuella förändringen dec. 1955 – maj 1957 37 %. Indextalet för maj 1957 var 205.

Konsumentprisindex 1953—augusti 1957 (1953 = 100)[1]

	År 1953	År 1954	År 1955	År 1956	Juni 1956	Dec. 1956	Juni 1957	Juli 1957	Aug. 1957
Europa									
Sverige	100	101	104	109	109	111	113	114	113
Danmark	100	101	107	113	111	114	114	..	..
Finland	100	100	97	108	107	114	118	120	121
Island	100	101	105	116	116	118	121	..	..
Norge	100	104	105	109	111	110	113	112	112
Belgien	100	101	101	104	104	105	106	107	107
Frankrike	100	100	101	103	102	103	104	104	..
Holland	100	104	106	108	109	110	114	115	..
Italien	100	103	106	111	111	112	112	113	..
Schweiz	100	101	102	103	103	104	105	105	106
Spanien	100	101	105	111	111	116	[2] 121	..	..
Storbritannien	100	102	106	112	112	113	116	117	..
Västtyskland	100	100	102	105	105	106	106	107	107
Österrike	100	103	105	108	108	111	112	113	113
Turkiet	100	110	119	136	138	139	[3] 146	..	..
Amerika									
Canada	100	101	101	102	102	104	105	106	106
USA	100	100	100	102	102	103	105	106	..
Argentina	100	104	117	132	136	145	164	..	..
Brasilien	100	118	142	173	169	190	[2] 205	..	..
Columbia	100	109	109	116	118	118	134	136	..
Mexico	100	105	122	128	126	126	134	..	..
Peru	100	105	110	116	116	119	125	..	..
Afrika									
Egypten	100	96	96	98	97	100	[3] 102	..	..
Sydafrikanska Un.	100	102	105	107	107	108	109	110	..
Asien									
Indien, Delhi	100	98	93	103	101	108	107	108	108
Indonesien	100	106	141	161	154	157	[2] 159	..	..
Iran	100	118	122	130	130	134	137	137	138
Japan	100	106	105	106	106	107	110	..	..
Pakistan, Karachi	100	98	94	97	96	98	105	..	..
Australien	100	101	104	110	109	112	113	..	..
Nya Zeeland	100	105	107	111	111	112	113	..	..

[1] I tabellen återges de senaste (och vissa fall för tidigare månader reviderade) uppgifter, som fanns tillgängliga vid tidpunkten för pressläggningen. Diagrammet på föregående sida, som måst utföras vid en något tidigare tidpunkt, överensstämmer därför inte helt med tabellen.

[2] Avser maj 1957.

[3] Avser april 1957.

Sysselsättning och arbetslöshet

Tab. 1. Sysselsättning inom industrin i augusti 1957 jämfört med juli 1957
(Jämförelserna avser endast företag som lämnat uppgifter vid båda rapporttillfällena)

Bransch	Antal redovisade företag	Antal i augusti 1957 redovisade arbetare (exkl. permitterade)[2]			Indextal för augusti 1957 (juli 1957 = 100)[1]				Antal arbetare (%), frånvarande av personliga skäl[4]
					Antal anst. arbetare (exkl. permitterade)[2]			Antal i arbete varande arb.[3]	
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		
Gruvindustri	60	11 159	186	11 345	99,2	..	99,2	156,2	16,7
Malmgruvor	53	10 631	186	10 817	99,3	..	99,2	154,5	16,9
Kolgruvor	7	528	—	528	98,0	—	98,0	198,3	11,4
Metall- o. verkstadsindustri	2 403	213 094	15 844	228 938	100,1	100,9	100,2	303,7	8,5
Järn-, stål- o. kopparverk	55	36 362	1 293	37 655	98,4	98,4	98,4	156,4	10,3
Järn- o. stålmanufaktur	452	21 305	2 520	23 825	100,7	100,8	100,7	340,8	6,7
Mekaniska verkstäder	888	90 997	3 816	94 813	100,1	99,5	100,1	470,9	7,7
Reparationsverkstäder	451	10 128	29	10 157	99,7	..	99,7	173,0	8,8
Skeppsvarv	66	24 756	2	24 758	101,5	..	101,5	218,3	10,9
Elektroteknisk industri	192	20 008	6 130	26 138	101,3	101,7	101,4	568,3	8,8
Annan metallindustri	299	9 538	2 054	11 592	99,8	102,6	100,3	414,6	7,2
Jord- o. stenindustri	602	23 445	2 564	26 009	98,8	98,4	98,8	197,1	7,9
Torvindustri	40	651	44	695	83,8	..	81,3	87,5	7,2
Stenindustri	108	2 846	5	2 851	96,6	..	96,7	210,9	7,9
Kalk- o. kritbruk	32	1 242	25	1 267	98,7	..	98,8	130,3	10,4
Cementfabriker	7	1 729	26	1 755	97,6	..	97,3	113,7	13,7
Cementvarufabriker	140	3 455	55	3 510	102,4	..	102,3	207,4	6,3
Tegelbruk	134	4 973	123	5 096	96,8	..	96,9	188,3	6,5
Porslins-, kakel-o. lerg.-ind.	23	3 584	1 702	5 286	99,4	98,9	99,2	363,1	7,8
Glasindustri	58	3 609	549	4 158	103,3	103,2	103,3	194,6	8,1
Annan jord- o. stenindustri	60	1 356	35	1 391	99,6	..	99,2	235,2	7,7
Träindustri	1 242	35 560	1 140	36 700	98,8	96,5	98,7	209,8	6,2
Sågverk o. hyvlerier	442	16 947	332	17 279	97,5	90,2	97,3	176,8	7,1
Lådfabriker	33	673	29	702	102,0	..	101,9	162,3	6,8
Fanér- o. plywoodfabriker	11	711	40	751	98,5	..	98,2	225,8	4,4
Byggnadssnickerifabriker	246	6 808	116	6 924	99,3	..	99,4	234,4	4,8
Möbelfabriker	310	6 234	233	6 467	101,7	91,0	101,3	249,4	6,2
Svarveri- o. skidfabriker	107	2 562	143	2 705	99,3	..	99,4	371,8	5,0
Annan trävaruindustri	93	1 625	247	1 872	97,8	103,3	98,5	265,0	4,6
Massa- o. pappersindustri	237	36 899	4 343	41 242	98,2	100,8	98,4	155,0	11,8
Massafabriker	58	15 757	291	16 048	97,3	102,5	97,4	127,2	13,7
Pappersbruk o. pappfabr.	61	17 739	2 561	20 300	98,4	101,6	98,8	159,6	11,6
Wallboardfabriker	5	853	28	881	103,9	..	103,9	211,9	7,4
Papp- o. pappersvaruind.	113	2 550	1 463	4 013	99,7	99,0	99,5	397,1	6,0
Grafisk industri	474	16 019	3 528	19 547	99,8	100,3	99,9	179,4	12,1
Bokbinderier	61	1 311	1 452	2 763	98,9	102,3	100,7	240,3	7,6
Bok- o. accidenstryckerier	231	6 267	1 234	7 501	100,1	100,4	100,1	244,2	10,3
Tidningstryckerier	115	6 473	565	7 038	99,7	97,2	99,5	118,5	16,6
Annan grafisk industri	67	1 968	277	2 245	99,9	96,2	99,5	251,8	9,7
Livsmedelsindustri	690	20 296	9 155	29 451	97,1	100,8	98,2	126,8	11,9
Kvarnar	32	913	162	1 075	99,2	..	97,5	127,4	12,2
Bageriindustri	219	4 114	1 962	6 076	96,7	92,1	95,1	113,9	13,3
Sockerindustri	17	2 049	318	2 367	100,8	95,8	100,1	149,2	10,7
Choklad- o. konfektind.	56	1 321	2 373	3 694	96,6	105,9	102,4	294,4	8,7
Mejeriindustri	77	3 375	461	3 836	95,9	91,7	95,4	100,9	13,0
Slakterier o. charkuterier	169	5 985	1 491	7 476	98,3	100,3	98,7	110,5	13,7
Fiskkonservfabriker	37	456	922	1 378	93,3	106,0	101,4	262,4	10,9
Fruktkonservindustri	17	616	1 045	1 661	76,5	116,0	97,4	99,5	6,4
Margarinindustri	8	324	80	404	96,1	..	94,8	99,1	15,6
Annan livsmedelsindustri	58	1 143	341	1 484	105,3	98,8	103,8	133,0	10,3

[1] Indextal har ej beräknats för grupper om mindre än 200 arbetare. — [2] I arbete eller frånvarande av personliga skäl (jfr Soc. Medd. 1957: 1, s. 34). — [3] Vid studiet av indextalen bör beaktas, att semester i stor utsträckning uttagits under juli månad. — [4] Sjukdom, semester o. dyl.

TAB. 1 (forts.). SYSSELSÄTTNING INOM INDUSTRIN I AUGUSTI 1957

Bransch	Antal redovisade företag	Antal i augusti 1957 redovisade arbetare (exkl. permitterade)			Indextal för augusti 1957 (juli 1957 = 100)				Antal arbetare (%), frånvarande av personliga skäl
					Antal anst. arbetare (exkl. permitterade)			Antal i arbete varande arbetare	
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		
Dryckesvaru- o. tobaksind. .	148	4 947	1 848	6 795	93,5	97,6	94,6	117,9	14,5
Dryckesvaruindustri . . .	139	4 545	845	5 390	93,0	92,0	92,9	100,0	15,7
Tobaksfabriker	9	402	1 003	1 405	99,0	102,9	101,7	329,7	9,9
Textil- o. beklädnadsind. .	867	22 871	40 967	63 838	98,8	101,4	100,4	439,6	7,0
Ylleindustri	67	3 116	3 107	6 223	101,2	100,3	100,7	335,4	7,0
Bomullsindustri	60	6 328	5 289	11 617	96,3	102,1	98,8	671,3	7,1
Linne- o. juteindustri . .	10	858	1 084	1 942	99,7	99,3	99,4	2 220,5	10,8
Trikåfabriker	132	1 667	5 189	6 856	100,3	99,9	100,0	951,4	6,9
Sömnadsindustri . . .	388	5 559	21 636	27 195	101,3	101,9	101,8	428,3	6,6
Hatt- o. mössfabriker . .	37	290	935	1 225	99,7	104,4	103,2	247,6	6,2
Annan textil- o. beklädn.ind.	173	5 053	3 727	8 780	97,4	100,0	98,5	268,5	7,8
Läder-, hår- o. gummivaruind.	322	11 151	6 034	17 185	99,3	101,1	99,9	278,2	6,3
Garverier	27	2 071	226	2 297	98,0	100,4	98,2	214,8	9,6
Päls- o. skinnvarufabr. .	73	896	758	1 654	101,6	101,6	101,6	808,2	4,7
Skoindustri	114	3 381	2 558	5 939	100,7	102,4	101,4	603,3	4,6
Andra lädervarufabriker .	42	704	595	1 299	99,7	100,2	99,9	445,9	7,3
Gummivarufabriker . . .	14	3 389	1 683	5 072	98,2	98,5	98,3	150,8	7,2
Annan läder-, hår- o. gummiv.-industri	52	710	214	924	99,7	108,6	101,7	304,9	6,0
Kemisk o. kemisk-tekn. ind.	278	14 616	3 435	18 051	99,5	100,5	99,7	209,4	10,4
Rent kemisk industri . .	22	4 589	114	4 703	99,2	..	99,5	138,6	12,6
Färg-, olje- o. parfymfabr.	94	3 563	935	4 498	99,8	104,6	100,7	193,7	10,8
Sprängämnesfabriker . .	8	1 463	631	2 094	99,3	98,9	99,1	566,7	9,1
Tändsticksfabriker . . .	8	960	702	1 662	99,9	97,5	98,9	2 696,4	9,1
Annan kemisk-tekn. ind. .	146	4 041	1 053	5 094	99,6	98,9	99,5	201,9	8,9
Samtl. industrigrupper	**7 323**	**410 057**	**89 044**	**499 101**	**99,4**	**100,9**	**99,6**	**240,3**	**9,0**
Statl. verk o. byggnadsarb	240	42 842	1 416	44 258	99,7	100,2	99,8	169,7	11,9
Mek. o. elektr. verkstäder	87	11 853	425	12 278	99,3	101,7	99,4	314,2	11,3
Skeppsvarv	3	3 117	23	3 140	100,9	..	100,9	192,8	15,1
Beklädn. verkst., förråd o. d.	56	761	362	1 123	101,5	98,4	100,4	192,8	11,2
Sprängämnesfabriker . .	3	651	379	1 030	100,8	101,6	101,1	3 633,3	4,8
Byggnads- o. anläggn.-arb.	91	26 460	227	26 687	99,7	98,3	99,7	133,4	12,2

Tab. 2. Indextal (uträknade enligt kedjemetod, augusti 1956 = 100) för antal anställda arbetare inom industrin[1] september 1956—augusti 1957

Bransch	1956				1957							
	sept.	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	mars	april	maj	juni	juli	aug.
Gruvindustri	98,9	99,1	99,3	99,2	99,7	100,4	100,5	100,7	100,8	102,5	102,8	102,0
Metall- o. verkstadsindustri	100,4	100,9	101,1	100,3	100,5	101,1	101,4	101,3	101,3	102,4	101,6	101,8
Jord- o. stenindustri . . .	98,5	97,2	95,7	92,4	91,6	91,2	92,1	93,2	96,6	98,2	97,7	96,5
Träindustri	98,3	96,5	94,6	92,1	92,5	94,0	96,3	97,4	98,3	100,2	98,4	97,1
Massa- o. pappersindustri .	99,6	100,2	100,0	99,3	99,0	99,0	99,2	98,9	99,7	101,6	102,5	100,9
Grafisk industri	100,6	100,9	101,1	100,5	99,8	100,0	99,9	99,1	99,2	99,9	99,2	99,1
Livsmedelsindustri	99,8	102,3	101,6	96,4	94,0	93,8	93,0	93,0	94,5	98,8	100,9	99,1
Dryckesvaru- o. tobaksind.	93,7	91,7	91,3	95,5	90,0	89,4	90,2	91,9	93,9	101,1	101,3	95,8
Textil- o. beklädnadsind. .	100,9	100,9	100,8	99,3	100,0	101,0	101,2	100,9	99,8	99,9	99,0	99,4
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	101,1	101,8	103,1	102,6	103,9	104,6	104,8	104,6	103,6	103,8	103,5	103,4
Kemisk o. kemisk-tekn. ind.	99,6	99,6	99,8	98,9	98,3	98,6	98,8	98,3	98,6	101,2	100,1	99,8
Samtliga industrigrupper	99,9	100,1	99,9	98,6	98,5	99,0	99,4	99,4	99,7	101,2	100,7	100,3

[1] Se not 2, sid. 653.

Tab. 3. Verksamheten vid arbetsförmedlingarna under augusti 1957

	Arbetssökande personer		Lediga platser	Tillsatta platser			Därav 1-dagsplatser
	Hela antalet	Därav manliga		Manliga	Kvinnliga	Summa	
Summa aug. 1954	111 688	65 228	130 872	50 667	31 886	82 553	21 913
» » 1955	115 641	68 865	135 893	53 150	32 476	85 626	23 567
» » 1956	122 493	73 085	118 692	48 646	30 952	79 598	17 405
» juli 1957	112 945	70 424	103 562	44 807	25 095	69 902	15 144
» aug. 1957	128 171	76 871	108 070	45 091	29 455	74 546	16 159
Därav							
Jordbr., trädgårdsskötsel o. fiske	3 552	3 421	3 818	2 483	275	2 758	211
Skogsbruk	3 027	3 008	1 652	1 143	28	1 171	3
Malmbrytn. o. metallind.	9 316	8 695	8 175	3 827	368	4 195	24
Trä-, graf. o. pappersind.	3 857	3 475	2 001	1 105	208	1 313	15
Byggnadsverksamhet	16 487	16 482	10 663	8 880	2	8 882	178
Övriga industrigrupper	9 645	4 260	6 867	1 986	2 435	4 421	25
Samfärdsel	8 060	7 706	13 623	11 840	99	11 939	4 339
Handel	11 874	4 227	15 415	3 978	6 543	10 521	3 529
Förvaltning o. fria yrken	14 952	7 399	12 065	3 662	3 859	7 521	1 595
Sjukvård o. husligt arbete	12 829	182	24 139	174	13 469	13 643	4 512
Därav under 18 år	25 185	11 895	14 550	5 451	5 520	10 971	123

Tab. 4. Vid arbetsförmedlingen anmälda arbetslöshetsförsäkrade arbetslösa september 1956—september 1957

År Månad	Män	Kvinnor	Summa	I % av medlemsantalet		
				Samtliga	Industriarbetare	Byggnadsarbetare
1956						
September	6 977	1 739	8 716	0,7	0,7	1,4
Oktober	8 387	2 325	10 712	0,9	0,8	1,9
November	13 348	2 681	16 029	1,3	1,0	3,7
December	20 957	3 127	24 084	1,9	1,3	5,5
1957						
Januari	32 518	3 895	36 413	2,9	1,9	10,3
Februari	29 642	3 333	32 975	2,6	1,6	9,5
Mars	29 709	3 213	32 922	2,6	1,5	9,7
April	30 814	2 793	33 607	2,7	1,3	10,4
Maj	21 626	2 567	24 193	1,9	1,0	6,9
Juni	13 477	2 058	15 535	1,2	0,8	4,3
Juli	8 624	1 482	10 106	0,8	0,8	1,7
Augusti	10 080	1 764	11 844	0,9	0,8	2,4
September[1]	—	—	13 254	1,0	—	2,7

[1] Preliminära uppgifter.

Konsumentprisindex för augusti 1957

Konsumentprisindex för augusti 1957 har av socialstyrelsen beräknats till 145 mot 146 för juli i år. Med två decimaler är relationstalet 145,22 för augusti mot 145,62 för juli (år 1949 = 100).

De särskilda indextalen för de olika huvudgrupperna av varor och tjänster har för livsmedel sjunkit med 2 enheter till 156 men för diverse däremot stigit med en enhet till 143, medan talen för de övriga legat oförändrade, således alkoholhaltiga drycker och tobak 154, bostad, bränsle och lyse 146, kläder och skor 122 och inventarier och husgeråd 133. För enbart bränsle och lyse har registrerats en sänkning med en enhet till 160. Förändringarna belyses av tab. 1 och 2.

I fråga om prisförändringarna mellan mitten av juli och mitten av augusti kan nämnas, att prissänkningar på livsmedel noterats för bl. a. fläsk- och charkuterivaror och vissa slag av kött samt för potatis och tomater. Däremot har bl. a. priset på middagsmåltid gått upp. En sänkning av priset på eldningsolja har vägt tyngre än fortsatta stegringar på kol och koks. För möbler och husgerådsartiklar överväger prisstegringarna och detsamma gäller diverseposten, där prishöjningar för tvättmedel, hushållspapper, biografbiljetter, bussresor och drosktaxor kan nämnas.

C. Ö.

Tab. 1. Konsumentprisindex 1950—augusti 1957 (År 1949 = 100)[1]

Tidpunkt	Livsmedel	Alkoholhaltiga drycker o. tobak	Bostad, bränsle o. lyse	Därav		Kläder o. skor	Inventarier o. husgeråd	Diverse	Totalindex	Kommerskollegii partiprisindex[2]
				bostad	bränsle o. lyse					
1950 årsm.	102	102	99	100	96	102	101	100	**101**	105
1951 »	119	116	110	102	130	124	118	112	**117**	134
1952 »	134	120	117	108	139	127	127	121	**126**	142
1953 »	137	122	120	116	129	123	127	124	**128**	134
1954 »	137	129	122	120	125	123	126	126	**129**	133
1955 »	144	132	126	124	130	120	127	129	**133**	138
1956 »	154	135	139	135	147	120	129	134	**139**	145
1956 aug.	155	133	139	135	147	120	129	135	**140**	145
sept.	153	133	139	135	148	120	129	136	**139**	145
okt.	153	133	140	135	150	121	129	136	**139**	145
nov.	153	149	141	135	152	121	130	137	**141**	146
dec.	154	149	143	135	159	121	130	138	**142**	147
1957 jan.	156	150	147	138	164	121	131	139	**144**	148
febr.	156	150	147	138	165	121	132	139	**144**	147
mars	154	150	148	138	165	121	132	140	**143**	147
april	154	150	146	138	161	122	131	141	**144**	147
maj	155	151	145	138	158	122	132	141	**144**	147
juni	157	151	144	138	156	122	132	142	**145**	147
juli	158	154	146	138	161	122	133	142	**146**	148
aug.	156	154	146	138	160	122	133	143	**145**	146

[1] Konsumentprisindex jämte äldre serier avseende detaljprisernas utveckling t. o. m. år 1956, återfinns i Soc. Medd. 1957: 4, sid. 253. — [2] Reviderad serie. Tidigare här redovisad serie byggde på 1935 som basår (omräknad till 1949 = 100). Se vidare Komm. Medd. 1957: 4.

Tab. 2. Indextal för olika delposter samt dessas förändringar år 1956 och juni—augusti 1957

Huvudgrupper och undergrupper (1957 års gruppering)	Indextal (1949 = 100)				Vägningstal 1957	Procentuell förändring dec. 1956–aug. 1957 [1]
	1956	Juni 1957	Juli 1957	Aug. 1957		
Livsmedel	**154**	**157**	**158**	**156**	**327**	+ **1**
Mjöl, gryn o. bröd	149	156	157	157	37	+ 4
Mejeriprodukter	149	151	152	152	53	+ 2
Matfett utom smör	138	126	126	126	9	0
Ägg	127	127	126	122	9	+ 6
Kött	198	205	200	199	20	0
Fläsk	189	202	203	190	23	— 3
Charkuterivaror o. köttkonserver	158	164	166	160	22	— 2
Fisk och fiskkonserver	151	156	157	157	12	+ 2
Rotfrukter och grönsaker	168	136	156	139	16	— 10
Frukt och bär	128	135	133	135	33	+ 3
Specerier	182	183	183	183	52	— 1
Läskedrycker och svagdricka	126	132	133	133	8	+ 4
Förtäring utom hemmet	159	171	169	172	33	+ 5
Alkoholhaltiga drycker o. tobak	**135**	**151**	**154**	**154**	**95**	+ **2**
Spritdrycker och vin	150	180	180	180	55	0
Öl	126	131	131	131	10	+ 3
Tobak	126	126	134	134	30	+ 7
Bostad, bränsle och lyse	**139**	**144**	**146**	**146**	**145**	**0**
Bostad utan bränsle och lyse	135	138	138	138	89	—
Bränsle och lyse	147	156	161	160	56	+ 1
Kläder och skor	**120**	**122**	**122**	**122**	**126**	+ **1**
Kläder	118	120	120	120	105	+ 1
Konfektion o. skrädderiarb.	121	123	123	123	61	0
Underkläder och strumpor	101	98	98	98	15	— 2
Päls- o. skinnvaror, huvudbonader, handskar m. m.	113	114	115	115	11	+ 2
Tyger, garner o. sybehör	128	134	133	134	18	+ 4
Skor	135	138	138	138	21	+ 2
Inventarier och husgeråd	**129**	**132**	**133**	**133**	**90**	+ **3**
Möbler	133	133	133	134	11	+ 2
Radio och musikinstrument	115	120	120	120	7	+ 2
Armatur, husgeråd o. verktyg	132	138	138	138	30	+ 4
Hushållstextilier	123	126	126	126	17	+ 2
Mopeder, cyklar, sportartiklar o. leksaker	135	135	135	135	16	+ 1
Personliga effekter	117	119	124	123	9	+ 4
Diverse	**134**	**142**	**142**	**143**	**217**	+ **8**
Sjukvård	122	122	122	122	17	0
Kroppsvård	128	136	136	137	15	+ 2
Rengöringsmedel och tvätt	96	98	98	99	11	+ 3
Undervisning, läsning o. skrivmateriel	160	168	169	169	21	+ 2
Post och tele	154	170	171	171	12	+ 10
Nöjen och rekreation	134	141	141	142	17	+ 3
Resor	137	148	148	149	41	+ 4
Motorfordon	128	136	138	138	61	+ 4
Hemhjälp	161	172	172	172	10	+ 3
Blommor m. m.	130	129	127	127	12	— 1
Totalindex	**139**	**145**	**146**	**145**	**1 000**	+ **2**

[1] Beräknad på indextal med två decimaler. Siffran 0 anger en förändring mindre än en halv procent.

Litteraturöversikt

(11 augusti—10 september 1957)

Socialstyrelsens bibliotek hålls öppet för allmänheten kl 10—15; under sommarmånaderna kl 10—14 (lördagar 9—13)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen [1]

Allmänna sociala frågor

Sverige

BERGLIN, C.-G., BERGQUIST, M.-L. & LÖNN, S. Normala socialdata för nyblivna mödrar. Undersökning av 300 representativa fall i Göteborg rörande bostad, arbete, barnpassning och tidigare abortfrekvens. Sv. läkartidningen 1957, nr 35.

PALME, O. De dansade en sommar. [Räntehöjningen.] Frihet 1957, nr 13.

Amerikas förenta stater

SHERIDAN, W. H. & BREWER, E. W. The family court. Children 1957, nr 2.

Ceylon

Labour problems in Ceylon. Industry and labour 1 aug. 1957.

Danmark

RUDFELD, KIRSTEN. En undersögelse vedrörende de private, sociale institutioners ökonomiske problemer. Socialt tidsskrift 1957, nr 7/8.

SÖGÅRD JÖRGENSEN, A. Erhvervsvejledning som mentalhygiejnisk problem. Mentalhygiejne 1957, nr 4.

Folketingsvalget i hovedstaden og dens omegnskommuner den 14. maj 1957. Statistisk månedsskrift 1957, nr 2.

Finland

SAHAVIRTA, MARGIT. Uppgifter om Finlands industri åren 1955—1956. Statistiska översikter 1957, nr 8.

Japan

STERN, L. Japans näringsliv åren 1946—1956. Fackföreningsrörelsen 1957, nr 35.

Arbetarskydd

Schweiz

BERGCRANTZ, K. Arbetarskydd i Schweiz. Skogsindustriarbetaren 1957, nr 17.

Tyskland

MIES, H. Untersuchungen über die physiologischen Grenzen der Leistungsfähigkeit der Frau in der Berufsarbeit. Arbeitsschutz 1957, nr 8.

Arbetsmarknad och arbetslöshet

ROSENSTEIN-RODAN, P. N. Disguised unemployment and underemployment in agriculture. Monthly bulletin of agricultural economics & statistics 1957, nr 7/8.

Sverige

ERICI, B. Bättre villkor i A-kassorna. Skogsindustriarbetaren 1957, nr 17.

OLSSON, BERTIL. Invaliden och automationen — ett arbetsmarknadsspörsmål. Sv. vanföretidskrift 1957, nr 8.

Amerikas förenta stater

ROSS, A. M. Work experience of reinstated employees. Monthly labor review 1957, nr 6.

STERN, I. Government employment trends, 1929 to 1956. Monthly labor review 1957, nr 7.

Belgien

Evolution du problème de l'égalité de rémunération dans les commissions paritaires. Revue du travail 1957, nr 6/7.

Danmark

JENSEN, HOLGER. Rationalisering og arbejdslöshed. Lön og virke 1957, nr 17.

Norge

SKRINDO, TH. Manpower planning in Norway. International labour review aug. 1957.

Arbetslön och arbetstid

Recent trends in industrial wages. International labour review aug. 1957.

Wages and related elements of labour costs. Ministry of labour gazette 1957, nr 8.

Sverige

CRONER, F. Bakom lönestatistikens kulisser. Metallarbetaren 1957, nr 33.

FICK, E. Premieackord på kontor ökar arbetstakt och trivsel. Arbetsgivaren 1957, nr 14.

OHLSSON, K. BÖRJE. Löneglidning ovanlig för lantarbetare. Lantmannen 1957, nr 35.

[1] I denna avdelning tidigare upptagna artiklar finns införda i ett särskilt kortregister, som är tillgängligt i socialstyrelsens bibliotek.

Finland

HYRCK, E. Löner i januari 1957 för kommunala tjänsteinnehavare och arbetare. Statistiska översikter 1957, nr 7.

RANTA, T. Industriarbetarnas realförtjänster. Industritidningen 1957, nr 4.

Nederländerna

ROBERTS, B. C. National wage policy in the Netherlands. Economica aug. 1957.

Befolkningsfrågor

HARTMAN, T. Finlands dödlighetsförhållanden jämförda med Sveriges. Statistiska översikter 1957, nr 8.

HOUGHTON, VERA. Internationell födelsekontroll. Populär tidskrift för psykologi och sexualkunskap 1957, nr 3.

International action on behalf of Hungarian refugees. United nations review 1957, nr 2.

Sverige

SJÖDAHL, T. Zigenare i folkhemmet. Metallarbetaren 1957, nr 33.

Finland

TUNKELO, A. Befolkningsrörelsen år 1956. Statistiska översikter 1957, nr 8.

Norge

KINDT, T. Aktuelle Nord-norske befolkningsproblemer. Arbeidsmarkedet 1957, nr 6.

Nya Zeeland

BEAGLEHOLE, E. The Maori in New Zealand. International labour review aug. 1957.

Österrike

KERN, E. Die Frage der Überalterung. Allg. statistisches Archiv 1957, nr 1.

Bostadsförhållanden och samhällsplanering

Conclusions and recommendations for future national and international action. Housing, building and planning 1956, nr 10.

Housing experience in Denmark and its possible application to Latin Amerika. Housing, building and planning 1956, nr 10.

Sverige

FROSTENSON, BRITT. Vi vill bo så vi kan andas. Vi 1957, nr 33.

KÖRLOF, V. Mindre byggkrångel. 1951 års byggnadsutrednings betänkande. Landskommunernas tidskrift 1957, nr 8.

Amerikas förenta stater

NEWMAN, DOROTHY, K. Building in metropolitan areas, 1954—56. Monthly labor review 1957, nr 6.

Tyskland

Die Nachkriegsentwicklung der Wohnungswirtschaft in der Sowjetzone. Wirtschaftsdienst 1957, nr 8.

Föreningsväsen, kollektivavtal och arbetskonflikter

CARLSSON, THORBJÖRN. Fackföreningsinternationalens kongress i Tunis. Fackföreningsrörelsen 1957, nr 33/34.

EKENDAHL, SIGRID. Kvinnorna och det internationella fackliga arbetet. Fackföreningsrörelsen 1957, nr 36.

Sverige

GEIJER, L. Tio år med arbetsdomstolen. TCO-tidningen 1957, nr 14.

Finland

FAGER, O. Komplikationer i Finland. Fackföreningsrörelsen 1957, nr 33/34.

Schweiz

SPOERRY, H. Die sozialen Aufgaben des Unternehmers. Schweizerische Arbeitgeber-Zeitung 1957, nr 34—36.

Tyskland

HEIDRICH, A. Västtysk strid om folkaktier. Fackföreningsrörelsen 1957, nr 36.

Hälso- och sjukvård

EDWARDS, J. A. Personal adjustment to disability. Social service juni/aug. 1957.

Tenth world health assembly. Chronicle of the world health organization 1957, nr 6/7.

Sverige

ARÉN, P., BERGMAN, P. & ELIASSON, G. Graviditet efter tidigare legalabort. Sv. läkartidningen 1957, nr 33.

ERIKSSON, AXEL. Om differentieringen av de kroniskt sjuka inom vårdhemmen. Sv. läkartidningen 1957, nr 35.

LÖFGREN, S. Lungtuberkulosvårdens inordnande under allmän lungsjukvård. Sv. nationalföreningens mot tuberkulos kvartalsskrift 1957, nr 2.

Finland

Dödligheten hos barn under ett år, år 1956. Statistiska översikter 1957, nr 7.

Kooperation

Den europeiska marknaden. Kooperatören 1957, nr 15/16.

Der XX. Kongress des Internationalen Genossenschaftsbundes vom 4. bis 7. Aug. 1957 in Stockholm. Schweiz. Konsum-Verein 1957, nr 34.

Schweiz

ZOPFI, ANNEMARIE. Die Pflege menschlicher Beziehungen in der Genossenschaft. Schweiz. Konsum-Verein 1957, nr 35. Beilage.

Nykterhetsfrågor

Sverige

MATTISSON, D. Samordningsproblem i den öppna nykterhetsvården. Nykterhetsvården 1957, nr 6.

WIKLUND, D. Vårriksdagen och nykterhetsvården. Nykterhetsvården 1957, nr 6.

Priser, levnadskostnader, konsumtion

MASINI, C. A. Un tentativo di esame comparativo del tenore di vita delle famiglie. Previdenza sociale 1957, nr 3.

WELINDER, C. Den indirekta beskattningen. [Med diskussion.] Nationalekonomiska föreningens förhandlingar 1957, nr 3.

Sverige

LEBERT, H. Konsumtionen av födo- och njutningsämnen 1956. Jordbruksekonomiska meddelanden 1957, nr 7.

Hyresrådets föreskrifter för uttagandet av generell hyreshöjning. Sv. fastighetstidning 1957, nr 17.

Amerikas förenta stater

LINDBOM, H. G. Forbruksvareforskningen og industrien i USA. Norges industri 1957, nr 15.

Socialförsäkring och socialvård

Sverige

BOHMAN, S. Statistik och sjukkontroll. Sv. sjukkassetidning 1957, nr 7/8.

KINDSTRAND, W. Svensk åldringsvård — åldringssjukvård — sådan den är och sådan den borde vara. Sv. läkartidningen 1957, nr 34.

WELINDER, C. Vem får bekosta lönepensionerna? Sv. fastighetstidning 1957, nr 15.

Enkel samordning med bestämd pensionsnivå. [Statstjänarkartellens förslag.] Statsanställd 1957, nr 18.

Amerikas förenta stater

K[ELLGRE]N, N. Amerikansk fackföreningsrörelse och pensionsfrågan. Fackföreningsrörelsen 1957, nr 36.

MYERS, R. J. Old-age, survivors, and disability insurance provisions: Summary of legislation, 1935—56. Social security bulletin 1957, nr 7.

Danmark

HANSEN, GUNNAR. Skal vi fortsat bygge alderdomshjem? Lön og virke 1957, nr 17.

PRAETORIUS, S. H. Invalide- og folkepension. Månedsskrift for praktisk lægegerning og social medicin 1957, nr 8.

Love og lovforslag af social karakter i folketingssamlingen 1956—57. Socialt tidsskrift 1957, nr 7/8.

Norge

SANDENE, E. Rettslig og sosial utbygning av vår barnelovgivning. Kommunalt tidsskrift 1957, nr 6.

Sovjetunionen

PERSSON, KONRAD. Rysk folkpensionering. Sv. socialvårdsförbundets tidskrift 1957, nr 4.

Storbritannien

WALLIN, MARIANNE. Kuratorns uppgifter i det kliniska arbetet. Sv. läkartidningen 1957, nr 35.

Tyskland

COLLMER, P. Die Bedeutung der neuen Rentenversicherungsgesetze für die Fürsorge. Nachrichtendienst des deutschen Vereins für öffentliche und private Fürsorge 1957, nr 9.

LEMKE, B. Pensionskassen und sozialer Rechtsstaat. Recht der Arbeit 1957, nr 7/8.

SCHELP, G. Verbesserung der wirtschaftlichen Lage des Arbeiters im Krankheitsfalle. Recht der Arbeit 1957, nr 7/8.

SCHEWE, D. & ZÖLLNER, D. Das Gesetz über die Altershilfe für Landwirte. Bundesarbeitsblatt 1957, nr 16.

WAWRETZKO, H. Betriebliche Altersversorgung und Rentenreform. Soziale Arbeit 1957, nr 9.

WEIGERT, O. Erfahrungen mit der deutschen Krankenversicherung. Soziale Arbeit 1957, nr 9.

Statistisk metod

DENNUKAT, G. Über die Einheiten zur statistischen Beobachtung von Arbeitsstätten und der mit diesen verbundenen Tatbestände und Merkmale. Allg. statistisches Archiv 1957, nr 1.

Undervisning och yrkesutbildning

Sverige

BERG, H. Den akademiska undervisningen — forskarrekryteringen. Från departement och nämnder 1957, nr 13.

Belgien

DELSINNE, L. La formation professionnelle. Revue du travail 1957, nr 6/7.

Tyskland

WOLLASCH, H. Die Einheit der sozialen Ausbildung und die Jugendpflege. Nachrichtendienst des deutschen Vereins für öffentliche und private Fürsorge 1957, nr 9.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur

ALKOHOL, arbete, arbetarskydd. Sthlm 1957. (Arbetarskyddsnämnden.)

BOALT, G. Socialt beteende. Handbok i sociologi. Sthlm 1957.

COWARD, D. Økonomisk risiko og usikkerhet bedömt ved avvik fra foretakets planer. Bergen 1953. (Skrifter fra Norges handelshøyskole. 1)

DAHLSTRÖM, E. Intervju- och enkätteknik. Sthlm 1957.

DANMARK. Dansk arbejdsgiverforening.
Håndbog. 1957—58. Khvn 1957.

— Det statistiske departement.
Statistiske meddelelser. Række 4. Khvn 1957.
Bd. 168: H. 3. Industriel produktionsstatistik 1955.

FÖRENTA NATIONERNA.
Economic applications of atomic energy. Power generation and industrial and agricultural uses. New York 1957. (Publ. 1957. 2. B. 2.)
– Department of economic and social affairs.
Population studies. New York 1956.
26. The aging of populations and its economic and social implications. (Publ. 1956. 13. 6.)
World economic survey 1956. New York 1957. (Publ. 1957. 2. C .1.)

HOFORS BRUKS HISTORIA. Red.: B. STECKZÉN. Gbg 1957.

HYRENIUS, H. Statistiska metoder. 2 uppl., omarb. o. utv. Bd 1–2. Gbg 1957.

INTERNATIONELLA ARBETSBYRÅN
Introduction to work study. Geneva 1957.
9th international conference of labour statisticians. Geneva, 24 April–3 May 1957. Report. Geneva 1957 [Stencil].
1. General report on labour statistics.
2. International standard classification of occupations.
– Appendix 7. Draft definitions.
3. International classification according to status.
4. Measurement of underemployment.
5. Social security statistics: development and uses.

INTERNATIONELLA ARBETSKONFERENSEN.
42nd session. 1958.
Report. Geneva 1957.
4 (1). Discrimination in the field of employment and occupation.

INTERNATIONELLA ARBETSORGANISATIONEN.
4th Asian regional conference, New Delhi, Nov. 1957.
Report. Geneva 1957.
1. Report of the Director-General.

JONSSON, CARL-OTTO. Questionnaires and interviews. Experimental studies concerning concurrent validity on well-motivated subjects. Sthlm 1957. (The Swedish council for personnel administration. Report. 12. Akad. avh.)

JORDBRUKSKASSERÖRELSEN år 1956. Statistiska uppgifter meddelade av Svenska jordbrukskreditkassan. Sthlm 1957.

KOMMUNALA HANDBÖCKER. Sthlm 1957.
2. Författningssamling.
Kommunal författningssamling för Stockholm. Ny följd 48 (1956).

MYRVOLL, O. Studier i arbeidslönnsteorien. Bergen 1956. (Skrifter fra Norges handelshöyskole 2.)

NORDISK STATISTISK SKRIFTSERIE. Sthlm 1957.
4. Samordnad nordisk statistik rörande socialagstiftningen.

NORGE.
Norges offisielle statistikk. Rekke 11. Oslo 1957.
250. Husholdningsregnskaper for fiskerfamilier 1954.
251. Bedriftstelling i Norge 24. april 1953. H. 1. Bergverk og industri.
259. Skattestatistikk for budsjettåret 1955/56.
264. Undervisningsstatistikk. 1953/54.
269. Norges jernbaner 1953–54.

NORTON, DOREEN. Looking after old people at home. Publ. by the National council of social service. Lond. 1957.

PERSSON, CARL-JOHAN & GUSTAFSSON, B. Jordbrukets byggnadskostnadsindex samt nybyggnadsverksamheten inom jordbruket under åren 1955 och 1956. Lund 1957. (Meddelanden från Statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader. 40.)

RIKSRÄKENSKAPSVERKET.
Årsbok. 1957. Sthlm 1957.

SAMHÄLLSKUNSKAP för seminarieundervisningen, annan högre undervisning och det fria bildningsarbetet. Utg. av Skolöverstyrelsen. Del 1. Stats- och kommunalkunskap, socialpolitik m. m. 2 uppl. Sthlm 1957. (Skolöverstyrelsens skriftserie. 9.)

SKATTEBETALARNAS FÖRENING.
Meddelanden. Sthlm 1957.
148. PETRE, GUNNEL. Har vi råd? Hur man gör sin egen budget.
149. Hur skatterna beräknas. Gäller beräkning av skatten på 1957 års inkomst.

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1957. Sthlm 1957.
28. Lärarutbildningen på det husliga området. Betänkande avg. [d. 17 juli 1957] av 1953 års lärarinneutbildningskommitté. (E.)
29. Mönstring och registrering av sjöfolk. Betänkande om sjömanshusen avg. [d. 25 juni 1957] av 1946 års sjömanskommitté. (H.)
31. Bostäder för åldringar och invalider. Förslag till stödåtgärder avg. [d. 5 aug. 1957] av bostadspolitiska utredningen. (S).

STECKZÉN, B. Svenska kullagerfabriken. En svensk exportindustris historia 1907–1957. Gbg 1957.

STOCKHOLMS STADS STATISTIK. Sthlm 1957.
8. Arbetslöshet.
Arbetslöshetshjälpen i Stockholm. 23 (1956).

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK. Sthlm 1957.
Inkomst och förmögenhet.
Företagens intäkter, kostnader och vinster år 1955. (Statistiska centralbyrån.)
Socialvård.
Fattigvården 1955. (Socialstyrelsen.)
Transport- och kommunikationsväsen.
Sjöfart. Berättelse för år 1955. (Kommerskollegium.)

Recension

Thomae, Hans: Beobachtung und Beurteilung von Kindern und Jugendlichen. Psychologische Praxis. Schriftenreihe für Erziehung und Jugendpflege, Heft 15. Verlag von S. Karger, Basel 1957. 74 sid. Sfrcs. 19,80.

Detta lilla häfte innehåller tre kapitel, som tar upp väsentliga problem i all barna- och ungdomsvård. Det är väl disponerat och lättläst samt förtjänar att uppmärksammas även av svenska läsare.

Inledningsvis behandlar författaren iakttagandet av barn och ungdom som problem. Han erinrar om att alla barn iakttas och bedöms av många — familj, släkt, vänner — redan under förskolåldern; i de fall, då samhället ingriper i barnets liv, måste även utomstående försöka bilda sig ett omdöme om barnet. I det senare fallet måste man ofta fylla i frågeformulär, som inte bara upptar frågor rörande namn, födelsedatum etc. utan också angående »karaktärsanlag». Barnet stämplas på så vis som trotsigt, egensinnigt, lätthanterligt o. dyl. Ibland bekräftar senare erfarenhet omdömets riktighet, men vanligen utvecklar sig barnet i annan riktning. Alla barn bedöms vidare innan de börjar skolan eller under första skolåret av skolläkare och lärare, och genom hela skoltiden fälls omdömen om dem: har de lätt för att lära? vållar de disciplinsvårigheter? etc. Så snart det gäller barn med anpassningssvårigheter efterfrågas omdömen av dylik art än oftare: läkare, familjerådgivare och myndigheter av skilda slag begär utsagor om deras karaktär av bl. a. föräldrar, socialvårdare, lärare och föreståndare vid anstalter av skilda slag. Har ett barn blivit offer för sedlighetsförbrytelser eller är det enda vittnet till någon förbrytelse, begär myndigheterna intyg om dess trovärdighet — en utomordentligt svår och ansvarsfull uppgift för bedömaren. Med ledning av de omdömen, man fått, länkar samhället ofta in barns öden i den ena eller andra riktningen. Man skulle då kunna tycka, att de vuxna, som får sig så viktiga uppgifter anförtrodda som observation och bedömning av barn, borde vara grundligt skolade för dessa uppgifter. Så är dock ingalunda fallet; ganska allmänt tycks man tro att förmågan att bedöma människor är medfödd och att varje uppfostrare rätt iakttar barns beteende. I själva verket är dock den naturliga människokännedomen föga säker. Den oskolade skiljer ofta inte mellan vad han faktiskt iakttagit och vad han själv tolkat in i ett barns beteende, och på så vis får man inte sällan summariska omdömen som »hållningslös», »känslokall» etc., vilka säger mer om bedömarens egna problem än om den unge, det gäller. Utom den nödvändiga gränsdragningen mellan observation och tolkning bör man fordra så många *konkreta* iakttagelser om vederbörandes beteende i skilda konkreta situationer som möjligt; tolkningen bör vara objektiv och får inte ske utifrån en förutfattad mening.

Thomae diskuterar här frågeformulärens värde eller brist på värde. Sådana formulär kan vara goda hjälpmedel för att undgå ensidighet i omdömena, eftersom frågorna berör de mest olika sidor i barnets personlighet. Vidare är formulären till hjälp genom att man får enhetliga svarstermer för ett och samma beteende, och för besvararen underlättar de i hög grad arbetet. Det finns ju också sådana schemata för t. ex. förskoleinstitutioner, skolor och anstalter av olika slag. Nackdelen med dem är att de knappt ger möjlighet att utläsa vilka karaktärsdrag hos ett barn, som är mest framträdande, vilket däremot en välgjord fri beskrivning kan göra. Thomae rekommenderar här att man använder sig av iakttagelseschemata som stöd och komplement till fri beskrivning och att man dessutom ger lärare, ungdomsledare m. fl. specialutbildning i saklig beteendeobservation.

Han övergår sedan till att beskriva olika typer av iakttagelser och ger goda exempel på tillfälliga observationer, systematiska sådana och långtidsobservationer samt dryftar det tekniska förfaringssättet för att samla och bevara iakttagelserna angående ett barn. För att de ska kunna utgöra underlag för ett vederhäftigt utlåtande bör de beröra följande: beteende i lek och under

fritid; förhållande till jämnåriga, äldre och yngre kamrater; förhållande till lärare och uppfostrare; inställning till det egna jaget; till ting och sakliga uppgifter samt till högre värden sådana som konst och religion. Med rätta understryker Thomae, att ett barns beteende under lek vanligen ger den enda möjligheten att lära känna dess innersta och att en rapport om barnet därför är ofullständig, om lekobservationer saknas.

Iakttagelser angående ett barn bör samlas fortlöpande. De utgör råmaterialet för bedömningen; ju flera och ju mera konkreta, fullständiga och fördomsfria de är, desto större är utsikterna för ett rättvist utlåtande. Författaren poängterar emellertid svårigheten i bedömandet: olika data måste vägas mot varandra, motsägande uppgifter prövas osv. Det slutliga omdömet bör därför anförtros åt en specialutbildad sakkunnig. Man bör akta sig för statiska omdömen sådana som hänförandet av unga människor till några få psykiatriska eller psykologiska typer eller för blott en uppräkning av egenskaper. Den mänskliga personlighetens dynamik fordrar ett mera rörligt betraktelsesätt. Thomae anser att — bortsett från utredningar om förhistoria samt arvs- och miljöfaktorer — ett omdöme om en ung människa bör omfatta följande sju sidor av personligheten: den kroppsliga, själsliga och andliga utvecklingsnivån; kombinationen av anlag och färdigheter; av väsentliga önskemål och svårigheter; av sätten att försöka komma tillrätta med livet; av reglerande, hämmande eller främjande faktorer; variationsbredden i den just skisserade själsliga strukturen; och den möjliga riktning, som personligheten i fråga kan beräknas ta, om man räknar med bestämda miljöfaktorer. Han uppehåller sig ganska utförligt vid var och en av dessa synpunkter och lämnar också en symtomatologi. Som man kunde förvänta slutar han med att betona, att i det enskilda fallet naturligtvis någon av de sju punkterna kan lämnas helt åt sidan, t. ex. om materialet i detta hänseende är för knappt, medan man samtidigt kanske blott antydningsvis uppehåller sig vid någon av övriga punkter och mera utförligt vid de övriga. Huvudsaken är att aldrig glömma, att den som försöker skildra en personlighet inte ska återge något statiskt, utan en levande process, och att det därför är nödvändigt att visa på dennas betingelser, huvudsakliga inriktningar, intensitet och föränderlighet. Ett utdrag ur ett trovärdighetsintyg, utfärdat enligt dessa principer, avslutar framställningen.

Som framgår av ovanstående korta referat ger häftet knappast något för svenska läsare väsentligt nytt, men däremot en hälsosam erinran om svårlösta problem, som ständigt på nytt bör diskuteras. Det kan rekommenderas till alla som i sitt yrke har med barn och ungdom att göra. Den intresserade har dessutom stort utbyte av en jämförelse mellan Thomaes arbete och professor Arne Trankells uppsats om trovärdighetsundersökningarnas metodik i Svensk Juristtidning 1956, sid. 81—101.

Stina Sandels

Sociala Meddelanden

Official Journal published monthly by the Social Welfare Board of Sweden

1957, No. 10

CONTENTS

Page

The labour market and wage statistics in Holland. By *Per Holmberg* . . . 607
Social policy and social problems in Japan. By *Carl-Axel Valén* 613
Social workers' personal conflicts. By *Gerhard Bungerfeldt* 623
Rent increases and real estate costs. By *Carl Öberg* 630
Social questions at the spring session of the 1957 Riksdag 639
Notices:
The 31st Scandinavian meeting of the Danish Social Policy Association 647
Expression of views by the Social Welfare Board on the proposal of the Swedish Employers' Federation and the Confederation of Trade Unions on the creation of Labour Attaché appointments 648
Population increase in China 649

Periodical surveys

Register 650
The trend of consumer prices in Sweden and abroad 650
Employment and unemployment 653
Consumer price index for August 1957 656
Bibliography 658
Book notices 662

The Issue in Brief

The labour market and wage statistics in Holland. Scarcely half of the Dutch employees are organized in trade unions. There is no division of existing organizations into wage-earners and salaried employees, but to a high degree the dividing line is one of religious denomination. The largest confederation of trade unions, NVV, is connected with the Labour Party and is undenominational; next in size comes the Catholic KAB and the Protestant CNV. There is also a Communist trade union body and a number of other smaller trade union organizations. On the employers' side there is a corresponding division into an undenominational, a Catholic and a Protestant organization.

Dutch wage policy is strongly centralized. A series of institutions have been built up in order to introduce a national wages policy. A Labour Market Council, which is independent of the State and consists of representatives of the three employers' organizations and the three large confederations of trade unions, is represented as the »heart» of the Dutch wage policy system.

The general approval of the official National Arbitration Board is required before collective agreements or other employment agreements can come into force. Instructions on broad lines of policy issued by the Government determine the activities and edicts of the Board.

The Dutch »Centraal Bureau voor de Statistiek» compiles in its wage statistics department all the wage statistics used in the country. They cover three principal fields, statistics of the earnings structure of the industrial workers, annual index calculations of the earnings of the industrial workers, and monthly statistics of wage-rates according to collective and other agreements.

Mr. Per Holmberg, an economist employed by the Swedish Confederation of Trade Unions, ends his article by stating that the Dutch wage statistics for industrial workers meet the high demands set for diversification, precision and completeness, and that, in Sweden, without any doubt we have every reason for making comparisons with the compilation of statistics in Holland and to learn from them. Page 607.

Social policy and social problems in Japan. Mr. Carl-Axel Valén writes about populous Japan where it was not until after the war that a democratic constitution was obtained and an active social policy began to be implemented in earnest. Juvenile delinquency, prostitution and drink questions are the problems he examines closely in his article. Page 613.

Social workers' personal conflicts. In his article Mr. Gerhard Bungerfeldt demonstrates that social wor-

kers themselves are, by the very nature of their work, a greater prey to neurotic conflicts than other groups of workers. The continual strain of dealing with conflicts in others emphasizes their own unsolved problems. Social welfare work relies on personal contact. It involves mutual trust and confidence wherein one of the parties is suffering from a sense of failure and defeat. In order to settle his own problems, the social worker must understand himself. This can be effected, for example, by group discussion with his colleagues. Selfknowledge is, furthermore, the social worker's most important instrument. Page 623.

Rent increases and real estate costs. A report on the decision on a general increase in rents from 1st October 1957 and on specially permitted rent increases for certain groups of flats is given by Mr. Carl Öberg. The rather considerable rent increases are connected with the rising real estate costs, but in addition an agreement has been concluded between the National Union of Tenants and the Swedish Association of Real Estate Owners to base the repairs item on an index. The increases permitted are also intended to compensate for the repayment of certain State supplementary loans, which had previously been introduced, and for the decreased interest subsidy for dwellings with State mortgages. In addition, the writer of the article describes the surveys made by the National Rents Council that provided the background for its proposal for a general increase in rents. The surveys cover both the usual real estate expenses inquiry and the capital costs inquiries which were made on account of the increases in the rate of interest in May 1955 and October 1956. The effect of the increase in the rate of interest in July 1957 is however not dealt with in the article as the relevant inquiries are not yet completed. Page 630.

Social questions at the spring session of the 1957 Riksdag. The article deals with important social questions at this year's spring session of the Riksdag. Among the matters described are the re-organization of State support to housing production and the increase in housing grants, the agreed changes in the Hours of Work Act, the decision to increase children's allowances, the expansion of the care of inebriates, etc. There is also a report on the various proposals on supplementary pensions and on the decision to hold a referendum on the pension question. Page 639.

Sociala Meddelanden

Revue officielle publiée par la Direction générale de la Prévoyance sociale (D.G.P.S.) en Suède

1957, No. 10

INDEX

Page

Le marché du travail et la statistique des salaires en Hollande. Par *Per Holmberg* 607
Politique sociale et problèmes sociaux au Japon. Par *Carl-Axel Valén* . . . 613
Les propres conflits du travailleur social. Par *Gerhard Bungerfeldt* 623
Les hausses de loyer et les frais d'exploitation des immeubles. Par *Carl Öberg* 630
Questions sociales traitées durant la session de printemps du Riksdag de 1957. 639
Notices:
La 31e réunion nordique de Dansk Socialpolitisk Forening 647
Avis émis par la D.G.P.S. sur les projets de l'Union Patronale Suédoise et de la Confédération du Travail de Suède touchant l'institution de postes d'attachés du marché du travail 648
L'accroissement de la population en Chine 649

Aperçus périodiques

Répertoire 650
L'évolution des prix à la consommation en Suède et à l'étranger 650
Emploi et chômage 653
L'indice des prix à la consommation pour août 1957 656
Bibliographie 658
Comptes rendus de livres 662

Résumé

Le marché du travail et la statistique des salaires en Hollande. Une moitié à peine des salariés hollandais sont organisés en syndicats. Il n'y a pas d'organisations séparées pour les ouvriers et les employés. La confession religieuse, par contre, détermine les affiliations. La plus grande confédération de syndicats, NVV, se rattache au parti ouvrier et est non-confessionnelle. Par ordre de grandeur viennent ensuite l'organisation catholique, KAB, et l'organisation protestante, CNV. Il existe, en outre, une association syndicale communiste et un certain nombre d'organisations syndicales de moindre grandeur. Du côté des employeurs, on retrouve la division correspondante en une organisation non-confessionnelle, une catholique et une protestante.

La politique hollandaise des salaires est fortement centralisée. Une série d'institutions on été créés pour la réalisation d'une politique des salaires dite nationale. Un Conseil du Marché du Travail, indépendant des pouvoirs publics et composé de représentants des trois organisations patronales et des trois grandes confédérations de syndicats, est caractérisé comme le »coeur» du système hollandais de politique des salaires.

Pour que des conventions collectives ou autres contrats d'engagement soient valables, une ratification générale du Comité d'Arbitrage de l'Etat est nécessaire. L'activité et les décisions de ce comité sont réglées par des »directives» émanant du Gouvernement.

Le »Centraal Bureau voor de Statistiek» élabore dans sa section de statistique des salaires toute la statistique des salaires utilisée dans le pays. Celle-ci porte sur trois domaines principaux, la statistique relative à la structure des gains des ouvriers industriels, les calculs annuels des indices des gains des ouvriers industriels, et la statistique mensuelle des salaires versés d'après les conventions collectives et autres contrats.

La statistique hollandaise des salaires des ouvriers industriels est à un très haut degré nuancée, précise et complète et il ne fait aucun doute qu'elle serait pour la Suède un utile sujet de comparaison et d'enseignement, conclut l'auteur de l'article, M. Per Holmberg, économe de la Confédération du Travail de Suède. P. 607.

Politique sociale et problemes sociaux au Japon. L'article de M. Carl-Axel Valén traite du Japon populeux qui, depuis la guerre seulement, a reçu une constitution démocratique et commencé à sérieusement appliquer une politique sociale active. La criminalité juvénile, la prostitution et l'alcoolisme sont les problèmes spécialement examinés par l'auteur. P. 613.

Les propres conflits du travailleur social. L'inspecteur Gerhard Bungerfeldt constate dans son article que le travailleur social, du fait même de son activité, risque plus que d'autres groupes professionnels d'être exposé à des conflits neurotiques. Le contact continu avec les conflits des autres actualise chez lui d'identiques problèmes personnels non résolus. Le travail de protection sociale est, en outre, une profession de contact. Il exige une confiance réciproque dans une situation qui, pour l'une des parties, est ressentie comme un échec, comme une défaite. Le travailleur social, pour résoudre ses propres conflits, a besoin d'une connaissance accrue de soi. Il peut y atteindre, par exemple, par un travail de groupe sur le lieu de travail. La connaissance de soi est, d'ailleurs, un des plus importants instruments de la profession. P. 623.

Les hausses de loyer et les frais d'exploitation des immeubles. M. Carl Öberg rend compte dans cet article de la décision relative à la hausse générale des loyers, applicable à partir de 1er octobre 1957, et des augmentations de loyers autorisées spécialement pour certains groupes de logements. Les hausses de loyer, assez importantes, sont motivées par les frais croissants d'exploitation des immeubles mais résultent aussi de l'accord conclu entre l'Union Nationale des Locataires et l'Association des Propriétaires d'immeubles touchant le calcul d'un indice du poste réparations. Les hausses autorisées visent aussi à compenser le remboursement prescrit de certains prêts d'Etat supplémentaires et la réduction des subventions pour le paiement des intérêts allouées aux immeubles d'habitation bénéficiaires de prêts d'Etat. L'auteur de l'article rend compte, en outre, des enquêtes effectuées par le Conseil des Loyers de l'Etat pour servir de base au projet du Conseil de hausse générale des loyers. Les enquêtes comprennent, d'une part, l'enquête habituelle sur les frais d'exploitation des immeubles, d'autre part, les enquêtes sur les frais de capitaux en relation avec les relèvements du taux de l'intérêt en mai 1955 et octobre 1956. Les effets du relèvement du taux de l'intérêt en juillet 1957 ne sont pas, par contre, mentionnés dans l'article, les enquêtes touchant ces effets n'étant pas encore terminées. P. 630.

Questions sociales traitées durant la session de printemps du Riksdag de 1957. L'article rend compte des questions sociales importantes traitées durant la session de printemps du Riksdag. Parmi elles sont les changements apportés à l'appui de l'Etat à la production de logements et de l'augmentation des subventions de logement, les modifications à la loi sur la durée du travail, la décision d'élever le montant des allocations générales pour enfants, l'extension du soin des alcooliques, etc. Il est rendu compte également des différents projets des pensions supplémentaires et de la décision de procéder à un referendum sur la question de ces pensions. P. 639.

SOCIALA MEDDELANDEN

1957 · Nr 11

Ett nytt forskningsråd

Av fil. lic. *Brita Åkerman*

I januari 1957 tillkom ett nytt forskningsråd, Statens konsumentråd, till de övriga »råd» vi har här i landet: naturvetenskapliga, tekniska, samhällsvetenskapliga och jordbrukets forskningsråd. Det nya rådet skall syssla med forskning rörande konsumentvaror och har i uppdrag att fördela medel till institutioner och enskilda, som bedriver sådan forskning. De experter som uppdrog riktlinjerna för rådets verksamhet föreslog, att rådet till en början skulle få ett årligt anslag på 1 milj. kr att fördela. För första halvåret av rådets verksamhet beviljade riksdagen 300 000 kr men rådet disponerade även vissa fondmedel och kunde därför fram till 1 juli i år dela ut uppåt 0,5 milj. kr. För innevarande budgetår har anvisats ett anslag i riksstaten på 400 000 kr med hänvisning till att rådet fortfarande disponerar över fondmedel. Om rådet beslutar att förbruka en väsentlig del av dessa kan anslagsutdelningen innevarande budgetår komma upp till den beräknade miljonen.

Konsumentrådet har inte bara att sitta och vänta på anslagsansökningar utan skall också enligt sin instruktion agera på olika sätt. Rådet skall försöka organisera samarbete mellan olika parter som är intresserade i konsumentvaruforskning såsom statliga myndigheter, industrier, organisationer och institutioner. Rådet kan också självt ta initiativ för att få i gång forskning och kan i egen regi låta göra utredningar.

Förutom forskning skall konsumentrådet — i motsats till de andra råden — intressera sig också för upplysningssidan. Rådet har fått en aktiv roll i detta avseende i det att det heter i instruktionen att rådet »skall uppdraga de allmänna riktlinjerna för den konsumentupplysning som rådet önskar främja med anslag och rådgivning».

Vilka sitter i rådet? Övriga forskningsråd består samtliga av professorer eller deras likar, de är alltså helt inriktade på att bedöma forskningsprojekt ur vetenskaplig synpunkt. Konsumentrådet har att syssla med området konsumentvaruforskning (vars innebörd närmare diskuteras nedan), som uppenbarligen måste bedömas ur även andra synpunkter än de rent vetenskapliga och har dessutom även att handlägga frågor om upplysningsverksamhet. Rådet har därför sammansatts dels av ett antal vetenskapliga exper-

ter, dels av personer som representerar olika förbrukargruppers samt näringslivets intressen. En uppräkning av de nuvarande rådsmedlemmarna ger den bästa belysningen av rådets karaktär i detta hänseende.

Rådsmedlemmarna är:

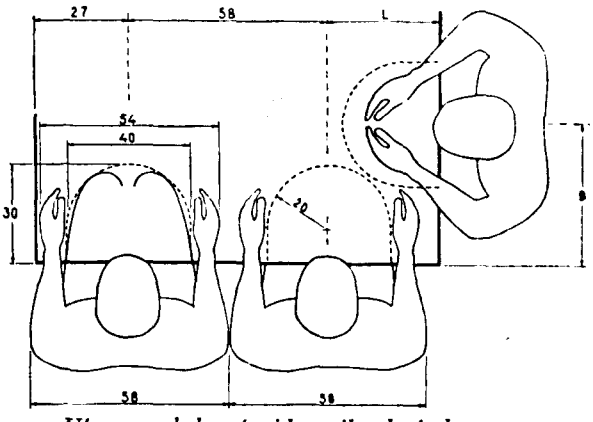
Förbundsordförande Karin Collin, Svenska landsbygdens kvinnoförbund
Ombudsman Sigrid Ekendahl, Landsorganisationen
Socialinspektör Brita Elmén, Yrkeskvinnors Samarbetsförbund
Civilekonom Stina Engström, Sveriges Husmodersföreningars Riksförbund
Direktör Östen Fagerlind, Mjölförsäljnings AB
Professor Nils Gralén, Svenska Textilforskningsinstitutet
Direktör Harry Hjalmarsson, Kooperativa Förbundet
Redaktör Willy Maria Lundberg
Förste byråsekreterare Folke Nihlfors, Riksförsäkringsanstalten
Civilingenjör Harald Romanus, Svenska Uppfinnarkontoret
Köpman Gottfrid Tjärnfors, Sveriges Köpmannaförbund
Pol. mag. Thord Wallén, Tjänstemännens Centralorganisation
Sekreterare Otto Westling, Landsorganisationen
Fil. lic. Brita Åkerman
Fil. lic. Halvdan Åstrand, Jordbrukets Utredningsinstitut.

Rådets ordförande är sekreterare Otto Westling. Arbetsutskottet består av ordföranden, professor Nils Gralén, direktör Harry Hjalmarsson och fil. lic. Brita Åkerman, vice ordförande. Rådets sekreterare är civilekonom Margareta Härnqvist.

Vad är konsumentvaruforskning? Det är en forskning som går ut på dels att åstadkomma bättre varor och dels att förbättra köparnas valmöjligheter. I vid bemärkelse skulle den innefatta hela den enorma forskning som bedrivs av fabrikanter för att skapa fram nya produkter och förbättra redan existerande. Utan att några mera knivskarpa definitioner har kommit till användning avser man emellertid med den konsumentvaruforskning som samhället i detta sammanhang understödjer huvudsakligen den sida av varuforskningen som vetter åt förbrukarsidan, den som innebär studium av varorna, i användning av varornas funktionsduglighet.

Tillverkare är mer eller mindre specialiserade. De har att penetrera material, teknik, framställningsmetoder och försäljningsmöjligheter för sina egna produkter. De har för detta ändamål ofta egna forskningsavdelningar eller i varje fall någon eller några projektörer som ägnar denna sida sin uppmärksamhet. För problem som är gemensamma för en hel bransch har industrin i många fall skapat gemensamma forskningsinstitutioner, vilka ofta även har statligt stöd.

Vid sidan av denna »industriella» forskning har vuxit fram den fristående funktionsforskningen. Här i landet och på många andra håll kom den tidigast att uppodlas för hushållsredskap och hushållsmaskiner samt bostadens utrustning.

Utrymmesbehovet vid matbord studeras av Svenska Slöjdföreningens möbelfunktionsundersökning

Vid funktionsforskningen när det gäller hushållsredskap utgår man från en detaljerad analys av det arbete som skall utföras med redskapen och prövar deras effektivitet, hållbarhet etc. vid användning i arbetet. Man studerar inte bara *ett* redskap och *en* funktion utan har alltid anledning att studera redskapet och dess användning i samverkan med en mångfald andra ting och funktioner. Det visar sig ofta att ett redskap, insatt på sin plats i den husliga arbetsprocessen, kommer att betraktas på ett helt annat sätt än när man blott bedömer det fristående.

Genom funktionsforskningen har många förbättringar av hushållsredskapen åstadkommits. Existerande modeller har genom detaljstudier gjorts mer praktiska, olämpliga typer har sållats ut, nya typer har kommit till. Så gott som vart och ett av de handredskap som idag ingår i normalutrustningen för ett hem har förändrats på grund av resultat som vunnits inom Hemmens forskningsinstitut, nuvarande Statens institut för konsumentfrågor. Den köksinredning, varmed våra nybyggda bostäder numera regelmässigt utrustas, är likaledes i alla sina detaljer utformad på grundval av funktionsstudier som under årens lopp gjorts inom institutet.

Funktionsforskning rörande varor görs eller behöver göras på ett stort antal varuområden. Så har t. ex. de krav som bör ställas på olika typer av barnkläder studerats av Aktiv hushållning, numera Konsumentinstitutets textilavdelning. För att ge underlag för skodonens måttsättning görs noggranna fotmätningar i stora serier av Skoindustrins forskningsinstitut. Funktionsstudier av sängar, bord och stolar har gett normer för måttsättningen av dessa möbler och fortsatta studier planeras för förvaringsmöbler.

Konsumentvaruforskning av det slag som ovan exemplifierats förutsätter att studiernas resultat direkt nyttiggörs av tillverkarna, i annat fall vore de tämligen meningslösa. Resultaten bör dessutom bli bekanta för köparna så att dessas uppmärksamhet riktas mot de funktionsriktiga varorna och så att de lär sig välja bland dem med hänsyn till individuella behov. Men även köpare som är helt »oupplysta» drar nytta av att en viss marknad är sanerad.

En annan sida av varuforskningen har sin tyngdpunkt i jämförelser mellan varor som redan finns på marknaden och avser att ge direkt vägledning vid köp. Ibland leder dessa jämförelser till en poängsättning eller gradering av varorna. Eftersom det oftast gäller att bedöma många olika egenskaper hos en vara får man vid en poängsättning göra en sammanvägning av sinsemellan olika egenskaper. Consumers' Union i Amerika är den mest kända institutionen som gör dylika jämförande varuöversikter och pekar ut för köparna vilken vara som är förmånligast, vilken som är »best buy».

I Sverige har man varit mycket försiktig med att presentera summariska graderingar och poängsättningar. Sådana kan ur köparnas synpunkt vara till nytta när det gäller vissa typer av varor, som finns i ett begränsat antal lätt igenkännliga fabrikat, och av vilka varje köpare fordrar ett fåtal klart definierade, enhetliga prestationer. För det stora flertalet varor uppfylls inte dessa förutsättningar, varför en mera nyanserad köpvägledning åstadkoms om resultaten av de jämförande varuprovningarna framläggs i en allmän resonerande framställning. Inte heller Consumers' Union presenterar en rådgivning beträffande »best buy» annat än för vissa varuområden.

I förbigående skall framhållas, att man i Sverige inte försökt sig på det som är så populärt i en del länder, en allmän kvalitetsmärkning av »godkända» varor. Här har man funnit det bättre med den differentierade märkning som görs dels genom varudeklarationerna, vilka innebär en normerad informationsmärkning men ingen kvalitetsgaranti, och dels genom specialmärkning för vissa egenskaper t. ex. elektrisk säkerhet, S-märkning.

Generellt sett gäller, som ovan sagts, att strikta gränser mellan den varuforskning som görs av tillverkarna och den som här betecknats som funktionsforskning inte kan uppdras. Många tillverkare gör naturligtvis funktionsstudier av sina produkter. Å andra sidan aktualiseras givetvis många fabrikationsdetaljer i samband med de ur konsumentsynpunkt bedrivna funktionsstudierna. Inte kan man heller upprätthålla gränser mellan de studier som främst riktar sig till producenterna och den jämförande varuprovning som skall ge grundval för direkta köpråd. Om alla typer av undersökningar gäller att de har berättigande så snart deras resultat är att förbrukaren blir bättre tillgodosedd.

Den konsumentvaruforskning som hittills bedrivits i Sverige har i allmänhet fått erkännande för vederhäftighet i fråga om metoderna och för att ett gott samarbete kunnat uppehållas med fabrikanterna, medan det ibland förekommit kritik för att konsumenterna inte skulle ha delgetts resultaten i tillräckligt pregnant form. Tyngdpunkten av det arbete som hittills gjorts har kommit att ligga på ting som sammanhänger med hushållsarbetet och bostaden, medan andra områden inte blivit föremål för motsvarande studier. Konsumentrådet har nu möjlighet att fördela medel för forskning över hela fältet av konsumentvaror och har till uppgift att självt ta initiativ när det gäller områden som kommit i skymundan. Därtill har rådet att se till att upplysningssidan fungerar effektivt.

Vilka bidrag har konsumentrådet delat ut? En lista på de ändamål för vilka bidrag getts från rådet under första halvåret 1957 visar vilka områden som hittills aktualiserats.

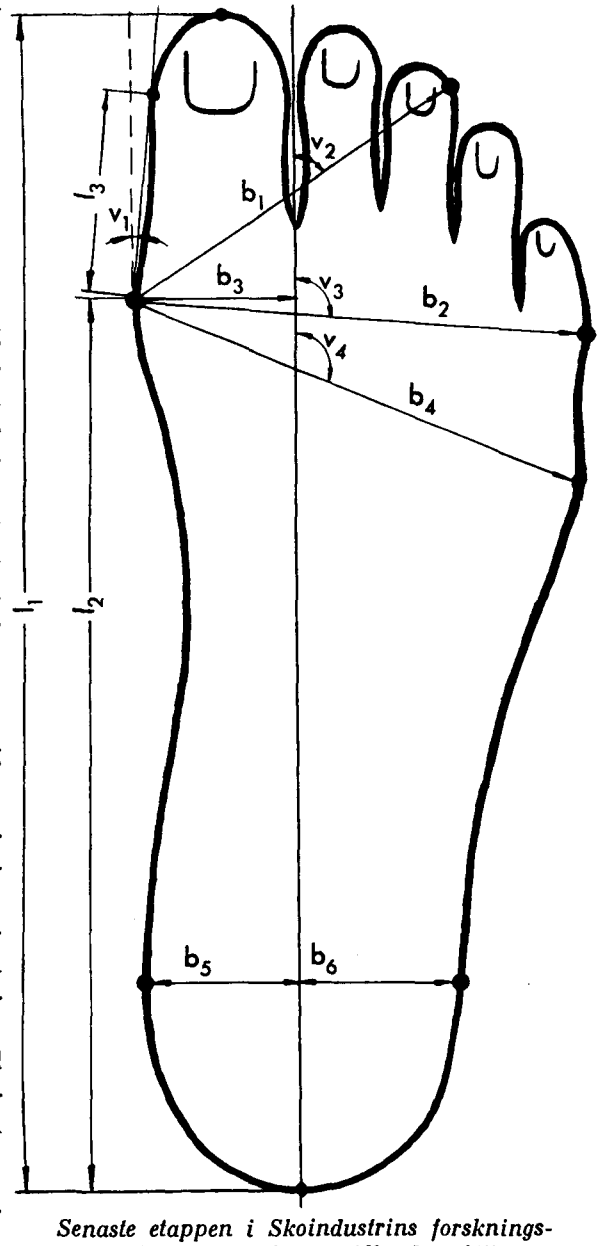
För forskning har bidrag getts till:

1. Den första etappen av en statistisk-sociologisk undersökning rörande hushållens arbetsförhållanden (Statens institut för konsumentfrågor) 46 000 kr.

2. En undersökning av organisationen av tvättförsörjningen i bostadsområden av olika struktur och storlek (Statens nämnd för byggnadsforskning) 36 000 kr.
3. Utarbetande av mätmetoder för bedömning av konfektionerade plagg som underlag till varudeklarationer (Varudeklarationsnämnden) 20 000 kr.
4. Fullföljande av passformsforskning beträffande vissa typer av skor (Skoindustrins forskningsinstitut) 45 000 kr.
5. Förberedande undersökning rörande lämpligt typurval av vissa servisdelar (Svenska Slöjdföreningen) 25 000 kr.
6. Fortsättning av undersökningar av maskinell utrustning och andra anordningar för tvätt; provning av vissa kemisk-tekniska preparat för rengöring (Statens institut för konsumentfrågor) 202 000 kr.

För upplysningsverksamhet har bidrag getts till:

1. Information till allmänheten och detaljhandeln om varudeklarationer (Varudeklarationsnämnden) 44 000 kr.
2. Information till tvätterierna, konfektionärerna, handeln och allmänheten om kemtvättmärkning (Varudeklarationsnämnden) 15 000 kr.
3. Propagandautställning för förbättrad formgivning (Kommitterade för formgivningsfrågor inom hantverk och småindustri) 5 000 kr.

Senaste etappen i Skoindustrins forskningsinstituts fotmätningar gäller barnfötter. Konsumentrådet har gett anslag

Dessutom har rådet avsatt medel för att i egen regi göra inventeringen av dels de organ som bedriver forskning och upplysningsverksamhet rörande tvätt inom landet och dels den konsumentupplysning som bedrivs inom landet.

De hittills utdelade anslagen har alltså gått till forskning rörande hushållsorganisation, bostadsplanering, beklädnad (textilier och skor), servis-

gods, hushållsmaskiner, hushållsredskap och rengöringsmedel, till upplysningsverksamhet huvudsakligen i samband med varudeklarationer samt till inventeringar i rådets egen regi. Områden som står i tur är bl. a. livsmedelsforskning, möbelforskning och distributionsforskning.

Av hittills utdelade anslag har det största getts till Statens institut för konsumentfrågor för tvättforskning. Till detta forskningsprojekt hade bidrag tidigare beviljats av de fondmedel, som i och med rådets tillkomst disponeras av rådet, och fortsatt anslag har utgått för att institutet skall ha möjligheter att fortsätta arbetet vid sitt tvättlaboratorium. Rådet har dock framhållit att anslag i fortsättningen inte skall användas till att driva hela forskningsavdelningar inom en institution, utan det är naturligt att ifrågavarande forskningsinstitut erhåller medel härför på sin egen stat.

Hur vill rådet arbeta i framtiden? Vad gäller karaktären av rådets anslagsutdelande verksamhet överhuvudtaget har rådet i en skrivelse i samband med sin anslagsframställan för nästa år förklarat sig eftersträva, att dess medel i så stor utsträckning som möjligt skall kunna ges till institutioner och enskilda forskare, som inte i annan ordning kan erhålla bidrag för sina forskningsprojekt. Särskilt betydelsefullt anser rådet det vara att ge stöd åt nydanande forskning, där arbetet får karaktären av pionjärverksamhet. Om resultatet av dylika forskningsprojekt visar sig lovande, torde många av dem i fortsättningen kunna finansieras på annat sätt, antingen genom att den forskningsutövande institutionen kan inlemma arbetet i sin ordinarie verksamhet eller det blir möjligt att finna ekonomiska intressenter på annat håll. Det kan gälla ett område, där hittills blott obetydlig forskning bedrivits, men där rådet kan ge medel, som medför att de frågeställningar som är aktuella ur konsumentsynpunkt kan preciseras, att inventeringar kan göras av den forskning som tidigare bedrivits, samt att metodstudier och förberedande undersökningar genomförs. En fortsatt finansiering kan sedan i många fall ske genom bidrag från näringslivet. Rådet anser sig ha anledning att tro, att förutsättningarna i vårt land är mycket goda för ett sådant positivt samarbete med företagarvärlden.

När det gäller konsumentupplysningen kan snart sagt obegränsade krav komma att ställas på rådets hjälp beträffande upplysningsverksamhet till konsumenterna, för framställning av exempelvis trycksaker, film, utställningar m. m. Rådet har förutsett, att vissa normer här måste utarbetas för bidragsgivningen och av den anledningen har rådet satt i gång med en inventering av den upplysning som nu bedrivs, dess syfte och inriktning, de medel den använder sig av, dess omfattning, hur den finansieras m. m. Denna inventering är brett upplagd och omfattar de skiftande former för upplysningsarbete som förekommer i landet. Sålunda undersöks exempelvis verksamheten inom bildningsorganisationer, fackliga organisationer och husmoderssammanslutningar och den upplysningsverksamhet som bedrivs av enskilda företag och handelns och industrins branschorganisationer. Skolornas insatser på det här området kommer givetvis även i blick-

fältet, liksom den upplysningstjänst som för närvarande bedrivs vid olika vetenskapliga institutioner. Ävenledes studeras pressens, radions och televisionens resurser, när det gäller konsumentupplysning. Inventeringen är det första steget i ett utredningsarbete, som så småningom skall inriktas på ett studium av den effekt olika upplysningsmedia med olika utformning kan ha som informationsorgan.

I rådets instruktion talas om forskning och upplysning angående varor som rådets huvuduppgift, och ovan har endast den sidan av rådets intresseområden diskuterats. Men skall rådet kunna göra en insats på längre sikt för ett förbättrat varubestånd fordras en principiell insikt i och ett ställningstagande till konsumtionsutvecklingen. Det är därför naturligt att rådet skall främja teoretisk konsumtionsforskning t. ex. på det sociologiska och det ekonomiska området. Det ovan nämnda anslaget till en undersökning rörande hushållens arbetsförhållanden — som utförs av Konsumentinstitutet i samarbete med Statistiska Centralbyråns utredningsavdelning — är ett exempel på denna verksamhet.

En annan sida av rådets verksamhet gäller skapandet av kontakt med forskning och upplysning i andra länder. I enlighet med ett förslag väckt inom Nordiska rådet har bildats en kommitté för samarbete mellan de nordiska länderna på konsumentvaruforskningens område, i vilken varje land insätter två representanter. Till svenska representanter har regeringen utsett rådets ordförande och vice ordförande.

Ett omfattande internationellt samarbete har inletts i och med den konferens för konsumentorganisationer och -institutioner som hölls i Paris i oktober i år. EPA (European Productivity Agency) hade organiserat konferensen. Svenska representanter var rådets vice ordförande samt Konsumentinstitutets chef. Denna konferens, vari delegater från 12 västeuropeiska länder deltog, gav ett klart vittnesbörd om vilket stöd och vilken stimulans en ökad internationell kontakt på detta område kan komma att innebära. På vissa håll har det teoretiska underlaget för konsumtionsforskningen bearbetats grundligare än hos oss, på andra håll har man måhända hunnit längre än Sverige när det gäller friska grepp på upplysningssidan. När det gäller uppläggningen av funktionsforskning och varuprovning tycks emellertid det arbete som utförts i Sverige betraktas som förebildligt.

Internationella Statistiska Institutets kongress i Stockholm 1957

Av aktuarie *Marianne Gustavsson*, socialstyrelsen

Internationella Statistiska Institutet (ISI) kongressade i år under svenskt värdskap, och under tiden 8—15 augusti var följaktligen nära 600 statistiker från 50-talet länder samlade i Stockholm.[1] ISI-konferenser brukar hållas vartannat år — Stockholmsmötet var det 30:e i ordningen — senast hölls sådana möten 1955 i Brasilien, 1953 i Italien och 1951 i Indien. Det var första gången Sverige var värdland i detta sammanhang, om icke det internationella möte kan räknas, som arrangerades här år 1874 av den institution, som föregick grundandet av ISI år 1885. Förutom kongressverksamhet o. dyl. utger ISI även en del statistiska publikationer; här kan nämnas »A Dictionary of Statistical Terms» av Kendall och Buckland, London, 1957.

ISI:s president fr. o. m. 1955 har varit fransmannen G. Darmois, men då han ej kunde närvara i Stockholm fungerade i hans ställe irländaren R. C. Geary, numera i FN:s tjänst. I Haag har ISI sitt permanenta kontor under ledning av holländaren Lunenberg. Från svensk sida hade kongressen förberetts av några kommittéer under ledning av överdirektör Karin Kock, professor Herman Wold, direktör Tage Larsson och direktör Ivar Öman. Som svensk värd vid konferensen fungerade överdirektör Kock.

ISI har ca 400 medlemmar bland statistikerna världen runt. Vid de internationella kongresserna deltar dock även icke medlemmar, och av årets ca 600 deltagare tillhörde 450 denna kategori.

Det var en imponerande samling med många av världens ledande statistiker som mötte upp. Här kan nämnas 96-årige amerikanen W. F. Willcox, Sir Ronald Fisher och R. G. D. Allen från England, P. C. Mahalanobis från Indien och förre ISI-presidenten S. A. Rice, USA. De nordiska statistikerna deltog till ett antal av ca 250, England och Förenta Staterna representerades av stora delegationer, 50 respektive 65 personer, 35 tyska och ett 30-tal franska statistiker var med, vidare ett 25-tal från öststaterna och ca 30 från Afrika och Asien och lika många från Sydamerika. FN, ECE, UNESCO, OEEC och Kol- och stålunionen var representerade vid mötet.

Kongressen öppnades med tal av statsminister Tage Erlander. Han framhöll statistikens roll vid överväganden om de sociala reformerna och det ekonomiska läget, inte minst vid långsiktsplaneringar. Han betonade vidare vikten av internationellt idéutbyte för statistikerna i en tid då metodiken utvecklas snabbt. Vid konferensen presenterades och diskuterades ca 130

[1] Se även artiklar om ISI:s konferens 1957 i Statistisk Tidskrift 1957, nr 7 och 10.

Foto: Svenskt fotoreportage

Statsministern och överdirektör Kock hälsar professor och fru Mahalanobis välkomna. I bakgrunden generalsekreterare Lunenberg

uppsatser, s. k. »papers», inom ett 20-tal områden av teoretisk och tillämpad statistik. Inom den tillämpade statistiken berörde diskussionen helt skilda områden, bl. a. jordbruksräkningar, demografisk statistik, användningen av elektroniska databehandlingsmaskiner, nationalbudgeträkningar, statistikens användning inom industri och administration, trafiksäkerhetsmätning samt statistik inom genetik och medicin. Dessutom riktades intresset särskilt på kommunalstatistiken; en resolution antogs, vari ISI beslöt bilda en särskild sektion för kommunalstatistik.

Konferensen bjöd alltså på en provkarta av olika slags statistikproblem. Ett genomgående drag var dock att i flertalet sammanhang intresset var stort för statistikens roll i utvecklingen inom de industriellt underutvecklade länderna. Detta underströks även av dr Geary i hans hälsningstal.

Från svensk sida kommer att ombesörjas tryckning av konferenshandlingarna; i det följande refereras några av de uppsatser, som kan vara av intresse för denna tidnings läsare.

M. Hansen och *J. F. Daly:* Data processing on electronic computers in the United States Bureau of the Census.

H. Duprat och *D. Hoffsaes:* Le dépouillement du recensement agricole français à l'aide d'un calculateur électronique.

J. Stafford: Initial plans for the use of a computer in the United Kingdom.

I dessa tre uppsatser redovisas erfarenheter och planer beträffande användandet av elektroniska databehandlingsmaskiner inom officiell statistik i Förenta Staterna, Frankrike respektive England. Vid Bureau of Census i Washington har man sedan år 1951 med framgång prövat dessa maskiner i flera urvalsundersökningar och för närvarande planeras dylik bearbetning av materialet till förestående företagsräkning samt folkräkning, bostadsräkning och jordbruksräkning.

Vid Institut National de la Statistique et des Etudes Economiques i Paris har man använt en större elektronisk databehandlingsmaskin för 1955 års jordbruksräkning och inom Board of Trade i London planeras nu installerandet av en medelstor anläggning för bearbetning av en kommande distributions- och produktionsundersökning.

S. A. Goldberg: Non-sampling error in household surveys — a general review of some Canadian work.

W. Duane Evans: The control of non-sampling errors in social and economic surveys.

Dessa två uppsatser belyser det alltmer ökade intresset att närmare utforska s. k. non-sampling errors. I den förstnämnda uppsatsen diskuteras av Goldberg vissa kanadensiska erfarenheter inom detta område beträffande undersökningar där hushållet är undersökningsenheten, t. ex. Labor Force-undersökningarna. Författaren understryker särskilt errors som har sin grund i svårigheter i samband med disposition av frågeblanketter och formuleringen av själva frågorna, intervjuförloppet samt skillnader mellan och begränsningar hos såväl intervjuare som de utfrågade.

Utifrån erfarenheter inom Bureau of Labor Statistics belyser Duane Evans liknande problem och betonar även förekomsten av felkällor vid granskningen och maskinbearbetningen av primärmaterialet. Bortfallsproblemet diskuteras och hur det bör kunna förebyggas redan vid urvalet av undersökningsenheter, t. ex. genom tillämpning av »split design» och »pre-pre-tests».

Kjeld Johansen: A preliminary report of a sample survey of housing requirements in the Copenhagen metropolitan housing area.

P. de Wolff och *A. C. Hissink:* Public entertainment and the public in Amsterdam. A statistical investigation into the attendance at cinemas, theatres and concert halls and into factors influencing it.

J. Meerdink: Holidays spent by natives of Amsterdam during the summer of 1954.

Dessa tre uppsatser redovisar resultat av socialstatistiska undersökningar utförda i kommunal regi. Den danska undersökningens syfte har varit att söka uppskatta köpenhamnarnas nettobehov av nya lägenheter på grundval av deras personliga önskemål. I ett slumpmässigt urval av lägenheter tillfrågades 2 250 hushåll om sina önskemål varjämte där boende 750 vuxna barn eller inneboende intervjuades samt ytterligare 300 personer, som bodde i pensionat o. dyl. Undersökningen gav vid handen att ca 1/3 av hushållen i Köpenhamnsområdet vill ha annan, i regel större lägenhet. Hälften av de vuxna hemmaboende barnen vill ha egen lägenhet och 2/3

av de inneboende. På grundval av undersökningen kan det önskade nettotillskottet av lägenheter i Köpenhamnsområdet grovt uppskattas till ca 50 000.

De två holländska undersökningarna är utförda inom Amsterdams statistiska kontor. I båda fallen bygger de på intervjuer med personer, som slumpmässigt utvalts.

I de Wolffs och Hissinks undersökning tillfrågades 2 500 personer i 18—65 års ålder om hur många besök på biograf, teater och konsert de gjort under tiden 1 okt. 1954—31 maj 1955. I uppsatsen analyseras besöksfrekvensen mot bakgrund av faktorer såsom inkomstnivå, kön och ålder, skolbildning och religion. Därjämte studeras de intervjuades personliga attityder gentemot de olika slagen av förströelser. Under den undersökta perioden var antalet besök per tillfrågad person 9 för bio, 0,61 för professionell teater, 0,62 för amatörteater och 1 för professionell konsert. Biobesöken dominerade klart, även i högsta inkomstlägen. Frekvensen var högst i åldersgruppen 18—21 år (ca 15 besök per person) och sjönk till ca 3 i högsta åldersklassen (60—65 år). Som ett av de viktigaste skälen till de ofta förekommande biobesöken angavs den relativa prisbilligheten. I högre inkomstlägen utgjorde biljetternas lättåtkomlighet en viktig faktor i detta sammanhang.

Meerdink redogör för intervjuer med ca 3 000 personer i Amsterdam beträffande deras semester sommaren 1954, var den tillbringats, hur den finansierats och vad den kostade. Det påvisas hurusom 32 % av företagarna icke haft semester jämfört med 10 % av arbetarna och 6 % av tjänstemännen. Beträffande i vilken utsträckning semestern tillbringades borta från hemstaden synes den ekonomiska faktorn dominera. Frekvensen av utlandsvistelse bland dem som varit hemifrån på semestern visar dock tydligt samband med socialgruppstillhörighet; företagarna var oftare utomlands på semestern än löntagare i samma inkomstklass. Beträffande finansieringssättet för semestern ger undersökningen vid handen att sparmedel oftast fick finansiera de lägsta semesterkostnaderna medan de dyraste semestrarna oftare betalades ur den löpande inkomsten.

Salem H. Khamis: A report on a pilot infant mortality survey of rural Lebanon.

Provundersökningen påvisar tydligt vilka särskilda svårigheter, som kan vara förknippade med en socialstatistisk intervjuundersökning bland bybefolkning i ett industriellt mindre väl utvecklat land. Dessutom framkommer en del viktiga tendenser rörande barnadödligheten år 1953 i Libanon, vilka dock innan alltför vittgående slutsatser dras skall erhålla ytterligare belysning i en kommande större undersökning, som planeras att omfatta förhållandena under 2 år. Sammanlagt berörde undersökningen 64 byar med högst 1 000 invånare. Byarna hade slumpmässigt utvalts från befintliga listor över dylika mindre samhällen. Vid urvalet stratifierades dels med hänsyn till region och dels till byarnas tillgänglighet för motorfordon. I de utvalda byarna utfrågades samtliga hushåll av läkare. Vissa data inhämtades för år 1953 bl. a. om antal födda, antal dödsfall bland barn under ett år och antal dödsfall bland mödrar i samband med havandeskap och barnsbörd. Khamis har beräknat relativtal för barnadödligheten i åldrar under ett år (i ‰ av totalantalet födda under år 1953), varvid framkommit att barnadödligheten uppgick till 250 ‰ i hela undersökningsmaterialet, 195 ‰ för gossar och 315 ‰ för flickor. Barnadödligheten var ca 3 ggr större i de otillgängligaste byarna än i de bäst tillgängliga. Skillnaden mellan dödligheten för gossar och flickor kan möjligen bero på en viss tradition att föredra de förra; detta skulle kunna bidra till att flickorna erhåller sämre vård och mindre ofta läkarvård vid sjukdom.

I år skulle det 8:e nordiska statistiska mötet hållas i Stockholm. Med anledning av ISI-kongressen hölls det i anslutning till denna och inskränktes till ett halvdagssammanträde. Professor Wold talade därvid om sampling-

metodikens och operationsanalysens utveckling. Särskilt borde operationsanalysen mer och mer kunna bli ett verktyg för kartläggningen av sociala problem, framhöll han. Vidare diskuterades ämnet »Statistiken över högre utbildning — några metodproblem», varvid aktuarie Klas Wallberg inledde.

Under ISI-kongressen arrangerades även ett rätt rikhaltigt fritidsprogram för deltagarna och medföljande familjemedlemmar. Stockholms stad bjöd på mottagning i Stadshuset och bjöd familjemedlemmarna på rundtur till sociala institutioner i Stockholm. Vidare arrangerades en båtutfärd i Stockholms skärgård och besök på Drottningholmsteatern och Millesgården m. m.

Det beslöts, att en extra ISI-kongress skall hållas i Bryssel 1958 i anslutning till världsutställningen. Darmois omvaldes till ISI:s president och professor Wold nyvaldes till styrelseledamot.

Internationella arbetskonferensens 40:e sammanträde

Av förste kanslisekreterare *Sten-Eric Heinrici*, socialdepartementet

Internationella arbetskonferensens 40:e sammanträde hölls i Genève under tiden 5—27 juni 1957. Till konferensens ordförande valdes den australiske arbetsministern Harold Holt. I sammanträdet deltog representanter för 73 av Internationella arbetsorganisationens medlemsstater samt observatörer från tio icke självstyrande områden ävensom företrädare för FN, vissa av dess fackorgan samt ett antal internationella organisationer. Arbets- och socialministrar från 20 länder, däribland Frankrike, Sovjetunionen, Storbritannien, Sverige och USA deltog under längre eller kortare tid i konferensens arbete. Tillsammans uppgick antalet vid konferensen närvarande delegater och experter till mer än 900.

Organisationens medlemstal utgjorde vid konferensens öppnande 78. Tre stater hade under tiden mellan 1956 och 1957 års konferenser anmält sin anslutning, nämligen Ghana, Nicaragua och Paraguay, medan Venezuela utträtt ur organisationen.

Sverige deltog i konferensen med två regeringsombud, ett arbetsgivarombud och ett arbetarombud jämte ett antal experter.

Sammanträdets *dagordning* upptog följande ämnen:

1) Generaldirektörens årsberättelse.
2) Finansiella och budgetära frågor.
3) Upplysningar och årsrapporter rörande medlemsstaternas tillämpning av internationella arbetskonventioner och rekommendationer.
4) Tvångsarbete (andra behandling).
5) Veckovila för affärs- och kontorsanställda (andra behandling).
6) Skydd för och integration av den infödda befolkningen samt andra befolkningsgrupper, som lever i stammar eller under stamliknande förhållanden, i självstyrande länder (andra behandling).
7) Diskriminering i fråga om anställning och yrkesutövning (första behandling).
8) Arbetsförhållanden för plantagearbetare (första behandling).

Dessutom hölls under konferensen val av ny styrelse för Internationella arbetsbyrån.

På sedvanligt sätt upptogs plenarsammanträdena under konferensen till större delen av debatten om generaldirektörens årsberättelse. Denna hade i år avgetts i två delar, av vilka den ena behandlade ILO:s verksamhet sedan föregående konferens, medan den andra till närmare diskussion upptog automationen och dess inverkan på arbetslivet och de sociala förhållandena. Sistnämnda spörsmål utgjorde huvudämnet för konferensens generaldebatt. Från svensk sida deltog i debatten generaldirektör Bertil Olsson och direk-

tören i Svenska arbetsgivareföreningen G. Bergenström. Rapporten föreligger i norsk översättning.

I anslutning till olika punkter på dagordningen antog konferensen en konvention om *tvångsarbete,* en konvention och en rekommendation om *veckovila för affärs- och kontorsanställda* samt en konvention och en rekommendation om *skydd för och integrering av infödda befolkningsgrupper.*

Tvångsarbetskonventionen antogs så gott som enhälligt. Endast ett ombud röstade emot, nämligen den amerikanske arbetsgivardelegaten. Konventionen består av två artiklar utöver vissa bestämmelser av formell natur. I första artikeln heter det att ratificerande medlemsstat förbinder sig att avskaffa och att icke i någon form anlita tvångsarbete

a) såsom medel för politisk påtryckning eller skolning eller såsom straff för att någon hyser eller ger uttryck åt politiska åsikter eller uppfattningar, som står i ideologisk motsättning till rådande politiska, sociala eller ekonomiska system;
b) såsom en form för mobilisering och användning av arbetskraft i syfte att främja den ekonomiska utvecklingen;
c) såsom arbetsdisciplinär åtgärd;
d) såsom straff för deltagande i strejk;
e) i diskriminerande syfte, dvs. av rasskäl samt av sociala, nationella eller religiösa grunder.

Enligt artikel 2 har medlemsstat, som ratificerat konventionen, att vidta omedelbara och effektiva åtgärder för ett omedelbart och fullständigt avskaffande av de former för tvångsarbete som anges i artikel 1.

Konferensen antog även tre resolutioner, som har samband med tvångsarbetsfrågan, nämligen en om avskaffande av koncentrationsläger och deportation av nationella minoriteter, en om metoder för löneutbetalning samt en om gäldslaveri och livegenskap. Den förstnämnda resolutionen, som antogs enhälligt, framlades av de danska, norska och svenska regeringsrepresentanterna samt innehöll en anmodan till FN att behandla i resolutionen berörda spörsmål.

Huvudbestämmelsen i konventionen om *veckovila för handels- och kontorsanställda* stadgar, att var och en som omfattas av konventionen skall äga rätt till en oavbruten veckovila om 24 timmar under loppet av varje period om sju dagar. Den kompletterande rekommendationen förordar, att de av konventionen omfattade personerna skall såvitt möjligt äga rätt till en veckovila om minst 36 på varandra följande timmar.

Konventionen om *infödda befolkningsgrupper* slutligen förpliktar ratificerande stat att genomföra samordnade och systematiska åtgärder till värn för infödda befolkningsgrupper med sikte på en gradvis integrering av dessa grupper i samhällslivet i det land de tillhör.

Konferensen hade att ta ställning till *protester mot vissa delegaters fullmakter.* Sålunda avvisades protester mot fullmakterna för den kinesiska delegationen (Formosa-Kina), de franska och italienska arbetarombuden samt det albanska arbetsgivarombudet.

Vidare hade protester av de icke-kommunistiska arbetsgivardelegaterna avgetts mot de ungerska regerings- och arbetsgivarombudens fullmakter samt av fria fackföreningsinternationalen och kristliga fackföreningsinternationalen mot de ungerska arbetarombudens fullmakter.

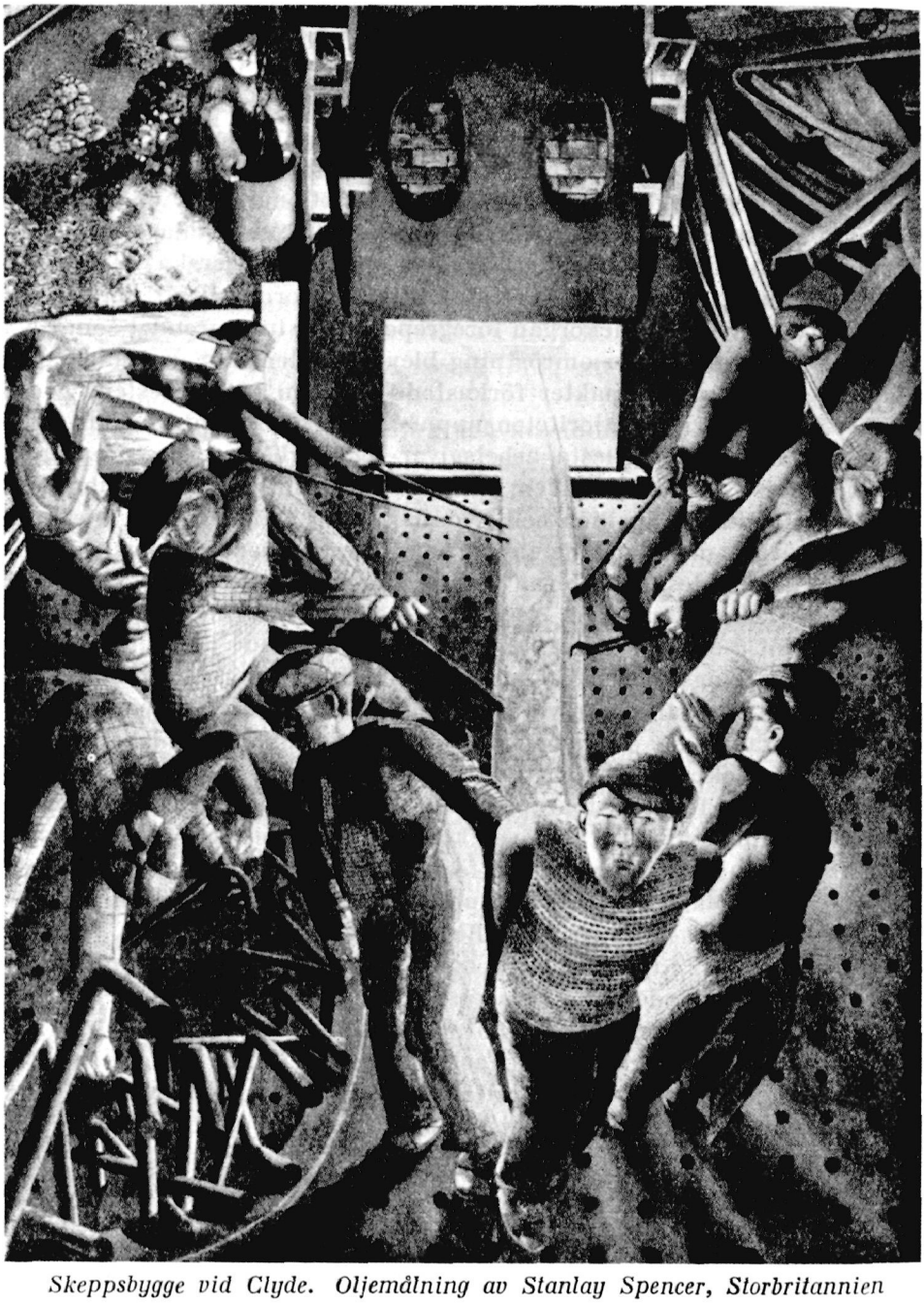
Den förstnämnda protesten grundades på att det ungerska folket med hänsyn till den väpnade interventionen från Sovjetunionens sida hade berövats möjligheter att fritt välja sina representanter och sin regering och att företrädarna för den ungerska regeringen vid konferensen hade utsetts av en olaglig regering och mottog sina instruktioner från en främmande regering. Protesten föranledde en livlig debatt, i vilken 31 talare deltog. Från regeringshåll hävdades därvid att frågan om den ungerska delegationens ställning inom FN ännu icke vore slutgiltigt avgjord och att det icke vore lämpligt att ett av FN:s fackorgan föregrepe det beslut i ärendet som FN hade att fatta. Vid företagen omröstning blev protesten mot den ungerska regeringsdelegationens fullmakter förkastad, dvs. den för protestens godkännande erforderliga 2/3 majoriteten uppnåddes icke. För uteslutning avgavs 94 röster, däribland de flesta arbetsgivar- och arbetarrepresentanter från icke-kommunistiska länder, även de nordiska, samt regeringsombuden för Kina, Nederländerna, Spanien och Sydafrikanska Unionen. Mot uteslutning avgavs 88 röster, däribland de flesta regeringsrepresentanternas.

Däremot godkändes protesterna mot de ungerska arbetsgivar- och arbetardelegaternas fullmakter, med 141 röster mot 7 och 35 nedlagda respektive 141 röster mot 5 och 20 nedlagda. I båda fallen röstade de svenska, danska och norska regerings- och partsombuden för uteslutning.

I likhet med vad fallet var vid föregående års konferens yppade sig motsättningar rörande de östeuropeiska arbetsgivarnas medlemskap i konferensens olika fackutskott. Arbetsgivargruppen hade även i år vägrat föreslå representanter för de östeuropeiska arbetsgivarna till erhållande av medlemskap i nämnda utskott. Häröver klagade dessa representanter hos konferensens beredningsutskott, vilket föreslog, att de östeuropeiska arbetsgivarrepresentanterna skulle beredas suppleantplatser i fackutskotten, dvs. erhålla yttranderätt men ej rösträtt. Beredningsutskottets förslag godtogs av konferensen med 122 röster mot 66 och 37 nedlagda. Samtliga nordiska regeringsdelegater röstade för förslaget.

Vidare antog konferensen ett antal *resolutioner* bl. a. rörande avskaffande av lagstiftning, som riktas mot fackliga organisationer i ILO:s medlemsstater, säkerhet i kolgruvor, upprättande av en trepartskommitté för kvinnoarbete samt arbetstid. Enligt sistnämnda resolution skall arbetstidsproblemet uppföras på dagordningen för nästa års konferens för en allmän diskussion.

Arbetsorganisationens *budget* för år 1958 fastställdes till ett belopp av 7 972 901 dollar eller 4,63 procent högre än budgeten för innevarande år. Ökningen berodde delvis på att arbetsbyråns styrelse omedelbart före konferensen beslöt inplacera byråns personal i löneklass 2 av FN:s löneskala, varigenom personalens lön höjdes med fem procent.

Skeppsbygge vid Clyde. Oljemålning av Stanlay Spencer, Storbritannien

Under konferensen hölls *val av ledamöter i arbetsbyråns styrelse* för perioden 1957—1960. Beträffande de nordiska länderna har alltsedan år 1919 tillämpats ett rotationssystem på sådant sätt, att ett nordiskt land alltid varit ordinarie ledamot av styrelsen. Sedan år 1951 en ordning med adjungerade ledamotsplatser infördes, har ett av de nordiska länderna även innehaft en dylik plats. Sverige erhöll vid årets styrelseval en ordinarie plats i styrelsen efter Norge, och Danmark övertog Sveriges plats som adjungerad ledamot.

Styrelsen får under treårsperioden till 1 juli 1960 följande sammansättning. Tio valda medlemmar: Belgien, Brasilien, Chile, Filippinerna, Irak, Mexico, Pakistan, Peru, Sverige och Tjeckoslovakien, tio medlemmar med fast plats (de i industriellt hänseende mest betydande medlemsstaterna): Canada, Frankrike, Förenta staterna, Indien, Italien, Japan, Kina, Sovjetunionen, Storbritannien och Förbundsrepubliken Tyskland samt tio adjungerade medlemmar: Argentina, Australien, Cuba, Danmark, Marocko, Portugal, Schweiz, Syrien, Thailand och Uruguay. Dessutom har styrelsen tio arbetsgivar- och tio arbetarrepresentanter.

I samband med konferensen högtidlighölls tjugofemårsminnet av arbetsbyråns förste generaldirektör Albert Thomas' död genom en utställning i Genève under motto »Konst och arbete». Utställningen omfattade målningar, skulpturer, gravyrer, konsthantverk m. m., belysande människan i arbete under olika epoker i skilda verksamhetsgrenar (jordbruk, byggnadsverksamhet, framställning av textilier, keramik, glas etc.). Ett trettiotal länder deltog i utställningen, bland dem Sverige.

Träskomakaren. Oljemålning av Tadeusz Makowski, Polen. — Bland de nära 800 numren på utställningen tilldrog sig målningen av de brittiska skeppsbyggarna uppmärksamhet genom sin tidstypiska skildring av industriarbetets hets och monotoni, medan den polske träskomakaren fick symbolisera den gamle hantverkarens fattigdom och resignation

Underhållsbidrag och bidragsförskott

Redogörelse för en statistisk undersökning om underhållsbidragens storlek och underhållspliktens fullgörande

Den statistik, som finns att tillgå om underhållsbidragen och bidragsförskotten till utomäktenskapliga barn och skilsmässobarn, är tämligen ofullständig. I barnavårdsstatistiken finns inga uppgifter om underhållsbidragens storlek. De uppgifter om bidragsförskotten, som ingår i denna statistik, ger ingen fördelning på belopp av olika storlek. På grund av behovet av dylika uppgifter har socialstyrelsen företagit en statistisk undersökning för att få en belysning av underhållsbidragens och bidragsförskottens storlek samt därmed sammanhängande förhållanden för inom- och utomäktenskapliga barn. Denna undersökning grundar sig på uppgifter, som inhämtats från barnavårdsnämnderna. I det följande skall lämnas en redogörelse för resultaten av undersökningen.

Inledningsvis skall de gällande rättsreglerna om underhåll till inom- och utomäktenskapliga barn i korthet återges.

Gällande rättsregler

Enligt föräldrabalken är föräldrar skyldiga att vidkännas kostnader för barnets uppehälle och utbildning. Underhållsskyldigheten upphör ej förrän barnet fått den utbildning, som med hänsyn till föräldrarnas villkor och barnets anlag må finnas tillbörlig och ej i något fall förrän barnet fyllt 16 år. Också för tiden därefter är föräldrarna under vissa förutsättningar skyldiga att ge barnet underhåll.

I kostnaderna för barnets underhåll skall var och en av föräldrarna ta del efter sin förmåga. Fader eller moder, som ej har vårdnaden om barnet, skall i regel betala underhållsbidrag.

Underhållsbidrag kan fastställas genom avtal mellan parterna, genom interimistiskt beslut av rätten eller genom dom. Bidraget skall i allmänhet utgå i form av ett periodiskt understöd; i vissa fall kan dock engångsbidrag förekomma.

Fastställt underhållsbidrag kan under vissa förutsättningar jämkas såväl uppåt som nedåt. Interimistiskt beslut av rätten kan av denna när som helst ändras eller återkallas. Grundas bidragsskyldigheten på avtal, som makar träffat inför förestående hemskillnad eller äktenskapsskillnad, kan bidraget jämkas av rätten, om avtalet befinnes uppenbart obilligt för ena maken. Såsom förutsättning härför gäller dock, att avtalet ej slutits under hemskillnad. I övrigt kan periodiska underhållsbidrag, oavsett om de har fastställts genom avtal eller genom beslut av rätten, jämkas uppåt eller nedåt, när så påkallas av väsentligen ändrade förhållanden.

Om den underhållsskyldige av någon anledning underlåter att betala fastställt underhållsbidrag, kan barnet i stället av barnavårdsnämnd erhålla bidragsförskott med underhållsbidragets belopp, dock högst med ett visst maximibelopp. Detta var före 1 juli 1957 600 kr per år, men har därefter höjts till 720 kr.

År 1952 företogs en generell höjning av underhållsbidrag, som fastställts före den 1 januari 1951. Denna höjning var avsedd att kompensera penningvärdets fall. Storleken av förhöjningen gjordes beroende av när bidragets belopp senast blivit fastställt. Hade detta skett under 1940 eller tidigare, var förhöjningen 60 %. Belopp senast bestämda under något av åren 1941—46 höjdes med 30 % och under något av åren 1947—50 med 20 %.

Den fortsatta penningvärdeförsämringen har föranlett statsmakterna att innevarande år fatta beslut om en ny uppräkning av underhållsbidragen. Förhöjningen skall utgöra, där bidragets belopp blivit fastställt under år 1940 eller tidigare 90 %, under något av åren 1941—46 55 %, under något av åren 1947—50 45 %, under år 1951 20 % och under något av åren 1952—54 10 % av beloppet.

Vid 1957 års riksdag har också fattats beslut om att det på underhållsbidrag till barn, vilka understiger 720 kr om året och fastställts före 1 april 1957, skall under vissa förutsättningar av allmänna medel utgå utfyllnadsbidrag, så att nämnda belopp uppnås.

Undersökningen

Socialstyrelsens undersökning av underhållsbidragen och bidragsförskotten har omfattat ett urval av alla de inom- och utomäktenskapliga barn, som stod under tillsyn av förordnad barnavårdsman den 31 december 1956, nämligen alla sådana barn, som var födda den 15 i någon av årets månader under åren 1938—56. För vart och ett av dessa barn har från barnavårdsnämnderna inhämtats uppgifter om barnen, föräldrarna, underhållsbidragen och bidragsförskotten. Några uppgifter har däremot inte inhämtats om de underhållspliktigas inkomstförhållanden, enär det skulle ha blivit en alltför omfattande uppgift för barnavårdsnämnderna att införskaffa dylika uppgifter.

När det gäller underhållsbidragens och bidragsförskottens storlek, är det att märka att undersökningen avser tiden före 1957. Verkningarna av den vid 1957 års riksdag genomförda höjningen av underhållsbidragen och bidragsförskotten samt införandet av utfyllnadsbidragen belyses sålunda icke av undersökningen.

Inalles har erhållits uppgifter om 1 102 inomäktenskapliga och 2 557 utomäktenskapliga barn, utgörande ca 3,3 % av samtliga barnavårdsmannaskap vid utgången av 1956.

Underhållsbidrag åtnjöts ej i december 1956 av samtliga barn, som ingick i undersökningen. I en del fall var underhållsbidraget icke fastställt till följd av att faderskapsutredning alltjämt pågick eller på grund av att fadern var okänd. I andra fall var underhållsbidrag fastställt, men utgick inte på

grund av att fadern senare avlidit, föräldrarna sammanbodde eller barnet uppnått den ålder, då underhållsbidrag upphört att utgå. Av nedanstående tablå framgår hur barnen fördelade sig på olika kategorier (u.-b. betecknar underhållsbidrag).

	I ä.-barn	U. ä.-barn
Hela antalet barn	1 102	2 557
Därav i %		
1. utan u.-b. i dec. 1956		
a) u.-b. ej fastställt, fadern okänd	—	8,5
b) u.-b. ej fastställt, övriga	5,3	1,4
c) u.-b. fastställt, fadern senare avliden	1,2	1,3
d) u.-b. fastställt, föräldrar sammanboende	0,1	12,5
e) u.-b. fastställt, men barnet har uppnått den ålder då u.-b. ej utgår	4,6	4,6
2. med u.-b. i dec. 1956		
a) engångsbidrag	—	0,6
b) periodiskt understöd	88,7	71,0

Av tablån framgår att antalet u. ä.-barn med sammanboende föräldrar utgör 12,5 % av samtliga och antalet u. ä.-barn med okänd fader 8,5 %. Ifrågavarande barn i hela riket kan på grundval härav beräknas uppgå i förra fallet till 11 100 och i det senare till 7 500.

Underhållsbidrag utgick i december 1956 till 89 % av de inomäktenskapliga och 72 % av de utomäktenskapliga barnen. I det stora flertalet fall utgjordes bidraget av periodiskt understöd (per månad).

I tab. 1 lämnas en översikt av hur barnen med periodiskt underhållsbidrag fördelade sig med avseende på ålder och placering vid utgången av 1956. Deras föräldrar fördelade sig efter ålder och civilstånd på sätt som framgår av tab. 2.

Tab. 1. Barnens fördelning efter ålder och placering den 31 december 1956

	I ä.-barn	U. ä.-barn
Antal barn	958	1 791
Därav i %		
a) i åldern		
under 1 år	2	8
1— 2 »		12
3— 6 »	16	24
7— 9 »	24	19
10—15 »	51	35
16—18 »	7	2
b) placerade		
hos moder	87	74
» fader	1	1
» anhöriga	7	14
i annat enskilt hem	3	8
på barnhem	0	1
på annat ställe	1	1
uppgift saknas	—	1

Tab. 2. Barnens föräldrar fördelade efter ålder och civilstånd den 31 december 1956

	I ä.-barnens		U. ä.-barnens	
	mödrar	fäder	mödrar	fäder
Antal mödrar resp. fäder	**958**	**958**	**1 791**	**1 791**
Därav i %				
a) i åldern				
under 20 år	—	—	4	1
20—24 år	3	1	17	12
25—29 »	14	8	22	15
30—34 »	22	19	24	24
35—39 »	27	26	17	20
40—44 »	19	18	8	12
45—49 »	9	14	5	7
50— »	3	9	2	7
ej uppgivet år	3	5	1	2
b) ogift	—	—	48	43
gift	15	15	42	46
frånskild	54	54	7	7
omgift	31	30	—	—
änka, änkling	0	0	1	1
död eller uppgift saknas	0	1	3	3

Underhållsbidragens storlek m. m. De periodiska underhållsbidragen har ursprungligen fastställts vid mycket skilda tidpunkter såsom framgår av följande tablå:

	I ä.-barn	U. ä.-barn
Antal	**958**	**1 791**
Därav i % med u.-b.fastställda		
före 1940	—	1
1940—44	3	21
1945—49	23	31
1950—56	74	47

Det är en avsevärd skillnad i storleken på de underhållsbidrag som fastställdes i början av 1940-talet och tio år senare. Detta belyses av följande sammanställning, som visar barnens fördelning efter de under olika tidsperioder ursprungligen fastställda månatliga underhållsbidragens storlek och deras medianbelopp.

De underhållsbidrag, som fastställdes före 1945, är i fråga om i ä.-barnen alltför få för att kunna läggas till grund för några slutsatser. För u. ä.-barnen finner man, att de underhållsbidrag, som fastställts under dessa år, i ca 57 % av fallen understeg 30 kr/mån. och i 93 % av fallen 40 kr/mån. Under senare hälften av 1940-talet skedde en successiv stegring av de nya bidragen. Under denna femårsperiod hade underhållsbidragen för 38 % av i ä.-barnen och för 71 % av u. ä.-barnen fastställts till belopp understigande 40 kr/mån. Av de fastställda beloppen var 61 resp. 90 % lägre än 50 kr/mån. Den största förändringen har bidragen uppenbarligen undergått under

	I ä.-barn			U. ä.-barn		
	Underhållsbidrag fastställda					
	före 1945	1945–49	1950–56	före 1945	1945–49	1950–56
Antal redovisade barn	**27**	**225**	**706**	**386**	**558**	**847**
Därav i % med u.-b. per månad av						
under 30 kr	4	8	2	57	17	0
30—39 »	44	30	5	36	54	9
40—49 »	26	25	7	4	19	15
50—59 »	26	19	24	2	7	28
60—69 »	—	10	16	1	1	21
70—79 »	—	6	21	—	1	17
80—89 »	—	—	5	—	0	4
90—99 »	—	2	12	0	1	4
100— »	—	0	8	—	0	2
Medianbelopp kr/mån.	40	40	60	25	35	50

1950-talet. De då fastställda bidragen uppgick för 62 % av i ä.-barnen och för 48 % av u. ä.-barnen till 60 kr och däröver per månad. Underhållsbidrag understigande 50 kr/mån. hade 14 % av i ä.-barnen och 24 % av u. ä.-barnen. I allmänhet är i ä.-barnens underhållsbidrag högre än u. ä.-barnens. Detta är genomgående för samtliga ovan redovisade tidsperioder.

Medianen för de under åren 1950—56 fastställda underhållsbidragen uppgick för i ä.-barnen till 60 kr/mån. och för u. ä.-barnen till 50 kr/mån. I fråga om u. ä.-barnen är medianbeloppet för åren 1950—56 dubbelt så stort som motsvarande belopp under åren före 1945.

Vid undersökningen har efterfrågats huruvida det till utgången av 1956 skett någon jämkning av underhållsbidragens storlek genom avtal eller dom. Därvid skulle uppgiftslämnarna bortse från den år 1952 genomförda generella höjningen av bidragen. Av de erhållna svaren framgår att jämkning av bidragen, i regel uppåt, förekommit för 9 % av i ä.-barnen och för 22 % av u. ä.-barnen. Dylik jämkning var vanligast i fråga om de lägsta underhållsbidragen såsom framgår av följande sammanställning.

Underhållsbidragets ursprungliga belopp per månad	Jämkade u.-b. i % av samtliga	
	I ä.-barn	U. ä.-barn
under 30 kr	17	81
30—39 »	11	16
40—49 »	3	13
50— »	9	3
Samtliga	**9**	**22**

Några uppgifter om storleken av de företagna jämkningarna har inte inhämtats.

Den år 1952 genomförda lagen om generell höjning av vissa underhållsbidrag medförde en betydande stegring av framför allt äldre underhållsbidrag. Genom denna lag kan de underhållsbidrag som fastställts före 1951 sägas ha blivit anpassade till 1951 års penningvärde, låt vara att den generella höjningen till följd av de schematiska beräkningsreglerna inte i samtliga fall gav full kompensation för penningvärdets fall.

Vilka bidragsbelopp som fram till tiden för undersökningens verkställande har blivit resultatet av utvecklingen på underhållsbidragens område, framgår av nedanstående tablå, där barnen fördelats efter storleken av de underhållsbidrag som gällde i december 1956.

	I ä.-barn			U. ä.-barn		
	Lands-bygd	Städer	Hela riket	Lands-bygd	Städer	Hela riket
Antal barn	**333**	**625**	**958**	**909**	**882**	**1 791**
Därav i % med u.-b. per/mån. av						
under 30 kr	2	1	1	5	2	3
30—39 »	14	7	9	34	19	27
40—49 »	13	12	13	21	22	22
50—59 »	24	18	20	17	20	18
60—69 »	17	19	18	13	15	14
70—79 »	18	19	19	7	12	10
80—89 »	3	4	4	1	3	2
90—99 »	8	12	10	1	4	3
100— »	3	9	7	0	3	2
Medianbelopp kr/mån.	52	60	60	45	50	48

Man finner av denna tablå att det vid utgången av 1956 alltjämt fanns ett relativt stort antal barn, vilkas underhållsbidrag utgick med tämligen låga belopp. Bland u. ä.-barnen hade sålunda 52 % bidragsbelopp understigande 50 kr/mån. I 30 % av fallen understeg bidragsbeloppen 40 kr/mån. De inomäktenskapliga barnen var något bättre ställda, men även ibland dem fanns icke mindre än 23 %, som hade bidrag understigande 50 kr/mån. Lägst är bidragsbeloppen på landsbygden.

I anslutning till de här ovan meddelade uppgifterna om underhållsbidragens storlek kan det vara av intresse att återge de beräkningar av de faktiska barnkostnaderna, som redovisades i 1954 års familjeutrednings betänkande Samhället och barnfamiljerna (SOU 1955: 29). Dessa beräkningar gav följande resultat avseende år 1955:

	Före skol-åldern kr	I skol-åldern kr	Genomsnitt för alla åldrar kr
Individuell konsumtion	70	170	120
Andel i hushållets gemensamma konsumtion	45	45	45
Värdet av hemarbetskraft för barnets räkning	145	105	125
Summa	**260**	**320**	**290**

Man kan räkna med att motsvarande belopp för år 1956 på grund av pris- och löneökningar bör ha legat minst 5 % högre.

Dessa siffror ger en antydan om storleksordningen av de materiella behov, vilkas tillfredsställande var och en av barnets föräldrar skall bidra till efter sin förmåga, oavsett om de vårdar barnet i sitt hem eller om de betalar underhållsbidrag.

Sedan den tidpunkt som ovan redovisade uppgifter avser har underhållsbidragens nivå som nämnts höjts ytterligare. De under 1957 års riksdag be-

slutade åtgärderna om utfyllnad av underhållsbidrag understigande 60 kr/mån., om ny generell uppräkning av bidragsbeloppen och om höjning av bidragsförskottets maximibelopp till 60 kr/mån. för varje barn, är enligt föredragande departementschefens uttalande i propositionen om utfyllnadsbidrag avsedda att tillsammans åstadkomma en stimulanseffekt på strävandena att höja underhållsbidragens nivå till närmare överensstämmelse med nutida kostnadsläge och levnadsstandard. Departementschefen säger härom vidare: »Det är angeläget, att de myndigheter, som medverkar vid avtalsuppgörelser om underhållsbidrag, är införstådda med dessa strävanden. — — — Genom upplysningsverksamhet — — — och genom den stimulerande effekt, som övriga av mig föreslagna åtgärder kan väntas få, bör man kunna uppnå, att underhållsbidrag på lägre belopp än 60 kr i månaden endast i rena undantagsfall blir fastställda.»

Barnens fördelning efter den åldersgräns till vilken underhållsbidragen enligt avtal eller dom skall utgå framgår av följande översikt.

Underhållstid till	Procentuella antalet barn med vidstående underhållstid	
	I ä.-barn	U. ä.-barn
16 år	30	42
17 »	20	13
18 »	45	43
19—21 »	1	—
ej uppgivet år	4	1

Bland i ä.-barnen är 18-årsåldern den vanligaste gränsen för underhållsbidragets upphörande, men bland u. ä.-barnen är 16- och 18-årsåldern lika vanliga. För de flesta barnen upphör dock underhållstiden före 18-årsåldern.

Hittills har endast de periodiska underhållsbidragen behandlats. I undersökningen ingår också 16 u. ä.-barn, vilkas underhållsbidrag erlagts med ett belopp en gång för alla, s. k. engångsbidrag. Dessa är så få att de inte kan läggas till grund för några slutsatser. Nämnas kan dock att även dessa engångsbidrag visar en mycket stark spridning. Det lägsta redovisade beloppet utgör 2 000 kr och det högsta 10 000 kr. I halva antalet fall ligger beloppen mellan 4 000 och 6 500 kr.

Försummelser av underhållsskyldigheten och bidragsförskott. Försummelser i fullgörandet av underhållsplikten förekommer i stor utsträckning beträffande de periodiska underhållsbidragen. Såsom mått på omfattningen av underhållsskyldighetens fullgörande har det sammanlagda bidragsbelopp, som de underhållspliktiga erlagt under 1956, satts i procent av det totala belopp vederbörande *skulle ha* erlagt under året. I nedanstående tablå redovisas barnens fördelning efter den procentuella andel av underhållsbidragen, som erlagts av de underhållspliktiga under redovisningsåret.

Erlagt belopp i % av hela underhållsbidraget, kr	I ä.-barn Underhållsbidrag			U. ä.-barn Underhållsbidrag		
	Under 50 kr %	50 kr o. däröver %	Tillhopa %	Under 50 kr %	50 kr o. däröver %	Tillhopa %
0	25	16	18	18	15	16
1—19	10	9	9	3	3	3
20—39	8	8	8	4	4	4
40—59	6	8	7	5	4	5
60—79	5	7	7	7	6	6
80—99	7	12	11	10	8	9
100—	39	40	40	53	60	57
Summa	100	100	100	100	100	100

Underhållsskyldigheten har fullgjorts bättre beträffande u. ä.-barnen än i fråga om i ä.-barnen. Den har i båda fallen fullgjorts bättre, när underhållsbidraget överstiger 50 kr/mån. än när det understiger detta belopp. Försummelser av bidragsplikten förekom i större eller mindre omfattning bland 60 % av de underhållsskyldiga till i ä.-barnen och bland 43 % av fäderna till u. ä.-barnen.

När det gäller i ä.-barnen bör beaktas, att denna undersökning icke avser samtliga dylika barn med underhållsbidrag utan endast sådana fall, som stod under tillsyn av förordnad barnavårdsman. Försummelser av underhållsskyldigheten torde vara särskilt utmärkande för de underhållsskyldiga i dessa fall. Detta förhållande torde nämligen vara en av huvudorsakerna till att barnavårdsman tillsatts.

Bidragsförskott, som utgår av allmänna medel när den underhållsskyldige underlåter att erlägga underhållsbidrag, hade under någon del av 1956 utbetalats till 63 % av i ä.-barnen och 40 % av u. ä.-barnen. Detta framgår av följande tablå, som även belyser frekvensen av bidragsförskott för underhållsbidrag av olika storlek.

Underhållsbidrag kr/mån.	Antal barn med bidragsförskott under 1956 i % av samtliga	
	I ä.-barn	U. ä.-barn
under 30	70	42
30—39	62	47
40—49	67	39
50—59	67	41
60—69	68	38
70—	67	31
Samtliga	68	40

Vad beträffar i ä.-barnen är frekvensen av bidragsförskott (63 %) större än relativa antalet underhållsskyldiga, som enligt föregående tablå helt eller delvis underlåtit att erlägga underhållsbidrag (60 %). Detta visar att en del av de erlagda underhållsbidragen influtit först sedan barnavårdsnämnderna återkrävt utbetalat bidragsförskott. I fråga om u. ä.-barnen är frekvensen av bidragsförskott (40 %) något mindre än det i föregående tablå redovisade relativa antalet underhållsskyldiga, som underlåtit att fullgöra någon del av sin underhållsskyldighet (43 %).

G. H—dt

Undersökning beträffande retroaktiva lönetillägg

Vid den undersökning socialstyrelsen företog beträffande de genomsnittliga timförtjänsterna i februari 1957 för arbetare inom industrin kunde någon hänsyn ej tas till de kollektivavtal som slöts på våren 1957 och därav föranledda retroaktiva lönetillägg. Socialstyrelsen har sedermera företagit en speciell undersökning rörande de retroaktiva lönetilläggens betydelse inom gruppen »verkstadsindustri m. m.» (dvs. grupperna järn- och stålmanufaktur, mekaniska verkstäder, reparationsverkstäder, skeppsvarv, elektroteknisk industri samt annan metallindustri, utom järn-, stål- och kopparverk).[1] Inom denna industrigrupp var den genomsnittliga timförtjänsten för samtliga arbetare i februari 1957 471,5 öre (exkl. retroaktiva lönetillägg).

Bland de 1 986 företag inom gruppen »verkstadsindustri m. m.» som medtogs vid beräkningen av den genomsnittliga timförtjänstens förändring mellan november 1956 och februari 1957 gjordes ett slumpmässigt urval av företag, sedan företagen indelats i fyra urvalsgrupper efter det beräknade totala antalet utförda arbetstimmar under en 6-dagarsperiod i februari. Följande tablå visar för varje urvalsgrupp antalet företag som medtagits vid den nyss nämnda beräkningen, antalet utvalda företag och antalet bearbetningsbara svar.

Urvalsgrupp	Antal företag i »februariundersökningen»	Antal utvalda företag	Antal företag som lämnat bearbetningsbara svar
1. 20 000 och fiera arbetstimmar	70	70	68
2. 4 000—19 939 »	250	83	82
3. 1 000— 3 999 »	556	55	54
4. Mindre än 1 000 »	1 110	55	49
Tillhopa	**1 986**	**263**	**253**

De utvalda 263 företagen tillställdes en uppgiftsblankett med förfrågan om de utöver tidigare utbetalda löner till arbetare utbetalt retroaktiva lönetillägg avseende första kvartalet 1957 eller någon del av kvartalet. Om detta var fallet begärdes uppgifter om summan av de sålunda utbetalda retroaktiva lönetilläggen samt om vilken period tilläggen avsåg. Vidare begärdes uppgift om det sammanlagda antalet arbetstimmar som utförts under ifrågavarande period och den lönesumma (exkl. semesterlön eller semesterersättning, helgdagslön, ersättning vid sjukdom eller olycksfall o. dyl. samt retroaktiva lönetillägg) som utbetalts för samma period. Uppgifterna skulle gälla samma arbetarkategorier för vilka uppgifter lämnades till socialstyrelsens

[1] Jfr Soc. Medd. 1957: 9, s. 579.

Tab. 1. De i undersökningen ingående företagen fördelade efter de retroaktiva lönetilläggens storlek i öre per arbetstimme

Urvalsgrupp	Antal företag som lämnat bearbetningsbara svar	Därav med ett retroaktivt lönetillägg av .... öre per arbetstimme																
		0	0,0 –0,9	1,0 –1,9	2,0 –2,9	3,0 –3,9	4,0 –4,9	5,0 –5,9	6,0 –6,9	7,0 –7,9	8,0 –8,9	9,0 –9,9	10,0 –10,9	11,0 –11,9	12,0 –12,9	13,0 –13,9	14,0 –14,9	15,0 –15,9	16,0 o. däröver
1 . . .	68	1	—	4	6	6	9	15	13	7	2	1	2	1	1	—	—	—	—
2 . . .	82	3	—	4	6	7	7	13	15	4	10	2	5	4	—	2	—	—	—
3 . . .	54	3	1	1	1	1	6	2	6	4	7	3	8	3	4	2	2	—	—
4 . . .	49	15	—	—	2	—	1	4	2	3	1	1	2	1	1	3	3	2	8

kvartalsstatistik rörande löner och sysselsättning. Någon uppdelning på vuxna och minderåriga eller män och kvinnor skulle ej göras.

Bearbetningsbara svar erhölls — som tablån på sid. 692 visar — från tillhopa 253 företag. Av dessa hade 231 utbetalt retroaktiva tillägg medan 22 icke hade gjort detta. De 10 företag som ej lämnat bearbetningsbara svar hade samtliga utbetalt retroaktiva lönetillägg.

För vart och ett av de företag som uppgett att retroaktiva lönetillägg utbetalts och som lämnat bearbetningsbara uppgifter multiplicerades det genomsnittliga retroaktiva tillägget med det enligt februariundersökningen beräknade antalet arbetstimmar under en 6-dagarsperiod. För varje urvalsgrupp beräknades summan av de sålunda erhållna beloppen, varefter ifrågavarande summa »uppräknades» med kvoten mellan hela det beräknade antalet arbetstimmar under en 6-dagarsperiod vid samtliga företag som utbetalt retroaktiva tillägg och motsvarande antal arbetstimmar vid de av dessa företag som lämnat användbara uppgifter. Med utgångspunkt från den ursprungliga resp. den »uppräknade» summan beräknades inom varje urvalsgrupp medeltal för de retroaktiva lönetilläggen per timme, dels vid företag som utbetalt retroaktiva tillägg, dels vid samtliga i urvalet medtagna företag. Slutligen beräknades vägda medeltal för samtliga urvalsgrupper med vikter proportionella mot det uppskattade antalet arbetstimmar under en 6-dagarsperiod inom resp. urvalsgrupp. Resultaten av dessa beräkningar återges i nedanstående tablå.

Urvalsgrupp	Antal arbetstimmar under en 6-dagarsperiod enligt februariundersökningen	Beräknade retroaktiva lönetillägg för en 6-dagarsperiod, kronor	Retroaktiva lönetillägg i öre per arbetstimme	
			vid företag som utbetalt retroaktivt tillägg	vid samtliga företag
1	4 252 864	208 813	4,94	4,91
2	2 170 846	135 351	6,40	6,23
3	1 104 461	87 509	8,30	7,92
4	492 978	40 736	10,35	8,26
Tillhopa	**8 021 149**	**472 409**	**6,06**	**5,89**

Tab. 2. De i undersökningen ingående företagen fördelade efter de retroaktiva lönetilläggens storlek i procent av den tidigare utbetalda lönesumman

Urvalsgrupp	Antal företag som lämnat bearbetningsbara svar	Därav med ett retroaktivt lönetillägg av .... % av utbetald lönesumma											
		0	0,0 –0,4	0,5 –0,9	1,0 –1,4	1,5 –1,9	2,0 –2,4	2,5 –2,9	3,0 –3,4	3,5 –3,9	4,0 –4,4	4,5 –4,9	5,0 o. däröver
1	68	1	6	15	28	13	4	1	—	—	—	—	—
2	82	3	6	15	25	17	10	5	1	—	—	—	—
3	54	3	2	8	5	12	10	7	3	2	1	1	—
4	49	15	1	1	5	6	2	6	2	7	1	1	2

Som framgår av tablån på sid. 693 var de retroaktiva tilläggen i genomsnitt högre för de mindre företagen än för de större. Detta sammanhänger bl. a. med att de retroaktiva tilläggen i större delen av verkstadsindustrin utgick med ett visst örestal för tidlönstimmar och för blandackordstimmar. För rent ackordsarbete utgick däremot inte några retroaktiva lönetillägg. De retroaktiva lönetilläggens höjd i olika företag är därför mycket beroende av bl. a. andelen tidlönstimmar vid resp. företag. Bland de mindre företagen är det relativa antalet tidlönstimmar i de flesta fall högre än i de större företagen.

Det beräknade genomsnittliga retroaktiva lönetillägget vid samtliga företag (5,9 öre) utgjorde 1,3 % av den på grundval av februariundersökningen beräknade genomsnittliga timförtjänsten exkl. retroaktiva lönetillägg (471,5 öre).

I tab. 1 har de i undersökningen ingående företagen fördelats efter det retroaktiva lönetilläggets storlek i öre per arbetstimme och i tab. 2 efter det retroaktiva lönetilläggets storlek i procent av den tidigare utbetalda lönesumman (exkl. semesterlön eller semesterersättning, helgdagslön, ersättning vid sjukdom eller olycksfall o. dyl. samt retroaktiva lönetillägg).

K.-E. F-g

Meddelanden

Socialstyrelsens yttrande över barnavårdskommitténs betänkande. Socialstyrelsen avgav den 30 september 1957 yttrande över barnavårdskommitténs betänkande med förslag till ny barnavårdslag (SOU 1956: 61).

Inledningsvis framhåller styrelsen, att 1924 års barnavårdslag under årens lopp blivit otidsenlig och så småningom kommit att förlora sin anknytning till de aktuella samhällsförhållandena. Den har emellertid stora förtjänster och barnavårdsmyndigheterna har med tiden blivit väl förtrogna med den. Många skulle därför säkerligen helst ha sett, att barnavårdskommittén hade grundat sitt förslag på den nuvarande lagen i stället för att såsom skett, utarbeta ett helt nytt lagförslag. Styrelsen anser emellertid att en reformering av barnavårdslagstiftningen bör ske genom att en ny barnavårdslag utfärdas. Vid detta bedömande har styrelsen särskilt ansett sig böra ta hänsyn till att en reform av barnavårdslagstiftningen icke helt bör grundas på den senaste tidens tillämpning av barnavårdslagen. Den inriktning som denna tillämpning har fått är nämligen enligt styrelsens erfarenheter icke helt lycklig. I detta sammanhang framhålls, att en överarbetning av lagtexten är nödvändig för att denna skall ge ett adekvat uttryck för målsättningen i motiveringen.

Den av kommittén angivna målsättningen för en kommande barnavårdslagstiftning — att i viss mån vidga ramen för samhällets barna- och ungdomsvård, att på olika sätt effektivisera verksamheten samt att möjliggöra ingripanden på ett tidigt stadium bland annat genom tillskapandet av nya åtgärdsmöjligheter — anser styrelsen vara ett klart framsteg ur barnavårdssynpunkt. Det är nödvändigt att samhället högst väsentligt effektiviserar sitt förebyggande arbete på barnavårdens område.

Vad kommittén anfört i fråga om garantierna för rättssäkerheten vid administrativa frihetsberövanden föranleder ingen styrelsens erinran.

Kommitténs förslag i fråga om befogenheterna för barnavårdsnämnd att lämna ekonomiskt bidrag till barns och ungdoms utbildning samt till förebyggande åtgärder i enskilda fall hälsas med tillfredsställelse av styrelsen.

I betänkandet behandlas endast flyktigt frågan om barnavårdsnämndernas ökade arbetsuppgifter och de rent personliga insatserna från deras ledamöters och tjänstemäns sida. Styrelsen tar upp dessa frågor i sitt yttrande och framhåller, att en kraftig upprustning av arbetskraftsresurserna måste komma till stånd i anslutning till förslagets genomförande.

Den föreslagna höjningen av åldersgränsen från 16 till 18 år för den som enligt lagen skall betraktas som barn biträds av styrelsen. Bestämmelsen om tystnadsplikt tillstyrks. I anslutning härtill framhålls önskemålet om översyn av socialvårdens sekretessbestämmelser i syfte att vinna större enhetlighet på området.

Den kommunala handläggningen av vissa ungdomsfrågor behandlas utförligt av styrelsen som förklarar sig dela kommitténs synpunkter att det är av vikt att barnavårdsnämnden görs till kommunens centrala organ för alla former av barna- och ungdomsvård.

I betänkandet diskuteras ingående frågan huruvida de kommunala myndigheterna är i behov av en länsinstans, till vilken de kan vända sig för hjälp med särskilt besvärliga uppgifter, framför allt utredningsuppgifter. Styrelsen berör de fördelar och nackdelar, som kan tänkas vidlåda ett sådant system och förklarar, att det skulle vara avgjort olämpligt att vid sidan av länsstyrelsen uppställa ett nytt länsorgan för barnavårdsverksamheten. Barnavårdsnämndernas behov av biträde i svårare fall torde kunna bli tillgodosedda genom viss omor-

ganisation av länsstyrelsens organisation och styrelsen framför vissa förslag till sådan förstärkning.

I detta sammanhang berör styrelsen möjligheterna till kommunalt samarbete i barnavårdsavseende genom gemensamma kommunala barnavårdsorgan.

Med hänsyn till tveksamheten rörande landstingens formella rätt att anslå medel till placeringar i enskilda fosterhem förordar styrelsen att särskilt stadgande införs i en ny barnavårdslag om landstingens rätt härtill.

En förutsättning för att barnavårdsnämnderna skall bibehållas som primärorgan för samhällets barnavård är enligt styrelsens uppfattning att rådgivningen till nämnderna och uppsikten över deras verksamhet blir effektiv. Styrelsen tillstyrker frånsett vissa detaljer vad kommittén anfört i frågan om socialstyrelsens tillsynsuppgifter. I fråga om länsstyrelsens befogenhet gentemot barnavårdsnämnd anser styrelsen i motsats till vad som föreslagits av kommittén att länsstyrelsen bör ha makt att vid behov framtvinga fullgörandet av meddelad föreskrift.

Styrelsen biträder ej heller kommitténs förslag att socialvårdskonsulenterna skall knytas till länsstyrelserna som tjänstemän hos dessa och framhåller bl. a. att om konsulenterna bleve inlemmade i länsstyrelserna, skulle socialstyrelsen komma att bli berövad sin nuvarande möjlighet till direktförbindelse med barnavårdsområdet och socialvården över huvud taget. Styrelsen uttalar förhoppningar, att bibehållande av konsulenternas fristående ställning ej skall fördröja den ofrånkomliga utvecklingen av konsulentorganisationen till att i princip omfatta en konsulent i varje län.

Socialsektionen skall enligt kommitténs förslag få en annan karaktär än den som på sin tid föreslogs av länsstyrelseutredningen. Länsstyrelsen skall, med hänsyn till vikten av att den enskildes rätt beaktas, vid befattningen med barnavårdsärendena betraktas som en förvaltningsdomstol och företräda juridisk kompetens. I denna del ansluter sig styrelsen till kommitténs förslag.

Socialstyrelsen delar kommitténs uppfattning om lämpligheten av att slopa nuvarande bestämmelse om obligatoriskt ledamotskap. Däremot anser styrelsen kommitténs förslag för successiv förnyelse av barnavårdsnämnden ej vara övertygande.

Styrelsen anser det vara av stort värde, att kommittén i ett särskilt kapitel har lämnat noggranna anvisningar om nämndernas förfarande vid beredningen av sina ärenden. I likhet med en i en reservation framförd uppfattning anser styrelsen att den i förslaget föreslagna lagfästa rätten att i vissa fall anlita biträde bör kompletteras med en bestämmelse om skyldigheten för barnavårdsnämnden att klargöra för vederbörande hans rätt att anlita skolat biträde i hans relationer med barnavårdsnämnden.

Barnavårdskommittén har upptagit till övervägande frågan, huruvida en barnavårdsnämnd skall äga att till länsstyrelsens omedelbara prövning överlämna ärende som nämnden anser sig sakna tillräckliga förutsättningar för att handlägga. Kommittén har avvisat förslag härom men fyra av de av kommittén anlitade experterna har uttalat sig för en sådan bestämmelse. Socialstyrelsen ansluter sig till experternas uppfattning.

Kommitténs förslag om direkta åliggande för barnavårdsnämnderna om allmänna åtgärder avseende barns och ungas levnadsförhållanden anser styrelsen vara en välbehövlig revision av nuvarande bestämmelser på området. Lagtexten torde emellertid böra kompletteras så att nämnderna görs uppmärksamma på sina skyldigheter i fråga om skilsmässo- och styvbarn.

Styrelsen framhåller, att den sedan drygt ett decennium arbetat för en intensifiering av familjevården för barn och ungdom. Detta har skett på grundvalen av styrelsens fasta övertygelse om den enskilda vårdens företräde framför institutionsvården. Styrelsen uttalar sin tillfredsställelse över att kommittén i huvudsak har förordat den familjevårdspolitik, som i praktiken redan har vuxit fram.

Kommitténs förslag om koncessionstvång för fosterhem tillstyrks av styrelsen som anser förslaget endast vara en bekräftelse av den praxis, som redan har tillämpats av rutinerade och erfarna fosterbarnsförmedlare.

Styrelsen framhåller fosterlönens betydelse för fosterbarnsvården och understryker den av kommittén framförda mening-

en, att fosterföräldrarnas skäliga omkostnader skall täckas. Att det för samhället är ekonomiskt fördelaktigt att höja nivån för fosterlönerna framgår av en jämförelse med vad anstaltsvård kostar samhället. Från båda dessa utgångspunkter är en generell höjning av fosterlönerna samt en successiv reglering efter prisnivåns framtida ändringar synnerligen påkallade och starkt motiverade.

Förhållandena för de barn, som för skolgång inackorderas i främmande hem måste enligt styrelsen ägnas lika stor uppmärksamhet som annan familjevård. Skolbarnen bör därför inte vara undantagna från bestämmelserna om anmälningsplikt.

Familjedaghemsvårdens inordnande under barnavårdslagens bestämmelser tillstyrks av styrelsen, som även ansluter sig till vad som föreslagits i fråga om feriebarnsverksamheten.

Styrelsen anser, att en av bristerna i samhällets barnavård är att lagen ej medger ingripanden i enskilda fall, förrän allvarliga missförhållanden redan föreligger. För styrelsen är det ett klart önskemål, att man snarast får lagbestämmelser, som ger barnavårdsmyndigheterna plikt att ingripa på ett tidigt stadium. Vad kommittén föreslår till avhjälpande härav är enligt styrelsens mening en avgjord förbättring på barnavårdens område.

Att förknippa en så enkel och lindrig åtgärd som en förmaning eller en varning med klagorätt finner socialstyrelsen vara att gå onödigt långt. Såsom reservanterna påpekar har en förmaning icke någon rättslig påföljd. Om fostraren anser förmaningen vara obefogad, kan han eller hon vända sig till närmaste tillsynsmyndighet över barnavårdsnämnden.

Uppdelningen av övervakningsinstitutet i två olika former, tillsyn och övervakning, anser styrelsen vara lämplig. Styrelsen ifrågasätter emellertid om det är välbetänkt att samla bestämmelser härom i en och samma paragraf, särskilt som de båda formerna bygger på ganska vitt skilda förutsättningar.

Kommittén har lämnat ett förslag till lösning av den sedan många år diskuterade och i kommittédirektiven särskilt nämnda frågan om åtgärder i syfte att bereda barn skydd mot sådan flyttning från fosterhem, som kan lända barnet till men. Barnavårdsnämnderna erhåller enligt förslaget ett slags vetorätt mot flyttning av fosterbarn. Socialstyrelsen har intet att erinra mot vad kommittén föreslagit.

Styrelsen biträder kommitténs förslag att samla olika former av omhändertagande under en och samma benämning även om det kan ifrågasättas, om inte detta sammanförande kan vålla nämnderna svårigheter i det dagliga arbetet.

Till de bestämmelser, som föreslås ersätta nuvarande regler om omhändertagande för skyddsuppfostran ansluter sig styrelsen i princip men anser, att motiveringarna till bestämmelserna innefattar vissa säranledningar till omhändertagande, vilka ej kan sägas vara bärande. Särskilt vänder sig styrelsen därvid mot uttalandet, att »brist på bestämdhet och konsekvens hos fostraren, ett ständigt slappt låt-gå-system eller växlingar mellan krav och eftergifter, stränga regler eller fullständig frihet», kan vara något lika menligt för ett barns utveckling som ett slags andlig terror (s. 468). Vidare framstår det för socialstyrelsen såsom icke påkallat att låta en så allvarlig åtgärd som omhändertagande av barn vara grundad på ett så hypotetiskt syfte som att, såsom i 98 § a) förutsätts, förebygga en väsentlig förändring i barnets situation, som måste antas leda till att barnets hälsa eller utveckling utsätts för skada eller fara.

Till förslaget om anstånd med verkställigheten av beslut om omhändertagande kan styrelsen icke ansluta sig.

De nya regler som föreslås i fråga om upphörande av samhällsvård (som skett med vårdnadshavarens samtycke) tillstyrks av styrelsen. Med hänsyn till att bestämmelsen kan begränsa föräldrarnas rätt att bestämma om sitt barn, bör emellertid beslut härom förenas med underställningsskyldighet.

Vad gäller barnavårdsinstitutioner och ungdomshem betonar styrelsen betydelsen av att all institutionsvård för barn är ställd under betryggande och fortlöpande tillsyn med sakkunnig rådgivning. Styrelsen anser, att barnavårdsmyndigheterna bör utöva tillsyn över och vara rådgivande för *samtliga* anstalter för barn i avseende på de intagnas personliga omvårdnad i andra än rent medicinska hänseenden. Ungdomshemmen bör

enligt styrelsen i en kommande lag upptas som en typ av barnavårdsanstalter och sålunda sidoordnas med barnhem, barnkolonier och barnstugor. Detsamma bör gälla skolhem samt hem för barn med kroppsfel.

Vad kommittén föreslagit i kapitlet om ungdomsvårdsskolor föranleder ingen erinran från styrelsens sida.

Byråcheferna v. Hofsten och Björk har avgett särskilda yttranden.

Byråchef *v. Hofsten* anser att lagförslaget ej alls bör läggas till grund för en ny lagstiftning. I reservationen heter det vidare att kommittén syns bygga på en föråldrad grundsyn när det gäller den önskvärda relationen mellan föräldrar och barn, liksom mellan familjerna och samhället. Sålunda tilldelas samhällets barnavårdsorgan en förmynderskapsinställning, och ansvaret för misslyckanden läggs på föräldrarna. Med denna grundinställning från lagstiftarens sida lär det bli omöjligt att uppnå det förtroendefulla samarbete mellan barnavårdsnämnderna och andra samhällsorgan å den ena sidan och allmänheten-föräldrarna å den andra, som kommittén säger sig sträva efter. Om det föreslagna lagförslaget förverkligades, skulle allmänheten säkerligen i första hand komma att uppmärksamma, att den nya lagen möjliggör flera ingripanden och innebär ökad kontroll i jämförelse med den nuvarande lagen. Effekten av den nya lagen skulle följaktligen rentav kunna bli rakt motsatt den avsedda, dvs. allmänheten skulle bli än mera misstänksam mot barnavårdsnämndernas åtgöranden än vad som nu är fallet.

Speciellt viktig är frågan om rätten till omhändertaganden och särskilt då rätten till omhändertagande oavsett samtycke. Antalet i barnavårdsstatistiken för år 1955 redovisade fall av under året nya ingripanden av olika slag framgår av följande tablå:

Förebyggande åtgärder	8 970
Omhändertagna för samhällsvård	9 505
Omhändertagna för skyddsuppfostran . .	1 074
(Därav oavsett samtycke 219)	

Barnavårdskommitténs uttalande om önskvärdheten av *tidigare* ingripanden måste i praktiken innebära ett *större antal* ingripanden än vad som nu är fallet. Detta gäller även omhändertaganden; det heter sålunda i betänkandet att »i lagförslaget upptagna bestämmelser om underårigs omhändertagande för samhällsvård oavsett samtycke... är byggda på kommitténs uppfattning, att sådant omhändertagande bör komma till stånd på ett tidigare stadium och alltså vid mindre svåra missförhållanden än dem som bestämmelserna i 22 § BvL kan anses åsyfta, eller som i vart fall i praxis ofta ansetts böra vara förutsättning för skyddsuppfostran» (s. 468).

Barnavårdskommittén säger i ett sammanhang att »den förebyggande verksamheten har... under senare år kraftigt utvecklats, i samband med att en tendens framträtt att mera sparsamt lita till möjligheterna att omhändertaga de underåriga» (s. 394). Trots att det vill synas som om kommittén finner den angivna tendensen tillfredsställande, så vill kommittén nu genom förslaget bryta denna tendens och åstadkomma en ökning även av antalet omhändertaganden.

Vidare må pekas på att en alltmer samstämmig uppfattning underbyggd av vetenskapliga undersökningar, understryker betydelsen av att barn håller samman med sina föräldrar och särskilt med modern under hela uppväxttiden. Vad som ur konventionell synpunkt kan förefalla att vara ett underhaltigt och föga lämpligt hem för barnet, kan i praktiken fungera ganska tillfredsställande med hänsyn till barnets framtid.

Enligt reservantens mening skulle en utbyggnad av den psykiska barna- och ungdomsvården vara ett mycket mera verksamt medel för att uppnå ett bättre tillstånd än att öka antalet omhändertaganden. I ett stort antal fall har de barn, som nu betecknas som vanartiga, vållat uppfostringssvårigheter redan i den tidiga barndomen. Om föräldrarna då haft tillgång till en rådgivningsbyrå för uppfostringsfrågor, så skulle troligen i många fall uppkomsten av senare svårigheter kunnat hindras.

Såväl i fråga om förebyggande åtgärder som i fråga om omhändertaganden växlar dessutom praxis i lagtillämpningen av allt att döma avsevärt mellan skilda orter. I följande tablå redovisas för år 1955 uppgifter om det relativa antalet under året fö-

retagna nya åtgärder av olika slag på 100 000 invånare inom orter av olika slag:

	Före-bygg. åtgär-der	Omh. för samh.-vård	Omh.-tagn. för skydds-upp-fostran	Därav utan sam-tycke
Stockholm	234	276	21	3
Göteborg	62	369	32	12
Malmö	270	232	23	7
Städer 30—100 000 invånare	216	216	23	3
Övriga städer . .	161	112	18	5
Övriga kommuner .	61	55	8	1
Hela riket	**123**	**130**	**15**	**3**

Ehuru de framkomna talen delvis är ett uttryck för att behoven att ingripa kan variera avsevärt mellan olika orter samt för att barnavårdsnämndernas redovisningsprinciper kan växla (särskilt gäller detta som redan nämnts förebyggande åtgärder), så kan det inte råda någon tvekan om att olikheterna också är ett uttryck för att principerna för ingripanden och följaktligen tolkningen av lagen måste vara högst olika på skilda orter. Om praxis i lagtillämpningen kunnat förskjuta sig så och kan i så hög grad växla mellan olika orter, så måste slutsatsen bli att en omskrivning av lagen i syfte att möjliggöra flera ingripanden ter sig föga motiverad.

Byråchef v. Hofsten vänder sig slutligen mot förslaget att barnavårdsnämnderna skulle få tillgång till straffregistret, då detta skulle komma att innebära att tiotusentals personer skulle få tillgång till detta via socialregistret.

Byråchef *Björk* anser sig icke heller kunna tillstyrka att barnavårdskommitténs förslag läggs till grund för ny lagstiftning. Han anser i likhet med ledamöterna Törnquist och Bursell att en ny lag i stort sett icke bör avlägsna sig från gällande barnavårdslag i vad angår förutsättningarna för ingripande i fall som avses i 22 § BvL.

S. B.—C.

Socialstyrelsens yttrande angående ersättning av allmänna medel för vissa skador. Genom remiss den 29 juli 1957 anbefallides socialstyrelsen att avge yttrande över en inom justitiedepartementet upprättad promemoria angående utvidgning av möjligheterna att av allmänna medel bereda ersättning för skador, som tillfogats genom brottslig gärning.

I socialstyrelsens yttrande anförs bl. a., att i promemorian föreslås en utvidgning av den förefintliga möjligheten till ersättning av statsmedel för skador, som vållats av rymlingar och korttidspermittenter från fångvårdsanstalter, sinnessjukhus, ungdomsvårdsskolor och vårdanstalter för alkoholmissbrukare. Enligt förslaget skall möjligheten till ersättning utsträckas till att avse även skador som vållats av andra intagna vid nämnda anstalter.

Socialstyrelsen anser att starka skäl talar för en utvidgning av ersättningsrätten till skador som vållats vid längre permissioner av på skolorna intagna elever samt av utackorderade elever.

Vad permissionerna beträffar framhålls att de omständigheter, som avgör permissionens längd, icke är av sådan beskaffenhet att de bör påverka ersättningsfrågan. Härtill kommer att permissionstidens längd för allmänheten måste te sig som en tämligen godtycklig grund för avgörandet av ersättningsfrågan.

Vad åter de utackorderade eleverna beträffar framhåller styrelsen, att tillgången på enskilda hem, lämpliga för ungdomsvårdsskoleelever, icke är stor. När man lyckats anskaffa ett sådant hem, är det angeläget, att goda förbindelser upprätthålls mellan skolan och hemmet, bland annat med hänsyn till önskvärdheten av att hemmet även i fortsättningen skall vara villigt att motta elever från skolan. De hem, som anskaffas genom skolornas försorg, ligger av naturliga skäl till stor del i skolornas närhet. Vållar utackorderade elever skador, som icke blir ersatta, kan kännedomen härom sprida sig i bygden och göra det hart när omöjligt för skolorna att där finna enskilda hem, till vilka utackordering av elever kan ske. Det anförda gäller även ungdomsvårdsskoleelever som utackorderats till folkhögskolor eller andra läroanstalter. Blir skador, som vållats av dessa elever icke ersatta, försämras förutsättningarna för ett fortsatt samarbete med läroanstalterna.

Beträffande villkorligt utskrivna elever vill socialstyrelsen framhålla, att dessa numera i många fall knappast kan anses vara mindre fast knutna till skolan än de utackorderade eleverna. Skillnaden mellan dessa kategorier har alltmera utjämnats. Metoderna vid elevbehandlingen och formerna för elevernas vård är överhuvudtaget numera så skiftande och går så i varandra, att den administrativa beteckningen för elevens anknytning till skolan — villkorligt utskriven respektive utackorderad — ej bör få vara avgörande för frågan om ersättning skall utgå eller ej. De skadelidande skulle otvivelaktigt ha svårt att förstå en dylik gränsdragning.

Barnavårdskommittén finner i sitt betänkande (SOU 1956:61) att benämningen »utackordering» och »villkorlig utskrivning» bör utbytas mot den gemensamma benämningen »vård utom skolan».

Socialstyrelsen tillstyrker följaktligen att skador vållade av villkorligt utskrivna elever i förevarande avseende likställs med skador av permitterade, avvikna och utackorderade elever.

Statens ansvar för de ungdomsvårdsskoleelever, som vistas på skolan och icke kan betecknas som vare sig avvikna, permitterade, utackorderade eller villkorligt utskrivna, bör uppenbarligen icke vara mindre än ansvaret för sistnämnda fyra kategorier. Promemorian berör icke skador som vållats av elever, som bor på ungdomsvårdsskola men dagligen arbetar eller besöker en läroanstalt utom skolan. Dessa elever, som i viss mån kan jämställas med sinnessjukvårdens och fångvårdens frigångare, vilka enligt förslaget skulle omfattas av den provisoriska skaderegleringen, bör icke ställas utanför densamma. Vidare bör regleringen omfatta skador, som elever inom skolans område vållar personer, som utan att tillhöra skolan legitimt uppehåller sig där. Slutligen bör gottgörelse ur anslaget i fråga lämnas för skador av elever, som, utan att vara permitterade, på uppdrag av skolan eller i varje fall med dess tillstånd mer eller mindre tillfälligt befinner sig utanför skolans område.

Man torde knappast behöva befara att den av socialstyrelsen ovan föreslagna utökningen av möjligheterna att lämna ersättning skulle medföra någon större merbelastning av anslaget i fråga. De skador det här gäller har hittills förekommit i tämligen ringa utsträckning.

Socialstyrelsen föreslår, att den i promemorian avhandlade skaderegleringen vidgas till att avse samtliga elever vid ungdomsvårdsskolorna oavsett vilken elevkategori de må tillhöra.

Slutligen nämns statens regressrätt mot eleverna. Denna rätt torde, enligt socialstyrelsen, i stort sett sakna ekonomisk betydelse. Med hänsyn till allmänhetens rättskänsla och till uppfostringsmomentet i elevbehandlingen är det emellertid önskvärt, att möjlighet finns för staten att i viss utsträckning återkräva utgiven ersättning icke endast såsom nu är fallet vid smärre skador utan även vid större. Det är otillfredsställande att vållande av större skada icke skall kunna föranleda återbetalning medan sådan påföljd i regel drabbar den som vållat en mindre skada. Förutsättningar bör sålunda skapas för att staten skall kunna ta sin regressrätt i anspråk även vid större skadefall i den omfattning detta kan anses motiverat. Enligt socialstyrelsens mening bör avgörandet härvidlag ankomma på vårdorganen — skolorna och eftervårdskonsulenterna — som därvid skulle ha att följa av socialstyrelsen meddelade anvisningar.

Arbetstidsförkortningens verkningar undersöks. Socialstyrelsen har fått i uppdrag att undersöka den förestående arbetstidsförkortningens ekonomiska och sociala verkningar. Samtidigt har tillkallats fem sakkunniga med uppgift att överlägga med socialstyrelsen rörande undersökningen. De sakkunniga är: tf. kanslisekreterare *Bertil Bagger-Sjöbäck*, socialdepartementet, fil. kand. *Tord Ekström*, LO, fil. lic. *Karl Olof Faxén*, SAF, professor *Bent Hansen*, konjunkturinstitutet samt fil. lic. *Arne Nilstein*, TCO.

Ärendet konseljbehandlades den 20 september 1957. Statsrådet *Torsten Nilsson* anförde bl. a., att utredningen om kortare arbetstid i sitt betänkande (SOU 1956:20) framhållit vikten av att arbetstidsförkortningen blev föremål för en statistisk bearbetning. I direktiven för utredningen om

kortare arbetstid hade framhållits, att man borde sikta på en normal arbetstid av 40 timmar per vecka. Det är en öppen fråga när vi kan fortsätta på arbetstidsförkortningens väg. Då detta kan ske bör emellertid verkningarna av den nu beslutade reformen så gott sig göra låter vara kända. En undersökning i detta syfte bör därför komma till stånd.

Undersökningen bör syfta till att mot bakgrunden av utvecklingen av den totala produktionen inom enskilda företag, olika näringsgrenar och samhället i dess helhet belysa bl. a. arbetsprestationer per arbetad timme, frånvaro- och olycksfallsfrekvens, övertid och extraarbete. Det kan även visa sig önskvärt att klarlägga företagens åtgärder bl. a. i vad gäller investering, organisation och planering. Undersökningen bör även omfatta utvecklingen på arbetsmarknaden, icke minst vad beträffar löneavtalen, varvid kompensationsfrågan och ackordsvolymen hör till de viktigare undersökningsobjekten.

Storbritannien ratificerar konvention om gift kvinnas medborgarskap. Storbritannien har ratificerat FN:s konvention om gifta kvinnors medborgarskap. Det är det andra landet i ordningen som ratificerar avtalet — det första var Israel. Konventionen godkändes av FN:s generalförsamling för drygt ett och ett halvt år sedan och träder i kraft tre månader efter att sex länder har ratificerat den. Den går i stora drag ut på att en kvinnas nationalitet inte automatiskt berörs av äktenskap och skilsmässa eller av att hennes make antar nytt medborgarskap under äktenskapet.

Levnadsnivån i Asien. Skillnaden i levnadsnivå mellan Asien och de ekonomiskt högre utvecklade områdena i världen har tilltagit på senare år, om också ekonomiska och sociala framsteg utan tvekan präglat samtliga asiatiska länder, uttalade Internationella arbetsorganisationens generaldirektör och chef, *David A. Morse,* i ett betänkande förelagt ILO:s fjärde asiatiska regionalkonferens, anordnad i New Delhi den 13—26 november. I konferensen deltog representanter för arbetsgivare, arbetare och regeringar i 25 länder.

I betänkandet fastslår Morse att efterkrigsåren inneburit inledningen till en ny epok för de asiatiska länderna både i socialt, ekonomiskt och politiskt hänseende. Generaldirektören hänvisar till betydelsen av Indiens femårsplaner och liknande statliga initiativ i länder som Pakistan, Indonesien, Japan, Ceylon, Malaja, Burma, Afganistan, Nepal och Filippinerna.

Dessa planer går ut på att höja befolkningens levnadsnivå, men med undantag för Japan och Burma har de belopp som i flertalet asiatiska länder kunnat ställas till förfogande för uppbyggnadsplanerna varit blygsamma i förhållande till vad andra delar av världen kunnat investera, framhåller Morse.

För *jordbrukets* vidkommande har praktiskt taget alla länder i Asien (Kina omfattas inte av översikten) kunnat notera framsteg och livsmedelssituationen har förbättrats. FAO, dvs. FN:s livsmedels- och jordbruksorganisation, har beräknat att om den totala avkastningen av jordbruket i Asien före kriget sättes till 100, steg den under tiden 1948—53 till 104 och till 119 under tiden 1955—56.

Vad *industrin* beträffar fastslår ILO-rapporten, att utvecklingsplanerna i Asien i första hand tagit sikte på investering i kraftverk och i en utbyggnad av transportväsendet. Om också industrierna i exempelvis Japan och Indien befinner sig i ständigt framåtskridande, var den totala produktionen av varor per invånare i Sydöstasien 1954 lägre än den var före kriget, trots att den i de flesta andra länder låg betydligt över förkrigsnivån. »Det är alltså tydligt», säger Morse vidare, »att skillnaden i levnadsstandard mellan Asien och den övriga världen förefaller att ha tilltagit. Det blir en av våra största uppgifter att söka utjämna denna skillnad.»

Om *arbetsmarknadssituationen* i Asien framhåller rapporten att den präglas av tre avgörande omständigheter. För det första den stora befolkningsökningen, som innebär att invånarantalet i Asien (Kina fortfarande icke medräknat) växer med 12 miljoner människor om året och nu närmar sig 800 miljoner. Med andra ord, den arbetande delen av befolkningen ökas med 8,5 miljoner personer varje år. För det andra jordbrukets dominerande faktor som »arbetsgivare».

Man räknar med att två tredjedelar eller mer av den arbetande befolkningen är sysselsatt inom jordbruket. För det tredje den kroniska och mycket utbredda undersysselsättningen i förening med de senaste årens tendens till växande arbetslöshet i städerna.

Undersysselsättningen är ett allvarligt problem i synnerhet på landsbygden. Vad den totala arbetslösheten beträffar framhåller betänkandet att antalet registrerade arbetslösa i Japan stigit från 450 000 år 1950 till 570 000 i augusti 1956. För Indiens vidkommande är antalet helt arbetslösa 5,3 miljoner och den indiske finansministern har beräknat, att möjligen mer än 10 miljoner människor är allvarligt undersysselsatta. Också i Burma, Indonesien och Thailand råder en utbredd undersysselsättning bland befolkningen på landsbygden.

Den stora arbetslösheten i städerna torde i hög grad få tillskrivas den ständiga strömmen av arbetssökande från landet till städerna. Samtidigt råder brist på fackutbildad arbetskraft. Indien saknar sålunda över en halv miljon fackutbildade hantverkare för genomförandet av den andra femårsplanen. I Burma kommer det sexåriga utbyggnadsprogrammet att kräva omkring 32 000 fackutbildade arbetare. Liknande problem gör sig gällande i Ceylon, Pakistan och i en rad andra länder i Asien, i vilka myndigheterna och industriorganisationerna — ofta i samarbete med ILO — upprättat skolor för arbetarnas fackutbildning.

Institutet för Judisk Kulturupplysning. Den 30 januari 1957 invigdes Institutet för Judisk Kulturupplysning. Det har tillkommit i syfte att vara en allmän plattform för bekämpande av antisemitismen. Detta skall ske genom förmedlande av kunskap om judendomens kulturella och religiösa manifestationer från biblisk tid till våra dagar i form av föredrag, diskussioner, film, musik, utställningar, studiecirklar och tankeutbyte under sällskaplig samvaro. Institutet kommer dessutom att för sina syften söka kontakt med andra organisationer i Sverige och utomlands.

Till ledningen för Institutet hör bl. a. riksdagsledamoten Ingrid Gärde Widemar, rektor Dagmar Lange, författaren Harry Martinson, professor Herbert Tingsten och professor Hugo Valentin. Institutets grundare och chef är redaktör Daniel Brick.

Institutets adress är Valhallavägen 104, Stockholm Ö, tel. 61 07 01.

Resultat av folkomröstningen i pensionsfrågan. Vid folkomröstningen den 13 oktober 1957 avgavs sammanlagt 3 538 714 röster, vilket innebär ett valdeltagande på 72,1 procent. För linje 1 röstade 1 622 021 personer eller 45,8 procent, för linje 2 röstade 530 428 eller 15,0 procent och för linje 3 röstade 1 250 010 eller 35,3 procent. Dessutom avgavs 136 255 blanka röster, vilket motsvarar 3,9 procent av de avgivna rösterna.

PERIODISKA ÖVERSIKTER

Register

	Senast i nr
Allmänt:	
Arvsfonden, allmänna, för varje budgetår	detta nr
Statliga socialutgifter, årligen	2, 1957
Sociala frågor vid årets riksdag	10, 1957
Socialutgifterna i Sverige, årligen	6, 1957
Utlänningar i Sverige, varje kvartal	9, 1957
Arbetsmarknaden:	
Frånvarofrekvens vid vissa industriföretag, i regel två gånger per år	4, 1957
Kollektivavtal	1, 1956
Sysselsättning och arbetslöshet, månatligen	
Sysselsättning och löner inom industrin, varje kvartal	9, 1957
Bostäder:	
Bostadsbyggandet i Sverige, årligen	8, 1957
Byggnadsverksamheten i städer och köpingar, varje kvartal	9, 1957
Nykterhetsvård:	
Alkoholistanstalt, intagna på, årligen	11, 1956
Nykterhetsnämndernas verksamhet, årligen	2, 1957
Nykterhetsvårdsklientelets sammansättning, årligen	4, 1957
Priser, konsumtion:	
Detaljhandelsomsättning, varje kvartal	detta nr
Detaljprisutvecklingen i Sverige och utlandet, årligen	10, 1957
Konsumentprisindex, månatligen	
Socialvård:	
Barnbidrag, allmänna, årligen	2, 1957
Barnavård, samhällets, årligen	3, 1956
Fattigvården, årligen	3, 1957
Socialhjälp och barnavård till utlänningar, årligen	detta nr
Mödrahjälpen, årligen	7, 1957
Social hemhjälp, årligen	7, 1957
Ungdomsvårdsskolornas elever, årligen	5, 1957
Ålderdomshemmen:	
antal platser, vårdtagare m. m.	detta nr
kostnader och finansiering	3, 1956
statsbidrag	7, 1957

Allmänna arvsfonden budgetåret 1956/57

Till allmänna arvsfonden har under budgetåret 1956/57 i arvsmedel influtit 3 200 000 kr, vilket innebär en ökning med ca 680 000 kr i förhållande till närmast föregående budgetår. Enligt bestämmelserna för fonden har härav en tredjedel eller 1 066 000 kr tillförts fonden, medan 2 130 000 kr blivit tillgängliga för utdelning. Av tidigare beviljade understöd har 17 000 kr återlevererats till fonden. Då även ränteavkastningen av fonden, 665 000 kr, får delas ut, har det för budgetåret utdelningsbara beloppet uppgått till i runt tal 2,7 milj. kr. De fonderade medlen utgjorde vid utgången av budgetåret 1956/57 omkring 15,7 milj. kr.

Under en följd av år har — genom att reserverade medel funnits disponibla — ur arvsfonden kunnat utdelas mera än som för varje år avsatts till utdelning. Numera är emellertid dessa reserver slut, varför endast så stort

belopp kan delas ut, som influtit efter avdrag av den andel som skall fonderas. Detta är anledningen till att det för budgetåret 1954/55 utdelade beloppet överstiger beloppen för de två senaste budgetåren. Hur understöden fördelats på olika ändamål under de tre senaste budgetåren framgår av denna tablå, där beloppen angetts i tusental kr.

Ändamål	Budgetår		
	1954/55	1955/56	1956/57
Anstalter för halvöppen barnavård	884	685	471
Barnkolonier	564	431	559
Ungdomslokaler m. m.	1 572	993	1 393
Barnrika familjer	—	—	29
Studier och yrkesutbildning	55	49	72
Invalidfordon	121	126	117
	3 196	2 284	2 641

I likhet med närmast föregående år har huvudposten av arvsfondsmedlen gått till ungdomslokaler o. dyl. Antalet ansökningar om understöd för anordnande av sådana lokaler av olika slag är alltjämt mycket stort. Bidrag har beviljats till 62 ungdomsgårdar, 9 friluftsgårdar och 26 scoutstugor, med respektive 790 000, 112 000 och 490 000 kr. Vidare har 17 barnkolonier samt 20 barnträdgårdar eller daghem uppförts, förbättrats eller utrustats med bidrag ur arvsfonden.

På grund av det stora antalet ansökningar om understöd kan numera bidrag beviljas med högst en tredjedel eller i vissa fall med en ännu lägre andel av kostnaden. Minskningen har framför allt drabbat ungdomslokalerna. Detta är att beklaga, då behovet av sådana lokaler är mycket stort och ständigt växer med de starkt ökade årskullarna i tonåren. Det är att hoppas att ökade tillskott från andra håll (föreningar, kommuner m. fl.) skall göra det möjligt att likväl fortsätta den påbörjade utbyggnaden av de ungdomsvårdande institutionerna.

O. L.

Sysselsättning och arbetslöshet

Tab. 1. Sysselsättning inom industrin i september 1957 jämfört med augusti 1957 (Jämförelserna avser endast företag som lämnat uppgifter vid båda rapporttillfällena)

Bransch	Antal redovisade företag	Antal i september 1957 redovisade arbetare (exkl. permitterade)[2]			Indextal för sept. 1957 (augusti 1957 = 100)[1]				Antal arbetare (%), frånvarande av personliga skäl[3]
					Antal anst. arbetare (exkl. permitterade)[2]			Antal i arbete varande arb.	
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		
Gruvindustri	59	11 154	190	11 344	99,8	..	99,9	109.0	9,0
Malmgruvor	54	10 729	190	10 919	99,7	..	99,8	109,3	8,9
Kolgruvor	5	425	—	425	101,7	—	101,7	102 5	11,5
Metall- o. verkstadsindustri	2 380	216 787	15 982	232 769	100,7	101,0	100,7	100.5	8,8
Järn-, stål- o. kopparverk	56	37 252	1 313	38 565	100,6	99.5	100,6	102,1	8,9
Järn- o. stålmanufaktur	441	20 325	2 445	22 770	100,4	101,5	100,6	100,1	7,3
Mekaniska verkstäder	893	93 073	3 964	97 037	100,6	100,7	100,6	99,8	8,3
Reparationsverkstäder	447	10 133	30	10 163	100,1	..	100.2	101.6	7,5
Skeppsvarv	70	25 645	2	25 647	101,7	..	101,7	100,5	12,0
Elektroteknisk industri	192	21 426	6 306	27 732	100,7	101.6	100,9	100,3	9,3
Annan metallindustri	281	8 933	1 922	10 855	100,7	99 6	100.5	100,6	7,5
Jord- o. stenindustri	609	23 830	2 580	26 410	98.9	99,5	98.9	100,1	6,6
Torvindustri	41	616	18	634	94,5	..	92,0	93,6	5,0
Stenindustri	110	3 130	6	3 136	101,0	..	101,0	103.8	4.5
Kalk- o. kritbruk	35	1 337	24	1 361	97,9	..	97,9	101,6	6,5
Cementfabriker	7	1 718	25	1 743	99,4	..	99.3	106,3	7,6
Cementvarufabriker	139	3 354	56	3 410	97,5	..	97.5	97,6	6,2
Tegelbruk	136	4 912	121	5 033	96.7	..	96,6	96.5	6,2
Porslins-, kakel- o. lerg.-ind.	22	3 542	1 673	5 215	99,3	100.3	99.6	99 8	7,7
Glasindustri	60	3 896	622	4 518	101 0	101,6	101,1	102.0	6,9
Annan jord- o. stenindustri	59	1 325	35	1 360	100,6	.	100,6	100,6	7,7
Träindustri	1 243	35 216	1 231	36 447	97.8	101,3	97.9	97.4	6,5
Sågverk o. hyvlerier	444	16 493	356	16 849	96.0	100,3	96.1	96,3	6,4
Lådfabriker	33	588	29	617	98,0	..	98.1	97.8	7,1
Fanér- o. plywoodfabriker	8	629	81	710	97,5	..	97.1	95.8	4,5
Byggnadssnickerifabrikor	248	7 225	125	7 350	99,3	..	99,4	97.7	6,7
Möbelfabriker	300	5 821	228	6 049	100,1	107,0	100,4	99,5	7,4
Svarveri- o. skidfabriker	113	2 718	172	2 890	100,0	..	100.1	99.3	5,8
Annan trävaruindustri	97	1 742	240	1 982	98,1	99,2	98,2	96.5	6,1
Massa- o. pappersindustri	242	39 449	4 893	44 342	99,7	101,4	99.9	102,9	9,1
Massafabriker	59	16 601	287	16 888	99 3	99,0	99.3	104,0	9,6
Pappersbruk o. pappfabr.	64	19 109	2 925	22 034	100,0	100,8	100,1	102 7	9,2
Wallboardfabriker	6	1 068	50	1 118	96,9	..	97.0	94,8	8,1
Papp- o. pappersvaruind.	113	2 671	1 631	4 302	101,7	103.0	102,2	101,9	6,7
Grafisk industri	472	16 544	3 622	20 166	100,4	102.0	100.7	104,3	8.8
Bokbinderier	59	1 636	1 618	3 254	99.8	101.3	100.5	100.6	7.5
Bok- o. accidenstryckerier	231	6 192	1 162	7 354	100,0	101,0	100,2	102.3	8.3
Tidningstryckerier	116	6 706	578	7 284	100,4	104,1	100,7	108 9	9,6
Annan grafisk industri	66	2 010	264	2 274	101.9	106,5	102,4	102,5	9,9
Livsmedelsindustri	695	20 876	10 171	31 047	98.8	99,6	99.0	102.8	8,5
Kvarnar	35	1 097	179	1 276	101.6	..	100.9	106.0	8.2
Bageriindustri	221	4 466	2 348	6 814	96.9	95,6	96.4	100.9	9,7
Sockerindustri	16	2 012	301	2 313	107,1	102,0	106.4	111 3	6,9
Choklad- o. konfektind.	57	1 345	2 674	4 019	102.3	113,9	109,7	110,5	8,0
Mejeriindustri	77	3 273	432	3 705	95,4	95.2	95,4	99 0	9 8
Slakterier o. charkuterier	162	5 848	1 415	7 263	98.8	97,9	98.6	103.7	9,2
Fiskkonservfabriker	41	647	1 156	1 803	97.6	99,9	99.1	101.3	8.0
Fruktkonservindustri	21	766	1 271	2 037	91.0	86,0	87.8	87.8	5,3
Margarinindustri	7	293	40	333	95,4	..	95,4	107.4	8,1
Annan livsmedelsindustri	58	1 129	355	1 484	103,2	101.7	102,8	107.8	6,0

[1] Indextal har ej beräknats för grupper om mindre än 200 arbetare. — [2] I arbete eller frånvarande av personliga skäl (jfr Soc. Medd. 1957: 1, s. 34). — [3] Sjukdom, semester o. dyl.

TAB. 1 (forts.). SYSSELSÄTTNING INOM INDUSTRIN I SEPTEMBER 1957

Bransch	Antal redovisade företag	Antal i september 1957 redovisade arbetare (exkl. permitterade)			Indextal för sept. 1957 (augusti 1957 = 100)				Antal arbetare (%) frånvarande av personliga skäl
					Antal anst. arbetare (exkl. permitterade)			Antal i arbete varande arbetare	
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		
Dryckesvaru- o. tobaksind. .	149	4 928	1 779	6 707	94,1	96,9	94,8	98,8	11,2
Dryckesvaruindustri . . .	141	4 566	872	5 438	93,7	91,9	93,4	98,6	11,0
Tobaksfabriker	8	362	907	1 269	98,6	102,3	101,2	99,7	11,7
Textil- o. beklädnadsind. .	862	23 504	42 270	65 774	99,6	101,7	100,9	101,1	6,8
Ylleindustri	70	3 803	3 783	7 586	98,9	97,7	98,3	97,4	8,3
Bomullsindustri	54	6 129	5 056	11 185	100,0	101,7	100,8	100,3	7,0
Linne- o. juteindustri . .	11	1 156	1 263	2 419	99,1	100,6	99,9	100,4	10,3
Trikåfabriker	135	1 690	5 271	6 961	101,5	101,6	101,6	102,0	6,2
Sömnadsindustri	391	5 552	22 212	27 764	100,2	102,7	102,2	102,6	6,4
Hatt- o. mössfabriker . .	35	304	945	1 249	98,7	102,2	101,3	102,1	5,4
Annan textil- o. beklädn.ind.	166	4 870	3 740	8 610	98,4	99,9	99,1	99,9	6,4
Läder-, hår- o. gummivaruind.	305	11 265	6 014	17 279	101,0	101,8	101,3	101,6	6,0
Garverier	27	2 082	231	2 313	100,5	102,2	100,7	103,9	6,7
Päls- o. skinnvarufabr. .	66	914	725	1 639	102,4	99,5	101,0	100,8	5,2
Skoindustri	106	3 299	2 486	5 785	100,6	101,9	101,2	100,4	5,3
Andra lädervarufabriker .	42	766	669	1 435	104,2	111,1	107,3	107,3	7,0
Gummivarufabriker . . .	15	3 496	1 690	5 186	99,9	99,5	99,8	100,6	6,4
Annan läder-, hår- o. gummiv.-industri	49	708	213	921	104,6	100,0	103,5	102,9	6,2
Kemisk o. kemisk-tekn. ind.	275	14 271	3 432	17 703	98,7	101,9	99,3	101,6	8,7
Rent kemisk industri . .	24	4 615	144	4 759	98,5	..	98,5	101,8	9,6
Färg-, olje- o. parfymfabr.	95	4 005	1 029	5 034	98,8	105,6	100,1	104,4	8,1
Sprängämnesfabriker . .	6	1 389	602	1 991	98,2	102,9	99,6	100,5	8,4
Tändsticksfabriker . . .	8	955	683	1 638	99,5	97,3	98,6	96,7	10,9
Annan kemisk-tekn. ind. .	142	3 307	974	4 281	99,0	101,2	99,5	100,9	7,6
Samtl. industrigrupper	**7 291**	**417 824**	**92 164**	**509 988**	**99,9**	**101,2**	**100,2**	**101,0**	8,2
Statl. verk o. byggnadsarb.	243	42 311	1 418	43 729	99,9	100,0	99,9	102,4	9,8
Mek. o. elektr. verkstäder	89	12 038	438	12 476	100,4	102,6	100,4	101,5	10,3
Skeppsvarv	3	3 123	23	3 146	100,2	..	100,2	103,6	12,2
Beklädn. verkst., förråd o. d.	56	765	355	1 120	100,5	98,1	99,7	103,1	8,2
Sprängämnesfabriker . .	3	650	380	1 030	99,8	100,3	100,0	100,3	4,5
Byggnads- o. anläggn.-arb.	92	25 735	222	25 957	99,7	97,8	99,7	102,7	9,6

Tab. 2. Indextal (uträknade enligt kedjemetod, september 1956 = 100) för antal anställda arbetare inom industrin[1] oktober 1956—september 1957

Bransch	1956			1957								
	okt.	nov.	dec.	jan.	febr.	mars	april	maj	juni	juli	aug.	sept.
Gruvindustri	100,2	100,4	100,3	100,8	101,5	101,6	101,8	101,9	103,6	103,9	103,1	103,0
Metall- o. verkstadsindustri	100,5	100,7	99,9	100,1	100,6	100,9	100,8	100,8	101,9	101,1	101,3	102,0
Jord- o. stenindustri . . .	98,7	97,2	93,8	93,0	92,6	93,5	94,6	98,1	99,8	99,3	98,1	97,0
Träindustri	98,2	96,2	93,7	94,1	95,6	97,9	99,0	99,9	101,8	100,0	98,7	96,6
Massa- o. pappersindustri .	100,6	100,4	99,7	99,4	99,4	99,6	99,3	100,1	102,0	102,9	101,3	101,2
Grafisk industri	100,3	100,5	99,9	99,2	99,4	99,3	98,5	98,6	99,3	98,6	98,5	99,2
Livsmedelsindustri	102,5	101,8	96,6	94,2	94,0	93,2	93,2	94,7	99,1	101,2	99,4	98,4
Dryckesvaru- o. tobaksind.	97,9	97,5	102,0	96,1	95 4	96,3	98,1	100,3	108,0	108,2	102,4	97,1
Textil- o. beklädnadsind. .	100,0	99,9	98,4	99,1	100,1	100,3	100,0	98,9	99,0	98,1	98,5	99,4
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	100,7	102,0	101,5	102,8	103,5	103,7	103,5	102,5	102,7	102,4	102,3	103,6
Kemisk o. kemisk-tekn. ind.	100,0	100,2	99,3	98,7	99,0	99,2	98,7	99,0	101,6	100,5	100,2	99,5
Samtliga industrigrupper	**100,2**	**100,0**	**98,7**	**98,6**	**99,1**	**99,5**	**99,5**	**99,8**	**101,3**	**100,8**	**100,4**	**100,6**

[1] Se not 2, sid. 705.

Tab. 3. Verksamheten vid arbetsförmedlingarna under september 1957

	Arbetssökande personer		Lediga platser	Tillsatta platser			Därav 1-dagsplatser
	Hela antalet	Därav manliga		Manliga	Kvinnliga	Summa	
Summa sept. 1954	119 487	67 251	137 593	53 875	37 386	91 261	25 365
» » 1955	119 660	69 394	128 523	49 931	35 007	84 938	23 156
» » 1956	124 742	71 710	117 432	49 612	34 166	83 778	22 864
» aug. 1957	128 171	76 871	108 070	45 091	29 455	74 546	16 159
» sept. 1957	131 488	77 033	106 112	45 070	33 002	78 072	19 545
Därav							
Jordbr., trädgårdsskötsel o. fiske	4 262	4 049	5 548	3 176	979	4 155	434
Skogsbruk	3 217	3 201	1 923	1 454	2	1 456	13
Malmbrytn. o. metallind.	9 091	8 415	7 104	3 300	376	3 676	12
Trä-, graf. o. pappersind.	3 723	3 278	1 809	998	211	1 209	40
Byggnadsverksamhet	17 056	17 056	10 440	8 839	4	8 843	246
Övriga industrigrupper	9 314	4 154	5 101	1 537	1 836	3 373	80
Samfärdsel	8 292	7 867	11 459	10 199	120	10 319	3 617
Handel	13 236	4 354	13 944	3 845	6 313	10 158	3 661
Förvaltning o. fria yrken	14 196	7 069	10 375	3 603	3 232	6 835	1 834
Sjukvård o. husligt arbete	14 382	177	24 093	128	14 876	15 004	5 207
Därav under 18 år	25 046	11 376	16 284	6 378	7 237	13 615	1 416

Tab. 4. Vid arbetsförmedlingen anmälda arbetslöshetsförsäkrade arbetslösa oktober 1956—oktober 1957

År Månad	Män	Kvinnor	Summa	I % av medlemsantalet		
				Samtliga	Industriarbetare	Byggnadsarbetare
1956						
Oktober	8 387	2 325	10 712	0,9	0,8	1,9
November	13 348	2 681	16 029	1,3	1,0	3,7
December	20 957	3 127	24 084	1,9	1,3	5,5
1957						
Januari	32 518	3 895	36 413	2,9	1,9	10,3
Februari	29 642	3 333	32 975	2,6	1,6	9,5
Mars	29 709	3 213	32 922	2,6	1,5	9,7
April	30 814	2 793	33 607	2,7	1,3	10,4
Maj	21 626	2 567	24 193	1,9	1,0	6,9
Juni	13 477	2 058	15 535	1,2	0,8	4,3
Juli	8 624	1 482	10 106	0,8	0,8	1,7
Augusti	10 080	1 764	11 844	0,9	0,8	2,4
September	11 220	2 017	13 237	1,0	0,8	2,8
Oktober[1]	—	—	15 529	1,2	—	3,2

[1] Preliminära uppgifter.

Omsättningen inom detaljhandel m. m. under andra kvartalet 1957

Socialstyrelsens periodiska statistik över omsättningen inom detaljhandel m. m. baseras på uppgifter både från företag inom enskild detaljhandel m. m. och från konsumtionsföreningar; från ett antal företag inom enskild detaljhandel m. m. inhämtar socialstyrelsen, efter utgången av varje kvartal, uppgifter om värdet av försäljningen under kvartalet och från ett antal konsumtionsföreningar, anslutna till Kooperativa förbundet, en gång varje månad uppgifter rörande försäljningens värde under senast förflutna månad.

För statistiken beträffande enskild detaljhandel uttogs år 1955 ett nytt urval av uppgiftslämnare. Därvid utvidgades urvalet till att omfatta några branscher som tidigare inte varit med, nämligen »betjäningsställen» (frisersalonger, skönhetsinstitut, badinrättningar m. m.) samt restauranger och kaféer. Vidare utarbetades nya blanketter. Till det nya urvalet av uppgiftslämnare utsändes blanketter första gången i juli 1955. Uppgifterna skulle avse omsättningen under andra kvartalet 1955. Även för statistiken beträffande konsumtionsföreningarna uttogs år 1955 ett nytt urval och nya blanketter utarbetades; de uppgifter som socialstyrelsen första gången erhöll från det nya urvalet av konsumtionsföreningar avsåg juli månad 1955. En redogörelse för statistikens omläggning år 1955 och för statistikens nuvarande utformning och de numera använda beräkningsmetoderna m. m. har lämnats i Sociala Meddelanden 1956: 2, s. 115. Redovisningsenheterna i statistiken består dels av lokala arbetsställen (butiker m. m.), dels av firmor som lämnar uppgifter för samtliga berörda arbetsställen. I det följande betecknas båda slagen av redovisningsenheter som »företag».

Uppgifter angående omsättningen under andra kvartalet 1957 har erhållits från 3 128 företag inom enskild detaljhandel m. m. Antalet företag i det register som användes vid insamlingen av uppgifterna uppgick till 4 477, dvs. det antal företag, som från början ingick i det nya urvalet av företag plus det antal företag som erhölls vid komplettering av urvalet från och med första kvartalet 1956 (jämför Sociala Meddelanden 1956: 8, s. 542) och minus det antal företag som av olika skäl borttagits ur urvalet (t. ex. därför att företaget nedlagts eller befunnits tillhöra en bransch som ej skulle beröras av statistiken). Svar erhölls från 70 % av antalet tillskrivna företag inom enskild detaljhandel m. m. För egentlig detaljhandel var svarsfrekvensen 70 %, för betjäningsställen 60 % samt för restauranger och kaféer 77 %. Vid beräkningarna av indextalen för omsättningens förändringar från första till andra kvartalet 1957 har endast medtagits företag, som lämnat uppgifter för båda kvartalen (sammanlagt 3 033 företag). Vid dessa in-

Tab. 1. Indextal för omsättningen (försäljningens värde) inom enskild detaljhandel m. m. under 3:e kvartalet 1955—2:a kvartalet 1957

	Indextal (2:a kvartalet 1955 = 100) för								Indextal för 2:a kv. 1957 (2:a kv. 1956 = 100)	Indextal för 1:a—2:a kv. 1957 (1:a—2:a kv. 1956 = 100)
	3:e kv. 1955	4:e kv. 1955	1:a kv. 1956	2:a kv. 1956	3:e kv. 1956	4:e kv. 1956	1:a kv. 1957	2:a kv. 1957		
Livsmedel	102	109	103	107	107	112	100	110	102	100
Textil och beklädnad	68	112	70	98	73	117	69	100	102	101
Herrkonfektion	65	115	71	99	71	120	70	105	105	103
Damkonfektion	60	84	52	89	64	85	51	91	103	101
Herr- och damkonfektion i kombination samt barnekipering	60	104	60	97	64	109	60	98	101	101
Hatt- och mössbutiker, modebutiker	57	101	52	104	56	124	56	108	104	105
Manufakturbutiker och textila varuhus	84	127	86	101	86	131	85	101	100	100
Skor	75	113	56	105	81	118	59	113	108	107
Skobutiker	72	114	56	103	78	121	58	113	109	107
Skomakerier	90	100	56	112	100	100	67	110	98	105
Inventarier	100	148	114	112	105	151	123	111	99	103
Möbler och heminredningsartiklar	95	136	105	108	95	131	107	100	93	97
Bosättning	117	172	114	116	127	178	110	122	106	101
Radio- och belysningsbutiker	102	154	124	115	111	166	142	118	103	109
Hemslöjds- och andra specialbutiker	102	168	113	112	112	190	136	133	119	120
Järnvaror, cyklar och sportartiklar	98	89	67	102	96	93	69	108	106	105
Övriga specialbutiker	103	119	99	104	105	127	103	111	107	106
Blommor	63	117	112	105	62	118	111	110	105	102
Färg, parfymer och sjukvårdsartiklar	100	114	81	100	97	118	86	108	109	108
Juvelerare	100	140	82	93	98	142	76	96	103	98
Ur och optik	108	130	98	99	110	140	108	114	115	113
Bok-, pappers- och musikhandel, tidningskiosker	114	119	100	106	114	127	108	112	106	107
Tobaksbutiker	100	113	104	96	96	118	103	101	106	102
Antikvitets-, konst-, andra specialbutiker	84	128	93	108	103	123	85	112	104	98
Lanthandel, skeppshandel (huvudsakligen ej livsmedel)	103	108	90	114	122	128	89	120	105	102
Varuhus, basarer, postorderfirmor	94	143	89	115	106	159	94	128	112	109
Summa detaljhandel	95	114	93	106	99	120	94	109	103	102
Restauranger och kaféer	106	84	78	93	96	83	78	94	101	100
Restauranger	103	80	73	89	92	78	73	87	98	99
Kaféer	112	93	89	103	105	93	90	108	105	103
Betjäningsställen	85	97	87	114	98	112	100	120	106	110
Frisersalonger, hygieniska institut	87	100	88	113	98	108	91	115	102	102
Bad- och tvättinrättningar, begravningsbyråer	84	96	86	114	97	115	107	124	109	116
Samtliga branscher	95	112	92	105	99	117	93	108	103	102

dexberäkningar har sålunda hänsyn ej tagits till sådana förändringar i omsättningen som sammanhänger med företagsbeståndets förändringar.

Efter statistikens omläggning år 1955 har i redogörelserna för tredje kvartalet 1955 t. o. m. fjärde kvartalet 1956 beträffande enskild detaljhandel m. m. dels använts samma branschindelning som före omläggningen och dels en reviderad branschindelning. I redogörelsen för första kvartalet 1957, liksom

Tab. 2. Indextal (1:a kvartalet 1957 = 100) för omsättningen (försäljningens värde) inom enskild detaljhandel m. m. under 2:a kvartalet 1957 samt försäljningen under 2:a kvartalet 1957 i milj. kronor

	Indextalen a[1] grundas på uppgifter från .... företag[2]	Indextal för 2:a kv. 1957 (1:a kv. 1957 = 100)			Uppräknade försäljningssummor milj. kr 2:a kv. 1957[1]
		a[1]	b[3]	c[4]	
Livsmedel	954	110	110	118	1 927,4
Textil och beklädnad	496	145	146	157	710,5
Herrkonfektion	99	149	—	—	162,0
Damkonfektion	91	178	—	—	151,2
Herr- och damkonfektion i kombination samt barnekipering	69	165	—	—	179,2
Hatt- och mössbutiker, modebutiker	21	194	—	—	..
Manufakturbutiker och textila varuhus	203	119	—	—	190,5
Päls- och skinn- samt andra specialbutiker	13	58	—	—	..
Skor	97	189	189	150	111,5
Skobutiker	51	195	—	—	95,3
Skomakerier	46	164	—	—	16,2
Inventarier	169	90	93	123	334,6
Möbler och heminredningsartiklar	76	94	—	—	171,7
Bosättning	36	112	—	—	20,6
Radio- och belysningsbutiker	32	83	—	—	126,4
Hemslöjds- och andra specialbutiker	25	98	—	—	15,9
Järnvaror, cyklar och sportartiklar	146	157	158	199	207,1
Övriga specialbutiker	352	108	109	129	646,2
Blommor	28	99	—	—	57,3
Färg, parfymer och sjukvårdsartiklar	63	126	—	—	79,1
Juvelerare	17	126	—	—	..
Ur och optik	29	106	—	—	41,9
Fotografiska artiklar och fotoateljéer	31	123	—	—	..
Bok-, pappers- och musikhandel, tidningskiosker	114	104	—	—	261,9
Tobaksbutiker	39	99	—	—	106,9
Antikvitets-, konst-, andra specialbutiker	31	133	—	—	32,7
Lanthandel, skeppshandel (huvudsakligen ej livsmedel)	28	135	—	—	27,4
Varuhus, basarer, postorderfirmor	29	137	—	—	221,3
Summa detaljhandel	2 271	117	—	—	4 186,0
Restauranger och kaféer	503	120	120	124	303,9
Restauranger	324	120	—	—	197,9
Kaféer	179	120	—	—	106,0
Betjäningsställen	259	120	—	—	145,7
Frisersalonger, hygieniska institut	130	127	—	—	61,6
Bad- och tvättinrättningar, begravningsbyråer	129	115	—	—	84,1
Samtliga branscher	3 033	117	—	—	4 635,6

[1] Varuhusen redovisas i sin helhet under gruppen Varuhus, basarer, postorderfirmor.
[2] Se sid. 708
[3] Inklusive försäljningen vid större varuhus för vilka specificerade uppgifter lämnats.
[4] Enbart försäljningen vid större varuhus, för vilka specificerade uppgifter lämnats.

Tab. 3. Indextal för omsättningen (försäljningens värde) och antalet försäljningsställen inom konsumtionsföreningarna under 2:a kvartalet 1957

	Indextal för				
	2:a kv. 1957 (1:a kv. 1957 = 100)	2:a kv. 1957 (2:a kv. 1956 = 100)		1:a—2:a kv. 1957 (1:a—2:a kv. 1956 = 100)	
	Försäljning	Försäljning	Antal försäljningsställen	Försäljning	Antal försäljningsställen
Detaljförsäljning	117	104	97	101	97
Livsmedel	113	104	97	100	97
Snabbköp (livsmedel)	118	123	122	119	123
Speceri och diverse (inkl. butiksbussar)	113	92	91	89	91
Charkuteri	103	86	83	84	83
Mjölk och bröd	103	91	88	89	88
Fisk	104	103	98	103	98
Specialbutiker, varuhus	143	108	98	106	98
Skor	173	104	97	105	97
Övriga avdelningar	118	115	107	104	106
Restauranger, serveringar	110	100	100	101	100
Partiförsäljning	103	107	—	106	—
Total försäljning	**116**	**104**	**97**	**101**	**97**

i föreliggande redogörelse, beräknas däremot indextal endast för den reviderade branschindelningens grupper.

Indextalen (andra kvartalet 1955 = 100) i tab. 1 för omsättningen inom enskild detaljhandel m. m. under tredje kvartalet 1955 — andra kvartalet 1957 har enligt den s. k. kedjemetoden uträknats med användande av de för varje kvartal beräknade indextalen med närmast föregående kvartal som bas. Med utgångspunkt från indextalen med andra kvartalet 1955 som bas har därefter de i tabellen återgivna indextalen för andra kvartalet 1957 (andra kvartalet 1956 = 100) beräknats. Enligt tabellen har omsättningen för samtliga branscher tillhopa undergått en värdemässig stegring med 3 % från andra kvartalet 1956 till andra kvartalet 1957 och en stegring med 2 % från första halvåret 1956 till första halvåret 1957. Ökningen mellan andra kvartalet 1956 och andra kvartalet 1957 berörde de flesta branscher, t. ex. livsmedelsbranschen (+ 2 %), herrkonfektionsbranschen (+ 5 %), skobranschen (+ 9 %), bosättningsbranschen (+ 6 %), järnhandeln (+ 6 %), kemisk-tekniska branschen (+ 9 %), bok- och pappershandelsbranschen (+ 6 %) samt gruppen varuhus, basarer, postorderfirmor (+ 12 %). Minskad omsättning redovisas för gruppen möbler och heminredningsartiklar (— 7 %). Vid ett studium av omsättningens förändringar från andra kvartalet 1956 till andra kvartalet 1957 bör man hålla i minnet att påskhandeln år 1956 ägde rum i mars (påskhelgen inföll vid månadsskiftet mars/april) men år 1957 i april (påskhelgen inföll i slutet av april).

Tab. 4. Indextal för omsättningen (försäljningens värde) och antalet försäljningsställen inom konsumtionsföreningarna under juli 1957 (juli 1956 = 100) samt försäljningen under juli 1957 och under 2:a kvartalet 1957 i milj. kronor

	Indextal för juli 1957 (juli 1956 = 100)		Uppräknade försäljningssummor milj. kr	
	Försäljning	Antalet försäljningsställen	juli 1957	2:a kv. 1957
Detaljförsäljning	106	97	221,5	694,4
Livsmedel	106	96	184,7	573,5
Snabbköp (livsmedel)	125	120	88,3	270,0
Speceri och diverse (inkl. butiksbussar)	94	90	71,8	211,8
Charkuteri	83	82	9,8	37,9
Mjölk och bröd	93	88	13,7	49,3
Fisk	104	98	1,1	4,5
Specialbutiker, varuhus	112	98	25,8	87,1
Skor	105	97	2,4	9,2
Övriga avdelningar	110	111	2,2	8,0
Restauranger, serveringar	102	101	6,4	16,6
Partiförsäljning	101	—	10,9	37,3
Total försäljning	**106**	**97**	**282,4**	**731,7**

I tab. 2 återges dels indextal som visar omsättningens förändringar från första till andra kvartalet 1957 samt dels »uppräknade» totalsummor för försäljningen under andra kvartalet 1957. Förfarandet vid beräkningen av totalsummorna har beskrivits i Sociala Meddelanden 1956: 11, s. 716. Det bör observeras, att de uppräknade försäljningssummor som redovisats fr. o. m. andra kvartalet 1956 icke är helt jämförbara med de summor som redovisats för tidigare kvartal, beroende på att man vid beräkningarna fr. o. m. andra kvartalet 1956 tagit hänsyn till den år 1956 företagna kompletteringen av urvalet.

Beträffande indextalen i tab. 2 må följande framhållas. Från och med första kvartalet 1956 har socialstyrelsen från vissa större varuhus inom enskild detaljhandel inhämtat uppgifter om detaljförsäljningens fördelning på olika varugrupper. Med användande av dessa uppgifter har försäljningens förändringar inom olika branschgrupper beräknats såväl exklusive som inklusive den för närmast motsvarande varugrupper redovisade försäljningen vid de nämnda större varuhusen. I tab. 2 redovisas sålunda tre slags indextal för omsättningen under andra kvartalet 1957 (första kvartalet 1957 = 100). Vid beräkning av indextalen »a» har all försäljning vid varuhusen etc. hänförts till gruppen »Varuhus, basarer, postorderfirmor», under det man vid beräkning av indextalen »b» fördelat de nyss nämnda uppgifterna från större varuhus på de branschgrupper som närmast motsvarar de redovisade varugrupperna. Indextalen »c» avser enbart den av de större varuhusen redovisade försäljningen inom respektive varugrupper.

Beträffande den konsumentkooperativa handeln har blanketter utsänts

till 204 föreningar. Besvarade blanketter har inkommit från samtliga tillskrivna föreningar.

I tab. 3 och 4 lämnas vissa uppgifter angående omsättningen inom konsumtionsföreningarna. I tabellerna återgivna indextal med andra kvartalet 1956 resp. juli 1956 som bas har erhållits med utgångspunkt från indextal, beräknade enligt »kedjemetoden», för de månader som jämförelserna avser. Branschindelningen är i båda tabellerna den som tillämpats först från och med juli 1955. De »uppräknade» försäljningssummorna i tab. 4 har erhållits genom att de försäljningssummor som redovisats för varje urvalsgrupp inom respektive branscher multiplicerats med urvalskvotens inverterade värde. Eftersom samtliga i urvalet ingående föreningar lämnat uppgifter har någon korrektion med hänsyn till bortfall ej behövt ifrågakomma.

Av tab. 3 framgår att den sammanlagda detaljförsäljningen under andra kvartalet år 1957 vid samtliga avdelningar tillhopa var 4 % högre än under andra kvartalet år 1956. För livsmedel och skor var omsättningsökningen 4 %, för gruppen specialbutiker och varuhus 8 % och för gruppen övriga avdelningar 15 %.

C. H—n

Konsumentprisindex för september 1957

Konsumentprisindex för september 1957 har av socialstyrelsen beräknats till 146 mot 145 för augusti i år. Med två decimaler är relationstalet 146,12 mot 145,22 för augusti (år 1949 = 100).

De särskilda indextalen för de olika huvudgrupperna av varor och tjänster har stigit med 2 enheter för livsmedel till 158, med 1 enhet för bostad, bränsle och lyse till 147 och med likaledes 1 enhet för kläder och skor till 123. Talen för de övriga huvudgrupperna har legat oförändrade, således alkoholhaltiga drycker och tobak 154, inventarier och husgeråd 133 och diverse 143. För enbart bränsle och lyse har uppgången varit 3 enheter till 163.

I fråga om prisförändringarna mellan mitten av augusti och mitten av september kan bland livsmedlen nämnas prissänkningar på bl. a. mjöl, kaffe, nötstek och fläskkotlett, vilka dock betytt mindre än höjningar på kalvkött, sidfläsk, äpplen och tomater m. m. Därtill kommer att den sedvanliga sänkningen av potatispriset i september nästan helt uteblivit. Inom bränslegruppen har skatterna på elström och koks för gastillverkningen slagit igenom. För kläder har vidare en mindre stegring av priserna på den s. k. tunga konfektionen kunnat noteras. Slutligen kan nämnas vissa prishöjningar på cyklar, mopeder och teaterbiljetter.

C. Ö.

Tab. 1. Konsumentprisindex 1950—september 1957 (År 1949 = 100)[1]

Tidpunkt	Livsmedel	Alkoholhaltiga drycker o. tobak	Bostad, bränsle o. lyse	Därav		Kläder o. skor	Inventarier o. husgeråd	Diverse	Totalindex	Kommerskollegii partiprisindex[2]
				bostad	bränsle o. lyse					
1950 årsm.	102	102	99	100	96	102	101	100	**101**	105
1951 »	119	116	110	102	130	124	118	112	**117**	134
1952 »	134	120	117	108	139	127	127	121	**126**	142
1953 »	137	122	120	116	129	123	127	124	**128**	134
1954 »	137	129	122	120	125	123	126	126	**129**	133
1955 »	144	132	126	124	130	120	127	129	**133**	138
1956 »	154	135	139	135	147	120	129	134	**139**	145
1956 sept.	153	133	139	135	148	120	129	136	**139**	145
okt.	153	133	140	135	150	121	129	136	**139**	145
nov.	153	149	141	135	152	121	130	137	**141**	146
dec.	154	149	143	135	159	121	130	138	**142**	147
1957 jan.	156	150	147	138	164	121	131	139	**144**	148
febr.	156	150	147	138	165	121	132	139	**144**	147
mars	154	150	148	138	165	121	132	140	**143**	147
april	154	150	146	138	161	122	131	141	**144**	147
maj	155	151	145	138	158	122	132	141	**144**	147
juni	157	151	144	138	156	122	132	142	**145**	147
juli	158	154	146	138	161	122	133	142	**146**	148
aug.	156	154	146	138	160	122	133	143	**145**	146
sept.	158	154	147	138	163	123	133	143	**146**	146

[1] Konsumentprisindex jämte äldre serier avseende detaljprisernas utveckling t. o. m. år 1956, återfinns i Soc. Medd. 1957: 4, sid. 253. — [2] Reviderad serie.

Tab. 2. Indextal för olika delposter samt dessas förändringar år 1956 och juli—september 1957

Huvudgrupper och undergrupper (1957 års gruppering)	Indextal (1949 = 100)				Vägningstal 1957	Procentuell förändring dec. 1956–sept. 1957 [1]
	1956	Juli 1957	Aug. 1957	Sept. 1957		
Livsmedel	**154**	**158**	**156**	**158**	**327**	+ **2**
Mjöl, gryn o. bröd	149	157	157	156	37	+ 3
Mejeriprodukter	149	152	152	152	53	+ 2
Matfett utom smör	138	126	126	126	9	0
Ägg	127	126	122	124	9	+ 8
Kött	198	200	199	199	20	0
Fläsk	189	203	190	182	23	— 6
Charkuterivaror o. köttkonserver	158	166	160	159	22	— 2
Fisk och fiskkonserver	151	157	157	160	12	+ 4
Rotfrukter och grönsaker	168	156	139	151	16	— 3
Frukt och bär	128	133	135	147	33	+ 12
Specerier	182	183	183	181	52	— 2
Läskedrycker och svagdricka	126	133	133	133	8	+ 4
Förtäring utom hemmet	159	169	172	173	33	+ 5
Alkoholhaltiga drycker o. tobak	**135**	**154**	**154**	**154**	**95**	+ **2**
Spritdrycker och vin	150	180	180	180	55	0
Öl	126	131	131	131	10	+ 3
Tobak	126	134	134	134	30	+ 7
Bostad, bränsle och lyse	**139**	**146**	**146**	**147**	**145**	+ **1**
Bostad utan bränsle och lyse	135	138	138	138	89	—
Bränsle och lyse	147	161	160	163	56	+ 3
Kläder och skor	**120**	**122**	**122**	**123**	**126**	+ **2**
Kläder	118	120	120	121	105	+ 1
Konfektion o. skrädderiarb.	121	123	123	124	61	+ 1
Underkläder och strumpor	101	98	98	98	15	— 2
Päls- o. skinnvaror, huvudbonader, handskar m. m.	113	115	115	114	11	+ 1
Tyger, garner o. sybehör	128	133	134	134	18	+ 4
Skor	135	138	138	138	21	+ 2
Inventarier och husgeråd	**129**	**133**	**133**	**133**	**90**	+ **3**
Möbler	133	133	134	134	11	+ 2
Radio och musikinstrument	115	120	120	121	7	+ 3
Armatur, husgeråd o. verktyg	132	138	138	138	30	+ 4
Hushållstextilier	123	126	126	127	17	+ 2
Mopeder, cyklar, sportartiklar o. leksaker	135	135	135	136	16	+ 1
Personliga effekter	117	124	123	123	9	+ 4
Diverse	**134**	**142**	**143**	**143**	**217**	+ **4**
Sjukvård	122	122	122	122	17	0
Kroppsvård	128	136	137	137	15	+ 2
Rengöringsmedel och tvätt	96	98	99	99	11	+ 3
Undervisning, läsning o. skrivmateriel	160	169	169	169	21	+ 2
Post och tele	154	171	171	171	12	+ 10
Nöjen och rekreation	134	141	142	147	17	+ 7
Resor	137	148	149	150	41	+ 4
Motorfordon	128	138	138	138	61	+ 4
Hemhjälp	161	172	172	172	10	+ 3
Blommor m. m.	130	127	127	131	12	+ 2
Totalindex	**139**	**146**	**145**	**146**	**1 000**	+ **2**

[1] Beräknad på indextal med två decimaler. Siffran 0 anger en förändring mindre än en halv procent.

Socialhjälp och barnavård till utlänningar under år 1955

Socialdepartementet har från länsstyrelserna inhämtat uppgifter om socialhjälp och barnavård, som under år 1955 lämnats utlänningar och för vilka ersättning lämnats av staten. En sammanställning av uppgifterna visar, att understöd utgått till 5 214 familjer och ensamstående med ett sammanlagt belopp av 3 640 000 kr. Detta innebär en rätt betydande nedgång i förhållande till år 1954, då motsvarande siffror utgjorde 6 561 resp. 4 506 000. Fördelningen år 1955 på olika nationaliteter är denna. (1954 års siffror inom parentes.)

	Antal familjer	Belopp 1 000-tal kr
Danskar	424 (497)	180 (222)
Finnar	1 525 (1 814)	676 (898)
Norrmän	555 (678)	296 (380)
Övriga utlänningar	2 710 (3 572)	2 488 (3 006)
Summa	**5 214 (6 561)**	**3 640 (4 506)**

De nu nämnda siffrorna bör lämpligen ses i relation till antalet utlänningar i riket vid utgången av år 1955. Sedan passfriheten för nordbor genomförts, kan totalantalet utlänningar i riket ej exakt anges. Enligt uppskattningsvis gjorda beräkningar torde de uppgå till omkring 240 000 vid 1956 års början. I denna siffra ingår även barn samt tillfälligt vistande. Antalet arbetsanmälda utlänningar utgjorde i runt tal 124 000, varav 21 600 danskar, 46 600 finnar och 12 100 norrmän.

Det till utlänningar utgivna understödsbeloppet utgör 3,3 % av socialnämndernas och barnavårdsnämndernas sammanlagda understödskostnader under 1955, vilka uppgick till 119,7 milj. kr.

Understödsverksamhetens omfattning i olika län framgår av följande sammanställning. För de län som redovisar mera betydande förändringar i förhållande till år 1954 redovisas detta års siffror inom parentes.

Län	Antal familjer	Belopp 1 000-tal kr	Län	Antal familjer	Belopp 1 000-tal kr
Stockholms stad	1 653 (2 176)	906 (1 201)	Älvsborgs	331	223
Stockholms	390 (475)	306 (368)	Skaraborgs	85	37
Uppsala	132	105	Värmlands	131	92
Södermanlands	126	105	Örebro	161	161
Östergötlands	239	163	Västmanlands	153	141
Jönköpings	130 (77)	121 (70)	Gävleborgs	58 (97)	45 (90)
Kronobergs	52	43	Kopparbergs	154	133
Kalmar	60 (179)	64 (96)	Västernorrlands	95	74
Gotlands	4	3	Jämtlands	51	30
Blekinge	44	35	Västerbottens	54	41
Kristianstads	49	38	Norrbottens	138	93
Malmöhus	206 (404)	199 (312)	Tillhopa	**5 214**	**3 640**
Hallands	88	44			
Göteborgs o. Bohus	630	438			

O. L.

Ålderdomshemmen år 1956

I avsikt att erhålla ett underlag för den omdaning som 1947 års ålderdomshemsreform syftade till, har statistiken över ålderdomshemmen utbrutits ur fattigvårds- (socialhjälps-) statistiken. Sålunda företog socialstyrelsen våren 1950 en undersökning om förhållandena på de svenska ålderdomshemmen med utförliga uppgifter om anstalterna samt om vårdtagarna.[1] Enligt en i samband med denna undersökning framlagd plan skulle förhållandena vid ålderdomshemmen följas fortlöpande. Sålunda skulle varje år insamlas vissa uppgifter om antalet hem, platser och vårdtagare samt dessutom ytterligare uppgifter av speciellt intresse. Så har gjorts för alla år med undantag för 1955, då inga uppgifter till ålderdomshemsstatistiken infordrades.

Bearbetningen av de statistiska uppgifterna över ålderdomshemmen för år 1956 har skett i två etapper. Den första etappen, för vilken vissa summariska uppgifter lämnas här nedan, omfattar allmänna uppgifter om hemmens storlek, platsantal, beläggning samt ålder. Dessutom redovisas för detta år några uppgifter om personalens storlek. Senare kommer att lämnas en resumé av hemmens driftskostnader och deras finansiering. En utförligare redovisning kommer att inflyta i publikationen »Fattigvården 1956».

Antal ålderdomshem och platsantalet. Vid slutet av år 1956 fanns i drift 1 358 ålderdomshem med sammanlagt 39 312 platser, därav 1 182 hem med 24 958 platser på landsbygden samt 176 hem med 14 354 platser i städerna. I jämförelse med år 1954 innebär detta att antalet hem ökat med ett, medan antalet platser ökat med 1 849. Anledningen till denna kraftiga ökning av platsantalet är att under de bägge senaste åren en stor nybyggnadsproduktion av ålderdomshem ägt rum, medan samtidigt ungefär lika många äldre och mindre hem lagts ner.[2]

I nedanstående sammanställning återges förändringarna sedan 1954 i platsantalet för de olika avdelningarna på hemmen.

	Antal platser den		Ökning (+) resp. minskning (−) i %
	31/12 1954	31/12 1956	
Egentligt ålderdomshem	32 665	34 318	+ 5,1
Sinnessjukavdelning	752	619	− 17,7
Kronikeravdelning	2 048	1 782	− 13,0
Annan sjukavdelning	1 998	2 593	+ 29,8
Samtliga	**37 463**	**39 312**	+ 4,9
därav landsbygd	23 925	24 958	+ 4,3
städer	13 538	14 354	+ 6,0

[1] Ålderdomshemmen och deras vårdtagare 1950 (SOS).
[2] Jfr artikeln Nyanordnade ålderdomshem (Soc. Medd. 1957, nr 5, sid. 331).

Den sedan en del år pågående minskningen av antalet platser på specialavdelningarna har fortsatt, medan platsantalet på de ordinärt till ålderdomshemmen hörande sjukavdelningarna ökat. Denna tendens är influerad av den pågående ålderdomshemsreformen. På de nyanordnade hemmen finns inga specialavdelningar, utan de flesta hemmen är försedda med en vanlig sjukavdelning, som är avsedd för hemmets pensionärer.

Av de 1 358 hemmen hade 1 273 inga specialavdelningar, 19 hem hade särskild avdelning för sinnessjuka och 79 hem särskild kronikeravdelning. På 60 hem fanns en annan sjukavdelning.

I samband med att 1947 års ålderdomshemsreform håller på att genomföras har antalet platser i enkelrum ökat konstant. Sålunda var detta antal 12 250 (31 % av samtliga platser) vid slutet av år 1956. Två år tidigare var antalet 9 623 (26 %). Antalet enkelrum var väsentligt lägre på specialavdelningarna än på de egentliga ålderdomshemmen, något som är naturligt då de förstnämnda är sjukavdelningar. På de egentliga hemmen utgör enkelrumsplatserna nu över en tredjedel av samtliga platser (34 %), på sinnessjukavdelningarna 17 %, på de övriga sjukavdelningarna 13 % samt på kronikeravdelningarna 10 %. Den relativa andelen enkelrum uppgår till inemot 60 % på de hem som byggts efter 1947, men blott till omkring 20 % på hem byggda före 1925.

Hemmens storlek och beläggning. 36 % av samtliga hem hade högst 15 platser och 78 % högst 30 platser. På dessa hem var emellertid endast 15 resp. 45 % av samtliga platser inrymda. I hela riket fanns blott 35 ålderdomshem med mer än 100 platser; de inrymde emellertid 22 % av det totala platsantalet (8 450 platser).

Antalet vårdtagare på ålderdomshemmen vid slutet av åren 1954 och 1956 framgår av nedanstående tablå, som även visar den faktiska beläggningen vid dessa tidpunkter, medelbeläggningen per dag under 1956 samt det totala antalet vårddagar.

	Antal vårdtagare		I medeltal per dag under 1956	Antal vårddagar under 1956 (i tusental)
	31/12 1954	31/12 1956		
Egentligt ålderdomshem	29 012	31 448	29 846	10 924
Sinnessjukavdelning	664	568	585	214
Kronikeravdelning	1 988	1 732	1 734	634
Annan sjukavdelning	1 887	2 473	2 447	896
Samtliga	33 551	36 221	34 612	12 668

Antalet vårddagar på de olika typerna av avdelningar uppgick under 1956 till sammanlagt ca 12,7 milj., vilket innebär att antalet vårdtagare på rikets ålderdomshem i genomsnitt utgjorde omkring 34 600 per dag.

I genomsnitt hade 88 % av samtliga platser varit belagda under 1956 (1954: 87 %).

Av de 1 339 ålderdomshem, för vilka genomsnittsbeläggningen beräknats (19 hem hade ej varit i bruk hela året, varför de uteslutits här), hade 15

en beläggning som understeg 50 %. Mellan 50 och 100 % beläggning redovisades av 1 110 hem (82 % av samtliga), medan 214 hem var överbelagda.

En beräkning av den genomsnittliga beläggningen vid hem av olika storlek ger vid handen, att den högsta beläggningen redovisas av de största hemmen (92 %) samt av hem med 51—75 platser (91 %); den lägsta beläggningen har de minsta hemmen med högst 10 platser (84 %).

Den högsta genomsnittliga beläggningen redovisas av Blekinge län med 93 % samt av Gotlands och Västernorrlands län med 91 %. Den lägsta genomsnittsbeläggningen redovisas av Jönköpings län med 75 %.

Gotlands län har liksom tidigare år det lägsta antalet platser i relation till folkmängden över 70 år, nämligen 47. Västernorrlands, Västmanlands samt Västerbottens län har de relativt flesta vårdplatserna med resp. 106, 98 och 97 per 1 000 invånare över 70 år. I genomsnitt för hela riket fanns på ålderdomshemmen 73,8 platser per 1 000 åldringar (år 1954 76,8 platser).

Hemmens ålder. Man kan numera skilja på två olika grupper av ålderdomshem, de nya som tillkommit efter 1947 års ålderdomshemsreform samt övriga hem. De förstnämnda utgjorde vid utgången av år 1956 sammanlagt 236 (två år tidigare 146). Skillnaden i storlek är betydande. Sålunda fanns på de 236 nyanordnade hemmen 10 481 platser, medan på de övriga 1 112 hemmen platsantalet utgjorde 28 831 (dvs. i genomsnitt per hem 44,4 platser i de nya och 25,9 platser i de äldre).

Genomsnittsstorleken varierar starkt med hemmens ålder. De hem som byggdes före år 1900 och vid seklets början var ganska stora (33 platser), medan framför allt de som byggdes under femårsperioden 1931—1935 var i genomsnitt små (18 platser). Anledningen härtill var en stark nybyggnad under dessa år beroende på en övergångsbestämmelse i fattigvårdslagen, enligt vilken alla kommuner före den 1/1 1934 skulle ha löst sin ålderdomshemsfråga. Det var främst de minsta kommunerna som hade dröjt längst med detta, varför de hem som nybyggdes under dessa år kom att bli relativt små.

Personalens storlek. Vid slutet av 1956 fanns vid landsbygdens ålderdomshem 5 237 heltids- och 958 deltidsanställda och vid städernas hem 3 778 resp. 526. Personalens uppdelning på olika kategorier framgår av nedanstående tablå.

	Heltidsanställda	Deltidsanställda
Sysslomän	41	92
Föreståndarinnor	1 373	—
Biträdande föreståndarinnor	99	—
Sjuksköterskor och sjukvårdare	331	32
Kokerskor och köksbiträden	1 219	24
Vårdbiträden	5 212	633
Övrig personal	740	703
Samtliga	9 015	1 484

Av sysslomännen svarade många för administrationen av flera hem; andra bar ansvaret för en kommuns hela socialvård och hade sysslomanskapet som en bland flera arbetsuppgifter. På 41 hem, representerande alla storleksgrupper utom den allra minsta, fanns heltidsanställda sysslomän eller föreståndare.

Samtliga föreståndarinnor var heltidsanställda. Vid några större hem redovisades flera föreståndarinnor, medan vid 4 hem föreståndarinneplatsen var vakant vid undersökningstillfället.

Beträffande biträdande föreståndarinnor har endast fast anställda heltidsanställda medräknats. Sådana som har till uppgift att tillfälligtvis ersätta den ordinarie föreståndarinnan vid semester, sjukdom eller lediga dagar har ej räknats som biträdande föreståndarinnor. Det är till övervägande delen de större hemmen med över 40 vårdplatser som har biträdande föreståndarinna.

Bland sjuksköterskor och sjukvårdare var de flesta heltidsanställda. Denna personalkategori är i mycket hög grad koncentrerad till de allra största hemmen; ca 70 % av samtliga fanns sålunda på hem med över 100 platser.

Kokerskor och köksbiträden fanns på de allra flesta hemmen med undantag av de mindre. Gränsen mellan köksbiträden och vårdbiträden är givetvis svår att dra, då särskilt på de mindre hemmen ett biträde får dela sin arbetstid mellan köket och skötseln av vårdtagarna.

Gruppen »övrig personal» omfattar kontorsanställda, tvätt- och städhjälp, jordbruksarbetare, vaktmästare, maskinister m. fl. Närmare hälften inom denna kategori bestod av heltidsanställda.

Personalen har på senare år ökat något snabbare i antal än antalet vårdplatser. Sålunda fanns år 1951, då en motsvarande statistik gjordes, 7 086 heltidsanställda på 36 460 platser (dvs. 19 anställda per 100 platser). Fem år senare var motsvarande siffror 9 015 heltidsanställda på 39 312 platser (23 anställda per 100 platser).

T. G.

Litteraturöversikt

(11 september—10 oktober 1957)

Socialstyrelsens bibliotek hålls öppet för allmänheten kl 10—15; under sommarmånaderna kl 10—14 (lördagar 9—13)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen [1]

Allmänna sociala frågor

COSER, L. A. Social conflict and the theory of social change. The British journal of sociology 1957, nr 3.

ERDMANN, E. G. Die 40. Tagung der Internationalen Arbeitskonferenz im Spannungskreis Ost—West. Der Arbeitgeber 1957, nr 15/16.

MIR KHAN, M. A review of the recent session of the economic and social council. United nations review 1957, nr 3.

MISHAN, E. J. An investigation into some alleged contradictions in welfare economics. The economic journal sept. 1957.

PHILIP, A. Social aspects of European economic co-operation. International labour review sept. 1957.

Le dépistage et le traitement préventif de l'inadaptation sociale. Revue internationale de l'enfant 1957, nr 2.

The fortieth session of the international labour conference. International labour review sept. 1957.

Sverige

HULTSTRAND, BARBRO. Utlänningarna och barnavårdsmännens arbete. Barnavård och ungdomsskydd 1957, nr 4.

HÖJER, I. Om föreskrifter vid villkorlig dom. Tidskrift för kriminalvård 1957, nr 2.

THYSELL, T. Adoptionsbarnets anpassning i sitt nya hem. Socialmedicinsk tidskrift 1957, nr 7.

Amerikas förenta stater

LEATHERMAN, ANNE. Placing the older child in adoption. Children 1957, nr 3.

Arbetarskydd

SÖLVÉN, A. Internationella arbetskonferensen 1957. Fackföreningsrörelsen 1957, nr 38.

Storbritannien

Landsomfattende britisk aksjon mot ulykker på byggeplassen. —»Det lönner seg». Arbeidsgiveren (Norge) 1957, nr 19.

Tyskland

HEIDBERG, H. S. Die Dynamik in der betrieblichen Sozialpolitik. Soziale Arbeit 1957, nr 10.

Arbetsmarknad och arbetslöshet

GALLAND, TH. Unterbeschäftigung als Problem der Arbeits- und Sozialstatistik. Bundesarbeitsblatt 1957, nr 17.

RÖBERG-LARSEN, R. Arbeidsmarkedet og den tekniske utvikling. Fri fagbevegelse 1957, nr 9.

SAKS, J. I. Labor implications of peaceful uses of atomic energy. Monthly labor review 1957, nr 8.

Sverige

FOCKSTEDT, S. Kvinnorna — den stora arbetskraftsreserven. TCO-tidningen 1957, nr 16.

Arbetslön och arbetstid

Sverige

BÄCKSTRÖM, G. Löneglidning och lönepolitik. Affärsekonomi 1957, nr 13.

Amerikas förenta stater

MEYER, H. D. The adult cycle. The Annals sept 1957.

Schweiz

Capital, travail et rendement dans l'industrie des machines et des métaux. Journal des associations patronales 1957, nr 39.

Tyskland

SITZLER, F. Grundsätzliche Fragen der Sonntagsarbeit. Arbeitsschutz 1957, nr 9.

TRIESCHMANN, G. Das neue Seemannsgesetz und das Heuerverhältnis. Bundesarbeitsblatt 1957, nr 17.

Die Beteiligung der Arbeitnehmer am wirtschaftlichen Fortschritt in der Bundesrepublik. Entwicklung und Vergleich mit dem Ausland. Der Arbeitgeber 1957, nr 15/16. Beilage.

Befolkningsfrågor

FOURASTIÉ, J. Migrations professionnelles. Données statistiques sur leur évolution en divers pays, de 1900 à 1955. Population 1957, nr 3.

HENRY, L. Fécondité et famille. Population 1957, nr 3.

SARKAR, N. K. A method of estimating surplus labour in peasant agriculture in over-populated

[1] I denna avdelning tidigare upptagna artiklar finns införda i ett särskilt kortregister, som är tillgängligt i socialstyrelsens bibliotek.

under-developed countries. Journal of the Royal statistical society 1957, nr 2.

Sverige

JACOBSON, BENGT. Befolkningsproblem i landsbygdskommuner. Landskommunernas tidskrift 1957, nr 9.

Befolkningen under 21 år i Stockholm den 1/11 1956. Statistisk månadsskrift för Stockholms stad 1957, nr 7.

Afrika

Inter-territorial migrations of Africans South of the Sahara. International labour review sept. 1957.

Amerikas förenta stater

RECORD, W. Social stratification and intellectual roles in the negro community. The British journal of sociology 1957, nr 3.

TAEUBER, C. Population changes to 1975. The Annals sept. 1957.

Storbritannien

LEA, A. J. Changes in the proportions of male colour types during the period 1914—39. Journal of the Royal statistical society 1957, nr 2.

Bostadsförhållanden och samhällsplanering

CORNELL, E. Industrialismen och bostadsbyggandets allmänna förändringar. Byggforum 1957, nr 6.

Sverige

BJÖRK, L. Bostäder för åldringar och invalider. Från departement och nämnder 1957 nr 14/15.

EDLING, M. Årets riksdagsbeslut i bostadsfrågan. Sv. stadsförbundets tidskrift 1957, nr 15.

LANDSTRÖM, S.-S. Att bygga skolor snabbt och billigt. Sv. stadsförbundets tidskrift 1957, nr 15.

Amerikas förenta stater

HOWARD, J. T. Future metropolitan growth and planning. The Annals sept. 1957.

Finland

JARLE, P.-O. Ekonomisk utformning av enfamiljshus. Byggmästaren 1957, nr B 8.

Sovjetunionen

HOLMBERG, N. Bostadsbygge i Sovjetunionen. Byggforum 1957, nr 6.

Tyskland

KATSCH, K.-H. Die Wohnverhältnisse der vom Krieg besonders betroffenen Haushalte. Wirtschaft und Statistik 1957, nr 9.

Föreningsväsen, kollektivavtal och arbetskonflikter

Sverige

RENNING, A. Fackliga rörelsen i nya läget. Fackföreningsrörelsen 1957, nr 38.

Argentina

SOUCHY, A. Sociala strider i Argentina. Fackföreningsrörelsen 1957, nr 37.

Norge

SKAR A. Lugnt på fackliga fronten i Norge. Fackföreningsrörelsen 1957, nr 39.

Tyskland

BRUNIUS, T. Företagsdemokratin i konkret form. TCO-tidningen 1957, nr 15.

BÖTTICHER, E. Der Ansatz des Gleichbehandlungsanspruchs im Arbeitsrecht. Recht der Arbeit 1957, nr 9.

FREY, E. Der arbeitsrechtliche Ausgleichsanspruch. Arbeit und Recht 1957, nr 9.

Hälso- och sjukvård

HERDAN, G. The mathematical relation between the number of diseases and the number of patients in a community. Journal of the Royal statistical society 1957, nr 3.

Third session of the joint I.L.O./W.H.O. committee on occupational health. Occupational safety and health 1957, nr 3.

Sverige

BIÖRCK, G. & TRULSSON, EVA. Sociala och psykologiska problem hos hjärtpatienter. Socialmedicinsk tidskrift 1957, nr 7.

GÄRDLUND, W. Provocerad abort — anticonception. Sv. läkartidningen 1957, nr 39.

LINDBLAD, M. Kring svensk officiell socialmedicin in statu nascendi. Sv. läkartidningen 1957, nr 39.

MONTAN, K. SVCK [Svenska vanförevårdens centralkommitté] — dess arbetsuppgifter och arbetsformer. Sveriges landstings tidskrift 1957, nr 7.

REXED, B. Statens medicinska forskningsråd. Sveriges landstings tidskrift 1957, nr 7.

Amerikas förenta stater

NIXON, N. A child guidance clinic explores ways to prevention. Children 1957, nr 1.

Kooperation

BONOW, M. Solidaritet med de fattiga länderna. Kooperatören 1957, nr 17.

MCCAULEY, J. Cooperative education and Asian culture. Review of international cooperation 1957, nr 9.

Kooperativa förbundets tjugonde kongress. Referat av förhandlingarna. Kooperatören 1957, nr 17.

Indien

CHENGAPPA, P. M. Cooperation in the Indian five year plans. Review of international cooperation 1957, nr 9.

Libyen

SPAULL, HEBE. Foundation stones for Libya's cooperatives. Review of international cooperation 1957, nr 9.

Schweiz

KOHLER, R. Die Struktur des schweizerischen Detailhandels. (Ref.) Schweiz. Konsum-Verein 1957, nr 37.

Nykterhetsfrågor

PARLAND, O. Alkoholism och homosexualitet. Alkoholpolitik 1957, nr 3.
THULLBERG, B. Till frågan om alkoholismens orsaker, natur och behandling. Sv. läkartidningen 1957, nr 40.

Sverige

BLOMBERG, INGRID. En åsiktsändring i fråga om spritbruk har inträffat efter motboksreformen. Alkoholfrågan 1957, nr 5.
— Om spritkonsumtionens aktuella förändringar i olika delar av Sverige. Alkoholfrågan 1957, nr 5.
ERBACKE, K. G. Några erfarenheter av legitimationskontrollen i systembolagets butiker. Alkoholfrågan 1957, nr 6.
EULER, R. v. Sprit vid ratten. En undersökning av allmänhetens inställning. Alkoholfrågan 1957, nr 5.
SIMM, U. Nykterhetsnämnden och »förstagångsfylleristen». Nykterhetsvården 1957, nr 7.
WALBERG, S. Inför en ny giv. Alkoholfrågan 1957, nr 5.

Amerikas förenta stater

MINDUS, E. Alkoholsjukvård i amerikansk industri. Ett referat. Sv. läkartidningen 1957, nr 40.

Tjeckoslovakien

KOUBA, E. Alkoholforskning i Tjeckoslovakien. Alkoholpolitik 1957, nr 3.

Priser, levnadskostnader, konsumtion

SMITHIES, A. The control of inflation. The review of economics and statistics 1957, nr 3.
Interest rates in leading countries. Federal reserve bulletin 1957, nr 8.

Sverige

HJELM, L. Byggnadsverksamheten och det nya ränteläget. Sv. lantarbetsgivareföreningarnas tidskrift 1957, nr 7.
HOLMBERG, P. Konsumtionen i centrum. Fackföreningsrörelsen 1957, nr 40.
LARSSON, SVEN. Konsumentinstitutet — statens institut för konsumentfrågor. Från departement och nämnder 1957, nr 16.
LUNDBERG, E. Räntans »naturliga» höjd och knappheten på kapital. Skandinaviska bankens kvartalsskrift 1957, nr 4.
OHLSSON, INGVAR. Den svenska nationalbudgeten. »Ett 10-års jubileum». Skandinaviska bankens kvartalsskrift 1957, nr 4.
WELINDER, C. Vilka möjligheter har vi att öka sparandet genom skattereformer? Sv. sparbankstidskrift 1957, nr 7.

Tyskland

PEHL, G. »Veredeltes Splitting» als künftige Grundlage der Ehegattenbesteuerung? Wirtschaftswissenschaftliche Mitteilungen 1957, nr 9.
Die Entwicklung wichtiger Einzelhandelspreise und der Preisindexziffern der Lebenshaltung. Wirtschaftswissenschaftliche Mitteilungen 1957, nr 9.

Socialförsäkring och socialvård

Sverige

BYLANDER, Å. Kriminalvård eller socialvård. Sv. socialvårds tidning 1957, nr 9.
ENGSTRÖM, M. Bedömning av invaliditet vid yrkesskada. Arbetarskyddet 1957, nr 6.
ERICSSON, NILS. Vad kostar tilläggspensionen? Skogsindustriarbetaren 1957, nr 20.
HOLMBERG, P. Familjen och pensionen. Skogsindustriarbetaren 1957, nr 20.
HÖJER, K. J. Att rösta blankt. Saco-tidningen 1957, nr 6.
JOHANSSON, KNUT. Byggnadsarbetarna inför pensionsomröstningen. Byggnadsarbetaren 1957, nr 16.
MICHANEK, E. Det ekonomiska ålderdomsskyddet. Sv. socialvårds tidning 1957, nr 9.
PERMAN, E. Några socialmedicinska synpunkter på pensionsförslaget. Sv. läkartidningen 1957, nr 37.
Anslutningen till den frivilliga sjukförsäkringen. Sv. sjukkassetidning 1957, nr 9.
Remissinstanserna om pensionsbetänkandet. Folkpensioneringen 1957, nr 7.

Amerikas förenta stater

BROWN, J. D. Die amerikanische Philosophie der Sozialversicherung. Bulletin der internationalen Vereinigung für soziale Sicherheit 1957, nr 3/4.
SCOTT, FRANCES GILLESPIE. A proposed plan for old age security insurance. Journal of gerontology 1957, nr 3.
SOMERS, H. M. & ANNE R. Die soziale Sicherheit in den Vereinigten Staaten von Amerika. Bulletin der internationalen Vereinigung für soziale Sicherheit 1957, nr 3/4.

Belgien

HIERNAUX, W. Le régime d'assurance obligatoire contre la maladie et l'invalidité: Analyse succincte de la situation financière depuis 1945. Revue du travail 1957, nr 8.

Schweiz

BRATSCHI, R. Die Sozialpolitik in der Schweiz unter besonderer Berücksichtigung der eidg. Alters- under Hinterlassenversicherung. Schweiz. Konsum-Verein 1957, nr 40. Beilage.

Tjeckoslovakien

ERBAN, E. Die soziale Sicherheit in der Tschechoslowakischen Republik. Die Grundlagen des neuen Gesetzes über die soziale Sicherheit. Bulletin der internationalen Vereinigung für soziale Sicherheit 1957, nr 5.

Tyskland

Reform of pension insurance schemes in the Federal republic of Germany. Industry and labour 15 sept. 1957.

Richtlinien für die Aufstellung von Sozialversicherungs-Beitragstabellen. Bundesarbeitsblatt 1957, nr 18.

Statistisk metod

HORSNELL, G. Economical acceptance sampling schemes. (Med diskussion.) Journal of the Royal statistical society 1957, nr 2.

KANNISTO, V. The value of certain refinements of the infant-mortality rate. Bulletin of the World health organization 1957, nr 4.

MARTIN, J. P. Notes on the use of statistics in social administration. The British journal of sociology 1957, nr 3.

Undervisning och yrkesutbildning

Sverige

FLYBOO, T. Arbetsledarutbildningen i forskarljus. Fackföreningsrörelsen 1957, nr 39.

ÅHLÉN, K. Yrkesskolan och gymnasiet. Tidskrift för praktiska ungdomsskolor 1957, nr 6.

ÖHMAN, B. Kommunerna och yrkesutbildningen. Sv. stadsförbundets tidskrift 1957, nr 14.

Canada

Progress report, research program on training of skilled manpower. The labour gazette 1957, nr 8.

Tyskland

GALSTER, GUDRUN. Hilfe zur Erwerbsbefähigung und Berufsausbildung in der öffentlichen Fürsorge unter Berücksichtigung der Verordnung vom 20.12 1956 und des Körperbehindertengesetzes. Nachrichtendienst des deutschen Vereins für öffentliche und private Fürsorge 1957, nr 10.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur

AMERIKAS FÖRENTA STATER. Department of agriculture.
Household food consumption survey 1955. Report. 1, 3—5. Wash. 1956.

AUTOMATISERING og andre teknologiske framskritt. Innvirkning på arbeidsliv og sosiale forhold. Årsrapport fra generaldirektören for ILO, del 1. Overs. av T. Anda & Kirsten Ording Haarr. Oslo 1957. (Sosialdepartementet. Komiteen for internasjonale sosialpolitiske saker.)

BILLUM, K. Textil- och konfektionsindustrien i Sverige. Sthlm 1957. (Industriens upplysningstjänsts skriftserie. Ser. A:11.)

DANMARK. Det af socialministeriet d. 3. marts 1955 nedsatte udvalg.
Betænkning vedrörende oprettelse af et socialforskningsinstitut. Khvn 1957. (Betænkning. 170.)

— Det statistiske departement.
Statistiske meddelelser. Række 4. Khvn 1957.
Bd 166: H. 2. Færdselsuheld 1955.
Bd 168: H. 1. Ejendoms- og personbeskatningen i skatteåret 1956/57.

FAXÉN, K-O. Monetary and fiscal policy under uncertainty. Sthlm 1957. (Stockholm economic studies. New series. 1. Akad. avh.)

FRIDLIZIUS, G. Swedish corn export in the free trade era. Patterns in the oats trade 1850—1880. Lund 1957. (Samhällsvetenskapliga studier. 14. Akad. avh.)

FÖRENTA NATIONERNA. Food and agriculture organization.
Calorie requirements. Report of the 2nd committee on calorie requirements. Rome 1957. (Nutritional studies. 15.)
The state of food and agriculture 1957. Rome 1957.

FÖRETAGEN utbildar. Resumé från konferensen för utbildningsledare. d. 1—3 april 1957 i Tällberg. Utarb. av NKI-skolan. Sthlm 1957.

GUESDE, J. M. La Suède d'hier et d'aujourd'hui. Sthlm 1957. (Institut suédois.)

HARTELIUS, H. Suicide in Sweden 1925—50. A statistical analysis and psychodynamic interpretation. Khvn 1957. (Acta psychiatrica et neurologica scandinavica. Separatum. Vol 32: 2.)

HENRYSSON, S. Applicability of factor analysis in the behavioral sciences. A methodological study. Sthlm 1957. (Akad. avh.)

INDUSTRIENS UTREDNINGSINSTITUT.
Internationell ekonomisk statistik. Sthlm 1957. [Stencil.]
Sveriges industri och Europamarknaden. En preliminär undersökning. Sthlm 1957. [Stencil.]

INTERNATIONELLA ARBETSBYRÅN.
National employment services. Belgium. Geneva 1957.

INTERNATIONELLA ARBETSKONFERENSEN.
41st session, 1958.
Report. Geneva 1957.
3. Engagement of seafarers through regularly established employment offices.
4. Flag transfer in relation to social conditions and safety.
5. Contents of ships' medicine chests and medical advice by radio to ships at sea.
6. Jurisdiction over the suspension of officers' certificates of competency.
7. Reciprocal or international recognition of seafarers' national identity cards.

JACOBS, A. Der internationale Vergleich der Lebenshaltungskosten. Eine methodologische Untersuchung dargestellt an Deutschland-Frankreich. Berl. 1957.

JENKS, C. W. The international protection of trade union freedom. Lond. 1957.

LINDBLAD, Å. Enfamiljshus. Erfarenheter — planlösningar. 1. Lund 1957. (Meddelanden från statens forskningsanstalt för lantmannabyggnader. 41.)

LINDMAN, S. Partistudier. Åbo 1957. (Acta academiæ aboensis. Humaniora. 22: 4.)

LINJE 3. Individen, företagen och lagstiftningen. Utredningar rörande företagsekonomiska, juridiska och försäkringstekniska problem. Sthlm 1957.

LINKÖPING. Statistik- och planeringskontoret.
Statistisk årsbok. Årg. 8 (1957). Linköping 1957.

LUNDQUIST, A. Arbetsledare och arbetsgrupp. Sociologisk studie av situationens och egenskapernas betydelse för arbetsledarens framgång i arbetet. Sthlm 1957. (Personaladministrativa rådets meddelande. 9.)

The NEED for cross-national surveys of old age. Report of a conference at Copenhagen 19—23 Oct. 1956. [Khvn 1957. Stencil.] (International association of gerontology.)

NORGE.
Norges offisielle statistikk. Rekke 11. Oslo 1957.
267. Kriminalstatistikk 1955.
270. Veterinærvesenet 1954.
271. Folketellingen 1. des. 1950. H. 5. Barnetallet i norske ekteskap.

— Direktören for arbeidstilsynet. Årsberetninger fra arbeidstilsynet og arbeidstilsynsrådet 1956. Oslo 1957.

— Norsk gerontologisk selskap.
Norske gerontologiske skrifter. Oslo 1957.
3. De eldres problemer fra medisinsk, sosiologisk og psykologisk synspunkt. — Aldersproblemer i norsk diktning. Av *F. Bull.*

PALANDER, T. Värdebeständighet. Ett problem vid sparande, livförsäkringar och pensioner. Sthlm 1957. (Livförsäkringsbolagens samhälls-ekonomiska nämnd. Skrift. 1.)

QUENSEL, C.-E. Kompendium i formell befolkningsteori. Lund 1957. [Stencil.] (Statistiska institutionen vid Lunds universitet.)

SCHWEIZ. Eidgenössisches statistisches Amt.
Statistische Quellenwerke der Schweiz. Bern 1957.
294. Bundessubventionen und Anteile der Kantone an Bundeseinnahmen. 1955.

SEGERSTEDT, T. T. Utbildning och samhälle. Upps. & Wiesbaden 1957. (Uppsala universitets årsskrift 1957: 8.)

STATENS KOMMITTÉ FÖR SINNESSJUKVÅRDENS UTBYGGANDE.
Betänkande angående uppförande av ett sjukhus för vård av psykopater. [Avg. d. 20 juni 1957.] Sthlm 1957. [Stencil.]

STATENS OFFENTLIGA UTREDNINGAR 1957. Sthlm 1957.
30. Ströängar. Betänkande med förslag om fortsatt indragning till kronan av ströängar samt reglering i övrigt av ströängsförhållandena inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker. Avg. d. 26 juli 1957. (Jo.)
32. Statens skogsskolor. Betänkande avg. [i juli 1957] av 1956 års skogsskoleutredning. (Jo.)
33. Allmän familjerådgivning Betänkande av 1955 års familjerådgivningskommitté. [Avg. d. 15 aug. 1957.] (S.)
34. *Lundvik, U.* Stads- och häradsfängelser. Promemoria utarb. på uppdrag av fångvårdens byggnadskommitté. [Avg. d. 6 sept. 1957.] (Ju.)
35. Utbildning av lärare i manlig slöjd. Betänkande avg. [d. 12 aug. 1957] av slöjdlärarutredningen. (E.)

SVENSKA KOMMUNAL-TEKNISKA FÖRENINGEN.
Handlingar 1956. Sthlm 1957.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK. Sthlm 1957.

Försäkringsväsen.
Erkända sjukkassor 1954. (Riksförsäkringsanstalten.)

Industri.
Statens vattenfallsverk 1956. (Vattenfallsstyrelsen.)

Jordbruk med binäringar.
Jordbruk och boskapsskötsel. 1956. (Statistiska centralbyrån.)

SVERIGES RIKSBANK.
Årsbok utarb. av Sveriges riksbank. Statistikgruppen. Årg. 49 (1956). Sthlm 1957.

VÅRA SOCIALA FÖRMÅNER 1957. Utg. av Förenade-Framtiden. Sthlm 1957.

Recensioner

Joyce, C. A.: By courtesy of the criminal. George G. Harrap & Co. Ltd., London 1955, 142 s. s 8/6.

Den som inte älskar England skall inte läsa denna bok. Boken kommer bara att bestyrka vad en dylik person redan misstänker, nämligen att engelsmännen är komplett obegripliga och rätt vanvettiga. Man vet ju ur lätt tillgängliga källor att de kan hänga en efterbliven pojke för ett mord som alla vet att en kamrat utförde, att barn är »straffmyndiga» vid 8 år och att överklassen betalar tjugotusen kronor om året för att få sina pojkar uppfostrade med rotting i kasernliknande Public Schools. Här får man kompletterande upplysningar om hur samhällets olycksbarn har det ordnat för sig på 1950-talet. Författaren är skyddshemsrektor och hans Approved School Cotswold startades 1941 som ett »experiment» i human barnbehandling.

Även för den som älskar England är skildringen en hård prövning. Man kan till nöds bortse från den gammalmanspjollriga stilen med kristna sentenser, koketta anekdoter och billiga sarkasmer — allt i det sunda förnuftets missbrukade namn. Det som är värre att smälta är att hela synen på de missanpassade pojkarna verkar så världsfrämmande, mitt i all den handfasta realism som författaren bekänner sig till. »Den som sätts i fängelse i dag, var bara en av dem som inte satt i fängelse i går.» Det kan låta bestickande humant. Men det är — tyvärr — inte helt sant. De som sätts i fängelse i våra dagar, och de barn som kommer under samhällets vård i institutioner av skyddshemstyp, är *annorlunda*. Det är det som är problemet.

Fastän författaren med uppenbar förtjusning myntar ordstävet att »crime like charity begins at home», betyder det inte att han tyngs av något grubbel över hur de tidiga skador som ett barn fått genom bristfälliga relationer till sina föräldrar skall förstås och behandlas. Pojkarnas mammor har inte haft vett att säga nej i rätt tid och vid rätt tillfälle. Punkt och slut. Den lärdomen är det som samhällsfostraren skall ge barnen i efterskott.

I praktiken går det till som på våra skyddshem före reformperioden. Cotswold är en stor lantegendom, där 150 uniformsklädda pojkar är inhysta i tre logementsbyggnader och uppfostras till disciplin, arbete, hövlighet och gudsfruktan. En av författarens deviser är: Jag tror på straffet. Inklusive prygel med pojken liggande tvärs över en stol på rektorsexpeditionen. Han är modig — eller naiv — nog att beskriva ett par sådana scener. Det är inte för mycket sagt att man lätt drar andra slutsatser av berättelserna än rektorn själv.

Den normala vistelsetiden på skolan är tre år. Varje halvår får pojken en hemresa. Om han rymmer eller missköter sig på olika sätt drar man av poäng efter ett visst system, så att hans hembesök avkortas. Hela tillvaron är inriktad på att göra eleven anpassad till anstaltslivet. Författaren gör sig aldrig frågan om man därmed verkligen har den bästa grunden lagd för ett kommande liv utanför anstaltsväggarna.

Enligt en uppgift i tidskriften för Approved Schools brukar 50 % av ungdomarna klara sig ute i livet efter utskrivningen, 25 % skickas tillbaka för fortsatt »training» och 25 % hamnar i Borstal Schools, de mera fängelselika ungdomsanstalterna. Alltså går det ungefär lika bra — eller illa — som hemma hos oss, med våra små anstalter. Sanningen är väl helt enkelt den, att vi just inte vet hur vi skall bota de sjuka själar vi diagnosticerar hos våra problembarn. Och även om vi har en hum om det, finns det inte personal nog — inte ens på en svensk »experimentanstalt» som Barnbyn Skå.

Anna-Lisa Kälvesten

Speck, Otto: Kinder erwerbstätiger Mütter. Ein Soziologisch-pädagogisches Gegenwartsproblem. Ferdinand Enke Verlag, München 1956. 141 sid. DM 9,80.

Visst saknas det, som Speck i inledningen till sitt arbete framhåller, vetenskapliga undersökningar som har något avgörande att säga om det kvinnliga förvärvsarbetet som »sociologiskt-pedagogiskt nutidsproblem». Men det kan omedelbart konstateras, att det empiriska material som författaren hopbragt och reservationslöst utnyttjar på intet vis kan sägas fylla tomrummet, som alltså fortfarande finns kvar.

Författaren bygger på två olika typer av material, ett som rör folkskolbarnen i München och ett som rör familjer med förvärvsarbetande mödrar.

För den första undersökningen valde han ut 9 folkskolklasser med sammanlagt 370 elever; 212 pojkar och 158 flickor. Han fann det angeläget att få med klasser med speciellt kompetenta lärare (»Klassen mit besonders befähigten Lehrern») vilka fick sköta undersökningens genomförande.

Skolbarnsundersökningen sönderföll i två olika delar. Den ena — statistiska — delen innebar, att lärarna skulle lämna vissa data om samtliga elever i klassen, deras familjeförhållanden, skolresultat m. m. och därtill företa en bedömning av deras beteende i olika hänseenden. Syftet var att bevisa, att »mödrarnas förvärvsarbete på ett sådant sätt påverkade barnen, att förhållandena för dem skilde sig från förhållandena för de barn, som icke hade förvärvsarbetande mödrar». För detta ändamål krävs, säger författaren, ett representativt genomsnitt av storstadsbarn, vilket det erhållna skolbarnsmaterialet i stort sett förmodades utgöra. Författaren har i den statistiska redovisningen av resultaten sålunda delat upp barnen på sådana med förvärvsarbetande och sådana med icke-förvärvsarbetande mödrar och jämfört frekvenserna i olika hänseenden för dessa båda grupper.

Den andra delen av skolbarnsundersökningen innebar, att lärarna skulle låta sina elever skriva en uppsats som hette »Wenn meine Mutter in die Arbeit geht». De vilkas mammor inte arbetade skulle i stället skriva hur det vore »Wenn meine Mutter täglich in die Arbeit gehen würde». De sistnämnda uppsatserna kom aldrig till användning, medan de övriga utnyttjades som citatkälla vid författarens framställning av det kvinnliga förvärvsarbetets pedagogiska konsekvenser.

Den andra typen av material, vilket omfattade familjer med förvärvsarbetande mödrar, insamlades på det sättet, att författaren lät 115 barnträdgårdslärarinnor — 112 ogifta och 3 gifta, 112 barnlösa och 3 med egna barn — skriva en efter viss dispositionsmall uppställd berättelse om en familj ur sin bekantskapskrets, där modern hade förvärvsarbete. Förutom uppgifter om familjens yttre förhållanden skulle dessa monografier skildra orsakerna till hustruns förvärvsarbete och hur detta påverkade hennes moderlighet och »die Echtheit der Liebesbindung zum Kind», vidare barnets beteende och inställning till moderns arbete, den yttre och inre ordningen i familjen m. m. På grundval av detta material gjordes vissa siffermässiga sammanställningar, ehuru författaren påpekar, att det inte »gör anspråk på ovillkorligt representativ giltighet; det kan dock värderas som tillräckligt typiskt . . .». I huvudsak används emellertid monografierna verbalt för att illustrera författarens hypoteser om orsakerna till och följderna av det kvinnliga förvärvsarbetet.

En granskning av den här i korthet skisserade uppläggningen av undersökningarna visar att de strängt taget bara utgör ett bedrövligt exempel på missbruk av förment vetenskaplig metodik i ett angeläget ärende. Det finns därför ingen anledning att närmare gå in på resultaten. Däremot syns det nödvändigt att något beröra en del av de allvarligare metodologiska felgreppen.

1. De urvalsmetoder, som begagnats för att erhålla de representativa genomsnitt som föresvävat författaren, leder med säkerhet till så stora systematiska fel att all siffermässig redovisning är meningslös. Man får en provkarta över olika förhållanden, men vet därav intet om deras allmängiltighet. Hade författaren sökt följa den elementära grundregeln vid undersökningar av den typ han velat göra — att den mänskliga faktorn inte får bestämma valet av undersökningsenheter — och i stället för att vända sig till de särskilt kompetenta lärarna t. ex. lottat ut skolklasserna, så hade han kanske ur den synpunkten fått det representativa material han är ute efter. Nu har han t. ex.

en stark överrepresentation av pojkar och skiljer i redovisningen inte på kön, trots att han själv i något sammanhang uttrycker misstanken att det kan finnas olikheter mellan pojkar och flickor just i de avseenden han undersöker.

2. Oberoende härav är emellertid det material han utnyttjar alldeles för litet för statistisk bearbetning. Eftersom man ingenting vet om sambandet mellan eleverna i klassen är det strängt taget bara 9 observationer han bygger på, de 9 klasserna. Men även om de 370 eleverna hade utvalts alldeles fristående från varandra är de alldeles för få för att tillåta relevanta uppdelningar och jämförelser. Av de 370 barnen hade 194 förvärvsarbetande mödrar. Av dessa kom 113 från fullständiga familjer; de ensamståendes barn måste ju hållas isär från de övriga i sammanhanget. Men även de 113 måste delas upp ytterligare i tre grupper: med heltidsarbetande mödrar 66 barn, med deltidsarbetande 33 och med hemarbetande 19. Om författaren sedan t. ex. får veta att 2 barn inom varje grupp samt 4 av de icke-förvärvsarbetande mödrarnas barn slarvar med skoltiderna så hejdar han sig icke, utan räknar procenttal — med decimaler — och söker tolka differenserna.

3. Belysande för arbetets kvalitet är också, att undersökningarna planerats så, att resultaten styrts i önskad riktning. Det finns t. ex. ingen anledning att utgå från att de utvalda lärarna varit, som statistiker säger, unbiassed — oinfluerade — då de gav sina utlåtanden. Författaren har visserligen funnit, att en del klassrapporter innehåller mer av negativa förhållanden än andra, men berör inte risken, att en och samma lärare kan ha bedömt förvärvsarbetande och icke-förvärvsarbetande mödrars barn olika, då de känt syftet med undersökningen.

På samma sätt ser man i citaten av barnens uppsatser olika inflytelser som författaren inte haft blicken klar för. För att t. ex. visa vådorna av moderns förvärvsarbete kommer följande av en 12-åring, som skildrar sin fritid då han är ute och promenerar med kärestan: »Wenn wir so gehen rauche ich Zigarren oder Zigarretten. Ab und zu fällt auch ein Kuss ab.»

I de avsnitt där författaren avstått från att använda de icke-förvärvsarbetande mödrarnas barn som kontrollgrupp skildrar han i stället med stöd av en skara tyska auktoriteter och med åtskilligt stoff ur egen fatabur, hur mödrar som stannat i hemmet med dess »specifikt kvinnliga arbetsrytm» skapar en »Durchseelung und Verinnerligung des Familienheimes und damit des Familienlebens, beispielsweise durch sinnvolle Pflege des kulturellen Lebens, durch geschmackvolle Ausschmückung der Wohnung und echte und liebvolle Gestaltung von Familienfeiern und -festen».

Recensionen av detta arbete har tillkommit efter det förlaget uttryckt en bestämd önskan därom. Kanske har man velat se det som ett medel att åstadkomma den upplysning och det inflytande på allmänna opinionen som författaren så starkt understrukit behovet av. Och kanske har man funnit detta speciellt angeläget i Sverige, där man enligt vad författaren påstår t. o. m. gjort det kvinnliga förvärvsarbetet till en av staten understödd princip.

Eva Herner

Titmuss, R. M.: The Social Division of Welfare. (Eleanor Rathbone Memorial Lecture.) Liverpool University Press, Liverpool 1956. 23 sid. 2 s. 6 d.

Pear, T. H.: English Social Differences. George Allen & Unwin Ltd. [2nd impression], London 1956. 318 sid. 18 s.

Akademisk vältalighet och lärdom i förening brukar vi bjudas på vid sådana publikdragande svenska evenemang som doktorspromotioner, professorsinstallationer och provföreläsningar. Men det vore roligt att också ha tillgång till en i Storbritannien uppskattad föreläsningsform, som bygger på att man i stället för att resa en staty hedrar minnet av en ryktbar medborgare med årliga föredrag. Engagerandet härför av någon framstående företrädare för det område, som den celebrerade gjort sig bemärkt inom, säkras genom avkastningen från en särskild fond.

Ett föredömligt exempel på denna oratoriska konstart är den sjätte minnesföreläsningen ägnad åt de brittiska barnbidragens banerförare Eleanor Rathbone. Den hölls av professorn vid London School of Economics *R. M. Titmuss* över ämnet »Välfärdens splittring, några synpunkter på strä-

van efter likställighet». Det med introducerande fotnoter rikligen behängda manuskriptet kan med stort utbyte studeras i tryck. Broschyren utgör ett rätt chockerande obduktionsprotokoll över det ekonomiska blodomloppets banor i Social-England. Sin operationslampa har Titmuss här riktat från nya vinklar med resultat, att den uppfattning man hyst om detta förlopp åtminstone delvis får ge med sig.

Då begreppet välfärdsstat brukas för att sammanfatta de kollektiva stödåtgärderna i det nutida brittiska samhället, gör man sig en alldeles för enkel bild av den effekt netto räknad, som de olika vägarna för konsumtionens omfördelning har, hävdas det i skriften. Det är vanligt — och så ej blott bland konservativa — att härmed mena, att det på det hela taget är fråga om en överflyttning av medel från de rika till de fattiga. Felsynen består enligt författaren i att man endast har för ögonen de mest påfallande arterna av välfärd såsom allmänna barnbidrag, socialhjälp och liknande statliga kontantbidrag. Vi erinras emellertid om att det finns ett par vittfamnande, med den sociala tryggheten konkurrerande, hjälpsystem, vilkas kostnadsram är ungefär lika stor som de nämnda utbetalningarna över statsbudgeten. Här syftar Titmuss på de många socialt bestämda skatteavdragen samt de av många arbetsgivare tillhandahållna »sociala förmånerna».

I dessa båda komplex av stödåtgärder är den inkomstutjämnande effekten ej alls lika framträdande. Ja, i stor utsträckning är verkan rent av den motsatta. Så är exempelvis fallet, när sjuklön betalas av arbetsgivaren utöver det för alla lika bidraget från socialförsäkringen. Ej nog med att den förra förmånen varierar med lönens storlek. Skattefriheten kommer på grund av den frånkopplade progressiviteten att vid sjukdom öka skillnaden i total ersättning mellan olika lönenivåer. Att kraven på rättvisa, då det gäller skatter och social trygghet, ofta gått blinda förbi varandra belyses med flera sådana exempel.

Dessa varandra motverkande ingrepp i den totala inkomstbildningen är desto mer förvirrande och beklagliga som syftet, de skilda praktiska arrangemangen till trots, till stor del är gemensamt för de tre sektorerna och av socialpolitisk natur.

Författarens påpekanden kan också rätt långt få gälla svenska förhållanden. En viktig olikhet är dock de sociala skatteavdragen, som spelar en långt större roll i England än här. Man behöll sålunda där barnavdragen även sedan de allmänna barnbidragen införts, och avdragsbeloppet har successivt höjts. Taxeringsavdraget uppgick år 1955 till 100 pund (ca 1 500 kr) per år för varje barn. Större inkomsttagare ger detta en skatteminskning jämfört med barnlösa som går åtskilligt över barnbidraget, särskilt som det sistnämnda ej utgår för första barnet. För den högre medelklassen innebär det en stor lättnad, att gränsen för barnavdraget utsträcks även till universitetsåldern, t. o. m. om vederbörande skulle åtnjuta statsstipendier. Mot bakgrunden härav gör författaren energiskt gällande, att olika kamerala konstgrepp i statsverkets bokföring ej får undanskymma det i omfördelningsfrågan väsentliga, nämligen att avdrag såväl som bidrag syftar till en konsumtionshöjning för bestämda grupper av medborgare.

En svaghet i resonemanget måste nu framhållas. Titmuss har beräknat storleken av dessa »maskerade» statsutgifter genom att addera avdragens effekt enligt den gällande progressiva skatteskalan. Men om avdragen verkligen slopades, skulle både inkomster och utgifter för staten ändras. Vare sig skalan bibehölls eller ej måste besparingen för statsverket sålunda uppskattas på ett annat, troligen betydligt mer komplicerat sätt än författarens.

Det är en tragisk paradox, att den gängse missuppfattningen om välfärdssamhället som en enkelriktad nivelleringsapparat ökar just de klassmotsättningar, vilka denna så ofullkomligt kunnat utjämna. I denna bekymrade anda slutar professor Titmuss sin festföreläsning.

De föreställningar, som utlänningar har om engelsmännen, bygger till stor del på skildringar av resenärer, vilka kommit i närmare kontakt bara med de högre samhällsskikten i England. Detta är ett av de många intressanta forskningsresultat, vilka socialpsykologen *T. H. Pear*, tidigare professor vid Manchesters universitet, sammanställt i en mångfasetterad studie inom den medvetet allmänt hållna ramen engelska

sociala olikheter. Dessa skillnader har långt ifrån försvunnit med den moderna välfärdsstatens genomförande, hävdar han. Visserligen har en betydande utjämning skett sedan seklets början, en process, vilken vid det andra världskrigets slut för många framstod som avslutad i uppnådd stabil jämlikhet. Likväl består alltjämt i många avseenden mycket stora skillnader vare sig man föredrar att till indelningsgrund lägga klass, stratum, status, civil rangrulla eller elit — icke elit, kan professor Pear visa. Ja, inom vissa sektorer kan spännvidden rentav ha ökat, t. ex. genom naturvetenskaparnas starkt höjda prestige och stegrade inflytande på samhällsutvecklingen. Det finns också sent tillkomna yrkesgrupper, vilkas sociala ställning är svår att fixera i ett äldre schema, såsom journalister och reklammän.

Sådana hävdvunna attityder som respekten för aristokrater och gentlemannamässig uppfostran samt företräde för utövare av fria yrken framför handel och hantverk gör att Pear anser den i USA vanliga jämförelsen mellan olika socio-ekonomiska skikt ej med fördel kunna utföras inom den mer komplicerade engelska samhällsstrukturen. Men ej heller det renodlade socialklassbegreppet går fritt från författarens kritik. Han hör nämligen till dem som anser det vara alltför subjektivt bestämt.

Fastän författaren blygsamt föredrar att kalla sin bok för en studie i »förstående» psykologi framför vetenskaplig sådan, framstår den ständiga strävan efter objektivitet mycket klart. Han gör rätt i att fästa vår uppmärksamhet på hur lätt socialvetenskaparens fördomar och politiska åsikter kan snedvrida urvalet av fakta och kommentarerna till dessa vid behandlingen av ett så ömtåligt ämne som samspelet inom och mellan skilda samhällsskikt. Studiet av en miniatyrbefolkning riskerar sålunda ej sällan att begränsas till en undersökning »om medelklassare av medelklassare». Pear anser det därför vara en självklar fordran att forskaren redovisar sin egen bakgrund, miljö (t. ex. typ av bekantskapskrets) och åsikter för att ge läsaren möjlighet att någotsånär korrigera den »bias», som omöjligen helt kan undvikas. Tyvärr mumlar han i skägget, då han för egen del skall uppfylla denna fordran genom att bl. a. redogöra för sin personliga inställning till sådana företeelser som den hierarkiskt uppbyggda kröningsceremonin kring Elizabeth II och effekten av internatskolornas karaktärsfostran. Man hyser medkänsla för Pear i den brydsamma situation han därvid försatt sig i. Men han skulle kunna trösta sig med att för ett ämbetsverk som bedriver social forskning måste en så öppen introspektion som här påfordras ställa sig ännu delikatare.

Ett stort utrymme ägnas åt de klasskillnader, som fortfarande framträder i undervisningsväsendet och den av detta upprätthållna språkliga demarkationslinjen mellan överklasstal och folkligare läten. Denna »ljudbarriär» gör visserligen inte samtal mellan två engelsmän av skilda samhällsklasser tekniskt omöjliga, men den är så markant och allmänt accepterad eller i varje fall känd, att de samtalande bara efter ett par repliker kan sortera in varandra i »rätt fålla». Dessa klasskiljande institutioner utgör givetvis ingen nyhet för socialpsykologerna och sociologerna. Däremot har dessa enligt Pear i sin missriktade ambition att bedriva »seriös» forskning nästan helt förbigått sådana långt ifrån intresselösa variationer som olika socialskikts vanor och bruk i fråga om klädmoder och fritidssysselsättningar.

Åt sport och idrott har därför ett särskilt kapitel ägnats. Det borde intressera våra svenska idrottssociologer, vilka ju gärna betraktar sitt gebit som en del av folkrörelseforskningen, att se vilken vid klyfta beträffande rekryteringens sociala sammansättning, som råder mellan å ena sidan hästsport, cricket och segling med större båtar (för att bli medlem i Royal Yacht Squadron måste den därtill hugade försäkra sig om stödet av två medlemmar av lägst barons värdighet) samt å andra sidan hundkapplöpning, fribrottning och fotboll. Då primärforskning nära nog helt saknats på dessa »ytliga» områden, har Pear måst samla in uppgifter från de mest skilda håll, från romaner, skådespel, filmer samt uttalanden av specialister av olika slag, t. ex. modeskapare och reklammän. Detta har bidragit till att ge stora delar av framställningen en trevligt kåserande karaktär. De grundläggande begreppsutredningar, som inleder arbetet, är emellertid ej heller oöverkomliga för andra än fackmän. Boken har mognat

fram under en lång följd av år och vissa delar har tidigare utgetts som uppsatser. Här ligger väl förklaringen till ett antal upprepningar och en viss brist på fasthet i dispositionen.

En del politiskt konservativa personer brukar hävda, att en hierarkisk socialstruktur fyller en viktig samhällsfunktion som motgift mot tråkigheten i tillvaron. Det må förhålla sig hur det vill med den saken, som ett sådant medel kan dock av åkomman drabbade tryggt ordineras professor Pears psykologiska kartläggning av den rätt alpina sociala topografin i drottningens och cockneyns England.

Rolf Hagman

Sociala Meddelanden

Official Journal published monthly by the Social Welfare Board of Sweden

1957, No. 11

CONTENTS

Page

A new research council. By *Brita Åkerman* 667
The International Statistical Institute's 1957 Congress in Stockholm. By *Marianne Gustavsson* 674
The 40th session of the International Labour Conference. By *Sten-Eric Heinrici* 679
Child maintenance allowances, and advances on child maintenance allowances 684
An inquiry into retrospective wage supplements 692
Notices:
Comments by the Social Welfare Board on the Child Care Committee Report 695
Comments by the Social Welfare Board on compensation from public funds for certain forms of damage 699
Investigation into the effects of the shortening of hours of work 700
Great Britain ratifies the Convention on the citizenship of married women 701
Standard of living in Asia 701
The Institute for Jewish Cultural Information 702
The result of the pensions referendum 702

Periodical surveys

Index 703
The State General Inheritance Fund 1956/57 703
Employment and unemployment 705
Turnover in retail trade, etc. during the second quarter of 1957 708
Consumer price index for September 1957 714
Public assistance to foreigners and the care of foreign children in 1955 . . 716
Homes for the aged in 1956 717
Bibliography 721
Book notices 726

The Issue in Brief

A new research council. At the same time, in January 1957, as the Home Research Institute was reconstituted as the State Institute for Consumer Questions, a new research council was established. It was given the name of the State Consumers' Council and its functions are both to do research into consumer goods, and to allot funds to institutions and private persons conducting research of this kind. One of the tasks of the Institute is also to carry out information work. Mrs Brita Åkerman first describes the Council's composition, organization and tasks. She goes on to relate what is implied by the concept of consumer-goods research. By this is intended the encouragement of the production of better commodities and an improvement in the purchasers' selection of goods. It consists of research both on the industrial plane — analyses of materials, etc. — and on the functional plane. The findings of the research are used for direct improvements, and also for comparisons that may serve as a guide to purchasers. The Council, however, wishes to avoid making summary gradings and awarding of points — a description giving a tip to purchasers with differentiated requirements has always been and still is the lodestar for Swedish consumer enlightenment. P. 667.

The International Statistical Institute's 1957 Congress in Stockholm. Sweden acted this year as host to the International Statistical Institute's Congress. Between 8th—15th August about 600 statisticians from some 50 countries were gathered in Stockholm. One hundred and thirty papers in some 20 fields of theoretical or applied statistics were presented and discussed at the Congress: completely different subjects were dealt with, such as demography, traffic safety measurement, municipal statistics, industrial statistics, economic statistics, and the statistics of genetics and medicine. A brief account of some of the papers is given by Miss Marianne Gustavsson. P. 674.

The 40th session of the International Labour Conference. The Conference was held between 5th —27th June of this year. Mr. Sten-Erik Heinrici reports from the Conference where, inter alia, a convention against forced labour was adopted, as were conventions on a weekly day of rest and on the protection and integration of native population groups. In addition, a number of resolutions were passed. One dealt with the abolition of legislation directed against trade and professional organizations, another concerned safety in coal-mines and a third related to the establishment of a committee on women's work. P. 679.

Child maintenance allowances, and advances on child maintenance allowances. The Social Welfare Board has carried out a survey of the existence and size of maintenance allowances and advances on child maintenance allowances, as well as other problems connected with this question. P. 684.

An inquiry into retrospective wage supplements. In this article an account is given of the findings of a special inquiry into the importance of retrospective wage supplements in the group »Engineering Industry, etc." during the first quarter of 1957. P. 692.

Homes for the aged in 1956. The processing of the statistical data of homes for old people for 1956 has been carried out in two stages. The first stage comprises general particulars on the size of the homes, the number of beds, the number of vacancies, and the age of the homes. P. 717.

Sociala Meddelanden

Revue officielle publiée par la Direction générale de la Prévoyance sociale (D.G.P.S.) en Suède

1957, No. 11

INDEX

Page

Un nouveau conseil de recherche. Par *Brita Åkerman* 667
Congrès de l'Institut International de Statistique de 1957 à Stockholm. Par *Marianne Gustavsson* 674
La 40e Réunion de la Conférence Internationale du Travail. Par *Sten-Eric Heinrici* 679
Pensions alimentaires et avances de pension 684
Enquête relative aux suppléments rétroactifs de salaire 692
Notices:
Avis émis par la D.G.P.S. sur le rapport du Comité de Protection de l'Enfance . . . 695
Avis émis par la D.G.P.S sur l'indemnisation par l'Etat de certains dommages 699
Les effets de la réduction de la durée du travail sont examinés 700
La Grande-Bretagne ratifie la convention sur la citoyenneté de la femme mariée . . . 701
Le niveau de vie en Asie 701
L'Institut pour l'Information culturelle Judaïque 702
Résultats du referendum sur la question de la pension de retraite 702

Aperçus périodiques

Répertoire 703
Le fonds successoral public 1956/57 703
Emploi et chômage 705
Le chiffre d'affaires dans le commerce de détail, etc. pendant le second trimestre 1957 708
L'indice des prix à la consommation pour septembre 1957 714
L'assistance sociale et les allocations pour enfants aux étrangers en 1955 . . 716
Les asiles de vieillards en 1956 717
Bibliographie 721
Comptes rendus de livres 726

Résumé

Un nouveau conseil de recherche. En janvier 1957, simultanément avec la transformation de l'Institut de Recherche Ménagère en l'Institut National pour les questions de Consommation Familiale, un nouveau conseil de recherche a été créé. Il a reçu le nom de Conseil National de la Consommation familiale et a pour tâche, d'une part, d'effectuer des recherches touchant les produits de consommation, d'autre part, d'allouer des crédits à des institutions et à des personnes privées qui poursuivent des recherches sur cette matière. Outre la recherche, le Conseil doit aussi s'occuper d'informer et d'instruire le public. Mme Brita Åkerman rend compte dans l'article de la composition, de l'organisation et des tâches du Conseil et, en outre, de ce qu'impliquent les recherches sur les produits de consommation. Ces recherches ont pour but d'encourager la production de produits de meilleure qualité et d'accroître les possibilités de choix entre les produits. Elles se poursuivent à la fois sur le plan industriel — analyse des matières et autres — et sur le plan fonctionnel. Les résultats des recherches sont utilisés pour des améliorations directes, mais aussi pour des comparaisons qui peuvent guider dans les achats. On désire cependant éviter toutes graduations et qualifications sommaires des produits — des descriptions qui munissent de «tuyaux» les acheteurs aux besoins différenciés, c'est ce qu'a été et ce que demeure l'objectif de l'information suédoise aux consommateurs. P. 667.

Le Congrès de l'Institut International de Statistique de 1957 à Stockholm. Stockholm a été cette année l'hôte du Congrès International de Statistique. Environ 600 statisticiens, appartenant à une cinquantaine de pays, se sont trouvés réunis à Stockholm du 8 au 15 août. Des communications au nombre de 130, se rapportant à une vingtaine de domaines de la statistique théorique ou appliquée, ont été présentées et traitaient de matières aussi diverses que démographie, mesure de la sécurité du trafic, statistique communale, statistique industrielle, statistique économique, statistique médicale et statistique génétique. Il est rendu compte sommairement dans l'article par Mlle Marianne Gustavsson de quelques-unes des communications. P. 674.

La 40e Réunion de la Conférence Internationale du Travail. On s'est réuni à Genève du 5 au 27 juin de cette année. M. Sten-Eric Heinrici rend compte de la Conférence au cours de laquelle ont été votées, notamment, une convention contre le travail forcé, une autre sur la protection et l'intégration des groupes indigènes de population. Un certain nombre de résolutions ont été adoptées. L'une d'elles touchait la suppression de la législation dirigée contre les organisations syndicales, une autre traitait de la sécurité dans les mines de charbon et une troisième demandait la constitution d'un comité pour le travail des femmes. P. 679.

Pensions alimentaires et avances de pension. La D. G. P. S. s'est livrée à une enquête sur les pensions alimentaires et les avances de pensions alimentaires, leur nombre et leur montant et autres problèmes en rapport avec la question. P. 684.

Enquête relative aux suppléments rétroactifs de salaire. L'article expose les résultats d'une enquête spéciale touchant l'importance des suppléments rétroactifs de salaire dans le groupe «industrie des ateliers mécaniques et autres» pendant le premier trimestre 1957. P. 692.

Les asiles de vieillards en 1956. Le dépouillement des données statistiques sur les asiles de vieillards pendant l'année 1956 a eu lieu en deux étapes. La première étape a compris les données générales sur la grandeur de l'asile, le nombre de places, l'occupation ainsi que l'âge, et il en est rendu compte. Page 717.

SOCIALA MEDDELANDEN

1957 · Nr 12

Etiopiska arbetare gräver grunden för det svensk-etiopiska barnsjukhuset i Addis Abeba

Sverige och FN:s tekniska bistånd

Några fakta och synpunkter

Av direktör *Sixten Heppling*, Svenska Institutet

Budgetåret 1951/52 förekom för första gången ett särskilt reservationsanslag för internationell hjälpverksamhet i tredje huvudtiteln (Utrikesdepartementet). Beloppet var blygsamt — 2 miljoner kronor — men det var ändå ett tidens tecken. Två år tidigare — år 1949 — hade både Förenta nationerna och Förenta staterna på allvar gripit sig an med det internationella problem, som skapats av ett stort antal nya nationers tillkomst och av

dessa länders bekymmersamma sociala och ekonomiska förhållanden, som på goda grunder ansågs utgöra ett svårt hot mot den politiska och ekonomiska stabiliteten i världen.

För Förenta nationernas del innebar det utvidgade s. k. tekniska biståndet till underutvecklade länder ingenting annat än att medlemsnationerna åtog sig att i samarbete söka uppfylla de löften, vilka getts i stadgan om insatser för att åstadkomma »högre levnadsstandard, full sysselsättning samt framåtskridande i ekonomiskt och socialt avseende» i alla länder (Artikel 55). Sådana insatser föreföll så mycket angelägnare, som man genom olika undersökningar kunde konstatera, att medan återhämtningen efter kriget gick normalt i de industrialiserade staterna — även i dem som lidit svårt av krigshandlingarna — så försämrades situationen oavbrutet i Asien, Afrika och Latinamerika. I de senare områdena var levnadsstandarden i regel lägre än före kriget, och klyftan mellan dem och de mera avancerade länderna vidgades i förfärande takt.

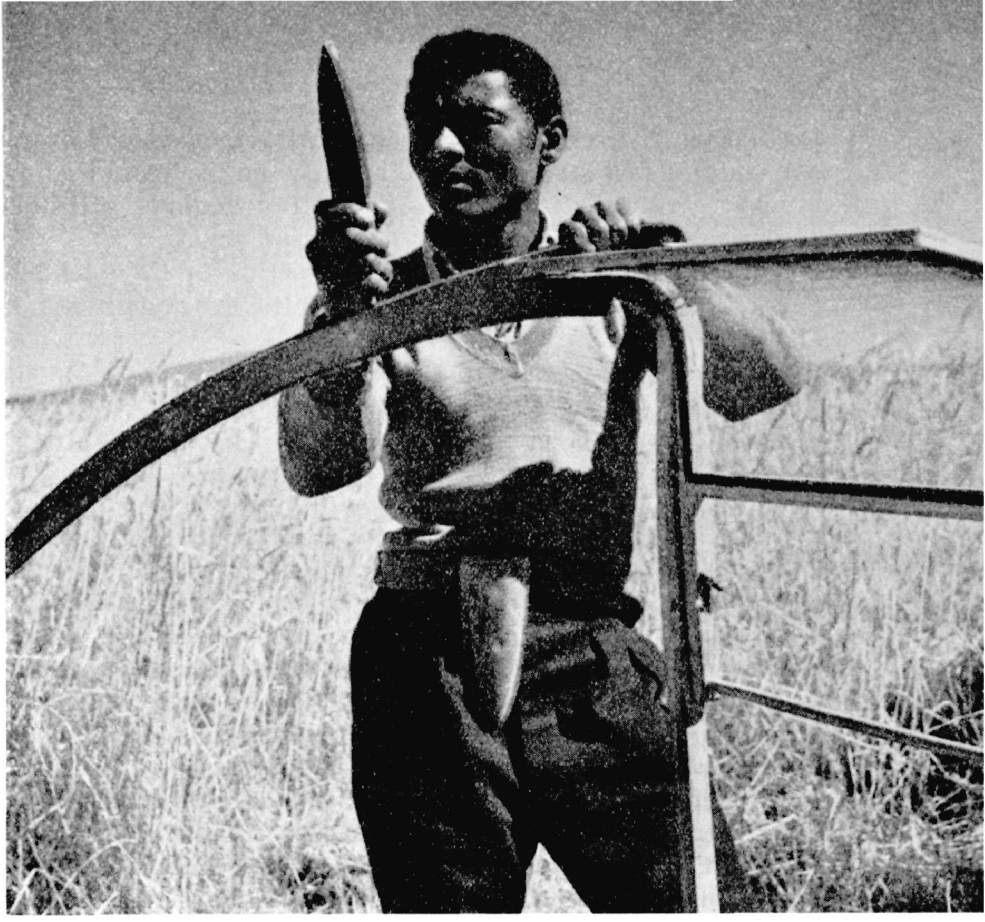
Förutsättningarna för att bättre levnadsförhållanden skulle kunna skapas i de underutvecklade länderna var självklara. Två ting behövdes: kapital för insatser i jordbruk, industri, skolor, sjukhus, kommunikationer, kraftverk osv. men dessutom och kanske redan dessförinnan faktiska kunskaper på alla samhällslivets områden, bl. a. i syfte att bereda vägen för de kommande investeringar, för vilka man på ett eller annat sätt kunde mobilisera kapital.

Vad FN år 1949 beslöt satsa på var en kraftansträngning för att tillgodose en god del av de underutvecklade ländernas behov av just specialkunnande. Detta skulle bli det tekniska biståndets uppgift. Det skulle arbeta med experter och sakkunniga, som lånades ut från stater, där det oumbärliga kunnandet fanns representerat, till andra, där det saknades. En annan arbetsmetod utgjordes av stipendiatverksamheten, som redan börjat i blygsam skala inom ramen för det s. k. reguljära programmet för tekniskt bistånd. Seminarier och gruppstudier av olika slag skulle bli andra verktyg i arbetet.

Beträffande finansieringen av verksamheten tänkte man sig att så många stater som möjligt årligen skulle tillskjuta belopp alltefter råd och lägenhet.

Den 1 juli 1950 sattes arbetet igång. Den första verksamhetsperioden kom att omfatta 18 månader, dvs. fram till den 31 december 1951. Ca 20 miljoner dollars insamlades på frivillig väg från 54 länder. Sverige bidrog till denna summa med blygsamma 500 000 kronor. I fortsättningen kom verksamhetsperioderna att sammanfalla med kalenderåren.

På många håll i världen — men långtifrån allo — fick man tidigt upp ögonen för den praktiska betydelsen av det arbete, som nu tagit sin början. Dit hörde Sverige. Vårt lands bidrag har för de hittills gångna åren uppvisat följande bild jämförd med de årliga totala bidragen (i avrundade tal):

Ibland kan en enkel teknisk förbättring betyda en hel del, som införandet av liar i Etiopien. (Denna och följande bilder har ställts till förfogande av Svenska FN-förbundet)

År	Total bidragssumma i kronor	Från Sverige i kronor	År	Total bidragssumma i kronor	Från Sverige i kronor
50—51	105 000 000	500 000	55	145 000 000	3 000 000
52	98 000 000	1 800 000	56	150 000 000	3 600 000
53	115 000 000	2 000 000	57	165 000 000	4 100 000
54	130 000 000	2 500 000			

Om man frånser fyrdubblingen av det svenska bidraget från den första till den andra verksamhetsperioden har därefter höjningarna för Sveriges del i regel hållit sig vid 20—25 % per år. Detta betyder, att vårt land proportionellt sett åtagit sig en allt större del av den ekonomiska bördan. För närvarande ligger vårt land på sjunde plats med hänsyn till bidragens absoluta storlek och på fjärde plats om man ser till folkmängden i de givande länderna. Före oss kommer i det senare fallet Danmark, Canada (som ryckt fram kraftigt på de två senaste åren) och Norge i nu nämnd ordning. Omedelbart efter Sverige kommer USA, som absolut sett naturligtvis är den största bidragsgivaren. Detta land har de senare åren svarat

för hälften av verksamhetens inkomster men skär i framtiden successivt ner sin andel så att den om tre år utgör en tredjedel av totalbeloppet. Detta innebär givetvis att ständigt ökade krav kommer att ställas på de andra välbärgade länder, som deltar i verksamheten.

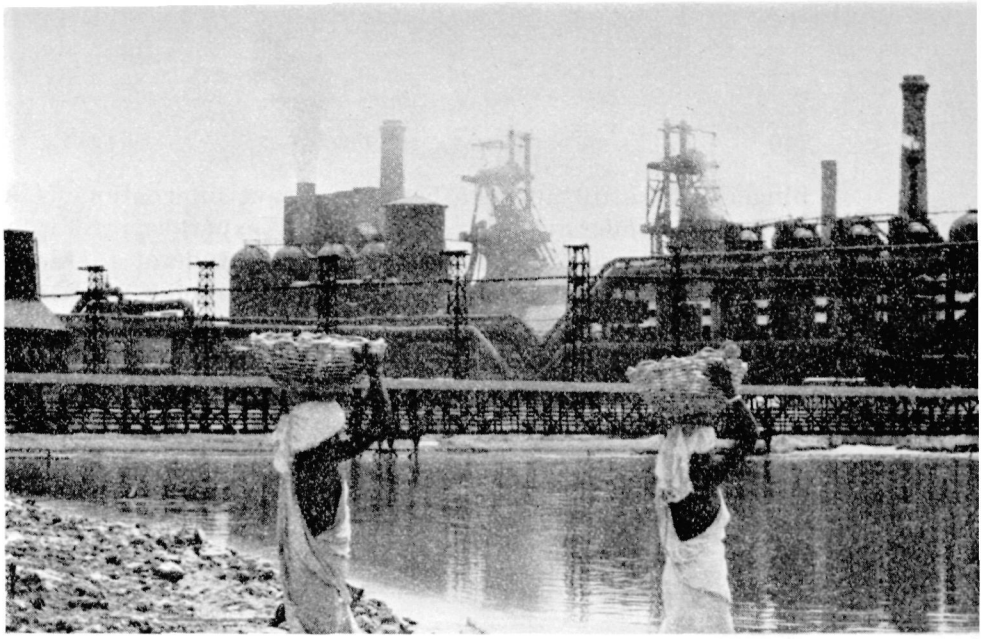
Samtidigt som de ekonomiska resurserna för FN:s tekniska bistånd vuxit något år från år har också antalet bidragsgivande stater ökat: från 54 år 1950—51 till 81 år 1957.

Sammanfattningsvis kan sålunda konstateras att 81 stater under de hittills gångna 7 åren spenderat något över 800 000 000 kronor på tekniskt bistånd till underutvecklade länder via FN. Om någon tycker att detta är en särskilt stor summa, kan det erinras om att det svenska folket ensamt under samma tid konsumerat »finare bakverk» till ungefär det dubbla värdet. För att ge dessa båda sifferuppgifter deras rätta infattning bör det också nämnas, att FN:s och fackorganens styrelse för det tekniska biståndet under samma tid mottagit i och för sig välmotiverade framställningar om hjälp, som — om de alla kunde ha tillmötesgåtts — skulle ha kostat två till tre gånger det belopp man haft till förfogande. Diskrepansen mellan tillgång och efterfrågan på detta fält synes för övrigt ha tilltagit under de senaste åren och detta trots att de biståndssökande länderna så småningom måste ha fått en realistisk bild av programmets begränsade ekonomiska möjligheter och i någon mån rättat sina anspråk därefter.

Går man så över till att något studera, vad som faktiskt händer med de pengar, FN och dess fackorgan haft till sitt förfogande för tekniskt bistånd, finner man att vid 1957 års slut sammanlagt nära 13 000 expertuppdrag kommer att ha fullgjorts under de gångna sju åren och ungefär lika många stipendiater kommer att ha beretts tillfälle till studier utomlands. Dessa siffror gäller endast det utvidgade biståndsprogrammet. Därtill kommer så ett icke obetydligt antal experter och framför allt stipendiater, som bekostats inom ramen för FN:s och de deltagande organisationernas reguljära bistånd.

Det kan ha sitt intresse att veta, att Sverige enligt FN:s egen statistik under åren 1950—56 bidragit med 273 experter och berett 440 stipendiater studietillfällen via det utvidgade programmet. Kommer det reguljära programmet ända sedan dess start 1947 med i bilden, måste den sistnämnda siffran nära nog tredubblas.

Det tekniska biståndets geografiska spridning är mycket stor. Under årens lopp har inte mindre än 91 länder och områden mottagit experthjälp genom FN och fackorganen och 131 länder och områden blivit i tillfälle att sända ut stipendiater genom samma organisationers försorg. I denna väldiga utbredning, som samtidigt innebär en avsevärd förtunning av biståndet i varje särskilt land, ligger enligt mångas mening en av verksamhetens största svagheter. Häremot invänds från FN-håll, att det är svårt för en mellanstatlig organisation att ställa vissa länder utanför biståndsåtgärderna liksom att finna de kriterier, på vilka en bedömning av prioriteter mellan nationerna skulle kunna grundas. Det kan väl också tilläggas, att sprid-

Ovan: I Burnpur, Indien, får man elkraft från Damodarfloden, där utbyggnaden är i full gång

Nedan: Ungdomar från olika östasiatiska länder studerar mekanisk timmeravverkning på Filippinerna. Expert från FAO instruerar

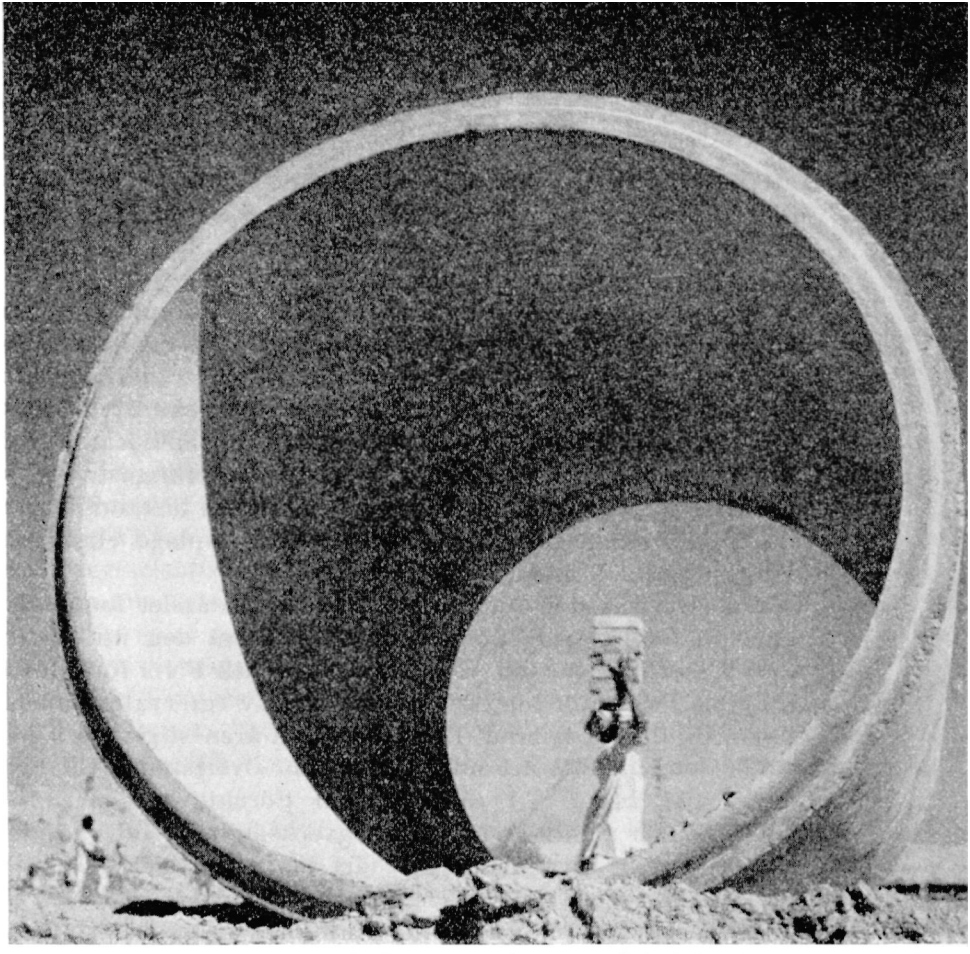

ningen bidrar till att ge arbetet dess sant internationella karaktär, vilken för övrigt understryks även därav att experterna rekryterats i 80 olika länder och territorier och stipendiaterna studerat i 114 olika värdländer. Detta betyder givetvis att många av de hjälpmottagande, underutvecklade länderna själva samtidigt befunnit sig på givarsidan inte endast ekonomiskt utan också praktiskt.

De siffror och andra sakuppgifter, som här lämnats, kan möjligen förleda någon att tycka, att insatserna är större än de i själva verket är. Sina rätta proportioner får de först, om man jämför dem med det arbete av samma art, som uträttas på bilateral väg. Det är inte min avsikt att här lämna en utförlig översikt över denna form av hjälp. Låt mig blott nämna att Förenta staterna ensamt under vart och ett av de senaste åren anslagit nära

Pakistanska regnmakare arbetar strängt vetenskapligt under överinseende av meteorologisk expertis från UNESCO

Torkan i Pakistan bekämpas även genom dammbyggen vid Indus. Vattnet leds ut i kanaler och Sindöknen blir odlingsbar

nog lika mycket till det direkta tekniska biståndet, som FN haft till sitt förfogande under hela det utvidgade biståndsprogrammets historia (frånsett sådan hjälp till de militärt allierade i östra och sydöstra Asien). Lägger man så därtill, vad de rikare medlemmarna av det brittiska samväldet gjort för de fattigare inom Colomboplanens ram eller vad som de allra sista åren gjorts i form av direkta insatser av Norge, Schweiz och Västtyskland, kommer FN:s arbete att framstå som relativt obetydligt. I sammanhanget bör inte Sovjet förglömmas. Därifrån kommer en allt stridare ström av experter och pengar till olika länder i Asien och Mellersta östern som ett resultat av bilaterala överenskommelser. Men den hjälpen får mottagarländerna ordentligt betala för.

Tendensen att allt fler nationer startar bilateral biståndsverksamhet vid sidan av den multilaterala har förstärkts under de senaste åren. Till de bilaterala biståndsgivarnas klubb har nu anmält sig också Nederländerna och vårt eget land. Jag skall här inte gå in på en diskussion om detta är lyckligt eller inte. Inte heller kan jag göra en mera ingående analys av motiven för

att nationer väljer att starta bilateralt bistånd i stället för att väsentligt öka insatserna inom FN:s ram. De skiftar naturligtvis i hög grad från land till land, liksom enskilda människors stöd för de direkta insatserna har skiftande orsaker.

Så mycket vågar jag dock påstå som att Förenta staternas val att lämna omfattande bilateral hjälp till en del är politiskt betingat, till en del vilar på breda lagers misstänksamhet mot den internationella organisationsfloran och till en del grundar sig på rent praktiska överväganden. För Colombostaternas del har givetvis den historiska samhörigheten inom samväldet och önskemålet att bevara denna spelat den viktigaste rollen. Västtysklands numera betydande engagemang i det direkta biståndsarbetet måste betraktas huvudsakligen som ett led i en stort upplagd ekonomisk offensiv i de underutvecklade länderna.

För Sveriges del utgör det bilaterala biståndet ännu så länge föga mer än en komplettering av våra insatser inom den multilaterala verksamheten. Visserligen tar det svenska bidraget till FN:s fond för tekniskt bistånd alltjämt i anspråk blott en mindre del av reservationsanslaget för internationell hjälpverksamhet. Detta har med åren stigit till 9,2 miljoner kronor, varav som nämnts 4,1 miljoner kronor överlämnas till FN. Men vid sidan härav går bl. a. 1,1 miljoner till Förenta nationernas barnhjälpsfond UNICEF och åtskilligt till flyktingverksamhet i internationell regi. Det organ, som i Sverige handlägger det bilaterala biståndsarbetet, Centralkommittén för svenskt tekniskt bistånd, har under vart och ett av de senaste åren förbrukat endast omkring 2 miljoner kronor av statsmedel. Medlen har som bekant huvudsakligen gått till upprättandet av ett byggnadstekniskt institut i Etiopien och en yrkesskola i Pakistan samt några kurser för veterinärer.

När det gäller att reda ut, varför mindre länder som Nederländerna, Norge och Sverige beslutat att även ägna sig åt rent nationella biståndsinsatser i underutvecklade länder, blir problemet mera komplicerat än i fråga om stormakterna. I samtliga dessa tre länder vilar det bilaterala biståndsarbetet på en grundval av folkliga organisationer. Där har uppenbarligen ett helt nytt motiv kommit med i bilden, nämligen önskemålet att flytta in de underutvecklade ländernas problem i det allmänna medvetandet. En genväg till det målet går över den bro, som det direkta biståndet slår från ett folk till ett annat. Ett huvudsyfte är med andra ord att bygga upp ett intresse för de fattiga ländernas problem och det tekniska biståndets metod att medverka till deras lösning för att därigenom skapa förutsättningar också för mera väsentliga framtida hjälpinsatser både bilateralt och inom de mellanstatliga organisationernas ram.

Problem på arbetsmarknaden

Av generaldirektör *Bertil Olsson*, arbetsmarknadsstyrelsen

Arbetsmarknaden företer nu en något annan bild än på flera år. Vi har för första gången på länge fått en bättre balans mellan tillgång och efterfrågan på arbetskraft. Utmärkande för efterkrigstiden har varit den stora efterfrågan. Ofta har arbetsgivarnas beställningar på arbetskraft tidigare icke kunnat tillgodoses. Vi har haft en överskottsefterfrågan på arbetskraft — som benämnts översysselsättning. Det förra torde vara ett mera adekvat uttryck, ty man kan ju inte sysselsätta den arbetskraft som inte finns men väl efterfråga den. Efterfrågan på arbetskraft har emellertid betydligt nedgått och arbetslösheten visar något högre siffror.

Arbetslösheten utgjorde i november 1957 1,7 procent av de arbetslöshetsförsäkrade mot 1,3 i november 1956 och 1,0 i november 1955. Efterfrågan på arbetskraft har 1957 legat 10—15 procent lägre än 1956 och ytterligare något lägre än 1955.

Vad som skett kan emellertid inte sägas rubba grundvalarna för den fulla sysselsättningen, om man ser till landet i dess helhet. Det är differenser på tiondels procent det rör sig om och sådana toleranser måste kunna innefattas inom den fulla sysselsättningens ram. Men på vissa orter och inom vissa branscher har ökningen i arbetslösheten onekligen väckt uppmärksamhet och åstadkommit att talet om den fulla sysselsättningen uppfattas något olika.

Geografiskt sett återfinns den största arbetslösheten i Blekinge, i vissa delar av övre Norrland, i vissa orter i Västernorrland samt i Västergötland. Branschmässigt märks främst en ökning av arbetslösheten bland byggnadsarbetarna på vissa orter. Skogsarbetarna och stenindustriarbetarna har också högre arbetslöshet. För dessa grupper var arbetslösheten i november 3 procent eller högre. Men en stor del av arbetslöshetskassorna registrerade alltfort en arbetslöshet under 1 procent.

Men även om den fulla sysselsättningen totalt sett upprätthålls är arbetsmarknaden icke utan problem. Flera av dem är aktuella oberoende av konjunkturväxlingarna.

I vårt land är säsongfluktuationerna i näringslivet utpräglade. Den arbetslöshet vi haft efter kriget har därför i mycket varit en *säsongarbetslöshet*. Alltfort måste detta problem ägnas stor uppmärksamhet. Främst gör sig säsongskiftningarna gällande inom byggnadsindustrin, vägarbetet, skogsarbetet och jordbruksarbetet. Genom olika åtgärder beträffande igångsättningstiderna av byggnads- och anläggningsarbete, genom årsanställning av skogsarbetare och genom kompletterande vinterarbeten för lantarbetare söker man i mesta möjliga mån utjämna säsongskiftningarna.

Inom vissa grupper av den arbetsföra befolkningen finns ständigt aktuella arbetsmarknadsfrågor. Vi har först *ungdomarnas arbetsmarknadsproblem.* Antalet ungdomar i de lägsta ungdomsåldrarna ökar mycket kraftigt de närmaste åren. Vi har redan haft en väsentlig ökning och den har absorberats på arbetsmarknaden utan alltför stora bekymmer. Men en kraftig ökning kvarstår ännu fram till 1961. Problemet för ungdomarna ligger inte så mycket på sysselsättningssidan som fastmer på yrkesutbildningssidan. Det gäller främst att öka vår yrkesutbildningskapacitet, ty det är de åldrar, i vilka yrkesutbildningen främst sker, som ökar. En hel del åtgärder är också igång såväl inom det offentliga yrkesutbildningsväsendet som inom näringslivet. Men yrkesutbildningstillfällena räcker inte ännu att tillgodose alla önskemål.

En annan grupp som har problem på arbetsmarknaden är den *äldre och medelålders arbetskraften.* Så länge den står i arbete är problemen kanske inte så stora, men de uppstår om denna arbetskraft av någon anledning skulle mista sitt arbete. Det är svårt att finna nya arbetstillfällen. Själva åldern tycks vara ett handicap, ehuru undersökningar visat att denna arbetskraft är lika värdefull som yngre. Det finns också en nära relation mellan åldern och arbetslöshetstidens längd. Det är de äldre som är arbetslösa den längsta tiden. Även om problemet inte är kvantitativt stort är det ett allvarligt socialt problem som pockar på sin lösning. Lösningen torde ligga i att man ägnar de individuella fallen ännu större uppmärksamhet och genom arbetsförmedlings- och omskolnings- eller andra åtgärder söker finna det rätta arbetstillfället.

Ungefär samma svårigheter som de äldre möter andra som har ett handicap på arbetsmarknaden av ett eller annat slag. Det är den grupp som vi — i brist på ett bättre ord — benämner *partiellt arbetsföra.* För att återföra dem till arbetsmarknaden fordras ett tålamodsprövande arbete med en serie olika åtgärder av omskolning, arbetsträning, fortbildning, skyddad verksamhet, starthjälp m. m. Varje år »rehabiliteras» ett stort antal, och ganska vackra resultat har uppnåtts. Men resurserna räcker ännu ej till för att ta hand om alla.

Vad som nu nämnts är arbetsmarknadsproblem som är aktuella år efter år oberoende av arbetsmarknadskonjunkturens växlingar. Det är givet att en hög sysselsättning underlättar lösningen på dessa problem, men enbart hög sysselsättning är icke tillfyllest. Även andra åtgärder måste vidtas.

I det nu *aktuella arbetsmarknadsläget* med något stegrad arbetslöshet och minskad efterfrågan är det betydelsefullt vilken politik som skall föras. Här träder en aktiv arbetsmarknadspolitik i förgrunden. Skulle man med penning- och finanspolitiska metoder lösa den något högre arbetslöshet som uppkommit på vissa orter och inom vissa branscher finns risk för en ny inflationistisk utveckling av ekonomin. Men när man kan konstatera att en efterfrågan på arbetskraft fortfarande föreligger torde den riktigaste lösningen vara att genom ökad rörlighet på arbetsmarknaden sätta den ar-

betslöse i förbindelse med ett nytt arbetstillfälle. Den ökade rörligheten måste innefatta såväl yrkesmässig som geografisk rörlighet. Arbetsmarknadens behov är nu främst yrkesutbildad arbetskraft. Därför blir omskolningsåtgärder nödvändiga. Den geografiska rörligheten syftar till att omplacera arbetskraft från arbetslöshetsorter till orter med efterfrågan på arbetskraft. Jämsides härmed måste föras en aktiv lokaliseringspolitik.

Detta är grunddragen i den arbetsmarknadspolitik som i dag drivs. Arbetsmarknadsstyrelsen har därför begärt att få använda vissa medel från det på riksstaten upptagna arbetslöshetsanslaget för rörlighetsstimulerande åtgärder. Dessa föreslås innefatta för arbetskraft, som flyttar från vissa arbetslöshetsorter, utom rese- och flyttningsbidrag, startbidrag på 300 kronor samt hyres- och familjetillägg för familjeförsörjare, som icke omedelbart kan ordna familjebostad på den nya arbetsplatsen. Vidare begärs medel för uppförande av provisoriska bostäder på vissa expanderande orter för att snabbt lösa bostadsfrågan. En ökning av omskolnings- och utbildningskurserna innefattas också i framställningen.

Ungdomarna behöver kanske inte se så dystert på situationen vad jobb beträffar. Men till yrkesskolorna är det kö

Brandskyddet på våra ålderdomshem

Av aktuarie *Thore Grönqvist,* socialstyrelsen

I skrivelse till socialstyrelsen den 3 oktober 1956 anhöll Statens brandinspektion om vissa uppgifter rörande brandskyddet på anläggningar inom styrelsens verksamhetsområde. För ålderdomshemmens vidkommande förelåg emellertid inga uppgifter om dessa förhållanden senare än för år 1950, och dessa uppgifter var begränsade till hemmens byggnadsmaterial. För att kunna besvara de frågor som ställts av brandinspektionen har styrelsen därför i samband med den årliga statistiken över ålderdomshemmen medtagit vissa frågor rörande brandskyddet. Sålunda har man frågat efter byggnadsmaterial, efter förekomsten av automatiskt brandalarm och fullgoda utrymningsförhållanden, samt frågat om väggar och tak är beklädda med brandhärdigt material. Dessutom frågades hur många pensionärer som bodde i olika våningsplan. Uppgifterna skulle avse förhållandena den 31 december 1956, och lämnas för varje fristående byggnad. I de fall ett hem bestod av flera byggnader har sålunda vardera av dessa räknats. Givetvis har sådana byggnader som endast används som personalbostäder, ekonomilokaler eller dylikt ej medtagits. I det följande lämnas vissa uppgifter om resultatet av denna undersökning.

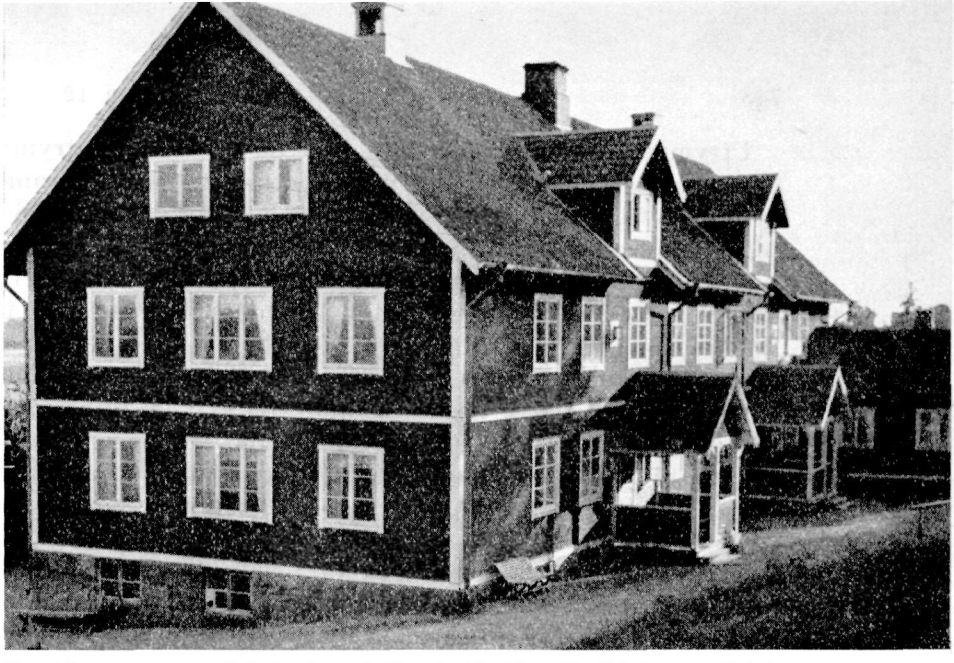
Antal byggnader och byggnadsmaterial. I undersökningen har medtagits 1 553 byggnader på samtliga 1 358 ålderdomshem som var i drift vid undersökningstillfället med ca 39 300 platser.

Fortfarande är de flesta av landets ålderdomshem inrymda i trähus, trots den intensiva nybyggnad av hus med annat byggnadsmaterial som ägt rum sedan 1947 års ålderdomshemsreform. Av alla ålderdomshemsbyggnader, som var i bruk vid årsskiftet 1956/57, var sålunda 61 % byggda av trä, 35 % av sten och de återstående 4 % av antingen en kombination av trä och sten eller av något annat byggnadsmaterial. År 1950, då motsvarande sifferuppgifter senast infordrades, var den procentuella fördelningen 71 % trähus, 23 % stenhus och 6 % övriga.

Omkring fyra tiondelar av alla stenhus har tillkommit efter 1947 års ålderdomshemsreform, medan under samma tid endast 3 % av trähusen tillkommit. I sistnämnda fall rör det sig till övervägande delen inte om nybyggda hus, utan om sådana som tidigare använts för annat ändamål men som gjorts om till ålderdomshem.

Automatiskt brandalarm förekommer i 481 byggnader (31 % av samtliga) Brandalarm är något vanligare på städernas ålderdomshem (37 %) än på landsbygdens (30 %).

Den relativa andelen byggnader med brandalarm är störst bland de medelstora hemmen. Sålunda hade av hemmen med 30—75 platser i det när-

Ett vackert gammalt trähus — men det är inte lätt att få 30—40 åldringar att lotsa sig ut ur det, om det skulle bli eldsvåda

maste hälften brandalarm, medan dylikt är något mindre vanligt i större hem och mest sällsynt i de allra minsta byggnaderna. Bland de hem som tagits i bruk efter 1947 har ca 60 % brandalarm, bland övriga i genomsnitt omkring 25 %.

Kombinationen av byggnadsmaterial och förekomsten av brandalarmanordning är givetvis av väsentlig betydelse för brandskyddet. Antalet byggnader som är uppförda av trä och som saknar brandalarm är 677, varav 44 i städerna och 633 på landsbygden. Dessa utgör 73 % på landsbygden och 58 % i städerna av samtliga trähus. Antalet vårdtagare på dessa hem (trähus utan brandalarm) framgår av denna tablå.

	Antal vårdtagare i trähus utan brandalarm			
	i botten-våning	1 trappa upp	2 trappor o. högre	Samtliga
Landsbygden	3 780	4 154	27	7 961
Städerna	338	392	—	730
Hela riket	**4 118**	**4 546**	**27**	**8 691**
Samtliga pensionärer i trähus	6 291	7 382	75	13 748
därav i % i hus utan brandalarm	65,5	61,6	..	63,2

Av samtliga byggnader var inemot hälften eller 44 % trähus utan brandalarm, och i dessa bodde vid tiden för undersökningen icke mindre än 24 % av vårdtagarna. På landsbygden bodde ca 12 100 pensionärer i trähus, varav inemot 8 000 i hus utan brandalarm. I städerna var motsvarande siffror 1 615 resp. 730. Av stenhusen saknar slutligen såväl på landsbygden som i städerna ungefär två tredjedelar brandalarm.

Utrymningsförhållanden. Till hus med fullgoda utrymningsförhållanden skulle räknas de byggnader som har minst två av varandra oberoende utrymningsvägar från varje utrymme samt från våningsplanen avskilda trapphus. De allra flesta byggnaderna (82 %) har dylika utrymningsmöjligheter; på landsbygden 1 048 byggnader (81 %) och i städerna 228 byggnader (89 %). Den relativa andelen byggnader med fullgoda utrymningsförhållanden varierar obetydligt med storleken. Däremot har de äldre hemmen det något sämre ställt i detta avseende än de nyanordnade hemmen.

Av de 536 byggnader som är uppförda av sten finns fullgoda utrymningsförhållanden i 491 (92 %), medan bland träbyggnaderna 732 (77 %) har sådana utrymningsförhållanden. Fullgoda utrymningsförhållanden saknas i 45 stenhus, i 217 trähus samt i 15 byggnader av annat material.

Vägg- och takbeklädnad. För var och en av ålderdomshemsbyggnaderna har efterfrågats om väggar och tak var invändigt beklädda med brandhärdigt material. Av samtliga 1 553 byggnader redovisades dylik vägg- resp. takbeklädnad för 38 % — på landsbygden 34 % och i städerna 60 %.

Den relativa andelen byggnader med brandhärdig beklädnad invändigt ökar med storleken. Av de små hemmen (mindre än 20 platser) har sålunda endast omkring en femtedel sådan beklädnad, medan av de största hemmen (över 100 platser) över fyra femtedelar har det. Bland de efter 1947 anordnade hemmen har 84 % av byggnaderna brandsäker beklädnad, medan motsvarande siffra för exempelvis de hem som tagits i bruk före 1920 är ungefär 25 %.

Bland trähusen är endast 129 av 949 (14 %) brandsäkra i fråga om väggbeklädnaden. För stenhusen är motsvarande siffra 81 %.

Vårdtagares fördelning på olika våningsplan. Platsantalet på ålderdomshemmen uppgick som tidigare nämnts vid årsskiftet 1956/57 till i runt tal 39 300. Vid samma tidpunkt fanns på dessa hem ca 36 000 vårdtagare. En fördelning av dessa vårdtagare efter i hur stor utsträckning de bor i sten- eller trähus samt i vilket våningsplan ger vid handen att endast omkring 3 000 pensionärer bor två trappor upp eller högre och av dessa det övervägande flertalet i stenhus. En trappa upp i trähus bor däremot icke mindre än ca 7 400 pensionärer. Det gäller till övervägande delen relativt små byggnader på landsbygden, vilka ofta även ur andra synpunkter än i fråga om byggnadsmaterialet är mindre tillfredsställande ur brandskyddssynpunkt.

I stenhus bor ca 20 500 pensionärer (57 % av samtliga), i trähus ca 13 800 (39 %) och i hus av annat byggnadsmaterial ca 1 700 (4 %). Jämför man dessa relativtal med motsvarande fördelning av antalet byggnader, 35 % stenhus, 61% trähus och 4 % övriga hus, får man en klar bild av hur mycket större i genomsnitt stenhusen är än trähusen. Det är stor skillnad melland landsbygd och stad; på landsbygden bor 54 % av pensionärerna trähus, i städerna endast 12 %.

Den raabska pensionsaktionen — en utomparlamentarisk opinionsrörelse

Av fil. lic. *Åke Elmér*, Lund

Som ett apropå till den aktuella pensionsdebatten skall här lämnas några uppgifter om den märkliga utomparlamentariska aktion för införande av folkpensioner, som under årtiondet kring sekelskiftet leddes av kaptenen G. A. Raab och som ännu idag kan spåras i utformningen av folkpensionsreglerna.

Gustaf Adolf Raab (1844—1914) tillhörde den kända friherrliga ätten. Hans förfäder hade varit godsägare, mest på olika herrgårdar i Kalmar län. Fadern hade emellertid gift sig till en gård i Östergötland och G. A. Raab blev därför officer vid livgrenadierna i Linköping, där han så småningom avancerade till kapten och chef för Ombergs kompani. Han gifte sig med en dotter till regementets förre regementsläkare och kom därigenom att liksom sina förfäder bli godsägare i Kalmar län. Svärfadern ägde nämligen Brusemåla gård i Långemåla socken och när Raab vid 50 års ålder blev pensionerad som kapten och gick över i reserven (1895) slog han sig ner i Långemåla och skulle leva som lantjunkare.

Men någon lantjunkare i vanlig mening blev inte Gustaf Adolf Raab. Brusemåla blev visserligen hans fasta punkt i tillvaron, men det var inte stor del av året, som han tillbringade där. I stället blev folkpensionsfrågan hans allt uppslukande intresse. Orsaken är inte fullt klar. Det är visserligen tydligt att han var mycket ärelysten och hade ett starkt behov av att synas och framträda. Han var säkert inte obekant med ekonomiska och politiska frågor. Hans farfars bror, Adam Christian Raab, också godsägare i Kalmar län, hade varit riksdagsman och gett ut en del broschyrer i sådana ämnen, bl. a. om en allmän pensionsinrättning.[1] Ellen Key hörde till den mera avlägsna släktkretsen. Men det räcker ju knappast till för att förklara hans framträdande i den offentliga debatten. I ett tryckt föredrag från 1897 säger han emellertid att möjligheten att upphjälpa fattiga åldringars ställning länge varit i hans tankar. En av de förnämsta orsakerna härtill har varit, säger han, att han under flerårigt ledamotskap i fattigvårdsstyrelse varit i tillfälle att på nära håll iaktta »det elände, som frodas under hägnet av vår nuvarande fattigvård».[2] Tydligen menade han både att fattigvården kostade kommunerna stora pengar och att den var förödmjukande och otillräcklig för de fattiga, särskilt åldringarna.

För att få stöd för sina idéer vände sig Raab först till redaktören för Göteborgs Handelstidning, Henrik Hedlund, och till de liberala arbetarföreningar, som ännu fanns på en del orter. Socialdemokraterna ville han helst inte

[1] Se härom E. Tiselius, »Adam Christian Raab — reformvän och skandinav». Uppsala 1954.
[2] Allmän pensionering. Förslag av Kaptenen Friherre G. Raab. (Sammanfattning av föredrag, hållna i Stockholm och ett flertal av rikets övriga städer samt landsortskommuner.) Stockholm 1897.

ha med att göra, de ansågs på den tiden allt för samhällsomstörtande och omoraliska för att en så fin karl som baron Raab skulle kunna samarbeta med dem. Man kan höra det tydligt, när han i ett brev till Hedlund berättar att han för en gångs skull höll föredrag på »en socialistloge» i Kristianstad. *Inte ens* dessa kunde förneka nyttan av en allmän pensionering enligt hans förslag, skriver han.[1]

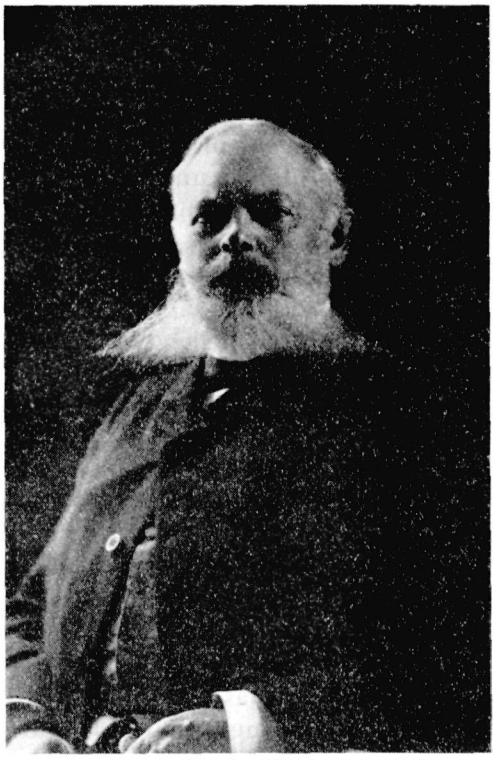
Hösten 1896 gjorde Raab den första föredragsturnén till Göteborg, Skövde, Karlstad och Stockholm. Det gällde att samla in pengar för att trycka en broschyr och för att göra upp ett utförligt förslag. I Stockholm uppvaktade han statsministern, civilministern och överståthållaren och inbjöd statsråd, riksdagsmän och andra inflytelserika personer till ett föredrag på hotell Continental. Först tänkte han sig att man skulle bilda en landsomfattande förening, men sedan nöjde han sig med att bilda en kommitté som skulle leda arbetet. Formellt var kommittén utsedd av Stockholms och Göteborgs arbetarföreningar, men reellt av Raab själv. I kommittén satt utom Raab och Hedlund bl. a. godtemplarchefen Wavrinsky, som var försäkringsdirektör, och borgmästare Kylander i Vadstena, som var den juridiske experten. I ett brev skriver Raab att arbetarföreningen i Stockholm ville ha ett par arbetare med i kommittén. Det gillade han inte alls, han ville bara ha inflytelserika personer. Till slut måste han dock bekväma sig till att ta med arbetarföreningens ordförande, en skomakare Olsson.

Det första kommittén företog sig var att trycka insamlingslistor, som sedan skickades ut åt olika håll. Raab for med många listor på en föredragsresa genom södra Sverige. »Ett riktigt festtåg» skriver han till Hedlund. På försommaren 1897 uppvaktade han kungen och kronprinsen. Kung Oscar var vid särdeles gott lynne, skriver Raab, men han kunde inte teckna mer än 300 kronor, för han hade haft så stora utgifter för 25-årsjubileet och prins Carls bröllop. Men det var en god början och snart följde grosshandlare i Göteborg och bruksägare i Bergslagen efter med ganska stora belopp. Flera bruksägare ansåg att det skulle vara affär för dem i fattigvårdshänseende, skriver Raab. »Fattigvårdens ersättande med allmän pensionering» var också den säljande rubrik som han satte på sina föredrag.

Vad var det då som Raab ville genomföra? Jo, hans grundtanke var att alla skulle betala avgift till pensioneringen, men bara behövande personer skulle få pension. På det sättet skulle pensionerna kunna bli högre med samma avgift än om alla avgiftsbetalare skulle få pension, som man förut alltid hade tänkt sig. Svårigheten var att beräkna hur stora avgifter som skulle behövas för en viss pension, eller kanske snarare hur stor pension man skulle kunna utlova för en viss avgift. För att räkna ut det måste Raab ha reda på hur många åldringar det fanns som hade så låg inkomst, att de skulle behöva pension. Han lyckades få regeringens tillstånd att genom länsstyrelserna skicka ut cirkulär till kommunerna om detta, men det blev dåligt med svaren. Då beslöt han sig för att själv på ort och ställe samla in

[1] Raabs brev till Hedlund, nu i Göteborgs stadsbibliotek, är den viktigaste källan till denna uppsats.

uppgifterna. Och i samband med sina föredragsresor for han nu under åren 1898 till 1901 runt hela Sveriges land. Han samlade socknarnas förtroendemän i sockenstugan efter gudstjänsten om söndagarna, fick dem till att ta fram mantalslängderna och gå igenom person efter person över en viss ålder. Först hade Raab tänkt sig 55 år, men det blev för dyrt, så han måste övergå till 60, vilket ju är en låg ålder det också. Så småningom hade han samlat uppgifter från kommuner som omfattade ungefär en tiondel av Sveriges dåvarande befolkning.[1] Och då tyckte han att han hade tillräckligt material för att bestämma avgifterna till 9 kr om året och pensionerna till 175 kr om året för en ensam man och 125 kr för en ensam kvinna. Det låter inte mycket, men när man betänker att den pension, som riksdagen till sist beslöt, inte hade större pensioner än 150 kr för män och 140 kr för kvinnor och detta först från 67 års ålder, så förstår man att det var rätt mycket. För åldringar med inkomst skulle pensionen minskas med hälften av inkomsten. Bara den som saknade annan inkomst skulle alltså få full pension. Men trots detta hade nog Raab räknat fel. Han hade bl. a. inte fått med storstäderna i sin utredning. Det hade nog aldrig gått att betala ut så mycket med de föreslagna avgifterna.

G. A. Raab

Pensionsförslaget trycktes precis som ett statligt kommittébetänkande med lagtext och allting 1902, och Raab skickade sedan ut det till landshövdingarna på remiss liksom regeringen skulle ha gjort.[2] Samtliga landshövdingar utsåg granskningskommittéer som sammanträdde och yttrade sig över förslaget. Alla tillstyrkte märkligt nog. 1905 trycktes så ett reviderat förslag, vilket i september 1906 högtidligen överlämnades till kung Oscar.[3] Raab blev vasariddare. Han var begripligt nog mycket stolt över sin framgång och räknade med att regeringen (det var då den Lindmanska högerregeringen) skulle lägga fram det i någorlunda oförändrat skick för riks-

[1] Det var 12 städer och 104 landskommuner med ett sammanlagt invånarantal av 495 000 personer. Urvalet var varken systematiskt eller slumpmässigt. Det bestämdes huvudsakligen av hur det var bekvämast för Raab att resa.

[2] Förslag till lag angående allmän pensionering av behövande. Utarbetad av Komitén för allmän pensionering. Stockholm 1902.

[3] Förslag till lag angående allmän pensionering av behövande jämte motiv m. m. av Kommittén för allmän pensionering. Göteborg 1905.

dagen. Förslaget hade förresten gett eko i riksdagen redan året förut. Flera motioner om folkpensioner väcktes det året och utskottets betänkande var starkt påverkat av Raabs synpunkter. Detta berodde kanske mest på att dess ordförande var Raabs medarbetare Henrik Hedlund och det blev besk kritik i riksdagen, bl. a. av Hjalmar Branting, som själv var försäkringsmatematiker. Raab kunde emellertid inte klaga på uppmärksamheten.

Men det blev ingen proposition på det raabska förslaget. I stället tillsatte regeringen en officiell kommitté under ledning av dåvarande professorn Anders Lindstedt och resultatet av dess arbete blev så småningom 1913 års allmänna pensionsförsäkring, men det är en annan historia.

Raab var alltså nu skjuten åt sidan, men det tänkte han inte nöja sig med. Först begav han sig på missionsresa till utlandet. Han for till Danmark och redogjorde för sitt förslag inför regeringen och riksdagen, fick Dannebrogen och blev t. o. m. presenterad för kungen. Sedan fortsatte han till Berlin och Paris, blev visserligen inte mottagen av franske presidenten, som han hade hoppats, men han väckte ändå en viss uppmärksamhet och var ganska belåten i sina brev till Hedlund. Redan tidigare hade han förresten varit i Norge och bl. a. varit hos Björnstjerne Björnson, som hyllade honom med skål i champagne och entusiastiska uttalanden.

Efter hemkomsten fortsatte Raab att resa omkring och göra propaganda för sina idéer. Han propagerade också för att ombud från alla kommuner i landet skulle samlas i Stockholm till, som han uttryckte sig, »världens första folkpensioneringskongress». Där skulle han motta folkets hyllning och kongressen skulle öva påtryckning på statsmakterna till förmån för hans förslag. Den kom mycket riktigt till stånd i oktober 1910, men den blev inte som Raab hade tänkt sig trots stor anslutning och mycken högtidlighet. Kongressen vägrade att ställa sig bakom hans förslag och vad värre var, den begärde att få revidera räkenskaperna över de ganska stora summor, som han hade samlat in för ändamålet. Det visade sig då att han inte kunde redovisa. Han hade inga ordentliga räkenskaper och han hade tydligen ansett medlen avsedda i första hand för hans egna levnadsomkostnader. Den planerade triumfen slutade i tragik. Raab var en politiskt död man. Sina sista år tillbringade han i Köpenhamn.

Raabs betydelse ligger naturligtvis framför allt i att han höll folkpensionstanken levande och oroade regering och riksdag, så länge ingenting gjordes. Hans verksamhet har många beröringspunkter med liknande utomparlamentariska aktioner i Förenta staterna på 1930-talet. Men dessutom är det onekligen han som har fört fram tanken på en mekanisk inkomstprövning i stället för de båda tidigare diskuterade alternativen: fri behovsprövning och för alla lika pensioner. Man kan gott säga att 1913 års pensionstillägg och därigenom indirekt även de nuvarande avdragsreglerna för de inkomstprövade pensionsformerna är tillkomna på grundval av hans funderingar. Hans namn kan därför förtjäna att för ett ögonblick dras fram ur glömskan.

Meddelanden

Andra internationella arbetsrättskongressen i Genève. Under dagarna 12—14 september 1957 diskuterades i Genève en rad olika problem inom arbetsrätten. Ramen för diskussionerna utgjordes av den andra internationella arbetsrättskongressen, som arrangerades under beskydd av schweiziska förbundsrådet, kantonen och staden Genève samt Internationella arbetsbyråns generaldirektör.

Kongressen rönte stort intresse bland arbetsrättsexperter. Omkring 200 deltagare representerande ett 20-tal länder, däribland även östblocksstater, kunde sålunda inräknas. Från svensk sida mötte en delegation på 12 man, med representanter för arbetsdomstolen, den arbetsrättsliga vetenskapen samt arbetsmarknadsorganisationerna.

På kongressens dagordning stod två huvudfrågor. Den första gällde en redovisning av och en jämförelse mellan olika länders rättsliga system i fråga om kollektivavtal. I synnerhet kollektivavtalets innehåll, rättsliga funktion och tillämpning gjordes till föremål för analys av de olika ländernas företrädare. Det är ganska naturligt att de nordiska länderna därvidlag uppvisade ett i allt väsentligt enhetligt system, medan redovisningen blev avsevärt mer splittrad och svårjämförbar, när det gällde de kontinentala staterna liksom även de anglosachsiska rättssystemen.

Det andra huvudämnet för kongressdebatten gällde problem, som kan uppkomma vid konflikter mellan olika länders lagar i fråga om arbetsförhållanden. Som exempel på sådana problem kan nämnas frågan om vilka lagregler som skall gälla för sjöfolk ombord på ett fartyg, som ägs av medborgare i *en* stat men som registrerats *i en annan* stat eller som seglar under en *tredje* stats flagga. Vidare kan dylika lagkonflikter bli aktuella i fråga om anställningskontrakt i t. ex. svenska dotterbolag i främmande länder, i fråga om internationella transporter osv. Till en del har dessa internationella lagkonflikter lösts genom internationella konventioner, vilka redovisades i en allmän översikt av Internationella arbetsbyrån. Delvis återstår de ännu att lösa, och debatterna på kongressen gav en redovisning av efter vilka linjer man från olika experthåll kunde tänka sig att arbeta vidare för att nå fram till mer tillfredsställande internationella regleringar i det här sammanhanget.

Vid kongressen tillsattes slutligen en kommitté för att förbereda bildandet av en internationell arbetsrättslig organisation. Eftersom det redan finns en internationell sammanslutning, som sysslar med socialrätt, är det meningen att förberedelserna skall ske i samarbete med denna. Självfallet är också att arbetsrättsorganisationens verksamhet — bestående framför allt i erfarenhetsutbyte och kontakter mellan olika länder — måste planeras i intim samverkan med Internationella arbetsbyrån i Genève.

Bertil Bolin

Socialstyrelsens utlåtande över kompetensutredningens betänkande. Socialstyrelsen avgav den 28 september 1957 utlåtande över kompetensutredningens betänkande om kanslister i administrativ tjänst (SOU 1957: 23).

Styrelsen anför bl. a. följande.

Företagna specialundersökningar inom bland annat socialstyrelsen har enligt utredningens uppfattning klart utvisat, att handläggningen av enklare eller mera rutinbetonade ärenden i avsevärd utsträckning bör kunna överflyttas från byråsekreterare- och amanuenspersonal till mellangradstjänstemän. Som arbetsuppgifter, vilka lämpligen bör hänföras till mellangradspersonalen, anger utredningen bland annat vissa granskning- eller beräkningsuppgifter vid utbetalning och kontroll av statsbidrag, viss bokförings-, redovisnings- eller statistikverksamhet, föredragning av ärenden av enklare slag samt ombesörjande av enligt praxis obligatoriska remisser. Även

på andra områden, exempelvis för handläggning av personalärenden, förekommer arbetsuppgifter som ställer motsvarande krav på tjänstemännen. Styrelsen har sedan flera år ägnat uppmärksamhet åt möjligheterna att utnyttja kanslipersonal för mera kvalificerade uppgifter än sedvanligt kontors- och skrivarbete. Avsaknaden av mellangradstjänster på vilka vissa amanuensuppgifter kunnat överflyttas, har emellertid varit ett hinder för en rationalisering på denna väg av personalorganisationen.

Genom inrättandet av de föreslagna tjänsterna skulle enligt socialstyrelsens mening statsverkets intresse av en riktig avvägning mellan göromål och kompetens kunna tillgodoses. Vidare skulle den icke akademiskt utbildade personalen kunna beredas väsentligt förbättrade befordringsmöjligheter. Socialstyrelsen kan från dessa utgångspunkter helt ansluta sig till de av utredningen föreslagna riktlinjerna för tillskapandet av nya mellangradstjänster inom de centrala ämbetsverken.

Beträffande den föreslagna utbildningstiden anför socialstyrelsen, att den synes vara alltför kort. En förlängning synes starkt motiverad bland annat med hänsyn till betydelsen av att erforderligt utrymme bereds för diskussioner, grupparbete och dylikt.

Socialstyrelsens yttrande över trafiksäkerhetsutredningens betänkande. Genom remiss den 25 juni 1957 anmodades socialstyrelsen avge yttrande över 1955 års trafiksäkerhetsutrednings betänkande Trafiksäkerhet II (SOU 1957: 18).

Socialstyrelsen konstaterar i sitt utlåtande med tillfredsställelse, att utredningen ägnat ingående uppmärksamhet åt utbildningsfrågan. Enligt styrelsens mening har den undervisning, som här åsyftas, i väsentliga delar karaktären av medborgarkunskap, och bör som sådan meddelas inom den obligatoriska skolans ram. Det föreligger starka skäl att överväga, om icke undervisningen i de allmänna skolorna bör kompletteras på sådant sätt, att den rent teoretiska undervisningen vid körskolorna icke oväsentligt kan begränsas.

Socialstyrelsen delar trafiksäkerhetsutredningens uppfattning att i nykterhetsavseende opålitliga motorförare utgör en särskilt allvarlig fara för trafiksäkerheten. Även om det relativa antalet rattfylleriolyckor under åren 1946—1954 har undergått en fortgående minskning och under år 1955 visar endast en mindre ökning, har dock det absoluta antalet sådana olyckor fortsatt att år från år öka. Detta antal är så stort och dessa olyckor allmänt taget av sådan svårighetsgrad, att ytterligare åtgärder för att åstadkomma en bättre trafiknykterhet måste anses i hög grad angelägna.

Socialstyrelsen finner trafiksäkerhetsutredningens förslag till särskilda åtgärder för att få till stånd en strängare granskning av körkortssökande från lämplighetssynpunkt vara i stort sett väl ägnade att läggas till grund för lagstiftning. Förslaget om ändrad benämning (»lämplighetsintyg») på det intyg rörande personlig lämplighet såsom motorförare, vilket polismyndighet har att utfärda på ansökan därom, tillstyrks.

I 33 § vägtrafikförordningen bör enligt utredningens förslag införas ett nytt moment. Detta moment ålägger länsstyrelsen bland annat att vid vunnen upplysning, som ger anledning anta att körkortsinnehavare icke uppfyller erforderliga krav eller förutsättningar för erhållande av körkort, skyndsamt uppta till omprövning frågan om hans lämplighet såsom motorförare. Länsstyrelsen skall därvid kunna förelägga honom att inkomma med lämplighetsintyg, läkarintyg eller kompetensbevis och skall också i övrigt äga att själv eller genom polismyndighet och nykterhetsnämnd införskaffa erforderlig utredning. Denna möjlighet till ingående efterkontroll av körkortsinnehavare i individuella fall syns representera ett framsteg. Förslaget är på denna punkt mera realistiskt än det ofta framförda önskemålet om generell efterundersökning av körkortsinnehavare.

Utredningen föreslår, att läkare skall befrias från skyldigheten att i läkarintyg för erhållande av körkort uttala sig om vilken inverkan sökandes sjukdomar och/eller lyten kan utöva på hans körförmåga. Det har framförts krav på att även nykterhetsnämnd skall äga underlåta att göra anmälan rörande klient, där anmälningen kan befaras äventyra ett gott resultat av nämndens behandling av klienten. Socialstyrelsen anser sig dock icke kunna ställa sig bakom detta

krav. Erfarenheten visar att det är möjligt för en nykterhetsnämnd att genom klarläggande samtal övertyga mången alkoholmissbrukande körkortsinnehavare om nödvändigheten för nämnderna att av allmänna trafiksäkerhetsskäl anmäla i nykterhetsavseende icke skötsamma motorförare för körkortsmyndigheten. Den befarade motsättningen till klienten genom en anmälan om körkortsinnehavet kan alltså åtminstone i många fall undvikas.

Socialstyrelsen kan trots det goda syftet endast delvis godta trafiksäkerhetsutredningens olika förslag i syfte att driva fram en bättre efterlevnad från nykterhetsnämndernas sida av bestämmelsen om anmälan till körkortsmyndigheten beträffande körkortsinnehavare, som ådagalägger alkoholmissbruk. Styrelsen ifrågasätter värdet av den av utredningen förordade bestämmelsen i tillämpningskungörelsen till nykterhetsvårdslagen om skyldighet för nykterhetsnämnd att årligen till länsstyrelsen redovisa sin verksamhet och aktivitet rörande alkoholmissbrukande körkortsinnehavare m. m. Styrelsen håller nämligen före, att det är dömt att misslyckas att medelst åläggande om statistiska uppgifter utöver dem som nykterhetsnämnderna årligen har att lämna till socialstyrelsen söka framtvinga ett bättre fullgörande av anmälningsplikten beträffande alkoholmissbrukande körkortsinnehavare. En bättre efterlevnad av denna underrättelseskyldighet torde endast kunna uppnås genom effektivisering av den fortgående tillsynen över de kommunala nykterhetsnämnderna, vilket bland annat erfordrar en intimare kontakt mellan dessa och länsnykterhetsnämnderna samt socialstyrelsen. Härför behövs emellertid ökad personal hos dessa myndigheter.

Trafiksäkerhetsutredningen föreslår, att åldern för erhållande av körkort för motorcykel höjs till 18 år. Att genom den föreslagna höjningen av körkortsåldern söka avhålla en motorintresserad pojke i åldern 16—17 år från att även med motorcykel tillfredsställa sitt motorintresse torde icke annat än med relativt omfattande kontrollåtgärder kunna leda till framgång. En bestämmelse om höjning av körkortsåldern skulle komma att överträdas i stor utsträckning av motorintresserade pojkar utan erforderlig körutbildning. Just genom rätt för dessa att erhålla körkort kan man främja deras körskicklighet och kompetens i övrigt att med hänsyn och omdöme uppträda som motorförare. De positiva dragen i ungdomens motorintresse torde delvis kunna förloras genom en höjning av körkortsåldern. Socialstyrelsen finner sig också böra erinra om att lätt motorcykel i icke ringa utsträckning — främst på landsbygden — torde användas för nyttotrafik bland annat av ungdomar i åldern 16—17 år (t. ex. för färd till och från yrkesskola eller arbetsplats).

Den straffskärpning mot olovligt framförande av motorfordon, som utredningen förordar, torde enligt socialstyrelsens mening knappast leda till några större resultat, då det gäller att bekämpa denna form av brottslighet. Styrelsen anser nämligen, att även beträffande olovlig körning med motorfordon effektiviteten hos den brottsbeivrande verksamheten har vida större betydelse för att främja laglydnaden än en höjning av straffsatserna. Socialstyrelsen vill dock ej motsätta sig utredningens förslag på denna punkt, men kan icke ansluta sig till utredningens mening, att frihetsstraff för olovlig körning liksom för rattfylleri i princip bör ådömas ovillkorligt. En längre tids samhällelig observation och behandling genom villkorlig dom torde i många av dessa fall vara en lämpligare form av samhällsreaktion än avtjänande av ett kortare frihetsstraff.

Byråchef *v. Hofsten* har avgett ett särskilt yttrande och anför bl. a., att enligt hans mening såväl den i utredningen som i socialstyrelsens utlåtande redovisade uppfattningen om rattfylleriolyckornas frekvens och betydelse är alldeles ohållbar. Det torde visserligen vara riktigt att frekvensen av rattfylleri är större bland de svåraste olyckorna än bland de mindre svåra olyckorna, men även bland dödsolyckorna är frekvensen låg och har relativt till samtliga dödsolyckor icke uppvisat någon ökning. En icke obetydlig del av rattfylleriolyckorna torde förorsakas av förare, som fått sina körkort indragna eller som aldrig fått något körkort. Hur stor denna andel är kan den nuvarande trafikolycksfallsstatistiken dessvärre icke upplysa om. I dylika fall är uppenbarligen åtgärder för att förhindra eller försvåra att olämpliga personer erhåller körkort verkningslösa.

I ett särskilt yttrande av tf. byråchef *Höjer* framhålls, att förlust av rätten att framföra motorfordon är en skyddsåtgärd, som för den därav drabbade kan få ytterst allvarliga verkningar. Utredningens förslag går i denna del ut på att på ett så tidigt stadium som möjligt spåra upp och oskadliggöra de s. k. olycksfåglarna. Det ingår i systemet att man med utgångspunkt från vederbörandes allmänna vandel liksom inträffade händelser av olika slag — exempelvis en fylleriförseelse av en »allmänt skötsam» person — kommer fram till ett antagande att han kommer att bli farlig i trafiken. Detta antagande skall grundas på material, som i skiftande omfattning kommer att föras fram av polis och nykterhetsnämnder. Detta till sin karaktär polisiära system medför risker för att tillämpningen blir oenhetlig och att påföljden kommer att drabba fel person.

Om förslaget genomförs, kommer påföljderna för vissa brott och förseelser — exempelvis enstaka fylleriförseelser — som icke har något direkt samband med trafiken att ytterligare skärpas. Det kan också ifrågasättas, om icke därigenom grunderna för rattfylleristraffet i viss mån förskjutits.

Med hänvisning till det anförda förutsätts att vid en senare tidpunkt, då erfarenhet vunnits om de nya bestämmelserna, frågan om en mera definitiv reglering av körkortsindragningsinstitutet samt av straffet för fylleri och rattfylleri upptas till prövning i ett sammanhang.

Alkohol — arbete — arbetarskydd. Problemet alkohol inom arbetslivet har fått ökad aktualitet sedan spriten blev fri. Konsumtionen av alkoholdrycker har på en del håll tilltagit, så att den blivit en belastning på åtskilliga arbetsplatser både för arbetsgivarna, arbetskamraterna och produktionsresultatet.

Arbetarskyddsnämnden har därför i samråd med Arbetsgivareföreningen och Landsorganisationen startat en presskampanj och i anslutning därtill hållit en konferens kring temat »Alkohol — arbete — arbetarskydd». En liten skrift med referat från konferensen har nyligen getts ut.

Skriften innehåller bl. a. huvuddragen i en av professor Leonard Goldberg företagen undersökning om sambandet mellan konsumtion av alkoholdrycker före och under arbetet samt olycksfallen i arbetet. Vidare medverkar direktör Bertil Kugelberg i Svenska Arbetsgivareföreningen med hur arbetsgivarna principiellt ser på spriten i arbetet, och Landsorganisationens ordförande Arne Geijer ger en personlig kommentar till LO:s appell i nykterhetsfrågan.

I broschyren avtecknas också upptakten till den samverkan mot alkoholmissbruket inom arbetslivet, som sedan etablerats mellan SAF och LO. De båda huvudorganisationerna har numera gett sitt gemensamma organ Arbetarskyddsnämnden i uppdrag att verka för en samverkan i företagen med syfte att råda bot på alkoholmissbruket, där det förekommer.

I samråd med Kommittén för samarbete mellan nykterhetsrörelsen och fackföreningsrörelsen har utarbetats vissa riktlinjer för samverkan i alkoholfrågan på arbetsplatsen. Dessa har rekommenderats av såväl Arbetsgivareföreningen som Landsorganisationen.

Broschyren »Alkohol — arbete — arbetarskydd» kostar 40 öre och kan rekvireras från Arbetarskyddsnämndens kansli, Linnégatan 18, II, Stockholm Ö, tel. 67 26 17.

PERIODISKA ÖVERSIKTER

Register

	Senast i nr
Allmänt:	
Arvsfonden, allmänna, för varje budgetår	11, 1957
Statliga socialutgifter, årligen	2, 1957
Sociala frågor vid årets riksdag	10, 1957
Socialutgifterna i Sverige, årligen	6, 1957
Utlänningar i Sverige, varje kvartal	detta nr
Arbetsmarknaden:	
Frånvarofrekvens vid vissa industriföretag, i regel två gånger per år	4, 1957
Kollektivavtal	1, 1956
Sysselsättning och arbetslöshet, månatligen	
Sysselsättning och löner inom industrin, varje kvartal	detta nr
Bostäder:	
Bostadsbyggandet i Sverige, årligen	8, 1957
Byggnadsverksamheten i städer och köpingar, varje kvartal	detta nr
Nykterhetsvård:	
Alkoholistanstalt, intagna på, årligen	detta nr
Nykterhetsnämndernas verksamhet, årligen	2, 1957
Nykterhetsvårdsklientelets sammansättning, årligen	4, 1957
Priser, konsumtion:	
Detaljhandelsomsättning, varje kvartal	11, 1957
Detaljprisutvecklingen i Sverige och utlandet, årligen	10, 1957
Konsumentprisindex, månatligen	
Socialvård:	
Barnbidrag, allmänna, årligen	2, 1957
Barnavård, samhällets, årligen	3, 1956
Fattigvården, årligen	3, 1957
Socialhjälp och barnavård till utlänningar, årligen	11, 1957
Mödrahjälpen, årligen	7, 1957
Social hemhjälp, årligen	7, 1957
Ungdomsvårdsskolornas elever, årligen	5, 1957
Ålderdomshemmen:	
antal platser, vårdtagare m. m.	11, 1957
kostnader och finansiering	3, 1956
statsbidrag	7, 1957

Utlänningar i Sverige under tredje kvartalet 1957

Den 1 oktober 1957 var antalet gällande uppehållstillstånd för icke-nordiska utlänningar 56 630, av vilka 30 431 avsåg män och 26 199 kvinnor. Under tredje kvartalet 1957 har en ökning skett med 515, av vilka 348 gäller män och 167 kvinnor.

Samtliga arbetsanmälda utlänningar i landet uppgick den 1 oktober 1957 till 137 287, vilket innebär en ökning med 1 847. Antalet män var 87 851 (ökning: 1 470) och kvinnor 49 436 (ökning: 377). De arbetsanmäldas yrkesgruppering framgår av tabellen på nästa sida.

G. M.

Arbetsanmälda utlänningar i Sverige per den 1 oktober 1957, fördelade efter yrkesgrupp

Yrkesgrupp	Samtliga	Därav			
		danskar	norrmän	finnar	balter
I. Jordbruk	4 534	2 200	197	1 024	68
Trädgårdsskötsel	1 483	333	65	411	25
Fiske	71	33	1	22	7
Skogsbruk	10 995	1 365	1 385	7 377	186
Tillhopa	17 083	3 931	1 648	8 834	286
II. Malmbrytning o. metallindustri	28 517	4 262	1 683	10 276	1 659
Jord- o. stenindustri	2 186	842	81	545	63
Träindustri	2 749	455	236	1 232	135
Pappers- o. grafisk industri	3 555	786	308	1 359	141
Livsmedelsindustri	3 776	1 330	286	1 034	122
Textilindustri	5 611	1 078	312	1 756	730
Beklädnadsindustri	6 776	678	608	3 328	408
Läder-, hår- o. gummiindustri	2 501	919	185	530	196
Kemisk-teknisk industri	1 106	267	116	387	54
Byggnadsverksamhet	3 399	1 084	467	1 043	127
Kraft-, belysnings- o. vattenverk	41	5	3	6	5
Tillhopa	60 217	11 706	4 285	21 496	3 640
III. Landtransport	1 409	339	280	439	130
Luftfart	161	56	80	10	—
Sjöfart	8 218	2 433	623	1 823	375
Tillhopa	9 788	2 828	983	2 272	505
IV. Försäljnings-, reklam- o. affärsverksamhet	2 297	382	418	767	68
Lagerarbete	1 816	325	257	692	146
Bank-, försäkrings- o. uppdragsverksamhet	411	14	32	149	78
Hotell, restauranger o. storhushåll	13 431	1 250	1 447	6 387	275
Tillhopa	17 955	1 971	2 154	7 995	567
V. Allmän tjänst	79	23	12	24	6
Socialvård	82	12	11	18	6
Tekniska arbetsområden	3 568	455	697	473	299
Kontorsarbete	3 340	269	340	1 088	370
Undervisn., biblioteksarbete o. journalistik	498	33	58	52	44
Organisations- o. ombudsmannaverksamhet	16	1	4	2	2
Konstnärlig verksamhet	1 890	577	64	39	10
Tillhopa	9 473	1 370	1 186	1 696	737
VI. Hälsovård och sjukvård; hygien	6 952	1 144	883	2 742	212
VII. Husligt arbete	9 316	827	752	2 297	47
VIII. Genomgående yrken	3 336	580	280	1 464	171
Diverse arbete	1 197	307	99	490	83
Tillhopa	4 533	887	379	1 954	254
IX. Extra skördehjälp m. m.	31	2	1	9	—
Elevpraktikarbete	1 820	114	145	336	39
Tillhopa	1 851	116	146	345	39
X. Beredskaps- o. reservarbete	119	3	—	5	57
Summa	**137 287**	**24 783**	**12 416**	**49 636**	**6 344**

Byggnadsverksamheten i städer och köpingar under tredje kvartalet 1957

Preliminär översikt utarbetad av bostadsstyrelsen

I det följande lämnas vissa uppgifter dels om bostadsbyggandet i städer och köpingar, dels om byggnadsverksamheten för andra än bostadsändamål i sju av rikets största städer.

Uppgifterna om bostadsbyggandet avser lägenheter i påbörjade, pågående och inflyttningsfärdiga nybyggnader.[1] Uppgifterna om byggnadsverksamheten för andra än bostadsändamål avser såväl nybyggda som till-, på- eller ombyggda hus, vilka fullbordats under redovisningsperioden.

Inflyttningsfärdiga lägenheter. I tab. 1 redovisas antalet inflyttningsfärdiga lägenheter under åren 1947—1956 samt under de tre första kvartalen 1957 i de 53 städer, som vid ingången av år 1944 hade mer än 10 000 invånare.

I de 53 städer, som ingår i de i tab. 1 redovisade uppgifterna, var antalet under tredje kvartalet 1957 inflyttningsfärdiga lägenheter 5 920, vilket antal är 11 % högre än tredje kvartalet 1956 och 19 % lägre än närmast föregående kvartal.

I samtliga städer och köpingar tillhopa ökade antalet inflyttningsfärdiga lägenheter från 7 137 under tredje kvartalet 1956 till 8 944 under tredje kvartalet 1957 eller med 25 %.

Tab. 1. Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i nybyggnader i 53 städer[2] under tiden januari 1947—september 1957

	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957
Hela året .	26 064	24 441	22 670	24 668	22 536	27 548	29 789	33 096	30 115	29 154	
1:a kvartalet	6 871	7 769	5 625	4 869	4 894	6 397	7 223	7 250	6 944	8 822	10 327
2:a »	4 694	5 151	4 194	4 548	5 386	5 994	6 069	7 368	7 625	5 340	7 308
3:e »	7 286	5 134	5 833	7 008	5 352	5 831	5 258	6 593	6 344	5 328	5 920
4:e »	7 213	6 387	7 018	8 243	6 904	9 326	11 239	11 885	9 202	9 664	
Januari . .	1 186	1 546	1 990	1 643	1 803	1 813	2 065	1 806	1 436	1 904	2 460
Februari . .	1 657	2 598	1 793	1 488	1 329	1 994	2 240	2 421	2 008	2 568	2 475
Mars . . .	4 028	3 625	1 842	1 738	1 762	2 590	2 918	3 023	3 500	4 350	5 392
April . . .	1 185	1 685	1 482	1 242	1 905	2 359	2 187	2 441	2 555	1 442	2 315
Maj	1 606	1 298	942	1 431	1 461	1 701	1 483	2 451	2 776	1 918	1 905
Juni	1 903	2 168	1 770	1 875	2 020	1 934	2 399	2 476	2 294	1 980	3 088
Juli	1 846	1 651	1 067	1 638	1 380	1 895	1 032	1 800	1 540	1 316	1 798
Augusti . .	1 618	1 424	1 554	1 941	2 010	1 520	1 381	2 040	1 582	1 347	1 230
September .	3 822	2 059	3 212	3 429	1 962	2 416	2 845	2 753	3 222	2 665	2 892
Oktober . .	2 590	2 080	2 830	2 636	1 768	3 337	3 135	3 213	2 576	3 084	
November .	2 330	1 947	1 686	2 689	2 770	3 083	3 597	3 118	2 922	2 728	
December . .	2 293	2 360	2 502	2 918	2 366	2 906	4 507	5 554	3 704	3 852	

[1] Se Soc. Medd. 1950: 6, sid. 431.

[2] De städer som vid ingången av år 1944 hade mer än 10 000 invånare.

Tab. 2. Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i nybyggnader i olika grupper av städer samt köpingar[1]

	1956			1957	
	3 kv.	1—3 kv.	Hela året	3 kv.	1—3 kv.
Städer med mer än 30 000 invånare .	3 861	14 324	20 390	4 736	17 966
Städer med 10 000—30 000 invånare .	2 022	7 729	12 656	2 121	8 786
Städer med mindre än 10 000 invånare	543	2 213	3 338	561	2 918
Köpingar	711	3 239	5 148	1 526	4 538
Summa	**7 137**	**27 505**	**41 532**	**8 944**	**34 208**

[1] Enligt den administrativa indelningen den 1 januari 1957.

Under de tre första kvartalen 1957 var antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i samtliga städer och köpingar 34 208, vilket i förhållande till de tre första kvartalen 1956, då antalet inflyttningsfärdiga lägenheter var 27 505, innebär en ökning med 24 %.

Under tredje kvartalet 1957 ökade antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i förhållande till tredje kvartalet 1956 i Stockholm men minskade i Göteborg och Malmö. Jämförs det sammanlagda antalet inflyttningsfärdiga lägenheter under de tre första kvartalen 1957 i var och en av dessa städer med motsvarande tidsperiod år 1956 konstateras en ökning för såväl Stockholm som Göteborg och en obetydlig minskning i Malmö.

Det sammanlagda antalet under tredje kvartalet 1957 i dessa 3 städer inflyttningsfärdiga lägenheter var 2 349, vilket jämfört med motsvarande antal för tredje kvartalet 1956 — 2 340 — är så gott som oförändrat, medan antalet för de tre första kvartalen tillhopa ökat från 8 181 år 1956 till 9 267 år 1957 eller med 13 %. I städer med 30 000—100 000 invånare har antalet inflyttningsfärdiga lägenheter under tredje kvartalet ökat med 57 % och under de tre första kvartalen tillhopa med 42 % (tab. 3).

Tab. 3. Antalet inflyttningsfärdiga lägenheter i nybyggnader i städer med mer än 30 000 invånare

Städer	1956			1957		Städer	1956			1957	
	3 kv.	1—3 kv.	Hela året	3 kv.	1—3 kv.		3 kv.	1—3 kv.	Hela året	3 kv.	1—3 kv.
Stockholm .	1 054	4 080	5 380	1 435	4 796	Karlskrona .	37	215	231	57	249
Göteborg . .	729	2 440	3 628	489	2 844	Karlstad . .	121	300	398	14	364
Malmö . . .	557	1 661	2 135	425	1 627	Linköping .	63	351	507	14	528
Borås . . .	65	511	891	215	701	Lund . . .	86	390	443	172	549
Eskilstuna .	78	243	420	175	579	Norrköping .	100	292	545	312	755
Gävle . . .	149	260	633	125	654	Solna . . .	58	284	518	42	313
Halmstad .	15	296	397	116	320	Uppsala . .	146	829	1 158	381	1 001
Hälsingborg	114	330	465	30	457	Västerås . .	88	728	1 043	237	1 000
Jönköping .	146	394	479	287	560	Örebro . . .	198	543	825	133	401
Karlskoga .	57	177	294	77	268	Tillhopa	**3 861**	**14 324**	**20 390**	**4 736**	**17 966**

Tab. 4. Antalet lägenheter i påbörjade nybyggnader i 53 städer under tiden januari 1947—september 1957

	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957
Hela året .	24 600	21 100	26 800	28 500	23 900	30 500	35 200	31 900	30 300	31 600	
1:a kvartalet	7 200	5 300	5 800	5 600	4 200	6 300	7 200	5 800	4 200	6 000	5 100
2:a »	7 500	4 200	3 300	5 600	3 900	6 000	7 800	7 400	7 100	9 900	7 900
3:e »	4 800	2 900	7 300	8 000	7 200	7 500	9 300	10 500	8 200	6 500	10 400
4:e »	5 100	8 700	10 400	9 300	8 600	10 700	10 900	8 200	10 800	9 200	

Vid en jämförelse med tredje kvartalet 1956 kan för övriga i tab. 2 redovisade kommungrupper konstateras att antalet inflyttningsfärdiga lägenheter ökat med 5 % i städer med 10 000—30 000 invånare och med 3 % i städer med mindre än 10 000 invånare. I köpingar har antalet mer än fördubblats.

Lägenheter i påbörjade och pågående nybyggnader (53 städer). För de 53 städer, som vid ingången av år 1944 hade mer än 10 000 invånare, redovisas i tab. 4 antalet lägenheter i nybyggnader, som påbörjats under varje kvartal sedan år 1947 och i tab. 5 antalet lägenheter i hus, som var under byggnad i slutet av varje kvartal under samma tid. Dessa uppgifter är osäkrare än uppgifterna om antalet inflyttningsfärdiga lägenheter. De redovisade antalen har därför avrundats till jämna hundratal.

Antalet lägenheter i hus, vilkas uppförande påbörjats under tredje kvartalet 1957 uppgick till 10 400, vilket är 2 500 högre än antalet under andra kvartalet påbörjade och 3 900 högre än antalet under motsvarande kvartal år 1956 påbörjade.

Under de tre första kvartalen 1957 igångsattes sammanlagt 23 400 lägenheter, vilket överstiger antalet under motsvarande period år 1956 med 1 000. Antalet lägenheter i hus under byggnad var vid slutet av tredje kvartalet 1957 38 400, vilket med 4 500 överstiger antalet vid slutet av närmast föregående kvartal och med 600 understiger antalet vid motsvarande tidpunkt föregående år.

Lokaler för andra än bostadsändamål. En sammanställning av uppgifter avseende sju städer om golvytan i lokaler för andra än bostadsändamål,

Tab. 5. Antalet lägenheter i pågående nybyggnader i 53 städer vid slutet av varje kvartal under tiden 31 mars 1947—30 september 1957

	1947	1948	1949	1950	1951	1952	1953	1954	1955	1956	1957
1:a kvartalet	24 700	20 400	19 700	24 400	26 800	28 700	31 800	35 700	33 100	33 300	33 300
2:a »	27 500	19 500	18 800	25 500	25 300	28 600	33 500	35 800	32 600	37 900	33 900
3:e »	25 100	17 300	20 300	26 400	27 100	30 300	37 500	39 700	34 500	39 000	38 400
4:e »	23 000	19 600	23 700	27 500	28 800	31 700	37 200	36 000	36 100	38 600	

Tab. 6. Golvyta (m²) i fullbordade lokaler för andra än bostadsändamål i sju städer

Städer	1956			1957	
	3 kv.	1—3 kv.	Hela året	3 kv.	1—3 kv.
Stockholm	22 976	131 457	181 814	143 680	259 767
Göteborg	25 370	97 410	153 225	28 855	107 950
Malmö	7 397	71 857	99 018	14 458	53 492
Norrköping	8 893	21 329	27 414	14 698	48 094
Hälsingborg	13 115	62 131	77 977	7 098	25 700
Örebro	5 902	29 395	49 759	4 907	14 228
Borås	1 524	15 105	25 704	6 068	15 100
Tillhopa	**85 177**	**428 684**	**614 911**	**219 764**	**524 331**

Tab. 7. Golvyta (m²) i under 3:e kvartalet 1957 fullbordade lokaler för andra än bostadsändamål i sju städer, fördelade efter byggnadsarbetets art samt lokalernas ändamål

Städer	I nybyggda hus	I till- och påbyggda hus	I ombyggda hus	Butiker, kontor, lager m. m.	Verkstäder, fabriker m. m.	Övriga ändamål	Totalt
Stockholm	142 401	270	1 009	26 625	2 407	114 648	143 680
Göteborg	19 475	4 205	5 175	8 810	4 055	15 960	28 855
Malmö	13 361	363	734	1 451	616	12 391	14 458
Norrköping	13 381	1 072	245	7 035	762	6 901	14 698
Hälsingborg	6 756	326	16	882	507	5 709	7 098
Örebro	2 933	1 379	595	1 943	162	2 802	4 907
Borås	5 013	682	373	1 291	1 457	3 320	6 068
Tillhopa	**203 320**	**8 297**	**8 147**	**48 067**	**9 966**	**161 731**	**219 764**

vilka fullbordats under tredje kvartalet resp. de tre första kvartalen åren 1956 och 1957 samt under hela år 1956, redovisas i tab. 6 och 7. Sammanställningarna bygger huvudsakligen på uppgifter, som lämnats av byggnadsnämnderna. I uppgifterna ingår ej byggnader, som uppförts eller ombyggts för statliga myndigheters räkning.

Under tredje kvartalet 1957 tillkom i de sju städerna lokaler för andra än bostadsändamål med en areal av sammanlagt ca 219 800 m². Motsvarande areal under tredje kvartalet 1956 uppgick till ca 85 200 m².

Å. S.

På alkoholistanstalt intagna år 1956

År 1956 intogs på vårdanstalt för alkoholmissbrukare 2 159 personer mot 1 622 år 1955. Härav var 1 703 tvångsintagna (1 031 år 1955) och 456 frivilligt ingångna (591). Ökningen av antalet intagna är möjliggjord av en motsvarande ökning av antalet platser på anstalterna.

I efterföljande sammanställning lämnas en översikt av antalet intagningar åren 1917—1956.

År	Antal intagna	År	Antal intagna
1917—21	167	1947—51	1 408
1922—26	301	1952	1 463
1927—31	407	1953	1 457
1932—36	695	1954	1 432
1937—41	968	1955	1 622
1942—46	1 179	1956	2 159

Sammanlagt placerades år 1956 234 personer eller 10,8 % på de statliga vårdanstalterna (12,7 % år 1955), 1 865 eller 86,4 % på de erkända vårdanstalterna (83,5 %) samt 60 eller 2,8 % på den enskilda vårdanstalten (3,8 %).

Av de 2 159 intagna var 76 kvinnor (3,5 %). Motsvarande siffra för år 1955 var 32 (2,0 %).

En geografisk fördelning av de intagna ger vid handen att inte mindre än 21 av länen visar ökad intagningsfrekvens sedan närmast föregående år. De relativt största ökningarna företer Kopparbergs län (från 34 under år 1955 till 94 under år 1956), Kronobergs län (från 14 till 36), Jämtlands län (från 18 till 40), Örebro län (från 53 till 108) och Skaraborgs län (från 28 till 55). Minskning förekommer endast i tre län nämligen Gotlands län, Blekinge län och Västernorrlands län.

De flesta, 13 %, av samtliga intagna kom från Malmöhus län, 12 % från Stockholms stad samt 11 % från Göteborgs och Bohus län. Malmöhus, Göteborgs och Bohus samt Örebro län uppvisar en stark överrepresentation av intagna i förhållande till folkmängden inom områdena i fråga. De län som är starkast underrepresenterade i detta hänseende, är Gotlands, Västerbottens och Kristianstads.

De intagnas fördelning efter ålder framgår av nedanstående sammanställning. Åldersgrupperna under 35 år omfattar drygt en femtedel, åldersgrupperna 35—49 år inte fullt hälften och åldersgrupperna 50 år och däröver i det närmaste en tredjedel. Genomsnittsåldern är 44 år.

Ålder	Antal intagna totalt	i %	Ålder	Antal intagna totalt	i %
—24	62	2,9	45—49	366	16,9
25—29	144	6,7	50—54	299	13,9
30—34	245	11,4	55—59	208	9,6
35—39	286	13,2	60—64	119	5,5
40—44	358	16,6	65—	72	3,3

Fördelningen av de intagna efter civilstånd har åskådliggjorts i diagrammet på sid. 765, där även jämförelse gjorts med samtliga män över 20 år i hela riket. De ogifta utgjorde 787 eller 36,5 % av samtliga (34,5 % år 1955) och är något överrepresenterade bland vårdtagarna i jämförelse med den manliga befolkningen i dess helhet. Antalet gifta uppgick till 924 eller 42,8 % (43,0 %) och var liksom tidigare år underrepresenterade. Antalet frånskilda var 379 eller 17,5 % (19,9 %), och visade samma starka överrepresentation som tidigare år.

Vid ett studium av en sammanställning av de intagnas fördelning efter yrken finner man att grov- och diversearbetarna utgjorde den största gruppen, 556 personer eller drygt en fjärdedel av samtliga. Denna grupp liksom gårdfarihandlande, kringflackande och yrkeslösa är mycket starkt överrepresenterad i alkoholistklientelet. En fördelning av de intagna efter huvudgrupper av näringsgrenar ger följande resultat.

Yrkesgrupp	Antal intagna totalt	i %
Jordbruk med binäringar	173	8,0
Industri och hantverk	902	41,8
Handel och samfärdsel	403	18,6
Allmän tjänst, fria yrken	103	4,8
Övriga och yrkeslösa	578	26,8

Jämfört med 1955 har gruppen industri och hantverk ökat från att omfatta 36,1 % till 41,8 % av samtliga intagna. Däremot har gruppen övriga och yrkeslösa minskat sin relativa andel från 32,4 till 26,8 %.

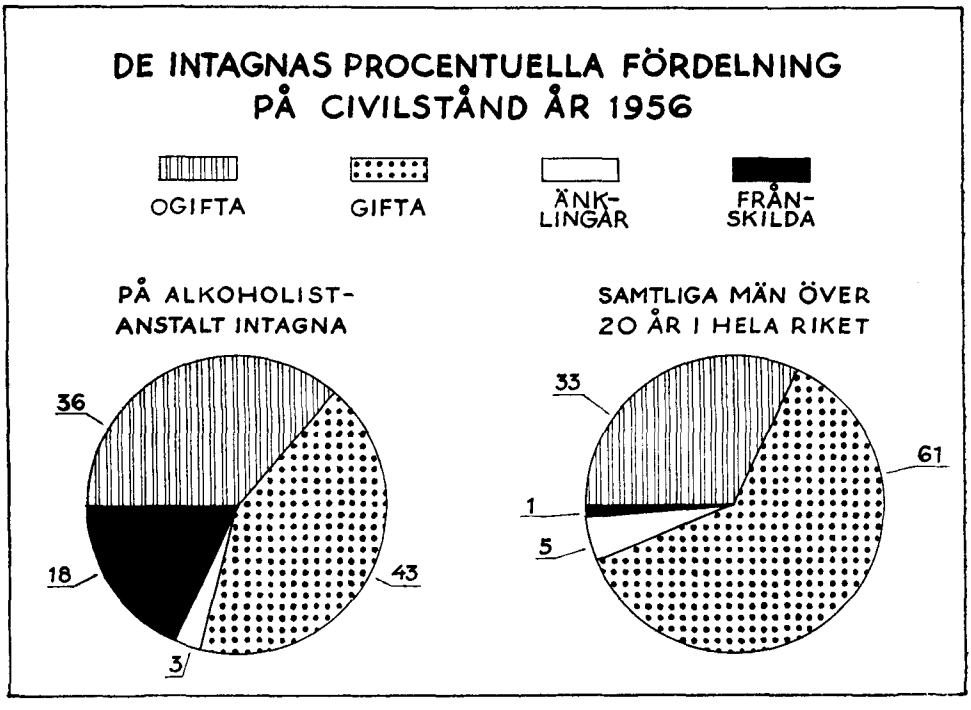
Fördelningen av de intagna efter frekvensen av tidigare anstaltsvård var följande. Som jämförelse har motsvarande siffror för åren 1952—1955 medtagits.

	Antal					%				
	1952	1953	1954	1955	1956	1952	1953	1954	1955	1956
Förstagångsintagna	802	741	675	810	1 212	54,8	50,9	47,1	49,9	56,2
Intagna för andra gången	330	348	361	419	467	22,6	23,9	25,2	25,9	21,6
Intagna för tredje gången	161	187	196	208	251	11,0	12,8	13,7	12,8	11,6
Tidigare vårdats tre eller flera gånger	170	181	200	185	229	11,6	12,4	14,0	11,4	10,6
Summa	**1 463**	**1 457**	**1 432**	**1 622**	**2 159**	**100**	**100**	**100**	**100**	**100**

Den relativa andelen förstagångsintagna har sedan 1955 ökat från 50 till 56 % av samtliga intagna.

Sammansättningen av vårdanstalternas klientel ifråga om kriminell belastning har under de senaste åren varit tämligen likartad, med omkring 70 % utan sådan belastning, omkring 25 % tidigare straffade men ej dömda till tvångsarbete, 1—2 % tidigare tvångsarbetsdömda men icke frihetsstraffade samt ca 2 % som undergått såväl frihetsstraff som tvångsarbete. Under år 1956 ökade antalet intagna utan kriminell belastning något och utgjorde 72,7 % av hela klientelet (68,9 % år 1955).

Fördelningen av de intagna efter de speciella intagningsgrunderna återfinns i tablån på sid. 765. De största ökningarna sedan föregående år visar

kategorierna hjälplösa, farliga alkoholmissbrukare samt återfallsfyllerister. En anmärkningsvärt stor nedgång uppvisar de frivilliga, vilka år 1955 utgjorde 36 % av samtliga, men ett år senare endast 21 %.

I många fall anger länsstyrelserna i sina intagningsresolutioner flera intagningsgrunder. Ifråga om de 2 159 personer som intagits under år 1956 förelåg en intagningsgrund i 1 582 fall, två intagningsgrunder i 473 fall, tre intagningsgrunder i 93 fall och fyra intagningsgrunder i 11 fall. I tablån har dessa upptagits varje gång de redovisats, varför summan blir större än 2 159 och relativa fördelningens summa överstiger 100.

	Anta			I %		
	1954	1955	1956	1954	1955	1956
Farlighet	144	221	424	10,1	13,6	19,6
Kringflackande liv	42	67	60	2,9	4,1	2,8
Bristande försörjningsplikt	164	233	305	11,5	14,4	14,1
Parasiterande	54	89	167	3,8	5,5	7,7
Hjälplösa	225	275	649	15,7	17,0	30,1
Grovt störande	71	98	118	5,0	6,0	5,5
Återfallsfyllerister	259	306	474	18,1	18,9	22,0
Brott mot utskrivningsvillkor	219	209	198	15,3	12,9	9,2
Frivilligt ingångna	610	591	456	42,6	36,4	21,1
Fattigvårdsfall	64	43	—	4,5	2,7	—

En fördelning av de olika länens intagningsfall efter intagningsgrund ger vid handen att farliga alkoholmissbrukare förekom i samtliga län utom i Gotlands. Den relativt största frekvensen farliga alkoholmissbrukare upp-

visar Hallands län med 18 fall av 37, Kalmar län med 24 fall av 51 samt Kopparbergs län med 37 fall av 94. Intagningsgrunden dåliga försörjare var talrikast i Älvsborgs, Kronobergs och Malmöhus län, medan specialindikationen oförmåga att ta vård om sig själv (hjälplösa) tillämpades oftast i Örebro, Jämtlands och Gotlands län. Återfallsfylleristerna förekom i relativt stor utsträckning i Gotlands, Västerbottens och Jämtlands län. Brott mot utskrivningsvillkoren förekom oftast i Hallands och Östergötlands län. I Södermanlands län hade 27 fall av 55 ingått frivilligt och i Uppsala län 14 fall av 38.

Fördelningen av de intagna med hänsyn till det initiativtagande organet redovisas i nedanstående tablå. Sedan år 1955 har det procentuella antalet intagningar som kommit till stånd genom de kommunala nykterhetsnämndernas försorg, minskat väsentligt, nämligen från 84,4 % till 77,7 %. Däremot har de fall där polismyndigheter har tagit initiativ till anstaltsvården ökat från 14,7 % till 20,3 %. Detta liksom ökningen av farliga m. fl. avancerade kategorier alkoholmissbrukare får ses mot bakgrunden av platsbristen på vårdanstalterna.

	Antal		i %	
	1955	1956	1955	1956
Kommunala nykterhetsnämnder	1 368	1 677	84,4	77,7
därav i Stockholm samt städer i Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län	542	625	33,4	29,0
i andra städer	580	743	35,8	34,4
på landsbygden	246	309	15,2	14,3
Länsnykterhetsnämnder	10	38	0,6	1,8
Polismyndigheter	240	440	14,7	20,3
därav i Stockholm samt städer i Malmöhus samt Göteborgs och Bohus län	50	74	3,0	3,4
i andra städer	113	257	7,0	11,9
på landsbygden	77	109	4,7	5,0
Enskilda personer (frivilliga)	4	4	0,3	0,2
Samtliga	**1 622**	**2 159**	**100**	**100**

A. Å. *T. G.*

Sysselsättning och arbetslöshet

Tab. 1. Sysselsättning inom industrin i oktober 1957 jämfört med september 1957 (Jämförelserna avser endast företag som lämnat uppgifter vid båda rapporttillfällena)

Bransch	Antal redovisade företag	Antal i oktober 1957 redovisade arbetare (exkl. permitterade)[2]			Indextal för okt. 1957 (sept. 1957 = 100)[1]				Antal arbetare (%), frånvarande av personliga skäl[3]
					Antal anst. arbetare (exkl. permitterade)[2]			Antal i arbete varande arb.	
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		
Gruvindustri	60	11 207	192	11 399	99,8	..	99,8	100,6	8,3
Malmgruvor	55	10 773	192	10 965	99,7	..	99,7	100,5	8,1
Kolgruvor	5	434	—	434	102,1	—	102,1	101,6	12,0
Metall- o. verkstadsindustri	2 382	212 116	15 930	228 046	99,9	100,5	99,9	98,9	9,7
Järn-, stål- o. kopparverk	55	36 403	1 257	37 660	99,0	95,7	98,9	98,4	9,4
Järn- o. stålmanufaktur	439	20 152	2 459	22 611	100,0	100,2	100,0	99,3	8,0
Mekaniska verkstäder	880	89 898	3 857	93 755	100,1	101,0	100,2	99,7	8,8
Reparationsverkstäder	457	10 194	34	10 228	100,3	..	100,3	99,1	8,5
Skeppsvarv	73	25 313	2	25 315	99,7	..	99,7	96,9	14,5
Elektroteknisk industri	186	20 807	6 356	27 163	99,8	101,0	100,1	97,9	11,2
Annan metallindustri	292	9 349	1 965	11 314	100,5	100,9	100,6	99,3	8,5
Jord- o. stenindustri	614	23 867	2 669	26 536	98,2	100,9	98,5	98,1	6,9
Torvindustri	40	576	10	586	94,9	..	93,9	94,4	4,6
Stenindustri	111	3 040	4	3 044	100,0	..	100,0	98'1	6,3
Kalk- o. kritbruk	35	1 357	22	1 379	97,6	..	97,5	97,7	6,2
Cementfabriker	8	1 965	51	2 016	98,2	..	98,2	98,5	7,6
Cementvarufabriker	137	3 350	53	3 403	99,4	..	99,3	98,4	7,0
Tegelbruk	135	4 464	110	4 574	94,6	..	94,6	93,9	7,0
Porslins-, kakel- o. lerg.-ind.	22	3 509	1 708	5 217	99,1	102,1	100,0	100,6	7,1
Glasindustri	66	4 141	661	4 802	99,4	101,8	99,8	99,9	6,6
Annan jord- o. stenindustri	60	1 465	50	1 515	99,4	..	99,3	98,4	8,3
Träindustri	1 242	35 288	1 245	36 533	99,0	98,3	98,9	99,3	6,3
Sågverk o. hyvlerier	449	16 393	326	16 719	97,4	89,6	97,2	97,4	6,5
Lådfabriker	33	513	34	547	98,3	..	99,3	98,6	7,3
Fanér- o. plywoodfabriker	11	803	96	899	100,4	..	100,7	99,9	5,6
Byggnadssnickerifabriker	244	7 269	144	7 413	100,2	..	100,2	101,3	5,5
Möbelfabriker	304	6 118	254	6 372	100,5	99,2	100,5	100,8	6,8
Svarveri- o. skidfabriker	105	2 518	151	2 669	101,1	..	101,4	101,7	5,7
Annan trävaruindustri	96	1 674	240	1 914	100,5	99,2	100,4	100,4	6,2
Massa- o. pappersindustri	236	37 375	4 469	41 844	99,8	101,2	100,0	100,4	8,7
Massafabriker	60	15 947	284	16 231	99,5	95,9	99,5	100,7	8,3
Pappersbruk o. pappfabr.	61	17 478	2 465	19 943	100,0	100,0	100,0	99,9	9,3
Wallboardfabriker	7	1 280	49	1 329	98,2	..	98,2	100,0	6,4
Papp- o. pappersvaruind.	108	2 670	1 671	4 341	101,3	104,0	102,3	101,3	7,8
Grafisk industri	475	15 887	3 667	19 554	100,1	101,4	100,3	99,3	9,5
Bokbinderier	55	1 613	1 643	3 256	100,7	103,8	102,3	101,4	8,4
Bok- o. accidenstryckerier	236	6 289	1 172	7 461	100,0	98,7	99,8	97,9	10,0
Tidningstryckerier	116	6 003	587	6 590	99,7	100,3	99,7	99,5	9,3
Annan grafisk industri	68	1 982	265	2 247	100,9	101,5	100,9	100,8	10,1
Livsmedelsindustri	696	20 208	9 706	29 914	102,3	101,6	102,1	101,6	8,6
Kvarnar	34	1 074	189	1 263	98,8	..	99,8	100,5	7,5
Bageriindustri	222	4 023	1 924	5 947	99,0	99,3	99,1	99,5	8,8
Sockerindustri	15	2 689	396	3 085	132,3	128,2	131,7	133,3	5,5
Choklad- o. konfektind.	56	1 343	2 874	4 217	99,1	106,2	103,9	99,8	11,6
Mejeriindustri	77	2 544	348	2 892	97,2	94,1	96,8	97,4	8,0
Slakterier o. charkuterier	166	5 725	1 385	7 110	100,7	99,6	100,5	101,0	8,7
Fiskkonservfabriker	36	517	976	1 493	94,3	99,2	97,5	94,6	11,5
Fruktkonservindustri	22	750	1 202	1 952	96,2	93,7	94,6	92,1	7,8
Margarinindustri	9	362	70	432	98,6	..	98,6	99,0	7,6
Annan livsmedelsindustri	59	1 181	342	1 523	97,1	105,2	98,8	98,5	5,8

[1] Indextal har ej beräknats för grupper om mindre än 200 arbetare. — [2] I arbete eller frånvarande av personliga skäl (jfr Soc. Medd. 1957: 1, s. 34). — [3] Sjukdom, semester o. dyl.

TAB. 1 (forts.). SYSSELSÄTTNING INOM INDUSTRIN I OKTOBER 1957

Bransch	Antal redovisade företag	Antal i oktober 1957 redovisade arbetare (exkl. permitterade)			Indextal för okt. 1957 (sept. 1957 = 100)				Antal arbetare (%), frånvarande av personliga skäl
					Antal anst. arbetare (exkl. permitterade)			Antal i arbete varande arbetare	
		Män	Kvinnor	S:a	Män	Kvinnor	S:a		
Dryckesvaru- o. tobaksind..	145	4 827	1 782	6 609	99,0	101,2	99,6	98,8	11,7
Dryckesvaruindustri . . .	137	4 466	833	5 299	98,9	97,5	98,7	97,8	11,7
Tobaksfabriker	8	361	949	1 310	99,7	104,6	103,2	103,1	11,8
Textil- o. beklädnadsind. .	881	24 411	44 034	68 445	99,7	100,3	100,1	97,7	9,3
Ylleindustri	70	3 953	3 941	7 894	99,8	100,8	100,3	99,3	9,2
Bomullsindustri	63	6 965	5 891	12 856	100,4	100,8	100,6	98,5	9,7
Linne- o. juteindustri . .	11	887	1 145	2 032	100,0	99,1	99,5	97,3	11,9
Trikåfabriker	137	1 950	5 821	7 771	99,5	100,9	100,5	97,3	9,7
Sömnadsindustri	386	5 571	22 121	27 692	99,3	99,8	99,7	96,5	9,5
Hatt- o. mössfabriker . .	39	347	1 295	1 642	98,9	101,0	100,6	100,1	5,8
Annan textil- o. beklädn.ind.	175	4 738	3 820	8 558	99,2	101,3	100,1	98,8	7,6
Läder-, hår- o. gummivaruind.	304	10 803	5 588	16 391	100,1	101,1	100,4	98,8	7,4
Garverier	26	1 924	234	2 158	100,2	101,3	100,3	98,9	7,9
Päls- o. skinnvarufabr. .	70	935	755	1 690	99,5	101,3	100,3	100,6	4,9
Skoindustri	103	3 032	2 237	5 269	99,5	101,6	100,4	96,9	8,4
Andra lädervarufabriker .	42	729	494	1 223	100,8	104,0	102,1	101,6	7,0
Gummivarufabriker . . .	13	3 454	1 635	5 089	100,7	98,4	100,0	99,0	7,1
Annan läder-, hår- o. gummiv.-industri	50	729	233	962	99,2	108,9	101,4	100,8	6,9
Kemisk o. kemisk-tekn. ind.	271	13 369	3 507	16 676	99,5	100,5	99,7	99,5	8,9
Rent kemisk industri . .	22	4 164	139	4 303	99,6	..	99,5	101,9	7,8
Färg-, olje- o. parfymfabr.	95	4 067	1 024	5 091	99,3	99,4	99,4	97,8	9,6
Sprängämnesfabriker . .	7	1 072	475	1 547	99,8	100,6	100,1	98,4	10,5
Tändsticksfabriker . . .	8	951	671	1 622	99,6	98,2	99,0	99,5	10,5
Annan kemisk-tekn. ind..	139	3 115	998	4 113	99,5	103,6	100,5	99,6	8,0
Samtl. industrigrupper	**7 306**	**409 358**	**92 589**	**501 947**	**99,8**	**100,6**	**99,9**	**99,1**	**9,0**
Statl. verk o. byggnadsarb.	243	41 528	1 404	42 932	99,1	100,7	99,1	99,0	9,9
Mek. o. elektr. verkstäder	90	12 144	446	12 590	100,2	101,8	100,3	99,8	10,8
Skeppsvarv	3	3 102	23	3 125	99,3	..	99,3	98,6	12,9
Beklädn. verkst., förråd o. d.	56	758	354	1 112	99,1	99,7	99,3	98,6	8,8
Sprängämnesfabriker . .	3	651	374	1 025	100,2	98,4	99,5	99,2	4,8
Byggnads- o. anläggn.-arb.	91	24 873	207	25 080	98,4	104,5	98,5	98,7	9,4

Tab. 2. Indextal (uträknade enligt kedjemetod, oktober 1956 = 100) för antal anställda arbetare inom industrin[1] november 1956—oktober 1957

Bransch	1956		1957									
	nov.	dec.	jan.	febr.	mars	april	maj	juni	juli	aug.	sept.	okt.
Gruvindustri	100,2	100,1	100,6	101,3	101,4	101,6	101,7	103,4	103,7	102,9	102,8	102,6
Metall- o. verkstadsindustri	100,2	99,4	99,6	100,1	100,4	100,3	100,3	101,4	100,6	100,8	101,5	101,4
Jord- o. stenindustri . . .	98,5	95,1	94,2	93,8	94,7	95,8	99,3	101,0	100,5	99,3	98,2	96,7
Träindustri	98,0	95,5	95,9	97,4	99,7	100,8	101,7	103,6	101,7	100,4	98,3	97,2
Massa- o. pappersindustri .	99,8	99,1	98,8	98,8	99,0	98,7	99,5	101,4	102,3	100,7	100,6	100,6
Grafisk industri	100,2	99,6	98,9	99,1	99,0	98,2	98,3	99,0	98,3	98,2	98,9	99,2
Livsmedelsindustri	99,3	94,2	91,8	91,6	90,9	90,9	92,4	96,7	98,7	96,9	95,9	97,9
Dryckesvaru- o. tobaksind.	99,6	104,2	98,2	97,5	98,4	100,3	102,5	110,4	110,6	104,6	99,2	98,8
Textil- o. beklädnadsind. .	99,9	98,4	99,1	100,1	100,3	100,0	98,9	99,0	98,1	98,5	99,4	99,5
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	101,3	100,8	102,1	102,8	103,0	102,8	101,8	102,0	101,7	101,6	102,9	103,3
Kemisk o. kemisk-tekn. ind.	100,2	99,3	98,7	99,0	99,2	98,7	99,0	101,6	100,5	100,2	99,5	99,2
Samtliga industrigrupper	**99,8**	**98,5**	**98,4**	**98,9**	**99,3**	**99,3**	**99,6**	**101,1**	**100,6**	**100,2**	**100,4**	**100,3**

[1] Se not 2, sid. 767.

Tab. 3. Verksamheten vid arbetsförmedlingarna under oktober 1957

	Arbetssökande personer		Lediga platser	Tillsatta platser			Därav 1-dagsplatser
	Hela antalet	Därav manliga		Manliga	Kvinnliga	Summa	
Summa okt. 1954	124 217	72 305	131 933	56 823	36 950	93 773	29 442
» » 1955	58 090	75 365	130 649	59 346	35 992	95 338	29 624
» » 1956	136 473	80 148	119 983	53 965	37 386	91 351	27 276
» sept. 1957	131 488	77 033	106 112	45 070	33 002	78 072	19 545
» okt. 1957	143 085	86 676	118 077	50 681	35 513	86 194	25 989
Därav							
Jordbr., trädgårdsskötsel o. fiske	4 956	4 767	6 395	4 358	880	5 238	687
Skogsbruk	4 086	4 068	2 121	1 591	4	1 595	15
Malmbrytn. o. metallind.	9 708	9 048	6 077	2 773	229	3 002	6
Trä-, graf. o. pappersind.	4 178	3 690	1 628	911	229	1 140	24
Byggnadsverksamhet	20 001	20 000	10 543	9 381	4	9 385	188
Övriga industrigrupper	11 028	4 983	4 688	1 583	1 563	3 146	21
Samfärdsel	8 820	8 389	13 050	11 723	120	11 843	4 756
Handel	13 490	4 464	13 113	3 408	6 618	10 026	3 888
Förvaltning o. fria yrken	13 860	6 950	10 007	3 277	3 333	6 610	1 711
Sjukvård o. husligt arbete	14 466	180	23 114	74	15 079	15 153	5 801
Därav under 18 år	28 645	13 851	20 705	9 349	8 969	18 318	5 765

Tab. 4. Vid arbetsförmedlingen anmälda arbetslöshetsförsäkrade arbetslösa november 1956—november 1957

År Månad	Män	Kvinnor	Summa	I % av medlemsantalet		
				Samtliga	Industriarbetare	Byggnadsarbetare
1956						
November	13 348	2 681	16 029	1,3	1,0	3,7
December	20 957	3 127	24 084	1,9	1,3	6,6
1957						
Januari	32 518	3 895	36 413	2,9	1,9	10,3
Februari	29 642	3 333	32 975	2,6	1,6	9,5
Mars	29 709	3 213	32 922	2,6	1,5	9,7
April	30 814	2 793	33 607	2,7	1,3	10,4
Maj	21 626	2 567	24 193	1,9	1,0	6,9
Juni	13 477	2 058	15 535	1,2	0,8	4,3
Juli	8 624	1 482	10 106	0,8	0,8	1,7
Augusti	10 080	1 764	11 844	0,9	0,8	2,4
September	11 220	2 017	13 237	1,0	0,8	2,8
Oktober	13 038	2 488	15 526	1,2	1,0	3,3
November[1]	—	—	20 970	1,7	—	4,6

[1] Preliminära uppgifter.

Sysselsättning och löner inom industrin i augusti 1957

Primärmaterialet. *Månadsstatistiken.* Socialstyrelsen erhåller *varje månad* från företag inom industrin uppgifter om antalet manliga resp. kvinnliga arbetare, som en viss (valfri) dag under en angiven period i slutet av månaden varit a) i arbete, b) anställda i företaget men ej sysselsatta på grund av arbetsbrist, maskinfel, materialbrist, reparationer o. dyl., c) frånvarande av personliga skäl (sjukdom, semester, tillfällig ledighet — »permission» — militärtjänstgöring m. m.). För män och kvinnor tillhopa erhålls dessutom uppgifter om antalet frånvarande på grund av arbetskonflikt. I tab. 1 och 2 avses med »anställda arbetare (exkl. permitterade)» summan av antalen i grupperna a och c.

Kvartalsstatistiken. Varje kvartal erhålls från i stort sett samma industriföretag som beträffande månadsstatistiken uppgifter om a) av arbetare under en avlöningsperiod (som regel i kvartalets mellersta månad) uppburen lönesumma och utförda arbetstimmar (med fördelning på vuxna manliga resp. vuxna kvinnliga arbetare samt minderåriga arbetare och lärlingar), b) antal arbetare, som varit i arbete under hela eller del av avlöningsperioden, c) antal arbetare, som under avlöningsperioden lämnat företaget (efter uppsägning från arbetsgivaren eller på egen begäran), anställts vid företaget, haft deltidsanställning eller haft förkortad arbetstid. I de redovisade lönesummorna skall enligt anvisningarna ej ingå semesterlön eller semesterersättning, helgdagslön eller helgdagsersättning (dvs. lön som enligt avtal utgår till timavlönade arbetare för vissa bestämda helgdagar) samt ersättningar vid sjukdom eller olycksfall o. dyl. Av nyingångna avtal föranledda, retroaktiva lönebelopp för tidigare avlöningsperioder skall ej medtas.

Uppgifter till de båda slagen av undersökningar erhålls i allmänhet för varje fristående arbetsställe. I vissa fall avser redovisningen dock flera arbetsställen tillhopa. Redovisningsenheterna betecknas i denna redogörelse som »företag». De beräkningar som görs på grundval av dessa undersökningar avser endast företag, för vilka uppgifter lämnats vid båda de redovisningstillfällen som jämförelsen avser.

Sysselsättningsförhållanden. På grundval av månadsstatistikens uppgifter beräknas för den mellersta månaden i varje kvartal förändringarna i antalet anställda arbetare sedan motsvarande tidpunkt föregående år. Jämförelsen mellan augusti 1956 och augusti 1957 grundar sig på uppgifter från ca 7 100 företag med omkring 497 000 arbetare.

Tab. 1 (kol. 2—4) anger de procentuella förändringarna mellan augusti 1956 och augusti 1957 i antalet anställda manliga och kvinnliga arbetare (exkl. permitterade) inom olika industrigrupper. Tabellen visar, att antalet anställda (män och kvinnor tillhopa) i genomsnitt för samtliga industri-

Tab. 1. Sysselsättning och timförtjänst i augusti 1957 för arbetare inom industrin

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Industrigrupper	Anställda arbetare (exkl. permitterade) i augusti 1957[1]			Genomsnittlig timförtjänst i augusti 1957[2]		Genomsnittlig timförtjänst i augusti 1957, kr, för vuxna män inom dyrortsgrupp[2]				
	Indextal (augusti 1956 = 100)									
	båda könen	män	kvinnor	vuxna män	vuxna kvinnor	2	3	4	5	2–5
Gruvindustri	101,3	101,2	109,3	105,4	..	5,01	5,57	5,79	6,96	6,15
Malmgruvor	100,9	100,8	109,3	105,4	..	—	5,57	5,79	6,96	6,22
Kolgruvor	110,5	110,5	—	108,3	—	5,01	—	—	—	5,01
Metall- o. verkstadsind.	101,9	102,1	99,9	106,0	104,9	4,55	4,94	5,72	5,79	5,15
Järn-, stål- o. kopparverk	102,2	102,2	101,7	106,0	104,9	..	5,05	..	..	5,17
Järn- o. stålmanufaktur	97,8	97,9	97,5	104,8	105,1	4,46	4,76	5,44	6,69	4,92
Mekaniska verkstäder	101,6	101,6	100,0	105,7	105,7	4,60	4,98	5,51	5,85	5,13
Reparationsverkstäder	100,3	100,3	..	105,7	..	4,04	4,61	5,23	5,83	5,01
Skeppsvarv	110,0	110,0	..	107,8	..	..	5,12	6,12	..	5,60
Elektroteknisk industri	101,3	101,5	100,7	105,9	104,1	4,76	4,75	5,20	5,41	5,02
Annan metallindustri	99,5	99,7	98,8	104,9	106,2	4,39	4,76	5,39	5,68	4,96
Jord- o. stenindustri	97,1	97,1	96,3	105,7	105,3	4,31	4,64	5,46	6,09	4,61
Torvindustri	96,4	96,1	..	106,1	..	4,32	..	—	—	4,04
Stenindustri	91,9	91,8	..	107,1	..	4,38	4,56	..	..	4,52
Kalk- och kritbruk	93,1	93,1	..	106,8	..	4,28	4,79	..	..	4,68
Cementfabriker	94,4	94,3	..	101,8	..	..	..	—	—	4,81
Cementvarufabriker	101,9	102,0	..	106,2	..	4,56	5,10	5,88	..	5,27
Tegelbruk	96,0	96,0	..	104,1	..	4,18	4,37	..	..	4,33
Porslins-, kakel- o. lerg.-ind.	96,7	97,3	95,5	105,3	105,4	..	4,38	..	—	4,46
Glasindustri	97,8	98,0	96,9	106,8	107,1	4,31	..	..	..	4,39
Annan jord- o. stenindustri	108,0	108,2	..	104,2	..	..	5,04	..	..	4,99
Träindustri	97,9	98,0	97,0	106,5	107,4	4,21	4,47	4,72	4,87	4,44
Sågverk o. hyvlerier	95,0	95,2	87,1	106,8	108,3	3,91	4,46	4,71	4,75	4,47
Lådfabriker	92,2	92,3	..	104,7	..	..	4,25	..	..	4,17
Fanér- o. plywoodfabriker	102,4	102,9	..	107,7	..	..	..	..	—	4,68
Byggnadssnickerifabriker	103,3	102,8	..	106,2	..	4,32	4,49	4,75	..	4,43
Möbelfabriker	100,2	100,4	93,3	107,6	..	4,29	4,56	..	..	4,44
Svarveri- o. skidfabriker	102,0	101,6	..	104,1	..	4,10	4,32	..	..	4,28
Annan trävaruindustri	93,4	93,2	94,6	104,6	..	4,02	4,43	..	..	4,41
Massa- o. pappersindustri	99,9	100,2	97,7	104,8	105,2	4,50	4,88	5,23	5,25	4,91
Massafabriker	98,1	98,2	94,3	103,9	..	4,89	4,94	5,27	..	5,10
Pappersbruk o. pappfabr.	100,9	101,4	97,6	105,1	105,2	4,40	4,88	..	..	4,74
Wallboardfabriker	113,1	113,8	..	..	..	—	..	..	..	..
Papp- o. pappersvaruind.	98,9	98,8	98,9	107,9	105,1	4,53	4,47	..	..	4,73
Grafisk industri	99,4	99,7	98,1	104,9	105,4	4,28	4,95	5,48	5,74	5,36
Bokbinderier	95,7	96,3	95,1	104,1	105,7	..	..	..	5,45	5,11
Bok- o. accidenstryckerier	100 8	101,2	98,5	104,5	104,4	..	4,68	4,90	5,34	5,03
Tidningstryckerier	99.2	99,0	101,1	105,2	107,4	..	5.25	..	6,68	5.84
Annan grafisk industri	100,6	99,7	107,8	106,4	105.5	—	4,73	..	5,58	5.28
Livsmedelsindustri	100,7	99,9	102,4	105,6	104,5	4,37	4,35	4,54	5,07	4,51
Kvarnar	98,2	99,4	..	105,8	..	..	4,06	..	..	4,26
Bageriindustri	102,4	101,4	104,2	103,1	102,2	..	4,43	4,60	4,77	4,53
Sockerindustri	101,5	101,6	100,3	104,4	..	4,04	..	..	—	4.19
Choklad- o. konfektind.	103,0	101,4	103,9	105,9	104,8	—	4,16	..	5,71	4,64
Mejeriindustri	99,7	99.2	103.1	104.5	103.2	4.13	4,14	..	..	4,40
Slakterier o. charkuterier	98,4	98,2	99,5	106,5	107,8	4,29	4.55	4,59	5,64	4.67
Fiskkonservfabriker	98,5	97,1	99,2	107,5	105,4	..	4,13	..	..	4,17
Fruktkonservindustri	99,1	96,7	100,6	115,1	104,2	5,01	..	—	..	4.89
Margarinindustri	102,6	98,6	..	104,5	..	—	..	..	..	4,82
Annan livsmedelsindustri	105,7	104,4	110,7	105.3	107,6	..	4,18	..	..	4.31

[1] För grupper om mindre än 200 arbetare har indextal ej beräknats.
[2] Utom i ett par undantagsfall meddelas uppgifter rörande genomsnittlig timförtjänst endast då antalet redovisade företag utgör minst 10 och antalet på en vecka utgjorda arbetstimmar minst 10 000. I uppgifterna ingår ej helgdagslön, helgdagsersättning, semesterlön, semesterersättning eller sjuklön.

TAB. 1 (forts.). SYSSELSÄTTNING OCH TIMFÖRTJÄNST I AUGUSTI 1957 FÖR ARBETARE INOM INDUSTRIN

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Industrigrupper	Anställda arbetare (exkl. permitterade) i augusti 1957. Indextal (augusti 1956 = 100)			Genomsnittlig timförtjänst i augusti 1957. Indextal (augusti 1956 = 100)		Genomsnittlig timförtjänst i augusti 1957, kr, för vuxna män inom dyrortsgrupp				
	båda könen	män	kvinnor	vuxna män	vuxna kvinnor	2	3	4	5	2–5
Dryckesvaru- o. tobaksind. .	96,4	97,2	94,2	104,6	104,7	3,88	4,02	4,63	4,89	4,37
Dryckesvaruindustri . .	97,4	97,5	96,8	104,3	104,5	3,88	4,00	4,59	4,89	4,34
Tobaksfabriker	92,1	92,7	91,9	106,9	104,9	..	..	..	..	4,61
Textil- o. beklädnadsind. .	99,4	99,3	99,4	105,4	105,7	3,93	4,19	4,43	5,06	4,15
Ylleindustri	91,7	91,0	92,5	104,0	107,1	3,88	4,04	..	..	4,00
Bomullsindustri	101,5	100,7	102,5	106,7	106,4	3,97	4,04	..	—	4,03
Linne- o. juteindustri . .	98,5	97,6	99,3	103,3	106,6	..	..	..	—	3,80
Trikåfabriker	101,3	99,6	101,8	105,9	106,0	3,96	4,33	..	..	4,28
Sömnadsindustri	99,7	101,6	99,2	105,1	105,5	3,99	4,29	4,55	4,89	4,31
Hatt- o. mössfabriker . .	95,7	97,1	95,3	103,5	101,4	..	4,54	..	..	4,63
Annan textil-o. beklädn.ind.	101,4	101,3	101,4	105,4	105,1	3,93	4,29	..	5,25	4,27
Läder-, hår- o. gummiv.-ind.	101,7	101,4	102,3	106,7	106,7	4,54	4,68	5,06	5,50	4,70
Garverier	103,6	103,3	..	107,1	..	..	4,47	—	—	4,46
Päls- o. skinnvarufabriker	103,2	104,8	101,3	106,4	108,4	..	4,61	..	..	4,71
Skoindustri	102,5	100,5	105,3	106,9	108,1	..	4,64	..	..	4,66
Andra lädervarufabriker .	100,2	99,3	101,4	104,4	102,5	..	..	..	..	4,40
Gummivarufabriker . . .	101,5	102,5	99,4	106,8	106,2	..	..	..	..	4,87
Annan läder-, hår- o. gummiv.-industri	93,8	93,1	96,4	103,9	..	..	4,32	..	..	4,49
Kemisk o. kemisk-tekn. ind.	99,4	99,4	99,6	104,4	105,8	4,60	4,85	5,13	5,05	4,89
Rent kemisk industri . .	98,6	98,7	..	105,0	..	..	4,81	..	..	4,96
Färg-, olje- o. parfymfabr.	97,1	98,0	93,6	103,1	107,2	..	5,04	5,15	5,06	5,03
Sprängämnesfabriker . .	105,7	106,2	104,5	103,5	104,7	..	..	..	..	5,43
Tändsticksfabriker . . .	95,8	97,0	94,3	105,8	103,8	4,27	4,23	—	—	4,23
Annan kemisk-tekn. ind.	101,4	100,0	107,3	104,6	106,7	4,53	4,47	4,80	5,02	4,61
Samtl. industrigrupper	**100,5**	**100,7**	**99,7**	**105,8**	**105,4**	**4,36**	**4,80**	**5,42**	**5,73**	**4,94**

Tab. 2. Indextal (augusti 1956 = 100) för antal anställda arbetare (exkl. permitterade) i augusti 1957 inom företag av olika storlek (båda könen)

Industrigrupper	Företag, vilka år 1956 i medeltal sysselsatte								
	1—10 arb.	11—25 arb.	26—50 arb.	51—100 arb.	101—200 arb.	201—500 arb.	501—1 000 arb.	över 1 000 arb.	Samtliga grupper
Gruvindustri	..	..	93,9	101,1	101,6	101,1	..	..	101,3
Metall- o. verkstadsindustri .	100,4	99,7	100,0	99,7	100,9	101,0	100,1	104,1	101,9
Jord- och stenindustri . . .	93,4	97,3	95,2	98,4	97,4	96,5	..	..	97,1
Träindustri	96,6	97,9	97,4	96,3	99,8	98,6	..	—	97,9
Massa- o. pappersindustri . .	101,3	96,7	102,5	103,9	97,4	99,1	99,7	..	99,9
Grafisk industri	96,0	98,9	99,3	98,4	98,9	102,1	..	..	99,4
Livsmedelsindustri	101,5	99,7	105,7	101,0	100,7	98,3	99,2	—	100,7
Dryckesvaru- o. tobaksind. .	92,6	104,8	101,6	95,5	93,3	92,6	—	—	96,4
Textil- o. beklädnadsindustri	101,3	102,8	101,8	98,2	100,5	95,6	99,8	107,3	99,4
Läder-, hår- o. gummivaruind.	104,8	105,0	99,7	96,3	105,7	100,6	..	..	101,7
Kemisk o. kemisk-tekn. ind.	105,1	101,1	98,2	98,6	100,5	98,4	101,0	..	99,4
Samtliga industrigrupper	**99,1**	**99,6**	**99,8**	**98,8**	**100,3**	**99,0**	**100,0**	**103,9**	**100,5**

Tab. 3. Antal under en vecka avgångna resp. nyanställda arbetare i procent av totalantalet i arbete varande arbetare

Industrigrupper	Avgångna arbetare (båda könen)					Nyanställda arbetare (båda könen)				
	aug. 1956	nov. 1956	febr. 1957	maj 1957	aug. 1957	aug. 1956	nov. 1956	febr. 1957	maj 1957	aug. 1957
Samtliga industrigrupper . . .	**0,8**	**0,6**	**0,4**	**0,6**	**0,8**	**0,8**	**0,5**	**0,5**	**0,6**	**0,7**
Därav:										
Elektroteknisk industri . . .	1,2	0,5	0,6	1,0	1,1	1,7	0,4	0,5	0,6	1,2
Sågverk och hyvlerier	1,1	0,9	0,5	0,5	1,1	0,6	0,4	0,6	0,9	0,6
Skeppsvarv	1,0	0,5	0,4	0,6	0,9	1,2	0,7	0,8	0,8	1,2
Ylleindustri	0,7	0,6	0,5	1,0	0,9	0,7	0,7	0,7	0,7	0,6
Trikåfabriker	0,8	0,8	0,9	1,1	0,9	1,3	0,8	1,4	0,7	1,3
Sömnadsindustri	1,1	0,5	0,8	0,8	0,9	1,3	0,7	0,9	0,5	1,4
Järn-, stål- o. kopparverk . .	0,8	0,3	0,2	0,4	0,8	0,7	0,4	0,3	0,5	0,6
Bomullsindustri	0,9	0,6	0,5	0,5	0,8	0,8	0,5	0,5	0,4	0,8
Mekaniska verkstäder	0,8	0,6	0,3	0,5	0,6	0,7	0,5	0,5	0,5	0,6
Järn- och stålmanufaktur . .	0,7	1,7	0,4	0,5	0,5	0,7	0,4	0,3	0,5	0,6

grupper ökat med 0,5 %. För männen noteras en ökning av 0,7 % och för kvinnorna en minskning med 0,3 %. Som jämförelse lämnas i följande tablå uppgifter om de procentuella förändringarna i antalet anställda som fr. o. m. augusti 1956 erhållits vid jämförelser mellan motsvarande månader under två på varandra följande år.

Jämförelsen avser	Procentuell förändring i antalet anställda		
	män	kvinnor	män och kvinnor
Augusti 1955—Augusti 1956	+ 0,8	+ 0,8	+ 0,8
November 1955—November 1956	+ 0,1	— 1,8	— 0,3
Februari 1956—Februari 1957	+ 0,2	— 1,3	— 0,1
Maj 1956—Maj 1957	+ 0,4	— 1,5	+ 0,1
Augusti 1956—Augusti 1957	+ 0,7	— 0,3	+ 0,5

Tab. 2 visar hur antalet arbetare under samma tid förändrats vid företag av olika storlek inom olika industrigrupper. Företagen har storleksgrupperats efter medelantalet arbetare under 1956.

Uppgifterna i tab. 3 och 4 har hämtats från kvartalsstatistiken.

Tab. 3 visar antalet avgångna och nyanställda arbetare i procent av antalet i arbete varande arbetare. I augusti 1957 utgjorde antalet avgångna arbetare 0,8 % och antalet nyanställda 0,7 %; motsvarande tal i augusti 1956 var 0,8 % för såväl antal avgångna som antal nyanställda. Av de arbetare som lämnat företaget redovisades 16 % som uppsagda av arbetsgivaren.

I tab. 4 redovisas förekomsten av deltidsarbete (inskränkning av arbetstiden som sammanhänger med arbetstagarens personliga förhållanden) samt korttidsarbete (inskränkning av arbetstiden på grund av driftsförhållandena vid företaget) i augusti 1956 och i augusti 1957 inom olika industrigrupper. Antalet arbetare med korttidsarbete var 0,5 % och antalet arbetare med deltidsarbete 1,3 % av hela antalet i arbete varande arbetare i augusti 1957.

Tab. 4. Antal arbetare med deltidsarbete och korttidsarbete i procent av totalantalet i arbete varande arbetare

Industrigrupper	Augusti 1956		Augusti 1957	
	Deltid	Korttid	Deltid	Korttid
Gruvindustri	0,0	1,0	0,0	1,3
Metall- o. verkstadsindustri	0,4	0,3	0,3	0,4
Jord- o. stenindustri	2,0	1,4	2,1	0,8
Träindustri	0,2	0,7	0,2	0,3
Massa- och pappersindustri	0,4	0,0	0,5	0,0
Grafisk industri	0,4	0,1	0,4	0,1
Livsmedelsindustri	2,9	0,2	2,2	0,3
Dryckesvaru- o. tobaksindustri	1,4	1,2	1,1	1,5
Textil- o. beklädnadsindustri	5,3	1,0	5,0	1,0
Läder-, hår- o. gummivaruindustri	2,7	0,2	2,1	0,5
Kemisk och kemisk-teknisk industri	2,1	0,1	1,8	0,2
Samtliga industrigrupper	1,5	0,5	1,3	0,5

Löneförhållanden. På grundval av kvartalsstatistikens uppgifter om uppburen lönesumma och utgjorda arbetstimmar under en avlöningsperiod i augusti lämnas i tab. 1 samt 5—7 uppgifter om löneläget i augusti 1957 samt om löneutvecklingen sedan augusti 1956.

I tab. 1 (kol. 5—6) redovisas den genomsnittliga timförtjänstens förändring från augusti 1956 till augusti 1957 samt (i kol. 7—11) den genomsnittliga timförtjänsten i augusti 1957 för vuxna manliga arbetare inom olika dyrortsgrupper. Beräkningarna grundar sig på uppgifter från ca 6 300 företag med 20,4 miljoner arbetstimmar. Endast företag som medverkat i undersökningarna såväl i augusti 1956 som i augusti 1957 ingår i redovisningen.

De i tabellen redovisade timförtjänsterna och motsvarande indextal inkluderar all ersättning för arbetad tid (med undantag av retroaktiva lönebelopp som föranletts av nyingångna avtal), såsom ackordsöverskott, övertidsersättning, skifttillägg etc. Däremot ingår icke semesterlön eller semesterersättning, helgdagslön eller helgdagsersättning samt ej heller ersättning vid sjukdom eller olycksfall. Inom vissa industrigrupper förekommer ackordsarbete, som sträcker sig över flera avlöningsperioder. I sådana fall kan å ena sidan ackordsöverskott, som helt eller delvis intjänats under tidigare avlöningsperioder, komma att utbetalas under redovisningsperioden, och å andra sidan ackordsöverskott, som intjänats under denna period, komma att utbetalas först senare. Denna omständighet bör beaktas vid bedömningen av de här redovisade genomsnittliga timförtjänsterna.

Mellan augusti 1956 och augusti 1957 redovisas för vuxna manliga arbetare en ökning av den genomsnittliga timförtjänsten med 5,8 % och för vuxna kvinnliga arbetare en ökning med 5,4 %.

Tab. 5 belyser förändringarna i genomsnittliga timförtjänster mellan maj 1957 och augusti 1957. Endast företag, som redovisat lönesummor och arbetstimmar vid båda dessa undersökningar, har medtagits i denna jämförel-

Tab. 5. Indextal (maj 1957 = 100) för genomsnittlig timförtjänst för arbetare inom industrin i augusti 1957

Industrigrupper	Indextal (maj 1957 = 100) för			Industrigrupper	Indextal (maj 1957 = 100) för		
	vuxna män	vuxna kvinnor	samtliga[1]		vuxna män	vuxna kvinnor	samtliga[1]
Gruvindustri	98,1	..	97,2	Livsmedelsindustri	100,4	99,9	99,5
Malmgruvor	97,9	..	97,0	Kvarnar	100,3	..	100,6
Kolgruvor	102,3	—	102,3	Bageriindustri	99,2	98,7	98,6
Metall- o. verkstadsindustri	100,7	100,2	100,1	Sockerindustri	97,3	..	97,2
Järn-, stål- o. kopparverk	100,5	101,3	100,2	Choklad- o. konfektind.	100,7	100,2	99,5
Järn- o. stålmanufaktur	101,1	101,1	100,7	Mejeriindustri	98,6	99,1	98,4
Mekaniska verkstäder	100,7	99,7	100,1	Slakterier o. charkuterier	100,9	100,2	100,4
Reparationsverkstäder	100,3	..	98,7	Fiskkonservfabriker	101,1	98,8	99,9
Skeppsvarv	101,7	..	100,9	Fruktkonservindustri	116,5	111,1	114,3
Elektroteknisk industri	99,4	100,0	98,8	Margarinindustri	104,2	..	103,7
Annan metallindustri	100,7	100,9	100,2	Annan livsmedelsindustri	99,6	99,6	99,5
Jord- o. stenindustri	100,7	101,2	100,5	Dryckesvaru- o. tobaksind.	99,5	99,7	99,0
Torvindustri	101,3	..	99,9	Dryckesvaruindustri	99,2	99,0	98,7
Stenindustri	99,5	..	99,3	Tobaksfabriker	102,0	100,4	100,4
Kalk- o. kritbruk	101,8	..	101,9	Textil- o. beklädnadsind.	100,3	100,8	100,2
Cementfabriker	..	..	..	Ylleindustri	100,4	100,1	100,0
Cementvarufabriker	100,6	..	100,8	Bomullsindustri	99,9	100,3	99,7
Tegelbruk	101,6	..	101,3	Linne- o. juteindustri	98,7	100,5	99,9
Porslins-, kakel- o. lerg.-ind.	101,1	100,8	100,4	Trikåfabriker	100,1	100,5	100,1
Glasindustri	99,7	102,2	99,1	Sömnadsindustri	101,0	101,3	100,6
Annan jord- o. stenindustri	101,7	..	102,0	Hatt- o. mössfabriker	107,8	100,5	102,8
Träindustri	101,7	102,2	101,2	Annan textil- o. beklädn.ind.	100,1	99,8	99,8
Sågverk o. hyvlerier	102,0	106,6	101,6	Läder-, hår- o. gummivaruind.	101,3	101,7	101,0
Lådfabriker	100,5	..	98,9	Garverier	100,5	..	100,0
Fanér- o. plywoodfabriker	103,4	..	102,1	Päls- o. skinnvarufabr.	101,7	102,8	102,6
Byggnadssnickerifabriker	101,6	..	101,3	Skoindustri	102,9	102,8	101,8
Möbelfabriker	102,6	..	102,2	Andra lädervarufabriker	99,8	101,0	99,3
Svarveri- o. skidfabriker	99,1	..	98,8	Gummivarufabriker	100,9	99,7	100,8
Annan trävaruindustri	99,0	..	98,5	Annan läder-, hår- o. gummiv.-industri	100,4	..	99,9
Massa- o. pappersindustri	99,2	101,3	99,0	Kemisk o. kemisk-teknisk ind.	100,2	100,7	100,1
Massafabriker	99,1	..	98,8	Rent kemisk industri	100,4	97,8	100,1
Pappersbruk- o. pappfabr.	99,5	101,5	99,3	Färg-, olje- o. parfymfabr.	99,8	101,1	99,5
Wallboardfabriker	100,2	..	99,9	Sprängämnesfabriker	99,7	101,0	99,8
Papp- o. pappersvaruind.	99,7	100,7	100,2	Tändsticksfabriker	100,9	100,5	100,6
Grafisk industri	99,7	101,1	99,8	Annan kemisk-tekn. ind.	100,4	100,2	100,5
Bokbinderier	101,1	100,9	100,7	Samtl. industrigrupper	**100,3**	**100,6**	**99,8**
Bok- o. accidenstryckerier	98,7	100,6	98,9				
Tidningstryckerier	99,9	102,8	100,0				
Annan grafisk industri	101,4	..	101,3				

[1] Inkl. minderåriga.

se. För vuxna manliga arbetare redovisas en ökning av den genomsnittliga timförtjänsten med 0,3 % och för vuxna kvinnliga arbetare en ökning med 0,6 % i genomsnitt för samtliga industrigrupper. För samtliga arbetare (vuxna och minderåriga, män och kvinnor) redovisas en minskning med 0,2 %.

Tab. 6 belyser förändringarna i de genomsnittliga timförtjänsterna inom olika industrigrupper i Stockholm mellan augusti 1956 och augusti 1957.

Tab. 6. Indextal (augusti 1956 = 100) för genomsnittlig timförtjänst i Stockholm i augusti 1957

Industrigrupper	Genomsnittlig timförtjänst för		Industrigrupper	Genomsnittlig timförtjänst för	
	vuxna män	vuxna kvinnor		vuxna män	vuxna kvinnor
Metall- o. verkstadsindustri .	104,0	104,5	Textil- o. beklädnadsindustri	104,0	104,5
Jord- o. stenindustri	103,8	..	Läder-, hår- o. gummivaruind.	106,9	..
Träindustri	104,1	..	Kemisk o. kemisk-teknisk ind.	100,7	107,5
Grafisk industri	105,4	106,3	Samtliga industrigrupper	**104,3**	**105,3**
Livsmedelsindustri	105,0	106,3			

Tab. 7 visar löneutvecklingen sedan februari 1947 för samtliga arbetare (vuxna män och kvinnor samt minderåriga). Det bör framhållas, att indextalen ej återspeglar den ökning av timförtjänsten, som den utökade semestern eller införande av helgdagsersättningar medfört.

Tab. 7. Indextal (febr. 1947 = 100) för genomsnittlig timförtjänst inom industrin (vuxna män och kvinnor samt minderåriga)

Industrigrupper	aug. 1955	nov. 1955	febr.[2] 1956	maj 1956	aug. 1956	nov. 1956	febr.[2] 1957	maj 1957	aug. 1957
Gruvindustri	217,9	226,6	224,6	236,7	229,6	240,6	243.2	250,7	243,7
Metall- o. verkstadsindustri . . .	212,6	215,8	218,0	230,6	230,8	234,5	236,6	243,7	243,9
därav: verkstadsindustri m. m.[1] .	210,0	212,9	215,2	226,8	227,7	231,3	233,4	240,6	240,7
Jord- o. stenindustri	234,9	237,0	236,3	254,0	254,5	256,0	256,8	265,8	267,2
Träindustri	219,6	222,0	220,0	235,4	234,7	237,5	237,7	247,2	250,2
Massa- o. pappersindustri	238,0	240,9	240,7	258,5	255,9	260,0	259,7	269,6	266,8
Grafisk industri	195,5	196,7	198,3	209,0	209,4	211,3	212,6	222,0	221,5
Livsmedelsindustri	207,7	210,6	209,5	222,9	220,9	226,2	224,6	233,4	232.2
Dryckesvaru- o. tobaksindustri . .	198,8	200,4	200,2	211,6	209,7	212,6	212,4	220,9	218.6
Textil- o. beklädnadsindustri . . .	204,2	205,2	206,0	219,8	219,8	220,7	222,5	232,1	232,5
Läder-, hår- o. gummivaruindustri .	209,2	211,1	212,4	223,0	223,9	225,2	228,4	236,4	238,8
Kemisk och kemisk-teknisk industri	216,3	219,8	222,2	236,6	234,7	237,8	236,8	244,9	245,2
Samtliga industrigrupper	**215,6**	**219,0**	**220,1**	**234,2**	**233,0**	**237,2**	**238,6**	**246,7**	**246.2**

[1] Häri ingår grupperna järn- och stålmanufaktur, mekaniska verkstäder, reparationsverkstäder, skeppsvarv, elektroteknisk industri och annan metallindustri (utom järn-, stål- och kopparverk).

[2] Vid beräkningarna av de i tabellen återgivna indextalen för februari 1956 och februari 1957 har hänsyn ej tagits till senare utbetalda retroaktiva lönetillägg. För gruppen »verkstadsindustri m. m.» företogs 1956 en approximativ beräkning (jfr Soc. Medd. 1956: 9, s. 611) och 1957 en stickprovsundersökning beträffande de retroaktiva lönetilläggens storlek (jfr Soc. Medd. 1957: 9, s. 579). I anslutning härtill erhölls indextalen 223,3 resp. 236,3 för de genomsnittliga timförtjänsterna i februari 1956 resp. februari 1957 inklusive retroaktiva lönetillägg.

K.-E. F—g

Konsumentprisindex för oktober 1957

Konsumentprisindex för oktober har av socialstyrelsen beräknats till 147 eller en enhet högre än för september. Med två decimaler är relationstalet 147,23 för oktober mot 146,12 för september (år 1949 = 100). Uppgången beror huvudsakligen på en ökning av hyrorna och räntekostnaderna för egnahem. Av indextalen för de olika huvudgrupperna av varor och tjänster har talet för bostad, bränsle och lyse stigit med 4 enheter till 151, medan talen för kläder och skor samt diverse ökat med vardera en enhet till 124 resp. 144. För de övriga grupperna är indextalen oförändrade, således livsmedel 158, alkoholhaltiga drycker och tobak 154 samt inventarier och husgeråd 133. För enbart bostad höjdes indextalet med 7 enheter till 145, under det att posten bränsle och lyse låg oförändrad med indextalet 163.

I fråga om prisförändringarna mellan mitten av september och mitten av oktober kan nämnas, att av livsmedlen bl. a. ägg, soppkött, sidfläsk, potatis, tomater, frukt samt måltider utom hemmet blivit något dyrare, medan nötstek, fläskkotlett, vissa slag av korv, katrinplommon och mandel m. m. sjunkit i pris. Bostadsposten har preliminärt omräknats med beaktande av generella hyreshöjningar och räntestegringar. Inom gruppen kläder har prisstegringarna fortsatt på vissa konfektionsvaror. För övrigt kan nämnas prishöjningar på handdukar, tidningsprenumeration och skönlitteratur.

Indexuppgången föranleder en höjning av pensionspristalet till 120. Denna uppgång medför dock ingen höjning av folkpensionerna.

Tab. 1. Konsumentprisindex 1950—oktober 1957 (År 1949 = 100) [1]

Tidpunkt	Livsmedel	Alkoholhaltiga drycker o. tobak	Bostad, bränsle o. lyse	Därav		Kläder o. skor	Inventarier o. husgeråd	Diverse	Totalindex	Kommerskollegii partiprisindex [2]
				bostad	bränsle o. lyse					
1950 årsm.	102	102	99	100	96	102	101	100	**101**	105
1951 »	119	116	110	102	130	124	118	112	**117**	134
1952 »	134	120	117	108	139	127	127	121	**126**	142
1953 »	137	122	120	116	129	123	127	124	**128**	134
1954 »	137	129	122	120	125	123	126	126	**129**	133
1955 »	144	132	126	124	130	120	127	129	**133**	138
1956 »	154	135	139	135	147	120	129	134	**139**	145
1956 okt.	153	133	140	135	150	121	129	136	**139**	145
nov.	153	149	141	135	152	121	130	137	**141**	146
dec.	154	149	143	135	159	121	130	138	**142**	147
1957 jan.	156	150	147	138	164	121	131	139	**144**	148
febr.	156	150	147	138	165	121	132	139	**144**	147
mars	154	150	148	138	165	121	132	140	**143**	147
april	154	150	146	138	161	122	131	141	**144**	147
maj	155	151	145	138	158	122	132	141	**144**	147
juni	157	151	144	138	156	122	132	142	**145**	147
juli	158	154	146	138	161	122	133	142	**146**	148
aug.	156	154	146	138	160	122	133	143	**145**	146
sept.	158	154	147	138	163	123	133	143	**146**	146
okt.	158	154	151	145	163	124	133	144	**147**	145

[1] Konsumentprisindex jämte äldre serier avseende detaljprisernas utveckling t. o. m. år 1956, återfinns i Soc. Medd. 1957: 4, sid. 253. — [2] Reviderad serie.

Tab. 2. Indextal för olika delposter år 1956 och augusti—oktober 1957 samt talens procentuella förändringar under år 1957

Huvudgrupper och undergrupper (1957 års gruppering)	Indextal (1949 = 100)				Vägningstal 1957	Procentuell förändring dec. 1956–okt. 1957 [1]
	1956	Aug. 1957	Sept. 1957	Okt. 1957		
Livsmedel	**154**	**156**	**158**	**158**	**327**	+ 2
Mjöl, gryn o. bröd	149	157	156	156	37	+ 3
Mejeriprodukter	149	152	152	152	53	+ 2
Matfett utom smör	138	126	126	126	9	0
Ägg	127	122	124	130	9	+ 13
Kött	198	199	199	194	20	— 2
Fläsk	189	190	182	175	23	— 10
Charkuterivaror o. köttkonserver	158	160	159	159	22	— 3
Fisk och fiskkonserver	151	157	160	158	12	+ 3
Rotfrukter och grönsaker	168	139	151	161	16	+ 4
Frukt och bär	128	135	147	150	33	+ 14
Specerier	182	183	181	181	52	— 2
Läskedrycker och svagdricka	126	133	133	134	8	+ 4
Förtäring utom hemmet	159	172	173	175	33	+ 7
Alkoholhaltiga drycker o. tobak	**135**	**154**	**154**	**154**	**95**	+ 2
Spritdrycker och vin	150	180	180	180	55	0
Öl	126	131	131	131	10	+ 3
Tobak	126	134	134	134	30	+ 7
Bostad, bränsle och lyse	**139**	**146**	**147**	**151**	**145**	+ 4
Bostad utan bränsle och lyse	135	138	138	145	89	+ 5
Bränsle och lyse	147	160	163	163	56	+ 2
Kläder och skor	**120**	**122**	**123**	**124**	**126**	+ 3
Kläder	118	120	121	122	105	+ 3
Konfektion o. skrädderiarb.	121	123	124	127	61	+ 4
Underkläder och strumpor	101	98	98	98	15	— 2
Päls- o. skinnvaror, huvudbonader, handskar m. m.	113	115	114	115	11	+ 2
Tyger, garner o. sybehör	128	134	134	133	18	+ 4
Skor	135	138	138	139	21	+ 2
Inventarier och husgeråd	**129**	**133**	**133**	**133**	**90**	+ 3
Möbler	133	134	134	134	11	+ 2
Radio och musikinstrument	115	120	121	121	7	+ 3
Armatur, husgeråd o. verktyg	132	138	138	138	30	+ 4
Hushållstextilier	123	126	127	127	17	+ 3
Mopeder, cyklar, sportartiklar o. leksaker	135	135	136	136	16	+ 1
Personliga effekter	117	123	123	123	9	+ 4
Diverse	**134**	**143**	**143**	**144**	**217**	+ 4
Sjukvård	122	122	122	122	17	0
Kroppsvård	128	137	137	137	15	+ 2
Rengöringsmedel och tvätt	96	99	99	99	11	+ 3
Undervisning, läsning o. skrivmateriel	160	169	169	176	21	+ 6
Post och tele	154	171	171	171	12	+ 10
Nöjen och rekreation	134	142	147	147	17	+ 7
Resor	137	149	150	150	41	+ 4
Motorfordon	128	138	138	139	61	+ 5
Hemhjälp	161	172	172	172	10	+ 3
Blommor m. m.	130	127	131	132	12	+ 3
Totalindex	**139**	**145**	**146**	**147**	**1 000**	+ 3

[1] Beräknad på indextal med två decimaler. Siffran 0 anger en förändring mindre än en halv procent.

C. Ö.

Litteraturöversikt

(11 oktober—10 november 1957)

Socialstyrelsens bibliotek hålls öppet för allmänheten kl 10—15; under sommarmånaderna kl 10—14 (lördagar 9—13)

Tidskriftsartiklar i sociala ämnen [1]

Allmänna sociala frågor

GROES, LIS. Pligtkollision eller rigdom? Hertha 1957, nr 5.

HURWITZ, S. Nordisk kriminalpolitik. Nordisk tidsskrift for kriminalvidenskab 1957, nr 3.

WOLD, K. G. Ekonomiskt samarbete i Norden och Europa. Sv. sparbankstidskrift 1957, nr 8.

Sverige

HOLMBERG, C. Gatubråken i Stockholm vid årsskiftet 1956/57. Nordisk tidsskrift for kriminalvidenskab 1957, nr 3.

JONSSON, GUSTAV. Att »idiotälska». Kris i ungdomsfrågan II. Vi 1957, nr 45.

PETERSSON, OLOF. Arbetsmarknadsstyrelsens lokaliseringspolitik. Landskommunernas tidskrift 1957, nr 10.

Finland

LAFQVIST, P. Finska fångvårdsfrågor. Tidskrift för kriminalvård 1957, nr 3.

Polen

Social change in Poland. International social science bulletin 1957, nr 2.

Tyskland

ROHWER-KAHLMANN, H. Sozialplan für Deutschland. Soziale Sicherheit 1957, nr 10.

Arbetarskydd

Sverige

PETERSON, ERIK. Handelns folk behöver arbetarskydd. Arbetarskyddet 1957, nr 8.

— Olyckor till och från jobbet flera än på själva arbetsplatsen. Arbetarskyddet 1957, nr 7.

Norge

BANGOR, K. Den nye arbeidervernlov av 7. desember 1956. Sosialt arbeid 1957, nr 7.

Arbetsmarknad och arbetslöshet

LE GROS CLARK, F. Physical problems in the employment of aging men. International labour review okt. 1957.

OLSSON, BERTIL. Fri och gemensam nordisk arbetsmarknad. Från departement och nämnder 1957, nr 17/18.

PETERSSON, OLOF. Nordiska åtgärder för säsongutjämning. Fackföreningsrörelsen 1957, nr 42.

Sverige

OLSSON, GUNNAR. Bättre balans på arbetsmarknaden. Lanternan 1957, nr 20.

Amerikas förenta stater

The working life of women. The labour gazette 1957, nr 9.

Finland

MATTLAR, W. De ungas framtidsutsikter på arbetsmarknaden. Nordisk yrkesvägledning 1957, nr 3.

Norge

LÖVLAND, T. W. Aktivisering av formidlingsarbeidet. Arbeidsmarkedet 1957, nr 8.

Storbritannien

ÖHLEN, ELIN. Åtgärder för befrämjande av sysselsättningen av äldre personer i England. DSI-nytt 1957, nr 14.

Employment of older men and women. The labour gazette 1957, nr 9.

Tyskland

WERDERMANN, E. Bürgerlich-rechtliche und öffentliche Unterhaltspflicht und ihre Bedeutung für die Arbeitslosenhilfe. Bundesarbeitsblatt 1957, nr 20.

Arbetslön och arbetstid

Amerikas förenta stater

Krav på ständigt ökad levnadsstandard gör miljoner amerikaner till »moonlighters». Arbetsgivaren 1957, nr 18.

Danmark

WILLERSLEV, R. Arbejdernes økonomiske kår gennem 100 år. Lön og virke 1957, nr 20.

[1] I denna avdelning tidigare upptagna artiklar finns införda i ett särskilt kortregister, som är tillgängligt i socialstyrelsens bibliotek.

Sovjetunionen

NASH, E. Hours of work and leave provisions in the USSR. Monthly labor review 1957, nr 9.

Befolkningsfrågor

Frankrike

Les causes de décès en 1956. Études statistiques 1957, nr 3.

La population active de la France de 1954 à 1957 par grande branche d'activités collectives. Études statistiques 1957, nr 3.

Bostadsförhållanden och samhällsplanering

ALBINSSON, G. Efterfrågeanalys på bostadsområdet. Att bo 1957, nr 3.

HAMRIN, EVA. Morgondagens stad? (Med kommentar av F. Forbat.) Att bo 1957, nr 3.

Sverige

JOHANSSON, ALF. Upp eller ner? Att bo 1957, nr 3.

JONSSON, IVAR. Skall det vara höghus i år också? Landskommunernas tidskrift 1957, nr 10.

WANNFORS, E. Elastisk stadsplanering för gruppbebyggelse. Plan 1957, nr 4.

ÅKERMAN, G. Jämviktshyresbildningens problem. Ekonomisk tidskrift 1957, nr 3.

Amerikas förenta stater

HAWKINS, CH. E. Recipients of old-age assistance: Their housing arrangements. Social security bulletin 1957, nr 9.

Tyskland

DENEFFE, P. Die Struktur des Wohnungsbaues im Jahr 1956. Wirtschaft und Statistik 1957, nr 10.

Föreningsväsen, kollektivavtal och arbetskonflikter

BLOMKVIST, R. Transportarbetarsamverkan i Norden. Fackföreningsrörelsen 1957, nr 44.

Sverige

LARSSON, FOLKE. Undersökning rörande jordbruksarrenden. Avtalsförhållandena. Meddelande från jordbrukets utredningsinstitut 1957, nr 2.

RAMSTÉN, N. Varselförfarandet. Företagsnämnderna 1957, nr 3.

Amerikas förenta stater

JOHNSON, PAUL V. Decisionmaking under collective bargaining. Monthly labor review 1957, nr 9.

Danmark

Konflikter og reformer. Arbejdsgiveren 1957, nr 20.

Tyskland

THIELE, W. Kollektives Arbeitsrecht. Arbeit und Recht 1957, nr 10.

Hälso- och sjukvård

BERFENSTAM, R. A critical review on different types of accident morbidity studies. Courrier [du] Centre international de l'enfance 1957, nr 7.

GEERT-JØRGENSEN, E. Mentalhygiejnens forudsætninger og udvikling. Mentalhygiejne 1957, nr 5.

The hospital of the future. Chronicle of the world health organization 1957, nr 9.

The influenza epidemic. United nations review 1957, nr 4.

Sverige

AHLMARK, A., BRUCE, T. & NYSTRÖM, Å. Silikosen i Sverige ett socialmedicinskt problem. Socialmedicinsk tidskrift 1957, nr 8.

EDSTRÖM, G. Vården av de långvarigt sjuka. Sveriges landstings tidskrift 1957, nr 8.

FLYGARE, I. Några data om provinsialläkardistrikten åren 1858—1957 m. m. Socialmedicinsk tidskrift 1957, nr 8.

Italien

SCARDOVI, I. Una ricerca su talune manifestazioni differenziali della morbosità tubercolare. Statistica 1957, nr 3.

Norge

STRÖM, A. Fraværet ved en norsk bedrift i etterkrigsårene. Sosialt arbeid 1957, nr 7.

Storbritannien

MYRGÅRD, A. Rehabilitering i Storbritannien. Sveriges landstings tidskrift 1957, nr 8.

Tyskland

Assistance for the physically handicapped in the Federal republic of Germany. Industry and labour 15 okt. 1957.

Jordbruksfrågor

RENBORG, U. Lineär planering (linear programming) använd i lantbruksekonomiska driftsplaneringsproblem. Meddelande från jordbrukets utredningsinstitut 1957, nr 3.

Sverige

GULBRANDSEN, O. Jordbrukets avfolkning — förutsättningar och konsekvenser. Kooperatören 1957, nr 19.

HJELM, L. Strukturförändringar i jordbruket. Plan 1957, nr 4.

Kooperation

Sovjetunionen

LEEDY, F. A. Producers' cooperatives in the Soviet Union. Monthly labor review 1957, nr 9.

Nykterhetsfrågor

GIBBINS, R. J. & ARMSTRONG, J. D. Effects of clinical treatment on behavior of alcoholic patients. Quarterly journal of studies on alcohol sept. 1957.

WELLMAN, W. M., MAXWELL, M. A. & O'HOLLAREN, P. Private hospital alcoholic patients and the changing conception of the »typical» alcoholic. Quarterly journal of studies on alcohol sept. 1957.

Sverige

MEHR, Hj. Kommunerna och nykterhetsvården. Sv. socialvårds tidning 1957, nr 10.

Amerikas förenta stater

TERRY, J., LOLLI, G. & GOLDER, GRACE. Choice of alcoholic beverage among 531 alcoholics in California. Quarterly journal of studies on alcohol sept. 1957.

Alkoholsjukvård i amerikansk industri. Affärsekonomi 1957, nr 15.

Finland

LANU, K. E. A-klinikverksamheten och de erfarenheter den gett. Social tidskrift 1957, nr 7/8.

Norge

MIDBÖE, F. B. Botavsonere. En undersökelse av et utvalg botavsonere i Oslo kretsfengsel. Norsk tidsskrift om alkoholspörsmålet 1957, nr 3.

Priser, levnadskostnader, konsumtion

HOLMSTRÖM, S. »Världsmarknadspriser» och mittpriser. Hushållningssällskapens tidskrift 1957, nr 6.

Prisutvecklingen under sommaren 1957. Pris- och kartellfrågor 1957, nr 8.

Selling costs in Scandinavia. Cartel 1957, nr 3.

Sverige

ALBINSSON, G. Hur man gör konsumtionsprognoser. Kooperatören 1957, nr 19.

HANSEN, BENT. Skatterna och sparandet. Sv. sparbankstidskrift 1957, nr 8.

Amerikas förenta stater

LANGFORD, ELIZABETH A. Medical care in the consumer price index, 1936—56. Monthly labor review 1957, nr 9.

Danmark

IVERSEN, M. & FREDERIKSEN, ASTRID. Kostundersögelser i danske hjem fra 1946 til 1956. Statens husholdningsråds faglige meddelelser 1957, nr 8/9.

Italien

LUZZATTO-FEGIZ, P. & LOLLI, G. The use of milk and wine in Italy. Quarterly journal of studies on alcohol sept. 1957.

Norge

AMUNDSEN, A. Vekst og sammenhenger i den norske ökonomi 1920—1955. Statsökonomisk tidsskrift 1957, nr 2.

SKÅNLAND, H. De fordelingsmessige virkninger av pris- og lönnsoppgjöret 1956 og forsök på å finne fram til en politikk med prisstabilitet. Statsökonomisk tidsskrift 1957, nr 2.

Tyskland

DENEFFE, P. & ENGELMANN, MARGOT. Die Lebenshaltung von Bauern und Landarbeitern. Wirtschaft und Statistik 1957, nr 10.

RIEGEL, W. Zur Neuberechnung des Index der Einzelhandelspreise. Statistische Praxis 1957, nr 9.

Situation économique générale de la famille en Allemagne Fédérale. Familles dans le monde 1957, nr 3.

Socialförsäkring och socialvård

Sverige

ENGSTRÖM, M. Vad är en yrkesskada? Folkpensioneringen 1957, nr 8.

FAUGERT, R. Frivillig försäkring enligt lagen om yrkesskadeförsäkring. Sv. sjukkassetidning 1957, nr 10.

FREDERIKSEN, BIRTHE. Den svenske sygeforsikring. Socialt tidsskrift 1957, nr 9.

FRIES, P.-E. Politik för medicinare eller Hur komma till rätta med samhällsdrivet kvacksalveri? Sv. läkartidningen 1957, nr 42.

NORDHOLM, A. Propaganda för frivillig försäkring. Sv. sjukkassetidning 1957, nr 10.

Kan pensionsförslagen genomföras? Balans 1957, nr 4.

Åldringssjukvården under debatt. Sveriges landstings tidskrift 1957, nr 8.

Amerikas förenta stater

NORDFORS, G. Undervisning och vård av psykiskt efterblivna i USA. Sveriges landstings tidskrift 1957, nr 8.

Australien

Die soziale Sicherheit Australiens. Bulletin der internationalen Vereinigung für soziale Sicherheit 1957, nr 6.

Frankrike

La colonie maternelle. Informations sociales 1957, nr 8.

Supplementary pension schemes in France. International labour review okt. 1957.

Kina

Sozialversicherung in Festland-China. Bulletin der internationalen Vereinigung für soziale Sicherheit 1957, nr 6.

Norge

HARLEM, G. Den norska sjukförsäkringen och läkarna. Social tidskrift 1957, nr 7/8.

Tyskland

SCHARMANN, Th. Die Eingliederung und Wiedereingliederung der Behinderten. Bundesarbeitsblatt 1957, nr 19.

Mesures en faveur de la famille dans la République Fédérale Allemande. Familles dans le monde 1957, nr 3.

Statistisk metod

The measurement of underemployment. International labour review okt. 1957.

Undervisning och yrkesutbildning

ROSSIGNOL, E. The vocational training of adults. International labour review okt. 1957.

Sverige

ANDERSSON, SVEN. På rätt väg? Tidskrift för praktiska ungdomsskolor 1957, nr 7.

BÖRJESSON, E. Rationaliserad utbildning. Fackföreningsrörelsen 1957, nr 42.

FLODIN, R. Bristen på civilingenjörer och akademiker. Fackföreningsrörelsen 1957, nr 44.

ÖSTERBERG, L. Funderingar kring utbildningen. Fackföreningsrörelsen 1957, nr 45.

Amerikas förenta stater

STEPHENSON, R. När är yrkesvalet »realistiskt»? [Sammandrag.] Nordisk yrkesvägledning 1957, nr 3.

Frankrike

Vocational training in France. Industry and labour 15 okt. 1957.

Tyskland

Die Ausbildung des Lehrernachwuchses für das Lehramt an Volksschulen und die Lehrämter an berufsbildenden Schulen von 1950/51 bis 1956/57. Wirtschaft und Statistik 1957, nr 10.

Till socialstyrelsens bibliotek inkommen litteratur

AMERIKAS FÖRENTA STATER. Department of commerce. Bureau of the census. Statistical abstract. 78 (1957). Wash. 1957.

ASK—UPMARK, E. Life, death and disease in Sweden. Sthlm 1957.

BORNET, V. D. California social welfare. Englewood Cliffs, N. J. 1956.

DAHLSTRÖM, E. Barnfamiljer i höghus och trevånings låghus i Vällingby. Sociologisk undersökning. Sthlm 1957. [Stencil.] (Statens nämnd för byggnadsforskning. Rapport 38.)

DANMARK. Overinspektionen for børneforsorgen.
Økonomisk oversigt over anerkendte opdragelseshjem for året 1955/56. Khvn 1957.

— Det statistiske departement.
Statistiske meddelser. Række 4. Khvn 1957.
Bd 165: H. 3. Arve- og gavestatistik 1944/45 — 1953/54.
Bd 166: H. 3. Befolkningens bevægelser 1955.

DANSK INDUSTRIBERETNING. Årg. 49 (1955). Khvn 1957.

ERIKSSON, FOLKE. Vinterbygge. Merkostnader i Norrland. Sthlm 1957. (Statens nämnd för byggnadsforskning. Rapport 39.)

FINLAND.
Finlands officiella statistik. Hki 1957.
18 A:70. Industristatistik. 1954.

— Centralförbundet för barnskydd.
Publikation. Hfors 1955—57.
20. Adoption av barn. (55.)
23. Care and education of the exceptional children in Finland. (56.)
25. Barnens hälsovård i Finland. (57.)

FÖRENTA NATIONERNA. Department of economic and social affairs.
International map of the world on the millionth scale. Report for 1955. New York 1957. (Publ. 1957.1.5.)
United Nations regional cartographic conference for Asia and the Far East, 15—25 Febr. 1955, Mussoorie, India. Vol. 2. New York 1957. (Publ. 1956.1.23.)

— Food and agriculture organization.
Trends in utilization of wood and its products in housing. Geneva 1957. (Publ. 1957.2.E.4.)

GLUD, T. Om renteforskelle og emissionspolitik på obligationsmarkedet. Khvn 1957. (Institutet for historie og samfundsökonomi.)

GREENBLATT, M., LEVINSON, D. J. & WILLIAMS, R. H., [utg.] The patient and the mental hospital. Contributions of research in the science of social behavior. Glencoe, Ill. 1957.

HEATH, S. Citadel, market and altar. Emerging society. Outline of socionomy. The new natural science of society.. Elkridge, Maryland 1957.

HELÉN, G. Sju år av skolreformer. Fakta om skolutvecklingen 1950—56. Sthlm 1957. (Studieförbundet Näringsliv och samhälle.)

HENRYSSON, S. Elementär statistik för psykologer, pedagoger m.fl. Sthlm 1957.

HOLM, P. Swedish housing. Sthlm 1957. (The Swedish institute.)

INTERNATIONELLA ARBETSKONFERENSEN.
41st session, 1958.
Report. Geneva 1957.
1. Report of the Director-General.
2. General revision of the wages, hours of work and manning (sea) convention (revised), 1949 (no. 93).

— 42nd session, 1958.
Report. Geneva 1957.
5 (1). Conditions of employment of plantation workers.

ISLAND. The statistical bureau.
Statistics of Iceland. Reykjav. 1957.
II:13. Agricultural production statistics 1952—54.

KONJUNKTURINSTITUTET.
Meddelanden. Sthlm 1957.
Ser. A:30. Konjunkturläget hösten 1957.

KUTNER, B., [m. fl.] Five hundred over sixty. A community survey on aging. New York 1956.

LANDSBYGDEN och framtiden. 6 författare om jordbrukets omvandling och planeringen inom landsbygdskommunerna. Red.: *Karin Andersson*. Sthlm 1957. (Riksförbundet Landsbygdens folk.)

MALMGREN, R. Sveriges grundlagar och tillhörande författningar med förklaringar. 7:e uppl. utg. av *E. Fahlbeck & H. G. F. Sundberg*. Sthlm 1957.

NEDERLÄNDERNA. Centraal bureau voor de statistiek.
Regelingen van lonen en andere arbeidsvoorwaarden in Nederland 31 dec. 1956. Zeist 1957.
Statistisch zakboek 1957. Zeist 1957.

NILVALL, T. & HOLM, P. Förbrukningen av rör och rördelar i bostadshus. Sthlm 1957. [Stencil] (Statens nämnd för byggnadsforskning. Rapport 40.)

NORGE.
Norges offisielle statistikk. Rekke 11. Oslo 1957.
243. Lönnsstatistikk 1954.
244. Kommunenes gjeld og kontantbeholdning m. v. pr. 30. juni 1955.
255. Syketrygden 1953.
263. Norges postverk 1956.
268. Folkemengden i herreder og byer 1. jan. 1956.
275. Norges fiskerier 1955.

PROPAGANDAKRITIK och samhällssolidaritet i skolundervisningen. Förslag från skolöverstyrelsens kommitté Skola och försvar. Sthlm 1957. (Utredningar i skolfrågor 1.)

SCHREIER, F. T. Human motivation. Probality and meaning. Glencoe, Ill. 1957.

Statens offentliga utredningar 1957. Sthlm 1957.
36. Trafikförsäkring. Bilskadeutredningens betänkande. [Avg. d. 1 okt. 1957.] (Ju.)
37. Nordiskt ekonomiskt samarbete. Rapport från nordiska ekonomiska samarbetsutskottet. Allmän del. Plan för ett utvidgat ekonomiskt samarbete. [Avg. d. 8 juli 1957.] (H.) — Bil. 3. Statistiskt samarbete. Sthlm 1957.
38. Offentlig förevisning av djur. Betänkande med förslag av Djurskyddsutredningen. [Avg. d. 1 okt. 1957.] (Ju.)
39. Sjömansskatt. Förslag avg. [d. 4 okt. 1957] av 1956 års sjömansskattesakkunniga. (Fi.)

STATENS TRAFIKSÄKERHETSRÅD.
Meddelande. Sthlm 1957.
5. Undersökningar utförda under tiden 1/1 1955—31/12 1956.
6. *Wallberg, K.* Barn i trafiken. En undersökning av barnens trafikolycksfall.

STATSKONTORET.
Statsliggare för budgetåret 1957/58. Del 1—2. Sthlm 1957.

STORBRITANNIEN. Ministry of labour and national service.
Annual report. 1956. Lond. 1957.

— Trades union congress.
Report of proceedings at the 89th annual trades union congress held at... Blackpool Sept. 2—6 1957. Lond. 1957.

SVENSKA BANKFÖRENINGEN.
Skrifter. Sthlm 1957.
83. Riksbanken i ställning och uppgifter. Diskussion vid 1957 års ordinarie bankmöte d. 25 okt. 1957 med inledningsanförande av *E. Lindberg*.

SVENSKA MÅLAF[illegible]BUNDET.
70 år. Sthlm 1957.

SVERIGES OFFICIELLA STATISTIK. Sthlm 1957.
Folkmängden och dess förändringar.
Dödsorsaker 1955. (Statistiska centralbyrån.)
Industri och bergshantering.
Industri. Berättelse för år 1955. (Kommerskollegium.)
Skogshushållning.
Skogsstatistisk årsbok 1955. (Skogsstyrelsen.)
Transport- och kommunikationsväsen.
Postverket 1956. (Generalpoststyrelsen.)

ÅSTRAND, P.-O. Arbetsförmåga och kondition. Sthlm 1957. (Vår hälsa. 12.)

ÖLMEDAL, VERA & THERMÆNIUS, A. De 60 åren. Västerås verken, A.-B. Svenska metallverken. 1897—1957. Västerås 1957.

54 år i Lappland. Om Luossavaara-Kiirunavaara A.-B. 1903—57. Sthlm 1957.

Recensioner

Dunlop, John m. fl.: The Theory of Wage Determination. St. Martin, New York 1957. 327 sid. 43,50 kr.

Kerr, Clark m. fl.: New Concepts in Wage Determination. Mc Graw Institute, New York 1957. 370 sid. $ 7.

Den fulla sysselsättningen håller på att omvärdera de klassiska löneteorierna och ställer problemen i en ny belysning. Litteraturen på området börjar bli riklig och pockar på uppmärksamhet. Den både ligger på det teoretiska planet och ger utgångspunkter för det praktiska handlandet. Det är dock ännu svårt att skönja någon enhetlighet i uppfattningarna, erfarenheterna är alltför färska.

I september 1954 anordnades i Schweiz en internationell konferens av International Economic Association, som är en skapelse av UNESCO. Ett mycket utförligt och tydligen bearbetat protokoll föreligger nu i bokform under titeln *The Theory of Wage Determination*, och har blivit synligt i den svenska bokhandeln. Ett flertal deltagare i konferensen ger där sina synpunkter, bland dem Bent Hansen i ett inlägg med titeln »Full Employment and Wage Structure» och Gösta Rehn i »Unionism and the Wage Structure in Sweden». Det är inlägg av hög klass, men resonemangen är alltför kända här i landet för att göra ett referat påkallat; man vill blott framhålla värdet av att de har blivit ställda i ett internationellt sammanhang.

Ungefär samtidigt publicerades i New York under titeln *New Concepts in Wage Determination* en samling uppsatser av elva amerikaner, tillhörande arbetsmarknaden, politiken och vetenskapen. Denna skrift föreligger när detta skrivs inte i svensk bokhandel men däremot i Danmark och Norge, vilket ger anledning till den misstanken att våra grannar har bättre kulturella förbindelser västerut än vi har. Det vore att beklaga om vi skulle bli ställda i efterhand beträffande så värdefull litteratur som den ekonomiska och tekniska. Det är inte första gången dylikt har kunnat konstateras.

»New Concepts» utgör ett försök att förena de klassiska löneteorierna med nutidens praktiska erfarenheter, att ställa fördelningsproblemet i relation till exempelvis parternas praktiska handlande på arbetsmarknaden. Detta stöter på många svårigheter, framför allt därför att den med nödvändighet förenklade bilden av ett löneförlopp, av de ekonomiska lagar och motiv som avgör lönebildningen, inte kan ta tillräckliga hänsyn till sådana faktorer som parternas styrka och förhandlingsteknik, den dynamiska kraften hos »group pressure» eller solidarisk lönepolitik och andra subjektiva inflytanden. Att konstruera en löneteori, som innefattar dylika moment, är ogörligt och utesluts de kommer den att hänga i luften. Den kan aldrig göra anspråk på allmängiltighet.

Hur skall man då kunna bygga en bro mellan teori och praxis, mellan det förenklade och det komplicerade? Hur skall man kunna bygga en fast teori på arbetsgivarnas och arbetstagarnas motiv i ett givet arbetsmarknadsläge, motiv som så starkt växlar ej blott parterna emellan och inom parterna själva utan också från den ena tidpunkten till den andra? Man får inte något övertygande svar på sådana kontroversiella frågor vare sig i professor Frank Piersons, inledarens, stora överblick eller av hans medarbetare. Om man laborerar med f. n. så orealistiska begrepp som fri konkurrens och fritt spel mellan tillgång och efterfrågan på arbetsmarknaden, så blir skandinaven snart betänksam. Vad som har snudd på verkligheten i USA har ingen förankring alls hos oss. Pierson erkänner dock att den amerikanska tendensen obevekligt går i riktning mot vad man skulle vilja kalla för skandinavisk praxis. Man kan inte grunda en ekonomisk prognos på klassiska löneteorier utan nödgas, såsom Bent Hansen brukar göra, ställa upp ett flertal alternativ och varianter för en sannolik utveckling.

Av arbetsmarknadens parter är vice presidenten vid Pittsburg Plate Glass Company, Leland Hazard, i elden för arbetsgivarnas räkning. Även han gör sig skyldig till allt-

för stora förenklingar när han exempelvis ger arbetsgivarens lönepolitiska handlingsmotiv följande turordning:

1. Nödvändigheten att hålla produktionen i gång;
2. önskan att hålla ett passande pris;
3. förtjänsten.

Man har sett av åtskilliga utredningar av exempelvis köparens motiv (eller rättare sagt graderingen av motiven) vid valet av butik att de växlar starkt, icke blott från ort till annan utan även från tid till annan. På samma sätt förhåller det sig med företagarens motiv: en smärre kontrovers nyligen mellan två svenska representanter för näringslivet i denna fråga visade svårigheten redan att renodla begreppen, så att de båda ansåg sig tala om samma sak. Till slut kunde de komma till enighet, men länge rörde de sig på olika plan, trots att de båda företräder samma företagspolitik.

Hazard visar vanskligheten av att ställa upp schabloner som grund för teoretiska resonemang. Arbetsgivaren strävar efter, säger han ungefär, att göra sin verksamhet lönsam. Det är därför en gräns för vad han vill gå med på för att hålla driften igång. Det finns också en gräns för vad företaget kan bära utan prishöjning. Men spränger löneoffensiven dessa gränser, har företagaren att lita till tekniska förbättringar och rationalisering. Ingenting av allt detta är statiskt, allt är rörligt och oförutsebart, trotsande varje prognos och omöjligt att placera i en enda löneteori.

De båda fackföreningsmännen Nathaniel Goldfinger och Everett M. Kassalow tecknar bilden av en facklig politik, som mycket avviker från den vi är vana vid, men deras resonemang om produktivitet, löner och priser är allmängiltigt. Det är frågan huruvida en höjning av produktiviteten kan ge anledning till både en sänkning av priserna och en höjning av lönesatserna. De har naturligtvis den åsikten och kan hänvisa till en mängd amerikanska belägg för den, pris- och lönepolitiken hos exempelvis General Motors.

Professor Clark Kerr har väckt uppmärksamhet genom sin analys av löneandelens förhållande till nationalprodukten. Hans frågeställning huruvida en fackföreningsrörelse har möjlighet att genom förhandlingsarbete påverka löneandelen, kan sägas vara av akademisk art, men hans praktiska slutsatser av löneandelens utveckling under de senaste åren är märkliga. Han företer en omfattande statistik från de stora industriländerna, och anser sig på basis därav kunna konstatera att lönerna har släntrat efter i jämförelse med företagsvinsterna. Detta gäller den sista redovisade perioden 1950—1954, och iakttagelsen rör alla de länder som har en brukbar statistik.

Detta konstaterande av Kerr har varit utgångspunkten för en diskussion i *Financial Times* (den 14 och 18 oktober 1957) mellan professorerna Lionel Robbins och Roy Harrod rörande inflationens orsaker och botemedel. Det är två skolor som här möts. Vi har representanter för dem även här hemma.

Robbins anser, i största korthet sagt, att inflationen är en funktion av en överefterfrågan: företagarna är vana vid stadiga konjunkturer och stadiga vinster och för en politik som ställer kostnadsfrågan i bakgrunden. Fackföreningarnas roll i inflationsdramat är av sekundär art, lönerna drivs i höjden utan större aktivitet från deras sida. För att sätta stopp för denna utveckling bör man stävja den alltför yviga företagsamheten via budgeten samt ränte- och kreditpolitiken. Jämvikt mellan tillgång och efterfrågan på varor och arbetskraft skall ernås på den vägen.

Enligt Harrod utnyttjas inte produktionspotentialen, företagens möjliga förmåga att producera. Han hänvisar till löne-pris-spiralen (wage inflation) och förordar att jämvikten mellan tillgång och efterfrågan skall ernås genom en expansiv ekonomisk politik, särskilt på kreditförsörjningens område.

Vad de bägge auktoriteterna är ense om är alltså att balansen är rubbad, men deras rekommendationer för återställandet av jämvikten är diametralt motsatta. De kan i själva verket ej på ett bättre sätt demonstrera giltigheten av satsen att nationalekonomin icke är en exakt vetenskap. Den kretsar nämligen kring människan och hennes handlande, och människan är ett i hög grad irrationellt väsen. Detta är A och O i alla ekonomiska bedömningar, eller bör i varje fall vara det.

Thor Brunius

Holmberg, Per och Andersson, Sven O.: Hur ska vi ha't. Brevkurs utgiven av Ekonomisk information. Stockholm 1957. 160 sid. 6 kr.

Denna skrift utgör närmast en populär version av det ekonomiska program, som långtidsutredningen lade fram i betänkandet »Balanserad expansion» (SOU 1956:53). Avsikten är att med skriftens hjälp få till stånd en livlig diskussion, särskilt i studiecirklar. Allehanda pedagogiska knep har utnyttjats för att göra framställningen lättillgänglig, och genom typografin, diverse teckningar m. m. har man sökt åstadkomma en skrift, som ska kunna stimulera intresse även hos de likgiltiga. Man måste nog säga att det förefaller svårt att komma längre, när det gäller att på ett tilltalande sätt popularisera ett svårtillgängligt ämne. Faran är dock att populariseringstekniken blir självändamål. När läsaren sätts att lösa bildkorsord, eller får fylla i tipskuponger så kan sådant — även om det i och för sig innebär roliga idéer — lätt distrahera från kunskapsmeddelandet.

Den viktigaste frågeställningen, som går igenom hela framställningen, gäller avvägningen mellan konsumtionen och sparandet/investeringarna. Meningen är väl att det ska gå lättare att få gehör för nödvändigheten att öka investeringarna och sparandet, om man kan få flera än för närvarande att verkligen sätta sig in i dagens ekonomiska problemställningar. Det kan ifrågasättas, om man verkligen når så värst långt på den vägen. Är inte de krafter, som i dagens samhälle leder till en överdriven inriktning på konsumtion och särskilt på »prålkonsumtion» och samtidigt till en inbromsning av investeringarna, inte minst på det sociala området, så starka, att det är rätt utsiktslöst att nå på dem genom ett aldrig så effektivt upplysningsarbete?

E. v. H.

Sociala Meddelanden

Official Journal published monthly by the Social Welfare Board of Sweden

1957, No. 12

CONTENTS

Page

Sweden and UN technical assistance. By *Sixten Heppling* 735
Labour market problems. By *Bertil Olsson* 743
Protection against fire in our homes for the aged. By *Thore Grönqvist* . . . 746
G. A. Raab's fight for pensions — a non-parliamentary movement. By *Åke Elmér* 749
Notices:
Second international labour law congress in Geneva 753
Statement of views by the Social Welfare Board on the Report of the Committee on Competence for Public Appointments 753
Comments by the Social Welfare Board on the Report of the Committee on the Prevention of Accidents 754
Alcohol — work — labour welfare and protection 756

Periodical surveys

Index 757
Foreigners in Sweden during the third quarter of 1957 757
Building and construction in certain towns during the third quarter of 1957 759
Persons admitted into institutions for inebriates in 1956 763
Employment and unemployment 767
Employment and wages in industry in August 1957 770
Consumer price index for October 1957 777
Bibliography 779
Book notices 784

Index of articles in the 1957 issues 790
Book notices in the 1957 issues 792
Index of authors appearing in the 1957 issues 793

The Issue in Brief

Sweden and UN technical assistance. After the war, the gap between the underdeveloped countries and the rich countries was widened. While the standard of living of the industrialized countries rose, it often became decidedly lower in the underdeveloped countries. Lack of capital and knowledge stood in the way of an improvement in living conditions. Experts and specialists had to be lent by countries capable of supplying the knowledge and skills required, and scholarship-holders had to be received by them. This is what has taken place within the framework of UN technical assistance, which was initiated in July 1950. Mr. Sixten Heppling here describes Sweden's contribution. This country has participated from the start and, proportionally, has taken on a greater and greater part of the burden. Sweden takes fourth place, when the population of the donating countries has been considered. Both Denmark and Norway come before us however, and our contribution is less than half what we spend on the consumption of »cakes and pastries». Unfortunately, far from all the applications to the United Nations for technical assistance can be met. P. 735.

Labour market problems. For the first time for many years we have obtained more of a balance between the supply and demand for labour in Sweden — demand has slackened and there are higher unemployment figures. However, Mr. Bertil Olsson writes in this article that this cannot be said to have disturbed the basis on which full employment rests.

The use of monetary and financial methods to deal with the high rate of unemployment that has arisen in certain areas and in certain industries would imply a risk for a fresh inflationary trend in the economy. Increased mobility, both occu-

pational and geographical, is the solution when it is a case of putting the unemployed in touch with new jobs. The labour market, in addition, is now primarily in need of qualified labour and thus a re-training programme is necessary. The Labour Market Board has requested a grant from the budget unemployment appropriation to cover measures taken to stimulate mobility, and also requested the expansion of training and re-training courses.

The Labour Market Board, however, has problems that are independent of fluctuations in the economy. We have e. g. seasonal unemployment, young people and their labour market problem, the problems of elderly and middle-aged labour, and of the partially disabled. In such cases a high rate of employment cannot alone be the remedy. P. 743.

Protection against fire in our homes for the aged. The majority of homes for the aged in Sweden are in wooden buildings and nearly a quarter of the inmates are living in wooden houses without fire alarms. Provision for escape in the event of fire may be regarded as far from always being satisfactory, and fire-proof linings throughout of walls and ceilings are not to be found in even half of the homes for the aged. This and other information was established in a statistical survey made by the Social Welfare Board; the survey is described here by Mr. Thore Grönqvist. P. 746.

G. A. Raab's fight for pensions — a non-parliamentary movement. Captain G. A. Raab of Brusemåla tried to introduce general old age pensions at the beginning of the century. Mr. Åke Elmér here describes his struggle for this scheme, his methods of collecting information, his lecture tours, and his final defeat. P. 749.

Persons admitted into institutions for inebriates. More than 2 000 persons were admitted in 1956 into homes for alcoholics. The majority of them were admitted under a compulsory order. Their distribution by age, marital status, occupation, etc., is recorded briefly on p. 763.

Sociala Meddelanden

Revue officielle publiée par la Direction générale de la Prévoyance sociale (D.G.P.S.) en Suède

1957, No. 12

INDEX

Page

La Suède et l'assistance technique des Nations Unies. Par *Sixten Heppling* . 735
Problèmes sur le marché du travail. Par *Bertil Olsson* 743
La protection contre l'incendie dans nos asiles de vieillards. Par *Thore Grönqvist* 746
La campagne de Raab en faveur des pensions de retraite — un mouvement d'opinion extra-parlementaire. Par *Åke Elmér* 749
Notices:
Le Second Congrès International du Droit du Travail à Genève 753
Avis émis par la D.G.P.S. sur le rapport du comité d'étude de la compétence des fonctionnaires 753
Avis émis par la D.G.P.S. sur le rapport du comité d'étude de la sécurité du trafic . 754
Alcool — Travail — Protection ouvrière 756

Aperçus périodiques

Répertoire 757
Etrangers en Suède pendant le troisième trimestre 1957 757
Activité de la construction dans les villes et agglomérations urbaines pendant le troisième trimestre 1957 759
Personnes internées dans un établissement pour alcooliques en 1956 763
Emploi et chômage 767
Emploi et salaires dans l'industrie en août 1957 770
L'indice des prix à la consommation pour octobre 1957 777
Bibliographie 779
Comptes rendus de livres 784

Table des matières pour l'année 1957 790
Comptes rendus de livres pendant l'année 1957 792
Liste des auteurs pour l'année 1957 793

Résumé

La Suède et l'assistance technique des Nations Unies. L'écart entre les pays sous-développés et les pays riches s'est élargi après la guerre. Dans les états industrialisés, le niveau de vie s'est amélioré, tandis que dans les pays sous-développés il a directement empiré. Les capitaux et les connaissances sont ce qui manque pour qu'une amélioration puisse être apportée aux conditions d'existence. Des experts et des spécialistes doivent être prêtés par les pays qui possèdent les connaissances et ces pays doivent accueillir chez eux des boursiers des pays pauvres. C'est ce qui s'accomplit dans le cadre de l'assistance technique que procurent les Nations Unies depuis juillet 1950. M. Sixten Heppling rend compte dans l'article de la contribution de la Suède à cette activité. Notre pays y a pris part dès le début et nous en assumons une charge proportionnellement de plus en plus grande. Nous occupons la quatrième place par rapport au nombre de la population des pays qui aident. Avant nous se placent cependant le Danemark et la Norvège et notre contribution n'atteint pas la motié de ce que nous dépensons en consommation de »pâtisserie fine». Et il s'en faut de beaucoup que toutes les demandes d'assistance technique adressées aux Nations Unies puissent être satisfaites. P. 735.

Problèmes sur le marché du travail. Pour la première fois depuis longtemps, nous avons en Suède plus d'équilibre entre l'offre et la demande de main-d'œuvre — l'offre a diminué et le chômage indique des chiffres plus élevés. On ne peut pas dire, cependant, que les bases du plein emploi soient de ce fait ébranlées, écrit dans son article le directeur général Bertil Olsson.

Remédier par des moyens monétaires et des méthodes de politique financière à l'augmentation du chômage survenue dans certains localités et certaines branches impliquerait le risque d'une nouvelle évolution inflationniste de l'économie. Une mobilité accrue de la main-d'œuvre, mobilité aussi bien professionnelle que géographique, s'impose lorsqu'il s'agit de mettre le chômeur en rapport avec une nouvelle possibilité d'occupation. Le marché du travail a désormais besoin, en premier lieu, de main-d'œuvre de formation professionnelle. Les mesures de rééducation deviennent donc nécessaires. La Direction Générale du Marché du Travail a demandé des subventions sur les crédits destinés aux secours de chômage dans le Budget de l'Etat, afin de prendre des mesures propres à stimuler la mobilité et elle demande que les cours de rééducation et de formation professionnelles soient développés.

Indépendamment des variations de la conjoncture, le marché du travail a des problèmes qui doivent être résolus de quelque manière. Nous avons, par exemple, le chômage saisonnier, les problèmes de la main-d'œuvre juvénile et celui de la main-d'œuvre des diminués physiques. Là, le plein emploi n'est pas à lui seul une solution. P. 743.

La protection contre l'incendie dans nos asiles de vieillards. La plupart des asiles de vieillards sont logés dans des bâtiments en bois et près d'un quart de tous leurs pensionnaires habitent des maisons de bois sans avertisseur contre l'incendie. Les conditions d'évacuation sont loin d'être estimées suffisantes et des murs et des revêtements de toiture à l'épreuve du feu n'existent pas même dans la moitié des asiles de vieillards. Ces faits et d'autres encore ressortent d'une enquête statistique effectuée par la D. G. P. S. et dont rend compte M. Thore Grönqvist. P. 746.

La campagne de Raab en faveur des pensions de retraite — un mouvement d'opinion extra-parlementaire. Le capitaine G. A. Raab, de Brusemåla, essaya au début de ce siècle de faire adopter une pension nationale de retraite. M. Åke Elmér relate sa lutte pour le projet, son rassemblement de données, ses tournées de conférences et son échec final. P. 749.

Personnes internées dans un établissement pour alcooliques en 1956. Plus de 2 000 personnes ont été internées en 1956 dans des établissments pour le soin des alcooliques. Le plus grand nombre d'entre elles l'avaient été d'office. L'article indique la répartition en âge, état-civil, profession ou métier, etc. des internés. P. 763.

Sakregister till årgång 1957

(Siffrorna inom parentes anger häftets nummer)

Alkoholistvård. Se *Nykterhetsvård.*

Alkoholkonsumtion. Löner, priser, alkoholkonsumtion och fylleriförseelser åren 1920—1956, s. 386 (6).

Arbetsmarknad. Arbetsmarknad och lönestatistik i Holland, s. 607 (10).

De blinda och arbetsmarknaden, s. 554 (9).

Frånvarofrekvensen vid vissa industriföretag i november 1956, s. 288 (4).

Problem på arbetsmarknaden, s. 743 (12).

Socialpolitiken och den europeiska integrationen, s. 367 (6).

Socialstyrelsens utlåtande över SAF:s och LO:s förslag om inrättande av arbetsmarknadsattachébefattningar, s. 648 (10).

Sysselsättning inom industrin enligt uppgifter från arbetsgivarna, *i varje häfte.* .

Sysselsättning och löner inom industrin i augusti 1956, s. 34 (1); i november 1956, s. 190 (3); i februari 1957, s. 403 (6); i maj 1957, s. 573 (9); i augusti 1957, s. 770 (12).

Undersökning beträffande retroaktiva lönetillägg, s. 692 (11).

Verksamheten vid arbetsförmedlingarna enligt uppgifter från arbetsmarknadsstyrelsen, *i varje häfte.*

Vid arbetsförmedlingen anmälda arbetslöshetsförsäkrade arbetslösa, *i varje häfte.*

Äldre arbetskraft, s. 435 (7).

Arbetsrätt. Andra internationella arbetsrättskongressen i Genève, s. 753 (12).

LO, TCO och SAF upprättar stipendiefond för arbetsrättsforskning, s. 334 (5).

Arbetstid. Arbetstidsförkortningens verkningar undersöks, s. 700 (11).

Norska arbetstidsutredningen, s. 459 (7).

Arvsfonden. Allmänna arvsfonden budgetåret 1956/57, s. 703 (11).

Barnavård. Adressförteckning över barnavårdsombuden, s. 58 (1).

Adressförteckning över länsstyrelsernas barnavårdsassistenter, s. 58 (1).

Förslaget till ny barnavårdslag, s. 69 (2).

Den halvöppna barnavården, s. 1 (1).

Några synpunkter på förslaget till ny barnavårdslag, s. 439 (7).

Socialstyrelsens yttrande över barnavårdskommitténs betänkande, s. 695 (11).

Barnbidrag. Beslut om barnbidrag i Finland till svenska, norska, danska och isländska medborgare, s. 178 (3).

Bidrag motsvarande allmänna barnbidrag till vissa ungerska barn i Sverige, s. 278 (4).

Utbetalade allmänna barnbidrag under år 1956, s. 112 (2).

Besittningsskydd. Utredning om hyresgästs besittningsskydd, s. 388 (6).

Bidragsförskott. Underhållsbidrag och bidragsförskott, s. 684 (11).

Bostadsundersökningar. Socialstyrelsens bostadsundersökningar, s. 170 (3).

Byggnadsverksamhet. Bostadsbyggandet år 1956, s. 503 (8).

Byggnadsverksamheten i städer och köpingar under tredje kvartalet 1956, s. 30 (1); fjärde kvartalet 1956, s. 185 (3); första kvartalet 1957, s. 410 (6); andra kvartalet 1957, s. 581 (9); tredje kvartalet 1957, s. 759 (12).

Detaljhandelsomsättning. Omsättningen i detaljhandel m. m. under tredje kvartalet 1956, s. 113 (2); under fjärde kvartalet 1956, s. 342 (5); under första kvartalet 1957, s. 585 (9); under andra kvartalet 1957, s. 708 (11).

Dyrortsgruppering. Översyn av ortsgrupperingssystemet, s. 178 (3).

Familjepolitik. Fransk familjepolitik, s. 152 (3).

Familjerådgivning. Rådgivning åt familjer, s. 495 (8).

Fastighetsomkostnader. Hyreshöjningarna och fastighetsomkostnaderna, s. 630 (10).

Fattigvård. Fattigvården under år 1955, s. 180 (3).

Flyktingfrågor. Flyktingarna i Sverige, s. 231 (4).

Flyktingfrågan — ett internationellt socialproblem, s. 219 (4).

Rädda Barnens Ungernverksamhet, s. 237 (4).

Rödakorshjälpen till Ungern, s. 241 (4).

Ungerska flyktingar i Sverige, s. 247 (4).

De ungerska flyktingarnas antal och geografiska fördelning, s. 278 (4).

Se även *Barnbidrag.*

FN. FN-seminarier och studiegrupper 1957, s. 338 (5).

Svensk och norsk sommarkurs i internationella frågor, s. 278 (4).
Sverige och FN:s tekniska bistånd, s. 735 (12).

Folkökning. Befolkningstillväxten i Kina, s. 649 (10).

Förlikningsmän. Adressförteckning över statens förlikningsmän för medling i arbetstvister, s. 65 (1).

Förskoleseminarier. Förskoleseminarierna och behovet av förskollärare, s. 319 (5).

Hemhjälp. Social hemhjälp år 1956, s. 464 (7).

Hyror. Hyreshöjningarna och fastighetsomkostnaderna, s. 630 (10).

ILO. Internationella arbetskonferensens 40:e sammanträde, s. 679 (11).

Invaliditet. Invaliden och samhället, s. 373 (6).
Nytt konvalescenthem för vanföra, s. 502 (8).
Se även *Rehabilitering.*

IUFO. IUFO-kongress i Paris 1958, s. 458 (7).

Japan. Socialpolitik och sociala problem i Japan, s. 613 (10).

Judiskt institut. Institutet för Judisk Kulturupplysning, s. 702 (11).

Järnvägstaxor. Socialstyrelsens utlåtande angående statens järnvägars taxor, s. 455 (7).

Kommunalförbund. Socialstyrelsens utlåtande angående kommunalförbund och indelningsändringar, s. 25 (1).

Kompetensutredningen. Socialstyrelsens utlåtande över kompetensutredningens betänkande, s. 753 (12).

Konsumentfrågor. Ett nytt forskningsråd, s. 667 (11).

Konsumentpriser. Detaljprisutvecklingen under år 1956, s. 253 (4).
Indexnämnden, s. 27 (1).
Konsumentprisernas utveckling i Sverige och utlandet, s. 650 (10).
Konsumentprisindex, *i varje häfte.*
Konsumentprisindex och 1957 års ramavtal, s. 178 (3).

Kvacksalveriutredningen. Socialstyrelsens yttrande över förslag till lag om rätt att utöva läkekonsten, s. 108 (2).

Kvinnofrågor. Förvärvsarbete bland kvinnor med studentexamen, s. 20 (1).
I vilken omfattning kan kvinna, som föder barn utom äktenskap, hålla samman med sitt barn?, s. 89 (2).
De självständiga kvinnorna, s. 380 (6).
Storbritannien ratificerar konvention om gift kvinnas medborgarskap, s. 701 (11).

Levnadskostnader. Se *Konsumentpriser.*

Levnadsnivå. Levnadsnivån i Asien, s. 701 (11).

Litteraturöversikt. *I varje häfte.*

Långtidsutredningen. Socialstyrelsens utlåtande angående balanserad expansion, s. 454 (7).

Lönestatistik. Landsorganisationens lönestatistiknämnd, s. 179 (3).
Se även *Arbetsmarknad.*

Mödrahjälp. Adressförteckning över mödrahjälpsnämndernas sekreterare, s. 59 (1).
Mödrahjälpen under år 1956, s. 467 (7).

Nykterhetsvård. Adressförteckning över länsnykterhetsnämnderna, s. 61 (1).
Adressförteckning över vårdanstalter för alkoholmissbrukare, s. 60 (1).
Alkohol — arbete — arbetarskydd, s. 756 (12).
Arbetsmarknadsparterna tillsätter kommitté för studium av alkoholfrågan i arbetslivet, s. 334 (5).
Expertutnämningar i nykterhetsvårdsutredningen, s. 334 (5).
Den nya spritlagstiftningen och nykterhetsnämndernas verksamhet, s. 329 (5).
Nykterhetsnämndernas verksamhet under 1955, s. 121 (2).
Nykterhetsvårdsklientelet under år 1955, s. 279 (4).
Platsantalet på vårdanstalter för alkoholmissbrukare, s. 27 (1).
På alkoholistanstalt intagna år 1956, s. 763 (12).
Verksamheten i samarbetsnämnden i alkoholfrågan, s. 387 (6).
Vetenskapsakademien utdelar resestipendium för studier av alkoholistvården i USA och Canada, s. 334 (5).

Ortsavdrag. Socialstyrelsens yttrande över förslag om nya kommunala ortsavdrag, s. 107 (2).

Pensionsfrågor. Folkpensioner och allmän tjänstepensionering, s. 262 (4).
Folkpensionärerna i Eslöv år 1955, s. 307 (5).
Förbättrad pensionering, s. 159 (3).
Höjd folkpension i Norge, s. 459 (7).
Den raabska pensionsaktionen — en utomparlamentarisk opinionsrörelse, s. 749 (12).
Resultat av folkomröstningen i pensionsfrågan, s. 702 (11).

Rehabilitering. Stipendieanslag till rehabiliteringsforskning, s. 338 (5).
Utredning om rehabiliteringsverksamhet, s. 458 (7).

Riksdagen. Sociala frågor vid 1957 års vårriksdag, s. 639 (10).

Sinnessjukvård. Utredningen för rättssäkerheten inom sinnessjukvården utvidgad, s. 567 (9).

Sjukhuslagstiftning. Ny sjukhuslagstiftning i Finland, s. 459 (7).

Socialstyrelsens yttrande över förslag till sjukhuslag, s. 104 (2).

Skadeersättning. Socialstyrelsens yttrande angående ersättning av allmänna medel för vissa skador, s. 699 (11).

Socialarbetare. Socialarbetarens egna konflikter, s. 623 (10).

Socialhjälpsstatistik. Socialhjälpsstatistiken, s. 111 (2).

Socialmedicin. Socialmedicin, ett nytt ämne i läkarutbildningen, s. 143 (3).

Socialpolitikerkonferenser. Dansk Socialpolitisk Forenings 31:a nordiska möte, s. 647 (10).

Nordiska socialpolitiska ministermötet i Stockholm, s. 565 (9).

Social Tidskrift. Social Tidskrift 50 år, s. 388 (6).

Socialvårdsfördrag. Avtal om social trygghet mellan Sverige och Belgien, s. 458 (7).

Fördrag om ömsesidig socialvård, s. 502 (8).

Socialstyrelsens utlåtande över förslag till konvention mellan Sverige och Förbundsrepubliken Tyskland rörande social trygghet, s. 335 (5).

Socialvårdskonsulenter. Adressförteckning över statens socialvårdskonsulenter, s. 57 (1).

Socialvårdskostnader. Socialvårdens kostnader och finansiering år 1955, s. 390 (6).

Statens utgifter för sociala ändamål 1957/58, s. 118 (2).

Statistikerkonferenser. Internationell konferens för försäkringsmatematiker och socialstatistiker, s. 459 (7).

Internationella Statistiska Institutets kongress i Stockholm 1957, s. 674 (11).

Nionde internationella socialstatistikerkonferensen, s. 448 (7).

Statsbidragsutredningen. Socialstyrelsens utlåtande angående förenklad statsbidragsgivning till primärkommunernas kapitalutgifter, s. 456 (7).

Tattare. Dr Etzlers tattarhärstamningsteori, s. 18 (1).

Om tattarnas härstamning, s. 11 (1).

Trafiksäkerhetsutredningen. Socialstyrelsens yttrande över trafiksäkerhetsutredningens betänkande, s. 754 (12).

Underhållsbidrag. Underhållsbidrag och bidragsförskott, s. 684 (11).

Ungdomsvård. Adressförteckning över skolor tillhörande barna- och ungdomsvården, s. 63 (1).

Ny ungdomsvårdsskoleutredning, s. 336 (5).

Ett pojkgängs utveckling och upplösning, s. 535 (9).

Ungdomsvårdsskolornas elever år 1956, s. 339 (5).

Utlänningar. Konstitutionsutskottet om utlänningar i svensk statstjänst, s. 334 (5).

Socialhjälp och barnavård till utlänningar under år 1955, s. 716 (11).

Utlänningar i Sverige, s. 396 (6).

Utlänningar i Sverige under tredje kvartalet 1956, s. 28 (1); under första kvartalet 1957, s. 460 (7); under andra kvartalet 1957, s. 568 (9); under tredje kvartalet 1957, s. 757 (12).

Se även Flyktingar.

Vanförevård, se *Invaliditet, Rehabilitering.*

Åldringsvård. Brandskyddet på våra ålderdomshem, s. 746 (12).

Nyanordnade ålderdomshem 1947—1956, s. 331 (5).

Om statsbidrag till ålderdomshem, s. 462 (7).

Personalutbildningen i åldringsvården, s. 97 (2).

Ålderdomshemmen år 1956, s. 717 (11).

Recensioner år 1957

Författare/Titel	Anmäld av	Sida (nr)
BLAU, PETER M.: *The dynamics of bureaucracy*	Lindgren, Olof	602 (9)
BLÜCHER, VIGGO GRAF: *Freizeit in der Industriellen Gesellschaft*	Schnabl, Ludwig	360 (5)
BOALT, GUNNAR — GRÅBY, LARS: *Du, kamraterna och samhället*	Anderson, Bo	52 (1)
CENTRAL STATISTICAL BOARD OF THE USSR COUNCIL OF MINISTERS: *National economy of the USSR*	Rössel, James	599 (9)
CHARNLEY, JEAN: *The art of child placement*	Widén, Kerstin	428 (6)

CLARK, BURTON R.: *Adult education in transition*	Hanssen, Börje	210 (3)
DALENIUS, TORE: *Sampling in Sweden*	Wold, Herman	601 (9)
DUNLOP JOHN M. FL. : *Theory of wage determination*	Brunius, Thor	784 (12)
ELIASSON, TORSTEN: *Moderna möten*	Blomkvist, Rune	487 (7)
GERLE, BO: *Personlighetsanalys och psykopatikliché*	Harding, Gösta	302 (4)
GLICK, PAUL G.: *American families*	Herner, Eva	488 (7)
HOLMBERG, PER och ANDERSSON, SVEN O.: *Hur ska vi ha't*	Hofsten, Erland v.	786 (12)
JOYCE, C. A.: *By courtecy of the criminal*	Kälvesten, Anna-Lisa	726 (11)
KELSALL, R. K.: *Higher civil servants in Britain*	Hagman, Rolf	210 (3)
KENDALL, MAURICE G. — BUCKLAND, WILLIAM R.: *A dictionary of statistical terms*	Hofsten, Erland v.	488 (7)
KERR, CLARK M. FL.: *New concepts in wage determination*	Brunius, Thor	784 (12)
MÖLLER, PER: *Negrerna i Förenta staterna*	Hagman, Rolf	53 (1)
NORDLAND, EVA: *Sammenheng mellom social atferd og oppdragelse*	Bosæus, Per-Eric	429 (6)
PEAR, T. H.: *English social differences*	Hagman, Rolf	728 (11)
SJÖSTRÖM, HENNING: *Kvinnan och lagen*	Hökerberg, Ingrid	530 (8)
SPECK, OTTO: *Kinder erwerbstätiger Mütter*	Herner, Eva	726 (11)
STRØM, AXEL: *Lærebok i sosialmedisin*	Sjövall, Hjalmar	529 (8)
STÜCKRATH, FRITZ — SCHOTTMAYER, GEORG: *Psychologie des Filmerlebnis in Kindheit und Jugend*	Osten, Gerd	53 (1)
THOMAE, HANS: *Beobachtung und Beurteilung von Kindern und Jugendlichen*	Sandels, Stina	662 (10)
TITMUSS, R. M.: *The social division of welfare*	Hagman, Rolf	728 (11)
TULLANDER, BORIS: *De ekonomiska idéernas utveckling med särskild hänsyn till värdeteorien*	Hanssen, Börje	212 (3)
UNITED NATIONS, DEPARTMENT OF ECONOMIC AND SOCIAL AFFAIRS: *The institutional care of children*	Widén, Kerstin	598 (9)
YEZHOV, A.: *Soviet statistics*	Rössel, James	599 (9)

Författarregister till årgång 1957

Signerade artiklar

BAGGER-SJÖBÄCK, BERTIL. Nordiska socialpolitiska ministermötet i Stockholm, s. 565 (9)
BENGTSSON, INGEMUND. Invaliden och samhället, s. 373 (6)
BOLIN, BERTIL. Andra internationella arbetsrättskongressen i Genève, s. 753 (12)
BRUNIUS, THOR. Socialpolitiken och den europeiska integrationen, s. 367 (6)
BÜNGERFELT, GERHARD. Socialarbetarens egna konflikter, s. 623 (10)
BYLANDER, ÅKE. Några synpunkter på förslaget till ny barnavårdslag, s. 439 (7)
DAHLSTRÖM, FILIP. Personalutbildningen i åldringsvården, s. 97 (2)
ELMÉR, ÅKE. Folkpensionärerna i Eslöv år 1955, s. 307 (5)
ELMÉR, ÅKE. Den radikala pensionsaktionen — en utomparlamentarisk opinionsrörelse, s. 749 (12
ERIKSSON, SEVED. De blinda och arbetsmarknaden, s. 554 (9)
ETZLER, ALLAN. Om tattarnas härstamning, s. 11 (1)
GRÖNQVIST, THORE. Brandskyddet på våra ålderdomshem, s. 746 (12)
GRÖNQVIST, THORE. Den nya spritlagstiftningen och nykterhetsnämndernas verksamhet, s. 329 (5)
GUSTAVSSON, MARIANNE. Internationella Statistiska Institutets kongress i Stockholm 1957, s. 674 (11)
HÁMORI, LÁSZLO. Ungerska flyktingar i Sverige, s. 247 (4)
HEINRICI, STEN-ERIC. Internationella arbetskonferensens 40:e sammanträde, s. 679 (11)

HEPPLING, SIXTEN. Sverige och FN:s tekniska bistånd, s. 735 (12)
HOFSTEN, ERLAND v. Nionde internationella socialstatistikerkonferensen, s. 448 (7)
HOLMBERG, PER. Arbetsmarknad och lönestatistik i Holland, s. 607 (10)
HOLMBERG, PER. Förbättrad pensionering. Betänkande av 1956 års allmänna pensionsberedning, s. 159 (3)
HÖJER, KARL J. I vilken omfattning kan kvinna som föder barn utom äktenskap hålla samman med sitt barn?, s. 89 (2)
JONSSON, LINNÉA. Socialstyrelsens bostadsundersökningar 1955, s. 170 (3)
LEVINSON, MARGIT. Rädda Barnens Ungernverksamhet, s. 237 (4)
LUNDQUIST, MARJA. Nyanordnade ålderdomshem 1947—1956, s. 331 (5)
MOBERG, SVEN. Förvärvsarbete bland kvinnor med studentexamen, s. 20 (1)
NYMAN, RUTGER. Förslaget till ny barnavårdslag, s. 69 (2)
OLSSON, BERTIL. Flyktingarna i Sverige, s. 231 (4)
OLSSON, BERTIL. Problem på arbetsmarknaden, s. 743 (12)
OLSSON, BERTIL. Äldre arbetskraft, s. 435 (7)
OLSSON, EJNAR. Detaljprisutvecklingen under år 1956, s. 253 (4)
PAULSEN, GUNVOR. Den halvöppna barnavården, s. 1 (1)
RAMSTEDT, TOLLE. Rödakorshjälpen till Ungern, s. 241 (4)
RÖSSEL, JAMES. Flyktingfrågan — ett internationellt socialproblem, s. 219 (4)
SANDELS, STINA. Förskoleseminarierna och behovet av förskollärare, s. 319 (5)
SAUVY, ALFRED. Fransk familjepolitik, s. 152 (3)
SJÖVALL, HJALMAR. Socialmedicin, ett nytt ämne i läkarutbildningen, s. 143 (3)
VALÉN, CARL-AXEL. Socialpolitik och sociala problem i Japan, s. 613 (10)
WIDÉN, KERSTIN. Rådgivning åt familjer, s. 495 (8)
TAKMAN, JOHN O. SANDQVIST, GERTIE. Ett pojkgängs utveckling och upplösning, s. 535 (9)
TILLHAGEN, C.-H. Dr Etzlers tattarhärstamningsteori, s. 18 (1)
ÅKERMAN, BRITA. Ett nytt forskningsråd, s. 667 (11)
ÅKERMAN, BRITA. De självständiga kvinnorna, s. 380 (6)
ÖBERG, CARL. Hyreshöjningarna och fastighetsomkostnaderna, s. 630 (10)

Initialer

S. B.-C.	= Sara Björkman-Carlsson, förste byråsekreterare (Ss)	O. L.	= Ossian Larnstedt, kansliråd (Sd)
B. D.	= Britta Dahlén, aktuarie (Ss)	G. M.	= Gustav Möller, förste aktuarie (Suk)
D. D.	= Dick Dermé, amanuens (Ss)	M. N.	= Margareta Nordström, konsulent (Ss)
J. E.	= Jonas Elmdahl, amanuens (Ss)	A. N-t	= Arne Näverfelt, förste aktuarie (Ss)
K.-E. F-g	= Karl-Erik Friberg, förste aktuarie (Ss)	A. O.	= Arved Oksaar, amanuens (Ss)
T. G.	= Thore Grönqvist, aktuarie (Ss)	Å. S.	= Åke Sjöström, aktuarie (Bs)
C. H-n	= Carl Hermelin, förste aktuarie (Ss)	I. T.	= Inga Tammelin, amanuens (Ss)
E. v. H.	= Erland v. Hofsten, byråchef (Ss)	B. W.	= Bertil Wirseen, byråsekreterare (Ss)
G. H-dt	= Gustaf Holmstedt, förste aktuarie (Ss)	A. Å.	= August Åman, byråchef (Ss)
S. J-r	= Sigvald Janander, amanuens (Ss)	C. Ö.	= Carl Öberg, förste aktuarie (Ss)
L. J.	= Linnéa Jonsson, förste aktuarie (Ss)	G. Ö.	= Gunnel Öhman, aktuarie (Bs)

Bs = Bostadsstyrelsen, Sd = Socialdepartementet, Ss = Socialstyrelsen, Suk = Statens utlänningskommission